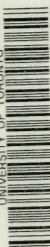
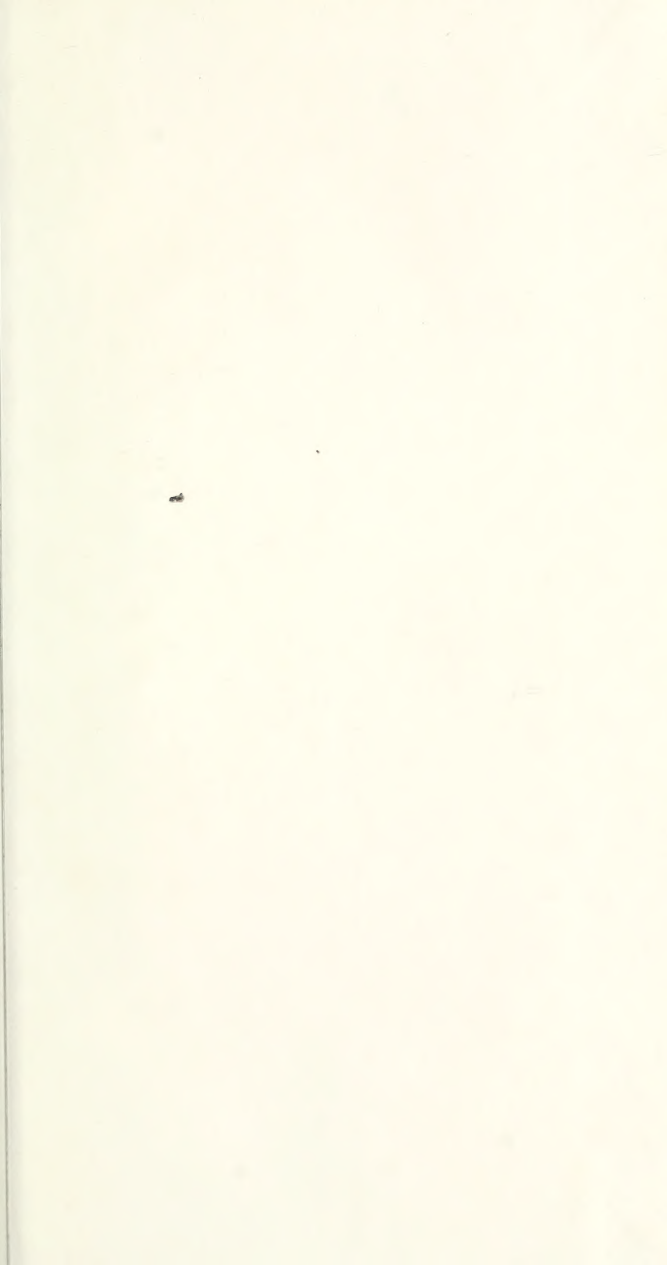

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 0001274 0

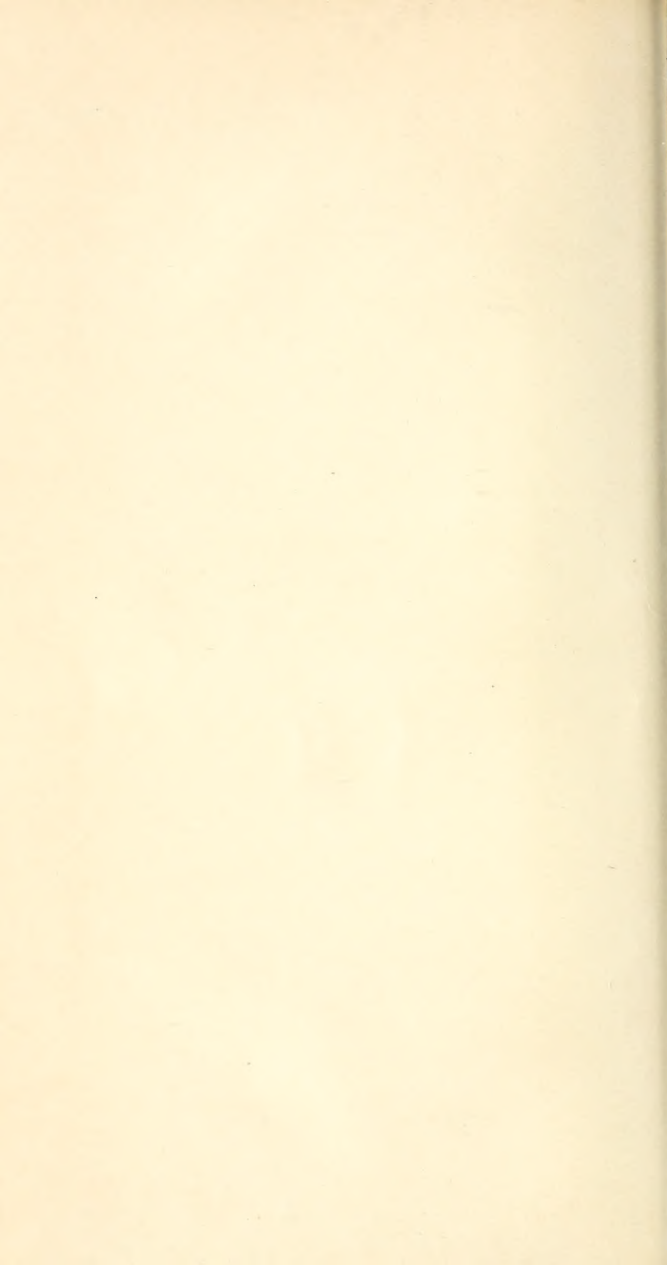

I

(22)

303

247

HERODOTI HISTORIAE

37
162 AB
HERODOTI

HISTORIAE

EDIDIT

CAROLUS ABICHT.

VOL. II.

EDITIO STEREOTYPA.

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ

LIPSIAE MDCCCLXIX.

7775
1811190
268182

e

PA

1002

A2

1869

182

ADNOTATIO CRITICA.

LIB. V.

Scripturae huius exempli.

- c. 2, 8. *Θρηίκην* omnes libri.
c. 6, 2. *τὰς δέ* plerique.
—, 4. *καὶ ὠνέονται* MPF.
—, 5. *καὶ τὸ μὲν* MPF.
c. 8, 7. *αὗται* MPF.
c. 9, 7. *ἐπὶ πέντε* plerique libri.
c. 12, 2. *κατὰ* MPKF.
c. 13, 7. *τίνες τε* Abicht.
—, 16. *ἐπεποιήτο* Abicht.
c. 14, 8. *ἐστρατεύετο* MP.
c. 15, 9. *ἐσπίπτουσι* { MP.
—, 10. *ἐσπεσόντας* }
c. 16, 2. *καὶ Δόβρης* — Ὀδομάντους libri.
—, 5. *ἐξαιρέειν κατοικημένους ὧδε*. Trans-
posui verba.
c. 17, 10. *ὑπερβάντι* Abicht.
c. 23, 5. *δωρεὴν μισθὸν* Abicht.
—, 10. *ἐγκτήσασθαι* SV.
c. 28, 9. *ἐκ πάντων* libri.
c. 30, 21. *ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Τσιτάσπεος* S.
—, 26. *προσέθεσαν* libri.
c. 31, 9. *παρέχειν* SV.
—, 18. *ἀντὶ δέ* MPK.
c. 33, 3. *πρόφασιν* libri.
c. 34, 5. *κατὰ τάχος* Dietsch.
—, 6. *ἐσάξαντο* libri.
—, 6. *παρεσκενάδατο* A. Aldus.
c. 39, 7. *εἴ τοι (τι) σύ γε* Aldus.
—, 10. *ἔξεο* Schaefer; *ἐκ σέο* libri.
c. 40, 2. *τοῖνυν* S.
—, 10. *οὐδαμῶς* libri.
c. 41, 2. *ἐσύτερον ἐπελθοῦσα* libri.
—, 4. *ἀπέφαινε* libri.
c. 42, 13. *Κίνυπα* libri.
—, 14. *ποταμόν* libri.
c. 45, 1. *ταῦτα δὲ οὔτοι* Wesseling. Libri:
ταῦτα δὲ οὐκ (vel οὐχ) οὔτοι libri.
c. 47, 9. *ἰλάσονται* plerique libri.
c. 48, 3. *ἐβασίλευσε* Krueger., *ἐβασίλευε* libri.

exempli Weidmanniani.

- [*Θρηίκην*].
τὰς SVU (U=Urbinas).
ὠνέονται (om. *καὶ*) SVU.
τὸ μὲν (om. *καὶ*) SVU.
αἶδε SVAU.
καὶ ἐπὶ π. SVU.
κατὰ τὰ SVUA.
τίνες δέ libri.
ἐποιέετο libri.
ἐστρατοπεδεύετο SVU.
ἐσπεσπίπτουσι } SVU.
ἐσπεσπόντας }
[*καὶ Δόβ.* — Ὀδομ.]
κατοικημένους ἐξαιρέειν
ὧδε libri.
ὑπερβάντα libri.
μισθὸν δωρεὴν libri.
ἐγκτίσασθαι MPF.
ὁ δὲ Ἀρταφ. *ὑμῖν* Ὀσιτά-
σπεος MF.
προέθεσαν.
παρέχειν ἐστὶ MPKF.
ἀντὶ γάρ SVUA.
πρόφασιν μὲν Naber.
καὶ τὸ τεῖχος MPFS.
ἐγράξαντο Hoeger.
παρεσκενάζοντο MPFSV.
εἴ τοι σύ libri.
ἔξε Eltz.
τοῖνυν τοι reliqui.

- ὑστερον ἐπεσελθοῦσα*.
ἀπέφηνε.
Λιβύην.
Κίνυπα ποταμόν.

- ἰλάσονται* SV.

Scripturae huius exempli.

- c. 50, 11. εἰπέα MF. εἰπετία S.
 c. 52, 19. ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δέ — οὐρο-
 μαζόμενος Ζάβατος οὐκ ὦντος
 ἑών — τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης
 τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλονται ἐς τὴν
 Ματινην γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσ-
 σερες καὶ τριήκοντα, παρα-
 σάγγαι δὲ ἐπὶ καὶ τριήκον-
 τα καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 τὴν Κισσίην γῆν. Sic libri, nisi
 quod omittunt Ζάβατος post οὐρο-
 μαζόμενος, quod intercidisse recte
 statuit Bobrick; deinde verba καὶ
 τριήκοντα — ἑκατόν recte inter-
 posuit de la Barre.
 c. 55, 4. τῷ ἑώντου πάθῃ. Verba suspecta
 delevit Iacobs.
 c. 57, 5. Φουίνων libri.
 c. 58, 9. χώρων. MP: χωρῶν, F: χωρέων.
 c. 61, 2. ἐν ἐξαμέτρῳ libri.
 c. 62, 9. ἡ κάτοδος Schaefer., libri: κάτοδος.
 c. 63, 16. Γοναῖον Wachsmuth.
 c. 67, 10. ἡ δὲ Πυθίη libri.
 c. 69, 7. τότε ἐπαυῶν Abicht., libri MPF
 τότε πάντων. S: πάντα.
 —, 9. κατέειμε libri.
 c. 73, 5. Λακεδαιμονίους Schweighauser.,
 libri πρὸς Λακεδαιμονίους.
 c. 76, 5. ὀρθῶς πρωτος Naber.
 c. 80, 2. ματήριον MPK.
 c. 82, 17. ἔφερε MKF.
 c. 83, 1. πρὸ τοῦ MPF.
 c. 84, 3. οὐκ ἐπέτελεον M. οὐκ ἐπιτέλεον SVU.
 —, 5. δίκαιον libri omnes.
 c. 86, 14. ἄλλῳ δὲ libri.
 c. 88, 5. Ucinis circumdedi καὶ et ἔτι.
 c. 89, 1. ἐκτόσον Krueger., ἔκ τε τόσον MPK.
 c. 90, 9. ἔτι τε libri.
 c. 91, 5. γίνοιτο MPKF.
 —, 6. μαθόντες δὲ MPKF.
 —, 8. [ἐς τὸ — Πεισιστρατίδαι].
 —, 19. ὥς γε Abicht.
 —, 22. σφας — ἀπικόμενοι τίσασθαι MF.

exempli Weidmanniani.

εὐπειθέα.
 ἐν αὐτοῖσι. ἐκ δὲ ταύτης
 [τῆς Ἀρμενίης] ἐσβάλ-
 λονται ἐς τ. Matt. γ.
 σταθμ. εἰσι τέσσερες
 καὶ τριήκοντα, πα-
 ρασ. δ. ἐπὶ. κ. τρ. κ.
 ἑκατόν. ποταμοὶ δὲ—
 οὐρομαζόμενος, οὐκ ὦν-
 τὸς ἑών — τριηκοσίας.
 ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισ-
 σίην γῆν.

[Φουίνων].
 χωρίων Wesseling.
 ἐν ἐξαμέτρῳ τὸ νῦν.

Κοριαῖον libri.

πάντων

κατέειμε.

ὀρθῶς libri.
 χρηστήριον SAU.
 ἔφερε καρπὸν SAU(P καρ-
 πὸν in marg.).
 τὸν πρὸ τούτου SU (A:
 πρὸ τούτου).
 οὐκέτι ἐπέτελεον.

ἄλλῳ δὲ δὴ.

ἔτι δὲ Krueger.
 ἂν γίνοιτο SVU.
 μαθόντες SUA.
 ἐς τὸ — Πεισιστρατίδαι.
 ὥς τε libri.
 σφας — ἀεζόμενοι Eltz.,
 ἀεζόμενοι τίσασθαι P
 (sec. man.), ἀεζόμενοι
 SV.

Scripturae huius exempli.

exempli Weidmanniani.

c. 92ε, 13. πολλῶν δέ τι Krueger., πολλῶν δ' ἐτι libri.

— ζ, 13. τινὰ — ἐπερέχοντα MPKF.

— η, 2. νόον ἴστων MPFA.

c. 95, 1. συνεπρήξαντο libri.

c. 97, 6. ταῦτά Schweighaeus., ταῦτα libri.

c. 101, 18. τὸν Τρωῶλον libri.

c. 105, 2. ἐμπεπρήσθαι MPKF.

c. 106, 10. τοιοῦτό τι M.

—, 30. ἐκδύσεσθαι Krueger., libri ἐκδύ-
σασθαι.

c. 109, 7. ἡμέας SV.

—, 12. τὸ κοινόν MPF.

—, 14. ἐπ' οὗ MPKF.

c. 112, 10. Κάθ' MPKF, ὁπάων S.

c. 117, 4. ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη MKF, ἐπ' ἡμέρας
ἐκάστης PSV.

c. 119, 10. δὲ ὧν MPK.

c. 121, 4. ἐν Πηδάσῳ. MPK: ἐν Πιδάσῳ, F:
ἐμπιδάσῳ, SVU: ἐπὶ λασοῖσι.

c. 122, 9. αὐτός τε MPKF.

c. 126, 2. ἡ πλείστη γνώμη libri.

τινὰς — ἐπερέχοντας τῶν
ἀλλῶν SAU.

συνεξεπρήξαντο Krueger

ἐμπρησθῆναι SAU.

τούτων τε SVU.

ἡμέας δέ MPKF.

τὰ κοινά SVU.

ὅκου SUA.

ὧν SVAU.

ἐπὶ Μυλάσοισι Wesseling.
(‘in via quae in Mylasa
fert’ Valla).

αὐτὸς μὲν SVAU.

πλείστη ἡ γνώμη.

LIB. VI.

c. 2, 8. ἐς αὐτούς MPF.

c. 7, 2. ἐστράτεοντο MPF.

—, 3. μή MFK et P pr.

c. 11, 15. ἐλασσωθήσεσθαι MPKF.

c. 13, 9. τὸν Δαρεῖον Dietschium secutus
uncinis inclusi.

c. 15, 3. παρείχοντο μὲν γάρ MPFK.

c. 16, 7. νυκτός τε ἀπίκοντο (vel ἀπικέατο)
F.

c. 23, 2. Σάμιοι γάρ MFPK.

—, 4. πόλιν libri.

—, 6. Ἀναξίλειος ὥστε τότε ἐὼν Abicht.
Ἀναξίλειος τότε ἐὼν MPKF.—, 15. ὡς ἀποβαλόντα SVTA. ἀποβαλόντα
(om. ὡς) MPKF.

c. 25, 8. ἐθελοντήν MKF.

c. 29, 11. μετεῖς M.

c. 30, 1. ἀνήχθη. Libri: ἄχθη.

ἐστρατεύοντο SVAT.

μηδένα ST.

ἐλασσωθήσεσθαι VA (S:
ἐλάσσασθαι).τοῦ Δαρεῖον Valckenaer.
(libri: τὸν Δαρεῖον).

οἱ παρείχοντο μὲν SVAT.

νυκτός τε γάρ ἀπίκατο.
(νυκτός τε ἀπικάτο
MKSV).

Σάμιοι τε SVT.

... πόλιν.

Ἀναξίλειος ὥστε ἐὼν
Schaefer.

(S: ὅστε omis. τότε).

ἐθελοντί A. (SVT: ἐθε-
λοντιῇ).

μετιεῖς SVT.

ἀπήχθη.

Scripturae huius exempli.

exempli Weidmanniani.

- c. 32, 5. ἀντὶ τοῦ εἶναι Schaefer. Libri: ἀντὶ εἶναι.
 c. 32, 8. τρίτον libri.
 —, 9. δὲ τε ἐπεξῆς τότε AV.
 c. 33, 10. οἴκησαν Schaefer.
 c. 35, 3. ἐδυνάστευε καί.
 c. 37, 9. τί. Libri: τό.
 —, 9. εἶπαι Abicht.
 c. 38, 2. μετὰ δέ MPKF.
 c. 40, 1. οὗτος δέ libri.
 —, 4. τούτων libri.
 —, 4. ἐκφεύγει plerique libri.
 —, 7. ἀπὸ Χερσονήσου MP.
 c. 42, 1. ἐπὶ πλέον MPKF. ἔτι πλέον SV.
 c. 44, 3. δύναιτο M.
 c. 44, 16. οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι, οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἠπιστάτο καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγεῖ. Sic omnes libri praeter S, a quibus imprudens discessi.
 c. 45, 5. οὐ μέντοι MF.
 c. 46, 3. τό libri.
 c. 49, 7. ἐπέχοντας MPKF.
 c. 50, 13. ἤδη libri.
 c. 53, 10. εἴρηται M. εἰρέεται reliqui.
 c. 54, 2. παρὰ Περσέων MPF.
 c. 56, 5. αὐτόν libri omnes.
 —, 11. ἐξοδήσι libri.
 c. 57, 2. θυσιῇ τις δημοτελῆ MPKF.
 —, 4. πρώτον libri.
 —, 9. Ἀπόλλωνος plerique libri.
 c. 58, 4. λέβητα MPKF.
 —, 16. κόπτονται τε προθύμως S.
 c. 59, 1. ἄλλο MPF.
 c. 61, 2. προεργαζόμενον Eltz. Libri: προεργαζόμενον.
 c. 66, 6. Περίαλλαν MFP.
 c. 69, 17. βούλει plerique libri.
 c. 73, 9. ὠρθώθη S. ὠδῶθη MPK. Nunc malim: εὐ ὠδῶθη (cf. IV 139).
 —, 18. κατατιθέεται. STA: κατατίθενται.
 c. 74, 9. ἐν δὲ ταύτῃ libri.
 c. 75, 10. λυθείς (P?) vulgo.
 c. 84, 15. ἐκ τε τοῦ vulgo; ἐκ τοσούτου SVT.
 τρίτον τότε.
 δὲ τε ἐπεξῆς (MPKF: δὲ τε ἐξῆς).
 οἴκησαν libri (M: ὤκησαν).
 ἐδυνάστευε γε καί (MPF: ἐδυνάστευέ τε καί).
 τό.
 εἶπαι libri.
 μετὰ δὲ ταῦτα STA.
 οὗτος δὲ.
 πρὸ τούτων.
 ἐφευγε SV.
 Χερσονήσους STA.
 δύνονται S.
 οἱ δὲ αὐτῶν νέειν — διεφθείροντο· οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι, οἱ δὲ ῥίγεῖ S.
 οὐ μέν SVT.
 τό τε.
 ἔχοντας vulgo.
 ἢ δὲ.
 αὐτόν ... Bresler.
 ἐξοδήσι.
 θυσιῇ τις δημοτελῆς SVT.
 πρώτων.
 Ἀπόλλωνα SVT.
 λέβητας STA.
 κόπτονται τε τὰ μέτωπα reliqui.
 ἄλλο οὗτοι STA.
 Περίαλλον SV (cf. Lobeck. Pathol. p. 23).
 ἐβούλεο SVT.
 ἐνὸς δὲ Dindorf.
 ἐν γὰρ ταύτῃ.
 αὐτὶς (αὐθὶς) libri.
 ἐκ τε τόσου MPKF.

Scripturae huius exempli.

exempli Weidmanniani.

- c. 86, 2. παραθήκην SV. Reliqui παρακαταθήκην.
 — γ, 15. αὐτῷ ἴσχειν MPK. ἑωυτῷ ἔχειν.
 c. 87, 7. πεντετηρίς SVT. πεντήροης MPF.
 c. 89, 9. ἀποδόμενοι libri praeter Parisinum b (ἀποδιδόμενοι). ἀποδιδόμενοι.
 c. 92, 16. ἐπασκήσας libri. ἀν' ἧρ ἐπασκήσας.
 c. 94, 11. ἑωυτοῦ libri. δὲ ἑωυτοῦ.
 c. 95, 13. Ἰακρον Gebhardt. Libri: Ἰάριον. Ἰαρίην (Gebhardt?).
 c. 97, 4. νῆσον MPKF. Δῆλον STA.
 c. 98, 14. καὶ — ἐοῦσαν omittunt MFP. [καὶ — ἐοῦσαν].
 c. 101, 4. ἐς ταῦτα STA; reliqui ταῦτα.
 —, 10. πολλοὶ μέν libri. πολλοὶ καί.
 c. 105, 2. Φειδιππίδην MPKF. Φιλιππίδην SVT.
 —, 13. ἐπετείοισι (MPKF; ἐπετειοῖσι).
 c. 107, 13. μεζόνως. MF: μειζόνως. μέζον SVT.
 c. 108, 31. Ῥοιάς. MP: Ῥοιάς. Ῥοιάς.
 c. 109, 8. ἦν δέ (non τε) libri, recte ut videtur.
 —, 12. λείπουσι libri. [λείπουσι].
 —, 18. ἐς σέ τι libri. ἐς σέ τοι Eltz.
 —, 21. Post verba τῶν δὲ οὐ̄ deleui ineptum additamentum συμβαλεῖν. [συμβαλεῖν].
 c. 111, 7. ἀπὸ ταύτης γάρ libri. ἀπὸ ταύτης [γάρ].
 c. 119, 12. ἀρύσσονται libri.
 —, 17. Verba συνάγουσι — καλέουσι omittunt MPFA. Verba συνάγουσι — καλέουσι deleta sunt.
 caput 122 omittunt MPKF.
 c. 123, 9. τοὺς λοιποὺς Πεισ. MPKF. Alterum τοὺς λοιποὺς cum Wesselingio deleui. ὑπολοιποὺς STA.
 c. 125, 12. κολπὸν πολλόν SVT. Alii κ. βαθύν (vel βαθύ).
 —, 23. ἕτερα — οὐκ ἐλάσσω MPKF. ἐτέροισί μιν διωριέται οὐκ ἐλάσσωσι SVTA.
 c. 128, 8. σννισιτή. MF: σννεσιτή. S: σνν- σννισιτήσι.
 — ἐσει.
 c. 129, 17. γαμβρόν MF. γαμβρόν ἂν TA (S?).
 c. 130, 2. ὀνομάζεται libri. νομίζεται.
 c. 131, 7. κρίσι STA. κρίσις MPKF.
 c. 132, 4. ἐπιστρατεύεται M. ἐπιστρατεύεται T (S?).
 c. 133, 5. λόγον S. λόγων reliqui.
 c. 135, 8. καταχρήσονται M. καταχρήσονται ST.
 c. 136, 8. Μαθαθῶν libri. Μαθαθῶν γενομένης.
 c. 137, 7. ἔδοσαν libri. ἔδοσαν
 —, 21. ἐπιχειρήσιν libri omnes praeter P². ἐπιχείρησιν P².
 —, 23. ἀντοῖσι libri omnes. ἑωυτοῖσι.
 c. 138, 5. κτησάμενοι MF. στησάμενοι SVT.

LIB. VII.

Scripturae huius exempli.

exempli Weidmanniani.

- c. 1, 8. *παρεῖχον* S.
 —, 9. *οἶτον* MPKF.
 —, 10. *κατάλεγομένων τε* M.
 —, 12. *τετάρτῳ δέ* MPKF.
 c. 2, 3. *δεῖ* M, alii.
 —, 6. *Γωβρύεω* libri.
 —, 11. *νομιζόμενα* Eustath.
 c. 3, 8. *βασιλεύοντι* libri.
 —, 17. *δοκέει δέ* — *βασιλεῦσαι ἄν* MF.
 c. 5, 8. *δῆ* MFP; vulgo *ἦδη*.
 —, 9. *ἀλλ' εἰ τὸ — ἔχεις*; MPF. *ἀλλὰ τὸ — ἔχεις* vulgo.
 c. 6, 13. *ἀναβεβήκεσαν γὰρ τήν* vulgo.
 —, 17. *Λήμων* Krueger., *Λήμων* libri.
 c. 8, 9. *ἤτρεμίσαμεν*.
 —, 8. *κατεργάσαντο* libri.
 —, 10. *τοῦτο* MF.
 c. 9, 1. *τις*.
 c. 10^a, 12. *πολλόν* M.
 —, 2. *συνήνεικε* libri.
 c. 10, 5. *Δάτι* libri.
 —, 8. *παρεόντι ἐπιγορέων* Abicht., *παρεόντι κατηγορέων* MPKF.
 c. 11, 15. *δυνατῶς* MFP.
 c. 12, 9. *Πέρσησι* STA. *Πέρσας* MPKF.
 c. 14, 6. *ἀκούσας*.
 c. 15, 3. [*καλέοντα*] Valckenaer.
 c. 16, 2. *Θείου* Schweighaeuser. *Θεοῦ* libri.
 —, 3. *αὐτό* M, alii.
 —, 16. *ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ ἐμέ.* MPKF: *ἀλλ' ἦδη ἦ ἐμέ.* STA: *ἀλλ' ἦδη ἔημι*.
 c. 18, 12. *ἐπιστάμενος* libri; *ἐπιστάμενος ὦν* Wesseling.
 c. 20, 7. *μηδέν*.
 c. 21, 10. *ἐκ* MPKF.
 c. 22, 8. *ἐντός* plerique libri.
 c. 26, 15. [*ἐν τῇ πόλει*] Valckenaer.
 c. 28, 12. *γεωπέδων* MPKF.
 c. 33, 7. *Ἀθηναίων* libri.
 —, 8. *διεπασσάλευσαν* MPF.
 —, 10. *ἀθέμιστα* MPF. *ἀθέμιτα* SV.
παρέχειν MPFA.
οἶτον καὶ πλοῖα SVAT.
καταλ. δέ AT(S?).
τετάρτῳ SVAT.
ἔδεε (ἔδει) S'Γ.
Γωβρύεω δέ.
νομιζόμενον libri; recte forsan.
βασιλεύοντί τε.
δοκέειν δέ — ἐβασίλευσε(ν) ἄν SV.
ἀναβεβ. τήν. Plerique libri omittunt γάρ.
ἤτρεμίσαμεν MP.
κατεργάσαντό τε Naber.
τοῦτον ST.
τις.
πολλόν ἐτι SVT.
συνήνεικε σε.
Δάτι τε Naber.
παρεόντος κατηγορέων Parisini. *παρεόντων* V, *παρεόντα* S.
ἱκανῶς SVT.
ἀκούσας;
αὐτός ST.
ἀλλ' ἦδη δεῖ ἐμέ Schaefer.
μηδένα libri.
πρό SVTA.
ἐκτός T(S?) Valla (extra).
γεωπέδων STA.
Ἀθηναῖοι.
προσοδιεπασσάλευσαν STA.

- Scripturae huius exempli. exempli Weidmanniani.
- c. 35, 5. δ' ὦν (δὲ ὦν) MP. Vulgo δὴ ὦν.
 c. 36, 11. εὗρον libri. ξεφύρον (v. *Allgem. Literaturzeit.* 1802 p. 226).
 —, 12. καὶ τριηρέων τρίζον. Libri: καὶ καὶ τριηρέων.
 τριχοῦ.
 —, 18. ἡ αὐτὴ Reiske. Libri: ἦν αὐτὴ
 (vel αὐτῇ).
 c. 37, 3. πίμπληται MPKF. ἐμπίπληται SVTA.
 —, 11. ἔφραζον MPKF. ἔφρασαν STA.
 c. 38, 4. ἂν τεῦ Bekker., ἂν τί τεῦ plerique ἂν τι σεῦ ST.
 libri.
 —, 14. ἄγεο. MP: ἄγευ. ἄγευ.
 c. 39, 15. τῇ ψυχῇ libri. Vulgo τὴν ψυχὴν.
 c. 40, 3. στρατός MPKF. σύμμικτος στρατός(S?)TA.
 —, 6. μὲν δὴ MPKF. μὲν γάρ SA.
 —, 9. Νισαῖοι. Libri hic et infra Νησαῖοι. Νησαῖοι.
 c. 42, 4. Καρήνην Harduin. (cf. Steph. Byz. p. 163). Vulgo Καρίνην. MPKF:
 Κάρινη.
 c. 44, 3. αὐτοῦ Abresch. αὐτῶ libri.
 c. 49, 8. δεῖ εἶναι MF. δεῖ γενέσθαι SVT.
 —, 17. εὐπρηξίης γάρ MF. εὐπρ. δέ SVT Stob.
 c. 51, 5. Ἀθηνέων Schaefer. Libri Ἀθη-
 ναίων.
 c. 52, 6. διαφθεῖραι ἡ Naber. διαφθεῖραι
 καί libri.
 c. 53, 1. ἀποστείλας M. ἀπολύσας SVT.
 c. 59, 12. τελευταία libri. τελευτῇ.
 c. 60, 1. πλήθος ἐς ἀριθμόν MPKF. πλήθους ἀριθμόν SVT.
 —, 5. συναγαρόντες S(T?). συνήγαρόν τε MP.
 c. 61, 4. λεπίδος. ... λεπίδος Biel.
 c. 62, 1. Μηδοὶ δέ libri. Μηδοὶ δὴ.
 —, 6. αὐτοὶ δέ SV. αὐτοὶ MPFA.
 c. 63, 7. [τούτων — Χαλδαῖοι].
 c. 70, 10. τῇ λογιῇ MPKF. τῇσι λογιῇσι STA.
 c. 81, 3. ἥρχον μὲν MPF.
 c. 85, 2. φωνῇ. φωνῇ
 c. 86, 7. Κάσπιοι libri.
 c. 87, 1. ἱππενεὶ MPFA.
 c. 89, 3. Σύριοισι. Libri Συρίοισι.
 c. 90, 4. κιθῶρας libri. κιθάραι de Pauw.
 c. 100, 1. ἡρίθμηθη Schaefer.; ἡρίθμησέ τε
 libri.
 c. 102, 5. σύντροφός ἐστι M. σύντροφος σύνεστι SVT.
 c. 103, 14. εἰρημένος εἴη M. εἰρημ. ἢ ST.
 —, 25. παρ' ἡμῖν MPKF. παρ' ἡμῖν μὲν μούνοισι
 STA.
 c. 104, 5. ἐστοργῶς ἐκείρους libri. ἐστοργῶς ἐκείρους.

Scripturae huius exempli.	exempli Weidmanniani.
c. 106, 11. τοῦτο δέ libri.	τοῦτο δὴ.
c. 112, 2. τῶν ἐνὶ Φάργης. K: τῶν καὶ ἐνὶ Φάργης. Reliqui: τῶν καὶ Νιφά- ργης.	
c. 116, 3. ἐπαίνεις libri.	ἐπαίνεσε.
c. 121, 6. συντομώτατον plerique libri.	συντομώτερον SVT
c. 127, 9. Κρησιωναίων plerique libri. Vulgo Κρησιωναίης.	
c. 130, 7. ἐφνλάσαντο M.	ἐφνλάσσοντο SVT.
c. 132, 2. Ἐνιῆρες libri.	
c. 134, 13. τίσαι MPF.	
c. 135, 10. οὕτω δὴ.	οὕτω δέ libri.
c. 140, 9. ἀνδρῆλα Blomfield. ἄζηλα libri.	
c. 142, 7. Ἀθηνέων Schaefer. Ἀθηναίων libri.	
c. 143, 5. ἔπος M.	πάθος SVT.
c. 146, 10. ἦγον M.	ἦγαγον ST.
c. 147, 10. τῇδε Matthiae; τῇγε libri.	
c. 149, 5. φοβεομένοισι libri.	φοβεόμενοι.
c. 150, 10. στρατεύεσθαι M.	ἐκστρατεύεσθαι STF.
—, 13. μέζοντας libri.	μέζονος Valla.
c. 151, 8. ἐμμένει τὴν.	ἐμμένει ἐθέλουσι τὴν MPF.
c. 153, 14. τοῦτο οὐκ MPKF.	τοῦτο δὲ οὐκ SVTA.
c. 154, 1. οὕτω libri.	οὗτος.
—, 8. ὅς delevi cum Reiskio.	... ὅς.
c. 154, 11. μεγάλως Reisk., μεγάλῃς libri.	
c. 159, 8. βοηθεῖν SVT.	
c. 160, 6. οὐ με πείσεις MF.	οὐ με ἔπεισας VT, οὐκ ἔπεισας S.
c. 161, 3. τοισίδε (vel τοῖσδε) plerique libri.	τοιμίδε SVT.
c. 162, 6. Verba οὗτος — εἴη Wesselingium secutus uncinis inclusi.	οὗτος — εἴη [τόδε — λέ- γειν].
c. 164, 4. ἀπό MPKF.	ὑπό STA.
—, 5. μετά vulgo.	παρά MPFA.
—, 11. κρατήσας γάρ libri.	κρατ. [γάρ] Herold.
—, 15. ἅπαντα Wesseling.	ἀπὸ πάντα MPFA. ἀπὸ omitt. SV.
c. 167, 6. [ἐθύετο καί].	
—, 10. ὡς Συρακόσιοι. MPK ὡς Καρχη- δόνιοι τε καὶ Συρηκόσιοι. S: ὡς Καρχηδόνιοι τοῦτο.	
c. 168, 15. Πέροσην M.	Ξέρζεα SV.
c. 169, 6. ἐπιμένησθε Abicht., ἐπιμέμφε- σθε libri.	ἐτι μέμνησθε.
c. 170, 4. Θεοῦ σφεάς Reiske. Θεοῦ σφε libri.	Θεοῦ σφι Aldus.
—, 19. Μικύθον libri.	Σικκίθον.
c. 173, 8. μεταξὺ δέ libri.	μεταξὺ.
— ἐόντα libri.	ρέοντα Dobree.

Scripturae huius libri.

- c. 173, 10. *ὀπλίται* F.
 c. 176, 2. *τὸ Ἀρτεμίδιον* libri.
 —, 8. *τῆς ἄλλης*.
 —, 13. [*ὑψηλόν*] Dobree.
 c. 181, 8. *σύνρητοι* plerique libri.
 c. 184, 3. *τόσονδε* SV: *τόσον* (omitt. reliqui).
 —, 3. *τῶν μὲν* plerique libri.
 —, 15. *πρότερόν μοι εἰρέθη* vulgo.
 c. 186, 8. *ἐκείνοισι* libri.
 c. 189, 9. *ἐθυόν τε* Schaefer.
 —, 14. *τὸν Βορέην πρότερον* libri.
 c. 190, 5. *ἐγένετο χρηστή* MP.
 c. 191, 2. *διαφθειρομένων* libri.
 —, 7. *γόησι*. Libri *γόησι*.
 c. 196, 11. *ὅστις* MF.
 c. 197, 8. *λήϊτον* Valckenaer. Libri: *πρυτανήϊον*.
 c. 200, 5. *μία μούνη* (vel *μούνη μία*) SVTA. *μία* omitt. MFK.
 c. 203, 13. *πεσεῖν* [ἀν] Krueger.
 c. 207, 6. *περισπερχθέντων* Valckenaer. *περισπερχέοντων* libri.
 c. 208, 15. *ἐκύρησε*.
 c. 209, 2. *παρασκευάζονται* M.
 —, 10. *τῇπερ* Reisk.
 —, 19. *καὶ καλλίστην πόλιν* MPKF. *καὶ et πόλιν* omitt. SV.
 c. 215, 7. *ἐκ τόσον δὴ* plerique libri.
 c. 218, 8. *οὐδέν* MPK.
 —, 10. *ὀκοδαπός*.
 c. 219, 3. *ἅμα ἡοῖ* plerique libri.
 c. 220, 12. *γενέσθαι* M.
 c. 221, 2. *γέγονε ὅτι καὶ τὸν μάντιν omnes fere libri*.
 —, 7. *ἀπελείπετο* (vel *ἀπελίπετο*) plerique libri.
 c. 223, 1. *ἀνατείλαντος* plerique libri.
 —, 19. *ἀπεδείκνυντο* MF. *ἐπεδείκνυντο alii*.
 c. 224, 13. *μόνον* (vel *μόνου*) ST. *μούνης* reliqui.
 c. 225, 2. *ὑπέρ* libri.
 c. 228, 3. *οἵχεσθαι*,
 —, 4. *τῷδε τριακοσίαις* Schneidewin.
τῇδε τριηκοσίαις libri.
 c. 229, 13. *λειποψυχέοντα* libri.
 —, 14. *ἦν* libri.

exempli Weidmanniani.

- ὀπλίτας* MPSTA.
 [*τὸ Ἀρτεμίδιον*].
 [*τῆς ἄλλης*].
σύνρη τε SVT.
τὸν μὲν STA.
πρότερον εἶρ. libri.
ἐθύοντο libri.
τὸν Βορέην καὶ πρότερον
Valla.
αὕτη ἐγέν. χρ. STA.
 [*διαφθειρομένων*].
 [*γόησι*].
ὅσπερ SVT.
πεσεῖν ἄν.
ἐνεκύρησε libri.
παρεσκευάζοντο SVT.
τάπερ libri.
ἔκ τε τόσον δὴ T (S?).
οὐδένα STFA.
ὀποδαπός STA.
ἅμα οἱ SVT.
ἔσεσθαι ST.
ἀπέλιπε STA.
ἐπανατείλαντος SVT.
καὶ ὑπέρ Schaefer.
οἵχεσθαι
φιλοψυχέοντα Valckenaer.
ἦ.

Scripturae huius exempli.

exempli Weidmanniani.

c. 229, 14. ἀλλήσαντα VF.

ἀλογήσαντα MPKS.

c. 239, 1. ἐκεῖσε plerique libri.

ἐπ' ἐκεῖνο SVTA.

LIB. VIII.

c. 2, 2. ὅσον Schaefer; libri ὡς.

ὅσας Valla.

c. 3, 10. δὴ ὠσάμενοι libri; vulgo διωσά-
μενοι.

c. 5, 15. Ἀθηνέων Bekker.

Ἀθηναίων libri.

c. 6, 9. καταλαυβάνη MPF. καταλάβη SV.

c. 12, 4. ἐξεφορέοντο SVT.

ἐξεφέροντο MF.

c. 15, 5. τῇσι αὐτῇσι ἡμέρησι MF alii.

τὰς αὐτὰς ἡμέρας SVT.

c. 18, 6. ἐβουλεύοντο F.

ἐβούλεον MPS.

c. 19, 5. θάλασσαν, ταύτη ST.

θάλασσαν ταύτην MF, alii.

c. 20, 3. προσεσάζαντο PSF. προσεσάζαντο
M.

c. 22, 9. ὑμεῖς γε vulgo.

ὑμεῖς δέ plerique libri.

c. 26, 5. τί (vel τι) ποιεοίεν plerique libri;
τά vulgo.

—, 7. ἄγουσι MPKF; ἄγοιεν SV.

—, 10. Τριτανταίχμης ST Valla.

Τιγράνης reliqui.

c. 27, 3. ἐνέχοντες SV (cf. I 118 VI 119).

ἐχοντες MFP.

c. 38, 7. [έχοντας].

c. 56, 2. Ἀθηνέων Bekker. Libri: Ἀθη-
ναίων.

—, 3. ὥστε SVT.

ὡς reliqui.

c. 57, 13. μένειν M.

μενέειν plerique libri.

c. 60, 3. οὐκέτι SVT.

έτι reliqui.

—, 11. [ές] τὸ ἥκιστα Krueger.

ές τὸ ἥκιστα libri.

c. 68, 6. κακίστην γενομένην — ἀποδεξαμένη
νὴν MPKF.κακίστη γενομένη — ἀπο-
δεξαμένη STA.

c. 69, 5. ἀγεόμενοι APSV, alii: ἀγαιόμενοι.

—, 8. τῆς Ἀρτεμισίης MP.

τῇ Ἀρτεμισίης reliqui.

c. 73, 9. Ἐρμιόνη SVA.

Ἐρμιών MP'T.

—, 12. ἐκδεδωρίενται vulgo.

ἐκδεδωρίωνται Valek.

c. 74, 2. δρόμον Eustathius II. II p. 1264.
Libri: δρόμου.

[δρόμου].

c. 75, 16. ἔργον SVT.

ἔργων reliqui.

—, 17. οὔτε έτι Schaefer. οὔτε τι SV.

οὔτε plerique libri.

c. 77, 8. ἀνὰ πάντα πιθέσθαι M.

ἀν' ἀπαντα (Steger.) πι-
θέσθαι.

c. 83, 2. ῥήματα.

[ῥήματα].

c. 84, 2. ἀνεκρούοντο libri.

ἀνέκρουόν τε Eltz.

—, 13. ἀνακρούσεσθε Krueger.

ἀνακρούσεσθε libri.

c. 86, 5. οὔτε τεταγμένων Baier., οὐ τε-
ταγμ. libri.

c. 87, 2. μετεξετέρους.

[μετεξετέρους].

c. 96, 6. ἀποπεπλησθαι Abicht., ἀποπλη-
σαι libri.

ἀποπλησθῆναι.

Scripturae huius exempli.

exempli Weldmanniani.

- c. 98, 8. *αὐτῶ* libri; *έωντῶ* vulgo.
 —, 10. *ἄλλον* libri.
 c. 99, 4. *μυρσίνη* Wesseling.
 —, 9. *αἰτίη* libri praeter A (*αἰτίη*σι).
 c. 101, 2. *ὑποκρινέσθαι* Bredov., *ἀποκρι-
νεῖσθαι* plerique libri.
 —, 17. *νῦν τε* libri.
 c. 102, 11. [*περὶ οἶκον τὸν σόν*].
 c. 104, 4. [*οἱ δὲ Πηδασέες — ἦν*].
 c. 106, 9. *ὑποδεξάμενον* libri.
 —, 14. *τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο* SVT.
 c. 107, 10. *ἡπείρου, ταύτας* S.
 c. 108, 13. *σφεῖς κακὸν — ἐργασαίαιτο* vulgo
 (ST: *σφέας — ἐργάσαιντο*).
 c. 109, 18. *καταμειναντας* MPFK.
 c. 112, 3. *τοῖσι καὶ* MPF; *λόγοισι τοῖσι καὶ*
vulgo.
 —, 4. *Ἀνδρόιους* vulgo.
 c. 113, 12. *καὶ τὴν ἵππον* SVT.
 —, 15. *ἐν δέ* vulgo.
 c. 115, 13. *διέφθειρε* S.
 c. 119, 6. *ἐκ τοῦ καταστρώματος* SVT.
 c. 121, 10. *ἐστήκε* SVT.
 c. 123, 4. *διένεμον* MPT.
 c. 124, 8. *ἐδοσαν*.
 —, 10. *ἐδωρήσαντο δέ* vulgo.
 c. 131, 8. *Πολυδέκτειω* Cobet.; *Πολυδέκτειος*
libri.
 —, 8. *Εὐρυπῶντος* Valekenaer; *Εὐρυ-
φῶντος* libri.
 —, 11. *ἐπτά* Palmier; *δυνῶν* libri.
 c. 133, 3. *Εὐρωπία* libri.
 c. 135, 1. *τόδε* vulgo.
 c. 136, 9. *ἅμα δέ* K.
 c. 137, 8. *τῶν προβάτων. ἦσαν δέ — ὁ δῆ-
μος· ἡ δὲ γυνή — ἔπεσσε. ὅπως*
δὲ ὀπτῶτο libri.
 —, 8. *ἦσαν δέ* SVT.
 —, 10. *ὀπτῶτο* FSV.
 c. 142, 9. *ἀρχὴν* Schaefer., libri *ἀρχῆς*.
 —, 22. *ὑμῖν δέ γε* SVT.
 c. 144, 20. *τὴν πρὸς ἡμέας ἔχουσιν* MPF. *τὴν*
ἐς ἡμέας ἐοῦσαν SVT.

ἄλλον καὶ ἄλλον Valla.
μυρσίνη libri.

νῦν ἄγε.

ἀποδεξάμενον.
*τῶν ἐμῶν τις σε προγο-
νων ἐργάσατο* plerique
libri.

ἡπείρου ταύτης reliqui.
σφι κακῶν — ἐργάσαιτο
 MPKF.

καταμειναντες STA.

βασίλειά MPFK.
καὶ τὴν ἄλλην ἵππον reli-
qui.

ἐν δέ MPT.
ἐφθειρε reliqui.
ἐπὶ τοῦ καταστρ. M, alii.
ἐστήκεε reliqui.

ἐδοσαν
ἐδωρήσαντό τε MPST.

Εὐρωμία.
τότε libri.
ἅμα τε MFS.
τῶν προβάτων· ἡ δὲ γυνή
— ἔπεσσε· ἦσαν γάρ —
ὁ δῆμος. ὅπως δὲ ὀπτῶη
ἦσαν γάρ M, alii.
ὀπτῶη MP.
ἀρχῆθεν Wesseling.
ὑμῖν δέ MF; alii.

LIB. IX.

Scripturae huius exempli.

exempli Weidmanniani.

- c. 2, 10. βουλευματα plerique libri. ἰσχυρὰ βουλευματα TA.
 c. 4, 6. ἐλπίζων libri praeter ST (ἐλπίσας).
 c. 7, 5. καὶ δὴ Schaefer. καὶ ἤδη libri.
 —, 6. Ἀθηναίων MA. Ἀθηναίων reliqui.
 —α, 4. ἄνευ — ἀπάτης. [ἄνευ — ἀπάτης].
 —β, 1. ἀκίβδηλον ἐόν νέμεται vulgo. ἀκίβδηλον νέμεται MPTS.
 —, 13. ἐμμαχέσασθαι SVT. μαχέσασθαι reliqui.
 c. 10, 5. verba καὶ ἐπτά — εἰλώτων, quae omitt. SV Eton., cancellis circumscripti. καὶ ἐπτά — εἰλώτων.
 —, 6. ἐπιτρέψαντες SVT. ἐπιτάξαντες reliqui.
 c. 11, 10. δῆλα γὰρ libri; vulgo δῆλα γὰρ δὴ.
 —, 11. ἐπὶ τὴν libri, praeter A (ἐπὶ τῆς).
 —, 20. ὀπλῖται — ἐποίουν libri. [ὀπλῖται — ἐποίουν].
 c. 13, 15. χώρη libri. χώρῳ.
 c. 15, 9. οὔτε libri; vulgo οὔτε.
 —, 10. βουλόμενος ἔρμα T(S?). ἔρμα lib. om. βουλόμενος. Antecedit proxime ἐχόμενος.
 c. 18, 4. ἔστησαν MPKSVT. ἔστασαν vulgo.
 c. 19, 6. Λακεδαιμονίων libri. [Λακεδαιμονίων].
 c. 23, 2. ἀλλὰ πάντας MPKF. ἀλλ' ἅμα πάντας SVT.
 —, 3. ἐπεβώ(βοή)θες MPF ἐβώθες SVT.
 —, 6. ἀπέλειπον vulgo. ἀπέλειπον libri.
 c. 27, 4. παλαιά libri. καὶ παλαιά.
 —, 11. τούτους ST. τοῦτο μὲν τούτους MPKF.
 c. 28, 21. ἔστησαν MPF; ἔστασαν vulgo.
 c. 30, 1. τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ SVT; τοῦ δὲ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ.
 reliqui τοῦ Ἑλληνικοῦ.
 c. 32, 14. ἐπεικάσαι MPKF. ἀπεικάσαι STA.
 c. 33, 5. Κλυτιάδην cancellis circumscriptis Valckenaer.
 c. 34, 2. αἰτεόμενον Schaefer., αἰτεόμενος αἰτεομένους.
 libri.
 c. 35, 2. πάντως libri; πάντα vulgo.
 c. 38, 1. μὲν νυν ST. μὲν τοι reliqui.
 c. 42, 20. ἐσήμηνε vulgo. ἐσήμαινε libri.
 c. 43, 9. Μουσαῖον libri; Μουσαῖον vulgo.
 c. 45, 21. ἐξαίφνης omitt. SVT. ἐξαίφνης MPKF.
 c. 46, 18. ἀλλὰ ἀρρωθέομεν MPK. ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδ. SVT.
 c. 48, 8. τάξιν SVT. στάσιν reliqui.
 —, 22. διαμαχεσώμεθα ST. διαμαχεσώμεθα alii.
 c. 51, 3. μὴ ποιεύμενοι SVT. ποιεύμενοι reliqui.
 c. 53, 8. Πιτανητέων libri.

Scripturae huius exempli.

- c. 53, 13. ταῦτα νεωμένον ST.
 c. 55, 5. Λακεδαιμονίων Schaefer.
 —, 11. ξείνους λέγων SA.
 c. 57, 1. ἀρχὴν τε libri.
 —, 10. ἀπολείπη MPA; ἀπολίπη alii.
 c. 59, 8. ἕκαστος T(S?).
 c. 61, 10. ἐπιπτον δέ libri; τε vulgo.
 c. 65, 3. τε libri.
 —, 7. περὶ τὸ ἰρόν libri.
 —, 10. ἀνάκτορον (MPKF) cancellis circumscripsit Bekker.
 c. 66, 10. ἦγε SVTA; ἦε MPKF.
 —, 16. ξύλινον τεῖχος S Valla.
 c. 74, 11. ἐφόρει ἐπίσημον SVT.
 c. 75, 2. ὅτι MPKF.
 c. 76, 12. ῥῦσαι SVT.
 —, 20. ταῦτα SV.
 c. 79, 9. ταῦτά Bekker.
 c. 80, 6. καὶ φιαλὰς ST.
 c. 81, 9. ἄλλα libri.
 c. 82, 18. τοῦ Μήδου Schaefer. τοῦ Μήδου ἡγεμόνος S.
 c. 87, 9. ἡμεῖς δέ Krueger.; ἡμεῖς libri.
 c. 89, 12. [κατὰ] τὴν ταχίστην Stein.
 c. 90, 1. οὗτος SV.
 —, 3. ἐπειδὴ γὰρ STA; ἐπεὶ γὰρ δὴ reliqui.
 c. 91, 7. ἡγησίστρατον SVT.
 c. 92, 9. τοῦ τόν SVT.
 c. 93, 2. ποταμόν libri.
 —, 3. Ἀπολλωνίης libri.
 —, 10. κατακοιμίσαντος Reisk.; κατακοιμήσαντος libri.
 —, 14. ἀλλ' ὥς libri.
 —, 16. κατακοιμίσαντα T(S?); κατακοιμήσαντα alii.
 —, 21. ἐγίνετο, ἐπεῖτε Reiske; ἐγίνετο, ἐπειτα libri.
 —, 22. τοὺς προφήτας libri.
 —, 23. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἐφραζον.
 c. 96, 12. μὲν ἦν libri.
 c. 97, 10. παρεσκευάζοντο libri; παρεσκευάδατο vulgo.
 c. 98, 2. ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο SVT.
 —, 13. ὅσοι SVT.
 c. 100, 6. δῆλα δὴ plerique libri
 c. 102, 6. [έτι].
 c. 103, 4. Σικυώνιοι καὶ libri.

Herodoti vol. II.

exempli Weidmanniani.

- ταῦτ' ἀναινομένον reliqui.
 Λακεδαιμονίους libri.
 λέγων reliqui.
 ἀρχὴν γε Schweighaeuser.
 ἕκαστοι reliqui.
 τε τό.
 [περὶ τὸ ἰρόν].
 ἀνακτόριον SVTA.
 ξύλινον reliqui om. τεῖχος.
 ἐφόρει reliqui.
 ὅτε ST.
 ῥῦσαι reliqui.
 ταῦτα δέ alii.
 ταῦτα libri.
 φιαλὰς MPKF.
 τὰλλα.
 τοῦδε τοῦ Μήδου ἡγεμόνος plerique libri.
 αὐτός reliqui.
 Ἡγησιστράτου reliqui.
 τούτου τόν reliqui.
 Χῶνα ποταμόν.
 Ἀπολλωνιήτιδος.
 ἀλλὰ κως.
 [τοὺς προφήτας].
 [οἱ δὲ αὐτοῖσι ἐφραζον].
 ἀπορίῃ τε εἶχ. reliqui.
 οἱ reliqui.
 δῆλα δέ ST.
 ἔτι libri.
 Σικυώνιος.

Scripturae huius exempli.	exempli Weidmanniani.
c. 105, 3. <i>Εὐθόινον</i> FA; <i>Εὐθόινον</i> MP.	
c. 106, 17. <i>Πελοποννησίους</i> Schweighaeuser. <i>Πελοποννησίοισι</i> libri.
<i>Πελοποννησίων</i> Bekker.	
c. 107, 15. <i>οἱ Μασίστεω</i> plerique libri.	
c. 111, 8. <i>γυναικὶ δέ</i> ST.	<i>γυναικὶ δὴ</i> reliqui.
—, 14. <i>καὶ θυγατέρες</i> libri; <i>τρεῖς καὶ θυγατέρες</i> vulgo.	
—, 17. <i>μέγα μὲν ποιεῖται</i> SVT.	<i>μεγάλα μὲν ποιεῖται</i> reliqui.
c. 112, 4. <i>γυναικα τὴν T</i> (S?).	<i>γυναικα τοῦ</i> reliqui.
—, 4. <i>μαζούς</i> MPKF; <i>μαστούς</i> SVT.	
c. 114, 10. <i>διαβάντες</i> plerique libri; <i>διαβαλόντες</i> ST.	
c. 116, 23. <i>ἀφυλάκτω</i> SVT.	<i>ἀφύκτως</i> reliqui.
c. 117, 2. <i>ἡσχαλλον</i> SVT.	<i>καὶ ἡσχαλλον</i> reliqui.
c. 119, 1. <i>ἐκφυγόντα</i> SVT.	<i>ἐκφεύγοντα</i> reliqui.
c. 120, 10. <i>τίνεσθαι</i> plerique libri. <i>σίνεσθαι</i> alii.	
—, 11. <i>οἱ</i> libri.	<i>μοι</i> de Pauw.
c. 122, 4. <i>σύ</i> S; reliqui, ut videtur, <i>σοί</i> .	
—, 6. <i>ἔχωμεν</i> plerique libri.	<i>σχῶμεν</i> ST.
—, 15. <i>μαλακούς ἀνδρας</i> SVT.	<i>μαλακούς</i> reliqui om. <i>ἀνδρας</i> .

Ε.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ 1
 Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν Περινθίους
 Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηγούς εἶναι Δαρείου
 κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων
 τρηχέως. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στυμμόνος Παῖονες χρήσαντος
 τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους, καὶ ἦν μὲν ἀντι-
 κατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφεας οἱ Περινθιοὶ οὐνομασί-
 βῶσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν, ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσονται,
 μὴ ἐπιχειρεῖν, ἐποίεν οἱ Παῖονες ταῦτα. ἀντικατιζο-
 μένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μου-
 νομαχίῃ ἰουρασίῃ ἐκ προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ
 ἄνδρα ἄνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλον καὶ γυναῖκα γυνί.
 νικούντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐλαιώνιζον νεχα-
 ριζότες, συνεβάλλοντο οἱ Παῖονες τὸ χρησιτήριον αὐτὸ τοῦτο
 εἶναι καὶ εἰπὼν ζον παρὰ σφίσι αὐτοῖσι “νῦν ἂν εἴη ὁ
 χρησιμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.” οὕτω
 τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειροῦνσι οἱ Παῖονες,
 καὶ πολλόν τε ἐκράϊσαν καὶ ἑλιπὸν σφεων ὀλίγους. τὰ 2
 μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα ὥδε ἐγένετο·
 τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων
 τῶν Περινθίων οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτη-
 σαν πλήρη. ὥς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρνιθος, ἔλανε τὸν στρα-
 τὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηζικῆς, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν
 ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμεροῦμενος βασιλεῖ· ταῦτα
 γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου Θρηζικὴν καταστρέφασθαι.

Θρηζικῶν δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἰνδούς πάν- 3
 των ἀνθρώπων· εἰ δὲ ἐκ ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ ἡροσέοι κατὰ
 τούτῳ, ἀμαχόν τ' ἂν εἴη καὶ πολλῶν κράτιστον πάντων
 ἔθνων κατὰ γνῶμην τὴν ἡμῖν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν

σφι καὶ ἀμύχανον μὴ κοιτε ἔγγενηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο
 ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκα-
 στοι. νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρέονται
 κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν καὶ τῶν κατύ-
 1 περθε Κρησιωναίων οἰκεόντων. τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται
 οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ
 μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι θορήξι ἐπιτε-
 λέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποι-
 εῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσή-
 κοιτες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεῖτε ἐγένετο ἀναπλῆσαι
 κακὰ, ἀτιγέμενοι τὰ ἀνθρωπῆια πάντα πάθεα· τὸν δ'
 ἀπογινόμενον παίζοντες τε καὶ ἰδόμενοι γῇ κρύπτουσι,
 ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἕξαπαλλαχθεὶς ἔστι ἐν πάσῃ εὐ-
 5 δαιμοσίῃ. οἱ δὲ κατύπερθε Κρησιωναίων ποιεῦσι τοιάδε.
 ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτῶν ἀπο-
 θάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων
 σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μά-
 λιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμῇ, ἐγκω-
 μiasθεῖσα ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς
 τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκιστοῦ ἐωυτῆς, σφαχθεῖσα δὲ
 συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὰν μεγάλην
 ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

6 Τῶν δὲ δὴ ἄλλων θορήκων ἔστι ὅδε ὁ νόμος· πωλέουσι
 τὰ τέκνα ἐλ' ἑξαγογῇ. τὰς δὲ παρθένας οὐ φιλάσσουσι,
 ἀλλ' ἐῷσι τοῖσι ἀνταῖ βοῦλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι· τὰς
 δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φιλάσσουσι καὶ ὠνέονται τὰς γυναι-
 κας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν
 ἐσιτίχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ δ' ἄσπιχτον ἀγενές, ἀργὸν
 εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον, τὸ ζῶειν

7 ἀπὸ πολέμου καὶ ληιστύος κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφρων
 οἱ ἐπιφανεστάτοι νόμοι εἰσὶ, θεοὺς δὲ σέβονται μόνους
 τοῦσδε, Ἄρεα καὶ Διόνυσον καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλέες
 αὐτῶν, πάρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἐρμῆν
 μάλιστα θεῶν, καὶ ὁμνέουσι μῦθον τοῦτον, καὶ λέγουσι
 8 γεγονέναι ἀπὸ Ἐρμῆος ἐωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι εἰδαι-
 μοσι αὐτῶν εἰσὶ αἶδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθεῖσι τὸν
 νεκρὸν, καὶ παντοῖα σφάζαντες ἱερίᾳ εὐωχέονται, προ-

γλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτονσι κατακαίσαντες
ἢ ἄλλως γῇ κορύψαντες. γῶμα δὲ χέαντες ἀγῶνα τιθεῖσι
παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον
μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ ἔτι τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς ἔχει⁹
φράσαι τὸ ἀτρεκές, οὔτινές εἰσι ἀνθρώπων οἰκόντες
αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέριγ' ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρῆμος χώρα φαί-
νεται ξοῦσα καὶ ἄπειρος. μόνους δὲ δύναμαι πύθεσθαι
οἰκόντας πέριγ' τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους τοῖσι οὔνομα εἶναι
Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χροομένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους
αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα ἐπὶ πέντε δακτύλους
τὸ βάθος τῶν τριχῶν, σμιζροὺς δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυ-
νάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ἐπ' ἄρματα εἶναι
ὀξύτατους. ἀρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοῖς ἐπιχωρίους.
κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὔρους ἀγχοῦ Ἐρεϊῶν τῶν ἐν τῷ
Ἰδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι· ὅπως
δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοὶ γεγόνῃσι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπι-
φράσασθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. σιγύν-
νας δ' ὦν καλέουσι Λίγνεις οἱ ἄνω ἐπὲρ Μασσαλίης οἰκέ-
οντες τοὺς κατήλους, Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα. ὥς δὲ Θρηίκες¹⁰
λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέριγ' τοῦ Ἰστροῦ καὶ
ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν
νυν ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ
ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσκριτα· ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ
τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα
μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται, τὰ παραθαλάσ-
σια δ' ὦν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

Δαρειὸς δὲ ὥς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπί-¹¹
κετο ἐς Σάρδεις. ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλήσιου
εὐεργεσίης καὶ τῆς παραινέσεως τοῦ Μυτιλήναίου Κώεω,
μεταπεμπόμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδεις ἐδίδον αὐτοῖσι
αἴρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, αἵτε τυραννέων τῆς Μιλήτου,
τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεχρήριζε, αἰτέει δὲ Μύρρινον
τὴν Ἥδωνίδα βοτλάμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτείνειν. οὗτος
μὲν δὴ ταύτην αἰρείεται, ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τυραννος
δημότης τε εἶναι, αἰτέει Μυτιλήνης τυραννεῦσαι. τελεω-¹²
θέντων δὲ ἀμφοτέρωσι οὗτοι μὲν κατὰ εἴλοντο ἐιράκοντο,

Λαρεῖον δὲ συνήρειζε πρῶγμα τοιόνδε ἰδόμενον ἐπιθυ-
 μῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ Παίονας ἐλόντα ἀνασπά-
 στους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης
 καὶ Μαντύης ἄνδρες Παῖονες, οἱ ἐπεῖτε Λαρεῖος διέβη ἐς
 τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παίωνων τυραννεύειν ἀπικνέ-
 ονται ἐς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ
 εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Λαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ
 προάστειον τὸ τῶν Ἀνδῶν ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες
 τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον ἄγγος
 ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλ-
 ζουσαν καὶ κλώθουσαν λίνον. ὥς δὲ παρεξήιε ἡ γυνή,
 ἐπιμελὲς τῷ Λαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὔτε
 Ἀῖδια τὰ ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ
 τῆς Ἀσίας οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δ' ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυ-
 φόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ
 ἵππῳ ἢ γυνὴ. οἱ μὲν δὴ ὅλπισθε εἶποντο· ἡ δὲ ἐπείτε
 ἀπύκειτο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἦρσε τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ
 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη τὴν αὐτὴν ὁδὸν
 παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλ-
 ζουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν
 12 ἄγρᾱκτον. θωμάζων δὲ ὁ Λαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν
 κατασκόπων καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε
 ἑωυτῷ ἐς ὕψιν. ὥς δὲ ἤχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ
 αὐτῆς οὗ καὶ πρόσω σκοπὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτέοντος
 δὲ τοῦ Λαρεῖου δοξοδαπὴ εἶη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι
 Παῖονες καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμεί-
 βετο, τίνες τε οἱ Παῖονες ἄνθρωποι εἰσι καὶ κοῦ γῆς
 οἰκημένοι, καὶ τί ἐκεῖνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις. οἱ
 δὲ οἱ ἔφραζον ὥς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας
 αὐτούς, εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πε-
 πολισμένη, ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου,
 εἶησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ
 αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον, ὁ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν
 αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο
 ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὢν τούτου
 14 εἵνεκεν καὶ ἐπεποίητο. ἐνθαῦτα Λαρεῖος γράφει γράμ-
 ματα πρὸς Μεγαβάζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν,

ἐντελλόμενος ἔξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας καὶ παρ' ἐωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἰππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην. πνθόμενοι ¹⁵ δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἀλισθέντες ἔξεστραιεύσαντο πρὸς θαλάσσης, δοζέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν δὲ Παίονες ἦσαν ἐγοῖμοι τὸν Μεγαβάζον στρατὸν ἐπιόντα ἰρύνειν· οἱ δὲ Πέρσαι πνθόμενοι συνάλισθαι τοὺς Παίονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν σνλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται, λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις αὐτῶν ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐσπεσόντες εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὥς ἐπύθοντο ἔχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασχεδασθέντες κατ' ἐωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὲ Παιόνων Σιροπαϊόνες τε καὶ Παιόπλαι καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος ¹⁶ λίμνης ἐξ ἡθέων ἔξανασιάντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρον καὶ Δόβρης καὶ Ἀγριῶνας καὶ Ὀδομάντιους κατ' αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζῳ. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ ἐξαιρέειν κατοικημένους ὧδε. ἰσρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξεργμένα ἐν μέσῃ ἔστιχε τῇ λίμνῃ, ἴσοδον ἐκ τῆς ἡλείρου στεινὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ἐπεστεῶτας τοῖσι ἰσρίοισι τὸ μὲν χρόν ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεόμενοι ἰσιῶσι τοιῶδες· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τῷ οὔνομά ἐστι Ὀρβήλος, κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος σνχνὰς γυναῖκας. οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰσρίων καλύβης τε ἐν τῇ διαιτᾷται καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰσρίων γάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νέπια παῖδιά δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἔμποισι καὶ τοῖσι ἑποξενγίοισι παρέχουσι χρότον ἰχθῦς· τῶν δὲ πλῆθος ἐστι τοσούτο ὥστε

ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατείει σχοίνον σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχὼν ἀνασπᾷ πλήρεια ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας.

- 17 Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσαιο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἐπιτὰ Πέρσας, οἱ μετ' αὐτὸν ἐκείνων ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οἱτοι παρ' Ἀμύντην αἰτήσαντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην· πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον ἐκ τοῦ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρας ἐκάσιντες ἐφοῖτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον Δίωκρον καλεόμενοι οἱτοὺς ἐπερζάντι εἶναι ἐν Μακεδονίῃ.
- 18 οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οἱτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον ἐλθόντες ἐς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ἡ δὲ ταῦτα τε ἐδίδου καὶ σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει. παρυσκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὥς δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε. “ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κορυιδίας γυναῖκας ἐσαγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἡλείπερ προθύμως μὲν ἐδέξαιο μεγάλως δὲ ξενίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμον τῷ ἡμετέρῳ.” εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης “ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεῖτε δὲ ὑμεῖς ἄνδρες δεσπόται προσχρηίζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.” εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετελέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεῖτε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φράμενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας ἢ ἐλθοῦσας καὶ μὴ παρίζομένας αἰτίας ἔζεσθαι ἀλγηδόνας σφι ὅμ' θαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν αὐτίκα οἱ Πέρσαι

μαστῶν τε ἄπιοντο οἷα πλεύνως οἰνωμένοι, καὶ κού τις καὶ φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων ἀτρέ- 19
μας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεὼν τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρων εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε. “σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν τε ἀναπαύεν, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσι· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῇδε πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι.” πρὸς ταῦτα σιγῆς ὁ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πράγματα πράξειν μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει “ὦ παῖ, σχεδὸν γὰρ σεν ἀνακαιομένου σιγήμι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σεν χορτίζω μηδὲν νεοκινῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας, ἀλλ' ἀνέχεο ὁρέων τὰ ποιούμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαι τοι.” ὥς δὲ ὁ Ἀμύντης χρησάς τούτων οἰχώσσε, 20
λέγει ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας “γυναικῶν τούτων, ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπείθεια, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὁκοσησιῶν αὐτέων. τούτου μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν δέ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται ἡμῖν καὶ καλῶς ἔχοντας ἡμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἅπετε λούσασθαι, λουσαμένας δὲ ὀπίσω προσδέχεσθε.” εἰπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελέθουσας ἀπέπεμπε ἐς τὴν γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῇσι σκευάσας καὶ ἐγχειρίδια δοὺς παρῇ γίξω, παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε. “ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ ἰσιτῆσθαι· τὰ γὰρ ἄλλα ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς τὰ οἷά τε ἦν ἐξενρόντας παρῆχαι, πάντα ὑμῖν παρέστι, καὶ δι' καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐόντων μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαφιλευόμεθα ὑμῖν, ὥς παντελέως μάθῃτε τιμεόμενοι πρὸς ἡμέων τῶνπέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμπαντι ἀπαγγεῖλητε ὥς ἀνὴρ Ἕλλην Μακεδόνων ὑπαρχος εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.” ταῦτα εἰπας Ἀλέξανδρος παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα ὥς

γυναῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δέ, ἐπεῖτε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν
 21 ἐπειρέοντο, διεργάζοντο αὐτούς. καὶ οὔτοι μὲν τούτῳ
 τῷ μύθῳ διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θερραπήνῃ αὐτῶν·
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀρήματα καὶ θεράποντες καὶ ἡ
 πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὲ ταῦτα ἅμα πᾶσι ἐκεί-
 νοισι ἡφάνιστο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ζήτησις
 τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο, καὶ
 σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δούς πολλὰ
 καὶ τὴν ἐωυτοῦ ἀδελφεὴν τῇ οὔνομα ἦν Γυνγαίῃ· δούς δὲ
 22 ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν
 διξιμένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν
 τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσι-
 γήθη. Ἕλληνας δὲ τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκew
 γεγονότας, κατὰπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγ-
 χάνῳ ἐπιστάμενος, καὶ διὲ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι
 ἀποδέξω ὥς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ
 διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. βουλο-
 μένου γὰρ Ἀλεξάνδρου ἀεθλεύειν καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτο, οἱ ἀντιθενσόμενοι Ἑλλήνων ἔξεργόν μιν, φάμενοι
 οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα ἀλλ' Ἑλλήνων·
 Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε
 εἶναι Ἕλληνα καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέλιπτε τῷ
 πρώτῳ.

23 Ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων
 τοὺς Παίονας ἀπίζετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθεῦτεν δὲ
 διαπεραιωθείς ἀπίζετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχέοντος
 Ἰδῆ Ἰστιάϊου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας
 εἴνυχε δωρεὴν μισθὸν φυλακῆς τῆς σχεδῆς, ἐόντος δὲ τοῦ
 χώρου τούτου παρὰ Στρομόνα ποταμὸν τῷ οὔνομά ἐστι
 Μύρκινος, μαθὼν δὲ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ
 Ἰστιάϊου, ὥς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς
 Παίονας, ἔλεγε Δαρεῖω τάδε. “ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα
 ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλλήνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγκτή-
 σασθαι πόλιν ἐν Θορρίκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι
 ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες καὶ μέταλλα ἀργύρεα, ὅμιλός
 τε πολλὸς μὲν Ἕλληνα περιρικέει πολλὸς δὲ βάρβαρος, οἱ
 προστάτew ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν ἐκεῖνος

ἐξηγήται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα
 παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκίῃ πολέμῳ συνέχη.
 τρόπῳ δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος παῦσον· ἔπειαν δὲ αὐτὸν
 περιλάβῃς, ποιέειν ὅπως μηκέτι ἐκείνος ἐς Ἑλλήνας ἀπί-
 ξεται.” ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἔπειθε ²⁴
 Λαρεῖον ὡς εὖ προσέειπεν τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ
 ἄγγελον πέμψας ὁ Λαρεῖος ἐς τὴν Μύρζινον ἔλεγε τάδε.
 “Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Λαρεῖος τάδε λέγει. ἐγὼ φροντίζων
 εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι οὐδένα εἶναι
 σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ’ ἔργοισι
 οἶδα μαθών. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πράγματα μεγάλα
 κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ἐπερ-
 θέωμαι.” τοῦτοις τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος,
 καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι,
 ἀπῆκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενῳ δὲ οἱ ἔλεγε Λαρεῖος
 τάδε. “Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν·
 ἐπεῖτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκεθέων καὶ σύ μοι ἐγένεο
 ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χοῖμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπε-
 ζήτησα ὥς σέ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι, ἐγνω-
 κὼς ὅτι κτιμμάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος
 συνετός τε καὶ εὖνοος, τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς
 ἔχω μαρτυρέειν ἐς πράγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ
 ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον
 μὲν ἔα καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηάκῃ πόλιν, σὲ δὲ μοι
 ἐπόμενος ἐς Σοῦσα ἔχε τάπερ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμὸς τε σύς-
 σιτος ἔων καὶ σύμβουλος.” ταῦτα Λαρεῖος εἶπας, καὶ ²⁵
 κατὰστίσας Ἀρταφέρνηα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον
 ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπῆλυνε ἐς Σοῦσα ἅμα ἀγόμενος
 Ἰστιαῖον, ὅτάνην δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παρα-
 θαλασσίων ἀνδρῶν· τοῦ τὸν πατέρα Σισάμην βασιλεῖς
 Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιλῆων δικαστίων, ὅτι ἐπὶ
 χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκησε, σφάζας ἀπέδειρε πᾶσαν
 τὴν ἀνθρωπίνην, σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα ἱμάντας
 ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδί-
 καζε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι
 αὐτὸ τοῦ Σισάμειω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα
 τοῦ Σισάμειω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνησθαι ἐν τῇ κατίζων

- 26 Θρόνον δικάζει. οὗτος ὢν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν Θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάξω τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους, εἶλε δὲ Ἄντανδρον τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῆν, εἶλε δὲ Λαμπάκιον, λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Αἰμυνόν τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ἐπὶ Πελασγῶν οἴκεο-
- 27 μένας. οἱ μὲν δὴ Αἰμυνιοὶ καὶ ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀμνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάργητον τὸν Μαίανδριον τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν· οὗτος ὁ Λυκάργητος ἄρχων ἐν Αἰμύῳ τελευτᾷ. *** αἰτία δὲ τούτου ἴδε· πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιέμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Λαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον.
- 28 Οὗτος μὲν τὰ τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγίης, μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄρεσις κακῶν ἦν, καὶ ἔρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ, τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐκω-
 τῆς μάλιστα δὲ τότε ἀκμάσασα καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα, κατέπερθε δὲ τούτων ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν ρουσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλ-
- 29 λήνων εἶλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι. ὥς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτῶν βοῦλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκνίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοιτο τὸ νόμα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξέλασαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εἰρόντες τούτους, ὥς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εἴρων τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφειτέρων· τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιά-

ζοντας τούτων ἔιαξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω ³⁰
Μιλησίους κατήρτισαν, τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν
ὥδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον
ἄνδρες τῶν παχέων ἐπὶ τοῦ δήμου, φηγόντες δὲ ἀπι-
ζοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγγανε ἐπίτροπος
ἔὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολλαγόρειω, γαμβρός τε ἔὼν καὶ
ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρειω, τὸν ὁ Λαρεῖος ἐν Σού-
σοισι κατεῖχε· ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου καὶ
ἐτύγγανε τοῦτον τὸν χρόνον ἔὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι
ἦλθον ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῇ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ
Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρειω, εἴ πως
αὐτοῖσι παράσχοι δύναμιν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν
ἑωυτῶν. ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος ὥς ἦν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι
ἐς τὴν πόλιν ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιούμενος τὴν
ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι τὸν λόγον προσέφερε.
“αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν τοσαύτην
παρασχεῖν ὥστε κατὰγειν ἀεζόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόν-
των Ναξίων· πενθάνομαι γὰρ θλιαχισχίλην ἀσπίδα
Ναξίοισι εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλὰ· μηχανήσομαι δὲ
πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος. ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἀρταφέρ-
ρης μοι τεγγάνει ἔὼν φίλος, ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑστάσπερος
μὲν ἔστι παῖς, Λαρεῖου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός, τῶν
δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων
στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νῆας. τοῦτον ὦν δοκέω
τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζωμεν.” ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν
τῇ δύναϊτο ἄριστα, καὶ ἐπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον καὶ
δαπάνην τῇ στρατιῇ ὥς αὐτοὶ διαλύσονται, ἐλπίδας πολ-
λὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποι-
ήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς
ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων
οὐδεμία κω ἦν ἐπὶ Λαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἐς τὰς Σάρδεις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα ὡς Νάξος ³¹
εἴη νῆσος μεγάλη μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ
ἀγαθὴ καὶ ἀρχαῖ Ἰωνίης, χρήματα δ' ἐνὶ πολλὰ καὶ ἀνδρά-
ποδα. “σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτее, κατὰ-
γων ἐς αὐτὴν τοὺς φηγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα

ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἔστι ἐτοῖμα παρ' ἑμοὶ χοήματα με-
γάλα παρέξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ (ταῦτα μὲν
γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν), τοῦτο δὲ νήσους
βασιλέϊ προσκλήσει αὐτήν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης
ῥιγμένους, Πάρον καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας
καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεόμενος εὐπειρώς ἐπιθίσειαι
Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
Κύπρου καὶ κάρτα εὐπειεῖ ἰσχυρῆναι. ἀποχρέουσι δὲ
ἐκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.” ὁ δὲ ἀμείβετο
αὐτὸν τοιοῦδε. “σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέως ἐξηγητὴς γίνεαι
πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα,
πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ· ἀντὶ δὲ ἐκατὸν νεῶν διηκό-
σiai τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τοῦτοισι καὶ
αὐτὸν βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι.” ὁ μὲν δὲ Ἀριστα-
γόρης ὡς ταῦτα ἔκουσε, περιχαρὴς ἐὼν ἀπήιε ἐς Μίλητον·
ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὥς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερ-
θέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα συνέπαινος καὶ
αὐτὸς Λαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας
τριήρεις, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν
ἄλλων συμμάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγα-
βάτην ἄνδρα Πέρσιν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
Λαρείου ἀνεψιόν, τοῦ Πανσανίης, ὁ Κλεομβρότου Λακε-
δαιμόνιος, εἰ δὲ ἀληθὴς γέ ἐστι ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ
τούτων ἱρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος
τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν
Ἀρταφέρνης ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀριστα-
γόρη. παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν
τε Ἀρισταγόρη καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους
ἔπλωε πρόρυσιν ἐπ' Ἑλλησπόντον, ἐπεῖτε δὲ ἐγένετο ἐν
Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα. ὡς ἐνθεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ
ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ
Ναξίους ἀπολέσθαι) πρῶτα τοιόνδε συνηνείχθη γενέ-
σθαι. περιμόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακάς,
ἐπὶ νεὸς Μυνδίης ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσω· ὁ δὲ δεινὸν τι
ποιησάμενος ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν
ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον
δῆσαι διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω

μὲν κεφαλὴν ποιεῖντας ἔσω δὲ τὸ σῶμα. θεθῆντος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἔξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνουτο. ὁ δ' ἔλθων παραιτέτο τὸν Πέρσῃν, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἔλθων ἔλυσε. πυθόμενος δὲ κάρια δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε “σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σε ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἕμέο πείθεσθαι καὶ πλῶειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσεις;” ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ θυμωθεὶς τούτοισι, ὥς νῦν ἔγινετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοῖον ἄνδρας γράσσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. οἱ γὰρ ὦν ³⁴ Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσεδέχοντο ἐπὶ σφέας τὸν σιόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπίθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσηνεύοντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὥς πολιορκησόμενοι καὶ σῖτα καὶ ποιά, κατὰ τάχος ἐσάζαντο. καὶ οὔτιοι μὲν παρεσκευάδαιτο ὥς παρесоμένον σφι πολέμον, οἱ δ' ἐπεῖτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο καὶ ἐπολιόρχεον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἔλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τοῦ πλευνὸς τε ἐδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι γυνάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἀπαιλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπείρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ἐπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκτελεῖσαι· ἅμα δὲ ἐπιέζεμιν ἢ δαπάνῃ τῆς στρατιῆς ἀπαιτημένη, ἀρρωδιέ τε τοῦ σιρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος. ἰδοκέ τε τὴν βασιλὴν τῆς Μιλήτων ἀπαιρεθῆσεσθαι. ἀρρωδέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλεύετο ἀπόσιαισιν· συνεπίπτε γὰρ καὶ τὸν ἰστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπλῆθαι ἐκ Σοίσων παρ' Ἰστιαίων, σημαίνοντα ἀπίσταςθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλέως. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημεῖναι ἀποσιῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλῶς σημεῖναι ὥστε γυλασσομένων τῶν ὁδῶν, ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἔσιξε καὶ ἀνέμεινε ἀναψῆναι τὰς τρίχας, ὥς δὲ ἀνέψαν

τάχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν, ἑπεὶ δὲ ἀπέρχεται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρῆσάντά μιν τὰς τρίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐσημαίνει, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίησε συμφροῖν ποιούμενος μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὢν γινομένης πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο.

- 36 Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεόμενος ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον, Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα· ἐβουλεύετο ὢν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκρήνας τὴν τε ἐωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀτιμύμενα. οἱ μὲν δὲ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τῶντ' ὀξεφύροντο, κελεύοντες ἀπίσταςθαι· Ἐκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνηα πάντα τῶν ἵρχε Λαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἑπεῖτε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιεῖν ὅπως ναυκρατίες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο (ἐπίσταςθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα), εἰ δὲ τὰ χρήματα κατααιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Μυδὸς ἀνέσθῃκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατῆσειν τῆς θαλάσσης, καὶ οὕτω αὐτοῖς τε ἔξειν χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολέμιους οὐ συλήσειν αὐτά· τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδήλωται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὲ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἐδόκεε δὲ ὁμῶς ἀπίσταςθαι, ἵνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλώοντας
- 37 στρατηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλιος Μυλασέα καὶ Ἰστιαῖον Τύμνῳ Τερμερέα καὶ Κώῃν Ἐρξάνδρον, τῷ Λαρεῖος Μυτιλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδῳ Κυμαῖον καὶ ἄλλοις συκνοῖς, οὕτω δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε. πᾶν ἐπὶ Λαρεῖῳ

μηχανεόμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίει τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναρισταίαιτο, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλωσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μυτιληναῖοι ἐπέειπε 38 τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν· ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖντες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν κατάπανσις ἐγένετο ἀνά τὰς πόλεις· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὥς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων κεύσας ἐκάστους κατασιῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Μακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδειε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξενρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι 39 περιεὼν ἐβασίλευε ἀλλ' ἐτετελευτήκει, Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατ' ἀνδραγαθήν· σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῖς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμῆς, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτον δὲ τοιοῦτον ἐόντος οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτὸν “εἴ τοι οὐ γε σεωντοῦ μὴ προσορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτιέον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέσθαι ἐξίτηλον. σὺ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπέειπε τοι οὐ τίς τι, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα Σπαρτιῆτισι ἀδίσσεις.” ὁ δ' ἀμείβετο φὰς τούτων οὐδέτερα ποιήσων, ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπάντα ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι. πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες 40 βουλευσάμενοι προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τὰδε. “ἐπεὶ τοῖνυν περιεχόμενόν σε ὁρῶμεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίει, καὶ μὴ ἀντίβαινε τοῦτοις, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ σεῦ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρῆχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ

ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.” ταῦτά κη λεγόντων συν-
 ἐχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ γυναῖκας ἔχων δύο διζᾶς
 41 ἰστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιτικά. χρόνον δὲ
 τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔπεδρον βασιλέα
 Σπαρτιτῆρσι ἀπέφαινε, καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν πρότερον
 χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα τότε κως ἐκίχσε, συντιχίη ταύτη
 χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ οἱ τῆς ἐπελ-
 θούσης γυναικὸς οἰκίησι πευθόμενοι ὥχλεον, φάμενοι
 αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ
 δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ἐπ’ ἀπι-
 στίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύ-
 λαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Λωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην, καὶ
 μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδυ-
 μους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ
 Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, ἐοῦσα
 θυγάτηρ Πριηντιάδew τοῦ Λημαρμένου, οὐκέτι ἔτιζτε τὸ
 42 δεύτερον. ὁ μὲν δὲ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρε-
 νήρης ἀκρομαής τε, ὁ δὲ Λωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων
 πρῶτος, εὐ τε ἰπίστατο κατ’ ἀνδραγαθήν αὐτὸς στήσεων
 τὴν βασιληίην. ὥστε ὧν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε
 Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε καὶ οἱ Μακεδαιμόνιοι χρεόμενοι
 τῷ νόμῳ ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα,
 ὁ Λωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος καὶ οὐκ ἄξιων ἐπὶ Κλεο-
 μένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν Σπαρτιτῆτας ἤγε ἐς
 ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Μελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος
 ἐς ἦντινα γῆν κτίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομι-
 ζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Αἰβύην τὰ
 πλοῖα· κατηγόοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ’
 ἐς Κίνυπα οἴκισε χῶρον κάλλιστον τῶν Αἰβύων παρὰ
 ποταμόν. ἐξελαθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ἐπὶ Μακέων
 τε καὶ Αἰβύων καὶ Καρχηδονίων ἀπίζετο ἐς Πελοπόν-
 νησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης ἀνὴρ Ἐλεώνιος συνεβού-
 43 λενσε ἐκ τῶν Λαῖου χρησμιῶν Ἡράκλειαν τὴν ἐν Σικελίῃ
 κτίζειν. γὰρ τὴν Ἐρυνκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων
 αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐς
 Μελφούς οἶκετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰσέει ἐπ’

ἣν στέλλεται χώραν· ἥ δὲ Πυθίῃ οἱ χορᾷ αἰρήσειν. παρα-
 λαβὼν δὲ Λωριεύς τὸν σιόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε,
 ἐχομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὥς ⁴⁴
 λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ Τήλυν τὸν ξω-
 τῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι, τοὺς
 δὲ Κροτωνιῆτας περιδεέας γενομένους δεηθῆναι Λωριέος
 σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέντας· συστρατεύεσθαι
 τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Λωριέα καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν·
 ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι ποιῆσαι Λωριέα τε καὶ
 τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον
 προσεπικαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου· εἰ μὴ
 Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλειον μούνον, καὶ τοῦτον
 τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ Τήλως τοῦ Συβαριτέων τυράννου
 ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεῖτε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ
 προεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ οἷτοι ⁴⁵
 λέγουσι. μαρτύρια δὲ τούτων ἐξάτεροι ἀποδεικνῦσι τάδε,
 Συβαρίται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα παρὰ τὸν ξερὸν
 Κροῶθιν, τὸν ἰδούσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Λωριέα
 λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπώνυμῳ Κραδίῃ· τοῦτο δὲ αὐτοῦ Λω-
 ριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι
 παρὰ τὰ μεμαυτευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ μὴ
 παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστίατ' ἐλοῖεε, εἴλε ἄν τὴν
 Ἐργκίνην χώραν καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ' ἄν αὐτὸς τε καὶ
 ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι
 Καλλίῃ μὲν τῷ Ἥλειῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιῆτιδι
 πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἡμῆς ἐν ἐνέμοντι οἱ Καλλίεω
 ἀπόγονοι, Λωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Λωριέος ἀπογόνοισι οὐδέν·
 καίτοι εἰ συνετελέβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Λω-
 ριεύς, δοθῆναι ἄν οἱ πολλαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν
 νυν ἐξάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι,
 ὁσοτέροισι τις πείθεται αὐτῶν, τοῖτοισι προσχωρεῖν.
 συνέλθων δὲ Λωριεὺς καὶ ἄλλοι συγκτισταὶ Σαρατηέων, ⁴⁶
 Θεσσαλὸς καὶ Παρριβάτης καὶ Κελῆς καὶ Εὐρυλέων, οἱ
 ἐπεῖτε ἀλίζοντο παντὶ σιόλῳ ἐς τὴν Σιζελίην, ἀπέθανον
 μίχῃ ἐσσωθέντες ἐπὶ τε Φοινίκων καὶ Ἐγχεσταίων· μούνος
 δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων περιεγένετο τούτου
 τοῦ πάθους. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς

περιγενομένους ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην, καὶ σιτηλευθέρον Σελινουσίους τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρῃ. μετὰ δὲ ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος, καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν.

47 Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω Κροτωνιήτης ἀνὴρ, ὃς ἀρμοςάμενος Τήλνους τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἔφηνγε ἐκ Κρότινος, ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἶχετο πλώων ἐς Κυρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὁρμηόμενος συνέσπετο οἰκίῃ τε τριήρεϊ καὶ οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάρῃ. ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐωυτοῦ κάλλος ἠνείκατο παρ' Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώιον ἰδρυσάμενοι θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται.

48 Δωριεὺς μὲν νυν τρόπον τοιοῦτον ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠρέσχετο βασιλευόμενος ἐπὶ Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Ἀκεδαιμόνος· οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἔρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπών, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ.

49 Ἀπικνέεται δ' ὣν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν· τῇ δὲ ἐς λόγους ἦγε, ὡς Ἀκεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πύνακα ἐν τῇ γῆς ἀπάσης περιόδῳ ἐνετέμνητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε. “Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήχοντά ἐστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλλος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ἡμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης ἄνδρας ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ἡμῖν ταῦτα οἷά τε χωρέειν ἐστί· οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτῶν ἐστί τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι· οὔτω εὐπετέες

χειρωθῆναι εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον
 ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι,
 ἀπὸ χροσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς
 ποικίλη καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα, τὰ θυμῷ βου-
 λόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε. κατοικέεται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 μενοι ὥς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί,
 οἰκέοντες τε χώραν ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες.”
 δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφ-
 ῖετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετυμημένην. “Λυδῶν δὲ” ἔφη λέγων
 ὁ Ἀρισταγόρης “οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἰῶ,
 πολυπρῶβατότατοι τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
 πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς
 ἡμεῖς Σερῖους καλέομεν. τοῖτοισι δὲ πρόσσονται Κίλικες,
 κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν τῇ ἴδε Κύπρος νῆσος
 κέεται· οἱ πενταζόσια τάλαντα βασιλεὺς τὸν ἐπίτεον φόρον
 ἐπιτελέουσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἶδε,
 καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι, Ἀρμενίων δὲ Ματιηνοὶ
 χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἴδε Κισσίη,
 ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενὰ ἔστι τὰ
 Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαίταν ποιεῖται,
 καὶ τῶν χορημάτων οἱ Θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι· ἐλόντες δὲ
 ταύτην τὴν πόλιν θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι
 ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἅρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὐτω
 χρηστῆς καὶ οὖρον σμιζῶν χρεῶν ἔστι ἐμίας μάχας ἀνα-
 βάλλεσθαι πρὸς τε Μισσηγίους ἐόντας Ἰσσηαλέας καὶ
 Ἀρκαδάς τε καὶ Ἰργεῖους, τοῖσι οὕτε χροσοῦ ἐχόμενόν ἔστι
 οὐδὲν οὕτε ἀργύρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίῃ
 μαχόμενον ἀποθνήσκειν· παρὶχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης
 ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν
 ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοισίδε. “ὦ ξεῖνε
 Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέραν ἐπικρινέ-
 σθαι.” τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν· ἐπεῖτε δὲ ἡ κυρὴ ⁵⁰
 ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἐπικρίσεως καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγγεί-
 μενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὀνόσων ἡμε-
 ρίων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰόνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλεία.
 ὁ δὲ Ἀρισταγόρης τὰ ἄλλα ἐὼν σσιγὸς καὶ διαβάλλων ἐκείνῳ
 εὖ ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεῶν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν,

βουλόμενόν γε Σπαρτιάτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν τριῶν μηνῶν ἡάς εἶναι τὴν ὁδόν. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὠρητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε “Ὁ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸς δύντος ἥλιον· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπεία λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης
 51 τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν.” ὁ μὲν δὲ Κλεομένης ταῦτα εἶπας ἦγε ἐς τὰ οἴκιά· ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἰκετηρόν ἦγε ἐς τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω ἅτε ἰκετεύων ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μῦνον τέκνον ἐτύγχανε ἐὼν εἶπον ὅτι τὴν ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλειαι μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εὐεγεν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἤρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος πρόβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλον ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς ἣ πενήκοντά τε τάλанта ὑποδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον αὐτάξατο “πάτερ, διασθερεῖ σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστάς ἦς.” ὁ τε δὴ Κλεομένης ἤσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦγε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημεῖναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

52 Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε. σταθμοὶ τε πανταχῇ εἰσὶ βασιλήιοι καὶ καταλύσεις κάλλισται, δι' οἰκομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπανα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείροντες εἰκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλυσ ποταμός, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν, καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχοι οὖρων τῶν Κιλικίων σταθμοὶ δυῶν δέοντές εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξάς τε πύλας διεξελᾶς καὶ διξὰ φυλακτήρια παρεμείνεται· ταῦτα δὲ διεξελάσασθαι καὶ διὰ τῆς Κιλικίας

ὁδὸν ποιευμένοι τρεῖς εἰσι σταθμοί, παρασάγγαι δὲ πεν-
 τεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὗτος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης
 ἐστὶ ποταμὸς νησιπέρητος, τῷ ὄνομα Εὐφράτης. ἐν δὲ
 τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα,
 παρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ, καὶ φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νησιπέρητοι τέσσερες
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθεῦσαι
 ἐστὶ, πρῶτος μὲν Τίγρις, μετὰ δὲ δευτέρως τε καὶ τρίτος
 οὗτος ὀνομαζόμενος Ζάβαιος οὗ ἐντὸς ἐὼν ποταμὸς
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέει. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν κατα-
 λεχθεὶς ἑξ Ἀρμενίων ῥέει, ὁ δὲ ἵσπερον ἐκ Ματιγῶν· ὁ
 δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν ὄνομα ἔχει Γύδις, τὸν Κῦρος
 διέλαβέ ποτε ἐς διώρυγας ἐξίχοντα καὶ τριηχοσίας. ἐκ
 δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλουσι ἐς τὴν Ματιγὴν γῆν
 σταθμοὶ εἰσι τέσσερες καὶ τριήκοντα, παρασάγγαι
 δὲ ἑπτὰ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνουσι ἑνδεκα σταθμοί, παρα-
 σάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ἐπὶ πο-
 ταμὸν Χοάσπην ῥόντα καὶ τοῦτον νησιπέρητον, ἐπ' ᾧ
 Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσι
 ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰ μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦται
 εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. εἰ δὲ ὁρθῶς με- 53
 μέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική τοῖσι παρασάγγῃσι καὶ ὁ
 παρασάγγης δύναιται τριήκοντα στάδια, ὥστε οὕτως γε
 δύναιται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια ἐστὶ ἐς τὰ βασιλῆα
 τὰ Μεινόνια καλεόμενα πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ
 μύρια, παρασαγγέων ἑνῶν πενήκοντα καὶ τετρακοσίων.
 πενήκοντα δὲ καὶ ἑκατόν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξι-
 οῦσι ἀναισιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἑννήκοντα. οὕτω τῷ 54
 Μιλήσιῳ Ἀρισταγόρῃ εἴπαντι πρὸς Κλεομένην τὸν Λακε-
 δαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ὁδὸν τὴν παρὰ βασιλέα
 ὁρθῶς εἰρητο. εἰ δὲ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι διζη-
 ται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἑξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις
 ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτην. καὶ δὴ λέγω σταδίων
 εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι
 Σοῦσον (τοῦτο γὰρ Μεινόνιον ὥστε καλεῖται) τεσσαρά-
 κοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἑξ Ἐφέσου

ἐς Σάρδεις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι, καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρίμηρος ὁδός.

- 55 Ἀπελευθέρωται δὲ ὁ Ἀρισταγόρου ἐκ τῆς Σπάρτης ἡμεῖς ἐς τὰς Ἀθήνας γενομένας τυράννων ὧδε ἐλευθέρας. ἔπει' Ἰππάρχου τὸν Πεισιστράτου, Ἰππiew δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου [τῷ ἐκοντοῦ πάθει] ἐναρ-
χισταίην, πτείνουσι Ἀριστογείων καὶ Ἀρμόδιος, γένος
ἔόντιες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο
Ἀθηναῖοι ἐλ' ἔτεα τέσσερα οὐδὲν ἔσσαν ἀλλὰ καὶ μᾶλλον
56 ἢ πρὸ τοῦ. ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν
ἴδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκει ὁ
Ἰππάρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάτα μέγα καὶ εὐεidéα αἰνίσ-
σασθαι τάδε τὰ ἔπεα.

τλήθι λέων ἄτλητα παθὼν τετλήοτι θυμῷ·

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

- ταῦτα δέ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειλάμενος τὴν ὄψιν
57 ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ. οἱ δὲ Γεφυραῖοι,
τῶν ἦσαν οἱ φρονέες οἱ Ἰππάρχου, ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι,
ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετριῆς τὴν ἀρχήν, ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπνύθα-
ρόμενος εὐρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικο-
μένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτὴν καλεομένην,
οἴκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναρχικὴν
μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων
ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν
ἐξαναστάντες ἐγράποντο ἐλ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας
ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολίτας, πολ-
58 λῶν τεων καὶ οὐκ ἀξιαπληρήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. οἱ
δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν
οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν
χώραν ἐσίγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ καὶ
γράμματα, οὐκ ἔόντα πρὶν Ἕλλησι ὥς ἐμοὶ δοκέειν, πρῶτα
μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέονται Φοίνικες· μετὰ δὲ χρόνον
προβαίοντος ἅμα τῇ γῶνι μετέβαλοι καὶ τὸν ῥυθμὸν
τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἕλληων Ἰωνες, οἱ παραλαβόντες
διδασκῆ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρριθμί-

σαντές σφειων ὀλίγα ἐχρέοντο, χρεόμενοι δὲ ἐγράφισαν, ὅσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἔσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικίᾳ κεκληῖσθαι. καὶ τὰς βίβλους διαφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βίβλων ἐχρέοντο διαφθέρῃσι αἰγέῃσι τε καὶ οἰέῃσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ καὶ ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτης διαφθέρας γράφουσι. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα ἐν τῇ 59 ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμιρίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσι τρισὶ ἐγκεκολλημένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔοντα τοῖσι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ἐπιγραμμα ἔχει

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἰὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

ταῦτα ἡλιζίην ἂν εἶη κατὰ Λάκων τὸν Λαβδάκον τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ 60 λέγει

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι

νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἶη ὁ Ἱπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τῶντ' οὐνομα ἔχων τῷ Ἱπποκόωντος, ἡλιζίην κατ' Οἰδίπουν τὸν Λαῖον. τρίτος δὲ τρί- 61 πους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι

μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτῳ δὴ τοῦ Λαοδάματος τοῦ Ἐπειοῦ κλέος μουναρχέοντος ἐξαριστιέεται Καδμεῖοι ἐπ' Ἀργείων καὶ τράπονται ἐς τοὺς Ἑγχελίους. οἱ δὲ Γεγεραῖοι ὑπολειφθέντες ἴσπερον ἐπὶ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφί ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μῖα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεγε- 62 ραῖοι ὅθεν ἐγερόνεσαν, τῶν ἴσαν οἱ Ἱππάρχον φονίης, ἀπύργηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἥια λίσσον λόγον, ὥς τυράννων ἤλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἱππῆϊο τυραννέοντος καὶ ἐπιτιμωμένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκιμαωνίδαί γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι καὶ γεγόνητες Πεισιστρατίδας,

ἐπεῖτε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φεγγάσι πειρο-
 μένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρηε ἡ κάτοδος, ἀλλὰ
 προσέλειπον μεγάλως πειρεόμενοι κατιέναι τε καὶ ἐλευ-
 θεροῦν τὰς Ἀθήνας. Λειψύδριον τὸ ἐπὲρ Παιονίης τειχί-
 σαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκιμαωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισι-
 στρατίδῃσι μηχανούμενοι παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν
 μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἔοντα τότε δὲ οὐκω,
 τοῦτον ἐξοικοδομηῆσαι. οἷα δὲ χορημάτων εὖ ἔχοντες καὶ
 ἔόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργά-
 σαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ συγκει-
 μένου σφι πωρίνου λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ
 63 ἔμπροσθε αὐτοῦ ἐξεποίησαν. ὥς ὢν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι
 λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον
 τὴν Πυθίην χορήμασι ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες
 εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χορησόμενοι, προσφέρειν σφι
 τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Μακεδαιμόνιοι δέ, ὥς σφι αἰεὶ
 τῷντὸ πρόφρανον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν
 Ἀστέρος, ἔοντα τῶν ἀστίων ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ
 ἐξελέοντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξείνους
 σφι ἔοντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα
 ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν· πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ
 θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν
 στρατὴν ἀπέβησε, οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυρθανό-
 μενοι ταῦτα ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπιζουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμάχῃ πρὸς αὐτοὺς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι
 δεομένοισι ἀπέπεμψαν κοινῇ γνώμῃ χρεόμενοι χιλίην τε
 ἵππον καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην ἄνδρα Ἴον-
 ραῖον· τοὺς ἐπεῖτε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι,
 μηχανέοντο τοιάδε. κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδῖον
 καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χώρον ἐπῆκαν τῷ
 στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους
 τε πολλοὺς τῶν Μακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον·
 τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κάτερξαν. ὁ
 μὲν δὲ πρῶτος στόλος ἐκ Μακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε,
 καὶ Ἀγχιμόλιον εἰς ταφὰι τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ
 64 τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυροσάργει. μετὰ δὲ Μακεδαιμόνιοι
 μέζῳ στόλον στείλαντες ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας.

στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένηα τὸν Ἀναξανδρίδew, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ' ἡπειρον· τοῖσι ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀιτικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλῶν ἵπκος πρώτη προσέμιξε καὶ οὐ μετὰ πολλὸν ἐτράπετο, καὶ σφειων ἔπεσον ἐπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας· οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλλάσσοντο, ὥς εἶχον, ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίῃς. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλευμένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐπολιόρχεε τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τειχεῖ. καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ ⁶⁵ Ἀακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδωκον ἐπενόουν ποιήσασθαι, οἱ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ αὐτῇ σύμμαχος· ἐπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλυσαν. τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πράγματα συνετετάρακτο, παρέστησαν δὲ ἐλὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχωρήσαι ἐκ τῆς Ἀιτικῆς. μετὰ δὲ ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐλὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, ἔόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πυλίοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον ἐπὶ λυδῆς ἔόντες ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τῷ αὐτῷ ὄνῳμα ἀπεινημόνευσε Ἰπποκράτης τῷ παιδὶ θείσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐλὶ τοῦ Νίστορος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην.

Οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράντων ἀπηλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔλαθον ἀξιοχρεῖα ἀληγίσως πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Λαρείου καὶ Ἀρισταγόρην τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χορήσαι σφείων βωθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι ἰοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλαχθεῖσαι ⁶⁶ τυράννων ἐγένοντο μέζονες· ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἰδυνάστευον, Κλεισθένης τε ἀνὴρ Ἀλκιμαωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Περσὶν ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ

Τισάνδρου οἰκίῃς μὲν ἐὼν δοξίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσιν δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οἷτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμεις, ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ τετρασφύλους ἔοντας Ἀθηναίους δεκασφύλους ἐποίησε, τῶν Ἰωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγισόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλήτος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἔξευρὼν δ' ἑτέρων ἰσρώων ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δέ, ἅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον, ξεῖνον ἔόντα προσέθετο.

67 Ταῦτα δέ, δοκέειν ἐμοί, ἐμυμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυνῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολέμῃσας τοῦτο μὲν ὁραφωδοὺς ἔταυσε ἐν Σικυνῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἵνεκεν, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἀργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δέ, ἡρώιον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυνῶνιων Ἀδρήστον τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἔόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ ἐς Μελαγὸνς ἐχρησιτριάζετο εἰ ἐκβάλῃ τοὺς Ἀδρήστον· ἡ δὲ Πυθίῃ οἱ χορᾶ ᾄσα Ἀδρήστον μὲν εἶναι Σικυνῶνιων βασιλέα, ἐκείνον δὲ λευστιῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδον, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρήστος ἀπαλλάξεται. ὥς δὲ οἱ ἔξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θίρβας τὰς Βοιωτίας ἔφη ἐθέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θίρβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανήῳ καὶ μιν ὕδρυσσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγῆσθαι) ὥς ἔχθιστον ἔόντα Ἀδρήστῳ, ὅς τόν τε ἀδελφεόν οἱ Μημιστέα ἀπεκτόνεε καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεῖτε δὲ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρίας Ἀδρήστον ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελάνιππῳ. οἱ δὲ Σικυνῶνιοι ἐώθεσαν μεγαλωσὶ κάρια τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον· ἡ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου, ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος, ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτέων διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυνῶνιοι ἐτίμεον τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι

ἐγέραιρον, τὸν μὲν Λιόνυσσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἀδρη-
στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Λιονύσσῳ ἀπέδωκε,
τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρη- 68
στόν οἱ ἐπεποιήτο, φυλὰς δὲ τὰς Λωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ
αὐταὶ ἕωσι τοῖσι Σικυνώιοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαιε
ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν
Σικυνώνων· ἐπὶ γὰρ ἑὸς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετα-
τιθεῖς αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ
φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔφειτο.
οὔτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Ὑῆται, ἄλλοι
δὲ Ὀνεᾶται, ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνό-
μασι τῶν φυλῶν ἐχρέοντο οἱ Σικυνῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλει-
σθέneos ἄρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος ἔτι ἐπ' ἔια ἐξί-
ζοντα· μετέπειτα μὲντοι λόγον σφίσι δόντες μετέβαλον
ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Ληναίτας, τειάρ-
τους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστον παιδὸς
Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιέμενοι νεκλῆσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει· 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης ἑὼν τοῦ Σικυνωνίου τούτου
θυγατρὶδὲος καὶ τὸ ὄνομα ἐπὶ τούτῳ ἔχων, δοκέειν ἡμοῖ
καὶ οὔτως ἐπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἕωσι
φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθέnea ἐμιμήσατο.
ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον
τότε ἐπανιὼν πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο,
τὰς φυλὰς μετουνόμασε καὶ ἐποίησε πλεῖντας ἐξ ἐλασσό-
νων· δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα
δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς τὰς φυλὰς· ἦν τε τὸν
δῆμον προσθέμενος πολλῷ κατέπερθε τῶν ἀντιστασιω-
τέων. ἐν τῷ μέρεϊ δὲ ἐσσοῦμενος ὁ Ἰσαγόρειος ἀντιεχρά- 70
ται τάδε· ἐλιπαλέεται Κλεομένης τὸν Λακεδαιμόνιον γενό-
μενον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιουχίης.
τὸν δὲ Κλεομένης εἶχε αἰτίην φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρειου
τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς
τὰς Ἀθήνας κήρυκα ἐξέβαλλε Κλεισθέnea καὶ μετ' αὐτοῦ
ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἑταίρους ἐπιλέγων. ταῦτα
δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρειου· οἱ μὲν γὰρ
Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ

φόνου τούτου, αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ.
 71 οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὥδε οὐνομάσθησαν. Ἦν Κύλων
 τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος ἐπὶ τυραννίδι
 ἐκόμησε. προσποιησάμενος δὲ ἐταιροῖν τῶν ἡλικιωτέων
 καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δυνάμενος δὲ
 ἐπικρατῆσαι ἐκέτης ἔζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνι-
 στᾶσι μὲν οἱ προτάτιες τῶν τανακάρων, οἵπερ ἔνεμον τότε
 τὰς Ἀθήνας, ὑπεργγύνους πλὴν θανάτου· φρονεῦσαι δὲ
 αὐτοὺς αἰτίῃ ἔχει Ἀλκμαϊωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισι-
 72 στράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλειομένης δὲ ὡς πέμπτων ἐξέ-
 βαλλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς
 ἐπεξέσχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἔσσαν παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ
 Κλειομένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀγῆλατεί
 ἐπτακῶσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ἐπέθετο ὁ Ἰσαγόρης.
 ταῦτα δὲ ποιήσας δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύνει ἐπειρᾶτο,
 τρηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρῳ στασιώτησι τὰς ἀρχὰς
 ἐνχειρίζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλο-
 μένης πεῖθεσθαι ὃ τε Κλειομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ
 στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθη-
 ναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκειον
 αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται
 ἐκ τῆς χώρας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο
 δὲ τῷ Κλειομένει ἡ γῆμι· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν
 μέλλων δι' αὐτὴν κατασχέσειν, ἦγε ἐς τὸ ἅδυτον τῆς θεοῦ
 ὡς προσερέων· ἡ δὲ Ἰρεία ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου,
 πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμειψαί, εἶπε “ὦ ξεῖνε Λακε-
 δαιμόνιε, πάλιν χώρας μὴδ' ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ
 θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα.” ὁ δὲ εἶπε “ὦ
 γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι ἀλλ' Ἀχαιός.” ὁ μὲν δὴ τῇ
 73 κληδόνι οὐδὲν χρεόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε πάλιν
 ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθη-
 ναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἐν δὲ αὐτοῖσι καὶ Τιμη-
 σίθεον τὸν Μελαρόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ'
 ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύ-
 τησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἐπτα-
 κῶσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλειομένους μεταπεμψά-
 μενοι πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδεις, συμμαχίην βουλόμενοι

ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστέατο γὰρ σφι Λακεδαι-
 μονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων
 δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλ-
 μένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος Σαρδίων ἕπαρχος ἐπει-
 ρώτα τίνες ἔοντες ἄνθρωποι καὶ καὶ γῆς οἰκημένοι δεοίαιτο
 Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι, πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν
 ἀγγέλων ἀπεχορῶγον σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ
 Λαρεῖρ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὃ δὲ συμμαχίην σφι
 συνετίθετο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέ-
 λευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι διδοῖαι
 ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οἷτοι 74
 μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἐσωτῶν αἰτίας μεγάλας εἶχον·
 Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιβοῖσθαι ἔλεσι καὶ ἔργοισι
 ἐκ Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν,
 οὐ γράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι τε ἐθέλων τὸν δῆμον
 τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρην βουλόμενος τίραννον κατα-
 στήσαι· συνεξῆλθε γὰρ οἱ αὐτός ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. Κλεο-
 μένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἰσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα, καὶ οἱ
 Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Θηόνην αἰρέουσι καὶ Ὑσιᾶς
 δῆμον τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ
 ἔειρα ἐσίοντο ἐλπίοντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι
 δέ, καίπερ ἀμφιβολήν ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκι-
 δέων ἐσύστερον ἑμέλλον μῆμιν ποιήσεσθαι, Πελοποννη-
 σίοισι δὲ ἐοῦσι ἐν Ἐλευσίνῃ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. μελ- 75
 λόντων δὲ συνάψαι τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι
 μὲν πρῶτοι σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποίεοιεν
 τὰ δίκαια μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ δὲ
 Δημάργτος ὁ Ἀρίστινος ἐὼν καὶ αὐτός βασιλεὺς Σπαρ-
 τητέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαι-
 μονος καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς
 ἐξισίσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέρω ἐπιοῦτο·
 παρακλονήσαν δὲ τοῖτων τοῦ ἐτέρου καταλίπεσθαι καὶ
 τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οἷτοι
 ἀμφοτέρω ἐκίχλητό σφι ἔοντες ἐπιοῦτο. τότε δὲ ἐν τῇ
 Ἐλευσίνῃ ὁρίοντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασι-

λέας τῶν Λακεδαιμονίων αἰὲς ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἷχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι.
 76 τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθηναίων, πρῶτον μὲν ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν (οὗτος ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων ὁρθῶς πρῶτος ἂν καλεῖται), δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίζοντο, τέταρτον δὲ τότε ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἔγχετο Πελοποννησίους ἐσέβαλε· οὕτω τέταρτον τότε Δωριεῖς ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας.

77 Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι πρῶτα στρατήϊν ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοθέουσι ἐπὶ τὸν Εὐβοίον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῷ ἐκράτησαν, χάριτα δὲ πολλοὺς φοιεύσαντες ἐπαιχοσίους αὐτῶν ἐξώγοισαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάτες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακισχίλους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δ' ἵπποβοταὶ ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδεῶν. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐξώγοισαν. ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωγορημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ ἐν πέδῃσι δήσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφρας δήμεως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἰδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἶπερ ἔτι καὶ ἐς ἡμὲς ἦσαν περιεοῦσαι, κορυμμέναι ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένον. καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην αἰέθιζαν. ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστικε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τάδε.

ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδεῶν δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,

δεσμῷ ἐν ἀχλύεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔδεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν αὖξηντο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον 78
ἀλλὰ πανταχῇ ἢ ἰσχυροῖη ὥς ἐστὶ χοῖμα σπονδαῖον, εἰ
καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύοντες μὲν οὐδαμῶν τῶν σφέας
περιοικούντων ἴσαν τὰ πολέμια ἀμείνουσ, ἀπαλλάχθέντες
δὲ τυράνων μακροῦ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν ταῦτα
ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐφελοκάκεον ὥς δεσπότην ἐργαζόμενοι,
ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἕκαστος ἐκοντὶν προεθυμέετο
κατεργάζεσθαι.

Οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρασσον· Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα 79
ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ
Πυθίη ἀπὸ σφῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν,
ἐς πολέμῳ δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέε-
σθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν θεοπρόπων ἐξέφερον τὸ χοι-
στήριον ἄλιν ποιησάμενοι· ὥς ἐτυνθάνοντο δὲ λεγόντων
αὐτῶν τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἐκούσαντες
τούτων “οὐκῶν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε
καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἕμα ἡμῖν αἰεὶ
μαχόμενοι προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον· τί δεῖ
τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χοι-
στήριον.” τοιαῦτα ἐπιλεγόμενων εἶπε δὴ κοίτε μαθὼν τις 80
“ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαν-
τήριον. Ἀσωποῦ λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε
καὶ Αἴγινα· τούτων ἀδελφεῶν ἰουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγι-
νητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χοῖσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.”
καὶ οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκει φαίνεσθαι,
αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλεόμενοι
κατὰ τὸ χοιστήριον σφι βωθέειν, ὥς ἐόντων ἄγχιστίων·
οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐλικοιρίην τοῖς Αἰακίδας συμτέμπειν
ἔχασαν. πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν συμ- 81
μαχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τρηχέως περιεφθέντων ὑπὸ
τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες τοῖς μὲν
Αἰακίδας σφι ἀπεδίδωσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγι-
νῆται δὲ ἐνδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἑπαυχθέντες καὶ ἔχθρης
παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θη-
βαίων δευθέντων πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέ-
φερον· ἐπιχειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες
μακροῖσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν κατὰ μὲν ἔσθραν Φάληρον

κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δῖμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐσίνοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθρη ἢ προσφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινῆτέων ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῦσδε. Ἐπιδανρίοισι ἢ γῇ καρπὸν οὐδένα ἐδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδανρίοι ἐχρέοντο ἐν Μεληροῖσι· ἢ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Δαμῖνς τε καὶ Αὐξισίης ἀγάλματα ἰδρῦσασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συντοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδανρίοι κόττερα χαλκοῦ ποιέωνται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου· ἢ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδανρίοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱσοτάτας δὲ ἐκείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὥς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατὰ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἢ ἐν Ἀθήνῃσι. οἱ δὲ ἐπὶ τοιοῖδε δόσειν ἔφασαν ἐπ' ᾧ ἀπάξουσιν ἕτερος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ἰσὰ καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. κατανέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδανρίοι τῶν τε ἐδέοντο ἔνυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαίων τούτων ποιησάμενοι ἰδρῦσαντο· καὶ ἢ τε γῇ σφι ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπε-
83 τέλειον τὰ συνέθεντο. τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ Αἰγινῆται Ἐπιδανρίων ἔχονον τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδουσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νέας τε τιξιμένοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδανρίων. ἅτε δὲ ἰόντες διάφοροι ἐδηλέοντο αὐτούς, ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἰόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμῖνς καὶ τῆς Αὐξισίης ὑπαίρρονται αὐτῶν, καὶ σφεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρῦσαντο τῆς σητέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὔνομα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλεως ὥς εἴκοσι ἀπέχει. ἰδοι σάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ θυσίησί τέ σφεα καὶ χοροῖσι γυναικῆροισι νεοτόμοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδανρίοισι αἱ αὐταὶ
84 ἱσοεργίαι. εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄροητοι ἱσοεργίαι. κλεροθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδανρίοι τοῖσι Ἀθηναίοισι

τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι
 ἐμῖνον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὥς
 οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα
 ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο, ἐπεὶ δὲ ἐστερῆσθαι
 αὐτῶν, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας
 αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθη-
 ναῖοι ἐς Αἴγιναν πέμψαντες ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ
 δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν
 πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν 85
 ἀποσταλῆναι τριήρεϊ μὴ τῶν ἀστίων τούτους, οἱ ἀπο-
 πεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν
 τὰ ἀγάλματα ταῦτα ὥς σφετέρων ξύλων ἔοντα ἐπειρόοντο
 ἐκ τῶν βάρθρων ἔξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωται. οὐ
 δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, περι-
 βαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα, καὶ σφι ἔλκουσι
 βροντὴν τε καὶ ἄμα τῇ βροντῇ σεισμόν ἐπιγενέσθαι· τοὺς
 δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ἐπὶ τούτων ἀλλοφροῦνσαι,
 παθόντας δὲ τοῦτο κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους, ἐς
 ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειψθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς
 Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι, Αἴγι- 86
 νῆται δὲ οὐ μὴ νῆι ἀπικέσθαι Ἀθηναίους (μῖαν μὲν γὰρ
 καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτιχον ἑοῦσαι
 νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως), ἀλλὰ πολλῇσι νησὶ
 ἐπιπλώειν σφι ἐπὶ τὴν χώραν, αὐτοὶ δὲ σφι εἶσαι καὶ οὐ
 διαναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀιρε-
 κέως, οὔτε εἰ ἔσσαντες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ
 κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ
 ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεῖτε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην
 κατίστατο, ἀποβάοντας ἀπὸ τῶν νεῶν τράπεσθαι πρὸς τὰ
 ἀγάλματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάρθρων
 αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς ὃ ἔλκό-
 μενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντ' ποιῆσαι, ἡμοὶ μὲν
 οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τινι· ἐς γοῦντα γὰρ σφι
 αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν οὕτω
 ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν· σφέας δὲ Αἴγι-
 νῆται λέγουσι πευθομένους τοὺς Ἀθηναίους ὥς μέλλοιεν
 ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργεῖους ποιεέσθαι.

τούς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ
 παρῆναι βοθέοντάς σφι τοὺς Ἀργεῖους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ
 Ἐπιδάφρου διαβάτας ἐς τὴν νῆσον καὶ οὐ προσκηρούσι
 τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσεῖν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν
 νεῶν, ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν
 87 σεισμὸν αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ
 Αἰγινήτων τάδε, ὁμολογέται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα
 μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι.
 πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον
 διασφειρόντων τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι
 δὲ τοῦ δαίμονιόν· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν
 ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεῖς γὰρ ἐς
 τὰς Ἀθήνας ἀπὶ γαίης τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυ-
 ναικὰς τῶν ἐπ' Αἰγίνα στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι
 ποιησαμένας ἐκείνον μοῦνον ἐξ ἀπάντων σοφῆναι, πέριξ
 τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ κεντεύουσας τῇσι περό-
 νησι τῶν ἱματίων εἰρωτῶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἔω-
 τῆς ἀνὴρ, καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διασφραῖναι, Ἀθηναίοισι
 δὲ εἶ τι τοῦ πάθους δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναι-
 κῶν ἔργον. ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτερ' ἡμιώσωσι τὰς
 γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα·
 ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Λωρίδα. τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλον ὧν
 88 ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται. ἔστι
 δὲ ἀληθεῖ λόγῳ χρεομένοισι οὐκ ἴδως αὕτη ἡ ἐσθῆς τὸ
 παλαιὸν ἀλλὰ Κάειρα. ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἡ
 ἀρχαία, τῶν γυναικῶν ἡ αὐτὴ ἦν τὴν νῦν Λωρίδα καλούμεν.
 τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτησι [καὶ] πρὸς ταῦτα
 [ἔτι] τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι, παρὰ σφίσι ἐκατέροισι
 τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος
 μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἴσον τῶν θεῶν τούτων περόνας μά-
 λιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας. Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο
 προσφέρειν πρὸς τὸ ἴσον μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων
 ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν.

89 Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινήτων αἱ γυναῖκες ἐκ τόσου
 κατ' ἔργον τὴν Ἀθηναίων περόνας εἶτι καὶ ἐς ἡμὲ ἐφόρεον
 μέγας ἢ πρὸ τοῦ, τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας

Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχῇ κατὰ εἴρηται ἐγένετο. τότε δὲ Θηβαίων ἐπικαλεσμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Ἀἰγινῆται ἐβόηθον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Ἀἰγινῆταί τε δὲ, ἐδήριεν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὀριζήμενοισι ἐπ' Ἀἰγινῆτας στρατεύεσθαι ἦλθε μακτίριον ἐκ Δελφῶν, ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Ἀἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῇ ἐνὶ καὶ τριηκσὶν Ἀνακὼ τέμενος ἀποδέξαντας ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Ἀἰγινῆτας πόλεμον καὶ σφί χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν σφρεας ἐν τῇ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι πολλὰ δὲ καὶ ποιήσκειν, τέλος μέντοι καταστρέψουσιν. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἔχουσιν οἱ Ἀθηναῖοι. τῇ μὲν Ἀνακὼ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδονται. τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρηρὼν εἴη ἐπισχεῖν πεπονθότας πρὸς Ἀἰγινητέων ἀνάρσια. ἐς τιμωρίην δὲ 90 παρασκευάζομενοισι αὐτοῖσι ἐκ Λακεδαιμονίων προῖγμα ἐχειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκιμαωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεταχρημένα καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφρέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας συμφορὴν ἐποιεῖν το διπλόην, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφί ἐόντας ἐξέληλάεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασιν χάρις οὐδμιμία ἐφαίετο πρὸς Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆχόν σφρεας οἱ χρησμοὶ λέγοντες πολλὰ τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαῖες. τότε δὲ Κλεομένης κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκίχθησαν δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀεροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς κεκτέατο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελανόμενοι δὲ ἔκλειον ἐν τῇ ἰσῶ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι 91 τοὺς χρησμούς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ὥρεον ἀξιομένους καὶ οὐδαμῶς ἐτοιμούς ἐόντας πείθεσθαι σφί, τόφ λαβόντες ὡς ἐλεῖθερον μὲν ἶδον τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόρροπον τῇ ἐωυτῶν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ἐπὶ τυραννίδος ἀσθενές καὶ πειθαρχέσθαι ἐτοιμὸν· μαθόντες δὲ τούτων ἕκαστα μετεπίμνηντο Ἰππίην τὸν Πεισιστρατίτου ἀπὸ Συγείου τοῦ

ἐν Ἑλλησπόντιῳ [ἐς τὸ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατί-
 δαι]. ἐπεῖτε δὲ σφίι Ἰππίας καλεόμενος ἦκε, μεταπεμ-
 ψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους ἔλεγον σφί
 Σπαρτιῇται τάδε. “ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐ-
 τοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπαερθέντες γὰρ κιβδή-
 λοισι μαντηίοισι ἀνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα
 καὶ ἀναδεχομένους ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τού-
 τους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτεν ποιήσαντες
 ταῦτα δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν, ὃς ἐπεῖτε
 δι’ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκλυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βα-
 σιλέα ἡμέων περιβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φέσας αὐξά-
 νεται, ὥς γε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι
 αὐτῶν Βουωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος
 ἐκμαθήσεται ἁμαριῶν. ἐπεῖτε δὲ ἐκείνα ποιήσαντες ἡμάρ-
 τομεν, νῦν πειρησόμεθα σφεας ἅμα ἡμῖν ἀπικόμενοι τίσα-
 σθαι· αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν τόνδε τε Ἰππίην μετε-
 πεμψάμεθα καὶ ἡμέας ἀπὸ τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῷ τε
 λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας
 92 ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπειλόμεθα.” οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον,
 τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους.
 οἱ μὲν νῦν ἄλλοι ἰσυχίην ἦγον, Κορίνθιος δὲ Σωσιπλῆης
 α) ἔλεξε τάδε. “ἦ δὲ ὅ τε οὐρανὸς ἔστιαι ἔνερθε τῆς γῆς
 καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι
 τομὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσιν καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον
 ἄνθρωποι, ὅτε γε ἡμεῖς, ὧ Ἰακεδαμονῖοι, ἰσοκρατίας
 καταλύοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρα-
 σκευάζεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ’ ἀνθρώ-
 πους οὔτε μαιφρονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει
 ἡμῖν εἶναι χρηστὸν ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ
 πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι
 οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοις διζήσθε κατιστάναι· νῦν δὲ αὐτοὶ
 ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο
 ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμ-
 μάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε
 ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβαλέσθαι ἢ περ νῦν.
 7 Κορίνθιοις γὰρ ἦν πόλις κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλι-
 γαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν,

ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἦγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ ἔοντι τούτων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ χολή· οὖνομα δέ οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην Βακχιάδων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι, ἵσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης. ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Μελφούς περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπεσι.

Ἡετίων, οὔτις σε τίει πολύτιπον ἔοντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαιοῦσαι δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι ἐξαγγέλλεται ὥς τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστῆριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, γέρον τε ἐς τὸντὸ καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος καὶ λέγον ὧδε.

αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα

καρτερὸν ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε, Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν

Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον γενόμενον ἦν γ) ἀτέμαρτον· τότε δὲ τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὥς ἐλύθητο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἐὼν συνεφθόν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν ἰσχυρίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον διαφθεῖραι. ὥς δὲ ἔτεξε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἡετίωνος αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα εἰδυῖα τε οὐδὲν τῶν εἵνεκεν ἐκεῖνοι ἀπικοῖατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκεν αἰτέειν, γέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο καὶ ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον προσονδίσαι. ἐπεῖτε ὦν ἔδωκε γέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τέχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρασθέντα τοῦτο οἰκτιὸς τις ἵσχει ἀποκτείνει, κατοικτεῖρας σὲ παραδιδῶι τῷ δευτέρῳ, ὃ δὲ τῷ τρίτῳ. οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς

βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τε-
 ζούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν
 θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο καταιτιεύμενοι καὶ μάλιστα
 τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδο-
 γμένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνον ἐγγισμένου ἔδοξε αὐτὶς παρελ-
 θόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν. ἔδεε δὲ ἐκ τοῦ
 Ἡετίωνος γόνου Κορίθῳ κατὰ ἀναβλαστῆιν. ἡ Λάβδα
 γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύ-
 ρῃσι· δεῖσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ δεύτερον λαβόν-
 τες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει ἐς τὸ
 ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην, ἐπισταμένη
 ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο πάντα ἐρευν-
 ῆσαι μέλλοιεν· τὰ δὲ καὶ ἐγένετο. ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζη-
 μένοι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνετο, ἔδοξε ἀπαλλάσσεσθαι
 καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας ὥς πάντα ποιήσειαν
 τὰ ἐκεῖνοι ἐντείλαντο. οἱ μὲν δὲ ἀπελθόντες ἔλεγον
 ταῦτα, Ἡετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὖξάνετο, καὶ οἱ
 διαφργόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυ-
 μίην Κύψελος οὖνομα ἔτεθῃ. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαν-
 τευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελ-
 φοῖσι, τῷ πύσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε
 Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς οὕδε ἦν.

ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἕμὸν δόμον ἐγκαταβαίνει,
 Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου,
 αὐτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

τὸ μὲν δὲ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννείσας δὲ ὁ Κύψελος
 τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων
 ἐδίδωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῶν δέ τι
 πλείστους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα
 ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὴν βίον εὔ. διάδοχός οἱ τῆς τυραν-
 νίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος
 κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἱππιώτερος τοῦ πατρὸς, ἐπειτέ δὲ ὁμί-
 λησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτιον τυράννῳ, πολλῶν
 ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μισοφιλέστερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 Θρασύβουλον κήρυκα ἐπενθάνετο ὅτινα ἂν τρόπον ἀσφα-
 λέστατον καταστησάμενος τῶν πραγμάτων γάλλιστα τὴν
 πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ

τοῦ Περιάνδρου ἐξίγχε ἕξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην ἅμα τε διεξίχε τὸ λίγιον ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναποδίξων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορινθοῦ ἀπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταγῶν ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ τοῦ λίγιον τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπον τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. ροστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κορινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περιάνδρος, ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη θρασυβούλον ὑποθέσθαι, θωμάζειν τε αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὥς παραπλήγῃ τε καὶ τῶν ἐωυτοῦ σιδήμων, ἀπηγόμενος τάπερ πρὸς θρασυβούλου δῶππε. Περιάνδρος δὲ συνίει τὸ ποιηθὲν καὶ νόῳ ἴσχωρ ὥς οἱ ὑπετίθειθ θρασυβούλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεῖν, ἐνθαῦτα δὲ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ Κίψελος ἀπέτελε κτείνων τε καὶ διώκων, Περιάνδρος σθεα ἀπετέλεσε, μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδισε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖδας διὰ τὴν ἐωυτοῦ γυναῖκα Μελίσσαν. πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐλὶ τῷ νεκρομαντίῳ παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς οὔτε σημαίνειν ἔφη ἢ Μελίσσα ἐπιφανῆσα οὔτε κατερῆεν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ὀιγοῖν τε γὰρ καὶ εἶναι γυνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθαψε εἰμάτων ὅφελος εἶναι οὐδὲν οἱ κατακαθέντων· μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὥς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐλὶ ψυχρὸν τὸν ἱππὸν Περιάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὥς ὀλίγω ἀπηγγέλη τῷ Περιάνδρῳ, (πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ ἑοῦσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη), ἰθέως δὲ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο ἐς τὸ Ἡραῖον ἱξίέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖδας. αἱ μὲν δὲ ὥς ἐς ὀρθὴν ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεόμεναι, ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους ἀπέδισε σφείας πάσας ὁμοίως, τὰς ἂν ἔλενθέας καὶ τὰς ἀμειπόλους, συνηγορήσας δὲ ἐς ὄργανα Μελίσσῃ ἐπενχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι ἔγραψε τὸ εἰδωλὸν τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξεινον τὴν παρακαταθήκην. τοιοῦτο μὲν ἐστὶ ἐμὴν ἢ τυραννίς,

ὦ Μακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τό τε αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομένους Ἰππὶν, τὴν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθά τε ἐπικαλέομενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους μὴ κατιστάναι τυρανίδας ἐς τὰς πόλεις. οὐκ ὦν παύσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππὶν; ἵστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.”

93 Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε, Ἰππὶς δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς ἐκεῖνος, ἃ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἦκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνίσσθαι ἐπ’ Ἀθηναίων. Ἰππὶς μὲν τούτοισι ἀμείψατο οἷα τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἰσυχίῃ σφέας αὐτούς, ἐπεῖτε δὲ Σωσικλῆος ἤκουσαν εἶπαντος ἔλευθέως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Μακεδαιμονίοισι τε ἐπιμαρτύροντο μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα.

94 Οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύθη, Ἰππὶς δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαινόμενος ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδὼν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισιστρατος αἰχμὴ παρὰ Μυτιληναίων, κρατήσας δὲ αὐτοῦ κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ξωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης γυναικός, ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλεῖον πόλιος ὀρμεόμενοι καὶ Σιγείου ἐπὶ χρόνον συχνὸν Μυτιληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσζόμενοι ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώρας ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων
95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. πολεμεόντων δὲ σφεων παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι μάχησι, ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμβολῆς γενομένης καὶ νικεόντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυοσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς

τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτιλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἔων- τοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπειτρόποντο· κατήλλαξε δὲ ὧδε, νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι· Ἰππῆς δὲ ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαι- 96 μονος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γένοιατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Λαρείῳ. Ἰππῆς τε δὴ ταῦτα ἔρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα πέμπουσι ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἔωντες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φηγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφεας, εἰ βουλοῖατο σοοὶ εἶναι, καταδέχεσθαι ὁπίσω Ἰππῆν. οὐκ ὦν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεχομένοισι δέ σφι δέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

Νομίζουσι δὲ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρ- 97 σας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυ- νάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀριστα- γόρης ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκός σφεας εἴη ὅρεσθαι δυναμένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπί- σχετο οἷα κάρτα δεόμενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὶς γὰρ οἶζε εἶναι εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεο- μένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μόνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηγίσαντο εἶκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι Μελάνθιον ἄνδρα τῶν ἀσίων ἐόντα τὰ πάντα δόξι- μον· αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροισι.

97 Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μιλήτιον, ἔξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ ἴωσι μὲν οὐδεμία ἐμελλε ὠφελίῃ ἔσσεσθαι, οὐδ' ὧν οὐδὲ τοῦτου εἵνεκεν ἐποίηε ἀλλ' ὅπως βασιλέα Λαρεῖον λυπήσειε, ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Σιτυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ἐπὶ Μεγαβάζου, οἰζόνοντας δὲ τῆς Φρυγίης χώρῳν τε καὶ κόμην ἐκ' ἐωυτῶν, ὃς ἐπεῖτε ἀπίζετο ἐς τοὺς Παίονας ἔλεγε τάδε. “ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτιου τύραννος σωτηρίην ὑμῖν ἐποθησόμενος, ἥνπερ βούλησθε πεῖθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστιχε ἀπὸ βασιλέως, καὶ ὑμῖν παρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρεν αὐτῶν· μέχρι μὲν θαλάσσης αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦτου ὑμῖν ἦδη μελήσει.” ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας τε καὶ γυναῖκας ἀπεδίδорησκον ἐπὶ θαλάσσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατέμειναν ἄρρωδῆσαντες αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ οἱ Παίονες ἀπίζοντο ἐπὶ θαλάσσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ζόντων δὲ ἦδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθεε Περσέων ἵππος πολλὴ διώκουσα τοὺς Παίονας. ὥς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι ὅπως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέχοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπίζοντο ἐς Παιονίην.

99 Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίζοντο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἑρετριέων πέντε τριήρεις, οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων, ὁφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἑρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνικαν, ὅτεπερ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἑρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβίωθον), οὗτοι ὧν ἐπεῖτε σφι ἀπίζοντο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποίηετο στρατήνῃ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο ἀλλ' ἔμεινε ἐν Μιλήτῳ, στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἐωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαρο-
100 πῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀσπῶν Ἑρμόφραντον. ἀπικόμενοι δὲ

τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησσοῖ τῆς Ἐφεσίδης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεῖτε ὑπερβάντες τὸν Τιῳλον ἀνίκοντο, αἰρέουσι Σάρδις οὐδενὸς σφι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τᾶλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρέετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης ἔχων δύναιεν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας ¹⁰¹ τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῖνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων δὲ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρισε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὼν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστυ πᾶν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένοι τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρουσι ἔς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, ὅς σφι ψιγῆς χυσοῦ καταισφορέων ἐκ τοῦ Τιῳλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ ἔπειτεν ἐς τὸν Ἑρμιον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς Θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο αἰένεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρῶντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυνομένους τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δεισαντες πρὸς τὸ οὖρον τὸν Τιῳλον καλεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας.

Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρίσθισαν. ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἰόν ¹⁰² ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβέβης, τὸ σκηπτόμενοι Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλήσι ἰρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προσπενθαύμενοι ταῦτα, συνηλίζοντο καὶ ἐβώθεον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐδέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ, καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι ἄλλους τε οὐνομαστούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγόντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηρίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν τιμωρῆσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στειροθέντες, οὕτω γάρ σφι ἐπῆρχε πεποιημένα ἐς Λαρεῖον, οὐδὲν δὴ ἔσσαν τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτῃ ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποιήσαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον Καρίης τὴν πολλὴν προσεκήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις,

104 τότε σφι καὶ αὕτῃ προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι πάντες προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρῶμον τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὄνῃρ πολυλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος· τότε δ', ὥς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαυτὰ μιν γυλάζας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὃ Ὀνήσιλος ἅμα τοῖσι ἐωυτοῦ στασιώτῃσι ἀπεκλήρισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στειροθεὶς τῆς πόλιος ἔφηνγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ ἔρχε Σαλαμῖνος καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε. Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι ἐπολιόρχεε προσκατήμενος.

105 Ὀνήσιλος μὲν γυν ἐπολιόρχεε Ἀμαθοῦντα· βασιλεῖ δὲ Λαρεῖω ὥς ἐξηγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνναθανθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὥς ἐπύθετο ταῦτα, Ἴώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὥς οὗτοί γε οὐ καταπρόΐζονται ἀποστάντες, εἶρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πευθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα

δὲ καὶ ἐπιθέντα δῖσι τὸν ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καὶ
 μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα εἰπεῖν “ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι
 Ἀθηναίους τίσασθαι,” εἵπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ
 τῶν Θεραπόντων δείπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τοὺς ἐκά-
 στοτε εἰπεῖν “δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.” προσ- 106
 τάξας δὲ ταῦτα εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν
 Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατείχε χρόνον ἤδη πολλόν,
 “πυνθάνομαι, Ἰστιαιε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μιλήτην
 ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιγμένα πρόηγματα· ἄν-
 δρας γὰρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγόν, καὶ Ἴωνας
 σὺν αὐτοῖσι τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τού-
 τους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεσθαι Σαρδίῳ με ἀπε-
 στέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς;
 κῶς δ’ ἄνευ τῶν σὼν βουλευμάτων τοιοῦτό τι ἐπρίχθῃ;
 ὕρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς.” εἶπε πρὸς
 ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος “βασιλεῦ, κοῖτον ἐφθέγγεαι ἔπος, ἐμὲ
 βουλευῖναι πρόημα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμεῖλε
 λυπηρὸν ἀνασχίσειν; τί δ’ ἂν ἐπιδιζήμενος ποιεῖμι ταῦτα.
 τεῦ δὲ ἐνδείξ ὥν; τῷ πάρα μὲν πάντα ὕσαπερ σοί, πάν-
 των δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἄξιεῦμαι. ἀλλ’
 εἴτερ τι τοιοῦτο οἷον σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτρο-
 πος, ἴσθι αὐτὸν ἐκ ἔωντοῦ βαλλόμενον πεπογμέναι. ἀρχὴν
 δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ
 ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρόηματα τὰ
 σά. εἰ δ’ ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας,
 ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον πρόημα ἐργάσαιο ἐμὲ ἀπὸ θαλάσ-
 σης ἀνάσταστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι ἐμεῦ ἐξ
 ὁφθαλμῶν σφρι γενομένου ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον·
 ἐμέο δ’ ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν
 ὦν ὥς τάχος με ἄπες πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι ἐκείνῃ
 τε πάντα καταρτίσω ἐς τούτο, καὶ τὸν Μιλήτιον ἐπίτροπον
 τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανισάμενον ἐγχειρίθαιον παραδῶ.
 ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοῖς ἐπόμενι
 τοὺς βασιλείους μὴ μὲν πρότερον ἐκδίσσεσθαι τὸν ἔχων
 κισθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν νῆσον
 τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω.” Ἰστιαῖος μὲν λέγων 107
 ταῦτα διέβαλλε, Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο καὶ μιν ἀπίει,

ἐντειλάμενος, ἐπεὶ τὰ ἐπέσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

- 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα ἀνῆκε καὶ Λαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαῖον ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μεμεινμένος ἐπὶ Λαρεῖον ἐκομίζετο ἐπὶ Θάλασσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τὰδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτίβιον ἄνδρα Πέρσῃ προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλεόμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἔχον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα περὶ τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλωον τὴν ἄκρην αἱ καλέονται Κληίδες τῆς
- 109 Κύπρου. τοῦτον δὲ τοιοῦτον γινόμενον ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς “ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὁστέροισι βούλεσθε προσφέρεσθαι, ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ περὶ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὦρῃ ἂν εἴη ὑμῖν ἐκβάνας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι περὶ. ἡμεῖς δὲ ἐς τὰς νεὰς ἐσβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιέειν χρεὼν ἐστὶ ὑμῶς, ὁσότερα ἂν δὴ τούτων ἔλῃσθε, ὅπως τὸ κατ’ ὑμῶς ἔσται ἢ τε Ἰωνὴ καὶ ἢ Κύπρος ἐλευθέρῃ.” εἶπαν Ἴωνες πρὸς ταῦτα “ἡμεῖς ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάζοντας τὴν Θάλασσαν, ἀλλ’ οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νεὰς παραδόντες αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ἐπ’ οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί· ὑμεῖς δὲ χρεὼν ἐστὶ ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν
- 110 Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθοὺς.” Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο· μετὰ δὲ ἰκόντων ἐς τὸ πεδῖον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέτασσον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀνέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτίβιῳ δὲ τῷ στρατηγῷ

τῶν Περσέων ἐθέλοντις ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. ἦλαντε ¹¹¹
 δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
 σθαι ὁρθόν. πυθόμενος ὢν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ
 οἱ ὑπασπιστὶς γένος μὲν Κάρ τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκι-
 μος καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον “πυ-
 θάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὁρθόν καὶ ποσὶ
 καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσενειχθῇ.
 σὺ ὢν βουλευσάμενος αὐτίκα εἰπὲ ὁκότερον βούλει γυ-
 λάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον.” εἶπε
 πρὸς ταῦτα ὁ ὀπλίων αὐτοῦ “ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ
 εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, καὶ πάν-
 τως τὸ ἄν ἐπιτάσσης σὺ· ὥς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι
 τοῖσι σοῖσι πρῆγμασι προσφερέστερον, γράσω. βασιλέα
 μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι γῆμι βασιλέϊ τε καὶ στρα-
 τηγῷ προσφέρεσθαι. ἦν τε γὰρ κατέλης ἄνδρα στρατηγόν,
 μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκείνως, τὸ μὴ γένοιτο.
 ἐπ’ ἀξιώχρεω καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ
 τοὺς ὑπηρετίας ἐτέρησιν τε ἐπιρρέτῃσι προσφέρεσθαι καὶ
 πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ
 γάρ τοι ὑποδέχομαι μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς σιγῆ-
 σεσθαι ἐναντίον.” ταῦτα εἶπε, καὶ μετακίττα συνέμυσγε ¹¹²
 τὰ στρατόπεδα περὶ καὶ νηυσί. νηυσὶ μὲν τιν’ Ἴωνες ἄκροι
 γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην ἐπερεβάλλοντο τοὺς φοίνικας,
 καὶ τούτων Σάμιοι ἠρώστευσαν· περὶ δὲ, ὥς συνελθόν τὰ
 στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο, κατὰ δὲ τοὺς στρατι-
 γοὺς ἀμφοτέρους ἰάδε ἐγίνετο. ὥς προσεφέρετο πρὸς
 τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ
 Ὀνήσιλος κατὰ συνειδήκατο τῷ ὑπασπιστῇ παῖει προσ-
 φερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου
 τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνήσιλον ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κάρ
 δρεπάνῳ πλῆξας ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύ- ¹¹³
 βιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ
 λίπτει αὐτοῦ ταύτην· μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Σιγ-
 σίῳ τέραντος ξὼν Κουρίαν προδιδοῖ ἔχων δῖναμιν
 ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ σμικρὴν· οἱ δὲ Κουρίες οὗτοι
 λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κο-
 υρίων αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἔσχηται

- τὸ αὐτὸ τοῖσι Κοριγεῦσι ἐποίουν. γινομένων δὲ τούτων κατυ-
 πέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένον δὲ
 τοῦ στρατοπέδου ἄλλοι τε ἔπесον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνη-
 σίλος τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε,
 καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκλυπος ὁ Φιλοκλῆπον, Φιλο-
 κλῆπον δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς
 114 Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν
 νυν Ἀμαθοῖσιοι, οὗ σφῆας ἐπολιόρχησε, ἀποταμόντες
 τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα καὶ μιν ἀνεκρέμασαν
 ἑπὲρ τῶν πυλέων· κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ λούσης
 ἤδη κοίτης, ἔσμος μελισσέων ἐσθὺς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν
 ἐτέπλησε. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέοντο γὰρ
 περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθοῖσιοι, ἐμαντεύθῃ σφί τὴν μὲν κεφα-
 λὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἱεροῦ ἀνὰ
 πᾶν ἔτος, καὶ σφί ποιεῦσι ταῦτα ἄμεινον συνοίσεσθαι.
 115 Ἀμαθοῖσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ·
 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχίσαντες ἐπεῖτε ἔμαθον τὰ
 πράγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ τὰς πόλεις τῶν
 Κυπρίων πολιορχειμένας τὰς ἄλλας πλὴν Σαλαμῖνος, ταύ-
 την δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοῦς Σαλαμίνιους παρα-
 δόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλωον ἐς τὴν
 Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πόλιων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ
 πλείστον πολιορχειμένη Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορύσσοντες
 τὸ τεῖχος πέμπτη μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.
 116 Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι αὐτὶς
 ἐκ νέως κατεδεδούλωτο· Λαυρίσης δὲ ἔχων Λαρείου θυ-
 γατέρα καὶ Ὑμαίης τε καὶ Ὀτάνης καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρα-
 τηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Λαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες
 τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἴωνων καὶ ἐσαράξαντες
 σφῆας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν
 117 ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρθεον. Λαυρίσης μὲν τρα-
 πόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἶλε μὲν Λάρ-
 δαον, εἶλε δὲ Ἀβυδὸν τε καὶ Περζιότην καὶ Λάμψακον
 καὶ Παισόν. ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη αἶρεε, ἀπὸ δὲ
 Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη τοὺς
 Κᾶρας τὸ αὐτὸ Ἴωσι φρονίσαντας ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων.
 ἀλοστρέφας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἦλανε τὸν στρατὸν

ἐπὶ τὴν Καρὴν. καὶ ὥς ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξηγγέλθη, ¹¹⁸
 πρότερον ἢ τὸν Λαυρίην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ
 Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε στήλας καλεομένης καὶ
 ποταμὸν Μαρσύην, ὅς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας ἐς τὸν
 Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα
 ἐγίνοντο βουλὰὶ ἄλλαι τε πολλὰ καὶ ἀρίστη γέ δοκέουσα
 εἶναι ἑμοὶ Πιξωδάρου τοῦ Μανσῶλου ἀνδρός Κινδύος,
 ὅς τοῦ Κιλίκων βασιλέος Στυγιέσιος εἶχε θυγατέρα. τοῦ-
 του τοῦ ἀνδρός ἡ γνώμη ἔφερε διαβάτας τὸν Μαίανδρον
 τοὺς Κᾶρας καὶ κατὰ νότον ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω
 συμβάλλειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φείγην οἱ Κᾶρες αὐτοῦ
 τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γενοίαιτο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύ-
 σιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκη ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρ-
 σῃσι κατὰ νότον γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι.
 δηλαδὴ ἦν φρενὴ τῶν Περσέων γένηται καὶ ἐσσωθέωσι τῇ
 συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπί-
 πτοντες. μετὰ δὲ παρόντων καὶ διαβάτων τὸν Μαίαν- ¹¹⁹
 δρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσίῃ ποταμῷ
 συνέβαλον τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες καὶ μάχην ἐμαχέ-
 σαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν, τέλος δὲ ἐσσωθήσαν
 διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δυσχι-
 λίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθαῦτεν δὲ οἱ διασφυγόντες
 αὐτῶν κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Λιὸς στρατιῶν ἱόν,
 μέγα τε καὶ ἄγιον ἄλσος πλατανίστων· μῦνοι δὲ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν Κᾶρες εἰσι οἱ Λιὶ στρατιῶν θισίας ἀναγοῦσι.
 κατειληθέντες δὲ ὦν οὔτοι ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο περὶ
 σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοῖς Πέρσῃσι
 ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην ἀμείνον προΐξουσι.
 βουλευομένοισι δὲ σφί ταῦτα παραγίνονται βωθέοντες ¹²⁰
 Μιλήσιοι τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν
 πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλευόντο μετῆξαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολε-
 μέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρίστοιο. καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃσι
 συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι καὶ πλεὺν ἢ πρότερον ἐσ-
 σωθήσαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν Μιλήσιοι
 μάλιστα ἐκλήχθησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρώμα ἀνταβόν ¹²¹
 τε καὶ ἐνμαχίσαντο οἱ Κᾶρες· πυθόμενοι γὰρ ὡς στρα-
 τεύεσθαι ὠρμέεται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφέων,

ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Λαυρίσις καὶ Ἀμόργης καὶ Σισιμάχης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος ἀνὴρ Μυλασεύς.

122 Οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν· Ὑμαίης δὲ καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσάμενους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἴλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὥς ἐπύθειο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Λαυρίσιν καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν, καὶ εἴλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμαίης αἰρέων
123 ταῦτα τὰ ἔθνηα νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. οὗτος μὲν δὲ οὕτω ἐτελεύτησε, Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεῖεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενεὺς αἰρέουσι, Αἰολέων δὲ Κύμην.

124 Ἀλισκομένων δὲ τῶν πολιῶν, ἦν γὰρ ὥς διέδεξε Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγχερασάμενος πρὶν ῥήματα μεγάλα δορησὼν ἐβούλενε ὁρέων ταῦτα· πρὸς δέ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Λαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὲ ὢν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας ἐβουλεύετο, λέγων ὥς ἄμεινον σφίσι εἶη χορηστέον τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέονται ἐκ τῆς Μιλήτου, εἴτε δὲ ὢν ἐς Σαρδὼν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἰστιάδος ἐτείχεε παρὰ Λαρείου δωρεὴν λαβών.
125 ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἠγχεσάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδέτερον σιέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἐπείτε δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεόμενον κατελεύσεσθαι ἐς
126 τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὲ Ἐκαταῖος συνεβούλενε, αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὲ Μίλητον ἐπιτάττει Πυθαγόρῃ ἀνδρὶ

τῶν ἀστῶν δοξίμῳ, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν
βουλόμενον ἔπλωε ἐς τὴν Θορίκην, καὶ ἔσχε τὴν χώραν
ἐπ' ἣν ἐστάλη· ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεόμενος ἀπόλλυται ἐπὶ
Θορίκων αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ,
πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῶν Θορίκων ὑπο-
σπόνδων ἐξιέναι.

Ζ.

Ἀρισταγόρης μὲν γυν' Ἰωνίην ἀποστήσας οὕτω τελευτᾷ, ¹
Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτιον τέρανος μεμετιμένος ἐπὶ Λαρεῖον
παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπικνήμενος δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων
εἶρετο Ἀριταφέρνης ὁ Σαρδίων ἑπαρχος κατὰ κοῖτον τι
δοκέοι Ἰωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώ-
μαξέ τε τὸ γεγονός ὥς οὐδὲν διῆθεν τῶν παρεόντων προ-
γμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀριταφέρνης ὁρέων αὐτὸν
τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν αἰρέσειαν τῆς ἀποστάσιος,
“οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο
τὸ ἐπόδημα ἔρραψας μὲν σὺ, ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης.”
Ἀριταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. ²
Ἰστιαῖος δὲ δεισας ὥς συνιέντα Ἀριταφέρνηα ἐπὶ τὴν πρῶ-
την ἐπελθούσαν νύκτια ἀπέδρη εἰς θάλασσαν, βασιλέα
Λαρεῖον ἐξηπατηγώς· ὃς Σαρδὼν νῆσον τὴν μεγίστην ὑπο-
δεξάμενος κατεργάσεσθαι, ἐπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμο-
νίην τοῦ πρὸς Λαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέθη
ἐπὶ Χίων, καταγρωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν
πρήγματα ἐς αὐτοὺς ἐκ Λαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χίοι
τὸν πάντα λόγον, ὥς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλεσαν αὐτόν.
ἐνθαῦτα δὲ εἰρωτεύμενος ἐπὶ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος καὶ ³
ὅτι προθύμως οὕτω ἐπέσειλε τῇ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι
ἀπὸ βασιλέως καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἰωνας ἐξεργασμένος,
τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξήφαινε, ὁ δὲ
ἔλεγέ σφι ὥς βασιλεὺς Λαρεῖος ἐβουλεύσατο φοίνικας μὲν
ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατισχύσαι, Ἰωνας δὲ ἐν τῇ Φοι-
νίκῃ, καὶ τούτων εἵνεκεν ἐπιστείλειε. οὐδὲν τι πάντως
ταῦτα βασιλεὺς βουλευσαμένου ἐδειμνίοντο τοὺς Ἰωνας.

- 4 Μετὰ δὲ ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἐρμίππον ἀνδρὸς Ἰταρονέϊτεω τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία ὡς προηλεσχρηγμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἐρμίππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρον δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἐρμίππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι γέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ ἐωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γειομένων γαερῶν ἀλέκτειε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης.
- 5 Περὶ Σάρδης μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή· Ἰστιαῖον δὲ ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χίοι κατήγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν οἷα ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιρώσκειται τὸν μυχὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἐωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δέ, οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὅσπερ ἐωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὁκτὼ τριήρας ἐπλώον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον, ἐνθαῦτα δὲ ἰσόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώουσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφρασαν ἐτοιμοὶ εἶναι πείθεσθαι.
- 6 Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίεν ταῦτα, ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος· συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἤλαννον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσοις ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κῦριοι γεωστὶ κατεστραμμένοι καὶ
- 7 Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτεον, Ἴωνες δὲ πενθαρόμενοι ταῦτα ἔπεμπον πρόβόλους σφέων αὐτῶν ἐς Παιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις ἐς τοῦτον τὸν χρόνον καὶ βουλευόμενοις ἰδοῦσε πρῶτον μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίστον

Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τεῖχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους, τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν ἐπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Ἀθήναι, προαναμαχίσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Ἀθήνη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα πεπλη-⁸ρωμένησιν τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δέ σφι καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε. τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλησίοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα· εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεὺς δυῶδεκα νηυσὶ καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσί, Μυουσίων δὲ Τήιοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί, Τηίων δὲ εἶχοντο Χίοι ἑκατὸν νηυσί· πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαῖες. Ἐρυθραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαῖες δὲ τρεῖς· Φωκαίων δὲ εἶχοντο Λέσβοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας Σάμιοι ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τούτων ὁ σύνολος ἀριθμῶς ἕξενετο τρεῖς καὶ πενήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεις. αὗται μὲν Ἴωνων ἦσαν, τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν⁹ νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπίζετο πρὸς τὴν Μιλησίην καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν. ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν καταρρώδισαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένοιται ἐπερβαλέσθαι, καὶ οἷτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἔξελεῖν μὴ οὐκ ἔόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακὸν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἴωνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων ἕγενον ἐς Μήδους, ἐτύχχανον δὲ τότε συστρατιευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας συγκαλέσαντες ἔλεγον σφι τάδε. “ἄνδρες Ἴωνες, εἴν τις ὑμέων εἴ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλεὺς οἶκον· τοὺς γὰρ αἰτῶν ἕκαστος ὑμέων πολιίτας πειρώσθω ἀποσχίζον ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σιμιαχικοῦ. προὔσχομενοι δὲ ἐλαγγεῖλασθε τάδε, ὥς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἡμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξωσι οὐδὲν ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως διὰ μάχης ἡλεύσονται, τάδε ἔγδῃ σφι λέγετε ἐτηρεάζοντες,

τά πέρ σφρας κατέξει, ὥς ἐσωθέντες τῇ μάχῃ ἔξανδρα-
ποδιεῦνται, καὶ ὥς σφρων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιή-
σομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα, καὶ
10 ὥς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.” οἱ μὲν δὴ ἔλεγον
ταῦτα, τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἑκα-
στος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἔξαγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς
τοὺς καὶ ἀπίζοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διε-
χρέοντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην, ἑωυτοῖσί τε ἑκα-
στοὶ ἐδόχεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἔξαγγέλλεσθαι.

11 Ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπιζομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν
Περσέων ἐγίνετο· μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς
τὴν Αἰάδην ἐγίνοντο ἀγοραί, καὶ δὴ κού σφι καὶ ἄλλοι
ἡγορεύοντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιεὺς στρατηγὸς Διονύ-
σιος λέγων τάδε. “ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ
πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἑλευθέροισι ἢ δούλοισι,
καὶ τοῖτοισι ὥς δορητέησι· νῦν ὦν ἡμεῖς ἢ μὲν βούλησθε
ταλαιπωρίας ἐνδέχεσθαι, τὸ παραχοῖμα μὲν πόνος ὑμῖν
ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐναντίους
εἶναι ἑλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε,
οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίξην
βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ’ ἔμοί τε πείθεσθε καὶ ἔμοι
ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγώ, θεῶν τὰ ἴσα
νεμόντων, ὑποδέχομαι ἢ οὐ συμμιξέιν τοὺς πολεμίους ἢ
12 συμμισγοντας πολλὸν ἐλασσωθήσεσθαι.” ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ.
ὁ δὲ ἀνάγων ἐκαστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι
ἐρέτῃσι χρῆσαιτο διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι’
ἀλλήλων καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέ-
ρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ’ ἀγκυρέων, παρεῖχε τε τοῖσι Ἴωσι
πόνον δι’ ἡμέρης. μέχρη μὲν νυν ἡμερέων ἐπὶ ἐπείθοντό
τε καὶ ἐποίεν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι οἱ Ἴωνες,
οἷα ἀπαθέες ἔοντες πόνων τοιούτων τειρουμένοι τε ταλαι-
πωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε. “τίνα
δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες παρα-
φρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φωκαεῖ
ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας
αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ παραλαβὼν ἡμέας λυμαίνεται λύμῃσι

ἀνηκέστοισι, καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς ρούσους πεπιτώ-
 κασι, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τῷ τὸ τοῦτο πείσεσθαι. πρό-
 τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὀκτιῶν ἄλλο
 παθεῖν ἐστι, καὶ τὴν μέλλονσαν δουλητὴν ὑπομεῖναι,
 ἣτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε,
 τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.” ταῦτα ἔλεξαν, καὶ
 μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ’ οἷα
 στρατιῇ σκηρὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκητρωθέντο,
 καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐδ’ ἀναπειρά-
 σθαι. μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρα- 13
 τηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ’ Αἰάκεος τοῦ Συλο-
 σῶντος ἐκείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης
 κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφιν ἐκλιπεῖν τὴν
 Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὧν ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν
 ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων ἐδέχοντο τοὺς λόγους, ἅμα
 δὲ κατεφαινέτό σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλέως πράγματα
 ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπιστάμενοι ὥς εἰ καὶ τὸ παρεὸν
 ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο [τὸν Λαρεῖον], ἄλλο σφι παρέσται
 πενταπλήσιον. προφάσιος ὧν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεῖτε τά-
 χιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀρεομένους εἶναι χρηστούς, ἐν
 κέρδει ἐποιεῖντο περιποιῆσαι τά τε ἰρὰ τὰ σφέτερα καὶ
 τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ’ ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέχοντο,
 παῖς μὲν ἦν Συλосῶντος τοῦ Αἰάκεος, τύραννος δὲ ἐὼν
 Σάμον ἐπὶ τοῦ Μιλήσιον Ἀρισταγόρου ἀπεστέγητο τὴν
 ἀρχὴν κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. τότε ὧν 14
 ἐπεὶ ἐπέλθων οἱ Φοίνιζες, οἱ Ἴωνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ
 τὰς νέας ἐπὶ κέρως. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο καὶ συν-
 ἔμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγ-
 γράψαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ
 ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταταίευνται. λέγον-
 ται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγχεύμενα πρὸς τὸν
 Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξις
 ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι
 παρέμενον καὶ ἐναυμάχων ἀνηκουσίησαντες τοῖσι στρα-
 τηγοῖσι· καὶ σφι τὸ κοινὸν τὸ Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο
 τὸ πρῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρώθεν ὥς ἀνδράσι
 ἀγαθοῖσι γενομένοισι, καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ.

ἰδόμενοι δὲ καὶ Αἰσίοι τοὺς προσεχέας γεύγοντας τὸν
 ποταμὸν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖνές τῶν Ἰώνων
 15 ἐποίησαν τὰ αὐτὰ ταῦτα. τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ
 ναυμαχίᾳ περιέφθισαν τροχύτατα Χίοι ὡς ἀποδεικνύμενοί
 τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκαχέοντες. παρείχοντο μὲν
 γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθῃ, νέας ἑκατόν, καὶ ἐπ'
 ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσαράκοντα τῶν ἀσίων λογάδας
 ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων
 προδιδόντας οὐκ ἐδικαίειν γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν
 ὁμοῖοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι διεκ-
 πλώοντες ἐναυμάχουν, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας
 20 συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῖνας. Χίοι
 μὲν δὲ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποσφίγγουσι ἐς τὴν ἑω-
 τῶν· ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρω-
 μάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν
 Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέ-
 λιπον, οἱ δὲ περὶ ἐχομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ
 ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομίζόμενοι οἱ Χίοι, νεκρὸς τε
 ἀτίζοντο ἐς αὐτὴν καὶ ἰόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι Θεσμο-
 φροσίων, ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηχοῦτες ὡς
 εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλωπας
 καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβώθουν πανδημεὶ καὶ
 ἔκτεινον τοὺς Χίους.

17 Οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχησι· Διονύ-
 σιος δὲ ὁ Φωκαεὺς ἐπεῖτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρόγνηματα
 διεφθαρμένα, νέας ἐλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων ἀπέπλωε ἐς
 μὲν Φώκαιαν οὐδέ τι, εἰ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ
 ἄλλῃ Ἰωνίᾳ· ὁ δὲ Ἰθέως ὡς εἶχε ἔπλωε ἐς Φοινίκην, γαν-
 λοὺς δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ
 ἔπλωε ἐς Σιζελίην, ὁρμηόμενος δὲ ἐνθεῦτεν ληιστὴς κατε-
 στήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρ-
 σηνῶν.

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεῖτε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνέκτεινον τοὺς Ἴωνας,
 τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπο-
 ρήσσοντες τὰ τείχεα καὶ παντοίας μηχανὰς προσσφύροντες,
 αἰχρῶσι κατ' ἄκρης ἔκτω ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς

Ἀρισταγόρῳ· καὶ ἰνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμ-
 πεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστήριῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ.
 χρεομένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας 19
 τῆς πόλιος τῆς σφειτέρης ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον,
 τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθή-
 ζην ἐχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους
 ἔχον, ἔπεᾶν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνη-
 σθίσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε,
 ἔχει ὧδε.

καὶ τότε δὴ, Μίλητε κακῶν ἐπιμήχανε ἔργον,
 πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,
 σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίβουσι κομήταις,
 νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες
 μὲν οἱ πλεῖντες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομη-
 τέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο,
 ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι καὶ ὁ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον
 συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱερῷ τοῦτῳ χρη-
 μάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην.
 ἐνθεῦτεν οἱ ἠωρηθέντες τῶν Μιλησίων ἵγοντο ἐς Σοῦσα. 20
 βασιλεὺς δὲ σφεας Λαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας
 κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμτη
 πόλει, παρ' ἣν Τίγρις ποταμὸς παραρρέων ἐς Θάλασσαν
 ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον
 τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράνωτα ἔδωσαν
 Καρσὶ Πηδασεῦσι νεκτῆσθαι.

Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων οὐκ ἀπέ- 21
 δωσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον
 οἴκεον τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι· Συβάριος γὰρ ἀλούσης
 ὑπὸ Κροτωνητέων Μιλήσιοι πάντες ἰβηδὸν ἀπετείραντο
 τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο· πόλιες γὰρ
 αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλῃσι ἐξεινώθησαν.
 οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον
 ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει τῇ τε ἄλλῃ
 πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυγίῳ δραῖμα Μιλήτου
 ἄλωσιν καὶ διδάξαντι ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θείητρον,
 καὶ ἔζημίωσάν μιν ὥς ἀναμνήσαντα οἰκίρια κακὰ χιλήσει

δραχηῖσι, καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ ὀράματι.

- 22 Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἱρήμιτο· Σαμίων δὲ τοῖσι τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἤρεσκε, ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευμένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάζεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλῶειν μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάζει δουλεύειν. Ζαγχλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σιζελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτοῖσι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλομένη ἔστι μὲν Σιζελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σιζελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων
- 23 οἱ ἐκπεφευγότες. ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνέεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ νομιζόμενοι ἐς Σιζελίην ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγχλαῖοι αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνόμα ἦν Σκύθης, περικατέατο πόλιν τῶν Σιζελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Πηργίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὥστε τότε ἔὼν διάφορος τοῖσι Ζαγχλαῖοισι, συμμίζας τοῖσι Σαμίοισι ἀναπεῖθει ὡς χρεῶν εἶη Καλὴν μὲν ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἔπλωον, ἔαν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγχλην σχεῖν ἐοῦσαν ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων καὶ σχόντων τὴν Ζάγχλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγχλαῖοι, ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβώθεον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἴπποκράτεια τὸν Γέλῃς τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεῖτε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βωθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγχλαίων ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἴπποκράτης πεδίσας καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πιθογένεα ἐς Ἰννα πόλιν ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγχλαῖους κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι καὶ ἄλλους δοὺς καὶ δεξάμενος προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ἐπὶ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῖνας τῶν Ζαγχλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας, τοὺς

δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφράξαι· οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος ἐκ τῆς Ἰνυκος²⁴ ἐκδιδρῆσκει ἐς Ἱμέρην, ἐκ δὲ ταύτης παρῇν ἐς τὴν Ἀσίην καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Λαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Λαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἐωυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπίκετο καὶ αὐτίς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς ὃ γήραϊ μέγα ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβεβλέατο.

Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ἐπὲρ Μιλήτου γενομένην²⁵ Φοίνιζες κελευσάντων Περσέων κατήγον ἐς Σάμον Αἰάκεια τὸν Συλοσιῶντος ὥς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον· καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποσιάντων ἀπὸ Λαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τὴν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ οὔτε ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρόσθῃ. Μιλήτου δὲ ἀλούσης αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν πόλιων ἐποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο.

Ταῦτα μὲν δι' οὕτω ἐγίνετο· Ἰστιαῖοι δὲ τῷ Μιλήσι²⁶ ἔόντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μιλήτον γενόμενα. τὰ μὲν δι' περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτρέπει Βισάλην Ἀπόλλοφάνεος παιδί Ἀβρδηνῶ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς Χίον ἔλλαβε, καὶ Χίον φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρας. τούτων τε δι' ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἳα δὲ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὀρμεόμενος. γιγέει δὲ πρὸς προσή-²⁷μαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸς τούτων σημεῖα μεγάλα ἐγίνετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νενηγέων ἑκατὸν δύο μῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήχοντα αὐτῶν λοιμὸς ἐπολαβὼν ἀπήγειρε· τοῦτο δὲ ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸς τῆς

ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασχομένοισι ἐνέπεσε ἡ στήγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μῦθος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήνια ὁ Θεὸς προέδεξε, μετὰ δὲ ταῦτα ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγέμετο Ἰστιαῖος Λεσβίους ἄγων· νεκρωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν ἐποιήσατο.

- 28 Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον ἄγων Ἰόνων καὶ Αἰολέων συγχρούς. περιζατημένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὥς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐς τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυνθόμενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρρητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ὑπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ λιμαιοῦσης οἱ τῆς στρατιῆς πέριγ διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμύσων τὸν σῆτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καΐνου πεδίου τὸν τῶν Μισῶν. ἐν δὲ τοῦτοις τοῖσι χωρίοις ἐτύγχανε ξὼν Ἰσπαργὸς ἀνὴρ Πέρσης στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης, ὃς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγράῃ ἔλαβε καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέσθαιρε. ἐξωγράθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὣδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλίῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ἕσπερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τό τε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παρεῖνσαν ἀμαρτάδα φιλοψυχίην τοιγάρ τε τιὰ ἀναιρέεται· ὥς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω καὶ ὥς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγκειτῆθ' ἴσσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς καταμηνύει ἑωυτὸν ὥς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὥς ἐξωγράθη, ἀνήχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Λαρεῖον. ὁ δ' οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν δοξέειν ἐμοί, ἀπῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νυν δέ μιν αὐτῶν τε τούτων εἶνεκεν καὶ ἵνα μὴ διαφύγῃ αἵτις μέγας παρὰ βασιλεῖ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος καὶ ὁ λαβὼν Ἰσπαργὸς, ὥς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ μεγάλῃν ταριχεύσαντες ἀνέκειζαν παρὰ βασιλέα Λαρεῖον

ἐς Σοῦσα. Λαρεῖος δὲ πνθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησά-
μενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μιν οὐ ζῶντα ἀνέγαγον
ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου λούσαντας
τε καὶ περιστείλαντας εὐ ἐντετεύλατο θάψαι ὡς ἀνδρὸς
μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτῳ.

Τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε· ὁ δὲ ναυτικός στρα-³¹
τὸς ὁ Περσέων χειμερίσας περὶ Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει
ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπειτέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ
ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ
λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι
ἐσαργίνεον τοὺς ἀνθρώπους. σαργινέουσιν δὲ τὸνδε τὸν
τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τῆς χειρὸς ἐκ θαλάσσης
τῆς βορρῆης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουνσι, καὶ ἔπειτεν διὰ
πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθιγνέοντες τοὺς ἀνθρώ-
πους. αἰρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας
κατὰ τὰ αἰτά, πλὴν οὐκ ἐσαργίνεον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ
γὰρ οἶα τ' ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἔψεν-³²
σαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατο-
πεδευομένοισι ἐνατία σῆσι. ὡς γὰρ δι' ἐπεκράτησαν
τῶν πολίων, παιδὰς τε τοῖς εὐειδιστάτοις ἐκλεγόμενοι
ἐξέταμνον καὶ ἐπύθειν ἐπὶ τοῦ εἶναι ἐνόρχις εἰνούχοις,
καὶ παρθένας τὰς καλλιστενοῖσας ἀσπασίτους παρὰ
βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίεον, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμπρα-
σαν αὐτοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδου-
λώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε
ὑπὸ Περσέων.

Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικός στρατὸς³³
τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλώσθη τοῖς Ἑλλησπόντον αἰρεῖ πάντα
τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αἰνοῖσι Πέρσῃσι ἰσχυρίαιa ἦν γενομένη
κατ' ἡπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησ-
πόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλεις συγκαὶ ἔνεισι, καὶ
Πέρινθος καὶ τὰ τεῖχη τὰ ἐπὶ Θρηκίης καὶ Σηλημβρή
τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέριθεν Καλ-
χιδόνιοι οὐδ' ὑπὸ μίαν ἐπιλώσαντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
οἶκοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνιον
πόντον, καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρήν οἴκισαν· οἱ δὲ
Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλιχ-

θείσας τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον καὶ Ἀρτάκην, πυρὶ
 δὲ καὶ ταύτας ρείμαντες ἔπλωον αὐτὶς ἐς τὴν Χερσόνησον
 ἔξαιρήσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολιῶν, ὅσας πρότερον
 προσσχόντες οὐ κατέσταν. ἐπὶ δὲ Κίζικον οὐδὲ ἔπλωσαν
 ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κιζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων
 ἐσπλόου τούτου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλεῖ, Οὐβάρεϊ τῷ
 Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρχειν.
 34 τῆς δὲ Χερσονήσου πλὴν Καρδίας πόλιος, τὰς ἄλλας πά-
 σας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνιζες. ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι
 τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Σιγσαγόρεω, κτησαμένου
 τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ
 ταιῶδε. εἶχον Δόλογχοι θορίζες τὴν Χερσόνησον ταύτην.
 οὗτοι ὦν οἱ Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπ' Ἀψινθίων
 ἐς Δελφούς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου
 χορησόμενους. ἡ δὲ Πυθίῃ σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον ὅς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ
 πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογχοι τὴν
 ἱερὴν ὁδὸν διὰ Φωκίων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν· καὶ σφεας
 35 ὥς οὐδεὶς ἐκάλει, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηναίων. ἐν δὲ τῇσι
 Ἀθηναίῃσι τηγνιᾶντα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος,
 αἰᾶρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ἐὼν οἰκίης
 τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ
 Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ
 Αἰάντος παιδὸς γενομένου πρῶτον τῆς οἰκίης ταύτης
 Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης κατήμενος ἐν τοῖσι προ-
 θύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγχους παριόντας
 ἐσθῆτα οὐκ ἐγχεορίην ἔχοντας καὶ αἰχμὰς προσεβώσατο
 καὶ σφι προσελθοῦσι ἐπιγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια.
 οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐξέφαινον πᾶν
 οἱ τὸ μαντήριον, ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν
 πείθεσθαι. Μιλτιάδην δὲ ἀκούσαντα παρατίνα ἔπεισε
 ὁ λόγος οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτῳ ἀρχῇ καὶ βου-
 λόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἱστάλη ἐς Δελφούς,
 ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιέοι τάπερ αὐτοῦ οἱ
 36 Δόλογχοι προσεδέοντο. κελενούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης,
 οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναραιρηγὰς
 πρότερον τούτων τεθρίπῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων

πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου ἔπλωε ἅμα τοῖσι Δολόγχοισι καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καὶ μιν οἱ ἑπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίας πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. ἀποτείχισας ὢν τὸν ἀνέχονα τῆς Χερσονήσου 37 ὁ Μιλιτιάδης καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιοῦτῳ ὥσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχίσαντες αἰρέουσι ξωγρίην. ἦν δὲ ὁ Μιλιτιάδης Κροῖσῳ τῷ Ἀνδρῷ ἐν γνώμῃ γεγωνώς· πυνθόμενος ὢν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλιτιάδην· εἰ δὲ μή, σφέας πίτνυς τρόπον ὑπείλεε ἐκτριβεῖν. ἀλαεομένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι τί ἐθέλει τὸ ἔπος εἶπαι τόσσι ὑπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτνυς τρόπον ἐκτριβεῖν, μόγις κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ ἔόν, ὅτι πίτνυς μούνη δεινδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετίει ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δέξαντες ὢν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆξαν Μιλιτιάδην. οὗτος μὲν 38 δὲ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει, μετὰ δὲ τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Σιησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι ὥς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἐπιτιζόν τε καὶ γυμνιζόν ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἔόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς καὶ Σιησαγόρην κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέτω τὴν νεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ πρὸς ἀνδρός αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμιστέρου τῷ ἔργῳ. τελευτήσαντος δὲ καὶ Σιησαγόρεω τρόπῳ τοι- 39 ῳδε, ἐνθαῦτα Μιλιτιάδην τὸν Κίμωνος, Σιησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμφόμενον τὰ πρήγματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισιστραΐδαι, οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίησαν εὖ ὥς οὐ συνειδότες διῆθεν τοῦ παιρὸς [Κίμωνος] αὐτοῦ τὸν θάνατον,

τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλιτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον εἶχε κατ' οἴκους, τὸν ἀδελφεὸν Σιτησαγόρην δηλαδὴ ἐπιτιμῶν. οἱ δὲ Χερσονησίται πυνθανόμενοι ταῦτα συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολιῶν οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν, κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθῆσόμενοι ἐδέθησαν ἐπ' αὐτοῦ. Μιλιτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων ἐπιζούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θορίκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἥγησιπύλην.

- 40 Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλιτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθει ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων προηρημάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει τούτων Σκύθας ἐκφεύγει· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ἐπὶ βασιλέος Λαρείου συνεσιράσθησαν καὶ ἦλθαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλιτιάδης ἔφευγε ἀπὸ Χερσονήσου, ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπηλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Ὀλόργοι κατήγαγον
- 41 ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων· τότε δὲ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων ἀπέπλωε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὥρμυθη ἐκ Καρδίας πόλιος, ἔπλωε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νησί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλιτιάδης σὺν τῇσι τέσσαρσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἰμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλιτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θορίκος ἐὼν θυγατρὸς ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες, καὶ μιν πυθόμενοι ὥς εἶη Μιλιτιάδεω παῖς ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι, ὅτι δὴ Μιλιτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἰωσι πεῖθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτι οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδίην ἀποπλῶειν ἐς τὴν ἑωυτῶν. Λαρεῖος δέ, ὥς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλιτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ νηυσὶν ἔδωκε καὶ Περσίδα γυναῖκα,

ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ ⁴² πλεόν ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος μεταπεινῆμένος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολλῶν συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἰνᾶγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δωσίδικοι εἶεν καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρίσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήζοντα στάδια, κατὰ δὴ τούτους μετρίσας ὁρόους ἔταξε ἐκάστοισι, οἱ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἡμῶς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρη- ⁴³ ναῖα ἦν. ἅμα δὲ τῇ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελειμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέως, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ Θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἐγόμενος πολλὸν δὲ ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηχὸς βασιλέως Ἀρτείου θιγατέρα Ἀρτοζώστην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἑλλησι νησί. στρατὸν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἐγχεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ παραπλώων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἔρέω τοῖσι μὴ ἀποδεχομένοισι Ἑλλήτων Περσέων τοῖσι ἐπὶ Ὀτιάην γνῶμην ἀποδέξασθαι ὥς χρεὼν εἶη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράντοις τῶν Ἰόνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας καίστη ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας ἠπεύγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χοῖμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες τῇσι νησί τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης, ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτρίαν καὶ Ἀθήνας. αὗται μὲν ὦν σφι πρόσχημα ⁴⁴ ἦσαν τοῦ στόλου· ἀπὸρ ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας ἂν πλείστας δύναιτο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολλῶν, τοῦτο μὲν δὲ τῇσι νησί θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειρωμένους

- κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι
ἐπάρχουσι δούλους προσεκτίσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακε-
δόνων ἔθνεα πάντα σφί ἤδη ἦν ἐποχείρια γεγονότα. ἐκ
μὲν δὲ θάσου διαβαλόντες πέραν ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομί-
ζοντο μέχρι Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεόμενοι τὸν
Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπесῶν δὲ σφί περιπλώουσι βο-
ρέης ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄτορος κάρτα τριχέως περιέσπε
πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγε-
ται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας
εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριω-
δεστάτης ἐοῖσιν τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων,
οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ
πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι, οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ
45 ἠπιστέατο καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει. ὁ μὲν
δὲ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησσε, Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ
πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ νυκτὸς Βούροι
θορήζεις ἐπεχείρησαν· καὶ σφῶν πολλοὺς φονεῖουσι οἱ
Βούροι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι. οὐ μὲντοι
οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ
δὴ πρότερον ἀπαρέστη ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρδόνιος
πρὶν ἢ σφῆας ἐποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μὲντοι
καταστρεψάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω ἅτε τῷ πεζῷ
τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βούρους καὶ τῷ ναυτικῷ με-
γάλως περὶ τὸν Ἄθων. οὕτως μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχυρῶς
ἀγωνισάμενος ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.
- 46 Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Λαρεῖος πρῶτα μὲν Θασίους
διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγαιόνων ὥς ἀπόστασιν μη-
χανοῖατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευέ σφῆας τὸ τεῖχος περι-
αιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ
Θάσιοι, οἷα ἐπ' Ἰστιάϊον τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέν-
τες καὶ προσόδων ξουσέων μεγάλων, ἐχρέοντο τοῖσι χρή-
μασι νέας τε ναπηγρόμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον
περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδοός σφί ἐγένετο ἐκ τε τῆς
ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετᾶλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐκ Σκαπ-
τῆς Ἰλῆς τῶν χρυσέων μετᾶλλων τὸ ἐλίπαν ὀρθώζοντα
τάλαντα προσήιε, ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ θάσῳ ἐλάσσω μὲν
τούτων, συγὰ δὲ οὕτω ὥστε τὸ ἐλίπαν Θασίοισι ἐοῦσι

καρπῶν ἀτελέσι προσήιε ἀπὸ τε τῆς ἱπείρου καὶ τῶν
μετὰλλων ἔτεος ἐκάστον διηκόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖ-
στον προσῆλθε, τριηκόσια. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ⁴⁷
ταῦτα, καὶ μακροῦ ἦν αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
ἀνεῦρον οἱ μετὰ θάσου κίσσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἵτις
νῦν ἐπὶ τοῦ θάσου τοῦτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὖνομα ἔσχε.
τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἔστι τῆς θάσου μεταξὺ
Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ
Σαμοθρίκης, οὗρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ Ἑρτίσι.
τοῦτο μὲν νῦν ἔστι τοιοῦτο· οἱ δὲ θάσιοι τῷ βασιλεῖ
κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον καὶ τὰς
νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀβδηρα.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειράτο ὁ Λαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ⁴⁸
ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑωυτῷ ἢ παραδι-
δόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας ἄλλους ἄλλη
τάξας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε
καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε, ἄλλους
δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασιμοφόρους πόλεις
τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακροὺς καὶ ἑπτα-
πορὰ πλοῖα ποιεέσθαι. οὗτοί τε δὴ παρεσχευάζοντο ⁴⁹
ταῦτα, καὶ τοῖσι ἵκονσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν
ἡπειρωτέων ἔδωσαν τὰ προῖσχειο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάν-
τες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀλικοῖαιτο αἰτήσαντες. οἳ τε δὴ
ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Λαρεῖω καὶ δὴ
καὶ Αἰγινήται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα ἰθέως Ἀθηναῖοι
ἐπεκέατο, δοξέοντες ἐπὶ σφίσι ἐπύχοντας τοὺς Αἰγινήτας
δεδωκέναι, ὥς ἂν αὖ τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται.
καὶ ἄσμενοι προστάσιος ἐλελάβοντο, φοιέοντές τε ἐς τὴν
Σπάρτην κατηγόρεον τῶν Αἰγινήτων τὰ πεποιήκοιεν προ-
δόντες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεο- ⁵⁰
μένης ὁ Ἀναξανδρίδew βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων διέβη
ἐς Αἴγινα, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινήτων τοὺς αἰτιώ-
τάτους. ὥς δὲ ἐλειφάτο συλλαμβάνειν. ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ
ἐγίνοντο ἀντίῃσοι τῶν Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κρῖος ὁ
Πολικρίτου μάλιστα, ὅς οὐκ ἔφη αὐτὸν οἰδένα ἄξιον χαί-
ροντα Αἰγινήτων· ἄναι γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ
ποιεῖν ταῦτα, ἐλ' Ἀθηναίων ἀναγροσθέντα χρήμασι· ἔμα

γὰρ ἄν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἕξ ἐπιστολῆς τῆς Λημαρίτου. Κλεομένης δὲ ἀπελευνόμενος ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἶρετο τὸν Κρίον ὃ τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὃ δὲ οἱ τὸ ἐὼν ἔφρασε. ὃ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη “ἴδῃ νῦν καταχαλκοῦ, ὧ κριέ, τὰ κέρα, ὥς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.”

- 51 Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομέτων Λημάριτος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης, κατ’ ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρις (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι), κατὰ πρεσβυγένειαν δὲ κως τετίμηται μᾶλλον ἢ
- 52 Εὐρυσθέους. Μακεδαιμόνιοι γὰρ ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι αὐτὸν Ἀριστοδήμον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ἰλλου βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν καλεῖσθαι, ἀλλ’ οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργεῖην· διγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Ἀγρεσίῳ τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερασάνδρου τοῦ Πολυκλείδους· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστοδήμον τὰ τέκνα νούσῳ τελευτῶν. Μακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἔοντας βουλεῦσθαι κατὰ νόμον βασιλεία τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ὦν δὴ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἐόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἣ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτῶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δέ, εἴ κως ἀμρότεροι γενοίετο βασιλέες. τοὺς ὦν δὴ Μακεδαιμονίους ἀπορέειν, ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Ἀεληφροὺς ἐπειρησόμενους ὃ τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμρότερα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν, τοῖσι δὲ Μακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσπον ὅπως ἔξειρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσίγιον τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Μακεδαιμονίοισι. φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ ταῦτα φαι-

νηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζη-
ται καὶ ἐθέλουσι ἔξευρεῖν, ἣν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη
ἐναλλάξ ποιεῦσα, διγλά σφι ἔσεσθαι ὥς οὐδὲ ἐκείνη πλέον
οὐδὲν οἶδε, ἐπ' ἄλλην τέ σφας τράπεσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα
δὴ τοὺς Σπαρτιῆτας κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ἐποθήκας
φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων λαβεῖν
κατὰ ταῦτα τιμέουσιν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λου-
τροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας
δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμέμενον πρὸς τῆς γειναμένης ὥς ἔον
πρότερον τρέφειν ἐν τῇ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆναι
Εὐρυσθένα, τῇ δὲ νεωτέρῳ Προκλέα. τούτους ἀνδρω-
θέντας αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι διαφθόρους
εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ
τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν.

Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων· 53
τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ἐπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω, τού-
τους γὰρ δὴ τοὺς Λωριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ
Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπειότος, καταλεγόμενους ὁρθῶς ἐπ'
Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσὶ Ἕλληνες· ἤδη γὰρ
τηνικαῦτα ἐς Ἑλλήνας οἱτοὶ ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ μέχρι Περ-
σέος τοῦδε εἵνεκεν, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ
ἔστιτι ἐπωνυμίη, Περσέϊ οὐδεμίᾳ πατρὸς Θηητοῦ, ὥσπερ
Ἡρακλέϊ Ἀμφιπρών. ἤδι, ὅν ὁρθῶ λόγῳ χρηομένῳ "μέχρι
Περσέος" ὁρθῶς εἴρηται μοι· ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρι-
σίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αἰτῶν γαινοῖται
ἂν ἔόντες οἱ τῶν Λωριέων ἰγχεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενεές.
ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενειλόγηται· ὥς 54
δὲ ὁ παρὰ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν
Ἀσσύριος ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι·
τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας καὶ οἰκημό-
νητα Περσέϊ οὐδέν, τούτους δὲ εἶναι, καὶ ἅπερ Ἕλληνες
λέγουσι, Αἰγυπτίους.

Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω· ὅ τι δὲ 55
ἔόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅ τι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Λω-
ριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, ἔασομεν
αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποι-
ήσομαι. γέρεά τε δὲ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται 56

δεδώκασι, ἱερυσίνας δύο, Λιός τε Μακεδαιμόνος καὶ Λιός οὐρανίου, καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώραν, τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιατέων διακωλύτην, εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγρῳ ἐτέχεσθαι· στρατευομένων δὲ πρώτους εἶναι τοὺς βασιλέας, ἱστάτους δὲ ἀπιέναι. ἐκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῇς ἡγλάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι ὀκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέσματά τε καὶ τὰ

57 ρῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια, τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἦν θυσίην τις δημοτελέα ποιέεται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔξειν τοὺς βασιλέας, καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων τὰ δέσματα. ιερομηρίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἐξδόμας ἱσταμένου τοῦ μηρὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱερίον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέδωνος ἀλγίτων καὶ οἶνον τετάρτην Μακωνικήν, καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαίρετους, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοις προσκέεσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύθιοί εἰσι θεοπρόποι ἐς Μελαρός, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθούσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλγίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ καὶ οἶνον κοτύλην, παρεούσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τὠντὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ ματηρίας τὰς γινομένας τούτους ἡγλάσσειν, συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μούτους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα, πατρούχον τε παρθένον πέρι, ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἦν μήπερ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὁδῶν δημοσιῶν πέρι. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλευόνσι τοῖσι γέρονσι, λῶσι δυνῶν δέουσι τριήκοντα· ἦν δὲ μὴ ἐλθῶσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ τὴν ἐωνυτῶν.

58 Ταῦτα μὲν ζῶουσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ

κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων, ἀποθανοῦσι δὲ τάδε. ἱππῆες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιμοῦσαι λῆβητα κροτέουσι. ἔπεὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἕξ οἰκίης ἐκάστης ἔλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο ζημίαι μεγάλαι ἐπιζέεται. νόμος δὲ τοῖσι Μακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὧντος καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὦν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῶντων νόμῳ χρέονται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἔπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Μακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Μακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς ἕς τὸ κῆδος ἶέναι. τούτων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἔπεὰν συλλεχθέωσι ἕς τῶντὸ πολλὰ χιλιάδες σύμμικτα τῆσι γυναῖξί, κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέονται ἀπλήτῳ, γράμενοι τὸν ἵστατον αἰεὶ ἀπογεγόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὲ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν γλῆνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἔπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερῶν οὐκ ἵσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.

Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἔπεὰν ἀπο- 59
θανόντος τοῦ βασιλέως ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἑσιὼν ἔλευθεροὶ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προσφειλόμενον φόνον μετίζει τῆσι πόλισι πάσῃσι.

Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Μακεδαιμόνιοι. 60
οἱ κίρυνες αὐτῶν καὶ ἀλχηταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέχονται τὰς πατριῶς τέχνας, καὶ ἀλχητὴς τε ἀλχητέω γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρῳ καὶ κίρυνξ κίρυνος· οὐ κατὰ λαμπεροσύνην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφῆας παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.

Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται· τότε δὲ τὸν Κλεομένεα 61
ῥόντα ἐν τῇ Αἰγίῃ καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον ὁ Πημάργιος διέβαλε, οὐκ Αἰγυπτέων οὕτω

κηδόμενος ὡς φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεόμενος. Κλεομένης δὲ
 ιουστήσας ἀπ' Αἰγίνης ἐβούλενε τὸν Δημόκριτον παῦσαι
 τῆς βασιλείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν
 ποιούμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι
 γυναικας δύο παῖδες οὐκ ἐγένοντο. καὶ οὐ γὰρ συνεγινώ-
 σκειτο αὐτὸς τούτων εἶναι αἷτιος, γαμέει τρίτην γυναικα·
 ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ
 προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων· τούτῳ τῷ
 ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ
 γυναικῶν, καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενο-
 μένης. ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος γλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς,
 οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν,
 πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοῖς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς
 ποιουμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα ἐπιφράζεται τοιάδε.
 ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν·
 τὸ δ' ἔστι ἐν τῇ Θεράλῃ καλεομένη, ἔπερθε τοῦ Φοιβηίου
 ἱεροῦ· ὅπως δὲ ἐνείζειε ἢ τροφός, πρὸς τε τὸ γάλαμα ἵστη
 καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παι-
 δίον. καὶ δὴ νοτε ἀπινύσκει ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῇ γυναικα
 λέγεται ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπείρεσθαι μιν ὅ τι
 φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φράσαι ὡς παιδίον φορέει,
 τὴν δὲ κελευσαί οἱ δεῖξαι, τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειροῦσθαι
 γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ
 πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ἐπιδέξαι. ὀρέουσαν δὲ τὴν γυναικα
 περὶ πολλοῦ ποιουμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν
 δέξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν
 κεφαλὴν εἶπαι ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ
 γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ
 εἶδος. γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥσπιν ἀπικομένην Ἀγητος
 62 ὁ Ἀλκείδew, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. τὸν δὲ
 Ἀρίστοια ἐκνέζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ἔρωσ· μηχανᾶ-
 ται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε τῷ ἐταίρῳ, τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῆ,
 ἐποδέκεται δωτήνην δώσειν τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἓν, τὸ ἂν
 αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλῃται, καὶ τὸν ἐταῖρον ἐωυτῷ ἐκέλευε ὥσαν-
 τως τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ
 γυναικί, ὀρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναικα, καταινέει
 ταῦτα· ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρκους ἐπύλασαν. μετὰ δὲ αὐτὸς

τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὅ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κει-
 μηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην
 ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου
 τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τούτου μού-
 ρου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε
 ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπείει ἀπάγεσθαι.
 οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, ⁶³
 τὴν δευτέραν ἀποπειψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι
 καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη τίπτει
 τοῦτον δὴ τὸν Δημάρετον. καὶ τίς οἱ τῶν οἰκετέων ἐν
 θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς
 γέγονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἱγάρετο τὴν
 γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας,
 εἶπε ἀπομόσας “οὐκ ἂν ἕμὸς εἴη.” τοῦτο ἵχουσιν μὲν οἱ
 ἔφοροι, πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα.
 ὁ δὲ παῖς αὔξετο, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε·
 παῖδα γὰρ τὸν Δημάρετον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι.
 Δημάρετον δὲ αὐτῷ οὖνομα ἔθετο διὰ τόδε· πρότερον
 τούτων πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὥς ἀνδρὶ εὐδο-
 κιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν Σπάρτῃ
 γενομένων, ἄρῃν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. διὰ τοῦτο ⁶⁴
 μὲν οἱ τὸ οὖνομα Δημάρετος ἐτέθη, χρόνον δὲ προτόντος
 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρετος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην.
 ἔδεε δέ, ὥς οἶκε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα καταπαῦσαι
 Δημάρετον τῆς βασιλείης, δι' ἧς Κλεομένει διεβλήθη με-
 γάλως πρότερόν τε ὁ Δημάρετος ἀπαγαγὼν τὴν στρατὴν
 ἐξ Ἑλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδί-
 σαντας διαβάντος Κλεομένεος. ὁμηθεὶς ὢν ἀποτίνυσθαι ⁶⁵
 ὁ Κλεομένης συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος,
 ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς Δημαρήτω, ἐπ' ᾧ τε, ἣν αὐτὸν κατα-
 στήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας.
 ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγο-
 τὼς διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἄρμωσάμενος Λευτυχίδεω Πέρ-
 χαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρένου θυγατέρα, ὁ Δημά-
 ρετος ἐπιβουλεύσας ἀποστερέει Λευτυχίδην τοῦ γάμου,
 φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρχαλον ἀρπάσας καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐξ τὸν Δημάρετον

- ἐγγρότεες, τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας ὁ Λευ-
 τεχίδης κατοικνύεται Δημαρίτου, γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐκνεομένως
 βασιλεύειν Σπαρτιέων οὐκ ἔοικτα παῖδα Ἀρίστωνος.
 μετὰ δὲ τὴν κατομοσίην ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος,
 τὸ εἶτε Ἀρίστων τότε ὅτε οἱ ἐξίγγειλε ὁ οἰκείης παῖδα
 γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλλόμενος τοὺς μῆρας ἀπώμοσε γὰρ
 οὐκ ἔωτοῦ μιν εἶναι. τούτου δὲ ἐπιβατεύων τοῦ δῆματος
 ὁ Λευτεχίδης ἀπέφανε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος
 γεγονότα οὔτε ἐκνεομένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφό-
 ρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἱ τότε ἐτύγγανον
 πάρεδροι τε ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.
 66 τέλος δὲ ἔοικτων περὶ αὐτῶν ρεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήρσι
 ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι εἰ Ἀρίστωνος
 εἶη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίστου δὲ γενομένου ἐκ προ-
 νοίης τῆς Κλεομένηος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέ-
 ται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον, ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν τὴν
 πρόμαντιν ἀπαπέθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι,
 λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη ἐπειρωτεόντων τῶν θεοπρό-
 πων ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ἑστέρω
 μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε
 ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύθη τῆς
 τιμῆς.
- 67 Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτον κατάπανσιν τῆς βασι-
 λείης οὕτω ἐγένετο, ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς
 Μίδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασιλείης τὴν κατά-
 πανσιν ὁ Δημάρητος ἔρχε αἰρεθεὶς ἄρχην. ἴσαν μὲν δὴ
 γυνυοπαῖδαι, θνητέων δὲ τοῦ Δημαρίτου ὁ Λευτεχίδης
 γεγονώς ἴδῃ αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν
 θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρ-
 ῃτον ὁκοῖόν τι εἶη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ δὲ
 ἀλγίσας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε γὰρ αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων
 ἴδῃ πεπειρωθῆναι, ἐκεῖνον δὲ οὐ, τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν
 ταύτην ἄρξειν Μακεδαιμονίοισι ἢ μυρίας κακότητος ἢ
 μυρίας εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ εἶπας καὶ κατακαλνψάμενος
 ἦμε ἐκ τοῦ θεήθρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία, αὐτίκα δὲ παρα-
 σκευασάμενος ἔθνε τῷ Λι βούν, θύσας δὲ τὴν μητέρα

ἐκάλεσε. ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὺς ἐς τὰς χειρὰς οἱ 68
 τῶν σπλάγχνων κατικέτενε, λέγων τοιαύδε. “ὦ μήτερ, θεῶν
 σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκετεύω καὶ τοῦ ἐρχείου
 Διὸς τοῦδε, γράσαι μοι τὴν ἀλήθειαν, τίς με ἐστι πατήρ
 ὁρθῶ λόγῳ. Δευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείεσσι
 λέγων κτεουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἐλθεῖν
 παρ’ Ἀρίστων· οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες
 φασὶ σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνομορβόν, καὶ
 ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν
 εἰπεῖν τὸ ἀληθές· οὔτε γάρ, εἰ πεποιήκας τι τῶν λεγο-
 μένων, μοῦνη δὴ πεποιήκας, μετὰ πολλῶν δέ· ὅ τε λόγος
 πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὥς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ 69
 ἐνὶν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας.” ὁ μὲν
 δὴ τοιαῦτα ἔλεγε, ἡ δὲ ἀμείβετο τοισίδε. “ὦ παῖ, ἐπίειπε
 με λιπῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν, πᾶν ἐς σὲ κατει-
 ρίσεται τὸ ἀληθές. ὥς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐωυτοῦ,
 νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἤλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον
 Ἀρίστωνι, συνενηθὲν δὲ τοὺς στεγάνους τοὺς εἶχε ἐμοὶ
 περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώεε, ἦξε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρί-
 στων. ὥς δέ με εἶδε ἔχουσαν στεγάνους, εἰρώτα τίς εἴη
 ὅ μοι δοῦς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκείνου· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέετο.
 ἐγὼ δὲ κατωμένην φαιμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρ-
 νεόμενον· ὀλίγῳ γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνεννη-
 θέντα δοῦναι μοι τοὺς στεγάνους. ὁρῶν δέ με κατοικυ-
 μένην ὁ Ἀρίστων ἔμαθε ὥς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ
 τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἑόντες ἐκ τοῦ ἱρώου τοῦ
 παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι ἀλείψῃσι ἰδρυμένου, τὸ καλέουσι
 Ἀστράβακον· τοῦτο δὲ οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἱρῶα
 ἀναιρέον εἶναι. οὕτω, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν, ὅσον τι καὶ βού-
 λεται πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἱρώος τοῦτου γέγονας, καὶ
 τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἱρῶς, ἢ Ἀρίστων· ἐν γάρ
 σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. τὰ δέ σεν μάλιστα κατά-
 πτοιται οἱ ἐχθροί, λέγοντες ὥς αὐτὸς Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ
 σὺ ἠγγέλθης γεγεννημένος, πολλῶν ἀκούοντων οὐ γήσειέ
 σε ἐωυτοῦ εἶναι (τὸν χρόνον γάρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέκω
 ἐξίχην), αἰδορεῖ τῶν τοιούτων ἐκείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ
 ἔτος. τίςτοισι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα,

καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὥς ἀγνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέξο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκίχους. ἐκ δὲ ὀνοσορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίτιοιεν αἱ γυναῖκες ⁷⁰ παῖδας.” ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε, ὁ δὲ πνθόμενός τε τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπόδια λαβὼν ἐπορεύετο ἐς Ἥλιν, τῷ λόγῳ γὰς ὥς ἐς Μελήρους χορησόμενος τῷ χορηγηρίῳ πορεύεται. Μακεδαιμόνιοι δὲ ὑποποτιθέμετες Δημάρετον δρησιμῷ ἐπιχειροῦν ἐδίωκον. καί πως ἔφθη ἐς Ζακύνθον διαβάς ὁ Δημάρετος ἐκ τῆς Ἥλιδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Μακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τε ἄπτοντο καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιροῦντο. μετὰ δέ, οὐ γὰρ ἐξεδίδosan αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Λαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλῶστί καὶ γῆν τε καὶ πόλιν ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρετος καὶ τοιαύτῃ χορησόμενος τύχῃ, ἄλλα τε Μακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίπῳ προσέβαλε, μῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

⁷¹ Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος Δημαρίτου καταπαυθέντος διεδέξατο τὴν βασιλείην, καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευξιδήμος, τὸν δὲ Κινίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξιδήμος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδήμον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμον γαμέει δευτέρῃ γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἑοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα, ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ, τὴν Ἀρχιδήμος ὁ Ζευξιδήμον γαμέει δόντος αὐτῷ ⁷² Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγῆρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιγύδε τινὰ Δημαρίτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Μακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὼν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολλόν. ἐπ’ αὐτοφώρῳ δὲ ἄλους αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρίδι πλὴν ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ἐπὶ δικαστήριον

ὑπαχθεῖς, καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσχάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ 73 ὕστερον· τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὖ ὁδώθη τὸ ἐς τὸν Δημόριτον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδην ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰγινῆτας, δεινὸν τινά σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπληκτισμὸν ἔχων. οὕτω δὲ οὔτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἰκόντων ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίευν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτω καὶ γένει ἥγον, καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κοῖόν τε τὸν Πολυκροῖτου καὶ Κάσαμβρον τὸν Ἀριστοκράτους, οἵπερ ἔσχον μέγιστον κράτος· ἀγαρόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Αἰτιελὴν παραθήκην κατατιθέσθαι ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινῆτησι Ἀθηναίους. μετὰ δὲ ταῦτα 74 Κλεομένεια ἐπάϊστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημόριτον δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θερσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα ἐπρήσσε πρῆγματα. συνιστὰς τοὺς Ἀρκαδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὄγκους προσάγων σφι ἣ μὲν ἔψεσθαι σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγέηται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προεστεῶτας ἀγνέων ἐξορκοῦν τὸ Σιγρὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ἑπ' Ἀρκαδῶν τὸ Σιγρὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης σιάζει ἐς ἄγκυς, τὸ δὲ ἄγκυς αἵμασις τις περιθεῖται κύκλος. ἡ δὲ Νόνακρίς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἰοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι 75 Κλεομένεια ταῦτα πρῆσσοντα, κατήγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἔρχε. κατέλθόντα δὲ αὐτὸν αὐτίκα ἐπέλαβε μανίη τοῦτος, ἰόντα καὶ πρότερον ἐλομαργότερον· ὅπως γὰρ τερ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχρανε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ στήθεον. ποιῆντα δὲ αὐτὸν ταῦτα καὶ παρασηροῦσάντα ἔδιδσαν οἱ προσήκοιτες ἐν ξύλῳ· ὁ δὲ δεθεὶς τὸν φύλακον μοιρωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων αἵτεε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φύλακον διδόναι ἡτείλεε τὰ μιν λυθεῖς ποιήσει, ἐς ὃ δέσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἰλοτίων) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν

σίδηρον ἦρχετο ἐκ τῶν κτημέων ἑωυτὸν λωβεόμενος· ἐπι-
 τάνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προέβαινε ἐκ τῶν
 κτημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία
 καὶ τὰς λαπάρας, ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύ-
 τῃν καταχορδεύων ἀπέθανε τρόπον τοιοῦτον, ὥς μὲν οἱ
 πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ
 περὶ Δημάρχου γενόμενα λέγειν, ὥς δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
 διότι ἐς Ἑλευσίνα ἐσβαλὼν ἔχειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν·
 ὥς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς
 κατασφηγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε καὶ
 76 αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. Κλεομένει γὰρ
 μαρτυρουμένῳ ἐν Μεγαροῖσι ἐχορήσθη Ἄργος αἰορήσειν. ἐπεῖτε
 δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἑρασῖνον, ὃς
 λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίδος λίμνης (τὴν γὰρ διὴ
 λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδούσαν ἀναφαίνεσθαι
 ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἴδῃ τοῦτο ἐπ' Ἀργείων
 Ἑρασῖνον καλέεσθαι), ἀπικόμενος δ' ὧν ὁ Κλεομένης ἐπὶ
 τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ οὐ γὰρ ἐκα-
 λίερε οὐδαμῶς διαβαίνειν μιν, ἄρασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἑρα-
 σῖνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργεῖους μέντοι
 οὐδ' ὥς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρα-
 τὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην, σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ
 ταῦρον πολλοῖσι σφεας ἦγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθίνην χώραν
 77 καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβόθουν πυνθανόμενοι ταῦτα
 ἐπὶ θάλασσαν· ὥς δὲ ἀρχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος,
 χώρα δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται Σίπεια οἶνομα, μεταίχμιον
 οὐ μέγα ἀπολιπόντες ἔζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμο-
 νίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ
 μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ ἀρεθέωσι· καὶ γὰρ
 δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ προῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον τὸ ἐπί-
 κοινα ἐχορήσε ἡ Πυθίη τοῖτοισί τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον
 ὧδε.

ἀλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενά νικήσασα
 ἐξελάσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
 πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφείας τότε θήσει.
 ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων·
 'δεινὸς ὄφρις τριέλκτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.'

ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρ-
εἶχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κίρῳ τι τῶν πο-
λεμίων χοῦσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίεον τοιόνδε· ὅπως
ὁ Σπαρτιάτης κίρῳ προσημαῖνοι τι Μακεδαιμονίοισι,
ἐποίεον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὸντὸ τοῦτο. μαθὼν δὲ ὁ Κλεο- 73
μένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κίρῳ
σημῆναι, παραγγέλλει σφι, ὅταν σημῆνῃ ὁ κίρῳ ποιέ-
σθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χωρέειν ἐς τοὺς
Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Μακεδαι-
μονίων· ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ
κίρῳ ἐπεκέατο, καὶ πολλοὺς μὲν ἐγόνευσαν αὐτῶν,
πολλῷ δ' ἔτι πλεῖντας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἀργίου κατασφ-
γόντας περιζόμενοι ἐφύλασσον. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης 79
ἐποίεε τοιόνδε. ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυρθανό-
μενος τούτων, ἐξεκάλει πέμπτον κίρῳ οὐνομαστὶ λέγων
τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ ἀπεργμένους, ἐξεκάλει δὲ
φᾶς αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄλσος· ἄλσος δέ ἐστι Πελοποννη-
σίοισι δύο μνῆαι τεταγμέναι καὶ ἄνδρα αἰχμαλώτων ἐκί-
ναι. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἐκάστους
ἐκκαλούμενος ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα δὲ πως γινό-
μενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· ἅτε γὰρ
πυρρῷ ὄντος τοῦ ἄλσος, οὐκ ὄρεον οἱ ἐντὸς τοῖς ἐκτὸς
ὅ τι ἐπρήσσον, πρὶν γὰρ δὴ αὐτῶν τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος
κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ὧν δὴ ἔτι καλούμενοι ἐξήσαν.
ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τὰ τῶν εἰλωτίων 80
περιφέρειν εἰς τὸ ἄλσος. τῶν δὲ πειθομένων ἐνέταρξε τὸ
ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη ἐπείρετο τῶν τινα αὐτομόλων
τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ ὡς
ἔχουσε, ἀναστενάξας μέγα εἶπε “ὦ Ἀπόλλων χρηστίριε,
ἦ μέγας με ἰππάτης φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμ-
βάλλομαι δ' ἐξίχειν μοι τὸ χρηστίριον.” μετὰ δὲ ταῦτα 81
ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆγε ἀπιέναι ἐς
Σπάρτην, χιλιούς δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστίας ἦγε ἐς
τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ
βωμοῦ ὁ ἱεὺς ἀπηγόρευε, φᾶς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ
αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς
εἰλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ

αὐτὸς ἔθυσεν· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπήγε ἐς τὴν Σπάρτην.
 82 νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἔχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, γάμενοί μιν δωροδοκίσαντα οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὼν εἰπετέως μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὢν γάμενος, ἐπεῖτε δὴ τὸ τοῦ Ἀργου ἱρὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξέληληθῆναι τὸν χρησμὸν τοῦ Θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χρήσῃται καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ Θεὸς παραδιδοῖ εἴτε οἱ ἐμποδῶν ἔστιγε· καλλιρεομένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων γλῶσα πυρὸς ἐκλάμπει, μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρέκειαν, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰρέειν ἂν καὶ ἄκρης τὴν πόλιν, ἐκ τῶν στηθέων δὲ λάμπαντος πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ Θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων πιστά τε καὶ οἰκώτα ἐδόξαε Σπαρτιῆτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

83 Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πράγματα ἄρχοντες τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐλήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτ' ἐν σφεας οὔτοι ἀνακτερόμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεόμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, ἔπειτεν δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἑὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπόησι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμος σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχρόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

84 Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς· αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί φασι ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότῃν γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεῖτε σφι Λαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι, πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε ποιέεσθαι καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεῶν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιῆτας ζελεῖν ἐξ Ἐφέσου ὀρμεομένους ἀναβαίνειν

καὶ ἔπειτεν ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένηα δὲ λέγουσι
 ἡκόντων τῶν Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα ὀμιλεῖν σφι μεζόνως,
 ὀμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου μαθεῖν τὴν ἀκρητο-
 ποσίην παρ' αὐτῶν· ἐκ τούτου δὴ μαῖναι μιν νομίζουσι
 Σπαρτιῇται. ἔκ τε τοῦ, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἔπεαν ζωρό-
 τερον βούλωνται πιεῖν, “ἐπισχύθισον” λέγουσι. οὕτω δὴ
 Σπαρτιῇται τὰ περὶ Κλεομένηα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοξέει
 τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτω ἐκτίσαι.

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένηος ὥς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ⁸⁵
 ἔπειμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυ-
 χίδεω περὶ τῶν ἐν Αἰθήρῃσι ὀμήρων ἔχομένων. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἔγνωσαν περιβρί-
 σθαι Αἰγινῆτας ὑπὸ Λευτυχίδεω, καὶ μιν κατέκριναν
 ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγινα ἀντὶ τῶν ἐν Αἰθήρῃσι ἔχομέ-
 νων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν
 Λευτυχίδην, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπης, ἐὼν ἐν
 Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ, “τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγι-
 νῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον
 ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεόμενοι ἔγνωσαν
 οὕτω Σπαρτιῇται, ὅπως ἐξ ἑστέρας μὴ τι ὑμῖν, ἦν ταῦτα
 πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐμβάλῃσι.”
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς, ὁμο-
 λογήν δὲ ἐχρίσαντο τοῖςδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδην ἐς
 Αἰθήρας ἀποδοῦναι Αἰγινήται τοὺς ἀνδρας. ὥς δὲ ἀπικό- ⁸⁶
 μενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Αἰθήρας ἀπαίτεε τὴν παραθήκην,
 οἱ Αἰθναῖοι προφάσις εἶλον οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι,
 φάντες δύο σφέας ἔόντας βασιλέας παραθέσθαι καὶ οὐ
 δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἀνεῖν τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φανε-
 ρων δὲ ἀποδώσειν τῶν Αἰθναίων, ἤλεξέ σφι Λευτυχίδης
 τάδε. “ὦ Αἰθναῖοι, ποιεῖτε μὲν ὁζότερα βούλεσθε αὐτοί· ^{α)}
 καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποιεῖτε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες
 τὰ ἐναντία τούτων· ὁζοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συν-
 ηγείχθῃ γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι.
 λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῇται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ
 κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικίδεος παῖδα.
 τοῦτοι τὸν ἄνδρα φαρὲν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ
 πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι

πάντων ὅσοι τὴν Λακεδαιμόνα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνεπιχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἐνγεομένῳ τάδε λέγομεν, ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, προῖσχόμενον τοιάδε. 'εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι. ὥς γὰρ δι' ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίῃν τῆς σῆς δικαιοσύνης πέρι ἦν λόγος πολλός, ἡμεωυτῶ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίῃ, ἢ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη, καὶ διότι χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὄρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγομένων καὶ βουλευομένων ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίας ἔξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ, εὖ ἔξεπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ, τούτῳ β) ἀποδοῦναι.' ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε, Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνον δὲ πολλοῦ διελθόντος ἦλθον ἐς Σπάρτην τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἔλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα ἀπαιτεῖν τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέτο ἀντυποκρινόμενος τοιάδε. 'οὔτε μέμνημαι τὸ προῆγμα οὔτε με περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τιῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαι ἢ ἀναινησθεῖς ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρῆσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὦν ὑμῖν γ) ἀναβάλλομαι κερῶσιν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε.' οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφροῖν ποιούμενοι ἀπαλλάσσοντο ὥς ἀπεστέρημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρῆσόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτέοντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὄρῳ τὰ χρήματα λήσσηται, ἢ Πυθίῃ μετέρχεται τοιοῖδε τοῖσι ἔπεισι.

Γλαῦκ' Ἐπικυδεΐδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτως, ὄρῳ νικῆσαι καὶ χρήματα λήσασσθαι.

ὅμνυ, ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὖορκον μένει ἄνδρα.

ἀλλ' ὄρκου πάϊς ἔστιν, ἀνώννμος, οὐδ' ἔτι χεῖρες

οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ κατέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν

συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.

ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραι-
τέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ὀφθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη τὸ πει-
ρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι. Γλαῦκος δ)
μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους ἀποδιδού-
σῃ τὰ χρήματα· τοῦ δὲ εἵνεκεν ὁ λόγος ὅδε, ὃ Ἀθηναῖοι,
ὠρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε
τι ἀτόγονον ἔστι οὐδὲν οὔτ' ἰστίῃ οὐδεμίᾳ νομιζομένην εἶναι
Γλαύκου, ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω
ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ
ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι.”

Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσή- 87
κουν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο· οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν
τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους
ὑβρίσαν Θηβαίοισι χαρίζομενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. μεμ-
γρόμενοί τε τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιεῦντες ἀδικέεσθαι,
ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ
ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντετηρὺς ἐπὶ Σουνίῳ,
λοχίσαντες ὦν τὴν θεωρίδα νέα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν
πρώτων Ἀθηναίων, λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν.
Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινήτων οὐκέτι 88
ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι.
καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος Κροΐθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ
ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος μεμγρόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι
προτίειν ἑωυτοῦ ἑξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε
τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἴσθαι Αἰγινίτης κακῶς,
συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ
τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει καὶ ξείνους ἐς τὴν ἡγεῖν δεήσει
βωθέοντας. μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει μὲν κατὰ συνθή- 89
κατο Ἀθηναίοισι ὁ Νικόδρομος τὴν παλαιὰν καλεομένην
πόλιν, Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ
ἔτιχον ἑοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινήτων συμ-
βαλεῖν. ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νέας, ἐν
τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν
γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-
ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἰκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-

- δράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὰς σφειτέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπάσας, ἔπλωον ἐπὶ τὴν Αἰγίαν καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκαλειμένης. Νικοδόρμος δέ, ὥς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκδιδρῆσαι ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούτιον οἰκῆσαι ἔδωσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμεόμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας.
- 91 ταῦτα μὲν δὴ ὑστερον ἐγένετο· Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες ἐπαναστάτος τοῦ δήμου σφι Νικοδόρμῳ ἐπεκράτησαν, καὶ ἔπειτέν σφας χειρωσάμενοι ἔξῃγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανέμενοι. ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἦλεον γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωογώσαντες ἔξῃγον ὥς ἀπολέοντες, εἷς δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμῶν καταφείγει πρὸς πρόθυρα Δίμητρος Θεσμοφόρον, ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο· οἱ δὲ ἐπεῖτε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω, χεῖρες δὲ ἐκεῖναι ἐμπεφυκεῖναι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι.
- 92 ταῦτα μὲν νυν σφίας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἦκουσι ἐνανμάχισαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα, ἔσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βωθέουσι, μεμφομένοι ὅτι Αἰγινᾶται νέες ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζῆμίη χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἐκατέρους. Σικωνῖοι μὲν νυν συγγρόντες ἀδιζῆσαι ὠμολόγησαν ἐκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες ἄξιμοι εἶναι, Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγνωσκοντο ἦσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβόθεε, ἐθειλονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων οἱ πλεῖνες

οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίην ἐπασκέων τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Λεγελέος ἀποθνήσκει. Αἰγινῇται δὲ ἑοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες 93 τῇσι νηυσὶ ἐνίκησαν, καὶ σφῶν νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινίτας· 94 ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἔωτοῦ ἐποίηε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ Θεράποντος μεινῆσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Λαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προγασίος καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαροδόνιον μὲν δὴ γλαύρως πρίξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Λατίν τε ἑόντα Μῆδον γένος καὶ Ἀρταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἑξαandroποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν ἀγαγεῖν ἑωτῷ ἐς ὅψιν τὰ ἀνδράποδα. ὥς δὲ οἱ στρα- 95 τηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπίζοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδῖον, ἅμα ἀγόμενοι πέζον στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἰσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευόμενοισι ἐπὶ ἦλθε μὲν ὁ ναυτικός πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἑπταγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑωτοῦ δασμοφόροις Λαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἑσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πέζον στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλωον ἐξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθαῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἱπείρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηκίης, ἀλλ' ἐκ Σάμον ὁρμεόμενοι παρὰ τε Ἰκαρον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο, ὥς μὲν ἡμεῖς δοξάζειν, δεῖσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἰγάγκαζε, πρότερον οὐκ ἄλοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πε- 96 λάγος προσσηρόμενοι προσέμιζαν τῇ Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην

γὰρ δὴ πρότερον ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ἐπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνήγοντο.

97 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήρον. τῆς δὲ στρατῆς καταπλοούσης ὁ Δᾶτις προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέραν ἐν τῇ Ῥηγαίᾳ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἦσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευέ σφι τάδε. “Ἄνδρες ἱεοί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγρόντες καὶ ἡμεῖς; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βασιλέως ὧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σῆεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώραν μήτε τοὺς οἰκιστορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε.” ταῦτα μὲν ἐπεκηρυζέσατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. 98 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλωε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἔξαναχθέντα Δῆλος ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ἕστατα μέχρι ἡμεῖς σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κού τέρως ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ ἀπ’ αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινήθῃναι Δῆλον τὸ πρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. [καὶ ἐν χορημίῳ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε.

κινήσω καὶ Δῆλον ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.]

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρταξέρξης μέγας ἀρήιος.

τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλλήνες καλέοιεν.

Οἱ δὲ βάρβαροι ὥς ἀπείρουν ἐκ τῆς Ἀήλου, προσίσχον 99
πρὸς τὰς νήσους, ἐνθαῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμβανον
καὶ δμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὥς δὲ
περιπλώοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον,
(οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε δμήρους ἐδίδοσαν οὔτε
ἔφρασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες
Ἑρετριάν τε καὶ Ἀθίνας), ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρχον
τε καὶ τὴν γῆν σφρων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι
παρίστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἑρετριεὺς δὲ 100
πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφείας ἐπι-
πλώουσιν Ἀθηναίων ἐδείκθυσαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι.
Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς
τετρακισχιλίους τοὺς κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλ-
κιδέων τὴν χώραν, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν
δὲ Ἑρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ἕγχεῖς βούλημα, οἱ μετεπέμ-
ποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διασίσιας ἰδέας· οἱ μὲν
γὰρ αὐτῶν ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα
τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι
παρὰ τοῦ Πέρσεω οὔσεσθαι προδοσίην ἐσκευάζοντο. μα-
θὼν δὲ τούτων ἐκάτερα ὥς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἔὼν
τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἵκουνσι τῶν Ἀθη-
ναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πράγματα, προσεδέετό τε
ἀπαλλάσσεσθαι σφείας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσα-
πόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευέσαντι
πέιθονται. καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον 101
σφείας αὐτούς· οἱ δὲ Πέρσαι πλώοντες κατέσχον τὰς νέας
τῆς Ἑρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ
Αἰγίλια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἵπ-
πους τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὥς προσοισό-
μενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρετριεὺς ἐπεξέλθεῖν μὲν καὶ
μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῖντο βουλὴν, εἴ πως δὲ διαφυλάξειαν
τὰ τεῖχεα, τούτου σφι πέρι ἔμελε, ἔπειτε ἐνίκα μὴ ἐκλι-
πεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς
τὸ τεῖχος ἔπιπτον ἐπὶ ἑξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων.
τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβὸς τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαρχος ὁ

Κυνέω ἄνδρες τῶν ἁσίων δόκιμοι προδιδούσι τοῖσι Πέρ-
σῃσι. οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ
συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατα-
κυνθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδί-
σαντο κατὰ τὰς Λαρείου ἐντολάς.

- 102 Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρεϊρίαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας
ἡμέρας, ἔπλωον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν κατέρχοντες τε πολλὸν
καὶ δοκέοντες ταῦτά τοις Ἀθηναίους ποιήσιν τὰ καὶ τοὺς
Ἐρεϊριάς ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεύ-
τατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς
Ἐρεϊρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἴππῆς ὁ Πεισιστράτου.
- 103 Ἀθηναῖοι δὲ ὥς ἐπίθοντο ταῦτα, ἐβώθεον καὶ αὐτοὶ ἐς
τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ
δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στη-
σαγόρῳ κατέλαβε γενεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισίστρατον τὸν
Ἰπποκράτους. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι
τεθρίπῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν
μιν τῷτὸ ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ.
μετὰ δὲ τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικέων
παραδιδού Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην
παρεῖς τούτῳ κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ ἐπὸς πονδος. καὶ μιν
ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέ-
λαβε ἀποθανεῖν ἐπὶ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι
περιεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν
κατὰ τὸ πρυτανίον νυκτὸς ἐπείσαντες ἄνδρας. τέθαιπται
δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεο-
μένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφονται αὗται
αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμενοι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι
ἵπποι ἤδη τῷτὸ τοῦτο Εὐαγόρῳ Λάκωνος, πλέω δὲ
τούτων οὐδαμαί. ὁ μὲν δὲ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ
Κίμωνι Στησαγόρῃ ἦν τηρικαῦτα παρὰ τῷ πατρὶ Μιλ-
τιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ'
αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰμι-
104 στέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδῳ Μιλτιάδης. οὗτος δὲ
ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης ἴκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπε-
φυγὼς διπλόον θάνατον ἐστρατίγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν
γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ

πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωντοῦ δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

Καὶ πρῶτα μὲν ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ 105 ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετέοντα· τῷ δὲ, ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον οὔρος τὸ ἐπὲρ Τεγέης ὁ Πάν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τοῦνομα τοῦ Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἑωντοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται ἔοντας εὐνόου Ἀθηναίοισι καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη σφι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἔσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα ἰδρῶσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετέοισι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ 106 Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε “ὦ Μακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ἡμῶν δέονται σφίσι βωθῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἐρέτριά τε ἡνδραπόδισται καὶ πόλις λογίμῃ ἢ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρα.” ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βωθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραντίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἵσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρεος ἔοντας τοῦ κύκλου.

Οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον· τοῖσι δὲ βαρ- 107 βάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὅψιν ἰδὼν ἐν τῷ ἕκτῳ τοιήνδε· ἐδόκει δὲ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωντοῦ συνευνη-

θῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν τελευτήσῃεν ἐν τῇ ἐσωτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὕψιος συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν, τοῦτο δὲ καταγομένης ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὠρμίζε οὗτος, ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὥς ἐώθεε· οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἔόντι, τῶν ὁδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τούτων ὦν ἓνα τῶν ὁδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν. ὥς δὲ οὐκ ἐφαίνεται οἱ ὁ δὼν, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας “ἢ γῇ ἴδε οὐκ ἡμετέρη ἐστί, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῇ, ὁ δὼν μετέχει.”

103 Ἰππίας μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὕψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι, Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βωθέοντες Πλαταιέες πανδημεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἰδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιοῦντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτοὺς. οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε. “ἡμεῖς μὲν ἐλαστέρω τε οἰκόμεν, καὶ ὑμῖν τοιγδε τις γίνοιτ’ ἂν ἐπιζουρή ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευόμεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἑοῦσι οὐ κακοῖσι.” ταῦτα συνεβούλεον οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ κατ’ εὖνοιαν οὕτω τῶν Πλαταιέων ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόρους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλεον, οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ’ Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δυώδεκα θεοῖσι ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας, Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβώθεον. μελλόν-

των δὲ συνάπτειν μάχην Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον, παρα-
τυχόντες δὲ καὶ καταλλάζαντες ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων
οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοισίδε, ἑὼν Θηρβαίους Βοιωτῶν
τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν
δὲ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιούσι
ἐπεθήκαντο Βοιωτοί, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσσώθησαν τῇ μάχῃ.
ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθνησαν
Πλαταιεῦσι εἶναι οὕρους, τούτους ὑπερβάντες τὸν Ἀσπλὸν
αὐτὸν ἐποιήσαντο οὗρον Θηρβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι
καὶ Ὑσιᾶς. ἔδοσαν μὲν δὲ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς
Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, ἔχον δὲ τότε εἰς Μαρα-
θῶνα βωθέοντες.

Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ- 109
μαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβαλεῖν (ὁλίγους γὰρ εἶναι
στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλεῖν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω
κελευόντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἡ χεῖρων
τῶν γνωμέων, ἐιθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος
ὁ τῷ νύμφῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν (τὸ παλαιὸν
γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολεμαρχὸν ἐποιεῖντο τοῖσι
στρατηγοῖσι) ἦν δὲ τότε πολεμαρχὸς Καλλίμαχος Ἀφιδ-
ναῖος, πρὸς τοῦτον ἔλθων Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε. “ἐν σοὶ
νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἢ καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέ-
ρας ποιήσαντα μηρόσσηνα λιπέσθαι εἰς τὸν ἅπαντα ἄν-
θρωπων βίον οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων
λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι εἰς κίνδυνον
ἵκουσι μέγιστον, καὶ ἦν μὲν γε ἐλπομένησιν τοῖσι Μήδοισι,
δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰππάρχῃ. ἦν δὲ περι-
γίγνεται αὕτη ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων
πολίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέσθαι,
καὶ κῶς εἰς σέ τι τούτων ἀνίκει τῶν προηγήματων τὸ κῆρος
ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρατῶν ἐόν-
των δέκα δίχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελευόν-
των συμβαλεῖν τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν,
ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην διασεῖσιν ἐμπεσοῦσαν
τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μηδίσαι· ἦν δὲ συμ-
βάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι
ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ εἰμεν περι-

γενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἄρτῃται· ἣν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἣν δὲ τῶν ἀποσπενδόντων τὴν συμβολὴν ἔλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.”

- 110 ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκίπται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τοῦ πολέμαρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὥς ἐκάστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανιή τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανιή ἐγένητο.
- 111 ὥς δὲ ἐς ἐκείνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε οἱ Ἀθηναῖοι ὥς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγήετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο ὥς ἡριθμέοντο αἱ φυλαὶ ἐχόμεναι ἀλλήλων, τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας Πλαταιέες· ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, Θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγύρις τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένης, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγίνετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατό-
- 112 πεδον, τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. ὥς δὲ σφι διετέτακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὥς ἀπεί-
θησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρέοντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὥς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νῦν οἱ βάρβαροι κατείκαζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπεῖτε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγον. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι

δὲ ἀνέσχοντο ἐσθλῆτά τε Μηδικὴν ὀρέοντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθμημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὐνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῷ 113 Μαραθῶνι χρόνος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκεον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσῃ τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκεον οἱ βάρβαροι καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαϊαν, τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκεον Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικέοντες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω ἐμάχοντο καὶ ἐνίκεον Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ 114 τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλιμάχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Σιγασίλειος ὁ Θρασύλειος· τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεός, τὴν χεῖρα ἀποκοπὴς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοί. ἐπτα μὲν δὴ τῶν νεῶν 115 ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι· τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἔξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαϊωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα 116 ἔοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νησί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον· Ἀθηναῖοι δὲ ὥς ποδῶν εἶχον τάχιστα ἐβώθεον ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἵκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπικόμενοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κντοσάργει. οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νησί ἐπεραιωρηθέντες Φαλέρου (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων), ὑπὲρ τοῦτου ἀναχωρήσαντες τὰς νεάς ἀπέπλων ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.

Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν 117 βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας,

Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐνενήχοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνήγειρε δὲ αὐτόθι Θῶμα γενέσθαι τοιόνδε, Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρειω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν τῶν ὁμιλίων στερηθῆναι οὔτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζῆς διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἕντα τετλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ῥήκουσα περὶ τοῦ πάθους τοιόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ γάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξιλεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ παρασιτάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

118

Λᾶτις δὲ πορευόμενος ἦμα τῷ σιραιῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ἕπρῳ. καὶ ἦτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δέ, ὥς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν, εἰρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νῆϊ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρησμένον ἐπυθάνετο ὁκόθεν σσευλημένον εἶη, πυθόμενος δὲ ἐξ ὅτιεν ἦν ἱερὸν, ἐπλωε τῇ ἑωυτοῦ νῆϊ ἐς Δῆλον· καὶ ἀπίκατο γὰρ τηριζαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε ἐς τὸ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δῆλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ Θαλάσση Χαλκίδος κατατίον. Λᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλωε, τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀνήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἰκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου

119

ἐκομίσαντο ἐπὶ Δῆλιον. τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἡνδραποδισμένους Λᾶτις τε καὶ Ἀρταμέωνης, ὥς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλώοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Λαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον οἷα ἀρξάντων ἰδιζίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεῖτε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἕοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίους χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ τῷ οὔνομά ἐστι Ἀρδέριζκα, ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχουσι, τессεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλλον καὶ ἕλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ

τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κηλωνήϊρ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ ἡμῖν ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ ἀντλέει καὶ ἔπειτεν ἐγγέει ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον τράπεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἀσφαλ-
τος καὶ οἱ ἄλλες πηγνύεται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συν-
άγουσι ἐν ἀγγηίοισι, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην·
ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὀδυρὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα
τοὺς Ἑρετριέας κατοίκησε βασιλεὺς Δαρείος, οἱ καὶ μέχρι
ἡμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριέας ἔσχε οὕτω.

Μακεδαιμονίων δὲ ἴκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ ¹²⁰
τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν,
οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ.
ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἡμείροντο ὁμῶς Θηρί-
σασθαι τοῖς Μήδοις· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα
ἐθρήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκιμαίω- ¹²¹
νίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα,
βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισι τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπ’
Ἰππῆϊ. οὔτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππῳ,
Ἰπποκρίκου δὲ πατρί, φαίνονται μισοτύραννοι ἴόντες. Καλ-
λῆς τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτιόλμα, ὅπως Πει-
σίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ
κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα
τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο· [Καλλίῳ δὲ τού- ¹²²
του ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἔστι πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο
μὲν γὰρ τὰ προελεγμένα, ὥς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν
πατρίδα. τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε· Ἰππῳ νική-
σας, τεθρίπῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον
ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστησι
δαπάνησι. τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας εἰούσας
τρῆς οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου
ῥαῖαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνησιν
τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη
ἐθέλοι ἀνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί.]
καὶ οἱ Ἀλκιμωνίδαι ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἔσσαν τοῦτου ἦσαν ¹²³

μισοτύραννοι. Θῶμα ὦν μοι καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολήν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφρευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῇ μᾶλλον ἢ περ Ἀριόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὥς ἐγὼ κρίνω· οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς λοιποὺς Πεισιστρατιδέων ἑπαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας, Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἠλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν

124 τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῇ δῆμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα. οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφειων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρέει ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς, καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος καὶ αὐτῆς Μεγακλῆος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλῆος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Ἀνδοῖσι παρὰ Κροῖσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε προθύμως, καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Ἀνδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φροιτεόντων ἔωτον εὖ ποιεῖν μετατέμπεται ἐς Σάρδις, ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ τὸν ἂν δύνηται τῷ ἔωτον σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν ἑοῦσαν τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ κόλπον πολλὸν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρτους τοὺς εὗρισκε εἰρυτάτους ἔοντας ὑποδυσάμενος ἦιε ἐς τὸν θησανρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος πρῶτον μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι, μετὰ δὲ τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο

λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήιε ἐκ τοῦ Θησαυροῦ ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δέ τεω οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξώγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε, καὶ οἱ πάντα τε ἐκείνα διδοῖ καὶ πρὸς ἕτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως, καὶ ὁ Ἀλκιμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. μετὰ δὲ γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος 126 τίραντος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ οὐνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστιωνέμῳ τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἡθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τοῦτω γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὢν ἐόντων καὶ νικέων ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐκοντὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἐξηχαστὴν ἡμέραν ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυῶνα ὡς κερύσσοντος Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηχαστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαιστον ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τοῦτω εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδριδῆς ὁ 127 Ἰπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλείστον δὴ χλιδῆς εἷς ἀνὴρ ἀπίκετο (ἡ δὲ Σύβαρις ἤμαξ ἐ τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα), καὶ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπ' Ἰταλῆς ἦλθον, ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρώφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε Τιτόρμου τοῦ ὑπεργέντος τε Ἑλλήνας ἰσχύϊ καὶ γεννόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἰσχυαῖας τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τοῦτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράντου παῖς Μωκῆδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι καὶ ἐβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἕλληνας ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἐθῆκε· τοῦτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμύαντος Λυκούργου Ἀρκᾶς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀξῖν ἐκ Παίου πόλιος Ασφάνης

Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκίοντος πάντα ἀνθρώπους, καὶ Ἡλείος Ὀνομαστός Ἀγαίον. οὔτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον, ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίζοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκιμαίωνος τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προσέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετριῆς ἀνθεούσης τοῦτον τὸν χρόνον Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κραωνώνιος, ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἄλκων.

128 τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες· ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέραν, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπύθετο καὶ γένος ἐκάστου, μετὰ δὲ κατέχων ἐνιαυτὸν διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς ὀρχῆς καὶ παιδευσίος τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασιν· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι καὶ τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνιστῇ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοῖς, τοῦτον πάντα ἐποίεε καὶ ἅμα ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ νυν μάλιστα τῶν μνηστήρων ἡρέσκοντό οἱ οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο καὶ ὅτι τὰ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν

129 προσήκων. ὡς δὲ ἡ κυρίῃ ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχεε αὐτοῖς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ Σικωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἅμφι τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης ἐκέλευσέ οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν, πειθόμενου δὲ τοῦ αὐλητέω ὠρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπώπτενε. μετὰ δὲ ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσέ οἱ τινα τράπεζαν ἐσενεῖλαι, ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχηματία, μετὰ δὲ ἄλλα Ἀττικά, τὸ τρίτον δὲ τὴν κεφαλὴν

ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι χειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχομένον, ἀποστειγέων γαμβρόν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἰπποκλείδην διὰ τὴν τε ὀρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείαν, κατεῖχε ἐνωτόν, οὐ βουλόμενος ἐκτραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε “ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσαό γε μὲν τὸν γάμον.” ὁ δὲ Ἰπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε “οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ.” ἀπὸ τούτου ¹³⁰ μὲν τοῦτο οὐνομάζεται, Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος ἔλεξε ἐς μέσον τάδε. “ἄνδρες παῖδός τῆς ξυῖς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη, χαρίζοίμην ἄν, μίτ’ ἔνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ’ οὐ γὰρ οἶά τέ ἐστι μίς περὶ παρθένου βουλευόντα πᾶσι κατὰ νόον ποιεῖν, τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελευνομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσις εἵνεκεν τῆς ἐξ ἡμεῦ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας, τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐγγυέω παῖδα τὴν ξυῖν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων.” φημένον δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ.

Ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ ¹³¹ οὕτω Ἀλκμαϊωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. τούτων δὲ συνοικησάντων γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φιλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικωνίου. οὗτός τε διγγίνεται Μεγακλέϊ καὶ Ἰπποκράτει, ἐκ δὲ Ἰπποκράτους Μεγακλέης τε ἄλλος καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη ἀπὸ τῆς Κλεισθέους Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὔνομα, ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἐοῦσα εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ἔλπῳ· ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ’ ὀλίγας ἡμέρας τίττει Περικλέα Ξανθίππῳ.

Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρώμα γενόμενον Μιλτιάδης, ¹³² καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρ’ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφί ἐπ’ ἦν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοῖς κατακλουτιεῖν ἦν οἱ ἐπώνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον ὄθεν χρυσόν

- εὐπειτέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα αἴτε τὰς νέας.
- 133 Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαερθέντες παρέδωσαν. παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἔπλωε ἐπὶ Πάρον, πρόσρασιν ἔχων ὥς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτιὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρεα τὸν Πέρσῃν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλωε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρχεε Παρίους κατειλημένους ἐντὸς τείχεος, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἴτε ἐκατὸν τάλαντα, φράς, ἦν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατιὴν πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι ὅκως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου οὐδὲ διενοεῦντο, οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμυχανέοντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσχε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξηίρειτο διπλήσιον τοῦ
- 134 ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τούτου τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι, Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμαλώτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίῃν γένος, οὖνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν, εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὅψιν Μιλτιάδεω συμβουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιεῖται Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῇται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ δὲ τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἐόντα τὸ ἔρκος Θεσμοφόρου Δίμητρος ἐπερθορεῖν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι, ἐπερθορόντα δὲ ἵεναι ἐπὶ μέγαρον διτιδὴ ποιήσαντα ἐντός, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων εἴτε διτιδήποτε πρήξοντα· πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκατε φρίκης αὐτὸν ἐπελθούσης ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι, καταθρόσκοντα δὲ τὴν αἵμασίην τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι.
- 135 Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων ἀπέπλωε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἐξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πευθόμενοι ὥς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ

τούτων τιμωρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὥς σφεας ἰσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειροησομένους εἰ καταχρίσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν ὥς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄρρηκτα ἱρὰ ἐκρήρυσαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίῃ οὐκ ἔα, γῆσσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδην τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναι οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίῃ ¹³⁶ ἔχρησε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδην ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι, οἳ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίστρωνος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδην ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥσπερ σηπομένου τοῦ μηροῦ), προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν Ἀῖμον αἴρεσιν, ὥς ἐλὼν Ἀῖμῶνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς παρῶντος Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσας δὲ κατὰ τὴν ἀδικίαν πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφαλερίσας τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾷ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

Ἀῖμον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὦδε ἔσχε. Πελασγοὶ ¹³⁷ ἐπεῖτε ἐκ τῆς Ἀιτωλίας ὑπ' Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω γράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Πηγησάνδρου ἔγησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεῖτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν ζοτε ἐληλαμένου, ταύτην ὥς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδεὸς ἀξίην, λαβεῖν σφόνον τε καὶ ἡμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὥς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὀρμεομένους ἀδικεῖν τάδε. γοιτῶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρως θυγατέρας [τε καὶ

τοὺς παῖδας] ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον (οὐ γὰρ δὴ
 εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις) Ἑλ-
 λησι οἰκέτας· ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
 ἐπ' ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφέας. καὶ ταῦτα
 μέντοι σφι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβου-
 λεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτοσώρῳ. ἔωντοὺς δὲ
 γενέσθαι τοσοῦτον ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὼν
 αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφεας ἔλαβον
 ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθέλῃσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ
 τῆς γῆς ἐξίέναι. τοὺς δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας ἄλλα
 138 τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Ἀῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκα-
 ταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ
 οὗτοι Ἀῆμνον τότε νεμόμενοι καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθη-
 ναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων
 ὁρτάς, πεντηκοντέρους ζητῶντες ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν
 Βραχρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας,
 ἐνθεῦτεν δὲ ἄρπάσαντες τούτων πολλὰς οἶχοντο ἀποπλώ-
 οντες, καὶ σφεας ἐς Ἀῆμνον ἀγαγόντες παλλακὰς εἶχον.
 ὥς δὲ τέκνων αὐταί αἱ γυναῖκες ἐπεπλήσθησαν, γλῶσσάν
 τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθηναίων ἐδίδασκον
 τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν
 Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις
 αὐτῶν ἐπ' ἐκείνων τινός, ἐβώθεόν τε πάντες καὶ ἐτιμώ-
 ρεον ἀλλήλοισιν· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
 ἐδικαίευν καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ
 Πελασγοὶ ἔωντοῖσι λόγους ἐδίδουσαν· καὶ σφι βουλευομέ-
 νοισι δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε
 βωθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κοριθίων γυναικῶν τοὺς
 παῖδας καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὲ ἀνδρω-
 θέντες διήθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφι κτείνειν τοὺς
 παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικῶν γυναικῶν. ποιεῖσι δὲ ταῦτα,
 προσαπολλύνουσι δὲ σφεων καὶ τὰς μητέρας. ἀπὸ τούτου
 δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων, τὸ ἐργάσαντο αἱ
 γυναῖκες τοὺς ἅμα θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείναν-
 σαι, νερόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα
 139 Ἀῆμνια καλέεσθαι. ἀποκτείνουσι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς
 σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε

οὔτε γυναῖκες τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ.
 πιεζόμενοι δὲ λιμῶ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον
 λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη
 σφῆας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν
 αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας
 οἱ Πελασγοὶ καὶ δίκας ἐπηγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι
 παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ
 κλίνην στρώσαντες ὥς εἶχον κάλλιστα καὶ τράπεζαν ἐπι-
 πλήν ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελα-
 σγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ
 Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν “ἐπεὰν βορρῇ ἀνέμῳ αὐτη-
 μερὸν νηὺς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε
 παραδώσομεν.” τοῦτο εἶπαν ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
 νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀιτιζὶ πρὸς νότον κείται πολλὸν
 τῆς Ἀἴμωνος. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτισι δὲ κάρτα πολλοῖσι ¹⁴⁰
 ὕστερον τούτων, ὥς ἡ Χερσόνησος ἢ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγέ-
 νετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ξιπσιέων
 ἀνέμων κατεστηκότων νηὶ κατανύσας ἐξ Ἑλαιοῦντος τοῦ
 ἐν Χερσονήσῳ ἐς Ἀἴμονα προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου
 τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμινύσων σφῆας τὸ χρηστέριον,
 τὸ οὐδαμὰ ἔλιπσαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι.
 Ἡφαιστιεὺς μὲν τὴν ἐπεΐθοντο, Μυρναῖοι δὲ οὐ συγγνω-
 σόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀιτιζὴν ἐπολιορκέοντο, ἐς
 ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν. οὕτω δὴ τὴν Ἀἴμονα ἔσχον
 Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

Η.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν ¹
 Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστά-
 σπεος καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι
 διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶ τε
 δεινότερα ἐποίηε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέ-
 λους κατὰ πόλιν ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῶ πλέω ἐπι-

τάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρείχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον [καὶ πλοῖα]. τούτων δὲ περιαγγελλομένων ἢ Ἀσίῃ, ἔδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ἐπὶ Καμβύσειω δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

2 Στελλομένων δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὥς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρας γυναικός, Γωβρύεω θυγατρός, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. ἴοντες δὲ μητρός οὐ τῆς αὐτῆς ἑστασίαζον, ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης καί οἱ πρεσβυτάτος τε εἶη πάντος τοῦ γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἶη τῆς Κύρου θυγατρός καὶ ὅτι Κῦρος εἶη ὁ κτησάμενος

3 τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμῃ, ἐτίγγανε κατὰ τὸντοῦτο τοῦτοισι καὶ Δημάργτος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἑσπερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιλείης καὶ φυχὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ Μακεδαίμονος. οὗτος ὢν ἄρ πυνθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὥς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, ὥς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἔτι ἰδιώτῃ ἴοντι Δαρείῳ· οὐκ ὦν οὐτ' οἶκός εἶη οὔτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ ἔφη ὁ Δημάργτος ὑποτιθέμενος οὕτω νομιζέσθαι, ἣν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὑψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιλείης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξῃ τῇ Δημαργήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δοξέει δ' ἐμοὶ καὶ ἄνευ

ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Δαρ- 4
ρεῖος Ξέρξην ὠρμητο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά
τε καὶ Αἴγυπτον ἀπόστασιν τῷ ὑστέρῳ ἔτει παρασκευα-
ζόμενον συνήγειρε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα
ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο
οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἴγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμω-
ρήσασθαι.

Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου ἡ βασιληὴ ἀνεχώρησε ἐς τὸν 5
παιδα τὸν ἐκείνου Ξέρξην. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν
Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι,
ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἄγερσιν. παρεὼν
δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαροδόσιος
ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀντιπῶς Δαρείου δὲ ἀδελ-
φεῖς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων “δέσποτα, οὐκ
οἰκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ δὴ κακὰ Πέρσας
μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν νῦν
ταῦτα πρίσσοις τάπερ ἐν χερσὶ ἔχεις; ἡμερώσας δὲ Αἴγυ-
πτον τὴν ἐξηβρίσασαν στρατηλάτεις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα
λόγος τέ σε ἔχη πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον
φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.” οὗτος μὲν
οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός, τοῦτου δὲ τοῦ λόγου παρενθήκη
ποιέσκετο τήνδε, ὥς ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς χώρα, καὶ
δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετὴν τε ἄκρην, βασιλεί-
τε μόνῳ θνητῶν ἀξίῃ κεκιῆσθαι. ταῦτα δὲ ἔλεγε οἷα 6
νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἔων καὶ ἐθέλων αὐτὸς τῆς
Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
ἀνέπεισε Ξέρξην ὥστε ποιεῖν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ
ἄλλα οἱ σύμματα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξην.
τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπι-
γμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα πᾶσαν προθυμίην
παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν
Θεσσαλίας βασιλεῖς), τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδέων οἱ ἀνα-
βεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι τῶν
καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τοῦτοις ἔτι πλέον προσ-
ωρέοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον ἄνδρα Ἀθηναῖον χρη-
σμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβε-

βήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάθη γὰρ ὑπὲρ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπὶ αὐτοφώρῳ ἄλούς ὑπὸ Λάσσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν ὡς αἱ ἐπὶ Αἴμων ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανίζοιτο κατὰ τῆς θαλάσσης· διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος, πρότερον χρεόμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ συνταβὰς ὅπως ἀπίζοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέως, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε, τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆναι χρεῶν εἶη ὑπὲρ ἀνδρὸς Πέρσεω τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμοδῶν προσεφέρετο, καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

- 7 Ὡς δὲ ἀεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατηγὴν ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τοὺτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτράπει Ἀχαιμένει ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεια μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειπεν
 8 ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου ἀνὴρ Αἴβυς. Ξέρξης δὲ μετ' Αἰγύπτου ἄλωσιν ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ σιράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητὸν Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφειων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ ἐθέλει. ὥς δὲ συν-
 α) ἐλέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε. “ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἡτρεμήσαμεν, ἐπεῖτε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα. ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τὰ μὲν νυν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ὁ ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτίσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἂν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεῖτε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν

τιμῇ τῇδε μηδὲ ἐλάσσω προσκίεσμαι δύναμιν Πέρσῃσι·
 φροντίζων δὲ εὐρίσκω ἅμα μὲν κῆδος ἡμῖν προσγινόμενον
 χώραν τε, τῆς νῦν κεκτήμεθα, οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαιν-
 ροτέρην, παμφοροτέρην δέ, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν
 γινομένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσ-
 σειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, β)
 ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθη-
 ναίους τιμωρήσωμαι ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ
 πατέρα τὸν ἐμὸν. ὠρᾶτε μὲν νῦν καὶ Λαρεῖον ἰθύοντα
 στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους. ἀλλ' ὁ μὲν τετε-
 λεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ
 τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον παύσο-
 μαι πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἳ γε ἐμὲ
 καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα
 μὲν ἐς Σάρδεις ἐλθόντες, ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ
 δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσέα
 καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δὲ ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην
 ἀποβάντας, ὅτε Λαίτις τε καὶ Ἀρταμέρης ἐστρατήγεον,
 ἐπίστασθέ μου πάντες. τούτων μέντοι εἵνεκεν ἀνάγκη- γ)
 μαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι, ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι το-
 σάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
 τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος
 τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν, γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν
 τῷ Λιδὸς αἰθέρι ὁμορέουσιν. οὐ γάρ δι' χώραν γε οὐδε-
 μίαν κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμορέουσιν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ
 σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης
 διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὥδε ἔχειν,
 οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίαν οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀν-
 θρώπων ὑπολείπεσθαι, τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς
 μάχην, τούτων τῶν κατέλεξα ὑπεξαραιρμένων. οὕτω οἷ
 τε ἡμῖν αἵτιοι ἔξουσιν δούλιον ζυγὸν οἳ τε ἀνάτιοι. ἡμεῖς δ)
 δ' ἂν μοι τάδε ποιεῦντες χαρίζοισθε. ἔπειτ' ὑμῖν σημύρω
 τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων
 χρήσει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥξη παρεσκευασμένον
 στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται
 εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νῦν ταῦτά ἐστι οὕτω·
 ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς

μέσον, γνώμην κελεύων ἐμέων τὸν βουλούμενον ἀποφαινεσθαι.” ταῦτα εἶπας ἐπαύετο.

- 9) Μετ’ αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε “ὦ δέσποτα, οὐ μοῦνον εἷς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος ἀλλὰ καὶ τῶν ἑσπομένων, ὃς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπίκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ ἔάσεις καταγελάσαι ἡμῖν ἔοντας ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα τε ἔθνηα πολλὰ καὶ μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύναμιν προσκιῶσθαι βουλούμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τιμωρησόμεθα. τί δεισαντες; κοίην
- α) πλήθεος συστροφὴν; κοίην δὲ χορημάτων δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἑοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτῶν παῖδας καταστρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτοὺς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθεῖς, καὶ μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι
- β) οὐδεὶς ἠντιώθη ἐς μάχην. καίτοι γε ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἵστασθαι ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. περὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἔξενρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται, ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικέοντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἔξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χορῆν, ἔοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεομένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμῆειν πρὸς ἀλλήλους, ἔξενρίσκειν χορῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεόμενοι, ἐμὲο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε
- γ) μάχεσθαι. σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πληθὸς τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς ἀπάσας; ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνίκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ τε

ψευσθεῖν γνῶμῃ καὶ ἐκεῖνοι ἐπαερθέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς εἴμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὦν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.”

Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλείνας τὴν Ξέρξεω γνῶμην ¹⁰ ἐπέπαυτο· σιωπεόντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολμεόντων γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος πάτριος ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν ἔλεγε τάδε. “ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθαισέων μὲν ^ω γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι, λεχθαισέων δὲ ἔστι, ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκίρατον αὐτὸν μὲν ἐκ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Λαρείῳ ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστὶ νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ ἐπέειπετο, στρατευσάμενός τε πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺν δέ, ὦ βασιλεῦ, μέλεις ἐκ' ἀνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας, οἳ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ τοι δίζαιόν ἐστι φράζειν. ξείνας γῆς τὸν Ἑλλήσποντον ἔλᾶν στρατὸν ^β διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ καὶ συνήγειρε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρα· οἳ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Λάτι καὶ Ἀρταφέρνηϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν τῇσι πηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νιχίσαντες ναυμαχίῃ πλώωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔπειτεν λίσσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὲ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιᾷ ^γ σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. ἀλλ' οἷόν μοι ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατήρ ὁ σὸς ξείνας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον, γεγερώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρὸν διέβη ἐπὶ Σκύθας. τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι

δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἡντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πράγματα. καίτοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ

δ) πάντα τὰ βασιλέος πράγματα γεγενῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλεο ἔς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι μηδεμιῆς ἀνάγκης ξούσης, ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς δέ, ὅταν τοι δοκῇ, προσκειψάμενος ἐπὶ σιωπῇ προαγόρευε τὰ τοι δοκίει εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἑόν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι ἐθέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἔσπον εἶ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχροῦς, εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὕρηκε,

ε) ἔσπον δὲ οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὥς κεραινοῖ ὁ θεὸς οὐδὲ ἔα φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίξει· ὁρᾷς δὲ ὥς ἔς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτ' ἀποσκήπτει τὰ βέλεα· φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ἐπ' ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεὶ σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλη ἢ βροντήν, δι' ὧν ἐρράγησαν ἀναξίως ἔωντων. οὐ γὰρ ἔα φρο-

ς) νέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα τίττει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραντίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἑξεύροι τις

η) ἂν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω· σὺ δέ, ὦ παῖ Γωβρύεω, Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων οὐκ ἑόντων ἄξιων γλαύρως ἀκούειν. Ἑλλήνας γὰρ διαβάλλων ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκεν δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικεῖ οὐ παρεόντι ἐπηγορέων, ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἐτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς

τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτοὺς ἐν ἡθροισι τοῖσι Περσέων μενέτω, ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεις αὐτοὺς σὺ ἐπιλέξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιὴν δόκωσιν τινὰ βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν βασιλεῖ τὰ προήγματα, κτεινέσθων οἱ ἔμοι παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σύ, ἦν ἀπονοστήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλῃς, σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαι τινὰ γρημὶ τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων Μαργδόνιον, μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφροεόμενον ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Μακεδαιμονίῳ, εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδόν, γνόντα ἐκ' οἴους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα."

Ἀρτάβατος μὲν ταῦτα ἔλεξε, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοιοῦτε. "Ἀρτάβατε, πατρὸς εἰς τοῦ ἔμοι ἀδελφεός· τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθιμι ξόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἔμοιγε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσαπερ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γάρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος τοῦ Ἀρσάμεος τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Κέρου τοῦ Καμβύσειω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εὖ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἰσχυρὴν ἄξιον, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων, οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ ὦν ἐξαναχωρεῖν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν προζέεται ἀγών, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπ' Ἑλλήσι ἢ ἐκείνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρεῖν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐκ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω

ὥς καὶ ἔς τόδε αὐτοί τε ὠνθροποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται.”

- 12 Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἔλεγετο, μετὰ δὲ εὐφρόνη τε ἐγίνετο καὶ Ξέρξην ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη· νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς πάγχυ εὗρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς τούτων κατύπνωσε, καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὥς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἰδόκει ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάνα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν “μετὰ δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίζειν Πέρσῃσι στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖς εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ’ ὥσπερ τῆς
- 13 ἡμέρης ἐβουλεύσαιο ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.” τὸν μὲν ταῦτα εἰπαντα ἰδόκει ὁ Ξέρξης ἀποπτᾶσθαι, ἡμέρης δὲ ἐπιλαμπάσης ὄνειρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε. “ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι· φρενῶν τε γὰρ ἔς τὰ ἐμειωντοῦ πρῶτα οὐκῶ ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεόμενοι ἐκεῖνα ποιεῖν οὐδένα χρόνον μεν ἀπέχονται. ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης παραντίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέξεσε, ὥστε ἀεικίστερα ἀπορρῖψαι ἔπεα ἔς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεῶν· νῦν μέντοι συγγνοὺς χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὥς ὦν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ
- 14 τὴν Ἑλλάδα, ἡσυχοὶ ἔστε.” Πέρσαι μὲν ὥς ἔχουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον· νυκτὸς δὲ γενομένης αὐτὶς τῶντὸ ὄνειρον ἔλεγε τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἐπιστάν “ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίναται ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιούμενος λόγῳ ὥς παρ’ οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νυν τόδ’ ἴσθι. ἦνπερ μὴ αὐτίκα στρατηλατῆς, τάδε τοι ἔξ αὐτῶν ἀνασχήσει· ὥς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ
- 15 ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσσει.” Ξέρξης μὲν περιδεὴς γενόμενος τῇ ὀψι ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον [καλέοντα]. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε. “Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν οὐκ ἐφρόνεον εἴπας ἔς σὲ μάταια ἔπεα χρησιτῆς εἵνεκεν

συμβουλίας· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔόντα τὰ σὺν ἔπεθῆκαο. οὐκ ὦν δυνατός τοί εἰμι ταῦτα ποιεῖν βουλόμενος· τετραμμένῳ γάρ δῃ καὶ μετεγνώκoti ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι οὐδαμῶς συνέπαινον ἔδν ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ ὦν θεός ἐστι ὁ ἐπιπέμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ σοὶ ἰῶνι τὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὥς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδ' ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς μετὰ τοῦτο ἴξοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτεν ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσειας.”

Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἀρτάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ἴξασθαι, τέλος, ὥς ἡραγκάζετο, εἵτας τὰδε ἐποίησε τὸ κελευόμενον.

“Ἵσον ἐξεῖτο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφοτέρω περικύκοντα ἀνθρώπων κακῶν διμυλῖαι σφάλλουνσι, κατὰπερ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμυλῖτορτα οὐ περιορᾶν φύσι τῇ ἔοντις χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδακε λῦλη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμένων Πέρσῃσι, τῆς μὲν ἕβρον αὔξανούσης, τῆς δὲ καταλανούσης καὶ λεγούσης ὥς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παριόντος, τοιοῦτων προκειμένων τῶν γνωμέων ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σεωυτῇ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναιρέο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, γῆς τοι μετιέντι τὸν ἐν Ἑλλήνας σιόλον ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινος πομπῇ, οὐκ ἔωντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐσι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτισι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἰών. πεπλανῆσθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψεις ὄνειράτων, τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάριον εἴχομεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μή ἐστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ διαιρέω, ἀλλὰ ἐ τοῦ θεοῖου μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἰρηκας· φανήτω γὰρ δὴ

- καὶ ἡμοί, ὥς καὶ σοί, διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι ὁφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἑμὴν, οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἑμῇ, εἴ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐρυθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοιτέ ἐστι, τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει ἡμὲ ὁρέον σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεχμαιρόμενον. εἰ δὲ ἡμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἑμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἢν τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφροιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί· εἰ γὰρ δὴ ἐπιφροιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. εἰ δὲ τοι οὕτω δεδόκηται γίνεσθαι καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ ἡμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, γέρε, τούτων ἐξ ἡμεῦ ἐπιτελεομένων φανήτω καὶ ἡμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.”
- 17 τοσαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων Ξέρξην ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἔποιεε τὸ κελευόμενον. ἐνδύς δὲ τὴν Ξέρξει ἐσθῆτα καὶ ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ὥς μετὰ ταῦτα κοιτὸν ἐποιετο, ἡλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τῷντὸ ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ Ξέρξην ἑφοίτα, ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε τάδε. “σὺ δὴ ἐκείνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξην σιρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὥς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα οὔτε ἐς τὸ παραντίκα νῦν καταπροΐξαι ἀποτράπων τὸ χρεῖον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ τὰ δεῖ
- 18 ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδίλωται.” ταῦτά τε δὴ ἰδὼς Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς ἀμβώσας μέγα ἀναθρόσκει, καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὥς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐν τῷ διέξῃλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρα οἱ λέγει τάδε. “ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλὰ τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρόγματα ὑπ' ἐσσόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν, ἐπιστάμενος ὥς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ἐπιθυμῆειν, μεμημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὥς ἔπραξε, μεμημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσειω, συστρατερόμενος δὲ καὶ Λαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ταῦτα γνώμην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς

πάντων ἀνθρώπων. ἔπει δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς οἶκε, θορόη τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι, σὺ δὲ σήμερον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρᾶσθαι δὲ θέλεις τοῖσι ἐκ σεῦ πρώτοισι προειρημένοισι ἐς τὴν παρασκευήν, ποίεις δὲ οὕτω ὅπως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδείξει μηδέν.” τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαερθέντες τῇ ὄψι, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρσῃσι, καὶ Ἰστιάβανος, ὅς πρότερον ἀποσπεύδων μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν μετὰ ταῦτα τρίτῃ 19 ὥψις ἐν τῇ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ Μάγοι ἔχονταν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν δουλεύσειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὥψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι περὶ τῇ μεγάλῃ κείμενον τὸν στέφανον. χουράτων δὲ ταύτῃ τῶν Μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωυτοῦ ἀπελάσας εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐλὶ τοῖσι ἐληγμένοισι, ἐθέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσθαι 20 ποιεῖται, χῶρον πάντα ἐρευνέων τῆς ἡπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεια παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπων δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ ἐστρατηλάτῃ χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. σιόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὲ μέγιστος οὗτος ἐγένετο, ὥστε μήτε τὸν Λαρεῖον τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Καμμερίους διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐσβαλόντες σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐνέμοιτο, τῶν εἵνεκεν ὕστερον Λαρεῖος ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀγρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τεννερῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν γειόμενον, οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τε Θούριδας καταστρέψαντο πάντας καὶ ἐλὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβρισαν, μέγχι τε Πηγαιῶ ποταμοῦ τὸ πρὸς μεσαμβρίης

21 ἤλασαν. αὐται αἱ πᾶσαι οἷδ' ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πιόμενόν μιν ἵδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτειτάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσειτάτακτο, τοῖσι δὲ ἑλπιαγωγὰ πλοῖα ἅμα στρατευομένοισι, τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὥς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλωόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτώνου μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς Χερσονήσου ὄρμεον τριήρεις, ἐνθεῖται δὲ ὀρμηόμενοι ὄρουσον ὑπὸ μαστίγων πεντοδαυοὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτεον· ὄρουσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάξων καὶ Ἀρταχάης ὁ Ἀρταίου ἄνδρες Πέρσαι ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ οὗρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ἐλ' αἰθρώλων. τῇ δὲ τελευτῇ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ οὗρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὥς δυώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἰωνίου ἐπὶ θάλασσαν τὴν αἰτίαν Τορώνης. ἐν δὲ τῇ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτῇ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκίζεται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἕσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημένοι, τὰς τότε ὁ Πέρσης κησιώτιδας ἀπὶ ἡπειρωτίδων ὠρητο ποιεῖν, εἰσὶ αἶδε, Δίον Ὀλόφρυξος Ἀκρόθων Θύσσης Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται, ὄρουσον δὲ αἶδε. δασάμειοι τὸν χώρον οἱ βάρβαροι κατὰ θῆτα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτεῖς ποιησάμενοι, ἐπειδὴ ἐγένετο βαθύα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἐστεῶτες ὄρουσον, ἕτεροι δὲ παραδίδουσαν τὴν αἰὲλ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατέπερθε ἐστεῶσι ἐπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι ἐτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν γὰρ ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων καταρογγυμένοι οἱ κορηνοὶ τοῦ ὀρύγματος πόρον διπλήσιον παρείχον· αἱ γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἕμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἔν τε τοῖσι

ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδεικνύεται καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπο-
 λαχόντες γὰρ μόνον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὥρυσσον τὸ
 μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον
 ἔδεε αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι, προβαίνοντος δὲ τοῦ
 ἔργου συνῆγον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγίνετο καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι
 ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λειμὼν ἔστι, ἵνα σφι ἀγορή
 τε ἐγίνετο καὶ προτήριον· σῖτος δὲ σφι πολλὴς ἐφοίτα ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἀληλεσιμένως. ὥς μὲν ξμὲ συμβαλλόμενον εὐρί- 24
 σκειν, μεγαλοσροσύνης εἶνεκεν αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέ-
 λευε, ἐθέλων τε δύναιμι ἀποδείκνυσθαι καὶ μηημόυνα
 λιπέσθαι· παρεὼν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας τὸν ἰσθμὸν
 τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσῃ
 εὔρος ὥς δύο τριήρεας πλώειν ὁμοῦ ἐλαστρεομένηας. τοῖσι
 δὲ αὐτοῖσι τοῦτοις τοῖσιν περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέ-
 τακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι.

Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίεε, παρεσκευάζετο δὲ καὶ 25
 ἥπια ἐς τὰς γεγύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
 Φοίνιξιν τε καὶ Αἰγυπτίοισι, καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κατα-
 βάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆνιε ἡ στρατιὴ μηδὲ τὰ ὑποζύγια
 ἱλαννόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπνεύόμενος δὲ τοὺς χώ-
 ρους καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον
 ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλέσσει τε καὶ πορθημένοις ἐκ τῆς Ἀσίας
 πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεο-
 μένην τῆς Θουρίης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυράδιζαν τὴν Περσι-
 θίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυ-
 μόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν 26
 τούτῳ ὁ περὶ ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξης ἐπορεύετο
 ἐς Σάρδεις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ·
 ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπείρου
 μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατὸν. ὅς μὲν
 τιν τῶν ἐπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν
 τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέως ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω γρά-
 σαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου περὶ ἐλθόντας οἶδα.
 οἱ δὲ ἐπεῖτε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁμίλησαν τῇ
 Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινάς,
 ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ καὶ εἰέρου οὐκ

ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὐνομα τυγχάνει ἔὸν Καταρ-
 ρήκτης, ὅς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων
 ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρ-
 σῦεω ἀσκὸς [ἐν τῇ πόλει] ἀνακρέμαται, τὸν ἐπὶ Φρυγῶν
 27 λόγος ἔχει ὑπ' Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. ἐν
 ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄντος ἀνὴρ Ἀνδὸς
 ἐξεΐνισε τὴν βασιλέως στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι
 καὶ αὐτὸν Ξέρξην, χρήματά τε ἐπηγγέλλετο βουλόμενος
 ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα
 Πυθίου, εἶρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας τίς τε
 ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ πόσα χρήματα κεκτημένος ἐπαγ-
 γέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν “ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὅς
 τοι τὸν πατέρα Λαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ
 χροσέῃ καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώ-
 28 πων πλοῦτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν μετὰ σέ.” θωμάσας δὲ τῶν
 ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον
 ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε “ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε
 ἀποκρύψω οὔτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωντοῦ
 οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεῖτε
 γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα
 τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρή-
 ματα ἑξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυρίου μὲν δύο
 χιλιάδας ἐούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας
 μυριάδας στατήρων Λαρεϊκῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιά-
 δων. καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἔμοι ἀπ'
 29 ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρχέων ἐστὶ βίος.” ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε, Ξέρξης δὲ ἰσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι εἶπε
 “ἔεινε Ἀνδέ, ἐγὼ ἐπεῖτε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 οἷθεν ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε ὅστις ἰθὺλῃσε ξείνια προ-
 θεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν κατα-
 στάς ἀντεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἔμοι ἰθὺλῃσε συμ-
 βαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξεΐνισας μεγάλως
 στρατὸν τὸν ἐμὸν καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ
 ὦν ἐγὼ ἀντ' αὐτῶν γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν τέ σε ποι-
 εῖμαι ἐμόν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στα-
 τήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωντοῦ δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας,
 ἵνα μὴ τοι ἐπιδέεες ἔωσι αἱ τετρακοσίαι μυριάδες ἑπτὰ

χιλιάδων, ἀλλ' ἤ τοι ἀπαριλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη.
κέκτισό τε αὐτὸς τάπερ αὐτὸς ἐκτίσας, ἐπίστασό τε εἶναι
αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε ἐς τὸ
παρεὼν οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.”

Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο αἰεὶ ³⁰
τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμει-
βόμενος καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται, ἀπίζετο ἐς Κο-
λοσσάς πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται· ἔπειτεν διὰ σταδίων ὥς
πέντε μάλιστα κη ἀναφανόμενος ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν
Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὀρμεόμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ
τοὺς οὖρους τῶν Φρυγῶν καὶ Λυδῶν ἀπίζετο ἐς Κύνδραρα
πόλιν, ἐνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροί-
σου, καταμηρτίζει διὰ γραμμιάτων τοὺς οὖρους. ὥς δὲ ἐκ ³¹
τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ
καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης γερούσης τῆς δὲ ἐς
δεξιὴν ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαί-
ανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ ἵνα παρὰ Καλ-
λάττηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι ἐκ μυρτίκης
τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰὼν ὁ Ξερξὴς τὴν ὁδὸν εἶρε
πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκεν δωρησάμενος κόσμῳ
χρυσέῳ καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτων ἀνδρὶ ἐπιτρέψας δευτέρῃ
ἡμέρῃ ἀπίζετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ. ἀπίζόμενος δὲ ³²
ἐς Σάρδεις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα
αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερέοντας δεῖπνα βα-
σιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακε-
δαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἰτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ.
τῶνδε δὲ εἵνεκεν τὸ δεῦτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ
ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Λαρεῖω πέμπαντι, τού-
τους πάγχυ ἐδόκει τότε δείσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν
αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως ἔπεμπε.

Μετὰ δὲ ταῦτα παρσκευάζετο ὥς ἰλέων ἐς Ἄβυδον. ³³
οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύρυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας
ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλήσ-
πόντῳ, Σησιοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτιον, ἀκτὴ
τροχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ καταντίον· ἐνθα
μειὰ ταῦτα χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῶ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ

Λιγύρηνος στρατηγού Ἀθηναίων Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃν
 λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον ζῶοντα πρὸς σανίδα διεπασ-
 σάλευσαν, ὃς καὶ ἐξ τοῦ Πρωτεσίλειω τὸ ἱρὸν ἐς Ἑλαι-
 34 οῦντα ἀγινεόμενος γυναικας ἀθέμιστα ἔργα ἔρδεσκε. ἐς
 ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεόμενοι ἐγεφύρουν
 τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ'
 ἐτέρην τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπὶ στάδιοι ἐξ
 Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου
 ἐπιγερόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ
 35 διέλυσε. ὥς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος τὸν Ἑλ-
 λήσποντον ἐκέλευσε τριηχοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς
 καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἤδη δὲ ἵκουσα
 ὥς καὶ σιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίζοντας τὸν
 Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δ' ὦν ῥαπίζοντας λέγειν βάρ-
 βαρά τε καὶ αἰάσθαλα, “ὦ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι
 δίχην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲν πρὸς ἐκείνου
 ἄδισον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε,
 ἦν τε σύ γε βοῦλή ἦν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίχην ἄρα οὐδεὶς
 ἀνθρώπων θύει ὥς ἔοντι θολερῷ τε καὶ ἄλμυρῷ πο-
 ταμῷ.” τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν,
 καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλήσπόντου ἀποτα-
 36 μεῖν τὰς κεφαλὰς. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίουν, τοῖσι προσ-
 ἐκέετο αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες
 ἐξεύρυσαν· ἐξεύρυσαν δὲ ὧδε. πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου
 ἐξήχοντά τε καὶ τριηχοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέρην τεσσερεσ-
 καίδεκα καὶ τριηχοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας τοῦ
 δὲ Ἑλλήσπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχέῃ τὸν τόνον τῶν
 ὀπλῶν· συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατῆκαν περιμήκειας, τὰς
 μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν
 ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης πρὸς ἑσπέρης τε καὶ
 τοῦ Αἰγαίου εὗρου τε καὶ νότου εἵνεκεν. διέκπλοον δὲ
 ὑπόφρασιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων
 τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχῃ ὁ βουλούμενος πλώειν
 πλοίοισι λεπτοῖσι καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποι-
 ῆσαντες κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι
 τὰ ὅπλα, οὐκέτι χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν

λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλί-
ων. παχύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν
ἔμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλκε.
ἔπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρί-
σαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεὶ κόσμῳ
ἔπετίθεσαν κατ' ὑπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου, θέντες δὲ
ἐπεξῆς ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεξεύγνυνον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα
ἔλγην ἔπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ἔλγην γῆν ἔπε-
φόρησαν, κατανάζαντες δὲ καὶ τὴν γῆν φραγμὸν παρεί-
ρυσαν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν
θάλασσαν ὑπερορέοντα καὶ οἱ ἵπποι.

Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο καὶ τὰ περὶ ³⁷
τὸν Ἄθων, οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος,
οἱ τῆς ῥιγῆς εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ
στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως
πεποιημένη ἡγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι
παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὠρμηῖστο ἐλέων
ἐς Ἀβυδον. ὠρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ ἔδρην ἀφανὴς ἦν οὐτ' ἐπινεφελῶν ἰόντων αἰθρῆς
τε τὰ μάλιστα, ἀντ' ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ
μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ εἶρετο τοῖς
Μάγους τὸ ἐθέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον
ὡς Ἑλλήσι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψῖν τῶν πολιῶν, λέγον-
τες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων.
πνυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης περιχαρὴς ἔων ἐποιέετο
τὴν ἔλασιν. ὡς δ' ἐξήλαντε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Ἀνδρὸς ³⁸
καταρρωδήςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα ἐπαεργείς τε
τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξην ἔλεγε τάδε. “ὦ
δέσποτα, χρήσας ἂν τευ βουλομένην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν
ἐλαφρὸν τυγχάνει ἔὼν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενό-
μενον.” Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοξέων μιν χρησίσειν ἢ τὸ
ἐδεῖσθαι, ἔφη τε ὑπουργήσειν καὶ δι' ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν
δέοιτο. ὁ δὲ ἐπείτε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήςας τάδε.
“ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἰόντες πέντε, καὶ
σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ
τὴν Ἑλλάδα. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τὸδε ἡλικίης ἵκοντα
οἰκτείρας τῶν μοι παιδῶν ἕνα παράλυσον τῆς στρατιῆς

τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἢ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσερας ἄγεσθαι ἀμα σεωυτῶ, καὶ
 39 πρίξας τὰ νοεῖς νοστήσειας ὀπίσω.” κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης καὶ ἀμείβεται τοισίδε. “ὦ κακὲ ἀνθρῶπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σοῦ παιδός, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νυν τόδ’ ἐξεπίστασο, ὥς ἐν τοῖσι ὥσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκίει ὁ θυμὸς, ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναγνία δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμβψαι, ἐλάσσῳ δὲ τῆς ἀξίης· σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ περιέχει μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσσαι.” ὥς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρίξσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ τὸ δ’ ἐπ’ ἀριστερά, καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.
 40 ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξίη ὁ στρατός. ἰγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ. προηγέοντο μὲν δὴ ἵπποται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὔτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα κεκοσμημένοι ὥς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ ὄνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἰλκον λευκοὶ ὀκτώ, ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπετο πεζῇ ἡνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει.

τούτου δὲ ὀπισθε αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων· παραβεβήκεε δέ οἱ ἡνίοχος τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμης, ὅτάνεω παῖς ἀνδρὸς Πέρσεω. ἐξήλασε μὲν οὕτω ⁴¹ ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὀπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μυριοί. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δούρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιᾶς εἶχον χρυσέας καὶ πέριξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἔόντες ἀργυρέας ῥοιᾶς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιᾶς καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τράποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξης. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διετέλειπτο καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτεν ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἥιε ἀναμίξ.

Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ ⁴² τε ποταμὸν Κάϊνον καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ Καΐνου ὀρμεόμενος, Κάνης οὗρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Μιραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντιανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα ἥιε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμεινάντι βρονταί τε καὶ πρησιτῆρες ἐπεσπίπτουσι, καὶ τινὰ αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένον δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὅς ⁴³ πρῶτος ποταμῶν, ἐπίτεε ἐκ Σαρδίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος, ἐπὶ τούτου δὴ τὸν ποταμὸν ὥς ἀπύκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη ἡμερον ἔχων θηρίσασθαι. θηρισάμενος δὲ καὶ πυθόμενος ἐκείνων ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσσε βοῦς χιλίας, χοῆς δὲ οἱ Μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ροίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Λάρδανον,

ἥπερ δὴ Ἀβύδω ὕμυρός ἐστι, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιθας Τεν-
κρούς.

- 44 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδω, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι
πάντα τὸν στρατόν. καὶ προεπεποιήτο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ
ἐπίτηδες αὐτοῦ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν
δὲ Ἀβυδηροὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέως), ἐνθαῦτα
ὥς ἔζετο, κατορέων ἐπὶ τῆς ἡϊόνος ἐθιέετο καὶ τὸν πεζὸν
καὶ τὰς νέας, θιγόμενος δὲ ἡμέρῃ τῶν νεῶν ἀμιλλαν
γνωμένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐτίκειον Φοί-
45 ριζες Σιδόνιοι, ἦσθῃ τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὥς
δὲ ὦρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ἐπὶ τῶν νεῶν ἀπο-
κεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηρῶν πεδία
ἐπίπλευ ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε,
46 μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ
πατέρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ
συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος
ὠνὴρ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα εἶρετο τάδε. “ὦ βα-
σιλεῦ, ὥς πολλὸν ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε
καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν δακρύεις.”
ὁ δὲ εἶπε “ἐσθλὸν γὰρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὥς
βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρωπότητος βίος, εἰ τούτων γε ἔοντων
τοσοῦτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.” ὁ δὲ ἀμεί-
βετο λέγων “ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν
οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνθρω-
πος ἔων εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων,
τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐκ ἅπαξ τεθνάναι
βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῶειν. αἶ τε γὰρ συμφοραὶ προσ-
πίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἔοντα
μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῖσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θά-
νατος μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης καταφυγὴ ἀριετιωτάτῃ τῷ
ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς γλυκὴν γεύσας τὸν αἰῶνα
47 φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἔων.” Ξέρξης δὲ ἀμείβετο
λέγων “Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νῦν ἀνθρωπότης πέρι, ἐού-
σης τοιαύτης οἷον περ σὺν διαιρέει εἶναι, πανσώμεθα, μηδὲ
κακῶν μεμνόμεθα χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χειρσί·
φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναρ-
γῆς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἔων

με στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετίστης ἂν; φέρε
 μοι τοῦτο ἀντρέκως εἰπέ.” ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων “ὦ βα-
 σιλεῦ, ὅψις μὲν ἡ ἐπιφανείσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα
 ἀμφότεροι, τελευτήσειε, ἐγὼ δ’ ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός
 εἰμι ὑπόπλεος οὐδ’ ἐντὸς ἐμεωντοῦ, ἀλλὰ τε πολλὰ ἐπι-
 λεγόμενος καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάντων
 ἐόντα πολεμιώτατα.” Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο ⁴⁸
 τοισίδε. “δαίμονις ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἶναι
 δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμπτὸς κατὰ τὸ
 πλῆθος ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαίνεται πολ-
 λαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου, ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέ-
 τερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων, ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα;
 εἰ γάρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα
 πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλον τις τὴν ἰαχίστην ἄγεσιν
 ποιέοιτο.” ὁ δ’ ἀμείβετο λέγων “ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν ⁴⁹
 τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχοι, μέμφοι’ ἂν οὔτε τῶν νεῶν τὸ
 πλῆθος· ἦν τε πλεῖνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω πολλῶ
 ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἐστὶ γῆ τε καὶ
 θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θάλασσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐ-
 δαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάξω, ὅστις ἐχειρομένον χειμῶνος δεξά-
 μενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικὸν γερέγγυος ἔσται διασῶσαι
 τὰς νέας. καίτοι οὐκὶ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ
 παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπειρον παρ’ ἦν δὴ κοιμείαι. οὐκ ὦν δὴ
 ἐόντων τοι λιμένων ἐποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν
 ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκὶ ὄνθρωποι τῶν συμφορῶν.
 καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἔρχο-
 μαι ἐρέων. γῆ δὲ πολεμὴν τῇδὲ τοι καίσταιται. εἰ θεῖται
 τοι μηδὲν ἀντίξοον κατὰσθῆναι, τοσοῦτ’ οὖν γίνεται πολε-
 μιωτέρῃ ὅσῳ ἂν προβαίης ἐκείνῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κτε-
 πτόμενος· εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἐστὶ ἀνθρώποισι οὐδὲμία
 πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὡς οὐδενὸς ἐνατιευμένου, λέγω
 τὴν χώραν πλεῖνα ἐν πλεῖνι χρόνῳ γινομένην λιμὸν τέξε-
 σθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν
 ἀρροδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσσεσθαι χρήμα, ἐν δὲ τῷ
 ἔργῳ θρασὺς εἴη.” ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε. “Ἀρτάβαρ, ⁵⁰
 οἰκότης μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διατρέχει· ἀπὸ μῆτε
 πάντα φοβέο μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγῃς. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο

ἐπὶ τῇ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πράγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεας ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσέοντα ἡμῖσιν τῶν δεινῶν πᾶσχειν μᾶλλον ἢ πᾶν χρῆμα προδευμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ἑπεναντία τούτοις λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐκ' ἴσης ἔχει· εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἔόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν ὥς τὸ ἐπίπαν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισί τε πάντα καὶ ὀκνέουσι οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περσέων πράγματα ἐς τὸ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἡμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γνώμῃσι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώμῃσι τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρριπτόντες ἐς τοῦτό σφρα προηγάζοντο. μεγάλα γὰρ πράγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταιρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι ἐκεῖνοισι ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῶ ἔντυχόντες οὐδαμῶθι οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν παθόντες. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα, τοῦτο δέ, τῶν ἂν ζου ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔξομεν· ἐκ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρα-
51 τευόμεθα ἄνδρας.” λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα “ὦ βασιλεῦ, ἐπεῖτε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἔῃς πρῆγμα, σὺ δὲ μεν συμβουλίην ἔνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πραγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασιμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιᾷ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τέ εἰμεν τῶν ἐχθρῶν κατηπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γάρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ ἀδικιωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους συνελθεροῦντας. ἀδικιώτατοι μὲν νυν γινόμενοι οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι οἳοί τι δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς

Θυμὸν ὦν βάλλεο καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὥς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.” ἀμείβεται πρὸς 52 ταῦτα Ξέρξης “Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἵωνας φοβέαι μὴ μεταβάλλωσι, τῶν ἔχομεν γνωμα μέγιστον, τῶν σὺ τε μάρτυς γίνεαι καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο διαφθεῖραι ἢ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν, ἅχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα οὐδ’ ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσῃν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ Θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνην ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω.”

Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα 53 δευτέρα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε. “ὦ Πέρσαι, τῶνδ’ ἐγὼ ἐμέων χοιρίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἵόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ’ εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχομεν· ξυρὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἵνεκεν προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πενθάνομαι, ἐπ’ ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἦν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστήκοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐλευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οὓς Περσίδα γῆν λελόγχασι.”

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν διά- 54 βασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὸν ἡματὰ τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρῶν καταγίζοντες καὶ μυρσίῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὥς δ’ ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσεῆς θιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εἵχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέφασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γίνηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν θιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην

καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ
 οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν
 55 θάλασσαν ἔδωρέτο. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, διέ-
 βαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ
 Πόντου ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς
 τὸ Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεωρητήρ. ἤγροντο δὲ
 πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ
 δὲ τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἔθνων. ταύ-
 την μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ πρῶτοι μὲν οἱ
 τε ἱππῶται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τράποντες· ἐστεφά-
 νωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ οἱ τε ἵπποι οἱ ἱοὶ καὶ τὸ
 ἄρμα τὸ ἱόν, ἐπὶ δὲ αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι
 καὶ οἱ ἱππῶται οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ ἄλλος στρατός.
 καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν Ἀπεναντίον. ἴδῃ δὲ
 ἴκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλέα πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεῖτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθρήετο τὸν
 στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς
 αὐτοῦ ἐν ἐπὶ ἡμέρησι καὶ ἐν ἐπὶ εὐφρόνησι, ἐλινύσας
 οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρξεω ἴδῃ διαβεβη-
 κότος τὸν Ἑλλήσποντον ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον “ὦ
 Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς
 Ξέρξην θέμενος ἀνάσιπτον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι,
 ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἔξιπ τοι
 ποιέειν ταῦτα.”

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας
 σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο
 καίπερ εὐσύμβλητον ἔόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμ-
 βλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἑλᾶν στρα-
 τιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγανρότατα καὶ μεγαλο-
 πρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἵξιν ἐς τὸν
 αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἔσθι ἐν
 Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὺ ἔχουσαν αἰδοῖα,
 τὰ μὲν ἔρσενος τὰ δὲ θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ
 58 ἔρσενος. τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος τὸ
 πρόσω ἐπορεύετο, σὺν δὲ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυ-
 τικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλώων παρὰ γῆν ἐχομίζετο,

τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην
ἐπλῳε, ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης ποιεύμενος τὴν ἄπιξιν,
ἐς τὴν αὐτῷ προεῖρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ καὶ
ἡπειρον στρατὸς πρὸς ἡῷ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο
τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης
τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν, διὰ
μέσης δὲ πορεύόμενος πόλιος τῇ οὔνομα τεγγάνει ἐὸν
Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτιον τὸν κόλπον τὸν Μέλαινα
καλεόμενον καὶ Μέλαινα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ
στρατιῇ τὸ ῥέεθρον ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν
διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει,
ἦγε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα
λίμνην παρεξιὼν, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Λορίσκον. ὁ δὲ Λορί- 59
σκος ἐστὶ τῆς Θρηκίης αἰγιαλός τε καὶ πεδῖον μέγα, διὰ
δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἐβρος· ἐν τῷ τεῖχος τε
ἐδέδμητο βασιλῆιον τοῦτο τὸ δὴ Λορίσκος κέκληται, καὶ
Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκει ὑπὸ Λαρείου ἐξ
ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶτε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε
ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος εἶναι ἐπιτίδεις ἐνδιατάξαι τε καὶ
ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίηε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ
νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Λορίσκον οἱ ναύαρχοι κελεύ-
σαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Λορίσκῳ ἐκό-
μισαν, ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηκίῃ πεπτόλισται πόλεις καὶ
Ζώνη, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον ἄκρη οὔνομαστίη. ὁ
δὲ χώρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν
αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες.
ὁ δὲ ἐν τῷ Λορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατῆς
ἀριθμὸν ἐποιέετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλη- 60
θος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκέες· οὐ γὰρ λέγεται
πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ
πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφ' ἡμῶν ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες.
ἐξιρίθιυσαν δὲ τὸνδε τὸν τρόπον. συναμαχόντες ἐς ἓνα
χώρον μυριάδα ἀνθρώπων καὶ συνάξαντες ταύτην ὡς
μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἕξωθεν κύκλον· περιγράψαν-
τες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους αἰμασίην περιέβαλον
κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνέχουσιν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν·
ταύτην δὲ ποιήσαντες ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικο-

δομημένον, μέχρι οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνηα διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἷδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιήρας καλεομένους πῖλους ἀπαγέας, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὅψιν ἰχθυοειδέος, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδων γέρρα· ἐπὶ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, δίστους δὲ καλαμίνας, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρέομενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνην τὸν Ἀμίστριος πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ἐπὶ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ἐπὶ μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιόικων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην, τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγγανε γὰρ ἅπαις ξὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσηνος γόνον. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἑπων-
 62 μὴν ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ καὶ οὐ Περσικὴ· οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην ἄνδρα Ἀχαιμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰπερ Πέρσαι ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῶν πῖλων μιτρηφόροι ἦσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ κατὰπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων
 63 ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράnea καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπύγῃτον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον, πρὸς δὲ ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ἐπὶ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ἐπὶ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. [τούτων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι]. ἦρχε δὲ σφεων Ὀτιάσπης ὁ

Ἀρταχαίων. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχό- 64
 τατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλά-
 μινα ἐπιχώρια καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι
 περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβάσις ἐς ὃξὺν ἀπηγμένας
 ὀρθὰς εἶχον πεπηγνίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν, τόξα
 δὲ ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάρις
 εἶχον. τούτους δὲ ἰόντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας ἐκά-
 λειον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας.
 Βακτρίων δὲ καὶ Σακίων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυνότες ἀπὸ 65
 ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον καὶ δίστοὺς
 καλαμίνοὺς· ἐπὶ δὲ σίδηρος ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν
 οὕτω Ἰνδοί, προσετετάχατο δὲ συστρατεύοντες Φαρνα-
 ζάθρη τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι 66
 ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκριοι. Ἀρίων
 δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι
 καὶ Σόγδοι τε καὶ Γανδάριοι καὶ Λαδίται τὴν αὐτὴν σκελὴν
 ἔχοντες τὴν καὶ Βάκριοι ἐστρατεύοντο. τοῦτων δὲ ἦρχον
 οἶδε, Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνά-
 κος, Σόγδων δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίων, Γανδαρίων δὲ καὶ
 Λαδικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας 67
 τε ἐνδεδυνότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ
 ἀκινάκας ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγε-
 μόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυγίου ἀδελφεόν,
 Σαράγγαι δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες ἐπέτρεπον,
 πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς
 Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου.
 Πάκτυες δὲ σισυρνοφόροι τε ἦσαν καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον
 καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύντην
 τὸν Ἰθαμίτρεω. Οὗτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι 68
 ἐσκευασμένοι ἦσαν κατὰ περ Πάκτυες. τοῦτων δὲ ἦρχον
 οἶδε, Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου, Παρι-
 κανίων δὲ Σιγομίτρης ὁ Οἰοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ξειρὰς 69
 ὑπεζωσμένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντορα εἶχον πρὸς δεξιὰ,
 μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμέ-
 νοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα, μακρά,
 τετραπληγέων οὐκ ἐλάσσω, ἐπὶ δὲ καλαμίνοὺς δίστοὺς

σμικρούς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶν λίθος ὄξυς πεποιημένος,
 τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ αἰχμὰς εἶχον,
 ἐπὶ δὲ κέρας ζορζάδος ἐπὶν ὄξυ πεποιημένον τρόπον
 λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος
 τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἴοντες ἐς μάχην, τὸ δ'
 ἕτερον ἥμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τῶν ὑπὲρ
 Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Λαρείου καὶ Ἀρτυ-
 στίωνης τῆς Κύρου θυγατρὸς, τὴν μάλιστα στέρξας τῶν
 γυναικῶν Λαρεῖος εἰκὼ χρυσὴν σφρηγίδατον ἐποίησατο.
 70 τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιοπῶν καὶ Ἀραβίων ἦρχε
 Ἀρσάμης, οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (διῶσι γὰρ
 δὴ ἐστρατεύοντο) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσ-
 σοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρέ-
 χωμα μοῦνον· οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες ἰδυτρίχες
 εἰσι, οἱ δὲ ἐκ τῆς Αἰβύης οὐλότατον τρέχωμα ἔχουσι πάν-
 των ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες τὰ
 μὲν πλέω κατὰπερ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ
 ὑπῶν εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι σὺν τε τοῖσι ὥσὶ ἐκδε-
 δαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἡ λοφιὴ κατέ-
 χρα, τὰ δὲ ὥτα τῶν ὑπῶν ὀρθὰ πεπιγότα εἶχον· προ-
 71 βλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Αἰβυες
 δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἴσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεόμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν
 72 Ὑαρίζον. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο ἐπὶ μὲν τῇσι κεφα-
 λῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικράς,
 αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας, πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια,
 περὶ δὲ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην
 ἀνατείνοντα. Αἰγυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ καὶ Μαριανδνεοὶ
 τε καὶ Σύριοι τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι ἐστρατεύοντο·
 οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ἐπὶ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται.
 Παφλαγόνων μὲν γὰρ καὶ Ματιητῶν Λῶτος ὁ Μεγασίδρου
 ἦρχε, Μαριανδνεῶν δὲ καὶ Αἰγύων καὶ Συρίων Γωβρύης
 73 ὁ Λαρείου τε καὶ Ἀρτυστίωνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ
 δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βοῖγες χρόνον
 ὅσον Εὐρωπίοι ἐόντες σύνοικοι ἴσαν Μακεδόσι, μετα-
 βάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην ἄμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὐνομα

μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσε-
 σάχατο, ἰόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων
 ἦρχε Ἀρτόχης Λαρείου ἔχων θυγατέρα. Ἀνδοὶ δὲ ἀγχο- 74
 τάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Ἀνδοὶ Μηρίονες
 ἐκαλέοντο τὸ πάλαι, ἐπὶ δὲ Ἀνδοῦ τοῦ Ἄντος ἔσχον τὴν
 ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμι-
 κράς, ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέοντο ἐπιχαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι
 Ἀνδῶν ἄποικοι, ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμ-
 πιηοί. Ἀνδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρτα-
 φέρνεος ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Λάτι. Θρήικες δὲ 75
 ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἄλωπεκέας ἔχοντες ἐστρατεύοντο,
 περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας, ἐπὶ δὲ ξειρὰς περιβεβλημένοι
 ποικίλλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας πέδιλα
 νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγχειρίδια
 σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν
 Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὥς αὐτοὶ λέγουσι,
 Στρεμόνιοι, οἰζόντες ἐπὶ Στρεμόνι· ἔξαναστῆναι δὲ φασι
 ἐξ ἡθέων ἐπὶ Τενκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρήικων δὲ τῶν
 ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. . . . ἀσπίδας 76
 δὲ ὠμοβοῦτας εἶχον σμικράς, καὶ προβόλους δύο λυκιοερ-
 γέας ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα·
 πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὧτά τε καὶ κέρα προσῆν βοῆς
 χάλκεα, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοι-
 νικέοισι κατελίχαιτο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεος
 ἔστι χορηστῆριον. Καβηλλέες δὲ οἱ Μηρίονες, Λασόνιοι δὲ 77
 καλεόμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκενὴν, τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ
 κατὰ τὴν Κιλικίαν τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημαίνω.
 Μιλῦαι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας εἶχον καὶ εἴματα ἐνεπεπορ-
 πέατο· εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα μετεξέτεροι Ἀντία, περὶ δὲ
 τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑσιάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν 78
 τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς
 σμικράς· λόγχοι δὲ ἐπῆσαν μεγάλοι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ
 Μάκρωνες καὶ Μοσύνοικοι κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι
 ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἶδε, Μό-
 σχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς Ἀριόμαρδος ὁ Λαρείου τε παῖς

- καὶ Πάρηνος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας δὲ καὶ
 Μοσυνοίκους Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὅς Σηιστὸν τὴν ἐν
 79 Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφα-
 λῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερμα-
 τίνας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι
 κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας σμικρὰς
 αἰχμᾶς τε βραχείας, πρὸς δὲ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ
 καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ
 καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι ὠπλισμένοι ἐστρατεύοντο.
 80 τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. τὰ δὲ νησιω-
 τικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων
 δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασι-
 λεύς, ἀγχοιάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθιῖτά τε καὶ ὅπλα.
 τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαῖον, ὅς
 ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε
 ἐν τῇ μάχῃ.
- 81 Ταῦτα ἴν τὰ κατ' ἵππειον στρατευόμενά τε ἔθνεα καὶ
 τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον μὲν
 οὗτοι οἵπερ εἰρέεσθαι, καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμύ-
 σαντες οὗτοι ἦσαν καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀπο-
 δέξαντες, ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι.
- 82 τελέων δὲ καὶ ἑθνέων ἦσαν ἄλλοι σημιάντορες. ἦσαν μὲν
 δὴ οὗτοι οἵπερ εἰρέεσθαι ἄρχοντες, ἐστρατήγεον δὲ τούτων
 τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρδόνιός τε
 ὁ Γωβρύεω καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην
 θεμένου μὴ στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Σμερδο-
 μένης ὁ Ὀτάνεω, Λαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν
 παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί, καὶ Μασίστης ὁ Λα-
 ρεῖου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς καὶ Γέργης ὁ Ἀρίζου καὶ Μεγά-
 83 βυζος ὁ Ζωπύρου. οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος
 πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων· τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων
 τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος,
 ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις
 αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ,
 ἄλλος ἀνὴρ ἀραιήρητο, καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες
 μυρίων οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλείστον παρείχοντο
 διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκευὴν μὲν

τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται, χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλόν
καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο,
ἐν δὲ παλλακὰς καὶ θερραπήϊν πολλήν τε καὶ εὖ ἔσκενα-
σμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κά-
μηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ⁸⁴
ἵππον, ἀλλὰ τοςάδε μοῦνα, Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἔσκενα-
σμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἔξεληλαμένα
ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι ⁸⁵
καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ με-
ταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυ-
κῆς, οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχίλιν, ὅπλα δὲ οὐ
νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐγχειριδίων,
χρέονται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἔξ ἱμάντων· ταύτησι
πίσυννοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀν-
δρῶν ἦδε. ἐπεὰν συμμίσγῃσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι
τὰς σειρὰς ἐπ' ἀκρῶ βρόχους ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχῃ,
ἦν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ⁸⁶
ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας, Μηδοὶ δὲ τήν-
περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευήν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ
δὲ σκευῇ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἦλαννον
δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ἐπῆσαν
ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἔσκενάδατο ὡσαύτως
καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Αἰβυες δὲ καὶ
αὐτοὶ κατὰπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἦλαννον δὲ καὶ οὗτοι πάντες
ἄρματα. ὥς δ' αὕτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο
ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν
αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἦλαννον δὲ πάντες καμήλους ταχυ-
τῆτα οὐ λειπομένης ἵππων.

Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἰππεύει, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ⁸⁷
ἐγένετο ὁκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἄρ-
μάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππῆες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα,
Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐπετετάχατο· ἅτε γὰρ τῶν ἵππων
οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ
φροβέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἰππαρχοὶ δὲ ἦσαν Ἀρμαμίθρης τε ⁸⁸

καὶ Τίθαιος Λάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος
Φαρνούχης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νουσέων. ὥς γὰρ
ὠρμέοντο ἐκ Σαρδίων, συμφορῇ ἐνέπεσε ἀνεθελήτῳ·
ἐλαύνοντι γάρ οἱ ἐπὶ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ἐπέδραμε
κύων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προΐδων ἐφοβήθη τε καὶ στάς
ὀρθὸς ἀπεσείστατο τὸν Φαρνούχεια, πεσὼν δὲ αἰμά τε ἤμειε
καὶ ἐς θοδίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χώρον
ἐν τῇ περ κατέβαλε τὸν δεσπότην ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι
γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρε-
λύθη τῆς ἡγεμονίης.

- 89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διη-
κόσια καὶ χίλια, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἶδε, Φοίνικες μὲν
σὺν Σύροισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκοσίας, ὧδε
ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχο-
τάτω πεποιημένους τρόπον τὸν Ἑλληνικόν, ἐνδεδυκότες δὲ
θωρηκὰς λινέους, ἀσπίδας δὲ ἵνυς οὐκ ἐχούσας εἶχον καὶ
ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἶκεον, ὥς
αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ
ὑπερβάντες τῆς Συρίας οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν· τῆς
δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν
Παλαιστίνῃ καλεῖται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διη-
κοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα
χηλεῖτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἵνυς μεγάλας ἐχούσας,
καὶ δοῦρατά τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ
πλῆθος αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας
90 εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο, Κύπριοι δὲ παρείχοντο
νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν
κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, οἱ δὲ ἄλλοι
εἶχον κισθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατὰπερ Ἑλλήνες. τούτων δὲ
τοσάδε ἔθνεά ἐστι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων,
οἱ δὲ ἀπ' Ἀρχαδίης, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθρου, οἱ δὲ ἀπὸ Φοι-
νίκης, οἱ δὲ ἀπ' Αἰθιοπίας, ὥς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι.
91 Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν
τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισῆμά τε εἶχον ἀντ'
ἀσπίδων, ὠμοβοῆς πεποιημένα, καὶ κισθῶνας εἰρινέους
ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον,

ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίησι μαχαίρησι πεποιημένα. οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήμερος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι· οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι ⁹² δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα θωρηκοφόροι τε ἑόντες καὶ νημιδοφόροι, εἶχον δὲ τόξα κρανεῖνα καὶ δίστους καλαμίνας ἀπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεόμενα, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πῖλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες, ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος ἀνδρὸς Ἀθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Λωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τριή- ⁹³ κοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οὔτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο ἐσκευασμένοι ὥς Ἕλ- ⁹⁴ ληνες. Ἴωνες δὲ ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Εὐσθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὥς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλές, ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐσθου Ἴωνες. νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας ὥπλι- ⁹⁵ σμένοι ὥς Ἕλληνες, καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκάπολιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολίες δὲ ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὥς Ἕλληνες καὶ τὸ πάσαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὥς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηνῶν (Ἀβυδινοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώραν μένουσι φυλάκους εἶναι τῶν γεφυρέων), οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἴσαν ὥς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ Ἴωνων καὶ Λωριέων ἄποικοι.

Ἐπεβάτενον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι ⁹⁶ καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο νέας

Φοίνικες καὶ Φοινίκων Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι
 ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτῶν ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπι-
 χώριοι ἡγεμόνες, τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέρομαι ἐς
 ἱστορίας λόγον, οὐ παραμένημαι· οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκά-
 στον ἐπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τ' ἔθνει ἐκάστη ὅσαι-
 περ πόλεις τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὥς
 οὐ στρατηγοὶ ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι,
 ἐπεὶ στρατηγοὶ οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες
 τῶν ἔθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται
 97 μοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε, Ἀριαβίγνης τε ὁ
 Λαρείου καὶ Προξιάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ Μεγαβάζος ὁ
 Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Λαρείου, τῆς μὲν Ἰάδος τε
 καὶ Καριζῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης ὁ Λαρείου τε παῖς καὶ
 τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Ἀγνυτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαι-
 μένης Ξέρξεω ξὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός, τῆς δὲ ἄλλης
 στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηχόντεροι δὲ καὶ πεντη-
 χόντεροι καὶ κέρουροι καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα σμικρὰ συν-
 98 ἐλθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπι-
 πλωόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς οἶδε ἦσαν οἱ οὐνο-
 μαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσον, καὶ Τύριος
 Ματίην Σιρώμιον, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλον, καὶ
 Κίλιξ Σπέννεσις Ὀρομέδοτος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος
 Σίτια, καὶ Κύπριοι Γόργος τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ ὁ
 Τιμαγόρεω, καὶ Καρῶν Ἰστιαιὸς τε ὁ Τύμνεω καὶ Πίγρης
 99 ὁ Σελδώμιον καὶ Λαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. τῶν μὲν
 ἄλλων οὐ παραμένημαι ταξιαρχέων ὥς οὐκ ἀναγκα-
 ζόμενος, Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῖναι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός, ἣτις ἀποθανόντος
 τοῦ ἀνδρός αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς
 ἐπάρχοντος νεγρίεω ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρὸς ἐστρα-
 τεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὲ ἦν
 αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Αὐγδάμιος, γένος δὲ ἐξ
 Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητροθεν δὲ Κρήσσα.
 ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κρήων καὶ Νισυρίων
 τε καὶ Καλυδονίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης
 τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας
 παρείχετο, πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας

βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολλίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὼν Λωρικόον, Ἀλικαρνησσίας μὲν Τροιζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.

Ξέρξης δέ, ἐπεὶ ἡριθμύθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ¹⁰⁰ ἐπεθύμησε αὐτὸς σφρεας διεξελάσας θηγήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἄρματος παρ' ἔθνους ἐν ἑαστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί, ἕως ἐξ ἑσχάτων ἐς ἑσχάτα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθαισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην ὕξετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῇ καὶ παρέπλωε παρὰ τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτέων τε ἐκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχεον, τὰς πρώρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὥς ἐς πόλεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν προρρέων πλώων ἐθῆετο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεός, ¹⁰¹ μετεπέμψατο Δημάρχτην τὸν Ἀρίστωνος συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καλέσας δ' αὐτὸν εἶρετο τάδε. “Δημάρχτε, νῦν μοί σε ἡδύ ἐστι εἶρεσθαι τὰ ἐθέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλις οὐτ' ἐλαχίστης οὐτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἑλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὥς ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἑλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρης οἰκόντες ἄνθρωποι συλληχθεῖσαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι μὴ ἔόντες ἄρθμοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτῶν, πυνθέσθαι.” ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα, ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη “ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀληθεῖη χρήσωμαι πρὸς σὲ ἢ ἡδονῇ;” ὁ δὲ μιν ἀληθεῖη χρήσασθαι ἐκέλευε, φράς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. ὥς δὲ ταῦτα ¹⁰² ἤκουσε Δημάρχτης, ἔλεγε τάδε. “βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθεῖη χρήσασθαι πάντως με κελεύεις ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ

ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κοτε σύντροφός ἐστι, ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεομένη ἢ Ἑλλὰς τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ ἐκείνους τοὺς Λωρικοὺς χώρους οἰκημένους, ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους ἀλλὰ περὶ Ἰακεδαιμονίων μόνων, πρῶτα μὲν ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι, αὐτὶς δὲ ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἰόντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί τε εἶσι· ἦν τε γὰρ τύχῃσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὔτοι μαχέσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε καὶ πλεῦνες.”

103 ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελάσας ἔφη “Δημιόρητε, οἷον ἐφθέγγαιο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῶδε μαχέσασθαι. ἄγε εἰπέ μοι· σὺ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι· σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτο οἷον σὺ διαιρέεις, σέ γε τὸν ἐκείνων βασιλέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ ἐκείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σὲ δὲ γε δίζημαι εἵκοσι εἶναι ἀντάξιον. καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῦτ’ ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος· εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἰόντες καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι, ὅσοι σὺ τε καὶ οἱ παρ’ ἐμὲ φοιτέουσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχέετε τοσοῦτο, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴῃ. ἔπει φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκίῳ· κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ἰόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ’ ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι; ἔπει τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, ἰόντων ἐκείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίαιτ’ ἂν, δειμαίνοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνονες, καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἰόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποιεοίεν τούτων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε

καὶ ἀνισωθέντας πλήθει χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι
 μούνουσι μάχεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ
 λέγεις, ἔστι γε μέντοι οὐ πολλὸν ἀλλὰ σπάνιον· εἰσὶ γὰρ
 Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἱ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων
 ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος πολλὰ
 φλυηρέεις.” πρὸς ταῦτα Δημάρετος λέγει “ὦ βασιλεῦ, ¹⁰⁴
 ἀρχῇθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθεῖη χρεόμενος οὐ φίλα τοι
 ξέρω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀλη-
 θεσιτάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι. καίτοι ὥς
 ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἱστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μά-
 λιστα ἐξεπίσται, οἷ με τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι
 πατρῷα ἄπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι, πατὴρ δὲ ὁ
 σὸς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκ ὦν
 οἰκὸς ἐστὶ ἄνδρα τὸν σώφρονα εὖνοιαν φαινομένην διω-
 θέσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀν-
 δράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι οὔτε δυοῖσι,
 ἐκὼν τε εἶναι οὐδ' ἂν μουννομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴῃ
 ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγών, μαχοίμην ἂν πάντων
 ἡδιστα ἐνὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι
 τριῶν ἄξιος εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν
 ἓνα μαχόμενοι οὐδαμῶν εἰσὶ κακίονες ἀνδρῶν, ἀλέες δὲ
 ἄριστοι ἀνδρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροὶ γὰρ ἱόντες οὐ πάντα
 ἐλεύθεροὶ εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑπο-
 δειμαίνουσι πολλῶν ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι γῶν
 τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγει· ἀνώγει δὲ τὴν αἰεὶ, οὐκ ἐὼν φεί-
 γειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας
 ἐν τῇ τάξει ἐπιζωατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαινο-
 μαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τᾶλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοιπόν·
 νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι
 βασιλεῦ.”

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ¹⁰⁵
 ἔτρεψε καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἠπίως
 αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης
 καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην
 τὸν Μεγαδόστιω, τὸν δὲ ὑπὸ Λαρείου σταθέντα κατα-
 παύσας, ἐξήλανε τὸν σιρατὸν διὰ τῆς Θορηκίης ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα. κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, ¹⁰⁶

- τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε ὥς ἀριστεύοντι πάντων
 ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους, πέμπεσκε
 δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὥς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι
 Μασσαμέιοισι ἐκρόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον
 ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θορήκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησ-
 πόντιου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες οἱ τε ἐκ Θορήκης καὶ
 τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ἐπ' Ἑλλήνων
 ὕστερον ταύτης τῆς στρατιλασίης ἐξαιρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
 Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολ-
 λῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται
 107 παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἐξαι-
 ρεθέντων ἐπ' Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε
 εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν εἰ μὴ Βόγην μόνον τὸν ἐξ Ἡϊόνος.
 τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαίετο, καὶ τοὺς περιεόντας αὐτοῦ
 ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα, ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἵνου
 μεγάλοι ἐγένετο Βόγης, ὅς ἐπειδὴ ἐπολιορκέτο ἐπ' Ἀθη-
 ναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπό-
 σπονδον ἐξελεῖν καὶ ροστῆσαι ἐς τὴν Ἀσίην οὐκ ἠθέλησε,
 μὴ δειλὴν δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς
 τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ,
 συννήσας πυρὴν μεγάλην ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα
 καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτεν ἐσέβαλε
 ἐς τὸ πῦρ, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ
 ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν
 Στρυμόνα, ποιήσας δὲ ταῦτα ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ.
 οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ
 Περσέων.
- 108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 τοῖς δὲ αἰεὶ γινομένοις ἐμποδὼν συστρατεύεσθαι ἡγάγ-
 καζε· ἐδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδῖλωται,
 ἢ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ἐπὶ βασιλέα δασμο-
 γόρος, Μεγαβάζον τε καταστρεψαμένον καὶ ὕστερον Μαρ-
 δονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου πρῶτα
 μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς
 ἐσπέρην πόλιν τῇ ὀνόμα ἐστι Μεσαμβρίη. ἔχειται δὲ
 ταύτης Θασίων πόλις Στρώμη, διὰ δὲ σφῶν τοῦ μέσου
 Αἰσσοῦ ποταμοῦ διαρρέει, ὅς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ

παρέχων τῷ Ξέρξῳ στρατῷ ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη
 πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική· ἔστι
 μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κιζόνων. δια- 109
 βὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον
 πόλις Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβεται, Μαρωνείαν Λίκαιαν
 Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξίη καὶ κατὰ ταύτας λίμνας
 οὐνομαστὰς τάσδε, Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρώμης
 κειμένην Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ Λίκαιαν Βιστονίδα, ἐς τὴν
 ποταμοὶ δύο ἔσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος.
 κατὰ δὲ Ἀβδηρα λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἑοῦσαν οὐνομαστὴν
 παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θά-
 λασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἱππειώτιδας
 πόλεις παρήη, τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἑοῦσα τυγχάνει ὥσεί τιτή-
 κοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ
 κάρτα ἀλμυρή· ταύτην τὰ ὑποζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνε-
 ξήρηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐνομά ἐστι Πίστιρος. ταύτας 110
 μὲν δὴ τὰς πόλεις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας
 ἔξ ἐωντόμου χειρὸς ἀπέργων παρεξίη· ἔθρεα δὲ Θρηζίων
 δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο τοσάδε, Παῖτοι Κίζονες
 Βίστονες Σαπαῖοι Δερσαῖοι Ἥδωνοὶ Σάτραι. τούτων οἱ
 μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο·
 οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκόντες καταλεχθέντες τε
 ἐπ' ἑμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες περὶ ἀναγκα-
 ζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ἐπὶ- 111
 κοοὶ ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελέουσι τὸ
 μέχρ' ἑμεῦ αἰεὶ ἰόντες ἐλεύθεροι μούνοι Θρηζίων· οἰκέ-
 ουσί τε γὰρ οὔρεα ὑψηλά, ἴδηςί τε παντοίησι καὶ χιόνι
 συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι, οὔτοι, οἱ τοῦ Διο-
 κύσου τὸ μακτῆρόν εἰσι κεκτημένοι. τὸ δὲ μακτῆρον τοῦτο
 ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν
 Σατρέων εἰσὶ οἱ προσηγνεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ
 ἡ χρέουσα κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλιώτερον.

Παραμεψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα 112
 τούτων παραμείβεται τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν ἐν Φάργης
 ἔστι οὐνομα καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ'
 αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ
 Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἔδον μέγα τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ

- χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνι μέταλλα, τὰ νέμονται Πιερές
 113 τε καὶ Ὀδόμαντοι καὶ μάλιστα Σάτραι. ὑπεροικέοντας δὲ
 τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέῳ ἀνέμου Παίονας Δόβηράς τε καὶ
 Παιόπλας παρεξιὼν ἦγε πρὸς ἐσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ
 ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἔων
 ἔρχε Βόγης τοῦπερ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύ-
 μην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος καλέεται
 Φυλλίς, κατατείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην ἐπὶ ποταμὸν
 Ἀγγίτην ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμ-
 βρίην τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ Μάγοι
 114 ἐκαλλιρέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. φαρμακεύσαντες
 δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις
 ἐν Ἑννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γε-
 γύρας, τὸν Στρυμόνα εἰρόντες ἔξενυμένον. Ἑννέα δὲ ὁδοὺς
 πυνθανόμενοι τὸν χώρον τοῦτον καλέσθαι, τοσοῦτους ἐν
 αὐτῇ παῖδας τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων
 ζώοντας κατώρουσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσ-
 σειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμυστριν τὴν Ξέρξῳ γυναῖκα πυνθάνομαι
 γηράσασαν δις ἐπὶ Περσέων παῖδας ἰόντων ἐπιφανέων
 ἀνδρῶν ὑπὲρ ἑωυτῆς τῇ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ
 ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν.
- 115 Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐν-
 θαῦτα πρὸς ἡλίον δυσμέων ἔστι αἰγιαλὸς ἐν τῇ οἰκημένην
 Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε· αὕτη δὲ καὶ ἡ κατῴ-
 περθε ταύτης καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν
 ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων ἦγε διὰ Συλῆος
 πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβό-
 μενος, καὶ ἀπίκετο ἐς Ἀκανθον, ἅμα ἀγόμενος τούτων
 ἕκαστον τῶν ἑθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος
 οἰκεόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς μὲν
 παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατενομένους,
 τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης πεζῇ ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύ-
 την, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἦλασε, οὔτε συγ-
 χέουσι Θρήικης οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέβονταί τε μέγας
 116 τὸ μέχρι ἐμεῦ. ὥς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθον ἀπίκετο, ξει-
 νίην τε ὁ Ξέρξης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε καὶ ἐδωρή-
 σατό σφας ἐσθίῃτι Μηδικῇ ἐπαίνεέ τε, ὁρέων αὐτοὺς

προθύμους ἔοντας ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων.
 ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἔοντος Ξέρξεω συνήγειρε ὑπὸ νόσου ἀπο- 117
 θανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον
 ἔοντα παρὰ Ξέρξῃ καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάρθῃ τε
 μέγιστον ἔοντα Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πήχεων βασι-
 λείων ἀπέλειπε τέσσερας δακτύλους) φρονέοντά τε μέγι-
 στον ἀνθρώπων, ὥστε Ξέρξην συμφορὴν ποιησάμενον
 μεγάλην ἔξενεῖταί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμ-
 βοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι
 Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἴρωι, ἐπαινουμένους τὸ
 οὔνομα.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχαίῃ ἐποι- 118
 ἔετο συμφορὴν, οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν
 καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην ἐς πᾶν κακοῦ ἀπίκατο, οὕτω ὥστε
 ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο, ὅπου γε θασίοισι ὑπὲρ
 τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλιων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν
 Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασι Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος
 ἀραιρημένος, τῶν ἀσίων ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα.
 ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετε-
 λεσμένα. ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι 119
 οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον
 τοιόνδε τι ἐγίνετο οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνον προειρημένον καὶ
 περὶ πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τά-
 χιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον
 ἐν τῇσι πόλεσι οἱ ἀστοὶ ἄλευρά τε καὶ ἄλγιστα ἐλοίεν
 πάντες ἐπὶ μῆρας συνεχροῖς· τοῦτο δὲ κτήρεα σιτεύεσκον
 ἔξενερίζοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χειρ-
 σαίους καὶ λιμναίους ἐν τε οἰκίμασι καὶ λάκκοις, ἐς ὑπο-
 δοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα
 ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῖντο, καὶ τὰλλα ὅσα ἐπὶ
 τράπεζαν τίθεται πάντα. ταῦτα μὲν αὐτῷ τε βασιλεῖ
 καὶ τοῖσι ὁμοσίτοιςι μετ' ἐκείνου ἐπεποιήτο, τῇ δὲ ἄλλῃ
 στρατῇ τὰ ἐς τροχὴν μοῖρα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπί-
 κοιτο ἡ στρατιή, σκηρὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοιμὴ ἐς τὴν
 αὐτὴς σταθμὸν ποιέεσκειτο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλῃ στρατῇ
 ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνον γένοιτο ὥρη, οἱ μὲν δευό-
 μενοι ἔχισκον πόνον, οἱ δὲ ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ

ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σιγὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἐπιπλά πάντα λαβόντες οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες
 120 οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι. ἔνθα δὲ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῳ ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι πανδημεί, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρὰ ἕζεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν παραιτομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἱμίσεια, τῶν τε παροικομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοῖα τῷ δειπνῷ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβήναι.

121 Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι ὅμως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλειον, Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπὸ τῆς ἐνδοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας, Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπὸ ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἑπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὥδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο. τρεῖς μοίρας δὲ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζόν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἑστρατήγηον Μαρδόνιος τε καὶ Μασίστις, ἑτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦγε τοῦ στρατοῦ τριτημορις τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἑστρατήγηον Τριτανταίχιμος τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτῃ τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦγε μὲν τὸ μέσον αὐτῶν, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον.

122 Ὁ μὲν τὴν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθῃ ὑπὸ Ξέρξει καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσιν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῳ τε πόλιν καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκέαται, ἐνθεῦτεν, ὥς καὶ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλωε ἀπιέμενος ἐς τὸν θερμαῖον κόλπον, κάμπτιον δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην Γαληψὸν

Σερμύλην Μηγίβεροναν Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη ¹²³
 Σιθωνίη καλεῖται, ὃ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὃ Ξέρξῃσιν συν-
 τάνων ἀπ' Ἀμπελίου ἄκρης ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ
 δὲ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε
 καὶ στρατιὴν παρελαμβάνε ἐκ Ποτιδαίης καὶ Ἀφύτιος καὶ
 Νέης πόλιος καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβω καὶ Σκιώνης καὶ
 Μένδης καὶ Σάνης· αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην
 πρότερον δὲ Φλέγγην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλώων
 δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἐπλώε ἐς τὸ προειρημένον, παρα-
 λαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολιῶν τῇ Παλ-
 λήνῃ, ὁμορρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ, τῇσι οὐνόματά
 ἐστι τάδε, Αἰπαξος Κώμβρεια Λισαὶ Γίγωνος Κάμψα
 Σμίλα Αἶνεια· ἡ δὲ τούτων χώρα Κροσσαίῃ ἐτι καὶ ἐς τὸδε
 καλεῖται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτεον καταλέγων
 τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἦδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλ-
 πον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὃ πλόος καὶ γῆν τὴν
 Μυγδονίην, πλώων δὲ ἀπίζετο ἐς τε τὴν προειρημένην
 Θέρμην καὶ Σίνδον τε πόλιν καὶ Χαλέστρην ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν
 ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοτ-
 τιαίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον
 πόλεις Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν ποταμόν ¹²⁴
 καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τούτων περιμένων
 βασιλέα ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς
 ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου τὴν μεσόγαιαν τάνων τῆς
 ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο
 δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχρί-
 δωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος ὁρεῖ διὰ Μυγδονίης
 χώρας καὶ ἔξιει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ.
 πορευομένῳ δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεθήσαντο τῇσι σιτο- ¹²⁵
 γόροισι καμήλοισι· κατασφαιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς
 νύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἦθ' ἄλλον μὲν οὐδενὸς
 ἄπτοντο οὔτε ἐποξυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμή-
 λους ἐκεράϊζον μούνας. θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅτι κατὰ
 τὴν τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας
 τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι, τὸ μῆτε πρότερον ὀπώπεσαν
 θηρίον μῆτε πεπειρέατο αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ ¹²⁶

χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρα
ὑπερμεγάθέα ἐστὶ τὰ ἐς Ἑλλήνας φοιτέοντα. οὗρος δὲ
τοῖσι λέουσί ἐστὶ ὃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος
καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς
τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἔμπροσθε Εὐρώ-
πης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας τοῦ Ἀχελῷου
ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἰπεύῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτων τῶν
ποταμῶν γίνονται.

- 127 Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ
τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύο-
μενος τὴν παρὰ Θάλασσαν χώραν τοσὴνδε, ἀρξάμενος ἀπὸ
Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης μέχρι Ἀνδιδεῶ τε ποτα-
μοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε
καὶ Μακεδονίδα, ἐς τῶντ' ῥέεθρον τὸ ἕδωρ συμμίσγοντες.
ἑστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ
βάρβαροι, τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν ἐκ
128 στρατιῇ πινόμενος ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς
Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε Οὐλύμπον καὶ τὴν
Ὀρσσαν, μεγάθει τε ὑπερμύζεα ἑόντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν
αὐλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός,
ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπε-
θύμησε πλώσας θηήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,
ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἐμελλε ἔλθ' διὰ Μακεδόνων τῶν κατύ-
περθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν·
ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπε-
θύμησε, καὶ ἐποίησε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς
τῆν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι,
ἀνέδεξε σχιμήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν
αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἑπεὶ δὲ ἀπίκετο καὶ ἐθῆρσατο
Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώματι μεγάλῳ ἐπέ-
σχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμῶνας τῆς ὁδοῦ εἶρετο εἰ
τὸν ποταμὸν ἔστι παρατρέψαντα ἐτέρῃ ἐς Θάλασσαν ἔξα-
129 γαγεῖν. τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι
λίανην ὥστε γε συγγεκλημένην πάντοθεν ὑπερμύζεσι
οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε
Πήλιον οὗρος καὶ ἡ Ὀρσσα ἀποκλιθεὶ συμμίσγοντα τὰς

ὑπωρέας ἀλλήλοισι, τὰ δὲ πρὸς βορέῳ ἀνέμον ὁ Οὐλύμπτος, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρῃν ὁ Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίῃν τε καὶ ἀνεμον νότον ἢ Ὅθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ ἐοῦσα κοίλῃ. ὥστε ὢν ποταμῶν ἐξ αὐτῇ καὶ ἄλλων συχρῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοξίμων μάλιστα τῶνδε, Πηγείου καὶ Ἀπιδανοῦ καὶ Ὀροχώνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσου, οἱ μὲν νῦν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληρίοντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι δι' ἐνὸς ἀλῶνος καὶ τούτου στενοῦ ἔχρουν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμισχέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πενειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων ἀνωγύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ ἀλῶνος καὶ διεκρούου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν, ῥέειν δὲ ποιεῖν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νῦν Θεσσαλοὶ ἡσσι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν ἀλῶνα δι' οὗ ῥέει ὁ Πηγειὸς, οἰκίῳτά λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστεῶτα ἐπὶ σεισμῷ τοῦ θεοῦ τοῖοι ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν γαίῃ Ποσειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμῷ ἔργον, ὥς ἡμοὶ ἐφαίνεται εἶναι, ἢ διάστασις τῶν οὐρέων. οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένοι ¹³⁰ Ξέρξῳ εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηγίῳ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως εἶπον “ βασιλεῦ, ποταμῷ τοίτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἴδε αὐτή· οὐρεσι γὰρ περιεστεγάνωται πᾶσα Θεσσαλία.” Ξέρξῳ δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα “ σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφνέλαξαντο γνωσιμαχείοντες καὶ τᾶλλα καὶ ὅτι χώραν ἄρα εἶχον εἰαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον· τὸν γὰρ ποταμὸν προῆγμα ἂν ἦν μοῦνον ἐπεῖναι σφῶν ἐπὶ τὴν χώραν, χώματι ἐκ τοῦ ἀλῶνος ἐχθιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρον, ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.” ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλένῳ παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωυτοῦς

βασιλέϊ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνους ἐπαγγέλλεσθαι φίλην. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ θηρησάμενος ἀπέπλωε ἐς τὴν Θέρμην.

- 131 Ὁ μὲν δὲ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς· τὸ γὰρ δὴ οὔρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορίᾳ. ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπαντα ἡ στρατιὴ ἐς Περραιβοὺς· οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν ἀτίχματο οἱ μὲν κεινοί, οἱ δὲ φέροντες γῆν τε
- 132 καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδε, Θεσσαλοὶ Θόλοπες Ἐνιῆρες Περραιβοὶ Λοκροὶ Μάγνητες Μηλῖες Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῆται καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληες ἔταμον ὄρμιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι· τὸ δὲ ὄρμιον ὧδε εἶχε, ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἕλληνες ἔόντες μὴ ἀναγκασθέντες, κατασιάντων σφι εὖ τῶν προηγημάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελ-
- 133 φοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὲ ὄρμιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι, ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀτέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας τῶνδε εἶνεκεν· πρότερον Λαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον οἱ δ' ἐς γρέα ἐσβαλόντες ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τούτων μὲν εἶνεκεν οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτίσοντας· ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεκε ἀνεθέλκτον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν
- 134 αἰτίην δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δὲ ὦν Μακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἔστι Ταλθυβίου ἱρόν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκταὶ αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιγῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεομένων Μακεδαιμονίων, ἀλῆς τε πολλάκις συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Μακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλης ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται

φύσι τε γεγονότες εὖ καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ἐπέδυσαν ποιὴν τίσαι Ξέρῃ τῶν Λαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανομένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὕτη ¹³⁵ τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τοῖτοισι τὰ ἔπεια. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα ἀπικνέονται παρ' Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας ξείνια προθέμενος ἰστία, ξεινίζων δὲ εἶρετο λέγων τάδε. “ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φέγετε βασιλεῖ φίλοι γενέσθαι; δρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες. οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς εἰ δοίητε ἡμέας αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἂν ἡμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέος.” πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε. “Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα· τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένου συμβουλευεῖς, τοῦ δὲ ἄπειρος ἰών· τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται, ἔλευθερίας δὲ οὔκω ἐπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ οὐτ' εἰ μῆ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δούρασι συμβουλευέοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μαχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέεσι.” ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμεί- ¹³⁶ ψαντο, ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα καὶ βασιλεῖ ἐς ὅψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν δορυφόρων κελευόντων καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλέα προσπίπτοντας οὐκ ἔφασαν ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσιν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνεῖν οὔτε κατὰ ταῦτα ἵκειν. ὥς δὲ ἀπεμάχεσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα “ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων ποιὴν ἐκείνων τίσοντας,” λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὁμοίος ἔσεσθαι Λακεδαιμόνιοισι· ἐκείνους μὲν γὰρ συγγεῖαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσσει ταῦτα οὐ ποιήσιν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. οὕτω ἡ Ταλθυρίου ¹³⁷

μῆνις καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων ἐπαύσατο τὸ παρατήνα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειπεν πολλῶ ἐπὶ γέρῳ κατὰ τὸν Πελοποννησίῳν καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλεόν τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνίριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἴλε Ἀλίας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀγγέλοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκῳ τοῦ Τίρρεω Θρηζίκου βασιλέος καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πυθέω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ἐπ' Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέης ὁ Ἀδεϊμάντου Κορίνθιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν τιν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου, ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

- 138 Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέος ὄνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ἔδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστησαν, ἅτε οὔτε νεῶν ξουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προ-
- 139 θυμῳ. ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι γνώμῃν ἀποδέξασθαι ἐπίφθορον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δέ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχύσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μέιναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρέοντο ἀντιέμμενοι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν

μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κειθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐκόντων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ πόλιν ἀλισχομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμονυώθησαν, μονυωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὀρέοντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας μηδίζοντας ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρω ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυνθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναίους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τάλῃ-θέος. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πραγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψιν ἐμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμῇ-δισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δαῖμα βαλόντα ἐπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς ¹⁴⁰ θεοπρόπους χρηστηριάξασθαι ἦσαν ἐτοιμοί· καὶ σφί ποιή-σασι περὶ τὸ ἱερὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόν-τες ἵζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὖνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε.

ὦ μέλει, τί κάθησθε; λιπὼν φρενὶ ἔσχατα γαίης δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα. οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε πόδες νέατοι οὐτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης λείπεται, ἀλλ' αἰδὶλα πέλει· κατὰ γὰρ μιν ἱερίτει πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων. πολλὰ δὲ καὶ ἀπολεῖ πυργώματα, τοῦ τὸ σὸν οἶον· πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει, οἳ πον νῦν ἰδρωτὶ ῥεεῦμενοι ἐστήγασι, δαίματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι αἶμα μέλαν κέχεται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκης. ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμὸν.

141 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέοντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐτὶς ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι “ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεῖς τὰς ἱκετηρίας τὰςδε τὰς τοι ἔχομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ’ αὐτοῦ τῇδε μενόμεν ἔστ’ ἂν καὶ τελευτήσωμεν”, ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα τὰδε.

οὐ δύναται Παλλὰς Δί’ Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μῆτιδι πυκνῇ.
 σοὶ δὲ τόδ’ αὐτὶς ἔπος ἔρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
 τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισχομένων ὅσα Κέκροπος οὔρος
 ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
 μούνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ’ ὀνήσει.
 μὴδὲ σύ γ’ ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
 πολλὸν ἀπ’ ἡπείρου στρατὸν ἵσυχος, ἀλλ’ ἐποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίος ἔσση.
 ὦ θεῇ Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
 ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

142 ταῦτά σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, γινώμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζημένων τὸ μαντήιον, καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἢ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἀπέγρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι, οἱ δ’ αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,
 ὦ θεῇ Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
 ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν φραμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὥς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἔσσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους.

Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ ¹⁴³ παριών, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο· οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἔόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἡπίως χρησθῆναι, ἀλλ' ὥδε “ὦ σχετλίῃ Σαλαμῖς” ἀντὶ τοῦ “ὦ θεῇ Σαλαμῖς”, εἴ πέρ γε ἔμελλον οἱ οἰκίτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν· ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῇσθαι τὸ χρηστήριον συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὥς ναυμαχίοντας συνεβούλευε, ὥς τούτου ἔontos τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετιώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλ' ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. ¹⁴⁴ ἑτέρῃ τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἰρίστευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετὰλλων σφι προσήλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἑκαστὸς δέκα δραχμίας, τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους τῆς διαιρέσεως ταύτης πανσαμένους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων· οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιοιθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξέ τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεῖ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι.

Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγέγονε· ¹⁴⁵

συλλεγομένων δὲ ἐς τὸ αὐτὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα [Ἑλλήνων τῶν] τὰ ἀμείνω φρονηόντων καὶ διδόντων σῆσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκειε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους· ἦσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεκορημένοι, ὃ δὲ ὢν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγυπτίησι. μετὰ δὲ πυνθανόμενοι Ξέρξην σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος προγγμάτων, ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους ὁμαιχιρὴν συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνι τὸν Λειομέλειος, ἐς τε Κέρκυραν, κελείσοντας βωθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τῷ αὐτῷ πρήσσοιεν πάντες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ Γέλωνος προγγήματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω.

- 146 Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπονσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδεις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιήν, ὥς ἐπάϊστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ἐπὶ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὥς ἀπολεόμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος, Ξέρξης δὲ ὥς ἐλύθετο ταῦτα, μεμψθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἵν' καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶοντας, ἄγειν παρ' ἐωυτόν. ὥς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἦγον ἐς ὅψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυνθόμενος ἐπ' οἷσι ἵλθον. ἐκέλευσέ σφας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον, ἑπεὶ δὲ ταῦτα θηγόμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς
- 147 τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσιτίας. ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐειτέλλετο, ὥς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὐτ' ἂν τὰ ἐωυτοῦ προγγήματα προεπίθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὐτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἰσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα δοκέειν ἔργη ἀκούσαντας τοὺς

Ἑλλήνας τὰ ἑωυτοῦ πράγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινο-
μένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἑλευθερίην, καὶ οὕτω
οὐδὲ δεῖσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πράγματα ἔχειν.
οἷκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇδε ἄλλη. ἔων γὰρ ἐν Ἀβύδῳ
ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώοντα
τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιαν καὶ Πελοπόννησον κομι-
ζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὥς ἐπύθοντο πολέμια
εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες
ἔς τὸν βασιλέα ὁπότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο
αὐτοὺς ὅκη πλώοιεν· οἱ δὲ εἶπαν “ἔς τοὺς σους πολεμίους,
ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.” ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη “οὐκ ὦν
καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλώομεν ἐνθαπερ καὶ οὔτοι τοῖσι τε ἄλλοισι
ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῖτα ἀδικέουσι οὔτοι ἡμῖν σιτία
παρακομίζοντες;”

Οἱ μὲν νυν κατὰσκοποι οὕτω θηρησάμενοί τε καὶ ἀπο- 148
πεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, οἱ δὲ συνωμόται
Ἑλλήνων ἐπὶ τῇ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατα-
σχόπων δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ
λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γενέσθαι ὧδε. πνθέσθαι γὰρ
αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν
Ἑλλάδα, πνθόμενοι δέ, καὶ μαθόντες ὥς σφας οἱ Ἑλ-
ληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃν, πέμ-
ψαι θεοπρότους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους
ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιῆσαι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ
σφείων τεθιάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Μακεδαιμονίων καὶ
Κλεομένους τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τῶν δὲ εἵνεκεν πέμπειν.
τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτέουσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε.

ἔχθρὸν περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν,

εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων περφυλαγμένος ἦσο

καὶ κεφαλὴν περφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσῃ.

ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὥς
ἔλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ
λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὥς ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιεῖν
ταῦτα τριήκοντα ἔτια εἰρήνῃ σπείσάμενοι Μακεδαιμο-
νίοισι καὶ ἡγερόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης·
καίτοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν,

149 ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστήριου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἑλλήνας συμμαχίην. σπονδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκοντοετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἰουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσῃν, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοισίδε, περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλλεσθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφίσι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἓνα. οὐκ ὦν δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης, μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμώψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιτῶν τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι, προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοις πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους.

150 Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι· ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἀργος πρότερον ἢ περ δομῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι “ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν εἶναι ἀπ’ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφείας Θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοις τιμωρέοντας ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ’ ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἣν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέζοντας ὑμέων ἄξω.” ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν, ἐπεὶ δὲ σφῆας παραλαμβάνειν τοὺς Ἑλλήνας, οὕτω δὲ ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι

τῆς ἀρχῆς Μακεδαιμόνιοι μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προσφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον ¹⁵¹ λέγουσὶ τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων. τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνονίοις ἰόντας ἐτέρου πρήγματος εἵνεκεν ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἰππονίκου καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας, Ἀργεῖους δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξῳ εἴ σῃ ἔτι ἔμμενει τὴν πρὸς Ξέρξην φιλίην συνεκεράσαντο, ἣ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι· βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξην μάλιστα ἔμμεναι φάναι, καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεος φιλιωτέραν. εἰ μὲν νυν Ξέρξης τε ἀπέ- ¹⁵² πεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργος καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτεον Ἀρτοξέρξην περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τήνπερ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκῆα κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλήσιόισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἑστηκέναντο. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχιστα πεποιήται. ἐγὼ δὲ ὁφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ παντάπασι ὁφείλω, καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἴσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σῃ πρὸς τοὺς Μακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὲ βουλόμενοί σῃ εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης.

Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται, ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι ¹⁵³ τε ἀπὶκατο ἀγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίζοντες Γέλωνι, καὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν Μακεδαιμονίων Σάαρχος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ὁ ἐν Γέλῃ, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Αἰνιδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου καὶ Ἀντιγήμεου οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ· οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἰόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφηνον ἄνδρες

Γελῶν στάσι ἔσσωθέντες. τούτους ὦν ὁ Τηλήνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλ' ἱρὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτίσατο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι· τούτοισι δ' ὦν πίσυνος ἔων κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσσονται. Θῶμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάσθαι, κατεργάσασθαι Τηλήνην ἔργον τοσοῦτο· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἄπαντος ἀνδρὸς γενόμενα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ θώμης ἀνδρείης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεριαντία τούτων πεμφκέναι Θηλυδρείης τε καὶ μαλακιώτερος

- 154 ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτίσατο τοῦτο τὸ γέρας· Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἐπὶ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῶν, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης Κλεάνδρου ἔων ἀδελφεός. ἔχοντας δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἔων Τηλήνῃ τοῦ ἱροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταῖκου [ὃς] ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι Ἱππαρχος· πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους καὶ πρὸς Συρηχοσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχροῖς, ἀνὴρ ἐφαίμετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολέμοις ἔων ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολίων τούτων πλὴν Συρηκουσέων οὐδεμία πέμφεγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος· Συρηχοσίους δὲ Κορίνθιοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἔσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ καὶ οὔτοι ἐπὶ τοισίδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτῃ Καμάρινα Συρηχοσίους παραδοῦναι. Συρηχοσίων δὲ ἦν Καμάρινα τὸ ἀρχαῖον.
- 155 ὥς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ἰβλήν στρατευσάμενον ἐπὶ τοῖς Σικελούς, οὕτω δὲ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ οὐ βουλομένων τῶν πολιγτέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὥς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἵρχε αὐτὸς ἀποστερίσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ

τοῦτο τὸ εὔρημα τοὺς γαμβροὺς καλεομένους τῶν Συρη-
κοσίων ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετετέρων
δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν
τούτους ἐκ Κασμίνης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας ἔσχε καὶ
ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ἐπιόντι Γέλωνι
παραδιδού τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. ὁ δὲ ἐπεῖτε παρέλαβε ¹⁵⁶
τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέειν λόγον ἐλάσσω
ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ
δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσάν οἱ πάντα αἱ Συρή-
κουσαι. αἱ δὲ παραντίκα ἀνὰ τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον.
τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας
ἀγαγὼν πολίητας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέ-
σκαψε, τοῦτο δὲ Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστυῶν τούτων
τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίᾳ,
ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
αὐτῶν παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσ-
δοκούντας ἀπολέσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρη-
κούσας πολίητας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων
οὐκ ἔόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ προσδεχό-
μενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς
Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τὸν δὲ
τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐποίησε διακρίνας.
ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους νομίσας δῆμον εἶναι
συνοίκλημα ἀχαριτώτατον.

Τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνει μέγας ὁ Γέλων· ¹⁵⁷
τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρη-
κούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον τάδε. “Ἐπειμὴν
ἡμέας Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ τούτων σύμ-
μαχοι παραλαμφομένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ
ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως νυν πινθάνειαι, οἷτι
Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων
πάντα τὸν ἡῶν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσιν
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας
ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπ' ἑωυτῷ
ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἵκεις μεγάλως, καὶ μοῖρά
τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντί γε Σικελίης,
βούθεέ τε τοῖσι ἑλευθεροῖσι τὴν Ἑλλάδα καὶ συνελευθεροῖ.

ἄλλης μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεὶρ μεγάλη συν-
 ἄγεται καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἣν δὲ ἡμέων
 οἱ μὲν καταπροδιδῶσι οἱ δὲ μὴ ἐθέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ
 ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνε-
 ται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἣν ἡμέας
 καταστρέψεται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκ ἔξει
 παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βωθέων γὰρ ἡμῖν
 σεωντιῶ τιμωρέεις· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τε-
 158 λευτὴ ὥς τὸ ἐπίπαν χρησιτὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.” οἱ μὲν
 ταῦτα ἔλεγον, Γέλων δὲ πολλὸς ἐνεζέετο λέγων τοιαῦδε.
 “ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολμήσατε
 ἐμὲ σίμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν.
 αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ
 συνεπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συν-
 ἦπτο, ἐπισκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδου
 πρὸς Ἑγεσταιῶν φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 ἐμπόρια συνελευθεροῦν ἀπ’ ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφελεῖαι τε
 καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκεν ἦλθετε βωθή-
 σοντες οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι, τό τε κατ’
 ἡμέας τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται. ἀλλ’ εὖ γὰρ
 ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη. νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελή-
 λυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆλται ἐς ἡμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος
 μῆστις γέγονε. ἀτιμῆς δὲ πρὸς ἡμέων κυρήσας οὐκ ὁμοι-
 ὡσομαι ὑμῖν, ἀλλ’ ἐτοιμὸς εἰμι βωθέειν παρεχόμενος διη-
 κοσίας τε τριήρας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας καὶ δισχιλὴν
 ἵππον καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας
 καὶ δισχιλίους ἵπποδρομούς ψιλούς· σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ
 Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ’ ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέχομαι
 παρῆξιν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ἐπίσχομαι, ἐπ’ ᾧ
 στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν
 βάρβαρον. ἐπ’ ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ’ ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι οὔτ’
 159 ἂν ἄλλους πέμπωμαι.” ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ
 Σύαγχρος εἰπεῖ τε τάδε. “ἦ κε μέγ’ οἰμώξειε ὁ Πελοπίδης
 Ἀγαμέμνων πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηχοσίων. ἀλλὰ τούτου
 μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι
 παραδώσωμεν. ἀλλ’ εἰ μὲν βούλει βωθέειν τῇ Ἑλλάδι,

ἴσθαι ἀρξόμενος ὑπὸ Μακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῦς
 ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βωθέειν.” πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ¹⁶⁰
 ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς λόγους τοῦ Συνάρχου,
 τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε λόγον. “ὦ ξεῖνε Σπαρ-
 τιῖτα, ὀνειδέα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν
 θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ
 οὐ με πείσεις ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ
 ἡμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἡμεῖς
 μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλη-
 σίης ἡγεμόνα καὶ νεῶν πολλὸν πλείνων. ἀλλ' ἐπεῖτε ὑμῖν
 ὁ λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ἐπείξομεν
 τοῦ ἀρχαίου λόγον. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ἡμεῖς ἡγέοισθε,
 τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἰδονὴ τοῦ κατὰ θάλασ-
 σαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ ἐθέλω. καὶ ἢ τούτοισι
 ὑμέας χρεὼν ἐστὶ ἀρχέεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε
 ἐρήμους.” Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προτείνειτο, ἠθάσας δὲ ¹⁶¹
 ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Μακεδαιμονίων ἀμείβετό μιν
 τοισίδε. “ὦ βασιλεῦ Συρριχοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη
 ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ
 δὲ ὅπως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγεόμενος τῆς Ἑλλάδος,
 οὐ προφαίνεις, ὥς δὲ στρατηγίῃς αὐτῆς, γλίχῃαι. ὅσον
 μὲν νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἰδέειν ἡγέεσθαι,
 ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἰσυχίην ἄγειν, ἐπισταμέ-
 νοισι ὥς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἐμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ
 ἀμφοτέρων ἀπολογούμενος· ἐπεῖτε δὲ ἀπάσης ἀπελαινό-
 μενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ' ἦν
 ὁ Λάκων ἐπιῆ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπίσομεν· ἡμετέρη
 γὰρ ἐστὶ αὕτη γε μὴ αὐτῶν βουλομένων Μακεδαιμονίων.
 τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν,
 ἀλλῳ δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχεῖν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε
 πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν νεκτημένοι,
 εἰ Συρριχοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγε-
 μονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ
 ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὀμηρος ὁ ἐπο-
 ποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι τάξαι
 τε καὶ διακοσμεῖναι στρατόν. οὕτω οὐκ ὄνειδος οὐδὲν
 ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ταῦτα.” ἀμείβετο Γέλων τοισίδε. “ξεῖνε ¹⁶²

Ἀθηναῖε, ἡμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ἐπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιόηται.” [οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. διῖλα γὰρ ὥς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστι τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἐσωτοῦ στρατιήν. στερισσομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐσωτοῦ συμμαχίης εἵκαζε ὥς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιούμενον εἴη.]

- 163 Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλυνον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δύνωται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Μακεδαιμονίων ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἶχετο. ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσῃν διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω ἄνδρα Κῶνον ἐς Μελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, παραδοκίχοντα τὴν μάχην τῇ πεσέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ
- 164 Γέλων, ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κῶνον εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενὸς ἀλλ’ ἀπὸ δικαιοσύνης ἐς μέσον Κῶνοισι καταθείς τὴν ἀρχὴν οἶχετο ἐς Σικελίην, ἐνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσίην μεταβαλοῦσαν τὸ οὔνομα. τοῦτον δὲ ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἀπικόμενον διὰ δικαιοσύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἑοῦσαν, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἐσωτοῦ ἐργασμένοισι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλίπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ’ ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα τὰ χρήματα ἄγων.

Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, 165
ὡς ὁμῶς καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων
ἐβώθησε ἅν τοῖσι Ἑλλήσι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ
Αἰνυσιδήμου Ἀγραγαντίνων μονάρχου ἐξελαθεῖς ἐξ Ἰμέρης
Τηρίλλος ὁ Κρινίππου τύραννος ἐὼν Ἰμέρης ἐπῆγε ὑπ'
αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων
καὶ Αἰγύων καὶ Ἑλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων
τριήκοντα μυριάδας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκην τὸν
Ἰννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα, κατὰ ξεινίην τε τὴν
ἑωυτοῦ ὁ Τηρίλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀνα-
ξίλεω τοῦ Κορητίνεω προθυμίην, ὃς Πηγίου ἐὼν τύραννος,
τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους, Ἀμίλκᾳ ἐπῆγε ἐπὶ τὴν
Σικελίην τιμωρέων τῷ πενθερῷ· Τηρίλλον γὰρ εἶχε θυ-
γατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὲ οὐκ
οἶόν τε γενόμενον βωθῆειν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλλήσι
ἀποπέμπειν ἐς Λεληγοὺς τὰ χορήματα. πρὸς δὲ καὶ τάδε 166
λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίῃ
Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκην τὸν Καρχηδόνιον καὶ
ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἑλλήνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκην
Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκό-
σιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς
ἢ συμβολή τε ἐγίνετο καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανι-
σθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶοντα οὔτε ἀποθανόντα
φραῖναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον
Γέλωνα. ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγό- 167
μενος, οἰκότητι χρεομένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι
ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἥρως ἀρξάμενοι μέχρι δειλῆς
ὁψίρης (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκεῖσαι τὴν σύστασιν),
ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ [ἐθύετο καὶ] ἐκαλλιρέετο ἐπὶ πυρρῆς μεγάλης σώ-
ματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑωυτοῦ γινο-
μένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱεροῖσι, ὥς ἐωυτὸν ἐς
τὸ πῦρ· οὕτω δὲ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανι-
σθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέ-
γουσι, εἴτε ἑτέρῳ, ὡς Συρηκόσιοι, τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν
ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι.

168

Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης τοσαῦτα, Κερκυραῖοι δὲ τάδε ἐποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον ὧντοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραντίκα μὲν ἐπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὥς οὐ σφι περιοπτήη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῆ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἶη ἐς τὸ δυνατώτατον. ἐπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα, ἐπεὶ δὲ ἔδεε βωθέειν, ἄλλα νοεῦντες ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόγης δὲ ἀναχθέντες προσέμιζαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταΐναρον γῆς τῆς Ἀκεδαιμονίων ἀνεκώχενον τὰς νέας, καταδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον τῇ πεσέειναι, ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίευν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχουσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιάδε. “ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβάνοντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν ἄλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἠθελήσαμεν τοι ἀντιοῦσθαι οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.” τοιαῦτα λέγοντες ἱλπιζόν πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιευμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβώθεον, ἔρασαν πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεις, ἐπὶ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλεῖν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης.

169

Οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας, Κορίτες δέ, ἐπεῖτε σφέας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτεον εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ἐπεκρίνατο “ὦ νῆπιοι, ἐπιμέμηνησθε ὅσα ἐμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπέμψε μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνέξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίζῳ θάνατον γενόμενον,

ἡμεῖς δὲ ἐκείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπασθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς
 βαρβάρου γυναῖκα." ταῦτα οἱ Κρῆτες ὥς ἀπενειχθέντα
 ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. λέγεται γὰρ Μίνων κατὰ 170
 ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικε-
 λίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀνὰ δὲ χρόνον
 Κρῆτας, Θεοῦ σφεας ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχνι-
 τέων τε καὶ Πραισίων ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς
 Σικανίην πολιορκεῖν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Καμικόν, τὴν
 κατ' ἑμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ οὐ δυναμένους
 οὔτε ἐλεῖν οὔτε παραμένειν λιμῷ συνεσιώτας, ἀπολιπόν-
 τας οἴχεσθαι. ὥς δὲ κατ' Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας,
 ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν·
 συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίαν γὰρ σφι ἔτι
 κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ἰγρίην πόλιν κτί-
 σαντας καταμεῖναι τε καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν
 γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας
 ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ἰγρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς
 δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἑξαισιτάντες προσ-
 ἐπταισαν μεγάλως, ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος
 δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων
 καὶ Ῥηγίων, οἱ ὑπὸ Μικέθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι
 τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντῖνοισι ἀπέ-
 θανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπὶ τὴν
 ἀριθμὸς. ὁ δὲ Μίνυθος οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλειω ἐπίτροπος
 Ῥηγίου καταλέλειπτο, οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ
 Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς
 πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ 171
 Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν
 Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὥς λέγουσι Πραισίοι, ἐσοικίζεσθαι
 ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἕλληνας, τρίτῃ δὲ γενεῇ
 μετὰ Μίνων τελετῆσαντα γενέσθαι τὰ Τρωικά, ἐν τοῖσι οὐ
 φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέ-
 λεω. ἀντὶ τούτων δὲ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε
 καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστε
 τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ὑπολοίπων
 τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἥ μὲν δὴ Πυθίη ὑπο-
 μνήσασα ταῦτα ἔσχε βουλομένους τιμωρεῖν τοῖσι Ἕλλησι.

- 172 Θεσσαλοί δὲ ἐπ' ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμῆδισαν, ὥς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφί ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμυχανέοντο. ἐπεῖτε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσῃν ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους· ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἠλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω ἡγεονουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοι ἔλεγον “ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ σφιλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Οὐλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπασα ἢ Ἑλλὰς ἐν σκέτῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἐτοῖμοι εἴμεν συμσφιλάσσειν, πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμεῖς στρατιὴν πολλήν, ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμεῖς ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μούρους πρὸ ὑμῶν δεῖ ἀπολέσθαι. βωθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη χρέσσων ἔσθαι. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοὶ τίνα σωτηρίην μυχανέομενοι.” ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσ-
- 173 σαλοί. οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν σφιλάζοντα τὴν ἐσβολὴν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλωε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιίης ἐς Ἄλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν, καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην γέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τε οὖρεος ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίου δπλίται συλλεγόντες, καὶ σφί προσῆν ἡ Θεσσαλῶν ἵππος· ἐστρατήγεε δὲ Μακεδαιμονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν οὐ τοῦ βασιλείου, Ἀθηναίων δὲ Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἀγγελοι παρ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω ἀνδρὸς Μακεδόνος συνεβούλευόν σφί ἀπαλλάσσεσθαι μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ καταπατηθῆναι ἐπὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος, σημαίνοντες τὸ πληθὺς τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφί ταῦτα συνεβούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον

συμβουλεύειν καὶ σφι εὖνοος ἑφαίνετο ἔων ὁ Μακεδών, ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ξοῦσαν ἰσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδοσίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν.

Αὕτῃ ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιὴν βασιλέος τε 174 μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης καὶ ἔοντος ἤδη ἐν Ἀβίδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων οὕτω δὴ ἐμύδισαν προθύμως οὐδ' ἔτι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἑφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἔοντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβου- 175 λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἡ νικέουσα δὲ γνώμη ἐγένετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἰσβολὴν φυλάξαι· στεινότερη γὰρ ἑφαίνετο ἔοῦσα τῆς ἐς Θεσσαλίην καὶ ἅμα μία ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωντῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν ἵλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἔοῦσαν πρότερον ἤ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλιν ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὣν ἐβουλεύσαντο φυλάσσειν τὴν ἰσβολὴν μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ καιτιζὸν στρατὸν πλώειν γῆς τῆς Ἰσθμίουτιδος ἐπ' Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἐκατέρους ἔοντα, οἳ τε χώροι οὕτω ἔχουσιν. τοῦτο μὲν, 176 τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκ τοῦ πελάγους τοῦ Θρηκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν ἔοντα τὸν πόρον μεταξὺ νήσου τε Σκιαθοῦ καὶ ἡπείρου Μαγνησίας· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός, ἐν δὲ Ἀρτεμίδος ἱόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσδοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεινοτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτο γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθε τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπισθε, κατὰ τε Ἀθηναίους ὀπισθε ἔοντας ἔοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἐμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμὸν ἀγχοῦ Ἀνθρῆλης πόλιος ἄλλη ἁμαξιτὸς μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρας οὗρος ἄβατόν τε καὶ

ἀποκρημνον, [ὑψηλόν,] ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χίτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἴδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς, καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος δεισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκίσσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τήν περ νῦν νεκτέεται. ἅτε δὲ πειρομένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας, τοῦτο προσεγγιάξαντο οἱ Φωκέες, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆξαν ἐπὶ τὴν ἐσοδον, ὥς ἂν χαρὰδρωθεῖη ὁ χῶρος, πᾶν μηχανέομενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐς τὴν χώραν. τὸ μὲν νῦν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἦδη ἐπὶ χρόνον ἐκέετο· τοῖσι δὲ αὖτις ὁρθώσασσι ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνναι ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιέεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες.

177 Οἱ μὲν νῦν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτίθουσι· ἅπαντα γὰρ προσκειψάμενοι καὶ ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι οὔτε ἵπῳ, ταύτῃ σφί ἔδοξε δέχεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσιν ἔόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178 Οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβώθεον διαταχθέντες, Λεληγοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχοιστηριάζοντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἐωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδινότερες, καὶ σφί ἐχρήσθη ἀνέμοισι εἶχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Λεληγοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι, καὶ σφί δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγείλαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Λεληγοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυματρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, καὶ Θυσίῃσί σφεας μετήισαν.

Δελφοὶ μὲν νυν κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς 179
 ἀνέμους ἰλάσκονται· ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξης στρατὸς ὁρμεό-
 μενος ἐκ Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλω-
 ούσῃσι δέκα ἰθὺ Σκιάθου, ἔνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι
 νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀτ-
 τική. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων ἐς
 φρυγὴν ὥρμησαν. τὴν μὲν δὲ Τροιζηνίην, τῆς ἴρχε Πρη- 180
 ξῖνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι, καὶ
 ἔπειτεν τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόν-
 τες ἐπὶ τὴν πρῶρην τῆς νεὸς ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιεύ-
 μενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῇ
 δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὖνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι
 καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἑτρι- 181
 ράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε Πυθέω
 τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου
 ταύτην τὴν ἡμέρην, ὃς ἐπειδὴ ἡ νηὺς ἰλίσκετο ἐς τοῦτο
 ἀντεῖχε μαχόμενος ἐς ὃ κατεκρουεργήθη ἅπας. ὥς δὲ πε-
 σὼν οὐκ ἀπέθανε ἀλλ' ἦν ἔμπροσ, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπε-
 βάτευνον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαι
 μιν περὶ πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰεύμενοι τὰ
 ἔλκεα καὶ σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες.
 καὶ μιν, ὥς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωντῶν στρατόπεδον,
 ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ περιέποντες
 εὖ. τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περι-
 εῖπον ὥς ἀνδράποδα. αἱ μὲν δὲ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχει- 182
 ρώθησαν, ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἑτριράρχεε Φόρμος ἀνὴρ Ἀθη-
 ναῖος, φεύγουσα ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηγεῖος,
 καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ
 ἀνδρῶν οὐ· ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ
 Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι
 ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας.

Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδεύο-
 μενοι πενθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πεθόμενοι
 δὲ καὶ καταρωδῆσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμί-
 ζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὐρίπον, λείποντες
 δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ 183
 δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπύλασαν περὶ τὸ ἔρμα

τὸ μεταξὺ ἔὸν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν νομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὁρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρόν, ἐπέπλων πάσῃσι τῇσι νηυσί, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέως ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγγέσατο ἔὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

184 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθίς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός, καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τοσόνδε, τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, ξουσέων ἑπτὰ καὶ διηκοσίων καὶ χιλίων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστιον τῶν ἑθνέων ἔόντα ὅμιλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζόμενοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτευνον δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστιον τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ πρὸς διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας, ὅ τι πλέον ἦν αὐτῶν ἢ ἔλασσον, ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερον εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἔὸν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἑξ καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο, τῶν δὲ ἱππέων ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Αἰθῦας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς χιλιάδες ἑπτὰ καὶ ἑκατοντάδες ἑξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στρατεύμα

ἐξαναχθὲν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς Θερραπείης τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων καὶ ὅσοι ἐνέπλωον τούτοις. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον σιγάτευμα ἔτι προσ- 185
 λογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ
 λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν
 νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ παρείχοντο εἴκοσι καὶ
 ἑκατόν· ἐκ μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχί-
 λιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ τὸν Θρηίκας παρ-
 εἶχοντο καὶ Παίονες καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ τὸ
 Χαλκιδικὸν γένος καὶ Βρύγοι καὶ Πίερες καὶ Μακεδόνες
 καὶ Περραιβοὶ καὶ Ἐνιῆρες καὶ Λόλοπες καὶ Μάγνητες καὶ
 Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται, τούτων
 τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται
 ὦν αἱ μυριάδες ἐκείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας
 γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι
 καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσσερες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες
 ἑκκαίδεκα καὶ δεκάς. τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἕντος ἀρι- 186
 θμὸν τοσούτου, τὴν Θερραπείην τὴν ἐπομένην τούτοις καὶ
 τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀτάτοις ἕντας καὶ μάλα ἐν
 τοῖσι ἄλλοις πλοίοις τοῖσι ἅμα πλώουσι τῇ στρατῇ,
 τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας
 ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφας ποιεῶ ἴσους ἐκείνοισι εἶναι,
 καὶ οὔτε πλεῦνας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισούμενοι δὲ
 οὔτοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκεί-
 νῃσι. οὕτω πεντακοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτώ
 καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ δεκάδας δύο
 ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Λαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερ-
 μοπυλέων. οὗτος μὲν δὴ τοῦ σιναλίου τοῦ Ξέρξεω 187
 στρατεύματος ἀριθμὸς, γυναικῶν δὲ σιτοποιῶν καὶ παλ-
 λακῶν καὶ εὐνοῦχων οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν·
 οὐδ' αὖ ἐποζυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων ἡγερέων τῶν ἀχθο-
 φόρων καὶ κενῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων
 ἐπὶ πλήθος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι
 θῶμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν
 ἔστι τῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά
 μοι μυριάσι τσαυτήσι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν

πλέον, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσαεράκοντα. γυναῖξί δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ οὐ λογίζομαι. ἀνδρῶν δ' ἑκονσίων τοσαντέων μυριάδων, κάλλεός τε εἵνεκεν καὶ μεγάλθους οὐδεὶς αὐτῶν ἄξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξῳ ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

- 188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεῖτε ὁρμηθεὶς ἔπλωε καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὲ πρῶται τῶν νεῶν ὤρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἑόντος οὐ μεγάλου, πρόδροσσαι ὤρμεοντο ἐς πόντον καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω, ἅμα δὲ ὄρθρον ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηριμῆς τῆς θαλάσσης ξεσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπὸ ἡλιώτης, τὸν δὲ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίαις ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἰπνοὺς καλεομένους τοὺς ἐν Πηλῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην
- 189 ἐξεβράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χοῦμα ἀφόρητον. λέγεται δὲ λόγος ὥς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ Θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλον χρηστηρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀπτιζήν, Ὠρείθυιαν τὴν Ἐρεχθέος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥς φάτις ὤρηται, συμβαλλόμενοι σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι ὥς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἣ καὶ πρὸ τούτου, ἔθνον τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρείθυιαν τιμωρῆσά σφι καὶ διασθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὥς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι ὁ Βορέης ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι λέγουσι βωθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον καὶ τότε ἐκείνα

κατεργάσασθαι, καὶ ἱὸν ἀπελθόντες Βορέω ἰδρύσαντο
παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν.

Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι δια- 190
φθαρήναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσοντας, ἄνδρας τε ἀνα-
ριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον, ὥστε Ἀμεινο-
κλεῖ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα
μεγάλως ἢ ναυηγίῃ ἐγένετο χρηστή, ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια
ποτήρια ὑσιέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο πολλὰ
δὲ ἀργύρεα, θησαυρούς τε τῶν Περσέων εἴρε, ἄλλα τε
[χρύσεια] ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τᾶλλα
οὐκ εὐτυχέων ἐνρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις
καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπέουσα παιδοφόνος. σιτα- 191
γωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομέ-
νων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός, ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ μή σῃ κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ
Θεσσαλοί, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.
ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχέιμαζε τρεῖς· τέλος δὲ ἔντομά τε ποι-
εῦντες καὶ καταειδόντες γοῇσι τῷ ἀνέμῳ οἱ Μάγοι, πρὸς
δὲ τούτοις καὶ τῇ Θέτι καὶ ἰῷσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαν-
σαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε.
τῇ δὲ Θέτι ἔθνον πνιθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον,
ὥς ἐκ τοῦ χώρου τοῦτου ἀρπασθεῖν ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε
ἅπαντα ἢ ἀκτὴ ἢ Σηπιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηί-
δων. ὁ μὲν δὲ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαιτο, τοῖσι δὲ Ἑλλήσι 192
οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδρα-
μόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ὁ πρῶτος ἐγένετο,
ἐσήμενον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ
ὥς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι καὶ σπονδὰς
προχέαντες τὴν ταχίστην ὁλίσω ἡπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
μίσιον, ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σῃ ἀντιξόους ἔσεσθαι
νέας. οἱ μὲν δὲ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον 193
ἐναντιόχουν, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου
ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες· οἱ δὲ βάρβαροι, ὥς ἐπαύσατό
τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῆμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς
νέας ἐπλώον παρὰ τὴν ἡπειρον, κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην
τῆς Μαγνησίης ἰθάεν ἐπλώον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγα-
σίῳν φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς

Μαγνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ἐπὶ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ἕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλωον ἐς Αἴαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ἕδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀπήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὐνομα γέγονε Ἀφρεταί. ἐν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ Ξέρξῃ ἐποιεῦντο.

- 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τούτων ἔτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας. ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλώοντες ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατιῆρες ὁ ἀπὸ Κίμης τῆς Αἰολίδος ἕπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίον, τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτῇ τοιῇδε λαβὼν ἀνισταύρωσε, ἔόντα τῶν βασιλῆων δικαστέων· ὁ Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίδασε. ἀναγκρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὖρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆιον· εὖρων δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι περιῆν, τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὼν ἔσεσθαι· ὡς γὰρ σφεας εἶδον προσπλώοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες εὐπετέως σφέας εἶλον.
- 195 ἐν τούτοις μὴ Ἀγρίδωλῆς πλώων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ, ἐν ἐτέρῃ δὲ ὁ Πάριος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημοπόου, ὃς ἦγε μὲν δυνάδεκα νέας ἐκ Πάρου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένῃ καταπλώων ἐπ' Ἀρτεμισίον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοιντο πνθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξῃ στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεδμένους ἐς τὸν Κορινθίων ἰσθμόν.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατός, παρέξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφρετάς. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἰσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιάς, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἁμίλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἐωντοῦ, ἀποπειρεόμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου,

πυθόμενος ὥς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἐνθα δὲ αἱ Ἑλλητίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν Ὀνόχωρος μῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιίῃ ποταμῶν ῥεόντων οὐδὲ ὅστις μέγιστος αἰτῶν ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε εἰ μὴ φλαύρως.

Ἐς Ἄλλον δὲ τῆς Ἀχαιίης ἀπιζομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατη-¹⁹⁷ γεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέσθαι ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Λαμυστίου Διός, ὥς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ξυμχανίσατο Φοῖβῳ μόνον σὺν Ἰοῖ βουλευσας, μετέπειτεν δὲ ὥς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὅς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ λήϊτον αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι (λήϊτον δὲ καλεῖν τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί), ἣν δὲ ἐσέλθῃ οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὥς τ' ἔτι πρὸς τούτοις πολλοὶ ἴδῃ τούτων τῶν μελλόντων θύσεσθαι δέισαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνον δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες ἣν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυτανήιον, ὥς θύεται τε ἐξήγοντο στέμματα πᾶς πυκασθεὶς καὶ ὥς σὺν πομπῇ ἐξαχθεὶς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φοῖβου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου καὶ μελλόντων μιν θύειν ἀπιζόμενος οἷτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἰῆς τῆς Κολχίδος ἑρρῆσατο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε, τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίαν ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ· ἀπὸ δὲ¹⁹⁸ τούτων τῶν χώρων ἦτε ἐς τὴν Μηλίδαν παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥιχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εἰρὸς τῇ δὲ καὶ κάρτα στεινός· περὶ δὲ τὸν χῶρον οὔρεα ἐψηλὰ καὶ ἄβαρα περιζλῆται πᾶσαν τὴν Μηλίδαν γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι καλεῖται. πρώτη μὲν νυν πόλις

- ἔστι ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιῆς Ἀντικύρη, παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχεῖδς ῥέων ἐξ Ἐνιήρων ἐς Θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ εἴκοσίν κ' σταδίων ἄλλος ποταμὸς τῷ οὐνομα κέεται Δύρας, τὸν βωθέοντα τῷ Ἡρακλεῖ καιομένῳ λόγος ἔστι ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου δὲ ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἔστι ὃς καλεῖται
- 199 Μέλας. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς Θάλασσαν, κατὰ Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρεος τὸ περιζκληῖται τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην ἔστι διασφάξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει
- 200 παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ οὐρεος. ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στεινότητάν ἐστι· ἀμαξίτος γὰρ μία μούνη δέδιμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἔστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλίων κώμῃ τε ἔστι τῇ οὐνομα Ἀνθήλῃ κέεται, παρ' ἣν δὲ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς Θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χωρὸς περὶ αὐτὴν εὐρὺς ἐν τῷ Δήμητρος τε ἱὸν Ἀμφικτυονίδος ἴδρται καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱόν.
- 201 Βασιλεὺς μὲν δὲ Ξέρξης ἑστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλεῖται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόντων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἑστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεζράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἔχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.
- 202 Ἦσαν δὲ οἵδε Ἕλληνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, Σπαρτιητέων τε τριχρόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκαδῶν, ἀπὸ δὲ

Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιδίων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο ²⁰³ Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φωκίων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεις οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὥς αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέραν, ἢ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ Αἰγινήτων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' ἄνθρωπον, εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθῃ, τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα· ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἔοντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν [ἄν]. οἱ δὲ ταῦτα πενθανόμενοι ἐβώθεον ἐς τὴν Τρηχίνα.

Τούτοισι ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ²⁰⁴ ἐκάστων, ὁ δὲ θωμάζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Μακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδew τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδew τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτους τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένους τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Λορέσσου τοῦ Λεωβότew τοῦ Ἐχέστράτου τοῦ Ἦγιος τοῦ Εὐρυσθένης τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ἰλλου τοῦ Ἡρακλέος, ζητῶμενος τὴν βασιλείην ἐν Σπάρτῃ ²⁰⁵ ἐξ ἀπροσδοκίτου. διζῶν γὰρ οἱ ἔόντων πρεσβυτέρων ἀδελφῶν, Κλεομένεός τε καὶ Λωριέος, ἀτελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιλείης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσητος γόνου, Λωριέος τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιλείη, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦτε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεωῖτας τριηχοσίους καὶ τοῖσι ἐγύγχανον παῖδες ἔοντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος

εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεωντιάδης ὁ Εὔρυμαχον. τοῦδε δὲ εἴτεκεν τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούτους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίξειν· παρακάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον ἐθέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλοι φοβούμενοι ἐπεμπον.

206 Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῖται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθανώνται ἐπερβαλλομένους· μετὰ δέ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδόν, ἐμελλον ὁρτάσαστες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βωθήσειν πανδημί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐννέοντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τούτῳ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον.

207 ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὲ οὕτω διενέοντο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρροιδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόχεε ἐλθεῖν ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβωθέειν, ὥς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι.

208 Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἵππεά ἰδέσθαι πόσοι τε εἰσι καὶ ὅ τι ποιοίεν. ἀκηκόες δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ ὥς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἰγερμόνας ὥς εἴησαν Μακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Πρακλείδης. ὥς δὲ προσήλασε ὁ ἵππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηέτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἐπορρωσάντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἐκέετο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Μακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὲ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους.

ταῦτα δὲ θηρέμειος ἐθώμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπῆλυνε ὀπίσω κατ' ἰσυχίην· οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελθὼν τε ἔλεγε πρὸς Ξέρξην τάπερ ὀπώπεε πάντα. ἀκούων δὲ 209 Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημά- ρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῇ στρατοπέδῳ. ἀπικό- μενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μα- θεῖν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε “ἦχουσας μὲν μεν καὶ πρότερον, εἴτε ὠρμέομεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθεο λέγοντα τῇ περ ὥρεον ἐκβησόμενα πρίγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὃ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὔτοι ἀπί- καται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρα- σκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλ- λωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεῖνται. ἐπίστασο δέ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τό σε, βασιλεῦ, ὑπομένει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆην τε καὶ πόλιν καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι προσ- φέρεαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους.” κάρτα τε δὲ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνεται τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἐωυτοῦ στρατῷ μαχέσονται. ὁ δὲ εἶπε “ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ τῇ ἐγὼ λέγω.”

Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξην. τέσσερας μὲν 210 δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτῃ δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεόμενοι μένειν, πέμπει ἐλ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίωνς θυμωθεὶς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἐωυτοῦ. ὡς δ' ἐσέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλλήνας οἱ Μῆδοι, ἔκλιπον πολλοί, ἄλλοι δ' ἐπείσισαν, καὶ οὐκ ἀπῆλυνον, καίπερ μέγਾਲως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίηεν παντὶ τερῷ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν,

- 211 ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. γίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας. ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τριχέως περιεΐποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς ἀθαρτάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἤρχε Ὑδάρνης, ὥς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὥς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλήσι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δούρασι βραχυτέροισι χρεόμενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγον, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἁλῆες φεύγεσκον διίθην, οἱ δὲ βάρβαροι ὁρῶντες φεύγοντας βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήσαν, οἱ δ' ἂν καταλαμπανόμενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιγτέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεόμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλυνον ὀπίσω.
- 212 ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηγόμενον τρις ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνηα νεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν φυλάσσοντες τὴν ἀτραπὸν. ὥς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρεον, ἀπήλυνον.
- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλέως ὅ τι χρήσεται τῷ παρόντι πρήγματι, Ἐπιάτης ὁ Εὐρουδήμου ἀνὴρ Μηλιεύς ἦλθέ οἱ ἐς λόγους ὥς μέγα τι παρὰ βασιλέως δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν

Λιμνικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον
ἐπεκρήχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντι-
κύρην, ἀπέθανε ὑπ' Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ
Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτην δι' ἄλλην αἰτίαν,
τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθῃ λόγοισι σηματέω, ἐτιμήθη μέντοι
ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω 214
ἕστερον τούτων ἀπέθανε, ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος,
ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρειω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυ-
θαλλὸς Ἀντικυρεὺς εἰσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους
τοὺς λόγους καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὔρος τοῖσι Πέρσῃσι,
οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρή σταθμώ-
σασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκρήρυσαν οὐκ
ἐπ' Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυθαλλῷ ἀργύριον ἀλλ' ἐπ' Ἐπιάλτῃ
τῷ Τρηκινίῳ, πάντως καὶ τὸ ἀτρεκέστατον πυνθόμενοι·
τοῦτο δὲ φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίαν οἶδα-
μεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς ταύτην τὴν
ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἴη· ἀλλ'
Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὔρος κατὰ τὴν
ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατ- 215
εργάσασθαι, αὐτίκα περιχαρὲς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρεα
καὶ τῶν ἑστρατίγγε Ὑδάρης· ὁρμέατο δὲ περὶ λίχων
ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῖρον
μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατη-
γήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχεϊ
τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τόσου δὴ
κατεδέδεκτο ξοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὧδε 216
ἡ ἀτραπὸς αὕτη. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ
τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος, οὗνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ
καὶ τῇ ἀτραπῷ τούτῳ κέεται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνό-
παια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λίγει δὲ κατὰ τε
Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ξοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ
κατὰ Κερκώπων ἑδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. κατὰ 217
ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι, τὸν
Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ
μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηκινίων.

ἡώς τε δὴ διέφαινε καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὗρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὗρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλῖται, ὄνόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ἐπ' ὧν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὗρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ 215 ἐφύλασσον. ἔμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρος πᾶν ἐὼν ὄρυγν ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὴ νημερῆς, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὥς οἰκὸς ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυμένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφί φανήσεσθαι ἀντίξουν ἐνεκέρησαν σιρατῇ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτην ὁμοδαπὸς εἴη ὁ σιρατός, πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὗρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφείας ὠρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνουν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῖντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὔρος κατὰ τάχος.

219 Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἑοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἑσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφί θάνατον, ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγεῖλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οἷτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσίμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἴδῃ διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἰγνώμῃ· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐλπιεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἐκαστοὶ ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. 220 λέγεται δὲ καὶ ὡς αὐτὸς σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπὸλῶνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι

παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἤλθον φυλάζοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε αἴσθετο τοὺς συμμάχους ὄντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, καλεῦσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτεσι χρεομένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένον, ἢ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέεσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἐξαμέτροισι χοῶ ἔχοντα ᾤδε.

ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδέες ὑπ' ἀνδράσι Περσεΐδῃσι
πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.
οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἔφρημι
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος
καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμ-
μάχους μᾶλλον ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως
οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. μαρτύριον δὲ μοι καὶ τότε 221
οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ τὸν μάντιν ὃς
εἶπεν τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀχαρνᾶνα, λεγόμενον
εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμπεδος, τοῦτον τὸν
εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, θανερός
ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ
δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀτελείπετο, τὸν δὲ
παῖδα συστρατευόμενον, ὄντα οἱ μουρογενέα, ἀπέπεμψε.

Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε 222
ἀτιόντες καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι
κατέμειναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ
Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε
γὰρ σφεας Λεωνίδης ἐν δμῶν ῶν λόγῳ ποιούμενος), Θε-
σπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφρασαν ἀπολιπόντες
Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ κατα-

μείναντες συναπέθανον. ἔστρατίγγε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος ὁ Διαδρόμεω.

- 223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιή-
 σατο, ἐπισχὼν χρόνον ἐς ἀγορῆς κού μάλιστα πληθώρην
 πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἔξ' Ἐπιάλτew οὕτω·
 ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι
 καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλὸν ἤπερ ἡ περίοδός τε καὶ
 ἀνάβασις. οἳ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξην προήισαν,
 καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὥς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον
 ποιούμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν
 ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αἰχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τεί-
 χους ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξ-
 ιόντες ἐς τὰ στενωπόρα ἐμάχοντο. τότε δὲ συμμίσγοντες
 ἔξω τῶν στενῶν ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων·
 ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μᾶστιγας
 ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες.
 πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ
 διεφθείροντο, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ
 ἐκ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ
 τῶν περιμόντων τὸ οὗρος, ἀπεδείκνυντο θώμης ὅσον εἶχον
 μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεόμενοί τε καὶ ἀτέ-
 224 οντες. δούρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηριζαῦτα
 ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο
 τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πότῳ πίπτει
 ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ
 Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὥς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυ-
 θόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριη-
 κοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε
 πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Λαρείου δύο παῖδες
 Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς
 Φραταγούνης γεγονότες Λαρεῖω. ὁ δὲ Ἀρτάνης Λαρείου
 μὲν τοῦ βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσά-
 225 μεος παῖς· ὅς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Λαρεῖω τὸν
 οἶκον πάντα τὸν ἔωυτοῦ ἐπέδωκε ὥς μούνης οἱ ἐούσης
 ταύτης τέκνου. Ξέρξῃ δὲ καὶ δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα
 πίπτουσι μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω,

Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὥθισμός ἐγένετο πολλός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στεῖνόν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἁλῆες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅπου νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστήκει ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφῆας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγγανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιοῦτων γενομένων, ²²⁶ ὅπως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, τὸν τότε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφῆας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχινίων ὥς ἔπεα ν οἱ βάρβαροι ἀπίωσι τὰ τοξείματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν διστῶν ἀποκρέπτουσιν· τοσοῦτό τι πληθὸς αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ Μήδων πλήθος, ὥς πάντα σφί ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοντότροπα ²²⁷ ἔπεα φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα· μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἀλφειός τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοξίμειε μάλιστα τῇ οὔνομα ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδew.

Θαρθεῖσι δὲ σφί αὐτοῦ ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι ²²⁸ πρότερον τελευτίσασιν ἢ ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε.

μυριάσιν ποτὲ τᾷδε τριακοσίαις ἐμάχοντο

ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ

ὧ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
 κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.
 Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε.
 μνῆμα τόδε κλεινοῦ Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
 Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,
 μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς
 οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος
 ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφρας οἱ ἐπικοσμήσαντες·
 τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίῳ Σιμωνίδῃς ὁ Λεωπρέπείας
 ἐστὶ κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε
 καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέρωσι κοινῷ λόγῳ
 χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμε-
 τιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδῳ καὶ
 κατεκέατο ἐν Ἀλτηνοῖσι ὀφθαλμιεῦντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ
 εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι
 ἄλλοις, παρὲν σφί τοῦτων τὰ ἕτερα ποιεῖν οὐκ ἐθε-
 λῆσαι ὁμοφρονεῖν, ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας Εὐρυτον
 μὲν πευθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε
 τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς
 τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα
 οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον δια-
 σφαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λειψθῆναι. εἰ
 μὲν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγῆσαντα ἀπονοστήσαι
 ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφρων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν
 γενέσθαι, δοξέειν ἑμοὶ οὐκ ἂν σφί Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδε-
 μίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου,
 τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος οὐκ ἐθελή-
 σαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκάως σφί ἔχειν μνηῖσαι
 230 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι
 Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιγόνδε, οἱ
 δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἔξεόν αὐτῷ
 καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπο-
 μείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον
 231 αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας
 δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ

ἀτιμίην. πάσχων δὲ τοιάδε ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔνανε Σπαρτιγέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ληιστόδημος καλούμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπειχθεῖσαν αἰτίην. λέγεται ²³² δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντίτην· ροστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὥς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως ²³³ μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ἔπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέως στρατιήν· ὥς δὲ εἶδον καυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χειρὰς τε προέτεινον καὶ ἵσαν ἄσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ἐπὶ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίαιτο καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιώντας, τοὺς δὲ πλεῖντας αἰείων ζελεύσαστος Ξέρξεω ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρέμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τριηκοσίων καὶσχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὲ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνίσαντο, ²³⁴ Ξέρξης δὲ καλέσας Λημάρτην εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθένδε. “Λημάρhte, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπέ, πόσοι τινὲς εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων πόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἄλιαντες.” ὁ δ' εἶπε “ὦ βασιλεῦ, πληθὸς μὲν πολλὸν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πόλις πολλή· τὸ δὲ ἐθέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδίσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη πόλις ἀνδρῶν δεκαμισχιλίων μάλιστα καὶ, καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι

τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.” εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης “Δημόρχετε, τέφω τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ὕθι ἐξηγέο· σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων οἷα βασιλεὺς γενόμενος.” ὁ δ’ ἀμείβετο “ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὲ συμβουλεύεαι μοι προθύμως, δίκαιόν μὲ σοὶ ἐστι γράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπιχειμένη τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα, τὴν Χίλων ἀνὴρ παρ’ ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρτιῆτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκέων ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν στόλον προειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὢν τῆς νήσου ὁρμεόμενοι φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους. παροίζου δὲ πολέμου σφι ἰόντος οἰκίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βωθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀσθενὲς ἦδη τὸ Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιήης, τάδε τοι προσδόκα ἔσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν γειομένων προσδέξο ἔσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι ἀμαχητὶ ὃ τε

235 ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσχωρήσουσι.” λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης ἀδελφεός τε ξὼν Ξέρξῳ καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, παρατιχῶν τε τῷ λόγῳ καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα, “ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς ἐνδεζόμενον λόγους ὃς φθονεῖ τοι εὖ πρήσονται ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιοῦτοισι χρεόμενοι Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε εὐτυχεῖν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον στιγέουσι. εἰ δ’ ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες νευαηγῆκασι τειρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἄλλῃ δὲ ξὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς δυσμεταχείριστός

236

τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικός τῷ πεζῷ ἀρήξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσαι ἐκείνοισι χρήσιμος οὔτε ἐκεῖνοι σοί. τὰ σεωντοῦ δὲ τιθέμενος εὖ γνῶμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πράγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον, τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πληθὸς εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἐωντῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὥσαίτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἦν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν τρωῖμα ἀνιένται.” ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε. ²³⁷ “Ἀχαῖμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνῶμη μέντοι ἔσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμούμενος, καὶ τῷ ἔόντι, ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ εὖ πρίσσοντι φθορέει καὶ ἔστι δυσμενὲς τῇ σιγῇ, οὐδ’ ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ πολίτης ἀνὴρ τὰ ἄριστά οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ’ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξείνῳ εὖ πρίσσοντί ἐστι εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρχτον, ἔόντος ἐμοί ξείνου, ἔχασθαί τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.”

Ταῦτα εἶπας Ξέρξης διεξίει διὰ τῶν νεκρῶν, καὶ Λεωνίδῳ, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀναστάν- ²³⁸ ρῶσαι. δῆλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ἥμισυ γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζῶοντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμισε, ἐπεὶ τιμὰν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐποίειν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

Ἄνεμι δὲ ἐκέῖσε τοῦ λόγου τῇ μοι πρότερον ἐξέλιπε. ²³⁹ ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστίριον τὸ ἐς Μεληρούς ἀπέπεμψαν, ἐνθα δὴ σφί ἐχορίσθη τὰ ὀλίγω πρότερον

εἶπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ Θωμασίῳ. Δημάργτος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος φηγὼν ἐς Μήδους, ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν εὐνοος Μακεδαιμονίοισι, πάρεστι δὲ εἰκάζειν εἴτε ἐννόη ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεῖτε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἔων ἐν Σούσοισι ὁ Δημάργτος καὶ πυθόμενος ταῦτα ἠθέλησε Μακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὲ οὐκ εἶχε σημεῖναι· ἐπιζίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμψθεῖν. ὁ δὲ μηχανᾶται τοιάδε. δελτίον δίπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτεν ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως γνώμην, ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτιξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν προῖγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίζετο ἐς τὴν Μακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Μακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ Λεωνίδεω δὲ γυνὴ Γοργῶ ἐπέθετο ἐπιγραφασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κᾶν ζελεύουσας, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πευθόμενοι δὲ εὗρον καὶ ἐπετέξαντο, ἔπειτεν δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

Θ.

- 1 Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ἐπὶ δὲ ἄρετῃς τε καὶ προθυμίῃς Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἰόντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσαεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι Ἀθηναίων σφί παρεχόντων τὰς νέας, Ἀἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σιγυνῶνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Μακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδάυριοι δὲ ὀκτώ, Ἐγρετριέες δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρέες δὲ δύο καὶ Κεῖοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφί οἱ Ὀλούντιοι ἐπεβύ-
2 θεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι

οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἴρηται δέ μοι καὶ ὅσον
 πληθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν
 συλληχθεϊσέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεν-
 τηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἐβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ
 στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο
 Σπαρτιῆται Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδew. οἱ γὰρ σύμ-
 μαχοι οὐκ ἔφρασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύη, Ἀθηναίοισι
 ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι σιγά-
 τευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικε-
 λίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι
 χρεὼν εἶη ἐπιτρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμαχῶν εἶκον
 οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεπονημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπο-
 λέεται ἡ Ἑλλάς, ὁρῶντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος
 πολέμου δημοσφρονέοντος τοσούτῳ κακίον ἐστι, ὅση πόλε-
 μος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον,
 ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὥς διέδεξαν.
 ὥς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρσην περὶ τῆς ἐκείνου ἡδὴ
 τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφρασι τὴν Πανσανίew ὕβριν
 προῖσχύμενοι ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοῖς Λακεδαιμο-
 νίοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ οὗτοι
 οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι ὥς εἶδον νέας
 τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀρεϊὰς καὶ στρατῆς
 ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πράγματα
 τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὥς αὐτοὶ κατεδόκειον, καταρ-
 ρωδήσαντες δρησὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου
 ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφρας οἱ Εὐβοῆες ταῦτα
 βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδew προσμεῖναι χρόνον
 ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέ-
 ωνται. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων
 στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα
 τάλαντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποι-
 ῶσονται τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας
 ἐπισχεῖν ὧδε ποιεῖ· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων
 μεταδιδού πέντε τάλαντα ὥς παρ' ἑωυτοῦ διῆθαι διδοίς.
 ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου Κο-
 ρινθίων στρατηγὸς τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μοῦνος, γάμενος

ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμε-
 νείν, πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας “οὐ
 σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω,
 ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμπειε ἀπολιπόντι τοὺς
 συμμάχους.” ταῦτά τε ἅμα ἰγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν
 νέα τὴν Ἀδειμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ
 πληγέντες δῶροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐ-
 βοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε,
 ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ’ ἠπιστέατο οἱ μεταλα-
 βόντες τούτων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν
 ἐπὶ τῇ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

- 6 Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐνανυμάχισαν.
 ἐγένετο δὲ ὥδε· ἐπειτε δὴ ἐς τὰς Ἀρετὰς περὶ δειλὴν
 πρωτὴν γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν
 ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας
 Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν
 ἐπιχειρεῖν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης
 προσπλώειν οὐ κώ σφι ἐδόκεε τῶνδε εἶνεκεν, μή πως
 ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώοντας ἐς φυγὴν ὀρυήσειαν,
 φεύγοντάς τε εὐφρόνῃ καταλαμβάνῃ· καὶ ἔμελλον δῆθεν
 ἐκφεύξεσθαι, ἔδεε δὲ μηδὲ πυνροφόρον τῷ ἐκείνων λόγῳ
 7 ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχα-
 νέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέ-
 πεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὥς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν
 πολεμίων περιπλώουσαι Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ
 περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐρίπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ
 μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω
 φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα
 βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ
 οὐκ ἐν νόφῃ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπι-
 θήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανή-
 σεσθαι παρὰ τῶν περιπλωόντων ὥς ἰκόντων. ταύτας μὲν
 δι’ ἐπεπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀρετῇσι
 8 ἐποιεῦντο ἀριθμὸν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οὗτοι
 ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων
 ἄριστος, ὅς καὶ ἐν τῇ ναυγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένην

πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος δ' Σκυλλῆς ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσῃν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὥς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίζετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως, θωμάζω δέ, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γάρ, ὥς ἐξ Ἀφρετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε, πρὶν ἢ ἀπίζετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὀγδώζοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθόν. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἵκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοῖον μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὥς δὲ ἀπίζετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην ὥς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμψθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ ἀλλισθέντας, μετέπειπεν νύκτια μέσῃν παρόντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντῶν τῇσι περιπλωούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλῃν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φηλάξαντες αὐτοὶ ἐπατέπλων ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀτόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὁρόντες δὲ σφεας οἳ τε ἄλλοι 10 στρατιῶται οἱ Ξέρξῃ καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείξαντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰζότα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὁρόντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν πλείθῃ τε πολλαπλῆσίαι καὶ ἄμεινον πλωούσας, κατασφονήσαντες ταῦτα ἐκνέλοντο αὐτοῖς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἕλλησι, ἀέχοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρόντες περιεχομένους αὐτοῖς καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀποροστήσει· οὕτω ἄσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἰδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἁμύλλαν ἐποιεῦντο, ὥς αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Μιτιζὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμπεται. Ἀθηναίων γάρ αὐτοῖσι λόγος ἦν

- 11 πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς ἐσή-
μηνε, πρῶτα μὲν ἀντίπαρροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι
ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημή-
ναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ
κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρ-
βάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέως ἀδελ-
φὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔοντα ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε
ἀνὴρ Ἀθηναῖος Ἀνκομήδης Αἰσχροῖον, καὶ τὸ ἀριστήϊον
ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐτεραλκίως
ἀγωνιζομένους νῦν ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες
ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλωον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς
Ἀρετάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ
ναυμαχίῃ Ἀντίδορος Ἀήμιος μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ
Ἑλλήνων ἔοντων αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθη-
ναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.
- 12 ὥς δὲ εὐφρόνῃ ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος,
ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ
σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ
ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀρετάς, καὶ περὶ τε τὰς
πρόφρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς
τῶν κοπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα
ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ἐς
οἷα κακὰ ἵκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας ἔκ τε
τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον
ἐπέλαβε ναυμαχίῃ καριτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος
τε λάβρος καὶ θεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὥριμημένα
- 13 βρονταὶ τε σκληραί. καὶ τοῦτοις μὲν τοιαύτη νῦν ἐγίνετο,
τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ
ἐοῦσα νῦν πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν
πελάγει φερομένοις ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο
ἄχαρι. ὥς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ
ὑδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερό-
μενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπι-
πτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ,
ὅπως ἂν ἐξισωθῇ τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῶ
- 14 πλέον εἶη. οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης

διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐν Ἀρτεμῇσι βάρβαροι, ὥς σφι ἀσμένουσι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ἐπεβώθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταὶ τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίῃ ἐλθοῦσα ὥς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλώοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι, ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν 15 βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε τῇσι αὐτῇσι ἡμέρῃσι τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὲ παρακελεύοντο ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρατήσουσι. ὥς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλων, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας 16 εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηχανοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο, ὥς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπανεπλώον τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάρθεός τε καὶ πλῆθεος αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτονσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶχε· δεινὸν γὰρ χρεῖμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλὰ μὲν δὲ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῖνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι.

Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω 17 στρατιωτῶν ἰρίστευσαν, οἱ ἄλλα τε ἔργα μεγάλα ἀπεδείξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε.

τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἱρίσκεισαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλείνης ὁ Ἀλκιβιάδew, ὃς δαπάνην οἰκίῃν παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηχοσίοισι καὶ οἰκητῇ νῆϊ.

- 18 Ὡς δὲ διέστησαν ἄσμενοι ἐκάτεροι, ἐς ὄριμον ἠπείγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπὲρλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεχόρατον, τρηχέως δὲ περιεφθέντες καὶ οὐκ ἔγιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετριωμένα ἦσαν, δορησὸν
- 19 δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὥς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν γῆλον καὶ τὸ Κερικόν, οἳοί τε εἶχσαν τῶν λοιπῶν κατ' ἑπερθε γενέσθαι, ἑλανόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτῃ συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγεν, ὥς δοκέει ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέως συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύνοντο, ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρόχημασι τάδε ποιητέα εἶναι σφί ἐλεγε, τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅσα τις θείλοι καταθύειν (χρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους), παραίνεέ τε προειπεῖν τοῖσι ἐνυκτῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς δὲ πέρι τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφί ποιέειν καὶ αὐτίκα πῦρ
- 20 ἀνακαυσάμενοι ἐτρόποντο πρὸς τὰ πρόβατα. οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμὸν ὥς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο ὥς παρεσμένον σφί πολέμον, περιπετέα τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρόχηματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

Φράζεο, βαρβαρόφωνος ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ

Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἰγας.

- τούτοις δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεισι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρευοῦσί τε καὶ προσδοχίμοισι κακοῖσι παρῆν σφί συμ-
- 21 φροῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπρησσον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντινευρέως, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατήρως ἐτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ

ναντιζὸς στρατός, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἑοῦσι· ὥς δ' αὐτως ἦν Ἀβρωνίχος ὁ Λυσιγλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἑοῦσι ἀγγέλλειν τριη-
 κοντέρῳ, ἦν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος
 ὢν ὁ Ἀβρωνίχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα
 περὶ Λεωνίδην καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ὥς ἐπύ-
 θοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώ-
 ρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι
 πρῶτοι, ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς
 ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλῆς ἐπορεύετο
 περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμ-
 ματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ
 Ἀρτεμισίον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τὰδε ἔλεγε·
 “ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεῖτε δίκαια ἐπὶ τοῖς πατέρας στρα-
 τευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μά-
 λιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ
 δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν
 ἵξεσθε καὶ αὐτοί, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν
 ποιεῖν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἷόν τε γίνεσθαι, ἀλλ'
 ἐπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξενχθε ἢ ὥστε ἀπίσταςθαι,
 ὑμεῖς γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὶ σὺν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε,
 μνησθέντες ὅτι ἀπ' ἡμέων γέγονατε καὶ ὅτι ἀρχήθεν ἢ
 ἔχθη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμι-
 στοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἑμοί, ἐπ' ἀμφοτέρω
 τοίῳ, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἴωνας ποιήσῃ
 μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ ἐπεῖτε ἀνεμειχθῇ
 καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξην, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας
 καὶ τῶν ναυμαχίων αὐτοὺς ἀπόσχῃ.” Θεμιστοκλῆς μὲν
 ταῦτα ἐνέγραψε, τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα
 πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιάειος ἀγγέλλων τὸν δρησιὸν τὸν
 ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ἐπ' ἀπιστίας τὸν μὲν
 ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν γιλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν
 προκατοψομένας. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω
 δὴ ἅμα ἡλὶθ' σπιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἄλλῃς
 ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ
 μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἰστιάειαν.
 ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιάειων, καὶ τῆς

Ἐλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαίτιδος τὰς παραθα-
 21 λασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόν-
 των Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἔπεμπε
 ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα· προετοιμάσατο δὲ τάδε·
 ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύ-
 λησι (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες), ὑπολιπόμενος τούτων
 ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυζάμενος ἔθαψε,
 φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμυσάμενος, ἵνα μὴ
 ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὥς δὲ διέβη ἐς
 τὴν Ἰστίαian ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ
 στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· “ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς
 Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παραदिδοὶ ἐκλιπόντα τὴν
 τάξιν καὶ ἐλθόντα θηήσασθαι, ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς
 ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν τὴν βασιλέος δύνα-
 25 μιν ὑπερβαλέεσθαι.” ταῦτα ἐπαγγειλαμένον, μετὰ ταῦτα
 οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων σπανιώτερον. οὕτω πολλοὶ ἤθελον
 θηήσασθαι. διαπεραιωθέντες δὲ ἐθελῶντο διεξιόντες τοὺς
 νεκροὺς· πάντες δὲ ἠπιστάτο τοὺς κείμενους εἶναι πάν-
 τας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὀρέοντες καὶ τοὺς
 εἰλωτας. οὐ μὲν οὐδ’ ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης
 ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ· καὶ γὰρ δὴ
 καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι,
 οἳ δὲ πάντες ἐκέατο ἁλῆες συγχεκομισμένοι ἐς τὸν τὸ χω-
 ρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς Θῆν
 ἐτράποντο, τῇ δ’ ὕστεραίῃ οἳ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἰστίαian
 26 ἐπὶ τὰς νέας, οἳ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην ἐς ὁδὸν ὠρμέατο. ἦγον
 δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ’ Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές, βίου
 τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τού-
 τους ἐς ὅψιν τὴν βασιλέος ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ
 τῶν Ἑλλήνων τί ποίειεν· εἰς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ
 εἰρωτέων αὐτοὺς ταῦτα. οἳ δὲ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια
 ἄγρουσι καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ
 ἐπείρετο, ὅ τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον, περὶ ὅτεν
 ἀγωνίζονται· οἳ δ’ εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέ-
 φανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τριτανταί-
 χμης ὁ Ἀρταβάνου δειλίαν ὥφλε πρὸς βασιλέος. πυνθα-
 νόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἐὼν στέφανον, ἀλλ’ οὐ χρήματα,

οὔτι ἡνέσχετο σιγῶν εἰπέ τε ἐς πάντας τάδε· “παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ’ ἄνδρας ἡγάγες μαχεσομένους ἡμέας, οἱ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς.” τοῦτω μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο, ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου 27 χρόνῳ, ἐπεῖτε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρώμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσιν κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρό-τερον ταύτης τῆς βασιλέως στρατηλασίης ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων καὶ περιέρθησαν τρηχέως. ἐπεῖτε γὰρ κατει-λήθησαν ἐς τὸν Παρνησὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελ-λίην τὸν Ἥλειον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσας ἄνδρας ἐξακοσίους τῶν Φω-κέων τοὺς ἀρίστους, αὐτοὺς τε τούτους καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι, προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τού-τους ὧν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, ὁόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακάς αὐτῇ ἡ στρατιῇ οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρα-τῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφοὺς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγέ-νετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδρι-άντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβῇσι ἀνα-κέαται. ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσα- 28 λῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἐσωτοὺς, ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμνῆσαντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ, ἣ ἐστι κατὰ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέθηκαν, χοῦν δὲ ἐπιγορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέχοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δέ, ὥς ἀναρ-πασόμενοι τοὺς Φωκέας, γερόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγχοτον οἱ Θεσσαλοὶ 29 πέμψαντες κήρυκα ἡγόρευον τάδε· “ὦ Φωκέες, ἴδῃ τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθε τε

γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον ἐξεῖνα ἡμῖν ἦνδανε, πλέον αἰεὶ зоτε ὑμέων ἐφερόμεθα, νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτο δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς τε ἐστεργῆσθαι καὶ πρὸς ἠνδραποδιῆσθαι ὑμέας· ἡμεῖς μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μηχανισαζόμεν, ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεχόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν." ταῦτά σφι ἐπηγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμῆδιζον, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων αἵξον, ὥς ἡμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔμασαν χοήματα παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι δημοίως μηδίξειν, εἰ ἄλλως βουλοίαιτο· ἀλλ' οὐκ ἔσσεσθαι ἐχόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος.

31 ἐπειδὴ δὲ ἀνηρείχθησαν οὔτοι οἱ λόγῳ, οὔτω δὲ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὲ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Λωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Λωρίδος χώρας ποδῶν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει, ὥς τριήκοντα σταδίῳν μάλιστα κη εἵρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Λορυπίς· ἡ δὲ χώρα αὕτῃ ἐστὶ μητρόπολις Λωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Λωρίδα γῆν οὐκ εἰσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ καὶ οὐκ ἐδόξε

32 Θεσσαλοῖσι. ὥς δὲ ἐκ τῆς Λωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοῖς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδὲρ δέξασθαι ὕμνον τοῦ Παρνησσοῦ ἢ κορυφῇ, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἑωυτῆς, Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ, ἐς τὴν δὲ ἀνηρείζαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν), οἱ δὲ πλεῖνες αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὔτω ἦγον τὸν στρατόν· ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς πόλεις

33 ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κρημισὸν ποταμὸν ἐδιήκειν πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔλαυσαν

Δρυμόν πόλιν, κατὰ δὲ Χαράδρην καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώ-
 ριον καὶ Ἀμφίραιαν καὶ Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας
 καὶ Ἐλάτειαν καὶ Ὑάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἄβας,
 ἔνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησανροῖσί τε καὶ
 ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ
 νῦν ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλῆ-
 σαντες ἐπέπρησαν. καὶ τινες διώκοντες εἶλον τῶν Φωκέων
 πρὸς τοῖσι οὖρεσι, καὶ γυναῖκας τινὰς διέφθειραν μισγό-
 μενοι ὑπὸ πλῆθος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι ³¹
 οἱ βάρβαροι ἀπίζοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη δια-
 χοινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλείστον
 καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῇ Ξέρξῃ πορευό-
 μενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς γῆν τὴν Ὀρχο-
 μενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμῆδιζε, τὰς δὲ πόλεις
 αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ἐπ' Ἀλε-
 ξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι
 ὁρῶν ποιεῖν Ξέρξῃ, ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν.
 οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ ³²
 αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὠρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελ-
 φοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ
 οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσυναμώρεον· καὶ γὰρ
 τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐπέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰο-
 λιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης
 στρατιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως συλίσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν
 Δελφοῖσι βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα
 δ' ἡπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ὅσα λόγον ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς
 ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε,
 πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυ-
 αττεω ἀναθήματα. οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς ³³
 πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίζατο, ἐν δείματι δὲ μεγάλῃ κατε-
 στεῶτες ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, εἴτε σφέα
 κατὰ γῆς κατορέξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν.
 ὁ δὲ θεὸς σφῆας οὐκ ἔα κινεῖν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι
 τῶν ἐωντοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες
 σφέων αὐτῶν περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖ-
 κας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιὴν διέπεμψαν, αὐτῶν δὲ οἱ μὲν
 πλείστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφὰς καὶ ἐς

τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηγείκοντο, οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν
 Λοκρίδα ἐπεξῆλθον. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον
 37 τὴν πόλιν πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ
 δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ
 ἱρόν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ ὄνομαι ἦν Ἀκέρατος, ὁρᾷ
 πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου
 ἐξενηγμένα ἰδρά, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἅπτεσθαι ἀνθρώ-
 πων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦτε Δελφῶν τοῖσι παρεοῦσι σημα-
 νέων τὸ τέρας, οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπειγό-
 μενοι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται
 σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου τέρεος. Θῶμα
 μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστί, ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα
 φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ
 δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια
 θωμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρ-
 βαροι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ
 μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ
 Παρηγσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῶ
 πατάγῳ ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνούς σφραων, ἐκ δὲ
 τοῦ ἱροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγένετο.
 38 συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων φόβος τοῖσι βαρβάροισι
 ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς σφραας,
 ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πλῆθος τι αὐτῶν. οἱ δὲ περι-
 εόντες ἰδὼν Βοιωτῶν ἔφρευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὥς
 πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρεον θεῖα· δύο γὰρ ὀπλίτας
 μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν [ἔχοντας] ἔπεσθαι σφι
 39 κτείνοντας καὶ διώκοντας. τούτους δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ
 λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φυλάκόν τε καὶ Αὐτό-
 ροον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱρόν, Φυλάκου μὲν παρ'
 αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατέπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς Προνηΐης, Αὐτο-
 ρόου δὲ πέλας τῆς Κασταλῆς ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ.
 οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρηγσοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας
 ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κεί-
 μενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι.
 τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλ-
 λαγὴ γίνεται.

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου⁴⁰
 Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νέας.
 τῶνδε δὲ εἵνεκεν προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλα-
 μῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξα-
 γάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσονται τὸ
 ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρή-
 γμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὡς ἔψευσμένοι γνώμης.
 δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ
 Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον τῶν μὲν εὐρον οὐδὲν
 ξόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας,
 τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου τε ποιευμένους περι-
 εῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι.
 ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφεων
 σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς⁴¹
 τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν
 ἀπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται
 σῶζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν
 πλείστοι ἐς Τροιζῖνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ
 ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρη-
 στηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκεν
 οὐκ ἥμιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὅφιν μέγαν φύλακον τῆς
 ἀκροπόλεως ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱερῷ. λέγουσί τε ταῦτα
 καὶ δὴ καὶ ὥς ξόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες·
 τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν
 τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμονμένη τότε ἦν ἄψανστος.
 σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι
 καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὥς καὶ τῆς θεοῦ
 ἀπολελοιπυῖνης τὴν ἀκρόπολιν. ὥς δέ σφι πάντα ὑπεξε-
 κέετο, ἔπλωον ἐς τὸ στρατόπεδον. ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτε-⁴²
 μισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ
 λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς
 ἐκ Τροιζῆνος· ἐς γὰρ Πύργονα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προ-
 εἰργίτο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῶν πλεῖνες
 νῆες ἢ ἐκ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχουν, καὶ ἀπὸ πολλίων πλεῖ-
 νων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶν ὧντος ὅσπερ ἐκ' Ἀρτεμισίῳ,
 Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδew ἀγὼρ Σπαρτιῆτης, οὐ μέντοι
 γένεος τοῦ βασιλέως ξών. νέας δὲ πολλῶν πλείστας τε καὶ

- 43 ἄριστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεύοντο δὲ οἶδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι ἐκκαίδεκα νέας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Σικυνῶνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Ἐρμιονέες δὲ τρεῖς, ἐόντες οὗτοι πλὴν Ἐρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὀρυθύντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύο-
 44 πες, ὑπὸ Ἡρακλῆος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἕξω ἡπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας ὀγδώνοντα καὶ ἑκατόν, μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνενανμάχῃσαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀταλάσσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὥς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαιὰν τῆς Βοιωτίας χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νῦν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοί, οὐνομαζόμενοι Κραναοί, ἐπὶ δὲ Κέρροπος βασιλεὺς ἐκλήθησαν Κερροπίδαι, ἐκδεξαμένον δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν Ἀθηναῖοι μετουνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχου γενομένου
 45 Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες τούτῳ πλήρωμα παρείχοντο καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπὶ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν, Λευκάδιοι δὲ
 46 τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Λησιωτίων δὲ Αἰγινῆται τριήκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες, ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἐνυτιῶν ἐρύλασσαν, τριήκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλωούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐνανμάχῃσαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὐνομα ἦν Οἰνώη. μετὰ δὲ Αἰγινίτας Χαλκιδίκες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἰκοσι παρεχόμενοι καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτὰ· οὗτοι δὲ Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὼν Ἴωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμψθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ

ὄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων ἀπίκατο
 ἐς τοὺς Ἑλληνας Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν
 ἀσπίων δοκίμου καὶ τότε τριηραρχόντος· Νάξιοι δὲ εἰσι
 Ἴωνες ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες. Στυρές δὲ τὰς αὐτὰς
 παρείχοντο νέας τάσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Κίθριοι δὲ μίαν
 καὶ πεντηκόντερον, ἔόντες συναισιγότεροι οὔτοι Δρύοιτες.
 καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφριοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο·
 οὔτοι γὰρ οὐκ ἔδωσαν μοῦνοι νησιωτέων τῇ βαρβάρῳ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ. οὔτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρω- 47
 τῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ
 γὰρ εἰσι οἱ δημοκρέοντες Ἀμπρακινήτησι καὶ Λευκαδίοισι,
 οἱ ἔξ ἑσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τού-
 των οἰκημένων Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν, οἱ ἐβόθθησαν τῇ
 Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ νηὶ μιῇ, τῆς ἴσχε ἀνὴρ τρις πυθιο-
 νίης Φαῦλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. οἱ μὲν 48
 τιν ἄλλοι τριήρας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο, Μήλιοι δὲ
 καὶ Σίφριοι καὶ Σερίφριοι πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν
 γένος ἔόντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος δύο παρείχοντο, Σίφριοι
 δὲ καὶ Σερίφριοι Ἴωνες ἔόντες ἀπ' Ἀθηνέων μίαν ἐκάτεροι.
 ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντη-
 κοντέρων, τριηρόσiai καὶ ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ 49
 τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλευόντο προθέντος Εὐρυβιά-
 δεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκεῖοι
 ἐπιτιθεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοῖ χω-
 ρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἡ γὰρ Αἰτικὴ ἀπέιτο ἦδη, τῶν δὲ
 λοιπέων πέρι προτίθεε. αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ
 πλείεσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυ-
 μαχεῖν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον
 τόνδε, ὥς ἢ νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἔόντες
 πολιορκιέσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπι-
 στανέσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἐς τοὺς ἐσωτῶν ἐξοίσονται.
 ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων 50
 ἐληλύθει ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἔχειν τὸν βαρβαρον ἐς
 τὴν Αἰτικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ
 Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας
 Θεσπιέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπότεων ἐς Πελοποννήσον

καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἵκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ
πάντα ἐκεῖνα ἐδιδόν. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάν τε καὶ Πλά-
51 ταιαν πυθόμενος Θηβαίων, ὅτι οὐκ ἐμύδιζον. ἀπὸ δὲ τῆς
διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο
οἱ βάρβαροι, ἓνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέ-
βαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆσιν ἐγένοντο
ἐν τῇ Ἀιτικῇ, Καλλιιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέ-
ουσι ἑοῖμον τὸ ἄστυ, καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν
Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ ἕοντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένη-
τας ἀνθρώπους, οἱ φραζάμενοι τὴν ἀπρόπολιν θύρῃσι τε
καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ἐπ' ἀσθε-
νείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ
δοκέοντες ἐξενρῆξεναι τὸ μαντήϊον, τὸ ἢ Πυθίῃ σφί ἔρχοιτο,
τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο
εἶναι τὸ κορησφύγετον κατὰ τὸ μαντήϊον, καὶ οὐ τὰς νέας.
52 οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλεως
ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρ-
κεον τρόπον τοιόνδε· ὅπως στυπεῖον περὶ τοὺς δίστοις
περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα
Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὁμῶς ἡμύνοντο, καίπερ ἐς
τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀτιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδε-
δωκότος. οἱ δὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσθερόν-
των περὶ ὁμολογίης ἐτεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε
ἀντεμυχανέοντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων
πρὸς τὰς πύλας ὁλοιτρόχους ἀπίεσαν ὥστε Ξέρξην ἐπὶ
χρόνον συγχρὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι οὐδ' ἐνδύμενόν σφας
53 ἐλεῖν. χρόνον δ' ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐφάνη δὴ τις ἔσοδος τοῖσι
βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν
Ἀιτικὴν τὴν ἐν τῇ ἡλείῳ γενέσθαι ἐπὶ Πέρσῃσι. ἔμ-
προσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλεως, ὅπισθε δὲ τῶν πυλῶν
καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε
μὴ κοιτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέ-
βησάν τινες κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀλαύρου,
καίτοι περ ἀποκρίμνον ἕοντος τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον
αὐτοὺς ἀναβηρῆκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ
μὲν ἑρρίπτεον ἐσωτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθεί-
ροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφειγον. τῶν δὲ Περσέων

οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἐκείας ἐφρόνουν· ἐπεὶ δέ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. σχὼν δὲ παντελῶς τὰς Ἀθήνας Ξέρξης 54 ἀπέπειμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρευοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φρυγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὕψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθιμίον οἱ ἐγένετο ἐμπρήσασθαι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φρυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. τοῦ δὲ εἵνεκεν τοῦτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθεὺς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσα ἐνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱερῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρησίας Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελεύόμενοι ὥς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὥρεον βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξηγγέλθη, ὥς 55 ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρον βρον ἀπίκοντο, ὥστε ἐνιοι τῶν στρατιῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκειμένον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία αἶροντο ὥς ἀποθυσόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχείην. νύξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέας 56 ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο Μησισίμιλος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ, ὥς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχείην, εἶπε· “οἶ τοι ἄρα, ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχίσεις. κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχει

- δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασχε-
 δασθῆναι τὴν στρατιήν, ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλῇσι.
 ἀλλ' εἴ τις ἔστι μηχανή, ἣτι καὶ πειρώο διαχέαι τὰ βεβου-
 λευμένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνώσαι Εὐρυβιάδην μεταβου-
 58 λεύσασθαι ὥστε αὐτοῦ μένειν.” κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ
 ἤρесе ἡ ὑποθήκη, καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἦτε
 ἐπὶ τὴν νέαν τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη ἐθέλειν
 οἱ κοινόν τι προῆγμα συμμῖξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νέαν
 ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι ἐθέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμι-
 στοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε πάντα, τὰ
 ἤκουσε Μησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ
 προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρητῶν ἕκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι
 59 συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον. ὥς δὲ ἄρα
 συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδην προθεῖναι τὸν λόγον
 τῶν εἵνεκεν συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμι-
 στοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος
 δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὀκύτου
 εἶπε· “ὦ Θεμιστοκλέες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστά-
 60 μενοι ῥαπίζονται.” ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη· “οἱ δέ γε ἐγκα-
 ταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται.” τότε μὲν ἡπίως πρὸς τὸν
 Κορίνθιον ἀμείψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκεί-
 νων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὥς ἔπειτ' ἀ-
 παείρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρῆσονται· παρεόντων γὰρ
 τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγόρεειν·
 α) ὁ δὲ ἄλλον λόγον εἶχετο, λέγων τάδε· “ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ
 σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πεῖθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων
 ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι ἀνα-
 ζεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ ἐκάτερον
 ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων ἐν πελάγεϊ
 ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, [ἐς] τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμ-
 φορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἄριθμόν ἐλάσσονας,
 τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρον καὶ Αἴγινα,
 ἥνπερ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχίσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ
 αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός. καὶ οὕτω σφέας
 αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ
 β) τῇ Ἑλλάδι. ἥν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι
 χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα μὲν ἐν στενῷ συμβάλλοντες νηυσὶ

ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἣν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκ-
 βαίη, πολλὸν κρατήσομεν, — τὸ γὰρ ἐν στενωπῷ ναυμαχεῖν
 πρὸς ἡμέων ἐστὶ, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων, — αὗτις
 δὲ Σαλαμίς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπεκκείται τέκνα τε
 καὶ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τότε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ
 περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμα-
 χήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ, οὐδέ σφεας,
 εἴπερ εὖ φρονέεις, ἄξις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. ἣν δέ γ'
 γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσί,
 οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι οὔτε
 προβήσονται ἐκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδενὶ
 κόσμῳ, Μεγάροισι τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Αἰγίῃ
 καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν
 κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀν-
 θρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι, μὴ δὲ οἰκότα
 βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς
 τὰς ἀνθρωπότηας γνώμας.” ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους ⁶¹
 αὗτις ὁ Κορινθίος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων
 τῷ μὴ ἐστὶ πατρίς, καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἐὼν ἐπιψηφίζειν
 ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον
 οὔτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέ-
 φερε, ὅτι ἡλώσεσάν τε καὶ κατεῖχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε
 δὴ ὁ Θεμιστοκλέης ἐκείνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ
 τε καὶ κατὰ ἔλεγε, ἐκαστοῖσι τε ἐδύλου λόγῳ ὡς εἴη καὶ
 πόλιν καὶ γῆ μέζων ἥπερ ἐκείνοισι, ἔστι ἂν διηκόσιαι νέες
 σφι ἕωσι πεπληρωμέναι· οὐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς
 ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι. σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ ⁶²
 διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· “σὺν
 εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσσαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ,
 ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου
 φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ’ ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποι-
 ῆσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας
 κομμεύμεθα ἐς Σίρην τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι
 ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπ’ ἡμέων αὐτὴν δεῖν
 κτισθῆναι· ἡμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες με-
 μνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων.” ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέους λέγον- ⁶³
 τος ἀνεδιδάσκειτο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας

μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας ἀπολί-
πῳσι, ἦν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας. ἀπολιπόν-
των γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί.
ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην αὐτοῦ μένοντας διαναι-
61 μαχέειν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα ἔπεσι ἀκροβολισά-
μενοι, ἔπειτε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς
ναυμαχίσοντες. ἡμέρῃ τε ἐγίνετο καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι
σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ
σφι εὖξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰα-
κίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίηεν ταῦτα·
εὖξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλα-
μῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν
καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγινα.

65 Ἐρῇ δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκλύδεος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φηγὰς
τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον,
ἐλεῖτε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ἐπὶ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ
τοῦ Ξέρξεω ἑοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα
Δημαρτίῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ, ἰδεῖν
δὲ κοριορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος ὡς ἀνδρῶν μάλιστα
τῇ τρισμυρίων, ἀποθωμάζειν τέ σφεας τὸν κοριορτὸν
ὅτι ἐὼν κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν,
καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν Ἰακχόν.
εἶναι δ' ἀδαίμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων
τὸν Δημάρτην, εἶρεσθαι τε αὐτόν, ὅ τι τὸ φθεγγόμενον
εἴη τοῦτο· αὐτὸς δὲ εἶπαι· “Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ
μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρί-
δηλα ἐρήμιον ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγό-
μενον, ἀπὸ Ἐλευσῖνος ἰὼν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ
τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελο-
πόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ
ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται, ἦν δὲ ἐπὶ τὰς νέας τράπηται τὰς ἐν
Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς
ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ
πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βου-
λόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μνέεται καὶ τὴν φωνήν,
τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ ἰαχάζουσι.” πρὸς ταῦτα
εἰπεῖν Δημάρτην· “σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον

τοῦτον εἶπε. ἦν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν, καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος, περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει." τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὔτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρτίου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ⁶⁶ ἐπειδὴ ἐκ Τρηχίνος Θηρσάμενοι τὸ τρώμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰσθίαιαν, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἱμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τε ἥπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἣ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τοῖσδε τοὺς τότε οὕτω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλίας τε καὶ Δωριέας καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους καὶ Τηρίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας πλὴν τῶν πέντε πολιῶν, τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δι' προέβαινε ἑσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσοῦτον πλέον ἔθνεά οἱ εἶπετο. ἐπεὶ ὧν ἀπίκαιτο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες ⁶⁷ οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κέθρῳ ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον καὶ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτοὺς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πνέσθαι τῶν ἐπιπλώνοντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐξεται, παρήσαν μετ' αὐτοὺς οἱ τῶν ἑθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἔζοντο ὥς σφι βασιλεὺς ἐκάστην τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὅλλοι. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἔζοντο, πέμπτας Ξέρξης Μαροδόνιον εἰρώτα, ἀπο-

- 68 πειροόμενος ἐκάστων, εἰ ναυμαχίην ποιεόιτο. ἔπει δὲ περιούων εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τὸντὸ γνῶμην ἐξεφέροντο, κελεύ-
 α) οντες ναυμαχίην ποιεέσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη “εἴπαί μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω· οὔτε κακίστην γενομένην ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τὴν ἑοῦσαν γνῶμην με δίκαιόν ἐστι ἀποδείκνυσθαι, τὰ τευχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω, φρίδες τοῶν νεῶν μηδὲ ναυμαχίην ποιεό. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι ἀναζινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἴνεκεν ὠρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἴσταται οὐδεὶς· οἱ δέ τοι ἀντέστησαν, ἀπήλ-
 β) λξαν οὕτω, ὡς ἐκείνους ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῆ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασχεδᾷς, κατὰ πόλεις δὲ ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῆτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἰκός, ἦν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμίσιν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἦγοντας, οὐδὲ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθη-
 γ) ναίων ναυμαχέειν. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω, μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται. πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τότε ἐς θυμὸν βάλεσ, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ ἔοντι ἀρίστη ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσὶ, οἱ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἔοντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι καὶ
 69 Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν.” ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν εὐνοοὶ τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφρογὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους ὡς κακὸν τι πεισομένης πρὸς βασιλέως, ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιεέσθαι,

οἱ δὲ ἀγεόμενοι τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ κοίσι ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηγείχθησαν αἱ γνώμαι ἐς Ξέρξην, κάρτα τε ἴσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης, καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλῷ μᾶλλον αἴνεε. ὁμῶς δὲ τοῖσι πλέοσι πεῖθεσθαι ἐκέλευε, τὰδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελο-
κακέειν ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρε-
σκεύαστο θηήσασθαι ναυμαχέοντας.

Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἰσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμα-
χίην ποιήσασθαι, νῦν γὰρ ἐπεγένετο, οἱ δὲ παρεσκευά-
ζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἄρρωδίη, οὐκ ἦμιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἄρρω-
δεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀγέ-
λακτον. τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτι ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅπως κατ' ἵππειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ
βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηζέαι, συνδρα-
μόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο, καὶ σφι ἐπὶ τὴν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεωνίδew δὲ
ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομέ-
νοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὴ λου-
σέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦντο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ
φορμὸι ψάμμιον πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἑλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βωθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε
ἡμέρης. οἱ δὲ βωθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ οἷδε ἦσαν Ἕλλήνων, Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Ἀρχαῖδες πάντες καὶ
Ἠλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικωνῖοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὔτοι μὲν ἦσαν οἱ
βωθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσης,

τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροικῶκε ἤδη.

73 Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔόντα κατὰ χώραν ἴδρυνται νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἶκεον, Ἀρχάδες τε καὶ Κυνοῦριοι. ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊκὸν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν, οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρύοπες καὶ Ἀἰγυῖοι. Δωριέων μὲν πολλαὶ τε καὶ πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἡλις μούνη, Δρυόπων δὲ Ἐρμιόνη τε καὶ Ἀσίγη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Ἀσκιωνικῇ, Αἰγυῖων δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἔόντες δοκέουσι μῦθοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίευνται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔόντες Ὀρεῖται καὶ περίοικοι. τούτων ὦν τῶν ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου κατέατο· εἰ δὲ ἔλεν θέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῆδιζον.

74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυβιάδew ἀβουλίην, τέλος δὲ ἐξεργάγη ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν, ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεῶν εἶη ἀποπλῶειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ 75 Αἰγινῆται καὶ Μεγαρεῖς αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. ἐν ταῦτα Θεμιστοκλῆς ὥς ἔσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μῆδων ἄνδρα πλοῖφ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεῶν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σίζιγνος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων, τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν προηγημάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιεῖς πολέμας,

καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὅς τότε πλοῖον ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων τάδε· “ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα καὶ ὑπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσσοντα, ὅτι οἱ Ἕλληνες δορησμὸν βουλευόνται καταρρωδηρότερες, καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμῶς ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ περιδῶτε διαδοράτας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὐτ’ ἐτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μί.” ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο, τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἡπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν, τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ’ ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφοῖν τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τειταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φρυγεῖν ἐξῆν, ἀλλ’ ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ’ Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐν δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὡς ἐπεὶ ἀν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἐκέετο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρῳσι. ἐποίηεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πενθανοῖαιτο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθεῖς, πρὸς οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἀλλ’ ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν
νηυσὶ γεφυρώσωσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
ἐλπιδὶ μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
διὰ Δίῃ σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ἴβριος υἱόν,

δεινὸν μαιμῶντα, δοκεῖντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι.
χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμῖζεται, αἵματι δ' Ἄρης
πόντον φοινίξει. τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντι-
λογίης χρησιμῶν περὶ οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμῶ οὔτε παρ'
ἄλλων ἐνδέχομαι.

- 78 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόγων
πολλός. ἦδεσαν δὲ οὐκ ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι
νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρεον αὐτοὺς
- 79 τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι. συνεστηκότων δὲ
τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου,
ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου,
τὸν ἐγὼ νενομίκα, πυρθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄρι-
στον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος
ὠνὴρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα
μὲν ἐωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγά-
θος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος
ἐξεκαλέετο, ἐθέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόεε δέ, ὅτι
σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς
τὸν Ἴσθμόν. ὥς δὲ ἐξηλθέ οἱ Θεμιστοκλής, ἔλεγε Ἀρι-
στείδης τάδε· ἡμέας στασιάζειν χρεῖων ἐστὶ ἐν τε τῷ ἄλλῳ
καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμέων πλέω
ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον
ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦ-
τεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενό-
μενος, ὅτι νῦν οὐδ' ἦν ἐθέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς
Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ
ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σή-
μηρον. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· κάρτα τε χρηστὰ διακε-
80 λεύεαι καὶ εὖ ἡγγεῖλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι,
αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ
ποιούμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἦθελον
ἐς μάχην κατίσταςθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστή-
σασθαι. σὺ δὲ ἐπέπερ ἦκεις χρησιὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς
σφι ἡγγεῖλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν
καὶ οὐ πείσω ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ

σφι σήμηρον αὐτὸς παρελθὼν, ὡς ἔχει. ἑλεῖν δὲ σημήνης, ἦν μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα, ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις. ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἔξ Αἰγίνης⁸¹ τε ἦκειν καὶ μόγῃς ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἄλεξήσομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστῆκε, τῶν δὲ αὐτῖς ἐγένετο λόγων ἀμφοισθασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐσαγγελθέντα. ἀπιστεόντων⁸² δὲ τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηρίων αὐτομολήουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεργώρησαν Τηριοὶ ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηϊ τῇ αὐτομολήσασῃ ἐς Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Ἀθηνή ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλήσι ἐς τὰς ὁγδώζοντα καὶ τριηκοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμὸν.

Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν⁸³ Τηρίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων θεμιστοκλῆς, τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι ξέσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπῳ γένει καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραιρέσας δὴ τούτων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἥ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. ἀναγομένοισι δὲ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρ-⁸⁴βαροι. οἱ μὲν δὲ ἄλλοι Ἕλληνες [ἐπὶ] πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὠκέλλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλλήγευς ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἱξαναχθεὶς νηϊ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυνάμενων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγινῆται δὲ τὴν

κατὰ τοὺς Λιακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε, ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη, φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ αἶπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον ὀνειδίσασαν πρότερον τὰδε· “ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην
85 ἀνακρούσεσθε;” κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες (οὔτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἐσπέρης κέρας) κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὔτοι δ’ εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοζάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἳ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυν σιγῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξει τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκεν μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστῳ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐντράνησε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ
χώρῃ οἳ ἐδωρήθη πολλή. οἳ δ’ εὐεργέται βασιλέος ὀρο-
86 σάγγαι καλέονται Περσιστί. περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε, τὸ δὲ πλεῖθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν ὑπ’ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινή-
τέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχούντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι σινοί-
σεσθαι, οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι ἦσαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακροῦ ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωυτῶν ἢ πρὸς
Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεύμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην,
87 ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἐωυτὸν θηήσεσθαι βασιλέα. κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο, κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τὰδε ἐγένετο, ἀπ’ ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλεῖ· ἐπειδὴ γὰρ ἐς Θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλιαί, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ξοῦσα, ἔδοξέ οἳ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήγειρε ποιησάσῃ· διωκομένη γὰρ ὑπὸ

τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλήν ἀνδρῶν τε Καλυν-
δέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλώοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος
Λαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε
ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἔόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν,
οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ
τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς. ὥς δὲ
ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλόα ἔωυ-
τὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὅ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριή-
ραρχος ὥς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσιν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων,
νομίσας τὴν νέαν τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτο-
μολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέ-
ψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συν-
ῆνικε γενέσθαι διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ
συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μά-
λιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρῳ. λέγεται γὰρ βασιλέα
Θηεῦμενον μαθεῖν τὴν νέαν ἐμβαλοῦσαν καὶ δὴ τινα εἶπαι
τῶν παρεόντων· “δέσποτα, δοῦς Ἀρτεμισίην, ὥς εὖ ἀγω-
νίζεται καὶ νέαν τῶν πολεμίων κατέδυσε;” καὶ τὸν ἐπείρε-
σθαι, εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς
φάναι, σαφές τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν
δὲ διαφθαρεῖσαν ἡπιστέατο εἶναι πολεμίην. τὰ τε γὰρ
ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήρειεν ἐς εὐτυχίην γενόμενα
καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδὲνα ἀποσωθέντα
κατήγορον γενέσθαι. Ξέρῳ δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ
φραζόμενα· “οἱ μὲν ἄνδρες γέγονασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ
γυναῖκες ἄνδρες.” ταῦτα μὲν Ξέρῳ φασὶ εἶπαι. ἐν δὲ τῷ
πόντῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ
Λαρείου, Ξέρῳ δὲ ὡς ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε
καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμ-
μάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπι-
στάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, οἱ μὴ ἐν χειρῶν
νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμίνα διέπεον. τῶν δὲ βαρ-
βάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ Θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ
ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς γυγὴν ἐτράποντο,
ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὅπισθε τετα-
γμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ πασιέναι πειρεόμενοι ὥς
ἀποδεξόμενοι τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι

90 νηυσὶ φεηγούσῃσι περιέπιπτον. ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῇ Θορύβῳ τούτῳ· τῶν τινὲς Φοινίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάραι, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοῖατο αἱ νέες, ὥς προδόντων. συνήγειρε ὧν οὕτω ὥστε Ἴωνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκῇ νηῦς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίῃ νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν τὴν νέα. ἅτε δὴ ἔόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηϊκῆς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο· ὥς γὰρ εἶδέ σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοινίκας οἳ αὐτὸν ἐπεσπόμενός τε καὶ πάντας αἰτιεύμενος, καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἐκ τούτου ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατῆμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ καλεῖται Αἰγάλεως, ἀνελπνθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρειὼν τούτου τοῦ Φοινικηίου πάθεος.

91 Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοινίκας ἐτράποντο, τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλωόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ Θορύβῳ ἐκεράζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φεηγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωούσας· ὅπως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς

92 Αἰγινήτας. ἐνθαῦτα συνεζύρεον νέες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου ἀνδρὸς Αἰγινήτεω νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἐπλωε Πυθῆς ὁ Ἰσχερόου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκεν εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίῃ ὥστε Πυθῆν οὕτω

σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηϊ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα, οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νέες περιεγένοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἦκου- 93
σαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε, ὅτι ἐν ταύτῃ πλώοι Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἴλε μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἐκέετο μύριαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζώην ἔλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὥς πρότερον εἴρηται, διέφηνγε, ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἱ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθίον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθη- 94
ναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὥς συνέμισγον αἱ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὥς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θεῖη πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὥς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλῃτος λέγειν τάδε· Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς γυγὴν ὥρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικέουσι, ὅσον αὐτοὶ ἡρέοντο ἐπιχρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτίς τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὕμνηροι ἀποθνήσκειν, ἦν μὴ νικέοντες γαίνωνται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὲ ἀποστρέψαντα τὴν νέα αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη γράτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων, οὐ μέντοι

αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι, μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ Θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίηε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἱ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χώρης, γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ὑπτάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφρόνευσαν πάντας.

96 Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγγανε ἔτι ἑόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῇσι περιεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χεῖρ εἶναι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡῖονα τὴν καλεομένην Κωλιάδα, ὥστε ἀποτεπλῆσθαι τὸν χρησιμὸν τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μονσαίῳ, καὶ δὲ καὶ κατὰ τὰ ναυῆγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησιμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησιμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἔρετμοῖσι φρούξουσι· τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

97 Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας, μή τις τῶν Ἰώνων ἔποθῃται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλῶειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας καὶ ὑπολαμφθεῖς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ, δορησιμὸν ἐβούλενε· ἐθέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ ἐς τὴν Σαλαμῖνα χώμα ἐπειράτο διαχοῦν, γανλούς τε Φοινικηῖους συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδὴς ἔωσι καὶ τεῖχος, ἀρτέτό τε ἐς πόλεμον ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρῶντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα εὖ ἠπιστάτο, ὥς ἐκ παντὸς νόου παρεσχεύαται μένων πολεμήσειν· Μαροδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἑόντα τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἔμα Ξέρξης ἐποίηε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας

ἀγγελέοντα τὴν παρεούσαν σφι συμφορὴν. τούτων δὲ τῶν ⁹⁸
 ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θᾶσσον παραγίνεται θνητὸν ἔόν·
 οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γάρ, ὡς
 ὅσων ἂν ἡμερέων ἦ ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ
 ἄνδρες διεσιτᾷσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε
 καὶ ἄνθρωπος τεταγμένος, τοὺς οὐτε νικητὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ
 καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκειμένον
 αὐτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὲ πρῶτος δραμὼν
 παραδιδόει τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ
 τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παρα-
 διδόμενα, κατάπερ Ἕλλησι ἢ λαμπαδηφορίῃ, τὴν τῷ
 Ἡφαιστῷ ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων ⁹⁹
 καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον. ἡ μὲν δὲ πρώτη ἐς Σοῦσα
 ἀγγελίῃ ἀπικομένη, ὡς ἔχει Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτεριψε οὕτω
 δὴ τι Περσέων τοὺς ἐπολειφθέντας, ὡς τὰς τε ὁδοὺς μυρ-
 σίνησι πᾶσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίεν θυμίσματα καὶ αὐτοὶ
 ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθείῃσι· ἡ δὲ δευτέρῃ σφι
 ἀγγελίῃ ἐπεξελθούσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κινθῶνας
 κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέοντο ἀπλῆτω,
 Μαρδόκιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν
 ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίεν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ
 δειμαίνοντες.

Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ ¹⁰⁰
 χρόνον γινόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφας ἀπικό-
 μενος ἔπαυσε. Μαρδόκιος δὲ ὁρέων μὲν Ξέρξῃν συμφορὴν
 μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπιεύων δὲ αὐτὸν
 δρῆσμον βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας πρὸς ἑων-
 τὸν ὡς δώσει δίκην ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ κρέσσον εἶη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατερ-
 γάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον
 ὑπὲρ μεγάλων αἰσθηθέντα· πλέον μὲντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη
 κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὢν ταῦτα προσ-
 ἔφερε τὸν λόγον τόνδε· “δέσποτα, μήτε λυπεῖο μήτε συμ-
 φορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιέο τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκεν
 πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν,
 ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις ταύτων τῶν
 τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκούντων κατεργάσθαι ἀποβὰς ἀπὸ τῶν

νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὐτ' ἐκ τῆς ἡπείρου τῆσδε· οἳ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρεώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιεῖν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμεε· οὐ γὰρ ἔστι Ἑλλήσι οὐδεμία ἔκδυσις μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίεε· εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται αὐτὸν ἀπελάυνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλὴν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλήσι. οὐδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοι δεδήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἐρέεις ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Κύπριοι τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἵτιοί εἰσι, ἔμοι πείθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἡῖθα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλανε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν, ἐμὲ δέ σοι χορὴ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήχοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον.”

101 ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὥς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἤσθη, πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη ὑποκρινέεσθαι ὁκότερον ποιήσει τούτων. ὥς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλὴν μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη ροεῦσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ ἀπίζετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους, τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε “κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὐτοῦ πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει τριήχοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην, αὐτὸν δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελάυνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἡῖθα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἔμοι, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὐ συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔωσα ποιεέσθαι, νῦν τε συμβούλευσον ὁκότερα ποιέων

102 ἐπιτύχω εὐ βουλευσάμενος.” ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο, ἱ δὲ λέγει τάδε “βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμβουλευο-

μένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν, ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατή-
 κουσι πρήγμασι δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω,
 Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν,
 αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γάρ, ἣν
 καταστρέψῃται τὰ φησι ἐθέλειν καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ
 νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ᾧ δέσποτα, γίνεται, οἱ γὰρ σοὶ
 δοῦλοι κατεργάσαντο, τοῦτο δέ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρ-
 δονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται
 σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων [περὶ οἶκον
 τὸν σόν]. ἣν γὰρ σὺ τε περιέῃς καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς
 πολλαῖς ἀγῶνας δραμεύονται περὶ σφῶν αὐτῶν οἱ Ἑλ-
 ληνες. Μαρδονίου δέ, ἣν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται·
 οὐδέ τι νικεόντες οἱ Ἕλληνες νικέουσι, δοῦλον σὸν ἀπο-
 λέσαντες· σὺ δέ, τῶν εἵνεκεν τὸν στόλον ἐποιήσας, πυρρώ-
 σας τὰς Ἀθῆνας ἀπελᾶς.” ἥσθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· ¹⁰³
 λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τάπερ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ
 πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν
 δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτε-
 μισὴν ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας
 ἐς Ἑφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδές οἱ συνείποντο. συν- ¹⁰⁴
 ἔειπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν
 ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δευτέρα τῶν εὐνού-
 χων παρὰ βασιλεῖ [οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρ-
 νησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοις τοιόνδε φέρεται
 πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτιόισι πᾶσι τοῖσι
 ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου
 ἔσεσθαι χαλεπόν, τότε ἡ ἵρεια αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φέει
 πώγωνά μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δις ἤδη ἐγένετο. ἐκ τούτων ¹⁰⁵
 δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν] τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη
 ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ
 αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος
 ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ’ ἔργων ἀνοσιωτά-
 των. ὅπως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἵδεος ἐπαμμένους, ἐκτά-
 μνων ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἑφεσον χρημάτων
 μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ
 εὐνοῦχοι πίστιος εἵνεκεν τῆς πάσης τῶν ἐνορχίων. ἄλλους
 τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ

τούτου τὴν ζόγν, καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καί, οὐ γὰρ τὰ πάντα
 ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ
 βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων, χρόνου δὲ προϊόντος πάντων
 106 τῶν εὐνούχων ἐτιμύθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὥς δὲ τὸ
 στράτευμα τὸ Περσικὸν ὄρμα βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας
 ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δῆ τι πρῆγμα ὁ
 Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι μὲν νέμονται,
 Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα.
 ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φίλους λόγους,
 πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκείνον ἔχοι ἀγαθὰ,
 δεύτερα δὲ οἱ ἐπισχερόμενος ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ
 ποιήσει, ἣν κομίσας τοὺς οἰκέτας οἰκὴν ἐκείνῃ, ὥστε ὑπο-
 δεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον κομίσαι τὰ
 τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέ-
 λαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε "ὦ πάντων ἀνδρῶν ἥδη
 μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωγμάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί
 σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σὲ ἢ
 τῶν σῶν τινά, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι;
 ἐδόκεές τε θεοὺς λήσσειν οἷα ἐμηχανέω τότε. οἱ σε ποιή-
 σατα ἀνόσια, νόμοι δικαίῳ χρεόμενοι, ὑπῆγαγον ἐς χεῖρας
 τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἔσο-
 μένῃν δίκην." ὥς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν
 παίδων ἐς ὅψιν ἡραγμάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παί-
 δων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν, ἀναγκαζό-
 μενος δὲ ἐποίηε ταῦτα. αὐτοῦ τε, ὥς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ
 παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω
 περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

107 Ξέρξης δὲ ὥς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπά-
 ρειν ἐς Ἑρεσον, καλέσας Μαροδόνιον ἐκέλευσέ μιν τῆς στρα-
 τιῆς διαλέγειν τοὺς βούλειαι, καὶ ποιεῖν τοῖσι λόγοισι
 τὰ ἔργα πειρεόμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς
 τοσοῦτο ἐγίνετο, τῆς δὲ νυκτὸς κελεύσαντος βασιλέως τὰς
 νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλῆρου ἀπῆγον ὁπίσω ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον, ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς
 σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀρχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος
 πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς
 ἡμείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔρνευγον ἐπὶ

πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν, ἀλλ' ἄγκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, δρῶντες ¹⁰⁸ οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἡλπίζον καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον, ἐδόκειόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὥς ἀλεξισόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκειε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξῳ στρατὸν οὐκ ἐπειδὸν διώξαντες μέχρι Ἄνδρον, ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νέας πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων, ὥς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργασαίαιτο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεὶν ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρωτὸ ἂν ἰσυχίην μὴ ἄγειν, ὥς ἄγοντι μὲν οἱ ἰσυχίην οὔτε τι προχωρεῖν οἷόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶν τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται, ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργον ἐχομένῳ πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιν τε καὶ κατ' ἔθνα, ἧτοι ἀλισκομένων γε ἢ πρὸς τοῦτον ὁμολογεόντων. τροχὴν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέτεον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσην, ἐατέον ὦν εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἴδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. ὥς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει ¹⁰⁹ τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (οὔτιοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφενγότων περιημέκτεον, ὠρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, εἰ ὅλλοι μὴ βουλοίαιτο) ἔλεγέ σφι τάδε “καὶ αὐτὸς ἴδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῶν πλέω ἀκίχσοι τοιάδε γενέσθαι, ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας νενικημένους ἀναμιάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρεν κακότητα. ἡμεῖς δὲ (εὐρημα γὰρ εὐρίκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα,

νέρος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἀνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοὶ τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι ἔόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον, ὃς τὰ τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα, ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε πέδας τε κατέχευε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετῶν· καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλάσασθαι καὶ σπόρου ἀνακῶς ἔχέτω, παντελῶς ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλώωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης.” ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσην, ἵνα ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνῃ πρὸς Ἀθηναίων πάθος,

110 ἔχῃ ἀποστροφὴν· τάπερ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων διεβάλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη ἐὼν ἀληθῶς σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἐτοῖμοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὥς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστειε σιγᾶν ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκίτης αὐτῆς ἐγένετο. οἳ ἐπεῖτε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἳ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξην ἔλεγε τάδε “ἐπειψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλήν κομίζεο.” οἳ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλων ὀπίσω,

111 οἳ δὲ Ἕλληνες, ἐπεῖτε σφι ἀπέδοξε μὴτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νέας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περικατέατο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιωτῶν αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλῆος χρήματα οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλῆος λόγον τόνδε, ὥς ἤκοιεν

Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα λέγοντες, ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες καὶ θεῶν χρηστῶν ἦκοιεν εὖ, ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρίστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρεῖν, Πενίην τε καὶ Ἀμηχανίην, καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἕοντας Ἀνδρίους οὐ δώσειν χρήματα· οὐδέποτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ δόντες χρήματα ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλῆς δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεχτέων, ¹¹² ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητιγρίους λόγους αἵτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, χρεόμενος τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρίσατο, λέγων ὥς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἐξαίρῃσει. λέγων ὦν ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὥς πολιορκέοιτο διότι ἐμῇδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὥς εἶη ἐν αἴνῃ μερίστη τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ τούτους μόνους. καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκεν τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήματα ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στρατιεῖμα. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὀρμεόμενος χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκιάτο λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξην ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ¹¹³ ναυμαχίην ἐξήλαντον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτιος πολεμέειν, χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτεν ἅμα τῷ ἔαρι πειραῖσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρῶτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ (οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος), μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν

χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ
 Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα
 ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ'
 ὀλίγους, τοῖσι εἶδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἰ τέοισι τι
 χρηστὸν σιγήδее πεποιημένον. ἐν δὲ πλείστον ἔθνος
 Πέρσας αἵρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφό-
 ρους, ἐπὶ δὲ Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες
 ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἕσσονες· ὥστε σύμπαντας
 114 τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. ἐν δὲ τούτῳ
 τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὴν στρατιὴν διέκρινε καὶ
 Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελ-
 φῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξην αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω
 φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι
 δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῆται, ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε
 ἑοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς
 ὄψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε τάδε “ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακε-
 δαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι
 φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον
 τὴν Ἑλλάδα.” ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον,
 ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστειὼς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον
 εἶπε “τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας,
 115 οἷας ἐκείνοισι πρέπει.” ὁ μὲν δὲ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλ-
 λάσσετο, Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν
 αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ
 ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσ-
 σεράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος ὡς
 εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίαιτο καὶ κατ’ οὔστινας
 ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπάζοντες ἐσιτέοντο,
 εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὔροιεν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς
 γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δειδρῶν τὸν φλοιὸν περιλέ-
 ποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως
 τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα
 δ’ ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν
 καὶ δυσεντερίῃ κατ’ ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νουσέ-
 οντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσωσι τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκά-
 στοτε γίνοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσ-
 σαλίῃ τέ τινας καὶ ἐν Σίρῳ τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ.

ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταιλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα ἦλαννε, ἀπιὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες οἱ Παί-
 ονες τοῖσι Θρηῖξι ἀπαιτέοντος Ξέρξῳ ἔφασαν νεμομένας
 ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηῖκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς
 τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων ¹¹⁶
 βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστιωνικῆς Θρηῖξ, ἔργον ὑπερφνὲς
 ἐργάσατο. ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῳ ἐκὼν εἶναι δου-
 λεύσειν, ἀλλ' οἶχετο ἄνω ἐς τὸ οὖρος τὴν Ῥοδόπην, τοῖσί
 τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 οἱ δὲ ἀλογίσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θηγήσασθαι
 τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνε-
 χώρησαν ἀσινεές πάντες ἐξ ἰόντες, ἐξώρνευσε αὐτῶν ὁ πατήρ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν ¹¹⁷
 τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον, οἱ δὲ Πέρσαι ὥς ἐκ τῆς Θρηῖκας
 πορευόμενοι ἀπίζοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι τὸν
 Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον· τὰς γὰρ
 σχεδίας οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος δια-
 λελυμένας. ἔνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία τε πλέω ἢ καὶ
 ὁδὸν ἐλάγχχανον, οὐδένα τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα
 μεταβάλλοντες ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιέοντος
 πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῳ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις.
 ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λόγος λεγόμενος, ὥς ἐπειδὴ Ξέρξης ¹¹⁸
 ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων ἀπίζειτο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυ-
 μόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διεχρᾶτο, ἀλλὰ τὴν μὲν
 στρατιὴν Ὑδάρνει ἐπιτράπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον,
 αὐτὸς δ' ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην.
 πλώοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ
 κυματίνην. καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμονύσης
 τῆς νεὸς ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων σιγῶν
 Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῳ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δαῖμα
 πεσόντα τὸν βασιλέα εἶρεσθαι βῶσαντα τὸν κυβερνήτην,
 εἰ τις ἐστί σφι σωτηρία. καὶ τὸν εἶπαι “δέσποτα, οὐκ
 ἔστι οὐδεμία, ἣν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν
 πολλῶν ἐπιβατέων.” καὶ Ξέρξην λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα
 εἶπαι “ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ἑμέων βασιλείας
 κηδόμενος· ἐν ἑμὶν γὰρ οἶκε ἑμοὶ εἶναι ἡ σωτηρία.” τὸν
 μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν

- θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀπο-
σωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὥς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν
τὸν Ξέρξην, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν
ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῳ στεφάνῳ τὸν κυβερνήτην, ὅτι
δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν
119 αὐτοῦ. οὗτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω
νόστον, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περ-
σέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ
κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξην, ἐν μυρήσι γνώμῃσι μίαν οὐκ
ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς
μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλῃν νέα
ζόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἐρετέων
ζόντων Φοινίκων ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πληθος τοῖσι Πέρσῃσι
ἐξεβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ πρότερόν
μοι εἴρηται, ὁδῷ χρεόμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀπε-
120 νόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τότε μαρτύριον· φρά-
νεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κοιμῶν ἀπικόμενος ἐς
Ἀβδηρα, καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος καὶ δωρησάμενος
αὐτοὺς ἀκινάχῃ τε χρυσέῳ καὶ τιῆρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ
ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρεῖται, λέγοντες ἔμοιγε οὐδαμῶς
πιστά, πρῶτον ἐλίσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηνέων
ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ ἑὼν. τὰ δὲ Ἀβδηρα ἴδρυται πρὸς τοῦ
Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνος,
ὅθεν δὴ μὴν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα.
- 121 Οἱ δὲ Ἕλληγες ἐπεῖτε οὐκ οἴοι τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν
Ἄνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηῖώσαντες αὐτῶν
τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα μὲν νυν
τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρας τρεῖς
Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἣπερ ἔτι καὶ ἐς
ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς
Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο τὴν ληΐην καὶ τὰ
ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφούς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς
ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νεός, ἑὼν μέγαθος δυνάδεκα
πηγέων· ἔστηκε δὲ οὗτος τῇπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ
122 ὁ χρύσεος. πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληγες ἐς Δελ-
φούς ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοιτῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ
ἀρεσιὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων

ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ οὐ, ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσοῦς, οἱ ἐπὶ ἱστοῦ χαλκεου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου χορηγός. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήϊης ἔπλωον οἱ 123 Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀριστήϊα δώσοντες τῷ ἀξιωματικῷ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διένεμον τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντας ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἐωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψήφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἀριστος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντας. οἱ μὲν δὲ ἔμουνοντο, Θεμιστοκλῆς δὲ δευτεροῦτόισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλ- 124 λήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀτοπλωόντων ἐκάστων ἐς τὴν ἐωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλῆς ἐβώσθη τε καὶ ἔδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικέων οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχουσάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Μακεδαίμονα ἀπίκετο ἐθέλων τιμηθῆναι. καὶ μιν Μακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήϊα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἰδωρήσαντο δὲ μιν ὅχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι. αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπὸντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἵπερ ἱππέες καλέονται, μέχρι οὔρων τῶν Τεγεγετικῶν, μοῦνον δὲ τοῦτον πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Σπαρτιῆται προέπεμψαν. ὥς δὲ ἐκ τῆς Μακεδαίμονος 125 ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀγιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐὼν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Μακεδαίμονα ἄπιξιν προσιφρών, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Μακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἐωυτόν. ὁ δὲ, ἐπεῖτε οὐκ ἐπαίετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε "οὔτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βέλβι- νίης ἐτιμήθην οὔτω πρὸς Σπαρτιητέων, οὐτ' ἂν σύ, ὦν- θρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος."

126 Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτάβαζος δὲ ὁ
 Φαρνάκης ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἑὼν, ἐκ
 δὲ τῶν Πλαταικῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἑξ
 μυριάδας στρατοῦ τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε
 βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγένετο, ἅτε
 Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακε-
 δονίην καὶ οὐδὲν κω κατεπεύγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρα-
 τόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι
 μὴ οὐκ ἔξανδραποδίσασθαί σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται,
 ὡς βασιλεὺς παρεξηληλάκεε καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι
 οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέ-
 στασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὥς δὲ καὶ ὅλλοι οἱ τὴν Παλ-
 127 λήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρχεε τὴν
 Ποτίδαιαν. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστα-
 σθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρχεε. εἶχον δὲ αὐτὴν
 Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἔξαναστάντες ὑπὸ
 Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἶλε πολιορκέων, κατέσφραξε
 ἑξαγαγὼν ἐς λίμνην, τὴν δὲ πόλιν παραδιδούῃ Κριτοβούλῳ
 Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει, καὶ οὕτω
 128 Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος
 τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε, προσέχοντι δὲ οἱ προ-
 θύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων
 στρατηγός, ὅτινα μὲν τρόπον ἀρχήν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν
 (οὐ γὰρ ὦν λέγεται), τέλος μέντοι τοιάδε ἐγένετο· ὅπως
 βιβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον
 πέμψαι ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ
 τὰς γλυφίδας περιειλίζαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον
 ἐτόξεον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο ὁ
 Τιμόξεινος προδιδὼς τὴν Ποτίδαιαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρ-
 τάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου
 βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον, τὸν δὲ βληθέντα
 περιέδραμε ὅμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ, οἷ
 αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον
 ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρὴν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλλη-
 ναίων συμμαχίῃ. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ
 βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης ἔδοξε μὴ

καταπλήξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκεν, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτεν χρόνον αἰεὶ προδοταί. ὁ μὲν δὲ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἐπάϊστος ¹²⁹ ἐγεγόνεε, Ἀρταβάζῳ δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἀμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω, ὥς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γενομένη. οἱ μὲν δὲ νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαῖται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαῖται τῆς τε ῥηχὸς καὶ τῆς πλημυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἤσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων, οἵπερ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες εὖ λέγειν ἔμοιγε δοξέουσι. τοῖς δὲ περιγενομένοις ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον.

Οὗτοι μὲν οἱ προτέμψαντες βασιλέα οὕτω ἐπρήξαν, ¹³⁰ ὁ δὲ ναυτικὸς ὁ Ξέρξεω περιγενόμενος, ὥς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος καὶ βασιλέα τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθημενσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος πρώϊος συντέλεγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ· Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖντες ἐπεβάτειον, στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταῦτης ὁ Ἀρταχάϊου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου Ἰθαμίττης. ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ' ἐληνάγκαζε οὐδὲ εἰς, ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι ἐφύλασσαν τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆναι, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν, σταθμούμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν

θάλασσαν ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ Θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἔόντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα μὲν ἐβουλευόντο, εἴ τι δυναίητο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούσκειν, ὅκη πεσέεται τὰ Μαρ-
 131 δονίου πρήγματα. τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἕαρ γινόμενον ἡγείρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐὼν. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὐκ ὦν συνελέγετο, ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Ἱπποκρατίδew τοῦ Λευτυχίδew τοῦ Ἀναξίλεω τοῦ Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδρίδew τοῦ Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλλου τοῦ Εὐνόμου τοῦ Πολυδέκτew τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυπύωντος τοῦ Προκλέος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, ἐὼν τῆς ἐτέρας οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ τὰ τῶν μετὰ Λευτυχίδην πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι βασιλέες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατιήγεε Ξάνθιππος
 132 ὁ Ἀρίφρωνος. ὥς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νέες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, οἱ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι ἐδέοντο Μακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλεῖδew ἦν. οἱ στασιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβούλεον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἔόντες ἀρχὴν ἐπὶ τὰ ἐπιβουλεύοντες δὲ ὥς φανεροὶ ἐγένοντο ἐξενείκοντος τὴν ἐπιχείρησιν ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὲ οἱ λοιποὶ ἐξ ἔόντες ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγις μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἕλλησι οὔτε τῶν χώρων ἰοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἡπιστάτο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρας ἀνωτέρω Σάμον μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρρωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας χρητίζόντων Χίων τὸ πρὸς τὴν ἡῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε
 133 σφρων. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλουν ἐς τὴν Δήλον, Μαρ-

δόκιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχειμάζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεύ-
 μενος ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος,
 τῷ οὐνομα ἦν Μῦς, ἐντειλάμενος πανταχῇ μιν χρησάμενον
 ἔλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅτι μὲν βου-
 λόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο,
 οὐκ ἔχω γράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται· δοκέω δ' ἔγωγε περὶ
 τῶν παρεόντων πρηγμάτων καὶ οὐκ ἄλλων περὶ πέμψαι.
 οὗτος ὁ Μῦς ἔς τε Λεβιάδειαν φαίνεται ἀπικόμενος καὶ ¹³⁴
 μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τρο-
 φώνιον, καὶ ἔς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρη-
 στήριον. καὶ δὴ καὶ ἔς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο
 μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δέ, κατάπερ
 ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι), τοῦτο δὲ
 ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκοίμησε
 ἔς Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι
 αὐτόθι διὰ τὸδε· ἐκέλευσέ σφας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρη-
 στηρίων ποιεύμενος ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων,
 ἔω τῷ ἢ ἅτε μάντι χρέεσθαι ἢ ἅτε συμμάχῳ, τοῦ ἐτέρου
 ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο
 μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι.
 τὸδε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θη- ¹³⁵
 βαίων, ἔλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστρωφεόμενον
 πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἔς τοῦ Πιῶνι Ἀπόλλωνος τὸ
 τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν καλεῖται μὲν Πιῶν, ἔστι δὲ
 Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης πρὸς οἴρεϊ
 ἀγχοτάτῳ Ἀκραιγίης πόλιος. ἔς τοῦτο τὸ ἱερὸν ἐπεῖτε
 παρελθεῖν τὸν καλούμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαι οἱ τῶν
 ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπογρα-
 ψομένους τὰ θεσπιέειν ἔμελλε. καὶ πρόκατε τὸν πρό-
 μαντιν βαρβάρῳ γλώσση χρᾶν καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους
 τῶν Θηβαίων ἐν θώματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου
 γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν ὅτι χρήσονται τῷ παρ-
 εόντι πρήγματι, τὸν δὲ Εὐρωπέα τῶν ἐξαρκάσαντα παρ'
 αὐτῶν τὴν ἐφύροτο δέλιον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προ-
 γήτεω γράφειν ἐς αὐτήν, γάναι δὲ Καρὶν μιν γλώσση χρᾶν,
 συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπιόντα ἔς Θεσσαλίην. Μαρ- ¹³⁶
 δόκιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅτι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια,

μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδές οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγγόνες Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μητροπάτορος, τῷ δὲ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι), ἅμα δὲ ὁ Μαργδόνιος πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκλήσεσθαι, ληρόν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον, τὰ τε κατὰ τὴν θάλασσαν συνιπυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ὑπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων κατήλπιξε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν, τάπερ ἂν καὶ ἦν, πεζῇ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων. οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ πράγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιεέσθαι· τοῖσι δὲ πειθόμενος ἔπεμπε.

- 137 Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστὶ ὁ κησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπον τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γανάνης τε καὶ Ἄεροπος καὶ Περδίκκης, ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην ἀτίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμειν, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χορήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὥπως δὲ ὁππῶτο ὁ ἄστος τοῦ παιδὸς τοῦ θητός, τοῦ Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα ὥς εἶη τέρας καὶ φέροι μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔγρασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ

ἥλιος, εἶπε Θεοβλαβῆς γενόμενος “μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ
 ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι, δέξας τὸν ἥλιον.” ὁ μὲν δὴ
 Γανάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἕστασαν ἐκπε-
 πληγμένοι, ὥς ἤκουσαν ταῦτα, ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ
 ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε, “δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ
 διδοῖς,” περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου
 τὸν ἥλιον, περιγράψας δέ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος
 τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ’ ἐκείνου. οἱ 138
 μὲν δὴ ἀπήϊσαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέ-
 δρων, οἷόν τι χρῆμα ποιήσῃε ὁ παῖς καὶ ὥς σὺν νόῳ ἐκεί-
 νων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας
 καὶ ὄξυνθεὶς πέμπει ἐπ’ αὐτοὺς ἱππέας ἀπολόοντας. ποτα-
 μὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τούτων τῶν
 ἀνδρῶν ἀπ’ Ἀργεος ἀπόγονοι σωτήρι. οὔτως, ἐπεῖτε διέ-
 βησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρῦν ὥστε τοὺς ἱππείας
 μὴ οἴους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην
 γῆν τῆς Μακεδονίης οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγο-
 μένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίου, ἐν τοῖσι φέρεται αὐτό-
 ματα ῥόδα, ἐν ἑκαστῷ ἔχον ἐξήχοντα φύλλα, ὀδυμῇ τε ὑπερ-
 φέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι
 κήποισι ἦλω, ὥς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν
 κήπων οὗρος κέεται, Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χει-
 μῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεόμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατε-
 στρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ 139
 Περδίκκew Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε· Ἀμύντεw παῖς ἦν
 Ἀλέξανδρος, Ἀμύντης δὲ Ἀλκείew, Ἀλκείew δὲ πατήρ ἦν
 Ἀέροπος, τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ
 Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεw, ὥς δὲ 140
 ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μακεδονίου, α
 ἔλεγε τάδε “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μακεδόνιος τάδε λέγει· ἐμοὶ
 ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέως λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι
 τὰς ἁμαρτιάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γενομένας πάσας
 μετήμι. νῦν τε ὧδε, Μακεδόνιε, ποίεε. τοῦτο μὲν τὴν γῆν
 σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί,
 ἥτινα ἂν ἐθέλωσι, ὄντες αὐτόνομοι. ἰσά τε πάντα σφι,
 ἣν δι’ βούλωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ

ἐνέπρησα. τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιεῖν ταῦτα, ἣν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε νῦν· τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλαισθε, οὔτε οἷοί τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλήθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἑοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἣν ἡμέας ὑπερβάλησθε καὶ νικήσητε, τοῦπερ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς εἴπερ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρισύμμενοι βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι βασιλέος ταύτη ὠρμημένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχιμὴν συνθέμενοι
 β) ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐοῦσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε), προσσχητίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδόνῳ. ἐρορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοίσι τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμῆειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρεον τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἣν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογῆειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεὶ τε φθειρομένων μόνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχιμιον τὴν γῆν κεκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεὺς γε ὁ μέγας μούροισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁμαρτιάδας ἀπιεῖς ἐθέλει φίλος
 141 γενέσθαι." Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε, Λακεδαιμόνιοι δέ, πυνθόμενοι ἔχκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὥς σφεας χρεῶν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφρέων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον

Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἤκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπὶ δημολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμπειν κατὰ τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὦν ἐποίευν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐωυτῶν γνώμην. ὥς δὲ ἐπαύσατο λέγων ¹⁴² Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· “ἡμέας δὲ ἔπειψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμῶν μήτε νεώτερον ποιεῖν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὐ τί γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἥκιστα πολλῶν εἵνεκεν· ἡγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς οὐδὲν ἡμῶν βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἑλλήσι Ἀθηναίους οὐδαμῶς ἀνασχετόν, οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φράινεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζομένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερήθητε διζῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ’ ἂν ὁ πόλεμος ὕδὲ συνεστήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί, τύραννος γὰρ ἐὼν τυράνῳ συγκατεργάζεται, ὑμῖν δὲ γε οὐ ποιητέα, εἴπερ εὐ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι ὥς βαρβάροισί ἐστι οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν.” ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ¹⁴³ μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε· “καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ’ ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι ἀμυνεόμεθα οὕτω, ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. δημολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺν ἡμέας πείροο ἀναπείδειν οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νῦν δὲ ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ, ὥς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ’ ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἦ τῇ καὶ νῦν ἔρχεται, μήποτε δημολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι Ἰῶσι, τῶν ἐκείνης οὐδεμίαν

ὅπιν ἔχων ἐνέπηρσε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ
 τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίneo Ἀθη-
 ναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργεῖν ἀθέμιτα ἔρδειν
 παραίνεε. οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθη-
 144 ναίων παθεῖν, ἔόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον.” πρὸς μὲν
 Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρ-
 τῃς ἀγγέλους τάδε· “τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ
 ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ κάρτα ἀνθρωπήϊον ἦν. ἀτὰρ
 αἰσχυρῶς γε οἴκατε ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα
 ἀρρωθῆσαι, ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμῶθι τοσοῦτος
 οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς
 δεξάμενοι ἐθέλοισιν ἂν μηδίσαντες καταδουλώσαι τὴν
 Ἑλλάδα. πολλὰ τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα
 ταῦτα μὴ ποιεῖν, μηδ’ ἦν ἐθέλωμεν· πρῶτα μὲν καὶ μέ-
 γιστα τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἔμπερη-
 σμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει
 τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢ περ ὁμολογέειν τῇ ταῦτα
 ἐργασαμένῳ, αὐτῖς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔδν ὁμαιμόν τε καὶ
 ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι
 ἱῖθιὰ τε ὁμότροπα, τῶν προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους
 οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον
 ἐτυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ’ ἂν καὶ εἷς περικῆ Ἀθηναίων,
 μηδαμὰ ὁμολογήσοιτας ἡμέας Ξέρξῃ. ἡμέων μέντοι ἀγά-
 μεθα τὴν πρόνοιαν τὴν πρὸς ἡμέας ἑοῦσαν, ὅτι προεῖδετε
 ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν
 ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ἡμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται,
 ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω, ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν
 λυπέοντες ἡμέας. νῦν δέ, ὥς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν
 ὥς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὥς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ
 ἐκὰς χρόνου παρέσται ὁ βαρβαρὸς ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
 τέρην, ἀλλ’ ἐπεὶν τάχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην ὅτι
 οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκείνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν
 ὦν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς ἐστι
 προβυθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.” οἱ μὲν ταῦτα ὑποκρινά-
 μένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

I.

Μαρδόνιος δέ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρ' ¹
 Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἦγε τὴν στρα-
 τὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο,
 τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι
 οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπονημένα μετέμελε οὐδέν, πολλῶ τε
 μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπειψέ τε θώρηξ
 ὁ Ἀθηναῖος Ξέρξην φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ
 παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος ²
 γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον
 τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὥς οὐκ
 εἴη χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνοι,
 οὐδὲ ἔων ἵνα ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν
 ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. κατὰ
 μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ
 πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ
 ἅπανσι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινόμεν,
 ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βου-
 λεύματα. πέμπτε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας
 ἐν τῇσι πόλεσι, πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐν-
 θεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ῥηϊδίως μετὰ τῶν
 στασιωτῶν καταστρέψαι. οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον, ³
 ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ οἱ δεινὸς τις ἐνέστακτο ἡμερος
 τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἐλεῖν, ἅμα μὲν ἐπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα
 δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόξε βασιλεῖ δηλώσειν ὅντι ἐν
 Σάρδισι ὅτι ἔχῃ Ἀθήνας. ὅς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς
 τὴν Ἀττικὴν εὔρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι
 τοὺς πλείστον ἐπυνθάνετο εἶναι ἐν τε τῇσι νηυσί, αἴρει
 τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλεὺς αἴρεσις ἐς τὴν ἱστέρην
 τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατητὴν δεκάμηρος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ⁴
 ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μον-
 ρυχίδην ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους
 τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διε-
 πόρθμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλλε προέχων μὲν

τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δέ σφεας υπή-
 σειν τῆς ἀγνωμοσύνης ὡς δοριαλώτου ἐούσης πάσης τῆς
 Ἀττικῆς χώρας καὶ ἐούσης ἤδη ὑπ' ἐωυτῷ. τούτων μὲν
 5 εἶνεκεν ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα. ὁ δὲ ἀπι-
 ζόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν
 δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὥς οἱ ἐδόξεε ἄμεινον
 εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον, τὸν σφι Μουρυχίδης προ-
 φέρει, ἐξενεῖται ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώ-
 μην ἀπεφαίνεται, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρ-
 δονίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἦνδανε, Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα
 δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν ὡς
 ἐπύθοοντο, περιστάντες Λυκίδην κατέλευσαν βάλλοντες,
 τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν ἄσινέα.
 γενομένου δὲ Θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδην,
 πυνθάνονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων,
 διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν
 Λυκίδειω οἰκίῃν ἦϊσαν αὐτοκέλεες, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν
 6 αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. ἐς δὲ τὴν Σαλα-
 μῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως ἡμῶν προσεδέκοντο
 [τὸν] ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά
 σφι, οἳ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρό-
 τερά τε καὶ σχολαίτερα ἐποίουν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ
 Βοιωτῇ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα
 καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα, ἐς Λακεδαιμόνα τε ἔπει-
 πον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμο-
 νίοισι ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν
 Ἀττικὴν ἀλλ' οὐ μετὰ σφρων ἡντίασαν ἐς τὴν Βοιωτὴν,
 ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μετα-
 βαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνέουσι Ἀθη-
 7 ναίοισι, ὡς καὶ αὐτοὶ τίνα ἀλεωρὴν εὐρήσονται. οἳ γὰρ
 δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄριαζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σφι
 ἦν Ὑακίνθια, περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ Θεοῦ πορ-
 σύειν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι, τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον,
 καὶ δὴ ἐπάλξις ἐλάμβανε. ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακε-
 δαίμονα οἱ ἀγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε
 Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελ-
 α) θόντες ἐπὶ τοὺς ἐφρόρους· “ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι

λέγοντες, ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδιδοῖ, τοῦτο δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα· ἡμεῖς δὲ Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεῦμενοι προδοῦναι οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἥπερ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον ἐὼν νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὑμεῖς δὲ ἐς β) πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεῖτε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαννόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσῃ ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιείδετε τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀιτικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι· οὐ γὰρ ἐποίησατε ἐπιτηδέως· νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμᾶς ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀιτικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεωτάτον ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ θριάσιον πεδῖον.” ὥς δὲ ἄρα ἔχουσιν οἱ ἔφοροι ταῦτα, 8 ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐς τὴν εἰέρην. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίουν, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλος. οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίησαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποίησαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο καὶ ἐδόξεον Ἀθηναίων ἔτι δέεσθαι οὐδέν· οἱ δὲ ὁ Ἀλεξάνδρος ἀπῆκετο ἐς τὴν Ἀιτικὴν, οὕτω ἀπετετείχιστο, ἐργάζοντο δὲ μέγας καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν 9 Σπαρτιητέων ἐγένετο ἱρόπος τοιούσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς

ὑσιότης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι Χίλεος ἀνὴρ
 Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαιμόνι μέγιστα ξείνων, τῶν
 ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον.
 ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· “οὕτω ἔχει,
 ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίῳ, τῷ
 δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ
 ἐληλαμένου καρτεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτεύαται
 ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ’ ἐσακούσατε, πρὶν
 10 τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον.” ὁ
 μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε, οἱ δὲ φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον
 αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμέ-
 νοισι ἀπὸ τῶν πολλῶν, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισ-
 χίλους Σπαρτιητέων [καὶ ἐπὶ περὶ ἕκαστον τάξαντες
 τῶν εἰλωτῶν], Πανσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες
 ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν νυν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ
 Λεωνίδεω· ἀλλ’ ὁ μὲν ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός
 τε καὶ ἀνεψιός. Κλεομβροτος γὰρ ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ,
 Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ
 τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν μετὰ
 ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ
 τὴν στρατιὴν ὁ Κλεομβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε·
 θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμυρῶθη ἐν τῷ
 οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ Πανσανίης Εὐρυνάνακτα
 11 τὸν Λωριός, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ
 σὺν Πανσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης, οἱ δὲ ἀγγελοι,
 ὥς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου ἐπῆλθον
 ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ
 αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον
 τάδε· “ὕμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες
 Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παῖζετε, καταπροδόντες τοὺς συμ-
 μάχους· Ἀθηναῖοι δὲ ὥς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτι τε
 συμμάχων, καταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω, ὅπως ἂν δύνων-
 ται. καταλυσάμενοι δέ, δῆλα γάρ [δὴ] ὅτι σύμμαχοι βασι-
 λέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἂν ἐκεῖνοι ἐξη-
 γέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε, ὁκοῖον ἂν τι
 ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίῃη.” ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ
 ἔφοροι εἶπαν ἐπ’ ὅρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεστείῳ

στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ ὥς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτεον τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἔόν, ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δὲ σφι τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλῖται τῷτὸ τοῦτο ἐποίουν.

Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἤπειγοντο, Ἀργεῖοι δὲ ἐπεῖτε ¹² τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρομίων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοῖς Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι. ὅς ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· “Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι γράσσοντά τοι, ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὥς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος.” ὁ μὲν δὴ εἶπας ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρ- ¹³ δόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὥς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώχευε ἐθέλων εἰδέναι τὸ παρ’ Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι, καὶ οὔτε ἐπῆμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν ἐπεξεχώρεε ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὄρθον ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱερῶν, πάντα καταβάλων καὶ συγχώσας. ἐξήλανε δὲ τῶνδε εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἱππασίμη ἡ χώρα ἦν ἢ Ἀττικῇ, εἴ τε νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεινόν, ὥστε ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς θήβας συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλήν καὶ χώραν ἱππασίμω. Μαρδόνιος μὲν ¹⁴ δὴ ἐπεξεχώρεε, ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἔοντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομον ἄλλην στρατιὴν ἵκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλεύετο, ἐθέλων, εἴ πως τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποσιρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἔγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη

- 15 στρατιὴ ἀπίκετο. μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδονίῳ ἤλθε ἀγγελίη, ὥς ἄλλες εἶσαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων, οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγραν. ἐν Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔχειρε τοὺς χώρους, οὗτι κατ' ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος, βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοιόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ὑσιᾶς, κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον. ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγῖνος ὁ Φρύνωνος ἀνὴρ Θηβαῖος παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οὗτοι εἶποντο.
- 16 ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβῃσι. τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἀνδρας πεντήκοντα καὶ σφρων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνει, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα εἶρεσθαι αὐτὸν ὁποδατός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν “ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνῶμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι ἐθέλω, ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεωντοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὅψαι ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους.” ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσῃν

λέγειν καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ Θωμάσας τὸν λόγον εἰπεῖν πρὸς αὐτόν “οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεῶν ἔστι λέγειν καὶ τοῖσι μετ’ ἐκεῖνον ἐν αἴνῃ ἐοῦσι Περσέων.” τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν “ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀμύχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεῖς. ταῦτα δὲ Περσέων συγχροὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδὴν ἔστι τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν.” ταῦτα μὲν τοῦ Ὁρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τὰδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ 17 Βοιωτῇ στρατοπεδευομένου οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων, μῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι οὐκ ἐχόντες, ἀλλ’ ἐπ’ ἀναγκαίης. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον ἤλθον αὐτῶν δολίται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης ἀνὴρ τῶν ἀστών δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας ἐκέλευσέ σφεας ἐπ’ ἐωυτῶν ἐν τῇ πεδίῳ ἵζεσθαι. ὡς δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρὴν ἡ ἵππος ἅπασα, μετὰ δὲ ταῦτα διεξιῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἰόντος φρίμη ὡς κατακοντιέει σφέας, διεξιῆλθε δὲ δι’ αὐτῶν Φωκέων τούτῳ τοῦτο. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παραίνεε λέγων τοιάδε· “ὦ Φωκέες, πρόδηλα γάρ, ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἀνθρώποι μέλλουσι προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ἐπὶ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, νῦν [ὦν] ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν χρεῶν ἔστι γενέσθαι ἀγαθόν. κρέσσον γὰρ ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ περ παρόχοντας διαρθαῖναι αἰσχίστῳ μῶρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν ὅτι ἰόντες βάρβαροι ἐπ’ Ἑλλήσι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν. ὁ μὲν ταῦτα 18 παραίνετε, οἱ δὲ ἱππέες ἐπεῖτε σφέας ἐκκλώσαντο, ἐπὶ λαντον ὡς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπῆγοντες, καὶ κού τις καὶ ἀπῆγε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστησαν,

πάντῃ συστρέψαντες ἑωυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὥς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπήλαννον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὤρεον πρὸς ἀλέξῃσιν τραπομένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα, οὕτω δὴ ἀπήλαννον ὀπίσω (ὥς γάρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος), οὐτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὥς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππῶται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε· “Θαρσέετε, ὦ Φωκέες. ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἰόντες ἀγαθοί, οὐκ ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὧν ἐμὲ οὔτε βασιλέα.” τὰ περὶ Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ὥς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἦνδανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιίτας, οὐκ ἐδικαλεῦν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὴ ὧν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιρησάντων τῶν ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἰρά, ὥς σφι ἐκαλλίρει, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμίως, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὥς δὲ ἄρα ἀπίζοντο τῆς Βοιωτῆς ἐς Ἐρυθράς, ἕμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδενομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντειτάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ

20 Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δέ, ὥς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱπάρχειε Μασίστιος εὐδοκιμίων παρὰ Πέρσῃσι, τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχον Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ

21 γυναικῶς σφεας ἀπεκάλεον. κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ ἡ πρόσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὧν τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς σιρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπι-

κόμενος δὲ ὁ κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· “Μεγαρέες λέγουσι· ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἶμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μοῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην, ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μὴ τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμέας ἐκλείψοντας τὴν τάξιν.” ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε, Πανσανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων, εἰ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἵναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἑλοχίγγει Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρειόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι· μαχομένων δὲ σφρων ἐπὶ χρόνον τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγίστας δὲ ἴσταιται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ’ ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκέαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίειν οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθὼν τις τὸ ποιεῦμενον παῖει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλέληθε τοὺς ἄλλους ἱππίας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου ἀποθνήσκοντα, ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον. ἐπειτέ δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐλόθησαν, ὥς σφας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσεων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι ἤλानον τοὺς ἵππους πάντες, ὥς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοῖατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππίας ἀλλὰ πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἄσας ἐπεβώθεε, ἐν τούτῳ μάχῃ ὁξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νῦν μοῦνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν καὶ

- τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὥς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβώθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελεῖσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλευόντο ὅ τι χρεῶν εἴη ποιεῖν· ἐδόκεε δέ σφι
- 24 ἀναρχίης ἐούσης ἀτελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεόμενοι ἀπλέτω. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτὴν κατειχε ἡχώ ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ βασιλεί.
- 25 Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμειον Μασιστίον, οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλονσαν καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρσυνον πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἁμαξάν ἐσθνέτες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θείης ἄξιος μεγάθεος εἵνεκεν καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκεν καὶ ταῦτα ἐποίουν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτεον θηρησόμενοι Μασιστίον. μετὰ δὲ ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος φαίνεται πολλῷ ἐὼν ἐπιτηδεωτέρός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιικὸς τοῦ Ἑρυνθραίου τὰ τε ἄλλα καὶ εὐνδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν ἔδοξέ σφι χρεῶν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνηα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου.
- 26 ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὠθισμὸς Τεγεατέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίουν γὰρ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφύροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται ἐλέγον τάδε· “ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς τάξιος ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου

ἐπεῖτε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρέοντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ζόντων ἐν Πελοποννήσῳ ἐκβωθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἰζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιοῦσι, τότε ὦν λόγος Ὑλλὸν ἀγορεύσασθαι ὥς χρεὼν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα, ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου τὸν ἂν σφρέων αὐτῶν κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μουννομαχῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὅρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἣν μὲν Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίῳν ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώϊα, ἣν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν ἑκατόν τε ἑτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμαχῶν ἔθελοντῆς Ἐχέμος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος στρατηγός τε ζὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἔμουννομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὑλλόν. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἐτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν ὀχοτέρου βούλεσθε κέρους ἄρχειν παρίμεν, τοῦ δὲ ἐτέρου φραμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατὰπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγνημένου ἔργου ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ γάρ σφί ἐστι ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργασμένα, οὐτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά." οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Ἀθηναῖοι δὲ 27

πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· "ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκεν συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεῖτης προέθιξε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν, τὰ ἐκατέρωσι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστά, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρώϊόν ἐστι τοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ πρῶτοι εἶναι

μᾶλλον ἢ Ἀρχάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὗτοί φασι ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τούτους πρότερον, ἐξελαυνόμενους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μῦνοι ὑποδεξάμενοι τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν ἐκείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀργεῖους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φάμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσίνι. ἔστι δὲ ἡμῶν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θερμυδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γὰρ τι προέχει τούτων ἐπιμεινῆσθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἔόντες ὧντοὶ νῦν ἂν εἴεν γλαυρότεροι, καὶ τότε ἔόντες γλαῦροι νῦν ἂν εἴεν ἀμείνους. παλαιῶν μὲν νῦν ἔργων ἅλις ἔστω. ἡμῶν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλὰ τε καὶ εὖ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ, οὔτινες μῦνοι Ἑλλήνων δὴ μονομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ τοσοῦτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγενόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἄρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μόνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκεν στασιάζειν πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὦ Μακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμᾶς εἶναι ἐστάναι καὶ κατ' οὐστίνας· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς ²⁸ πεισομένων.” οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο, Μακεδαιμονίων δὲ ἀνέβρωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ γέρας ἢ περ Ἀρχάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεῆτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφροιτέοντες τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν γέρας εἶχον Μακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἔοντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσαν ψιλοὶ τῶν εἰλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ

τεταγμένοι. προσεχέας δέ σφι εἴλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρ-
τιῆται τοὺς Τεγεάτας καὶ τιμῆς ἐνέκεν καὶ ἀρετῆς. τού-
των δ' ἦσαν ὀπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δέ
τούτους ἴσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι, παρὰ δέ σφι
εὔροντο παρὰ Πανσανίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ
Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχό-
μενοι ἴσαντο Ἀρχάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ
Σικυνῶνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδανρίων ὀκτα-
κόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι,
Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Ἀεπρητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ
Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχό-
μενοι Φλιάσιοι χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἐρμιονέες
τριηκόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσαντο Ἐρετριέων τε
καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι,
τούτων δὲ Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους
Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἕστασαν, τούτων
δὲ ἐχόμενοι Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ
δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ
τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τού-
των Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθη-
ναῖοι ἐτάσσοντο κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον ὀκτακισχίλιοι,
ἑστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχων. οὗτοι, 29
πλὴν τῶν ἐπὶ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι,
ἦσαν ὀπλῖται, συνάπαντες ἰόντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριά-
δες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλῖται μὲν
οἱ πάντες συλλεγόντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι,
ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις
πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὡς ἰόντων ἐπὶ
περὶ ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς
ἐς πόλεμον, οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων
ψιλοί, ὡς εἰς περὶ ἕκαστον ἑὸν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ
τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὲ τῶν
ἐπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἑξ τε μυριάδες καὶ ἑνὲα
χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε, τοῦ δὲ σύμπαντος [στρα- 30
τοῦ τοῦ] Ἑλληνικοῦ τοῦ συνεληθῆτος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε
ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες
ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν κατα-

δέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῇ στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριθμὸν ἑς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον.

- 31 Οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῇ Ἀσωπῷ ἑστρατοπεδεύοντο, οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι ὥς ἀπεκήμευσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πνυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλήθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκ-
 ζοσιμέατο καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἁσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας. ταῦτα δ' ἐποίεε γραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λεπρεῆτας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδοὺς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινίτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντὶ Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μηλιάς καὶ Θεσσαλούς καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων αὖξον περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμεόμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἰόντας Ἕλληνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους.
- 32 ταῦτα μὲν τῶν ἑθνέων τὰ μέγιστα οὐνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστον. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἑθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι, Φοργῶν τε καὶ Θρηῖκων καὶ Μυσῶν τε καὶ

Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἑρμοτέβιες καὶ οἳ Καλασίβιες καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἵτερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦθοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἔων ἐν Φαλήρῳ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβίβασατο ἰόντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Αἰθῆρας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὲ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωται, τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν (οὐ γὰρ ὦν ἡριθμήθησαν), ὡς δὲ ἐπεικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἳ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἳ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνηα καὶ κατὰ τέλεια, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἑλλήσι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. οἷτος γὰρ δὴ εἴλετο τῷ σιραιέματι τούτῳ μάντις· τὸν ἰόντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων [Κλυτιάδην] Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαρτυρομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου ἀνείλε ἡ Πυθίη ἀγῶνας τοῖς μεγίστοις ἀναιρίσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὲ ἁμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας, ἀσκέων δὲ πεντάεθλον παρ' ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαιμόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀγῶνας ἄρῃτους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαρτήριον, μισθῷ ἐπειρέοντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ ὁρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀνείμα, σημαίνων σφι, ὡς ἦν μιν πολίτην σφέτερον ποιήσονται τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὐ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τὸ παράπαν, τέλος δὲ δείματος μεγάλου ἐπιτρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου σιραιεύματος καταΐνεον μετιόντες. ὁ δὲ γνούς τετραμμένους σφέας οὐδ' οὔτω ἔτι ἔφη ἀρξέεσθαι τούτοισι μόνοις, ἀλλὰ δεῖν ἔτι τὸν ἀδελφεὸν ἐωντοῦ Ἠγήνῃ γίνεσθαι

Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς
 34 γίνεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα,
 ὡς εἰκάσαι βασιλῆην τε καὶ πολιτῆην αἰτεόμενον. καὶ
 γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανεισέων,
 ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφε-
 τέρας γυναικας τῆς ρούσου, μισθὸν προτεínaτο τῆς βασι-
 λῆϊς τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ'
 ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο [πολλῶ] πλεῦνες τῶν γυναικῶν,
 οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προτείνειτο ἥϊσαν
 δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται ὁρέων
 αὐτοὺς τετραμμένους, φάς, ἢν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι
 μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιλῆϊς, οὐ ποιήσειν τὰ
 βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν κατα-
 35 νέουσι καὶ ταῦτα. ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ
 δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρη-
 σάτων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε
 σφι μαντεόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ
 Ἥλεϊος γενόμενος Σπαρτιήτης συγκαταίρει. μοῦνοι δὲ
 δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πο-
 λιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οἶδε ἐγένοντο· εἷς μὲν καὶ
 πρῶτος οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῆσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς
 Τεγείτας τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαι-
 εῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας πλὴν Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ
 Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ἔστατος δὲ ὁ ἐν Τανάργῃ πρὸς
 Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος. οὗτος δὲ ἔστατος
 κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων.

36 Οὗτος δὲ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὁ Τισαμενὸς ἀγόντων τῶν
 Σπαρτιητέων ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν
 Ἑλλήσι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱερά ἀμνητομέοισι, διαβῶσι δὲ τὸν
 37 Ἄσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὗ, Μαρδονίῳ δὲ προθυμο-
 μένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτίδεα ἐγίνετο τὰ ἱερά, ἀμνητο-
 μένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι
 ἱεροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον ἄνδρα Ἥλεϊόν
 τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον, τὸν δὲ πρό-
 τερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ Θανάτῳ
 ὡς πεπονθότες πολλὰ τε καὶ ἀνάσσια ἐπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ
 ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς

πρότε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρά, ἔργον
 ἐργάσατο μέζον λόγου. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδη-
 ροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε, αὐτίκα δὲ
 ἐμηχανᾷτο ἀνδρηϊώτατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
 σταθμισάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ
 ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας,
 ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον
 ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ
 ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ αὐλιζόμενος, οὕτω ὥστε
 Μακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέ-
 σθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς
 τε τόλμης, ὁρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδός κείμενον,
 κάκεινον οὐ δυναμένους εἶρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφργὼν
 Μακεδαιμονίους καταφεύγει ἐς Τεγέην ἑοῦσαν οὐκ ἀρθμὴν
 Μακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ἐγὼ δὲ γενόμενος
 καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκει ἐκ τῆς
 ἰσθμῆς Μακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μείτοι ἔς γε τέλος
 οἱ συνήγειρε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Μακεδαιμονίους συγκεκρη-
 μένον· ἥλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ
 ἀπέθανε. ὁ μὲν νυν θάνατος ὁ Ἡγησισισράτου ὕστερον ³⁸
 ἐγένετο τῶν Πλαταιικῶν, τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρ-
 δονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυ-
 μέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Μακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ
 κέρδος. ὥς δὲ οὐκ ἐκαλλίρει ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι
 Πέρσῃσι οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἑοῦσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ
 καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἰετόμαχον Λευκάδιον ἄνδρα),
 ἐπιρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων πλεύνων Τιμη-
 γενίδης ὁ Ἐρπυος ἀνὴρ Θηβαῖος συνεβούλευσε Μαρδονίῳ
 τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρώνος φυλάξαι, λέγων ὥς ἐπιρ-
 ρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην καὶ ὥς ἀπο-
 λάμψοιτο συγροῦς. ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ³⁹
 ἐγεγόνεσαν ὁκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκείνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ.
 ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὖ ἔχουσαν, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένε-
 νετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας,
 αἱ ἐπὶ Πλαταιῶν φέρουσι, τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς κεφαλὰς
 καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς κεφαλὰς. πεμψθέντες δὲ οἱ
 ἵπποισι οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδῖον

- λαμβάνουσι ὑποζύγια τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ
 Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἱ
 εἶποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ
 Πέρσαι ἀφριδέως ἐρήνευον, οὐ φριδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου
 οὐδενὸς οὔτε ἀνθρώπου. ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες,
 τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἡλαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρ-
 40 δόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον
 ἐτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης
 ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπῆσαν οἱ βάρβαροι,
 πειρεόμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μέντοι
 Ἰππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσεκέετό τε καὶ ἐλίπεε τοὺς
 Ἕλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προ-
 θυμῶς ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι
 μάχης, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ
 Μῆδοι μάλα ἔσχον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς.
- 41 Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπὶ πλεόν
 ἐγίνετο τούτων, ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατη-
 μένοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἱ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶν πλευνες
 ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος περιημέεε τῇ ἔδρῃ. ἐνθαῦτα
 ἐς λόγους ἦλθον Μαρδονίος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος
 ὁ Φαρνάκεος, ὅς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος
 παρὰ Ξέρῃ. βουλευομένων δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γνώμαι, ἡ
 μὲν Ἀρταβάζου, ὥς χρεὼν εἶη ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην
 πάντα τὸν στρατὸν ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τῶν Θηβαίων, ἐνθα
 σῆκόν τε σφι ἐσσηγεῖσθαι πολλὸν καὶ χρότον τοῖσι ὑπο-
 ζυγίοισι, κατ' ἰσυχίην τε ἰζομένους διαπρήσσεσθαι ποι-
 εῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον,
 πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν δὲ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώ-
 ματα· τούτων φριδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς
 Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστέωτας ἐν
 τῇσι πόλισι, καὶ ταχέως σφράς παραδώσειν τὴν ἐλευθε-
 ρίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν νυν
 ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότες πλεόν
 τι καὶ τούτου, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμο-
 νεστέρῃ καὶ οὐδαμῶς συγγνωσχομένη. δοκέειν τε γὰρ
 πολλῶν χρέεσσανα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλλη-
 νικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλλε-

γομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων, τὰ τε σφάγια
τὰ Ἠγησιστράτου ἔαν χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμον
τῷ Περσέων χρεομένους συμβάλλειν. τούτου δὲ οὕτω 42
δικαιεὺντος ἀντέλεγε οὐδείς, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ
γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ
Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν
τελέων καὶ τῶν μετ' ἐωυτοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρα-
τηγούς εἰρώτα, εἴ τι εἶδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων ὡς
διαρπαθένται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγεόντων δὲ τῶν ἐπιζή-
των, τῶν μὲν οὐκ εἰδότες τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδότες
μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτοὺς Μαρ-
δόνιος ἔλεγε· “ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν ἢ οὐ τολ-
μᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἔρέω ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι
λόγιον ὡς χρεὼν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα
διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν
ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι
οὔτε ἵμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπά-
ζειν, ταύτης τε εἵνεκεν τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε
ὑμῶν ὅσοι τιγγάνουσι εὖνοοι ἐόντες Πέρσῃσι, ἦδεσθε
τοῦδε εἵνεκεν, ὡς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων.” ταῦτά
σφι εἰπας δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέσθαι τε πάντα καὶ
εὐκρινέα ποιέεσθαι ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς
ἐσομένης. τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμόν, τὸν Μαρδόνιος 43
εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἑγχέλειον
στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ
μὲν Βάκιδι ἔστι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ἰϋγὴν,
τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε
τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἴσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαῖον ἔχοντα
οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ
Τανάγρας τε καὶ Γλίσαντος. μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν 44
χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου νύξ τε ἐγίνετο
καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προε-
λήλατο, καὶ ἰσυχίῃ ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ
μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ἵπνῳ, τηρिकाῦτα προσε-

λάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος
 ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων,
 ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλά-
 κων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρα-
 τηγούς, ἐλθόντες δὲ ἔλεγον, ὥς ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παρα-
 γυμνοῖ ἔπος, στρατηγούς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς
 45 λόγους ἐλθεῖν. οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο
 ἐς τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε·
 “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθε-
 μαι, ἀπόρρητα ποιούμεενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας
 ἄλλον ἢ Πανσανίην, μὴ με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν
 ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος.
 αὐτός τε γὰρ Ἕλληνα γένος εἰμὶ τώρχαϊον, καὶ ἀντ' ἐλευ-
 θέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα.
 λέγω δὲ ὣν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια
 οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε·
 νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἔαν χαίρειν, ἅμα ἡμέρη
 δὲ διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταρρώδηκε γὰρ
 μὴ πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὥς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοι-
 μάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρ-
 δόνιος καὶ μὴ ποιέηται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γάρ
 σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὕδε
 κατὰ νόον τελεutήσῃ, μνησθῆναί τινα χρή καὶ ἐμεῦ ἐλευ-
 θερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκεν οὕτω ἔργον παρά-
 βολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι
 τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν
 [ἐξαίφνης] οἱ βάρβαροι μὴ προσδεχομένοισί κω. εἰμὶ δὲ
 46 Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.” ὁ μὲν ταῦτα εἵπας ἀπῆλανε
 ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωυτοῦ τάξιν, οἱ δὲ
 στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας
 ἔλεγον Πανσανίῃ τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τοῦτω
 τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· “ἐπεὶ
 τοίνυν ἐς ἡῶ ἢ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεῶν ἔστι
 τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ
 τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς καὶ ὑμέας τειταγμένους Ἑλλή-
 νων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ

τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἴμεν καὶ ἄδαές τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρήται Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἴμεν. ἀλλ' ἀγαλαβόντας τὰ ὄπλα χρεῶν ἐστι λέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον.” πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· “καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν παλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα, τάπερ ὑμεῖς φθάντες προσφέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι καὶ ἐτοῖμοί εἴμεν ποιεῖν ταῦτα.” ὥς δ' ἤρρεσκε ἀμφοτέρωσι 47 ταῦτα, ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἔξαγορεύουσι Μαρδόνιῳ. ὁ δ' ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναί καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Μακεδαιμόνιους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον ὁ Πανσανίης γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὥς δ' αὕτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, 48 πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε· “ὦ Μακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῇδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλεσμένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείτετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιουμένους αὐτοὺς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα. ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν. προσδεχόμενοι γὰρ κατὰ κλέος ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλεόμενοι καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ὄντες ποιεῖν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τοῦ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ

δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκέη καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτεν μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ' ἡμέας μούρους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρα-
 49 τοπέδῳ νικᾶν.” ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμεαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαερθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππότες, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ ἐστοξεύοντες ὥς τε ἱπποτοξόται τε ἐόντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι. τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Μακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μούροι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὥς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυζόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρα-
 τηγοί, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα γὰρ τούτων τοιούτων ἐόντων μᾶλλον σφρεας ἐλύπεε· οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἱ τέ σφρων ὀλέονες ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὥς ἐπισιτιεύμενοι ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέ-
 51 σθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἦν ὑπερβάλλονται ἐκείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιούμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἧς ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἰπείρῳ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα

ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτεν συμμίσγει ἐς τὸ αὐτό·
οὐνομα δὲ οἱ Ξερῷ. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι
Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον ἐβουλεύ-
σαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ,
καὶ οἱ ἱππεὲς σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ κατιθὺ ἐόντων.
μετακινέσθαι τε ἐδόκεε τότε, ἔπεα δὲ τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρῃ
φρυλαχῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεομένους καὶ
σφεας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἱππῶται. ἀπικόμενων δὲ
ἐς τὸν χώρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ξερῷ περισχί-
ζεται ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην
ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς
τὸν Κιθαιρῶνα, ὥς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέοντας τοὺς ἐπὶ τὰ
σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμι-
μένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν ⁵²
προσκεიმένης τῆς ἵππου εἶχον πόνον ἄτρυτον. ὥς δὲ ἦ
τε ἡμέρῃ ἔληγε καὶ οἱ ἱππεὲς ἐπέπαινον, νυκτὸς δὲ γινο-
μένης καὶ λούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνεκέτό σφι ἀπαλ-
λάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο,
ἐς μὲν τὸν χώρον ἐς τὸν συνεκέτο οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες, οἱ
δὲ ὥς ἐκινήθησαν, ἔσφρυγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν
Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον.
τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι στα-
δίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφῆς ἀπέχον. ἀπικόμενοι
δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ ⁵³
Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο, Πανσανίης δὲ ὁρέων σφέας
ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ
τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα ἵεναι κατὰ
τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χώρον
ἵεναι, ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄριστοι
ἦσαν τῶν ταξιάρχων πείθεσθαι Πανσανίῃ, Ἀμοιμαρέτος
δὲ ὁ Πολιάδεω λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου οὐκ ἔφη
τοὺς ξείνους φεῖσθαι οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν
Σπάρτην, ἐθώμαζε τε ὁρέων τὸ ποιεῦμενον αἶτε οὐ παρα-
γενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ
Εὐρύναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον
σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, ἐκείνου ταῦτα νενωμένου, ἀπολι-
πεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες

τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπολει-
 γθεῖς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα
 λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν,
 καὶ ἐπειρέοντο πείθοντές μιν ὥς οὐ χρεῶν εἶη ταῦτα
 54 ποιεῖν. καὶ οἱ μὲν παρηγορέοντο Ἀμομφάρετον μοῦνον
 Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεγτέων λελειμμένον, Ἀθηναῖοι
 δὲ ἐποίευν τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτά-
 χθῃσαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα ὥς
 ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ
 στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα ὀψόμενόν τε εἰ
 πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴ τε καὶ τὸ
 παράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπείρεσθαί τε
 55 Πανσανίην τὸ χρεῶν εἶη ποιεῖν. ὥς δὲ ἀπίκετο ὁ κῆρυξ
 ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώραν τετα-
 γμένους καὶ ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους.
 ὥς γάρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρύαναξ
 καὶ ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούρους Λακε-
 δαιμονίων, οὐ κως ἔπειθον, ἐς ὃ ἐς νεῖκεά τε συμπεσόντες
 ἀπίκατο καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπι-
 γμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει πέτρον
 ἀμφοτέρησι τῇσι χερσὶ, καὶ τιθεῖς πρὸ ποδῶν τῶν Παν-
 σανίειω ταύτῃ τῇ ψήφῃ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν τοὺς
 ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ μαινόμενον
 καὶ οὐ φρενίρεα καλέων ἐκείνον πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων
 κήρυκα ἐπειρωτέοντα τὰ ἐντεταλμένα λέγειν ὁ Πανσανίης
 ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, ἐχρήϊξέ τε τῶν Ἀθη-
 ναίων προσχωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτοὺς καὶ ποιεῖν περὶ
 56 τῆς ἀπόδου τάπερ ἂν καὶ σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσ-
 σετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους. τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους
 πρὸς ἑωυτοὺς ἡὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατή-
 μενος ὁ Πανσανίης οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι
 τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, τὰ δὴ καὶ ἐγέ-
 νετο, σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάν-
 τας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες
 ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε
 ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπώρεως τοῦ Κιθαιρώνος, φο-
 βέομενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ κάτω τραφθέντες ἐς τὸ

πεδῖον. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν τε οὐδαμὰ δοκέων Παν- 57
σανίην τολμῶσειν σφέας ἀπολιπεῖν περιείχετο αὐτοῦ μέ-
νοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν. προτερεόντων δὲ τῶν σὺν
Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθὺν τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτόν,
ἀναλαβόντα τὸν λόχον τὰ ὅπλα ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο
σιῖφος. τὸ δὲ ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν
Ἀμομφαρέτου λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον
Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλούμενον, τῇ καὶ Λήμνητος Ἐλεν-
σινίης ἰσθὸν ἵσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα ἦν μὴ
ἀπολείπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτειάχато ὁ Ἀμομφάρετός τε
καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βωθέοι ὀπίσω παρ' ἐκεί-
νους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφι,
καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσεκέετο πᾶσα. οἱ γὰρ
ἱππῶται ἐποίευν οἶον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεὶ, ἰδόντες
δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτειάχато οἱ Ἕλληνες τῇσι
προτέρησι ἡμέρησι, ἦλαντον τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω
καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέατό σφι.

Μαρδόνιος δὲ ὥς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικομένους 58
ὑπὸ νύκτα εἶδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Ἀθρι-
σαῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ
Θρασυδῆτον ἔλεγε· “ὦ παῖδες Ἀλεῦεω, ἔτι τί λέξετε τάδε
ὁρέοντες ἐρῆμα; ἡμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακε-
δαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ
πολέμια πρότους, τοὺς πρότερόν τε μειισταμένους ἐκ
τῆς τάξης εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παραιομένην νύκτα καὶ
οἱ πάντες ὁρέομεν διαδράντας· διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας
ἔδεε πρὸς τοὺς ἀφενδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχῃ δια-
κριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἰόντες ἐν οὐδαμοῖσι λοῦσι
Ἕλλησι ἐναπτεδαινύατο. καὶ ἡμῖν μὲν λοῦσι Περσέων
ἀπείροισι πολλὴ ἔκ γε ἡμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἱπαινεόν-
των τούτους, τοῖσί τι καὶ συηδέατε· Ἀρταβάζον δὲ θῶμα
καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμην τὸ καὶ καταρρωθῆσαι Λακεδαιμο-
νίους, καταρρωθήσαντά τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλο-
τάτην, ὥς χρεὼν εἶη ἀναξεύξαιτας τὸ στρατόπεδον ἵνα
ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησόμενος· τὴν ἔτι πρὸς ἡμεῦ
βασιλεὺς πέυσσεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος,
νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ

- διωκτέοι εἰσὶ ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὲ
59 ἔποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.” ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς
Πέρσας δρόμῳ διαβάνας τὸν Ἀσωπὸν κατὰ στίβον τῶν
Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων, ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακε-
δαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούρους· Ἀθηναίους γὰρ τρα-
πομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα. Πέρσας
δὲ ὁρέοντες ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ
τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες αὐτίκα πάντες ἤειραν
τὰ σημῆϊα, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε
κόσμη οὐδενὶ κοσμηθέντες οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ
τε καὶ οὐκ ἐπὶ ἔπῃσαν ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας,
60 Πανσανίης δέ, ὡς προσεζέετο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς
Ἀθηναίους ἱππέα λέγει τάδε· “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος
μεγίστου προκειμένου, ἔλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην
τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε
οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροι-
χομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδοχται τὸ ἐνθεῦτεν
τὸ ποιητέον ἡμῖν, ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα
περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὠρμησε ἀρχὴν
ἡ ἵππος, χρὴν δὴ ὑμέας τε καὶ τοὺς μετ’ ἡμέων τὴν Ἑλ-
λάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας βωθέειν ὑμῖν· νῦν δέ, ἐς
ὑμέας γὰρ ἅπαντα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν
πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἵεναι. εἰ δ’
ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βωθέειν,
ὑμεῖς δ’ ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε.
συννοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον
ἐοῦσι πολλὸν προθυμοτάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούμεν.”
61 ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὠρμέατο βωθέειν καὶ
τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτι-
θέαται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος
γενομένων ὥστε μηκέτι δύνασθαι βωθῆσαι· τὸ γὰρ προσ-
κείμενόν σφας ἐλύπεε. οὕτω δὲ μουνωθέντες Λακεδαι-
μόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν
πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ
ἀπεσχιζόντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφραγιάζοντο ὡς συμ-
βαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ
οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπιπτον δὲ αὐτῶν

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῶ πλεῦνες ἑτρωμα-
 τίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρεα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν
 τοξευμάτων πολλὰ ἀφριδέως, οὕτω ὥστε πιεζομένων τῶν
 Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα
 τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέ-
 σασθαι τὴν Θεόν, χρηῖζοντα μηδαιῶς σφεας ψενσθῆναι
 τῆς ἐλπίδος. ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλομένου προεξα- 62
 ραστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβά-
 ρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν
 τὴν Πανσανίειω ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά.
 ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς
 Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο
 δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρεα μάχη. ὥς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε,
 ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ
 χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ
 δούρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι
 μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι
 δὲ ἑόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν καὶ οὐκ ὅμοιοι
 τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ
 δέκα, καὶ πλευνέες τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέ-
 πιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ 63
 ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος
 λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρί-
 στους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίε-
 σαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῖν, οἱ δὲ ἀντειχόν
 καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 ὥς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον
 ἐὼν ἰσχυρότατον ἔτεσε, οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο
 καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφεας
 ἐδηλέετο ἡ ἐσθλὴς ἐρήμος ἐοῦσα ὅπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας
 ἑόντες γυμνῆτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. ἐνθαῦτα ἡ τε δίκη τοῦ 64
 φόνου τοῦ Λεωνίδειω κατὰ τὸ χρηστήριον τοῖσι Σπαρτιή-
 τησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται καλ-
 λίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Πανσανίης ὁ Κλεομβρό-
 του τοῦ Ἀναξανδρίδew. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων
 τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοὶ γὰρ σφι τυγχά-
 ρουσι ἑόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀρμινίστου

ἄνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηχοσίους συνέβαλε ἐν Στεννυλῆρῳ πολέμου ἔντος Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε
 65 καὶ οἱ τριηκόσιοι. ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφρευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐσωτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. Θῶμα δέ μοι ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων οὐδὲ εἷς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθαρῶν, περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῇ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων προηγημάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέκετο ἐμπρίσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίνι [ἀνάκτορον].

66 Αὔτῃ μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦντε συμβάλλειν οὐκ ἔων· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρίγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατήγεσσι ὁ Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ δύναιμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἐσωτόν), τούτους, ὅπως ἢ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἐμελλε ἀποβῆσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ ἵνα πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγέται, ὅπως ἂν αὐτὸν δρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὥς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν. προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτροχάζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι.
 67 καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο, τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακέοντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοι τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ἐπ' Ἀθηναίων· ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφρευγον ἐς τὰς Θήβας.

οὐ τῆπερ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφρευγον. δηλοῖ τέ μοι, ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρ- 68
 βάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι πρὶν ἢ καὶ
 συμμιῖξαι τοῖσι πολεμίοις ἔφρευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας
 ὤρεον. οὕτω τε πάντες ἔφρευγον πλὴν τῆς Ἰππου τῆς τε
 ἄλλης καὶ Βοιωτῆς. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς
 φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἔοῦσα,
 ἀπέργουσα τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων.
 οἱ μὲν δὴ νικέοντες εἶποντο τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε 69
 καὶ φρονεύοντες, ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλ-
 λεται τοῖσι ἄλλοις Ἑλλησι τοῖσι τεταγμένοις περὶ τὸ
 Ἡραῖον καὶ ἀπογενομένοις τῆς μάχης, ὅτι μάχῃ τε γέγονε
 καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Πανσανίεω. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα
 οὐδένα κόσμον ταχθέντες οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτρά-
 ποντο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν
 ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱοῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας
 τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν.
 ἐπεῖτε δὲ ἀρχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ
 Φλιασίοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππότες ἐπει-
 γομένους οὐδένα κόσμον ἤλαττον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους,
 τῶν ἱππάρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ
 κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατή-
 ραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ 70
 λόγῳ ἀπώλοντο, οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ὥς
 κατέφρυγον ἐς τὸ ξέλινον τεῖχος, ἔφθισαν ἐπὶ τοὺς πύρ-
 ρους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς Μακεδαιμονίους ἀπικέσθαι.
 ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο ὥς ἐδυνάετο ἄριστα τὸ τεῖχος.
 προσελθόντων δὲ τῶν Μακεδαιμονίων κατεστήκεέ σφι τει-
 χομαχίῃ ἐρρωμενεστέρα. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι,
 οἱ δ' ἤμύνοντο καὶ πολλῷ πλέον εἶχον τῶν Μακεδαιμονίων
 ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν, ὥς δέ σφι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίῃ καὶ
 χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρῇ ἐπέ-
 βησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἵκριπον, τῇ δὲ ἰσχεύοντο
 οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ
 τὴν σκιρτὴν τὴν Μαροδονίου οὗτοι ἔσαν οἱ διαρπάσαντες,

τά τε ἄλλα ἕξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτιν τῶν ἵππων ἑοῦσαν χαλκῆν πᾶσαν καὶ θῆς ἄξιον. τὴν μὲν νυν φάτιν ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸντοῦτο, ὅσαπερ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἑλλήσι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποίησαντο πεσόντος τοῦ τείχεος οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμμένητο, ἀλύχταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰι μυριάδες κατειλημένοι ἀνθρώπων. παρῶν τε τοῖσι Ἑλλήσι φορεῦειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τῶν λοιπέων μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνενήκοντα, Τεγεητέων δὲ ἐκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

- 71 Ἡρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακέων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος· Ἑλλήνων δέ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημίνασθαι (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκεον), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνείχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακροῦ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύνων καὶ Ἀμομφάρετος ὁ Σπαρτιάτης. καίτοι γενομένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγεγόμενοι Σπαρτιητέων Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίας, λυσσέοντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα, Ποσειδώνιον δὲ οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν, οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμιοι ἐγίνοντο, Ἀριστόδημος δὲ βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν
- 72 προειρημένην αἰτίην οὐκ ἐτιμήθη. οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι οὐνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἕξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἑλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον

τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ὅς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξιν ἐτρωματίσθη τοξέυματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξηγηριγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδὲν ἐστί οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἐωυτοῦ ἄξιον προθυμεομένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ 73 Εὐτυχίδεω, ἐὼν δήμου Δεκελειῆθεν, Δεκελέων δὲ τῶν κοτὲ ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὥς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκείτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα κατηγγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀγίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου αἰτέλεια τε καὶ προεδρίῃ διατελέει ἐς τὸδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισι τε καὶ Πέλονησίοισι σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων Δεκελείης ἀποσχέσθαι. τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύ- 74 σας τότε Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν ὥς ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκὴν ἀλύσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν ὅπως πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολέμοισι βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμοιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξις μετακινῆσαι μὴ δυναίαιτο· γινομένης δὲ φρυγῆς τῶν ἑκατίων ἐδίδοκτο τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται, ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφοισπατίων λέγεται, ὥς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει 75 λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων

Αἴγιναν Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφράνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε ἄνδρα γενόμενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Αἰάτῳ περὶ τῶν μετὰλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον.

- 76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαυτὰ σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος, ἣ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικέοντας τοὺς Ἑλληνας, ἰοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος ἀνδρός Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀμειψίπολοι καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἄρμαμάξης ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἵοντας, ὁρέουσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γονυάτων ἔλεγε τάδε· “ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας τοῦσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδew τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε ὁ Πέρσης.” ὁ δὲ ἀμείβεται τοισίδε· “γύναι, θάρσσε καὶ ὥς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἡγητορίδew τοῦ Κῶου, ὅς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἔων τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκημένων.” ταῦτα εἰπας τότε μὲν ἐπέειρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρευοῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι.
- 77 μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίζοντο Μαντινέες ἐπ’ ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἵκονσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην ἄξιόι τε ἔφασαν εἶναι σφείας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετ’ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἦγον Ἠλεῖοι, καὶ ὡσαύτως οἱ Ἠλεῖοι τοῖσι

Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελ-
θόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ 78
Μαντινέας μὲν καὶ Ἡλείους τοσαῦτα, ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν
τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθίω,
Αἰγινητέων τὰ πρῶτα, ὃς ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἵετο
πρὸς Πανσανίην, ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· “ὦ
παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφνὲς μέγαθός
τε καὶ κάλλος, καὶ τοι θεὸς παρέδωκε θυσάμενον τὴν
Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς
ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοισι ποιήσον,
ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων καὶ τις ὕστερον φυλάσ-
σεται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων
ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμο-
πύλῃσι Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφα-
λὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς ἔπαινον
ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτὶς δὲ καὶ
πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας
τετιμωρήσεται ἐς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην.” ὁ μὲν δοκέων
χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε, ὁ δ’ ἀνταμείβετο τοισίδε· “ὦ ξεῖνε 79
Αἰγινῆτα, τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προσορᾶν ἄγαμαί σευ,
γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρησιτῆς. ἑξαίρετας γάρ με ὑψοῦ
καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες
παραινέων νεκρῷ λυμαινεσθαι, καὶ ἦν ταῦτα ποιέω, φὰς
ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι
ποιεῖν ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ
δ’ ὢν τούτου εἵνεκεν μήτε Αἰγινῆτησι ἄδοιμι μήτε τοῖσι
ταῦτ’ ἀρέσκειται, ἀποχρᾶ δέ μοι Σπαρτιῆτησι ἀρεσκώ-
μενον ὅσια μὲν ποιεῖν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δέ,
τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι,
ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε
καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι
ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε μήτε συμ-
βουλεύσῃς, χάριν τε ἴσθι ἐὼν ἀπαθής.”

Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσειτο, Πανσανίης δὲ 80
κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἄπτεσθαι τῆς ληϊτῆς, συγ-
κομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ ἀνὰ τὸ
στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκητὰς κατεσκευα-

σμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαρ-
 γήρους, κορητῆράς τε χρυσέους καὶ θιάλας τε καὶ ἄλλα
 ἐκπύματα. σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι
 λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσειοι τε καὶ ἀργύρειοι· ἀπό
 τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλιά τε καὶ στρε-
 πτοὺς καὶ τοὺς ἀκινάκας ἐόντας χρυσέους, ἐπεὶ ἐσθῆτός
 γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδεὶς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν
 κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἰλωτες,
 πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτῶν οὐκ οἶά τε ἦν κρύ-
 ψαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν
 ἐγένοντο, οἳ τὸν χρυσὸν ἅτε ἐόντα χαλκὸν δι' θεὸν παρὰ
 81 τῶν εἰλωτέων ὦνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα
 καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρί-
 πους ὁ χρύσεος ἀνείεθ' ὁ ἐπὶ τοῦ τριζακρήνου ὄφις τοῦ
 χαλκέου ἐπεστεῶς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ
 θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάτην χαλκεὸν Δία ἀνέθηκαν,
 καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐκτάπηχυς χάλκεος Ποσει-
 δέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ
 ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν
 Περσέων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρον καὶ ἄλλα χρή-
 ματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀρι-
 στεύεσσι αὐτῶν ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς
 οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοις δοθῆναι. Πανσανίῃ
 δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι,
 τάλαντα, κάμηλοι, ὥς δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα.
 82 λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὥς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς
 Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίπει τὴν ἐου-
 τοῦ· Πανσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν
 χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοις
 κατεσκευασμένην κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς
 ὀψοποιοὺς κατὰ ταῦτα Μαρδονίῳ δειπνον παρασκευάζειν.
 ὥς δὲ κελεῦόμενοι οὗτοι ἐποίευν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν
 Πανσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας εὖ
 ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας καὶ
 παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δειπνον, ἐκπλαγέντα τὰ
 προκείμενα ἀγαθὰ κελεῦσαι ἐπὶ γέλῳ τοὺς ἐωυτοῦ διη-
 κόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δειπνον. ὥς δὲ τῆς

θοίης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Πανσανίην
 γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατη-
 γοὺς, συνελθόντων δὲ τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δει-
 κνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου παρασκευήν· “ἄνδρες Ἑλ-
 λῆνες, τῶνδε εἵνεκεν ἐγὼ ὑμᾶς συνήγαγον, βουλόμενος
 ὑμῖν τοῦ Μήδου τὴν ἀφροσύνην δέξαι, ὃς τοιγύνη δίαιταν
 ἔχων ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.”
 ταῦτα μὲν Πανσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατη- 83
 γοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ
 τῶν Πλαταιέων εἶρον συχοῖ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
 καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἔτι
 τούτων. τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας (συνε-
 φόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἓνα χώρον) εὐρέθη
 κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἐνὸς ἑοῦσα
 ὀστέου· ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου,
 ἔχουσα ὀδόντας μουροφείας, ἐξ ἐνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς
 τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπύχεος ἀνδρὸς
 ὀστέα ἐφάνη. ἐπεῖτε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς 84
 ἠφάνιστο, ἐπ’ ὅτε μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω
 εἰπεῖν, πολλοὺς δὲ τινας ἔδῃ καὶ πατοδαποὺς ἦκουσα
 θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολ-
 λούς· παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο
 τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός τε καὶ
 θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως
 πνεύσθαι. ἔχει δὲ τινα γράμιν καὶ Διονυσιοφάνης ἀγὴρ 85
 Ἐφέσιος θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ’ ὁ μὲν τρόπον τοιοῦτον
 ἐτάφη, οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λήϊν διεί-
 λοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωντιῶν χωρὶς ἕκαστοι. Μακεδαι-
 μόνιοι μὲν τριζὰς ἐποίησαντο θήκας. ἐνθα μὲν τοὺς
 ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος
 ἦσαν καὶ Φίλοκλέων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὲ ἐνὶ
 τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱερεῖς, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρ-
 τιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ εἰλωτές. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθα-
 πτον, Τεγεῖται δὲ χωρὶς πάντας ἁλέας, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς
 ἐωντιῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρεῖς τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς
 ἑπὶ διαφθοράς. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις
 ἐγένοντο οἱ τάφοι, τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν

Πλαταιῆσι ξόντες τάφοι, τούτους δέ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης ἐκάστους χώματα χῶσαι κεινὰ τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκεν ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα δεηθέντων τῶν Αἰγινητέων χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ξόντα αὐτῶν.

- 86 Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἑλληες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἔξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Αἰταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν, ἣν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρχεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι τὴν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος.
- 87 καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· “ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὧν ἡμέων εἵνεκεν γῆ ἢ Βοιωτίῃ πλέω μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρητίζοντες πρόσχημα ἡμέας ἔξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐδὲ μούνοι ἡμεῖς), εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς δὲ ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν.” κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν, αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι
- 88 ἐθέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ὥς δὲ ὠμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Αἰταγῖνος μὲν ἐκδιδρῖσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φράς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μαιταιίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδουσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποιθέσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων τὴν στρατὴν τὴν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆγε καὶ ἐκείνους ἄγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γινόμενα, 89
 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ δὴ
 πρόσω ἐγένετο. ἀπικόμενον δὲ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ
 σφρέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτεον περὶ τῆς
 στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι
 γινομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος γνούς, ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι
 πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτὸς τε κινδυ-
 νεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατὸς (ἐπιθήσασθαι
 γὰρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα),
 ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε
 οὐδέν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· “ἐγὼ μὲν, ὦ
 ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε [κατὰ] τὴν
 ταχίστην ἐλέων ἐς Θρηϊκὴν καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς
 κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς
 δὲ ἑμῖν Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας
 ἑμῷ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ
 εὖ ποιεῦντες φείνεσθε. οὐ γὰρ ἑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα
 ποιεῦσι μεταμελήσει.” ταῦτα δὲ εἰπας ἀπῆλυνε σπουδῇ
 τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺς τῆς
 Θρηϊκῆς, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος καὶ τὴν μεσόγαιαν
 τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον καταλι-
 πὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχοῖς ὑπὸ Θρηϊκῶν τε
 κατακοπέντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῷ συσιάντας καὶ καμᾶτω·
 ἐκ Βυζαντίου δὲ διεβῆ πλοίοισι.

Οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην, τῆς δὲ αὐτῆς 90
 ἡμέρης τῆσπερ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρώμα ἐγένετο, συνεκύ-
 ρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν
 τῇ Δῆλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευ-
 τυχίδῃ τῷ Μακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἤλθόν σφι ἄγγελοι
 ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης
 Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρw, πεμ-
 φθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ
 τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστι-
 σαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐλελθόντων δὲ σφειων
 ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγε Ἠγησίστρατος πολλὰ καὶ παν-
 τοῖα, ὡς ἦν μοῦνον ἴδονται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσου-
 νται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομένουσιν·

ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἑτέρην ἄγρην τοιαύτην
 εἶρεῖν ἂν αὐτοῖς. θεοὺς τε κοινοὺς ἀνακαλέων προέτραπε
 αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἑλλήνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπα-
 μῆναι τὸν βάρβαρον εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνε-
 σθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλώειν καὶ οὐκ ἀξιο-
 μάχους ἐκείνοισι εἶναι. αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ
 δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι
 91 ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι. ὥς δὲ πολλὸς ἦν λισσό-
 μενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτιχίδης, εἴτε κλη-
 δόνος εἶνεκεν ἐθέλων περθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην
 θεοῦ ποιεῦντος· “ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὐνομα;” ὁ δὲ
 εἶπε· “Ἡγησίστρατος.” ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον
 λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε·
 “δέχομαι τὸν οἰωνὸν τὸν ἠγησίστρατον, ὦ ξεῖνε Σάμιε.
 σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅπως αὐτὸς τε δοὺς πίστιν ἀποπλώσεται
 καὶ οἱ σὺν σοὶ ἔόντες οἶδε, ἧ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύ-
 92 μους ἔσεσθαι συμμάχους.” ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ τὸ
 ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρκια
 ἐποιεῦντο συμμαχίης περὶ πρὸς τοὺς Ἑλλήνας.

Ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλων· μετὰ σφρέων
 γὰρ ἐκέλευε πλῶειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὐνομα
 ποιούμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην
 τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιθέοντο, μαντευομένου σφι Διηφόρου
 τοῦ Εὐνήϊου ἀνδρὸς Ἀπολλωνιῆτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς
 ἐν Ἰονίῳ κόλῳ, τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐνήμιον προῆγμα
 93 τοιόνδε· “ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου πρό-
 βατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμόν, ὃς ἐκ
 Λάκμονος οὖρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρας ἐς
 θάλασσαν παρ’ Ὠριζον λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι
 ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένεϊ δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν,
 οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος· περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ
 ποιεῦνται Ἀπολλωνιῇται τὰ πρόβατα ταῦτα ἐκ θεοπρο-
 πίου τινός. ἐν δὲ ἄνθρω ἀλλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς.
 ἐνθα δὴ τότε ὁ Εὐνήμιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε.
 καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμίσαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες
 λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν τῶν προβάτων ὥς ἐξήχοντα.
 ὁ δὲ ὡς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραξε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων

ἀντικαταστήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιῆτας ταῦτα γινόμενα, ἀλλ' ὥς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέχριναν, ὥς τὴν φύλακὴν κατακοιμίσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεῖτε δὲ τὸν Εὐνήριον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε πρόβατά σφι ἔτιζτε οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως [καρπὸν]. πρόφρατα δὲ σφι ἔν τε Λωδώνῃ καὶ ἐν Λελυροῖσι ἐγίνετο, ἐπεῖτε ἐπειρώτεον τοὺς προηγίτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ, οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον, ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱερῶν προβάτων Εὐνήριον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους, οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρόν-τες ἐκείνῳ πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας, τὰς ἂν αὐτὸς ἔλῃται καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελεομένων αὐτοὶ δώσειν Εὐνήριῳ δόσιν τοιαύτην, τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ⁹¹ ἐχοίσθη, οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται ἀλόφρητα ποιησάμενοι προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν Θώκῳ ἐλθόντες οἱ παρίζοντο καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῖντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεόμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες εἰρώτεον τίνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκῶς τὸ θεοπρόπιον εἵλετο εἶπας, εἴ τίς οἱ δοίῃ ἀγρούς, τῶν ἀστῶν οὐνομάσας τοῖσι ἱπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἰκῆσιν πρὸς τούτοις τὴν ἥδεε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει. τούτων δὲ ἔφη ἐτίβολος γινόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμύνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχοῶν γενομένην.” καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδρου εἶπαν ὑπολαβόντες· “Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτεφλώσιος ἐκτίνουσί σοι κατὰ τὰ θεοπρόπια τὰ γινόμενα.” ὁ μὲν δὲ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιεῖτο, ἐνθεῦτεν πνθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὥς ἐξαπατηθεὶς, οἱ δὲ πριάμενοι παρὰ τῶν κεκτημένων διδοῦσί οἱ τὰ εἵλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφρυτον μαντιζὴν εἶχε ὥστε καὶ οὐνομαστὸς γενέσθαι. τούτου δὲ ⁹⁵ ὁ Λιγύθορος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόντων Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ σιφαιῇ. ἴδῃ δὲ καὶ τότε ἴχουσα, ὥς ὁ

Δηΐφορος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἔων Εὐηνίου παῖς.

96 Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς ἐκαλλίρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοί σφεας προσπλώειν ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆχαν ἀποπλώειν· βουλευομένοισι γάρ σφι ἔδοκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἔδοκεον ὁμοιοὶ εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλωον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πληθὸς μὲν ἦν ἕξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης κάλλεϊ τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὲ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνείρυσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος, ἔρημα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐ-

97 τῶν κορησφύγετον. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνῆγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποινιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσωνα τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶ ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νεῖλεω τῇ Κόδρου ἐπιστόμενος ἐπὶ Μιλήτου χτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμέρα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὥς πολιορκησόμενοι καὶ ὥς νικήσοντες. ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζοντο.

98 Οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὥς ἐκπεφευγόντων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται ὀπίσω εἴτε καταπλώωσι ἐφ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλώειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε ἔπλωον ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου καὶ οὐδεὶς ἐφαινετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὥρεον νέας ἀνεικνυσμένας ἔσω τοῦ

τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκρυμμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηϊ παραπλώων, ἐγχρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· “ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμῶν τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἀν συμμίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἑβρης. καὶ τὰδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμῶν πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος. ὧν τὸς δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ προήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ’ Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ δῆματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτεν ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν ἀπίστοις [τοῖσι Ἑλλήσι].” Λευτυχίδει δὲ ταῦτα ὑποθεμένου 99 δευτέρα δὴ τὰδε ἐποίειν οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο, οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν ἀπαιρῶνται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι ἀπιζομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦνιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακασίας γεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μεγάλης γερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὡς ἐλισταμένοισι διῆθαι μάλιστα τὴν χώραν. ἐποίειν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἴόνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δυνάμεις ἐπιλαβομένοισι, τρύποισι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφύρησαν τὰ γέρεα ἔρκος εἶναι σφι. ὥς δὲ ἄρα παρε- 100 σκεύαστο τοῖσι Ἑλλήσι, προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι γῆμῃ τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκὴν ἐφάγγη ἐπὶ τῆς κυματογῆς κείμενον. ἡ δὲ γῆμῃ διήλθε σφι ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατὴν νικῶν ἐν Βουωτοῖσι μαχόμενοι. διῆλα δὴ πολλοῖσι

- τεζιμηγίοισι ἐστὶ τὰ θεία τῶν προηγημάτων, εἰ καὶ τότε τῆς [αὐτῆς] ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἑλλήσι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίζετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε γινόμενον, Δημήτρος τεμένεια Ἐλευσινίης παρ' ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγίνετο, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γινόμεναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πανσανίειω Ἑλλήνων ὁρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωὶ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μὴνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῶ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμνησθάνουσι ἐγένετο. ἦν δὲ ἀρρωδίῃ σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτῶν οὔτω, ὥς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὥς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὥς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προεκέετο.
- 102 Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι μέχρι κου τῶν ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι κατὰ τε χαράδρην καὶ οὔρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήϊσαν, οὔτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρει [ἔτι] καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρεα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ, ἐπεῖτε δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἑωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργον εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρεα οὔτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχνὸν ἀμνύμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Τροϊζίνιοι (οὔτοι γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ

τείχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιήρητο, οὐτ' ἔτι πρὸς ἀλλήν
 ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φεγγήν τε ὠρμέατο οἱ ἄλλοι
 πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι ἐμάχοντο
 τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν
 στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ
 τελευτέουσι· Ἀρταῦντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ
 στρατηγέοντες ἀποφεύγουσι, Μαροδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ
 πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτέουσι. ἔτι 103
 δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο Μακεδαιμόνιοι καὶ
 οἱ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπεσον δὲ καὶ
 αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συγχροὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυ-
 ωνιοι καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρα-
 τευόμενοι ἐόντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ
 ἀπαραιρημένοι τὰ ὅπλα ὥς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινο-
 μένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρπον ὅσον ἐδυνάετο, προσω-
 γελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλήσι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ
 ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὲ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες
 ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ 104
 προσετίετατο μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σω-
 τηρίης εἵνεκέν σφι, ὥς ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἰάπερ
 κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς
 Μυκάλης· ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῶγμα οἱ
 Μιλήσιοι τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρσόντες ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν, οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον
 τοῦ προστεταγμένου ἐποίειν, ἄλλας τε κατηγερόμενοί σφι
 ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ
 τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω
 δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνὴ ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. ἐν δὲ ταύτῃ 105
 τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων
 Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθαίου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας.
 τούτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέ-
 μου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς
 Καρυστίης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κέεσθαι ἐπὶ Γε-
 ραισιτῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι
 καὶ Σικυνῶνιοι ἡρίστευσαν.

Ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς 106
 μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς

νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληΐην προεξαγαγόν-
 τες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὗρον.
 ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλωον. ἀπι-
 κόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο περὶ ἀνα-
 στάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅκη χρεὼν εἶη τῆς Ἑλλάδος κατοι-
 κίσαι τῆς αὐτοῖ ἐγχεατέες ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπειῖναι
 τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἐων-
 τούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι ἡρουρέοντας τὸν πάντα
 χρόνον, καὶ ἐωυτῶν μὴ προκατημένων Ἴωνας οὐδεμίαν
 ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν.
 πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἑοῦσι
 ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμ-
 πόρια ἐξαναστήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἴωσι ἐνοικῆσαι,
 Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνά-
 στατον, οὐδὲ Πελοποννησίους περὶ τῶν σφετέρων ἀποικι-
 αέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως
 εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ
 Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον
 συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιή-
 σαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι ἐμιμενέειν τε
 καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι
 ἐπλωον τὰς γεφυράς λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντετα-
 107 μένας εὐρῆσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἐπλωον,
 τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυ-
 κᾶλης κατειληθέντων, ἑόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ
 ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν Μασίστις ὁ Λαρεῖον
 παρατυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦν-
 την ἔλεγε πολλὰ τε καὶ κακά, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίω
 γὰς αὐτὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι
 παντὸς κακοῦ τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ
 τοῖσι Πέρσῃσι γυναικὸς κακίω ἀκούσαι δέννος μέγιστός
 ἐστι. ὁ δὲ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος σπᾶται
 ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκην ἀποκτεῖναι ἐθέλων. καί
 μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλεω ἀνὴρ
 Ἰλικαρνησσεύς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρπάξει
 μέσον καὶ ἐξαείρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυ-
 φόροι οἱ Μασίστιω προσέστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα

ἐργάσατο χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε δόντος βασιλέως. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἕξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεῖτε ἕξ Ἀθηνέων προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγὼν ἀπίζετο.

Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα ἦρα τῆς Μασίστεω ¹⁰⁸ γυναικὸς, τοῦσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην (τούτῳ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ γὰρ ἠπίστατο βίης οὐ τεινξομένη), ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἐωυτοῦ Λαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω, δοξέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἢ ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας ἀπύλανε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίζετο καὶ ἠγάγετο ἐς ἐωυτοῦ Λαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαντο, ὁ δὲ διαμειψάμενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Λαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οὐνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταῦντη. χρόνου δὲ προοόντος ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ ¹⁰⁹ τοιῷδε· ἔξυστήνασα Ἀθηστροῖς ἡ Ξέρξεω γυνὴ θᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θύης ἄξιον διδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ ἡσθεὶς περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταῦντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ἐπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε παροικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ· “δῶσεις μοι τὸ ἂν σε αἰτήσω;” ὁ δέ, πᾶν μᾶλλον δοξέων ἐκείνην αἰτῆσαι ἐπισχέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δέ, ὥς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ θᾶρος. Ξέρξης δὲ παρτοῖος ἐγένετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, καὶ ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἀθηστρον, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζοῦσθαι τὰ γινόμενα οὕτω ἑπειρεθῇ πρήσσεων· ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρόσῳν ἄπλετον καὶ στρατόν, τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξεν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δούρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε, διδοῖ τὸ θᾶρος. ἡ δὲ

- 110 περιχαρὴς ἔοῦσα τῇ δώρῳ ἐφόρεέ τε καὶ ἰγάλλετο. καὶ ἡ Ἀμυστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν, μαθοῦσα δὲ τὸ ποι-
εῦμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ ἐλπί-
ζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην
πρήσσειν, τῇ Μασίστειω γυναικὶ ἐβούλενε ὀλεθρον. φυλά-
ξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἐωντῆς Ξέρξην βασιλῆϊον δεῖπνον
προτιθέμενον (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ
τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὐνομα δὲ
τῇ δεῖπνῳ τούτῳ Περσισὶ μὲν τυγιά, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλή-
νων γλῶσσαν τέλεον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμῆται μοῦνον
βασιλεὺς καὶ Πέρσας δωρεέται), ταύτην δὲ τὴν ἡμέρην
φυλάξασα ἡ Ἀμυστρις χρητίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναί οἱ τὴν
Μασίστειω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο
τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναι-
τήν ἔοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ
- 111 εἶνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι ἐκείνης τε λιπαρεούσης καὶ
ὑπὸ τοῦ νόμου ἔξεργόμενος, ὅτι ἀτυχεῖναι τὸν χρητίζοντα
οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλεῖτον δεῖπνον προκειμένον,
κάριτα δὲ ἄεκων κατανεύει, καὶ παραδοὺς ποιεῖ ὧδε·
τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μεταπειρηψά-
μενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· “Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου
τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεός, πρὸς δ’ ἔτι τούτοισι καὶ εἰς
ἄνθρωπος ἀγαθός. γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις μὴ
συνοικέες, ἀλλὰ τοι ἀντ’ αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν
ἐμήν. ταύτῃ συνοικέες· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει
ἐμοί, μὴ ἔχε γυναῖκα.” ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τα
λεγόμενα λέγει τάδε· “ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις
ἄχρηστον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηρίαί
τέ εἰσι καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῇ παιδὶ τῇ
σεωυτοῦ ἰγάγῃ γυναῖκα, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει
κάριτα ἔοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα θυγατέρα τὴν
σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι
ἄξιεύμενος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων
οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βιω πρήγματος τοιοῦδε θεό-
μενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἄνθρωπος ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ
οὐδὲν ἕσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν.” ὁ μὲν
δὲ τοιοῦτοισι ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε·

“οὐτω τοι, Μασίστα, πέπρηχται. οὔτε γὰρ ἂν τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλέονα χρόνον συν-
οικήσεις, ὥς μάθῃς τὰ διδόμενα δέκεσθαι.” ὁ δὲ ὥς ταῦτα
ἤκουσε, εἰπας τοσόνδε ἐχώρεε ἔξω· “δέσποτα, οὐ δὴ κώ
με ἀπώλεσας.” ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ ¹¹²
Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἣ Ἀμυστρὶς μεταπεμψα-
μένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω διαλυμαίνεται τὴν
γυναῖκα τὴν Μασίστειω· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κατὰ
προέβαλε, καὶ ῥίνα καὶ ὦτα καὶ χεῖλεα καὶ γλῶσσαν ἐκτα-
μοῦσα ἐς οἶζόν μιν ἀποτέμπει διαλυμασμένην. ὁ δὲ ¹¹³
Μασίστης οὐδέν κω ἀκηχοῦς τούτων, ἐλπίομενος δὲ τί οἱ
κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διε-
φθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευ-
σάμενος τοῖσι παισὶ ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι
ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι ὥς ἀποστήσων
τομὸν τὸν Βάκτριον καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βα-
σιλέα. τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, εἴπερ
ἔφθῃ ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ
ἔστεργόν τέ μιν καὶ ἦν ὑπαρχὸς τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ
Ξέρξης πνυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρὶςσοντα πέμψας ἐπ’
αὐτὸν στρατιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνον
καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστειω
θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο, οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες ¹¹⁴
Ἕλληνες ἐπ’ Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν περὶ Λεζιὸν ὄρ-
μεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίζοντο
ἐς Ἀβύδον, καὶ τὰς γεγύρας εὖρον διαλελυμένας, τὰς ἐδό-
κεον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας, καὶ τούτων οὐκ ἴκιστα
εἵνεκεν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίζοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ
Λευτεχίδην Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλῶειν ἐς τὴν Ἑλ-
λάδα, Ἀθηναίοισι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ
ὑπομείναντας πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέ-
πλων, Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερ-
σόνησον Σησιὸν ἐπολιόρχεον. ἐς δὲ τὴν Σησιὸν ταύτην, ¹¹⁵
ὥς ἰόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὥς
ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐκ
τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας

- πόλιος Ολόβαζος ἀνὴρ Πέρσης, ὅς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομιζῶς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολῆες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων
- 116 σιγῆς ὅμιλος. ἐτυράνευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταῦκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὅς καὶ βασιλέα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλαιοῦντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ θιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύραι καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταῦκτης ἐσύλησε βασιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξην διεβάλετο· “δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλλήνος ἐνθαῦτα, ὅς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατευσάμενος δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν σὴν μὴ στρατεῦσθαι.” ταῦτα λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξην δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκείνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος στρατεῦσθαι Πρωτεσίλειον ἔλεγε ροέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλαιοῦντος ἐς Σηστόν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅπως ἀπύκοιτο ἐς Ἐλαιοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυνάϊξι ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὔτε προσδεκόμενος τοὺς
- 117 Ἕλληνας· ἀστυλάρχῳ δὲ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. ἐπεὶ δὲ πολιορκεμένοι σφι φθινόπωρον ἐπεγίνετο, ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπάγοιέν σφας ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφας μεταπέμψηται.
- 118 οὕτω δὴ ἔσπεργον τὰ παρεύοντα. οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἦδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπεῖτε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα ὄχονται ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταῦκτης καὶ ὁ Ολόβαζος, ὀπίσθε τοῦ τείχους καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς

δὲ ἡμέρῃ ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσή-
 μνησαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἀνοιξαν.
 τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον.
 Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηάκην Θρηάκας ¹¹⁹
 Ἀψίνθιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλεισιτώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ
 τρόπῳ τῷ σφετέρῳ, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου ἄλλῳ τρόπῳ
 ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκην ὕστεροι ὀρμη-
 θέντες φεύγειν, ὥς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἔόντες ὑπὲρ
 Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνὸν οἱ μὲν
 ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδῆσαντές
 σφεας οἱ Ἕλληνες ἤγαγον ἐς Σηστόν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ
 Ἀρταῦκην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. καὶ ¹²⁰
 τῶν τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιέων ταρί-
 χους ὀπτέοντι τέρας γενέσθαι τοιόνδε. οἱ τάριχοι ἐπὶ τῇ
 πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον ὄκωσ. τερ ἰχθύες
 νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθώμαζον, ὁ δὲ
 Ἀρταῦκης ὥς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτέοντα τοὺς
 τάριχους ἔφη· “ἔειπε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας
 τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέφηνε, ἀλλ' ἔμοι σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαι-
 οῦντι Πρωτεσίλειος ὅτι καὶ τεθνεὺς καὶ τάριχος ἐὼν
 δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνασθαι. νῦν ὦν
 ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι, ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν
 ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἐκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ,
 ἀντὶ δ' ἐμειωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διη-
 κόσια Ἀθηναίοισι περιγενόμενος.” ταῦτα ὑπισχόμενος τὸν
 στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ
 Πρωτεσίλειῳ τιμωρόντιες ἐδέοντό μιν καταχρησθῆναι, καὶ
 αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντιες
 δὲ αὐτόν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔξενξε τὸν πόρον,
 οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδέτιον πόλιος,
 σανάδα προσπασσαλέυσαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα
 ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. ταῦτα δὲ ¹²¹
 ποιήσαντες ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρί-
 ματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων ὥς ἀνα-
 θήσοντες ἐς τὰ ἱρά. καὶ κατὰ τὸ εἶος τοῦτο οὐδὲν ἐπὶ
 πλέον τούτων ἐγένετο.

122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταΰκτιω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προ-
 πάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον,
 τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήρειξαν, λέγοντα τάδε·
 “ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σύ,
 Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα, φέρε, γῆν γὰρ κεκτῆμεθα ὀλίγην
 καὶ ταύτην τροχέαν, μετανασιάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχω-
 μεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες, πολλαὶ δὲ
 καὶ ἐκαστέρω, τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωμα-
 σιότεροι. οἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν.
 τότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε
 πολλῶν ἄρχομεν πάσις τε τῆς Ἀσίης;” Κῦρος δὲ ταῦτα
 ἀκούσας καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα,
 οὔτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων παρασχευάζεσθαι ὥς
 οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ’ ἀρξομένους· φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν
 μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γάρ τοι
 τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θωμασιὸν φύειν καὶ ἄνδρας
 ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγρόντες Πέρσαι οἵχοντο
 ἀποσιτάτες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν
 τε εἴλοντο λυπρὴν οἰκόντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες
 ἄλλοισι δουλεύειν.

I N D E X.*

- Ἀβαι*, Phocensium oppidum I 46. VIII 27. 134. Apollinis delubrum, oracula ibidem reddita VIII 33.
Ἀβαντες, Euboeae incolae I 146.
Ἀβανς, Hyperboreus, de eo eiusque sagitta fabula IV 36.
Ἀβδηρα, Thraciae oppidum a Teiis conditum I 168. VI 46. 48. VII 109. 126. VIII 120. — *Ἀβδηρίται* VII 120. Xerxes cum eis hospitii foedus init VIII 120.
Ἀβροκόμης, Darcii filius VII 224.
Ἀβρώνυχος, Atheniensis VIII 21.
Ἀβυδος, Troadis oppidum ad Hellespontum situm V 117. VII 33. 34. 37. 43. 44. 174. VIII 117. 130. IX 114. — *Ἀβυδηνοί* IV 138. VI 26. VII 44. 45. 95.
ἀγαθοεργοί Spartanorum I 67.
Ἀγάθυροοι, Scythiae populus IV 49. 100. 102. eorum mores et instituta IV 103. 104. 125. ὁ *Ἀγάθυρος* IV 119.
Ἀγάθυρος, Herculis filius IV 10.
Ἀγαῖος, Eleus VI 127.
Ἀγαμέμνων, Pelopides I 67. IV 103. VII 159. — *Ἀγαμεμνονίδης*, = Orestes I 67.
Ἀγαρίστη, Clisthenis Sicyonii filia, nubit Megacii VI 126. 127. 130. 131.
Ἀγαρίστη, Hippocratis ex Agarista Sicyonia nati filia, Xanthippo nupta, Periclis mater VI 131.
Ἀγασικλής, Halicarnassensis I 144.
Ἀγβαλος, Aradius VII 98.
Ἀγβάτανα, Mediae urbs I 98. 110. 153. III. 64. 92.
Ἀγβάτανα, Syriae oppidum III 62. 64.
ἀγαρῆτιον, vox Persica VIII 98.
Ἀγγίτης, Macedoniae fluvius VII 113.
Ἀγγρος, fluvius ex Illyrico profluens IV 49.
Ἀγήνωρ, Phoenix, Cadmi pater IV 147. VII 91.
Ἀγητος, Lacedaemonius VI 61. 62.
Ἀγς, Lacedaemonius VI 65.
Ἀγλαυρος, Cecropis filia, eius fanum Athenis VIII 53.
Ἀγλώμαχος, Cyrenaeus IV 164.
Ἀγορή, Chersonesi oppidum VII 58.
Ἀγοιάνες, Thraciae populus V 16.
Ἀγοιάνης, Thraciae fluvius IV 90.
Ἀγρων, Sardium rex I 7.
Ἀγυλλαιοι, incolae oppidi Etruriae, quod post dictum est *Caere* I 167.
Ἀγχιμόλιος, Lacedaemonius V 63.
Ἀδείμαντος, Aristaeae pater VII 137. Corinthiorum classis dux, de fuga cogitat VIII 5. narratur eius dictum in Themistoclem VIII 59. insolentia in eundem VIII 61. turpis fuga VIII 94.
Ἀδικράν, Libyum rex IV 159.
Ἀδορστος, Phryx, Midiae nepos I 35. 45. fratrem interficit *ibid.* a Croeso expiatus Croesi filium in venatione transfodit I 43. eius mors I 45.
Ἀδορστος, Talai filius, Sicyoniorum rex V 67. 68. in eum Clisthenis Sicyonii odium *ibid.*
Ἀδριῆς, ὁ, mare Adriaticum I 163. IV 33. V. 9.
Ἀδριαζίδαι, Libyae populus IV 168.
Ἀέροπος, Argivus VIII 137.
Ἀέροπος, Echemi pater IX 26.
Ἀέροπος, Philippi filius, Macedonum rex VIII 139.
Ἀζάνης, Artaci filius, Persa VII 66.
Ἀζήν Ασάνης VI 127.
Ἀζιῶς, Libyae locus IV 157. 163.
Ἀζώτος, Syriae oppidum II 157.
Ἀδάμας, Aeoli filius VII 58. inito

* In indice componendo me egregia opera auxilioque usum esse Antonii Westermanni prof. Lips. grato animo profiteor.

- cum Inone consilio necem Phryxo machinatur VII 197.
- Ἀθηναιογενής*, Samius IX 90.
- Ἀθηνάδης*, Trachinius VII 213.
- Ἀθῆναι*, urbs ab oraculo dicta *ἁπαῖ* VIII 77. dominatione Pistrati oppressae I 59. liberatae V 55. 64. 65. expugnatae a Xerxe VIII 151. a Mardonio incensae IX 3. 13. Athenarum arx V 2. VIII 41. 55, occupata a Cylone V 71, a Cleomene V 72, a Persis incensa VIII 52. 53. ambitus urbis I 98. Athenarum tribus quattuor mutatae a Clisthene et auctae V 66. 69. 111. Ath. forum V 89. prytaneum I 146. duces decem in bello VI 103. — *Ἀθηνάιοι*, antiquissimus populus VII 161. VIII. 44. Pelasgicae stirpis nunquam sedes mutaverunt I 56. VII 161. Cranaei dicti, mox Cecropidae VIII 44. Iones appellari nolunt I 143. civium numerus (30000) V 97. leges eis a Solone latae I 29. II 177. festa quinquennialia VI 111. reditus ex metallis Laureis VII 144. res navalis VII 144. VIII. 1. 44. 61. Ath. in oppugnandis muris periti IX 70. 102. sagittarii IX 60. primi cursu in hostes impetum faciunt VI 112. sub tyrannis infirmi V 78. 91. servituti liberati praeter ceteros Graecos eminent V 66. 97. Atheniensium prudentia in bello Persico VIII 3. IX 27. Athenae domesticis factionibus turbatae I 59—63. V 55 sqq. Peloponnesii expeditiones quattuor in Atticam suscipiunt V 62. 74. 75. 76. 90—93. Ath. bellum gerunt cum Carystiis IX 105, cum Boeotis V 74. VI 108, cum Edonis IX 75, cum Eleusiniis I 30, cum Mytilenaeis V 94. 95, cum Peloponnesiis VII 137. IX 73, cum Thebanis V 79. eorum mulieres a Pelasgis raptae VI 138, quas ulturi Miltiade duce Lemnum invadunt VII 139. cum Aeginetis bellum et mutuae inimicitiae V 81 sqq. 89. VI 49. 87—93, quas solvunt imminente bello Persico VII 145. initio quidem Dareo terram et aquam promittunt V 73, postea (V 96) Ionibus opem ferunt adversus Persas V 97. Sardes incendunt V 100. VII 1. 8. inde bellum cum Persis ortum V 105. VI 94. VII 133. Datis et Artaphernes (VI 94) ab Atheniensibus ad Marathonem devicti VII 111 sqq. IX 27. Ath. repudiant condiciones a Xerxe propositas VIII 140. 142. cf. VII. 5. 6. 139. VIII 3. eorum oratio ad Mardonii legatum VIII 143, ad Spartanorum legatos VIII 144, ad Tegeatas IX 27. pugnas committunt ad Artemisium VIII 6—17, urbe deserta VIII 41 ad Salamina VIII 84—93. IX 6. 7, ad Plataeas IX 12—28, ad Mycalen IX 102. Sestum obsident IX 114. — Democedem medicum publice conducunt III 131. Epidauriis mercede pacta oleas permittunt V 82. eorum vestis V 87. opera fictilia V 88. luctus de Mileto capta VI 21.
- Ἀθηναίη*, Neptuni et Tritonidis filia IV 180. cum Neptuno certat de solo Atticae VIII 55. arcem Athenarum obtinet I. 60. *Ἀθ. Ἀλέη* Tegeae I 66. IX. 70. *Ἀσσοῖη* Mileti I 19. 22. *Ἰλιάς* in Troade VII 43. *Κραθῖη* Sybari V 45. *Παλληνῖς* in Attica I 62. *Πολιάς* Athenis V 82. *Πολιοῦχος* in Chio II 160. *Προνηῖη* Delphis I 92. VIII 37. 39. *Σκιράς* in Salamine VIII 94. *Τοιτογενής* VII 141. colitur in Aegina III 59. in Aegypto II 28. 59. 83. 169. 170. 175. in Caria I 175. VIII 104. in Cyrenaica II 182. in Libya IV 180. 188. 189. Lindi II 182. in Sigoe eius templum *Ἀθήναιον* V 95. *Ἀθριβίτης νομός*, praefectura Aegypti II 166.
- Ἀθρῶς*, Thraciae fluvius IV 49.
- Ἀθῶς*, Macedoniae mons, circa quem classis Persica naufragio perit VI 44. 45. 95. VII 189, a Persis perfossus VII 22. 37. 122.
- Αἶα ἡ Κολχίς* I 2. VII 193. 197.
- Αἰάκης*, Samius, Polycratis pater II 182. III 39. 139. VI 13. 14.
- Αἰάκης*, Samius, Sylosontis filius IV 138. VI 13. 22. 25.
- Αἰακός*, Aegineta, cui templum Athenis in foro exstructum V 89. VI 35. — *Αἰακίδαί* V 89. VIII 64. 83.
- Αἶας*, Aeacides V 66 VIII 121.

- Telamonis filius, a Graecis a Salamine invocatus VIII 64. Philaei pater VI 35.
- Αἶγαι*, Achaeorum oppidum I 145.
- Αἶγαῖα*, Aeolum civitas I 149.
- Αἶγαῖον*, τὸ πῆλαγος IV 85. ὁ *Αἶγαῖος πόντος* II 97, τὸ *Αἶγαῖον* II 113. VII 36. 55.
- Αἶγάλεως*, Atticae mons VIII 90.
- Αἶγαιῖδαι*, tribus Spartanorum IV 149.
- Αἶγειρα*, Achaeorum oppidum I 145.
- Αἶγεύς*, Atheniensis, Pandionis filius I 173.
- Αἶγεύς*, Lacedaemonius IV 149.
- Αἶγῆ*, Macedoniae oppidum VII 123.
- Αἶγιαλῆες*, Pelasgi VII 94.
- Αἶγιαλέυς*, Sicyonius, Adrastris filius V 68. ab eo nominata *Αἶγιαλῆες* tribus Sicyonia *ibid.*
- Αἶγικόρης*, Ionis filius V 66.
- Αἶγίλεια*, insula prope Euboeam sita VI 107.
- Αἶγίλια*, terrae tractus circa Eretriam VI 101.
- Αἶγινα*, Asopi filia V 80.
- Αἶγινα*, insula III 131. V. 84. 85. 87. VI 35. 50. 61. 85. 88 sqq. VII 147. VIII 41. 60. 64. 79. 81. 84. 92. 131. 132. IX. 75. 76. olim Oenone dicta VIII 46. ibi templum Minervae III 59. — *Αἶγινῆται* ex Epidauro orti V 83. VIII 46. Democedem conducunt III 131. Iovis templum conduunt II 178. Samiis infensi III 59. opem ab eis petunt Thebani V 80. Atticam invadunt V 81. 89. inimicitiae in Athenienses causa V 82—88 aquam et terram dant Dareo VI 49. proditiōis rei facti ab Atheniensibus et Lacedaemoniis VI 49. 50. 61. 64. eorum rixae cum Lacedaemoniis VI 73. 85. Atheniensium sacram navem capiunt VI 87. bellum eis inferunt Athenienses VI 88sq. VII 144. vincuntur VI 92. vincunt VI 93 imminente bello Persico in gratiam redeunt VII 145. mare custodiunt VII 203. pugnant ad Salamina VIII 46. 74. 84. 86. 91 sqq. 122. ad Plataeas IX 28. 31. 78sq. 85. — ἡ *Αἶγιναιή* V 86. *Αἶγι*
ναιή νῆς VII 179. 181. VIII 90. 92. *Αἶγιναῖαι νῆες* VI 92.
- Αἶγιον*, Achaeorum oppidum I 145.
- Αἶγιρόεσσα*, Aeolum civitas I 149.
- Αἶγλοι*, Persiae populus III 92.
- Αἶγὸς Ποταμοί*, Thraciae vicus IX 119.
- Αἶγυπτος*, Africae accensetur IV 42. describitur II 4 sqq. eius magnitudo II 6. 15. 17. 149. fines II 17. 65. III 5. 91. fertilitas II. 14. pars antiquissima II 15. pars inferior (τὰ ἔλη) II 92. 94. Aegypti urbes quomodo exstructae II 137. regionis natura II 8. 12. caeli temperies II 77. pluvias non habet II 13. Aegypti a Nilo inundatae facies II 97. describuntur crocodili II 68—70, hippopotami 71, ibides aves 75, pisces 93, serpentes cornuti 74, serpentes volucres 75, alia animantia II. 14. 42. 47. 60. 65. 67. 72. 95. IV 186. terra gignit papyrus II 92. VII 25, lotum, lilia II 92, sillicyprium II 94, olera II 125. Aegyptus inequitabilis et ad plaustra inhabilis II 108. in praefecturas, quae *ρομοί* vocantur, divisa II 42. 164—166. sub Amasi rege florentissima II 177. antiqua eius historia II 99 sqq. Aegypto interitum minatur Cambyzes III 3, eaque potitur III 7 sqq. Persis tributaria III 91. — *Αἶγυπτιοι*. Aegyptiorum aetas II 2. eorum instituta et iura ab aliis populis prorsus diversa II 35 sqq. suis moribus et institutis contenti II 78, nec ullis aliis uti volunt II 91. cf. II 43. 49. in septem hominum genera distributi II 164. Aegyptii maxime salubri corpore ob aërem, qui est immutabilis II 77. eorum capita quam firma et eura III 12. minimo labore fructum e terra percipiunt II 13. 14. fabis abstinent II 37. vitibus carent II 77. cf. III 6. eorum vinum ex hordeo II 77. oleum ex sillicyprio II 94. animalibus domesticis vescuntur II 36. suem non alunt IV 186. quo tempore sues immolent et earum carne vescantur II

47. 48. abluunt se post contactam suam II 47. bobus, piscibus abstinent II 18. 37. Aegyptii Thebanæ provinciae ab ovibus abstinent et capras immolant II 42. Aegyptiorum mores depravati II 117. mulieres virilia tractant negotia II 35. mos parandi panem II 36, computandi, scribendi *ibid.*, in convivis II 78. color cutis II 104. circumcisio II 37. texturæ II 35. vestes II 36. 81. 85. viri binas vestes habent, feminae singulas II 36. vestes eorum lineae et laneae II 81. unguenta II 94. cibus et potus II 77. 78. cf. 92. 125. salutatio mutua II 80. cantilena II 79. praecipui conventus II. 59. luctus et sepultura II 85. 86. mos triplex in condiendis cadaveribus II 86. 87. 88. naves ex spina arbore confectae II 96. Aegyptiorum, qui in paludibus habitant, mores et instituta II 92. 93. Aegyptiorum milites II 164. 165. 166. eorum stipendium et comoda II 167. armatura VII 89. cf. I 135. IV 180. in magno contemptu Sethoni regi II 141. Aegyptii medici ceteris praestantiores III 129. interpretes II 164. a quibus oriundi II 154. sacerdotes II 36 sq. quorum unus est princeps sacerdos II 37, qui Thebis in templo, dum vivit, imaginem suam ponit II 143. plura de sacerdotibus et sacrificiis II 3. 35—37. Aegyptii hominum sapientissimi II 77. 160. multarum rerum cognitione ceteris antecellunt II 121. memoriae rerum gestarum dant operam II 77. cf. II 143. Aegyptiorum annales II 100. ars medica II 84. res ludicae et gymnica II 91. architectura II 169. accurata politia (*Polizei*) II 177. eorum inventa II 4. 82. scripturae duplex genus II 37. primi immortalem animam esse asseverant II 123. ignem animal esse volunt III 16. annum invenerunt et in menses xii distribuerunt II 4. menses diesque deorum nominibus signant II 82. prodigiorum observantissimi II 82. divinationem certis diis tribuunt II 83. primi diis aras, simulacra et delubra statuerunt II 4. supra modum religiosi II 37. duodecim deorum cognomina primi in usu habuerunt II 4. octo deorum primores et duodecim secundi nominati II 145. at omnes longe antiquiores Graecorum diis II 146. deorum omnia fere nomina ab eis ad Graecos pervenerunt II 50. quorum deorum nomina nesciant *ib.* Aegyptiorum ritus religiosi II 38. sqq. II 64. festis et pompis delectantur II 59. sacrificia II 39. 40. 41. sub Cheope interdicta II 124. a Mycerino restituta II 129. pompae sacrae et festa II 58—64. 122. bestiarum cultus II 65 sqq. oracula II 83. divinatio ex victimis ab Aegyptiis profecta II 57. cf. 54 sqq. mysteria II 170. 171. Aegyptia instituta et Pythagorica eademque Orphica et Bacchica consentiunt II 81. ante homines in Aegypto dii regnaverunt II 144. Aegyptiorum reges cccxxx II 100, quorum primus Menes II 99. regum munera et vivendi ratio II 142. 173. sepultura III 16. reges praecipui II 101. 102. 111. 112. 121. 124. 127. 129. 136. 137. 141. 147. 151. 158. 160. 161 sqq. 172 sq. III 10. eorum sub duobus regibus calamitas II 124—128. Aegyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituunt II 147 sqq. clade a Cyrenacis accepta a rege Aprie desciscunt IV 159, et Amasin regem nominant II 161 sqq., sub quo maxime florent II 177. Psammenito rege acri proelio a Persis victi III 10 sqq. morte mulctati a Cambyse cum Apin celebrarent III 27. 28. 29. a Cambyse subacti a Persis deficient Dareo regnante VII 1. denuo a Xerxe subacti VII 7. ipsi et Phoenices comitatus comportant exercitui Persico contra Graecos VII 25. et naves ducentas praebent VII 89. navali in pugna strenui VIII 17. — *Αἰγύπτιος νομός* III 91. *Αἰγυπτιή σκευή* II 106. *Αἰγύπτιον λίον* II 105. *πέλαγος* II 113. *Αἰγύπτιοι θάωρηκες* I 135. *ἱητροί* III 132. *πήγες* 168. *Αἰγύπτιαι μάχαιραι* VII 91. *Αἰγύπτια γράμματα* II

125. *ἐγγειρίδια* VII 63. *ἔργα* I. 93. *φροστιά* I 1.
- Αἰθίοπες* οἱ ἐκ τῆς *Ἀοιῆς* III 94. οἱ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολῆων VII 70. — *Αἰθίοπες* οἱ ἐκ τῆς *Λιβύης* II 22. VII 70. αἰτόχθονες, οἱ τα πρὸς νότον τῆς *Λιβύης* οἰκούντες IV 197. οἱ πρόδουροι *Αἰγύπτῳ* III 97. (II 29. 30.) νομάδες II 29. μακρόβιοι III 21. 22. 23. οἱ τραγλοδύται IV 183. quales homines III 20. 101. infelix adversus eos Camby- sis expeditio III. 17. 25. 30. Aethio- pum varia genera cum Xerxe mili- tantium VII 69. 79. — II 42. 100. 104. III. 97. ὁ *Αἰθίω* = ὁ *Αἰθίο- πων βασιλεύς* III 21. 30. — *Αἰθιο- πῆ* II 11. 28. 30. 110. 114. 139. 146. 161. — *Αἰθιοπικὸς λίθος* II 86. 127. 134. 176. *Αἰθιοπὶς γλῶσσα* III 19. σκευή II 106.
- Ἄϊμος*, Thraciae mons IV 49.
- Ἄϊνεια*, Macedoniae oppidum VII 123.
- Ἀινεσίδημος*, Agrigentorum rex VII 154. 165.
- Αἰνιῆνες*, Thessaliae populus. fa- ciunt cum Persis VII 132. 185. 198.
- Ἄϊνος*, Aeolum civitas IV 90. VII 58.
- Ἄϊνυρα*, Thraciae regio VI 47.
- Αἰολῆες* I 149 sqq. 157. 171. II 1. 178. III 1. 90. IV 89. 138. V 94. 122. 123. VI 8. 28. 98. VII 9. 95. IX, 115. olim Pelasgi vocati VII 95. a Croeso subacti 16. 26. 28. Cyro se dedunt I 141. — *Αἰολίς* V 123. *Ἀ. γῆ* VII 176. *Αἰολίδες πόλεις* I 149 sq. VII 58. 194.
- Αἰολιδέων πόλις*, Phocidis oppi- dum VIII 35.
- Ἄϊολος*, Hellenis filius VII 197.
- Αἰσάνιος*, Theraeus IV 150.
- Αἰσχίνης*, Eretriensis VI 100.
- Αἰσχραῖος*, Atheniensis VIII 11.
- Αἰσχριωνίη*, Samiorum tribus III 26.
- Αἰσχύλος*, poeta II 156.
- Ἄϊσωπος*, fabularum scriptor II 134.
- Αἰτωλοί*, populus VIII 73. *Αἰτω- λὸς Τίτομος* VI 127. — *Αἰτωλὶς χώρα* VI 127.
- Ἀκάνθος*, Macedoniae oppidum VI 44. VII 115—117. 121. 124. —
- Ἀκάρθιοι* VII 116. 117. *Ἀκαρ- θίων θάλασσα* VII 22.
- Ἀκαριανίη*, Graeciae regio II 10. VII 126. — *Ἀκαριάν* VII 221.
- ἀκέραιοι* IV 191.
- Ἀκίρατοις*, vates Delphicus VIII 37.
- Ἄκης*, Hyrcaniae fluvius III 117.
- ἀκινάκης τῶν Περσέων* III 64. 118. 128. VII 54. 67. IX 107. *ἀκ. Σκυ- θέων* IV. 62. 70.
- Ἀκραγαντιῖνοι*, Agrigenti, Sici- liae oppidi, incolae VII 165. 170.
- Ἀκραφιή*, Boeotiae oppidum VIII 135.
- Ἀκρίσιος*, Danaes pater VI 53. 54.
- Ἀκρόθων*, Macedoniae oppidum VII 22.
- Ἀλάβανδα*, Cariae oppidum VII 195.
- Ἀλάβανδα*, Phrygiae oppidum VIII 136.
- Ἀλάζειρ*, Barcaeorum rex IV 164.
- Ἀλαζώνες*, Scythiae populus IV 18. 52.
- Ἀλαλῆη*, oppidum in Corsica a Pho- caeensibus conditum I 165. 166.
- Ἀλαρόδιοι*, Asiae populus III 94. VII 79.
- Ἀλέη*, v. *Ἀθηναίη*,
- Ἀλέξανδρος*, Amyntae filius, Ma- cedonum rex V 17. 19—22. VII 173. 175. VIII 137—139. a Mardo- nio legatus Athenas missus VIII 136. IX 1. 4. 8. — Athenienses hortatur ut paciscantur cum Per- sis VIII 140 sq., ad Plataeas Atheniensibus Mardonii causam prodit IX 44. 45. aurea eius Del- phis statua VIII 121.
- Ἀλέξανδρος*, Priami filius, Hele- nae raptor I 3. II 113. 120. vi ven- torum in Aegyptum delatus, Hele- nam relinquere coactus II 113— 119. in Cypriis vero carminibus tri- duo e Sparta Ilium pervenisse fer- tur II 117.
- Ἀλενάδαι* (= *Ἀλέεω παῖδες* VII 130. IX 58.) Thessaliae principes VII 6. nuntios ad Xerxem mittunt ut sibi succurrat in Graecos VII 172.
- Ἀλήιον*, campus Ciliciae VI 95.
- Ἀλιάκμων*, Macedoniae fluvius VII 127.

- Αλιέες*, Argolidis civitas VII 137.
Αλικαρνησσός, Doriensium urbs I 144. 175. II 178. VII 99. VIII. 104. — *Αλικαρνησοῦς* I pr. III 4. VII 99. IX 107.
Αλιλάτ, v. *Αφροδίτη*.
Αλιπτα, v. *Αφροδίτη*.
Αλκαῖος, Herculis filius I 7.
Αλκαῖος, poeta V 95. eius arma suspenderunt in Sigeo Athenienses *ibid.*
Αλκαμένης, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Αλκείδης, Lacedaemonius VI 61.
Αλκίτης, Macedonum rex VIII 139.
Αλκίτιος, Argivus I 82.
Αλκιβιάδης, Cliniae pater, Atheniensis VIII 17.
Αλκίμαχος, Eretriensis VI 101.
Αλκμαίων, Atheniensis, Megacelis filius I 59. VI 125. 127.
Αλκυωνίδαι, nobilissima inter Athenienses familia V 62. VI 125—131. *ἐν γένεσ* I 61. V 70. 71. ob Pisistratum profugi templum Delphicum aedificandum conducunt V 62. 90. Athenas tyrannide liberant VI 123. (V 63. VI 121.) Isagorae adversarii V 66. Athenis eiecti, mox vero restituti I 64. V 69. 73. post pugnam Marathoniam patriam prodidisse dicuntur VI 115. 121. 124.
Αλκυμήνη, Herculis mater II 43. 145.
Αλκων, Molossus VI 127.
Άλος, Achaeorum oppidum VII 173. 197.
Αλπηνοί, vicus ad Thermopylas situs VII 176. 229. *Αλπηρός* oppidum VII 216.
Άλπις, fluvius qui in Istrum effunditur IV 49.
Άλς, *άλς*, sal natus IV 53. VI 119. VII 30. salis colles in Africae desertis IV 181 sqq. *άλς μετάλλου* IV 185. *άλη* II 12. 77.
Αλνάτις, Lydorum rex I 74. 92. III 48. VIII 35. bellum cum Milesiis gerit I 6. 16—22. cum Cyaxare et Medis I 16. 73. 74. eius mors I 25. sepulcrum I 93.
Άλς, Asiae minoris fluvius I 6. 28. 72. 75. 103. 130. V 52. 102. VII 26.

- Άλγεός*, Lacedaemonius VII 227.
Άλω πεκαί, Atticae pagus V 63.
Αυαζόνες cum Graecis bellum gerunt IV 110. cum Scythis proelium committunt; feminae agnitae eis nubunt, eorumque linguam discunt IV 111—116 inde Sauro-matae orti IV 117.
Αυαθούς, Cypri oppidum V 105.
Αυαθούσιοι V 104. 108. 114. 115.
Αυασις, Aegyptiorum rex, Apriem ad Momemphim proelio vincit II 161. 162. 163. 169. 172. eius vitae ratio et mores II 173. 174. Graecorum amicus II 154. 178. cum Cyrenaeis foedus init I 181, cum Croeso I 77. eum Solon convenit I 30. hospitii ius cum Polycrate contractum propter nimiam huius felicitatem solvit III 40—43. Cyprium subigit II 182. cum Cambyse bellum gerit III 1 sqq. eius mors III 10. 16. opera magnifica II 175. 176. dona in Graeciam ab eo data II 182. III 47.
Αυασις, Persarum dux, Barcaeis bellum infert IV 167. Barcen expugnat IV 201. Cyrenen occupare frustra conatur IV 203.
Αυεινής, Atheniensis VIII 84. 93.
Αυειροκλής, Magnes VII 190.
Αυηστοίς, Otanis filia, Xerxis uxor VII 161. 114. IX. 109. 110. 112.
Αυιαντος, Agaristae proci VI 127.
Αυίλλας, Hannonis filius, rex Carthaginiensium VII 165—167.
Αυμών, v. *Ζεύς*.
Αυμώνιοι, Aegyptiorum et Aethiopum coloni II 32. 42. apud eos celeberrimum Iovis templum et oraculum IV 181. salis copia IV 182. infelix expeditio Cambysis adversus eos III 17. 25. 26.
Αυομφάρετος, Lacedaemonius. eius virtus in pugna Plataeensi IX 53. 55—57. 71. 85.
Αυόργης, Persarum dux V 121.
Αυπελος, Macedoniae promunturium VII 122. 123.
Αμπη, oppidum ad rubrum mare situm VI 20.
Αμπρακιήταν, Aearmaniae populus VIII 45. 47. IX 28. 31.

- Ἀμνθάων*, Melampodis pater II 49.
Ἀμύντης, Macedonum rex V 17 — 20. 94. VII 173. VIII 136. 139. 142. IX 44.
Ἀμύντης, Persa VIII 136.
Ἀμύργιοι = *Σάσαι* VII 64.
Ἀμυρσις, Sapiens nominatus, Siritra VI 127.
Ἀμυρταῖος, Aegyptius II 140. III 15.
Ἀμφιλοχίος, vates, Amphilochoi pater III 91. eius templum et oraculum Delphis I 46. 49. 52. 92. VIII 134.
Ἀμφικλαία, Phocensium oppidum VIII 33.
Ἀμφικράτης, Samiorum rex III 59.
Ἀμφικτύονες II 180. V 62. VII 200. 213. 228. — *Ἀμφικτυονίδος* *Δήμητρος ἱερὸν* VII 200.
Ἀμφικτύων, eius sacrum VII 200.
Ἀμφίλοχος, Amphiarai filius III 91. VII 91.
Ἀμφίλυτος, Acarnan I 62.
Ἀμφικλυτικός, Epilamnii, proci Agaristae VI 127.
Ἀμφίπολις, Locrorum oppidum VIII 32. 36.
Ἀμφιπόλιος, Herculis pater II 43. 44. 146. V 59. VI 53.
Ἀμφίων Βαζυλάης, Corinthius V 92β.
Ἀναγνώσιος Εὐαίης VIII 93.
ἀναθήματα I 14. 25. 31. 50. 51. 52. 53. 66. 69. 70. 92. 164. 183. II 44. 110. III 47. 59. 145. 159. 181. 182. IV 81. 152. 162. VII 170. VIII 35. 121. 122. IX 81.
Ἀνακρέων, Teius poeta III 121.
Ἀνακτόριοι Anactorii, Acarnaniae oppidi, incolae IX 28. 31.
Ἀναξανδροίδης, Lacedaemoniorum rex I 67. III 148. V 39 — 42. 64. VI 50. 108. VII 148. 158. 204. 205. VIII 71. IX 10. 64.
Ἀναξανδροίδης, Lacedaemonius, VIII 131.
Ἀνάξανδρος, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Ἀναξίλεως, Lacedaemonius VIII 131.
Ἀναξίλεως, Rhegiorum tyrannus VI 23. VII 165. 170.
Ἀνανα, Phrygiae oppidum VII 30.
Ἀνάγης, Persa VII 62.
Ἀνάγλυστος, pagus Atticus IV 99.
Ἀνάχαρις, Scythia sapiens IV 46. 76. 77.
Ἀνδρέης, Sicyonius VI 126.
Ἀνδρόβουλος, Delphus VII 141.
Ἀνδροδάμας, Samius VIII 85. IX 90.
Ἀνδροκράτης, heros IX 25.
Ἀνδρομέδη, Cephei filia VII 61. 150.
Ἀνδρος, maris Aegaei insula IV 33. V 31. VIII 108. a Themistocle oppugnata VIII 111. 112. 121. — *Ἀνδριοι* VIII 66. 111. 112. IX 33.
ἀνδροσσιγγες Aegyptiorum II 175.
Ἀνδροσγάου, Sarmatiae populus IV 18. 100. 102. 106. 119. 125.
Ἀρήριος, Sperthiae pater, Spartanus VII 134.
Ἀρήριος, Sperthiae filius, Spartanus VII 137.
Ἀνθεμόυς, Macedoniae oppidum V 94.
Ἀρθλή, vicus ad Thermopylas situs VII 176. 200.
Ἀρδιλλὰ, Aegypti oppidum II 97. 98.
Ἄρρως, Hamilcaris pater, Carthaginiensis VII 165.
Ἀρόπαια, Loeridis mons VII 216.
Ἀνταγόρης, Cous IX 76.
Ἀρταδρος, ἡ *Ἠλεώτης*, Mysiae oppidum V 26. VII 42.
Ἀρτίδωρος, Lemnius VIII 11.
Ἀρτινέου, Loeridis oppidum VII 198. 213. — *Ἀρτινέου* VII 214. VIII 21.
Ἀρτίοχος, Eleus IX 33.
Ἀρτίπατρος, Thasius VII 118.
Ἀρτίγημος, Lindius VII 155.
Ἀρτιχάρης, Eleonius V 43.
Ἀρραίς, Aegypti oppidum II 157. — *Ἀνύσιος νομός* II 166.
Ἄρρως, Aegypti rex caecus, a Sabaco Aethiopiae rege regno privatus II 137. 140.
Ἄρρως, Sidonius VII 98.
Ἄξιος, Macedoniae fluvius VII 123. 124.
Ἄξος, Cretae oppidum IV 154.
Ἀπαρίται, Asiae populus III 91.
ἀπατούργια, solempne ab Ionibus celebratum I 147.

- Ἀπία* (= *Γῆ*), dea Scythica IV 59.
Ἀπιδανός, Thessaliae fluvius VII 129. 196.
Ἄπης, Aegyptiorum deus, Graecorum *Ἐπας*. eius descriptio et notae II 153. III 27—29. 33. 64.
Ἄπης, Aegypti urbs II 18.
Ἀπολλοφάνης, Abydenus VI 26.
Ἀπόλλων, Deli natus VI 97. pellem Marsyae detractam suspendit VII 26. fons ei sacer in Libya IV 158. *ὁ ἐν Δελφοῖσι θεός* I 50. *ἐκηβόλος* V 60. *ἑὺσκοπος ἰβ. Ἰουήριος* Thebis I 52. 92. V. 59. VIII 134.
Ἀοξίης I 91. IV 163. *Τριόπιος* in Caria I 144. *Φοῖβος* IV 155. = *Οἰόστρος* Scytharum IV 59. = *Ἦρος* Aegyptiorum II 144. 156. colitur Abis VIII 33. 134. in Aegypto II 83. 155. 156. Corinthi III 52. Deli VI 118. Metaponti IV 15. Miletu II 159. Nauerati II 178. Patari I 182. Ptoi VIII 135. Spartae I 69. VI 57. eius oracula Abis I 46. VIII 33. 134. in Aegypto II 83. Delphis, vid. *Δελφοί*. Miletu, vid. *Βραγχίδαί*, *Διδυμαί*. Patari I 182.
Ἀπολλωνίη, oppidum ad Pontum Euxinum situm IV 90. 93.
Ἀπολλωνίη, oppidum ad sinum Ionium situm IX 92. 93. 94. — *Ἀπολλωνιῆται* IX 92—94.
Ἀπρίης, Aegypti rex, III 1. IV 159. cum Phoenicibus bellum gerit II 161. ingenti clade in bello cum Cyrenacis accepta Aegyptii ab eo desciscunt, Amasin regem deligunt II 161 sq., qui Apriem proelio devictum vivum capit II 169.
Ἀραβίη, Arabiae situs II 8. 11. 15. 158. III 9. IV 39. terrae natura II 12. III 107—113. animalia II 73. 75. mores et instituta I 131. 198. III 8. VII 86. — *Ἀράβιοι*, in Aegyptum irruunt II 141. Cambysi aditum permittunt in Aegyptum III 4. 9. 88. tributorum immunes III 88. 91. millena talenta thuris Dareo pendunt III 97. eorum in exercitu Xerxis dux et armatura VII 69. 86. 87. 184. — *ο Ἀράβιος* = *ὁ Ἀραβίων βασιλεὺς* III 7. 9. *Ἀράβιος κόλπος* II 11. 102. 158. IV 39. 42. 43. *Ἀράβιον* οὔρος II 8. *Ἀραβίη πόλις* II 158. *χώρα* II 11.
Ἀράδιος Μέγβαλος VII 98.
Ἀράξης, Asiae fluvius I 126. 201. 202. 205. 209—211. 216. III 36. IV 11. 40.
Ἀραρος, Scythiae fluvius IV 48.
Ἀργάδης, Ionis filius V 66. — *Ἀργαδῆες*, Attica tribus V 66.
Ἀργαῖος, Philippi pater, Macedonum rex VIII 139.
Ἀργανθώνιος, Tartessi rex longaeus cum Phoenicibus foedus init I 163. 165.
Ἀργείη, Aristodemi uxor VI 52.
Ἀργη, virgo Hyperborea IV 35.
Ἀργίλος, Bisaltiae oppidum VII 115.
Ἀργιόπιον in agro Plataeco IX 57.
Ἀργιππαῖοι, Scythiae populus IV 23.
Ἀργος heros VI 75. 80.
Ἀργος, Peloponnesi civitas I 5. 82. VI 76. 80. 82. 83. VII 145. 148. 150. 152. VIII 137. 138. IX 34. Graeciae civitates olim omnes antecellens I 1. ab Homero celebratum V 67. — *Ἀργεῖοι*, progenitores Persarum VII 150. eorum regni dimidium sibi mercedem petit Melampus IX 34. Argivorum rex VII 149. tyrannus Phidon VI 127. tribus V 68. contra Thebas cum Polynice expeditionem faciunt IX 27. Cadmeos eiciunt V 57. 61. a Pisistrato mercede conducti contra Athenienses I 61. eorum bellum cum Sicyoniis V 67. cum Lacedaemoniis de Thyrea I 82. cf. VIII 73. Argivi contra Athenienses ab Aeginetis invocati V 86. VI 92. a Cleomene devicti VI 76 sqq. VII 148. eorum servi diuturnum gerunt bellum cum dominis VI 83. in bello Persico a neutra parte stant VII 148—152. Persas in Graeciam arcessisse feruntur VII 152. foedus cum Persis renovant VII 150. 151. ad Mardonium nuntium mittunt IX 12. Iunonem colunt I 31. Curium condant V 113. oraculum consulunt VI 19. VII 148. — *Ἀργεῖη γυνή* V 94. *Ἀργεῖαι* I 31. III 134. *Ἀργολίς χώρα* VI 92. *μοῖρα* I 82. *κητήρ Ἀργολικός* IV 152.

- ἄργυρος*, argenti fodinae in Attica VII 144, Macedonia V 17, Siphno III 57, Thracia VII 112. eius copia in Lydia V 49. non utuntur eo Scythae IV 71. neque Massagetae I 215. *ἀργύριον Ἀσαρδικόν* purissimum IV 166. donaria argentea I 14. 25. 51. cf. *χρυσός*.
- Ἀργώ*, navis IV 145. 179. VII 193.
- Ἀρδέρικκα*, Assyriae vicus I 185.
- Ἀρδέρικκα*, terrae Cissiae vicus ab Eretriensibus captivis habitatus VI 119.
- Ἀρδύς*, Lydorum rex, Miletum invadit I 15. 16. 18.
- Ἀρείοι*, Asiae populus III 93. VII 66.
- Ἀρῆιος πᾶγος*, collis ex adverso arcis Athenarum situs VIII 52.
- Ἀρης* VII 140. VIII 77. colitur in Aegypto II 59. 64. in Scythia IV 59 sq. 62. in Thracia V 7 eius oraculum in Aegypto II 83, apud Chalybas VII 76.
- Ἀριαβίγρης*, Darei filius, Persa VII 97. VIII 89.
- Ἀριαντᾶς*, Scytharum rex IV 81.
- Ἀριαπίθης*, Scytharum rex IV 76. 78.
- Ἀριαράμνης*, Persa VIII 90.
- Ἀριαράμνης*, Teispis filius, Persa VII 11.
- Ἀρίδωλις*, Alabandensium tyrannus VII 195.
- Ἀριζαντοί*, Medorum gens I 101.
- Ἀρίζος*, Persa VII 82.
- ἄριμα* (= unum) Scythica, vox IV 27.
- Ἀριμασποί*, Scythiae populus III 116. IV 13. 27. — *Ἀριμάσπεα* IV 14.
- Ἀρίμνηστος*, Lacedaemonius IX 64.
- Ἀρίμνηστος*, Plataeensis IX 72.
- Ἄριοι* = *Μῆδοι* VII 62.
- Ἀριόναρδος*, Artabani filius, Persa VII 67.
- Ἀριόμαρδος*, Darei filius, Persa VII 78.
- Ἀρίσβα*, Lesbi oppidum I 151.
- Ἀρισταγόρης*, Cymaeorum tyrannus IV 138. V 37. 38.
- Ἀρισταγόρης*, Cyzicenus IV 138.
- Ἀρισταγόρης*, Milesius, Histiaei gener V 30. seditionis Ionicae auctor V 36. 37. tyrannos in Asia evertit V 38. Spartam profectus cum Cleomene de societate comparanda agit V 49. 50. 51. Athenas profectus Athenienses ad belli societatem inducit V 97. expeditionem contra Sardes suscipit V 98—100. consilii inops Myrcinum Edonidem petit V 124. a Thracibus occiditur V 126. VI 1. cf. VI 5. 9. 13. 18. VII 8.
- Ἀρισταγόρης*, Samius IX 90.
- Ἀριστέης*, Corinthius VII 137.
- Ἀριστέης*, Proconnesius, Arima-spea carmina condit IV 13. cum Apolline ad Metapontinos venisse et post mortem denuo apparuisse fertur IV 13—15. eius statua Metaponti in foro IV 15.
- Ἀριστείδης*, Lysimachi filius, Atheniensis, in exilium eiectus nuntium affert Graecis ad Salamina undique circumventis VIII 79—82. 95. dux Atheniensium ad Plataeas IX 28.
- Ἀριστογείτωρ*, Atheniensis V 55. VI 109. 123.
- Ἀριστόδημος*, Lacedaemonius, a Leonida remissus proelio non interest VII 229. probro notatus infamiam in pugna Plataeensi delet VII 231. IX 71.
- Ἀριστόδημος*, pater Eurysthenis et Proclis, duarum familiarum Spartae regiarum auctor IV 147. VI 52. VII 204. VIII 131.
- Ἀριστόδικος*, Cymaeus I 158. 159.
- Ἀριστοκράτης*, Aegineta VI 73.
- Ἀριστόκλυπος*, Soliorum rex V 113. 119.
- Ἀριστολαΐδης*, Atheniensis I 59.
- Ἀριστόμαχος*, Cleodaei filius VI 52. VII 204. VIII 131.
- Ἀριστομένης*, Pythia VII 140.
- Ἀριστόφαντος*, Delphus VI 66.
- Ἀριστοφιλίδης*, Tarentinorum rex III 136.
- Ἀρίστων*, Byzantius IV 138.
- Ἀρίστων*, Lacedaemoniorum rex I 67. V 75 VI 51. 61—66. 68. 69. VII 3. 101. 209. 239.
- Ἀριστάρκηνος*, Sicyonius VI 126.
- Ἀρίστων*, Xanthippi pater, Atheniensis VI 131. 136. VII 33. VIII. 131.

- Ἀρίων*, Methymnaeus citharoedus I 23. delphino per mare vectus I 24.
- Ἀρκαδίη*, Peloponnesi regio I 66. 67. VI 74. 83. 127. VII 90. 202. VIII 26. — *Ἀρκαῖδες* II 171. IV 161. V 49. VII 170. IX 27. 28. a Cleomene contra Spartam sollicitati VI 74. eis infensi Lacedaemonii I 66. iidem cum eis certamen ineunt IX 35. pugnant ad Thermopylas VII 202. in Isthmum congregantur VIII 72. *Ἀρκαῖδες αὐτόχθονες* VIII 73. *Πελοποῖ* I 146.
- Ἀρκεσίλεως* I., Batti filius, rex Cyrenes IV 159. 160.
- Ἀρκεσίλεως* II., Batti felici filius, rex Cyrenes II 181. IV 160. 161.
- Ἀρκεσίλεως* III., Batti claudi filius, rex Cyrenes, in Samum profugit IV 162. redux in patriam crudelia facinora perpetrat IV 164. Cambysi regnum tradit IV 165. occiditur a Barcaeis IV 164. 167. 200.
- Ἀρκαμίδης*, Medus VII 88.
- Ἀρκατίδης*, Thespiensis VII 227.
- Ἀρμενίη*, Asiae regio V 52. — *Ἀρμένιοι* I 180. 194. III 93. V 49. 52. VII 73. — *Ἀρμένιον ὄρος*, mons Asiae, ex quo Halys profluit I 72.
- Ἀρμόδιος*, Atheniensis V 55. VI 109. 123.
- Ἀρμονίδης*, Phocensis IX 17.
- Ἀρπαγος*, Medus, I. 80. Astyagi familiaris, iussus Mandanae filium interimere regis bubulco tradit exponendum I 108—116. ab Astyage ad cenam invitatus inscius sui filii carnes comedit I 118. 119. Cyrum ad defectionem excitat I 123. 129. Ioniae oppida expugnat I 162—169. bellum infert Caribus et Lyciis I 171—175. inferiorem Asiam Cyro subicit I 176.
- Ἀρπαγος*, Persa VI 28. 30.
- Ἀρπόξαις*, Scythia IV 5. 6.
- Ἀρσανένης*, Darei filius, Persa VII 68.
- Ἀρσάμης*, pater Hystaspis, Persa I 209. VII 11. 224.
- Ἀρσάμης*, Darei filius, Persa VII 69.
- Ἀρτάβαζος*, Pharnacis filius, Persarum dux, VII 66. cum Mardonio remanet in Europa, Olynthum expugnat, Potidaeam frustra oppugnat VIII 126—129. dissuadet Mardonio ne pugnam ad Plataeas committat IX 41. Mardonio interfecto salvus per Thessaliam elapsus cum reliquiis exercitus in Asiam pervenit IX 89. cf. 58. 66. 70. 77.
- Ἀρτάβαρος*, Darei frater, Xerxis patruus, bellum contra Scythas dissuadet IV 83. bellum contra Graecos VII 10. 11. 17. colloquium eius cum Xerxe VII 46—52. Susa a Xerxe remisso regnum commissum VII 52. cf. IV 143. VII 66. 67. 75. 82. VIII 26.
- Ἀρταβάνης*, Persa VII 65.
- Ἀρταῖοι* = *Πέρσαι* VII 61.
- Ἀρταῖος*, Artachacis pater, Persa VII 22. 117.
- Ἀρταῖος*, Azanis pater, Persa VII 66.
- Ἀρτάκη*, Mysiae oppidum IV 14. VI 33.
- Ἀρτάνης*, Hystaspis filius, Persa VII 224.
- Ἀρτάνης*, Thraciae fluvius IV 49.
- Ἀρταξέρξης*, Persarum rex VII 106. 151.
- Ἀρταύκης*, Persa VII 33. 78. IX 116—120. 122.
- Ἀρταύνη*, Masistae filia, Dareo filio a Xerxe collocata IX 108. 109.
- Ἀρταύνης*, Artachacis filius, Persa, dux classis a Xerxe relictæ VIII 130. eius fuga IX 102. 107.
- Ἀρταύνης*, Ithamithrae filius, Persa VII 67.
- Ἀρταφέρνης*, Artaphernis filius, Persa, contra Athenas et Eretriam missus VI 94. in pugna Marathonia cum Dati victus in Asiam redit VI 116. VII 10. 74. dux Lydorum et Mysorum in exercitu Xerxis VII 74.
- Ἀρταφέρνης*, Hystaspi filius, Sardibus praefectus V 25. 30. 73. ab Aristagora excitatus Megabaten cum exercitu ad Cycladas acquirendas mittit V 31. 32 sq. Sardibus incensis arcem obtinet V 100. Ionibus rebellantibus bellum infert V 123. suspectum Histiaeum habet VI 1. 4. Hippiam restituere Athenienses iubet V 96. Sardium praefectus VI 30. 42.

- Ἀρταχάιρς*, Artacae filius, Persa, fossae ad Acanthum faciendae praefectus VII 22. 117.
- Ἀρταχάιος*, Artayntae pater, Persa VII 63.
- Ἀρταχάιος*, Otaspis pater, Persa VIII 130.
- Ἀρτεμβάρεης*, Medus I 114—116.
- Ἀρτεμβάρεης*, Persa IX 122.
- Ἀρτενίς*, Cereris filia II 156. Delinata VI 97. βασιλῆην in Thracia IV 33. Ὀρθωσίην Byzantii IV 87. χορσάωρ VIII 77. = Βούβασις Aegyptiorum II 137. 156. colitur in Aegypto II 59. 137 sq. 155. in Artemisio VII 176. Braurone VI 138. Deli, ubi eius templum Ἀρτεμίδιον IV 34. 35. Ephesi I 26. Sami III 48. in Thracia V 7. eius oraculum in Aegypto II 83.
- Ἀρτεμισίη*, Halicarnassensium regina, eius genus et animi praestantia VII 99. prudentia VIII 68. virtus in pugna Salaminia VIII 87. 88. quomodo servata VIII 93. in consilium a Xerxe adhibita deducit liberos regis VIII 101—103. 107.
- Ἀρτεμίσιον*, Euboeae promunturium VII 175—177. 182. 192. 194. 195. VIII 2 cett. pugna ad Artemisium commissa describitur VIII 9—11, altera et tertia VIII 14—17.
- Ἀρτίμπασα*, v. Ἀρροδίτη.
- Ἀρτισιός*, Thraciae fluvius IV 92.
- Ἀρτοβαζάνης*, Darei filius, Persa VII 2. 3.
- Ἀρτοζώστη*, Darei filia VI 43.
- Ἀρτόντης*, Bagaci pater, Persa III 128.
- Ἀρτόντης*, Mardonii filius, Persa IX 84.
- Ἀρτόχμης*, Darei gener, Persa VII 73.
- Ἀρτύβιος*, Persarum dux Cyprum subigit V 108. 110—113.
- Ἀρτυστώνη*, Cyri filia III 88. VII 69. 72.
- Ἀρτύφιος*, Artabani filius, Persa VII 66. 67.
- Ἀρένδης*, Aegypti praefectus, a Pheretimasollicitatus exercitum in Libyam mittit IV 165—167. 200. 203. a Dareo morte multatus IV 166. — Ἀρνανδικὸν ἀργύριον IV 166.
- Ἀρύνην*, Alyattis filia, Astyagi nubit I 74.
- Ἀρχανδρεος*, Achaei nepos, Danai gener II 98.
- Ἀρχάνδρου πόλις*, Aegypti oppidum II 97. 98.
- Ἀρχέλαοι*, tribus Sicyonia V 68.
- Ἀρχέλεως*, Agesilai filius, Lacedaemoniorum rex VII 204.
- Ἀρχεστρατίδης*, Samius IX 90.
- Ἀρχιδήμος*, Lacedaemonius VIII 131.
- Ἀρχιδήμος*, Zeuxidami filius, Lacedaemoniorum rex VI 71.
- Ἀρχιδίκη*, meretrix II 135.
- Ἀρχίης*, Samii pater, Lacedaemonius III 55.
- Ἀρχίης*, Samii filius, Lacedaemonius III 55.
- Ἀρχίλοχος*, Parius poeta I 12.
- Ἀρβύσαι*, Libyae populus IV 170.
- Ἀσιός*, tribus Sardianorum IV 45.
- Ἀσίη* I 4. 6. 15 sqq. 72 cett. Asiae descriptio IV 37—40. unde nomen acceperit IV 45. Asiam a Libya disiungunt montes Aegyptii II 17. non ultra Indum habitata IV 40. enumerantur Asiae populi V 49. VII 61. Asia inferior (τῆς Ἀσίας τὰ κάτω) per Halyn fluvium terminata I 72. II 117. VI 43 (ἡ Ἀσίη). Asia superior (τῆς Ἀσίας τὰ ἄνω) trans Halyn I 130. II 117. Asiae superioris imperium Assyrii tenent I 95. Asia subacta a Phraorte I 102. eius imperio privantur Medi, potiuntur Scythae I 104. recuperant Medi I 106. postea obtinent Persae I 130.
- Ἀσίη*, Promethei uxor IV 45.
- Ἀσίης*, Cotyis filius IV 45.
- Ἀσίνη*, Messeniae oppidum VIII 73.
- Ἀσάλων*, Palaestinae oppidum I 105.
- Ἀσάχ*, vox Aegyptia II 30.
- Ἀσπαθίρης*, Persa nobilis coniurationis in Magos particeps III 70. 78. VII 97.
- Ἄσσα*, Macedoniae oppidum VII 122.
- Ἀσσησός*, locus prope Miletum I 19. 22. — Ἀσσησίη, v. Ἀθηναίη.
- Ἀσούριοι*, Asiae populus I 131.

194. 199. II 17. 150. III 155. VI 54. VII 9. a Graecis Σύριοι dicti VII 63. olim potentissimi I 102. Asiae superioris imperium tenent I 95. ab eis Medi deficiunt *ibid.* eorum bellum cum Phraorte I 102, cum Cyaxare I 103, cum Medis I 106, cum Cyro I 188. Aegyptum aggrediuntur II 141. Xerxem in Graeciam sequuntur VII 63. — *Ἀσσυρίη* I 185. II 17. *τριτημορίη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίας* I 192. = *Βαβυλωνίη* I 106. 192. III 92. eius situs IV 39. natura I 192. 193. oppida habet magna et celeberrima I 178. — *Ἀσσυρίη χώρα* I 192. *Ἀσσύριοι λόγοι* I 184. *Ἀσσύρια ἄρματα* IV 87. *φορτία* I 1.
- Ἀστακός*, Thebanus V 67.
- Ἀστήρ*, Lacedaemonius V 63.
- Ἀστράβακος*, heros Lacedaemonius VI 69.
- Ἀστυάγης*, Medorum rex I 46. 73 sqq. 91. 162. III 162. VII 8. acerbe imperat Medis I 123. eius somnia I 107. Harpago Cyrum necandum tradit I 108. a Cyro regno privatus I 127—129. 130. 139.
- Ἀσυχίς*, Aegyptiorum rex II 136.
- ἄσφαλτος* I 179. IV 195. VI 119.
- Ἀσωνίδης*, Aegineta VII 181.
- Ἀσωπόδαρος*, Thebanus IX 69.
- Ἀσωπός*, Boeotiae fluvius VI 108. VII 199. 200. 216. 217. IX 15. 19. 30. 31. 36. 38. 40. 43. 49. 51. 59. — Asopi filiae Thebe et Aegina V 80. — *Ἀσώπιοι*, accolae Asopi IX 15.
- Ἀτάραντες*, Libyae populus IV 184.
- Ἀταρβηχίς*, Aegypti oppidum II 41.
- Ἀταρνεύς*, Mysiae oppidum I 160. VI 28. VII 42. VIII 106. — *Ἀταρνεΐτης ἀνὴρ* VI 4. *Ἀταρνεΐτης χώρα* VI 29.
- ἄτλεια* I 54. III 67. 160. IX 73.
- Ἀτλαντες*, Libyae populus IV 184. 185.
- Ἀτλαντίς*, v. *θάλασσα*.
- Ἄτλας*, Libyae mons IV 184.
- Ἄτλας*, Thraciae fluvius IV 49.
- Ἀτθούσα*, Cambysis soror et uxor, Darei uxor III 68. 88. Dareum in-
- citat ad bellum Graeciae inferendum III 133. 134. VII 2. 3. 64. 82.
- Ἀτρανύττειον*, Mysiae oppidum VII 42.
- Ἀτρεΐδαι* VII 20.
- Ἀτταγίνος*, Thebanus, Mardonium convivio excipit IX 15. 16. 86. 88.
- Ἀττική*, non equitabilis IX 13. oleas gignit V 82. oppressa a Pisistrato I 59. vastata ab Aeginetis V 81. 89. a Peloponnesiis et Boeotis V 74. a Lacedaemoniis IX 73. a Persis VI 102. VIII 51—55. IX 13. — *Ἀττικὸν ἔθνος Πελαγονικόν* I 57. *Ἀττικός κέραμος* V 88. *μείδιμος* I 192. *Ἀττικὴ γλῶσσα* VI 138. *ἡὲς* VIII 87. 88. 90. *Ἀττικὸν ἔθνος* I 57. 59. *στρατόπεδον* V 87. *Ἀττικαὶ γυναῖκες* VI 138. *θεράπαινοι* III 134. *χοίνικες* I 192. *Ἀττικά σχήματα* VI 129. cf. *Ἀθῆναι*.
- Ἄττις*, Lydorum rex I 7. 94. VII 74.
- Ἄττις*, Croesi filius I 35—43. VII 27.
- Ἀὐγίλα*, Libyae regio IV 172. 182—184.
- Ἀὐξήσις*, dea V 82. 83.
- Ἀῦρας*, Thraciae fluvius IV 49.
- Ἀὐσέες*, Libyae populus IV 180. 191.
- Ἀὐσχίσαι*, Libyae populus IV 171.
- Ἀὐτεσίων*, Thebanus IV 147. VI 52.
- Ἀυτόδικος*, Plataeensis IX 85.
- Ἀυτόμολοι*, Aegyptiorum militum colonia in Aethiopia II 30.
- Ἀυτόνορος*, heros Delphus VIII 39.
- Ἀυχάται*, Scythiae populus IV 6.
- Ἀρεταί*, Thessaliae locus VII 193. 196. VIII 4. 6—8. 11. 12. 14.
- Ἀρσίτης τομος*, Aegypti praefectura II 166.
- Ἀριδναί*, Atticae pagus IX 73. — *Ἀριδναῖοι* VI 109. VIII 125.
- Ἀρροδιονίς*, insula ad oram Cyrenaicae IV 169.
- Ἀρροδίτη*, colitur in Aegypto II 41, Memphis *Ξείρη* II 112. Ascalone Syriae *Ὀδρανίη* I 105. 131, quae apud Arabes est = *Ἀλῆάρ* I 131. III 8, apud Assyrios = *Μύλitta* I 131. 199, apud Persas = *Μίτρα* I 131, apud Scythas = *Ἀρτίπασα* IV 59. 67. Cypri I 105. Cyrenis II 181. Cytheris I 105.

- Ἀφνυτις*, Macedoniae oppidum VII 123.
- Ἀχαιμένης*, Cambysis avus III 75. VII 11.
- Ἀχαιμένης*, Darei filius, Persa, Aegypti praefectus VII 7. a Xerxe classi praefectus VII 97. 236. in Aegypto ab Inaro interfectus III 12. VII 7.
- Ἀχαιμενίδαι*, familia nobilissima, e qua Persarum reges prognati I 125. 209. III 2. 65. IV 43. V 32. VII 62. 117.
- Ἀχαιοί*, Peloponnesi populus I 145. 146. II 120. V 72. VIII 47. IX 26. — *Ἀχαιίη* VII 94. VIII 36. — *Ἀχαιῶν ἐθνος* VIII 73.
- Ἀχαιοί οἱ Φθιώται*, Thessaliae populus VII 132. *Ἀχαιοί* VII 185. 197. — *Ἀχαιίη* VII 173. 196—198. *Ἀχαιίη Δηιήτης* V 61.
- Ἀχαιός*, Phthii pater II 98.
- Ἀχελῷος*, Acarnaniae fluvius II 10. VII 126.
- Ἀχέρων*, Thesprotiae fluvius V 92. VIII 47.
- Ἀχιλλήιον*, Mysiae oppidum V 94.
- Ἀχιλλήιος δρόμος*, locus ad Bosporum Cimmerium IV 55. 76.
- Ἀψινθιοί*, Thraciae populus VI 34. 36. 37. IX 119.
- Βαβυλῶν*, urbs celeberrima Assyriae; eius situs et magnitudo I 178. urbis descriptio I 179—183. primo capta a Cyro I 193, secundo a Dareo III 158 sq. — *Βαβυλώνιοι*, eorum instituta et leges I 196—200. navigia I 194. ab eis polum et gnomonem acceperunt Graeci II 109. foedus cum Croeso ineunt I 77. contra Cyrum pugnant I 190. a Dareo desciscunt III 150. frustra et diu a Dareo obsessi tandem per Zopyri dolum capti III 151—158. eorum tria milia patibulis affixa III 159. — *Βαβυλωνίη γῆ* IV 198. *μοίρη* (Assyriae) I 106. *χώρα* I 192. 193. *Βαβυλώνιον ἀργύριον* III 95. *ἄστυ* I 178. *τάλαντον* III 89. *Βαβυλώνια ἔργα* I 93.
- Βαγαῖος*, Artontis filius, Persa III 128.
- Βαγαῖος*, Mardontis pater, Persa VII 80. VIII 130.
- Βάδρης*, Pasargada IV 167. 203.
- Βάδρης*, Persa VII 77.
- Βάκεις*, vates VIII 20. 77. 96. IX 43.
- Βάκτρα*, Asiae urbs VI 9. IX 113. — *Βάκτριοι* III 102. VII 64. 66. 86. VIII 113. IX 31. 113. — *Βακτρία-νοί* III 92. — *ἡ Βακτροίη γῆ, χώρα* IV 204. *Βάκτριον ἐθνος* I 153. *Βακτριος τομός* IX 113.
- Βάκχειος Διόνυσος* IV 79.
- Βακχιάδαι*, gens nobilis Corinthia V 92β.
- Βακχικά (ὄργια)* II 81.
- βάραθρον* Athenis VII 133.
- Βάρζη*, Libya oppidum III 91. IV 160. 165. 167. 171. 200. 203. — *Βαρζαῖοι*, Cambysi se dedunt III 13. interficiunt Arcesilaum IV 164. 167. a Persis confecti IV 200 sq. a Pheretima Arcesilai matre subacti IV 202. 203. ad Dareum transportati vicum Bactrianae regionis incolunt, cui et ipsi Barce nomen IV 204. eorum mulieres sue abstinent IV 186.
- Βάρζη*, Bactrianae regionis vicus IV 204.
- Βασιλίδης*, Herodoti cuiusdam pater VIII 132.
- Βασσάκης*, Artabani filius, Persa VII 76.
- Βαττιάδαι*, Barcaeorum nobilis familia IV 202.
- Βάττος* I., Polymnesti filius, Cyrenaeorum rex IV 150. 153—157. 159.
- Βάττος* II., Cyrenaeorum rex cognomine *ὁ ἐνδαιμων* II 181. IV 159. 160.
- Βάττος* III., Arcesilai filius, Cyrenaeorum rex IV 161. 162. 205.
- βέζος* (= *panis*) vox Phrygum II 2.
- Βελβινίτης*, Belbina insula oriundus VIII 125.
- Βέρμιον*, Macedoniae mons VIII 138.
- Βηλίδες πύλαι* Babylonis III 155. 158.
- Βῆλος*, deus I 181.
- Βῆλος*, Cephei pater VII 61.
- Βῆλος*, Nini pater, Alcaei filius I 7.
- Βησσοί*, Thraciae gens VII 111.
- Βίας*, Melampodis frater IX 34.
- Βίαις*, Prienensis I 27. 170.

- Βιθυνοί*, Asiae minoris populus I 28. VII 75.
Βισαλται, Thraciae populus VIII 116. — *Βισαλτιή* VII 115.
Βισάλης, Abydenus VI 26.
Βισάνθη, Thraciae oppidum VII 137.
Βιστονες, Thraciae populus VII 110. — *Βιστονίς λίμνη* VII 109.
Βίτων, Argivus I 31.
Βόγης, Persa VII 107. 113.
Βοιβηίς λίμνη Thessaliae VII 129.
Βοιωτοί I 92. V 57. 59. 61. 81. 89. 91. VI 34. 108. cett. Atticam invadunt V 74. vincuntur ab Atheniensibus V 77. pugnant ad Thermopylas VII 202. cum Persis faciunt VIII 34. eorum equitatus multum profuit fugientibus Persis IX 68. — *Βοιωτιή* II 49. V 57. VIII 40. 44. 144. IX 6. 7. 17. 19. 24. 87. — *Βοιωτιή γῆ* IX 87. *ἵππος* IX 68. *Βοιώται ἐμβάδες* I 195. — *βοιωτάρχα* IX 15.
Βολβίτινον στόμα Νεῖλον II 17.
Βορέης, Orithyiae coniux VII 189.
Βορυσθένης, Scythiae oppidum (*Olbia*) IV 78. — *Βορυσθενεῖται* IV 17. 18. 53. 74. 78. 79.
Βορυσθένης, Scythiae fluvius IV 57. 17. 18. 24. 47. 53. 54. 56. 81. 101.
Βόσπορος Θορήκιος a Dareo ponte iunctus IV 83. 85—89. 118. VII 10. 20.
Βόσπορος Κιμμέριος IV 12. 28. 100.
Βοττιαῖοι, Macedoniae populus VII 185. VIII 127. — *Βοττιαίς* VII 123. 127.
Βουβάσης, Megabyzi filius, Persa V 21. VII 22. VIII 136.
Βούβαστις, Aegypti oppidum II 59. 60. 67. 137. 154. 158. 166. — *Βουβαστίτης νομός*, praefectura Aegypti II 165.
Βούβαστις, v. *Ἰστεινίς*.
Βουδῖνοι, Scythiae populus IV 21. 22. 102. 105. 108. 109. 120. 122. 123. 136. *ὁ Βουδῖνος* IV 119.
Βούδιοι, Medorum gens I 101.
Βουκολικὸν στόμα Νεῖλον II 17.
Βούλης, Lacedaemonius VII 134. 137.
Βούρα, Achaeorum oppidum I 145. *Βουσαί*, Medorum gens I 101.
Βούσιρις, Aegypti oppidum II 59. 61. — *Βουσιρίτης νομός*, praefectura Aegypti II 165.
Βουτακίδης, Crotoniata V 47.
Βουτώ, Aegypti oppidum II 59. 63. 67. 75. 83. 111. 133. 152. 155. 156. III 64.
Βραγχίδαι, locus prope Miletum, ubi oraculum Apollinis I 46. 92. 157. 158. 159. II 159. V 36.
Βραυρών, vicus Atticae IV 145. VI 138.
Βρενέσιον, Calabriae oppidum (*Brundisium*) IV 99.
Βοιαντική, Thraciae regio VII 108.
Βρίγες = *Φρύγες* VII 73.
Βρόγγος, fluvius in Istrum profuens IV 49.
Βρύγοι, Thraciae populus VI 45. VII 185.
Βυβασσίη χερσόνησος Cariae I 174.
Βυζάντιον, Thraciae urbs IV 87. 144. VI 5. 26. 33. IX 89. ab Otane capta V 26. ab Ionibus V 103. — *Βυζάντιοι* IV 87. 138. 144. V 26. VI 33.
Γαίσων, Ioniae fluvius IX 97.
Γαλαϊκή, Thraciae regio VII 108.
Γαληψός, Macedoniae oppidum VII 122.
Γανδάριοι, Asiae populus III 91. VII 66.
Γαράμαντες, Libyae populus IV 174. 183. 184.
Γαργαφίη, Boeotiae fons IX 25. 49. 51. 52.
Γανάνης, Argivus VIII 137.
Γεβελείζις, deus Getarum IV 94.
Γελέων, Ionis filius V 66.
Γέλη, Siciliae oppidum VII 153. 154. 156. eius tyrannus Hippocrates VI 23. VII 154. — *Γελῶσι* VII 153—156.
Γέλων, Siculus, Dinomenis filius VII 145. primum satelles Hippocratis Gelae tyranni VII 154. Gela potitus Syracusas occupat VII 155. a Graecis ad societatem adversus Persas invitatus auxilium recusat VII 157—162. in Sicilia eodem die quo Graeci Persas ad Salamina,

- Hamilcarem ad Himeram vincit VII 165. 166. 168.
Γελωνοί, Scythiae populus IV 102. 108. 109. 120. 136. — *ὁ Γελωνός* IV 119.
Γελωνός, Herculis filius IV 10.
Γελωνός, Scythiae oppidum IV 108.
γενεή I 7. 184. II 142. III 48. VI 98. VII 171.
Γεραιστός, Euboeae promunturium VIII 7. IX 105.
Γέρογθες, Teucrorum reliquiae V 122. VII 43.
Γέργις, Persa VII 82.
Γερμάνιοι, Persarum gens I 125.
γέροντες Spartanorum I 65. VI 57.
Γέρροι, Scythiae populus IV 71.
Γέρρος, Scythiae locus IV 53. 56.
Γέρρος, Scythiae fluvius IV 19. 20. 47. 56.
Γέται, Thraciae populus IV 93. 96. 118. V 3. 4.
Γεφυραῖοι, nobilis familia quae ex Phoenicia cum Cadmo in Boeotiam, hinc Athenas migravit V 55. 57. 58. 61. 62.
Γῆ, dea IV 59. — *γῆ*, terrae universae descriptio ex mente Herodoti IV 92. terrae tres partes II 16. 17. IV 13. 42. 49. II 33.
Γῆδειρα, Hispaniae oppidum (*Gades*) IV 8.
Γηροόνης, in Erythia insula boves alit IV 8.
Γίγωνος, Macedoniae oppidum VII 123.
Γιλιγάμμαι, Libyae populus IV 169.
Γίλλος, Tarentinus III 138.
Γινδᾶνες, Libyae populus IV 176. 177.
Γλαῦκος, Chius I 25.
Γλαῦκος, Hippolochi filius I 147.
Γλαῦκος, Lacedaemonius VI 86.
Γλαῦκων, Atheniensis IX 75.
Γλίσας, Boeotiae oppidum IX 43.
Γνοῦρος, Scythia IV 76.
Γόννος, Thessaliae urbs VII 128. 173. — *Γονναῖος Κινῆς* V 63.
Γόργος, Salaminiorum rex V 104. 115. VII 98. VIII 11.
Γοργοῦς κεφαλή II 91.
Γοργώ, Cleomenis filia V 48. patrem monet ut sibi caveat ab Aristagora V 51. Leonidae uxor VII 239.
Γορδίης, Midae pater, Phrygum rex I 14. 35. 45. VIII 138.
γοράμματα Αἰγύπτια II 36. 106. 125.
Ἀσούρια IV 87. *Ἑλληνικά* II 36. IV 87. *Ἰωνικά*, *Καδμήια*, *Φοινικήια* V 58. 59. cf. *ἐπιγοράμματα*. = *ἐπιστολαί* I 23 sq. III 40. 128. IV 10. V 35. VI 4. VII 239. VIII 128. — *γοραμματισταί* scribae apud Aegyptios II 28. *βασιλῆιοι* Persarum III 128. VII 100. VIII 90. ab epistulis Polyerati III 123.
Γρίνος, Therae insulae rex IV 150.
Γρύνεια, Aeolum civitas I 149.
γρυῦπες IV 79. 152. *χορσογύλαες* apud Arimaspos III 116. IV 13. 27.
Γυγαίη, Amyntae filia V 21. VIII 136.
Γυγαίη, lacus Lydiae I 92.
Γύγης, Lydus, Candaulem regem interficit regnoque Lydorum potitur I 8—13. eius filius Ardys I 15. — *Γυγάδας χορσὸς καὶ ἀργυρὸς* ab eo Delphis dedicatus I 14.
Γύγης, Myrsi pater, Lydus III 122. V 121.
Γύζαρτες, Libyae populus IV 194.
Γύνδης, Assyriae fluvius I 189. 190. 202. V 52.
Γωβρύης, Darci filius, Persa VII 72.
Γωβρούης, Mardonii pater, Persa III 70. 73. 78. IV 132. 134. VI 43. VII 2. 5. 82. 97. IX 41.
Δαδίκαι, Asiae populus III 91. VII 66.
Δαίδαλος VII 170.
Δαμασίθυμος, Calyndensium rex demersus ab Artemisia VIII 87.
Δαμασίθυμος, Car, Candaulis filius VII 98.
Δάμασος, Sirites VI 127.
Δαμίη, dea V 82. 83.
Δανάη, Acrisii filia, Persei mater II 91. VI 53. VII 61. 150.
Δαναός, Chemmites II 91. cum Xutho in Peloponnesum venit VII 94. Archandrisoceri I 98. eius filiae II 171. 182.
Δάοι, Persarum gens I 125.
Δαρδάρεις, Asiae populus I 189

Δαροδανος, Mysiae oppidum V 117. VII 43.

Δαρεῖος I. ex Achaemenidarum familia, Hystaspis filius I 209. III 70. VI 98. VII 11. eius nomen VI 98. Cambysis quondam satellites in Aegypto III 139. cum sex nobilibus Persis adversus magum coniurat III 70 sqq. rex designatus Persarum III 84—88. universum imperium in viginti satrapias distribuit III 89. Oroeten, Sardibus praefectum, necat III 126—128. Sylosontem, Polycratis filium, in Sami imperium restituit III 139—141. Babylonem per Zopyri dolum capit III 150—160. magna Asiae parte per Scylacem detecta Indos subigit IV 44. Democedem medicum ad Graeciae oras speculandas mittit III 135. expeditio ab eo in Scythas suscepta narratur IV 1. 83. 118—127. 134. 140—144. per Megabazum Paeones subigit V 12 sqq. Sardibus incensis (V 101) Atheniensibus iratus Histiaeum ad Iones recuperandos dimittit V 105 sqq. expeditio eius in Graeciam enarratur VI 43 sqq. adversus Athenas et Eretriam Mardonium mittit VI 43. postea Datin et Artaphernen VI 94, qui superantur in pugna Marathonica VI 111—118. irator Atheniensibus novam parat expeditionem VII 1. moritur VII 4. animus eius gratus beneficiorumque memor III 140. 160. IV 143. V 11. VI 30. 41. VII 194. reditus eius et thesaurus III 95. primus numos eudit III 96. IV 166. fossam e Nilo in Arabicum sinum ducit IV 39. eius filii et filiae enumerantur III 12. 88. VII 2. 64. 69. 72. 78. 82. 97. 224. VIII 89. — *δαρεικός*, v. *νόμισμα*.

Δαρεῖος II. Xerxis filius IX 108.

Δαρειται, Asiae populus III 92.

Δασκύνειον, Mysiae oppidum III 120. 126. VI 33.

Δάσχυλος, Gygae pater I 8.

Δῆτις, Medus, Delios fugientes revocat VI 97. contra Athenas missus a Dareo VI 94. VII 8. 10. in Marathonica pugna victus in Asiam redit VI 118. 119. VII 75. 88.

Δάτον, Thraciae oppidum IX 75.

Δανλίων πόλις, Phocidis oppidum VIII 35.

Δανρίσης, Darei gener V 116. Mysiam et Cariam invadit ibique interficitur V 117. 118. 121.

Δάφναι αἱ Πηλούσαι, Aegypti oppidum II 30. 107.

Δάφνις, Abydenus IV 138.

Δεινομένης, Gelonis pater VII 145.

Δεκελῆς, Atticae pagus IX 15. 73. — *Δεκελῆες* VI 93. IX 73.

Δέκελος, heros Atticus IX 73.

Δέλτα, Aegypti inferioris regio II 13. 15—19. 41. 59. 97. 179.

Δελφοί, Phocidis oppidum eiusque incolae. quod ibi est oraculum consulunt Agyllaei I 167. Argivi VII 148. iidem et Milesii VI 18 sq. 77. Athenienses V 89. VII 140. 141. Cnidii I 174. Corinthii V 92. Cretenses VII 169. Delphi VII 178. VIII 36. Dolonci VI 34. Epidaurii V 82. Lydi I 13. Metapontini IV 15. Parii VI 135. Siphnii III 57. 58. Spartani I 66. 67. VII 220. VIII 114. Thebani V 79. Theraci IV 156—159. Alyattes I 19. Arcesilaus IV 163. Battus IV 155. Clisthenes V 69. Croesus I 46 sqq. 53. 55. 85. 91. Cypselus V 92. Dorieus V 42. 43. Glaucus VI 86. Lycurgus I 65. donaria eo missa a Gyge I 14, Alyatte I 25, Croeso I 50—52. 92, Euclhonte IV 162. thesauri Delphis Clazomeniorum I 51, Corinthiorum I 14. 50. 51. IV 162, Siphniorum III 57. Delphicum templum conflaturat I 50. II 180. novum aedificandum conducunt Alcmaeonidae V 62. templum aggredientibus barbaris quae portenta obvenerint VIII 35. 37. Delphi Croesum Lydosque quibus honoribus affecerint I 54. domo profugis bello Persico VIII 36 sqq. decumas praestare deo Delphico iubentur Graeci qui a Persarum partibus steterant VII 132.

Δερσαῖοι, Thraciae populus VII 110.

Δευκαλίων, rex Thessaliae I 56.

Δηϊόκης, Phraortis filius, Medus, vir sapiens et iuris dicundi peritus I 96. Phraortis pater I 73. 102. 103. Cyaxaris avus I 16. rex Medorum

- declaratus Ecbatana condit I 97—101.
Δηίφονος, Apolloniata IX 92. 95.
Δήλιον, Boeotiae oppidum VI 118.
Δήλος, insula maris Aegaei I 64. II 170. IV 33—35. VI 97—99. 118. VIII 132. 133. IX 90. 96. — *Δήλιοι* IV 33. 34. VI 97. 98. 118.
Δημάρετος, Aristonis filius, Lacedaemoniorum rex V 75. VI 51. VIII 65. Cleomenem in expeditione contra Athenas suscepta deserit V 75, eumque in Aegina absentem calumniatur VI 50. a Leotychide per Cleomenis machinationes regia privatus dignitate et probro affectus VI 61—67. ad Dareum confugit VI 70 sqq. apud Xersem Graecorum disciplinam et praecipue Lacedaemoniorum laudat VII 101—104. 209. 234—237.
Δημάρεμος, Lacedaemonius V 41.
Δημάρεμος, Chilonis pater VI 65.
Δημήτηρ VII 141. 142. *Δημητρίον* Anthelae VII 200. *Αχαΐη* Geophyraeorum Athenis V 61. *Ἐλευσινίη* eiusque templum Plataeis IX 57. 65. 69 (*Δημητρίον* IX 62. 101.). Mycalae IX 97. 101. *Θεσμοφόρος* Aeginae VI 91. cf. II 171. *Μήτηρ* eiusque filia *Κούρη* (*Θεοί* VI 75. *χθόνιοι Θεοί* VI 134. VII 153) VIII 65. = *Ἴους* Aegyptiorum II 59. 156. cum Cerere fabula fuit Rhampsinitum Aegyptium alea luisse apud inferos II 122. cf. 123.
Δημοκρήδης, Crotoniata medicus, publice a Polycrate conductus III 131. in servitutem Oroetae venit III 125. postea Susa abductus Dareum sanat et magno honore afficitur III 129. 132. Atossam persanat, Dareo veniam dante revisendi patriam fidem fallit III 133—137.
Δημόκριτος, Naxius VIII 46.
Δημόνοος, Paphius VII 195.
Δημόφιλος, Thespiensium dux ad Thermopylas VII 222.
Δημόωναξ, Mantineus IV 161. 162. *Δηρονσιαῖοι*, Persarum gens I 125.
Διαδρόμης, Thespiensis VII 222.
Διακτορίδης, Crammonius VI 127.
Διακτορίδης, Lacedaemonius VI 71.
Διδύνα, locus prope Miletum cum Apollinis templo et oraculo VI 19. cf. *Βραγχίδαί*.
Διηνέκης, Lacedaemonius VII 226.
Διθύραμβος, Thespiensis VII 227.
διθύραμβος. eorum auctor Arion I 23.
Δίκαια, Thraciae oppidum VII 109.
Δίκαιος, Atheniensis VIII 65.
Δίκη VIII 77.
Δικτύνη = Diana: ei templum Cydoniae a Samiis exstructum III 59.
Δινδυνήνη μήτηρ = Cybele I 80.
Διομήδεος ἀριστεία II 116.
Δίον, Macedoniae oppidum VII 22.
Διονύσιος, Phocaeensis, classis Ionum dux VI 11. 12. post cladem Ionum ad Laden acceptam Siciliam petit et piraticam exercet VI 17.
Διόνυσος, Semeles filius II 145. 146. eius sacra ex Aegypto a Cadmo accepta Melampus Graecos docuit II 49. nomen eius sero Gr. acceperunt II 52. 145. tragicos choros ei Clisthenes instituit apud Sicyonios V 67. eius oraculum in Thracia VII 111. colitur in Aegypto sub nomine *Ὀσίοις* II 42. 144. cf. 47. 48. 123. 145. 156. in Aethiopia II 29. III 97. 111. in Arabia sub nomine *Ὀροτάλ* III 8. Byzantii IV 87. in Scythia sub nomine *Δ. Βάκχειος* IV 79. cf. 108. Smyrnae I 150. in Thracia V 7. VII 111.
Διονυσιοφάνης, Ephesus IX 84.
Δισσασκονροί II 43. 50. VI 127. cf. VIII 122.
Διπαεῖες, Dipaeae Arcadiae vici incolae IX 35.
Δόβηρες, Paeonia gens V 16. VII 113.
Δόλογχοι, Thracia gens VI 34—36. 40.
Δόλοπες, Thessaliae populus VII 132. 185.
Δορίσκος, Thraciae litus castello Darei munitum V 98. VII 25. 59. 105. 106. 108. 121.
Δόρυσσος, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Δροπιζοί, Persarum gens I 125.
Δρυμός, Phocidis oppidum VIII 33.
Δρύοπες, quorum pars in Argolidem commigravit VIII 43. 73. alii

Ionibus admixti sunt I 146. VIII 46. — *Δρυοπίς*, regio quae postea dicta Doris I 56. VIII 31 43.
Δουὸς κεφαλαί, saltus Cithaeronis IX 39.
Δυμαναῖται, tribus Sicynia V 68.
Δύμη, Achaeorum civitas I 145.
Δύρας, Locridis fluvius VII 198.
Δύσωρον, Macedoniae mons V 17.
Δωδώνη, Epiri oppidum cum oraculo I 46. II 52. 55. 57. IX 93. — *Δωδωναῖοι* II 55. 57. IV 33.
Δωριεῖς I 139. V 72. VI 55. VIII 141. eorum origo et migrationes I 56. VIII 31. sedes I 57. duces origine Aegyptii VI 53. tribus V 68. in Peloponneso considunt VIII 73. quattuor suscipiunt expeditiones in Atticam V 76. expeditio in Asiam ab eis suscepta prima III 56. Caribus eiectis in Asia considunt I 171.
Δ. οἱ ἐν Ἀσίῃ II 178. VII 9. a Croeso subacti I 6. 28. pentapolin incolentes I 144. cf. VII 99. in Xerxis classe militant VII 93. *Δωριεῖς Ἐπιδαύριοι* I 146. VIII 46. *Λακεδαιμόνιοι* III 56. — *Δωρικὸν γένος* I 56. *ἔθνος* I 56. VII 99. VIII 43. *Δωρικοὶ χῶροι* VII 102. — *Δωρὶς ἐσθῆς* V 87. 88. *χώρα* VIII 43.
Δωριεύς, Lacedaemonius, Anaxandridae filius, in Cynepem Africae coloniam ducit V 41. 42. Sybarin expugnat V 43. 44. ibique mortem obit V 45. VII 158. 205. IX 10.
Δωρὶς, Graeciae regio Phocidi confinis, olim *Δρυοπίς* nominata VIII 31. 32. 43.
Δῶρος, Hellenis filius I 56.
Δῶτος, Paphlagonum dux VII 72.
Ἐβρος, Thraciae fluvius IV 90. VII 59.
Ἐγεσταῖοι, Segestae oppidi Siculi incolae V 46. VII 158.
Ἐγχελεῖς, populus Illyricus V 61. IX 43.
εἰκόνες, simulacra hominum I 31. 51. II 106. 130. 143. 182. VII 69. VIII 121 (*εἰδωλον* VI 58). leonis I 50. VII 225.
Εἰλειθυία = Lucina IV 35.
εἰλωτες VI 58. 75. 80. 81. VII 229. VIII 25. IX 10. 28. 80. 85.
Ἐκαταῖος, Hegesandri filius, Mi-

lesius, ὁ λογοποιός II 143. Aristagorae bellum adversus Persas dissuadet V 36. 125. 126. VI 137.
Ἐκατόννησοι, insulae ad Aeolidis oram sitae I 151.
Ἐκτωρ, Priami filius II 120.
Ἐλαιούς, Chersonesi Thraciae oppidum VI 140. VII 22. 33. IX 116. 120. — *Ἐλαιούσιοι* IX 120.
Ἐλάτεια, Phocidis oppidum VIII 33.
Ἐλβώ, insula ad Aegypti oram sita II 140.
Ἐλένη, Tyndari filia, ab Alexandro raptā I 3. II 112—120. V 94. IX 73. eius fanum Therapnae VI 61.
Ἐλευσίς, pagus Atticae VIII 85. IX 19. ad eum pugnant Athenienses I 30. sepulti ibi Argivi IX 27. invadit eum Cleomenes cum Peloponnesiis. V 74—76. VI 64. 75. Eleusinae Cereris templum Plataeis IX 57. 62. 65. Mycalae IX 97. 101. Eleusinia sacra VIII 65.
Ἐλεφαντίνη, Aegypti oppidum II 9. 17 sq. 28—31. 69. 175. III 19. 20.
Ἐλεώνιος (Eleone Boeotiae oppido oriundus) *Ἀντιχάρης* V 43.
Ἐλίκη, Achaeorum civitas I 145. — *Ἐλικώνιος Ποσειδῶν* I 148.
Ἐλίονκοι, Ligurum gens VII 165.
Ἑλλάς, Graecia, coeli temperiem longe praestantissimam sortita III 106. paupertatis alumna, hospes virtutis VII 102. in eam primi a Dareo exploratores missi III 135—138. Graeciae fines VIII 47. — *Ἑλληγες*, Graeci, partim Iones, Pelasgicae maxime stirpis, partim Dores, Hellenicae stirpis I 56—59. cf. II 51. iam a priscis temporibus a barbaris distincti, utpote callidiores I 60. cf. IX 59. 79. Phoenices Cadmo duce (cf. II 49. IV 147.) iis cum alias res ad doctrinam spectantes tum litteras afferunt V 58 sqq. a Babyloniiis polum, gnomonem et duodecim diei partes acceperunt II 109. item scutum et galeam IV 180. unde Graeci geometriam acceperint II 109. ab Aegyptiis duodecim deorum nomina (cf. II 4.), Bacchi certe cultus ad eos pervenerunt II 49 sq. cf. 43. et pompae solennes et supplicationes

II 58. Cabiſorum myſteria Pelasgi e Samothracia attulerunt II 51. Graecorum deorum aetas cum Aegyptiorum collata II 143—146. Graeci ex hominibus natos deos et hominum ſimiles habent I 131. dei Graeciae praesides V 92. dei Graecis communes IX 90. cf. VI 68. Graeci diem quo defunctus eſt pater feſtum agunt IV 26. veſtitum Minervae et aegidas a Libyſſis adoptant IV 189. Graecorum et Lydorum leges ſimiles I 94. eorum cenae a Persis contemptae I 133. cf. IX 82. ludos Olympicos celebrant, neque vero de pecuniis ſed de oleae corona contendunt VIII 26. puerorum amoribus dediti I 135. merces accipiunt a Phoeniciſus I 1. III 107. 111. inde a Pſammiticho cum Aegyptiis commercia habent II 154. cf. 152. ſolam Naucratin emporium habent II 178. 179. a Cambysis tempore frequentes in Aegyptum veniunt et mercandi et militandi cauſa III 139. cf. II 154. III 4. ſub Pſammenito militant III 11. eorum commercium cum Ponti Euxini accolis VII 147. religiones et ſacra VII 53. rei publicae condicio III 80. VI 81. eorum ſcriptura diſerſa ab Aegypſia II 36. libertatis ſummum eis ſtudium VI 9. Aſiam incolentes (reſcensentur I 142—150.) a Croeſo ſubaſti I 26 ſq. Lydorum imperio a Persis everso legatos mittunt ad Cyrum I 141, qui Lacedaemoniis contemptim reſpondet I 152 ſq. Cambyses e Graecis Iones et Aeolenses ſecum in Aegyptum ducit II 1. III 1. 25. Dareo in bello Scythico pontem in Iſtro factum cuſtodiant IV 97 ſq. cf. 137—139. a Persis deficiunt Ariſtagora auctore V 29—37. Iones Athenienſium ope Sardes capiunt V 100 ſq. inde bellum Perſicum, cf. V 97. et v. *Ἀθηναῖοι*. Graeci Aſiatici denuo a Persis ſubaſti VI 31—33. 42. a Graecis Europam incolentibus Dareus terram et aquam poſcit VI 48. cf. VII 32. 131 ſq. pugna Marathonica VI 111 ſq. Darius novam expeditionem adverſus Grae-

cos parat VII 1, quam Xerxes ſuſcipit VII 8—19. cf. 138. 239. Graeci mutuas inimicitias diſſolvunt VII 145 ſq. Thraciam incolentes cum Xerxe militant VII 185. cf. VIII 66. meliora ſentientes legatos in Iſthmum mittunt qui pro ſalute Graeciae deliberent VII 172. cf. 145. Argivi ſocietatem Graecorum recuſant VII 148 ſq. Graecorum legati in Siciliam ad Gelonem miſſi VII 153 ſq. Graeci a Corcyraeis decepti VII 168. et a Cretenſibus 169 ſq. Theſſalos ſocios amittunt VII 172—174. decernunt ad Thermopylas et Artemiſium barbarum introitu in Graeciam prohibere VII 173 ſq. pugnāt ad Thermopylas VII 207 ſq. Olympicos ludos agunt Xerxe Thermopylas expugnante VIII 26. cf. VII 206. Graecorum claiſſis ad Artemiſium VIII 1 ſq. 4. 18. 49. 74. Salamina petunt VIII 40. deliberant quo loco pugna navali decernant 49 ſq. a Themistoſcle illuduntur 74 ſq. reſcensentur Graeci, qui naves ad Salamina miſerunt VIII 43—48. pugna navalis ad Salamina VIII 84 ſq. Andrum obſident VIII 111 ſq. cf. 107 ſq. Salamina redeunt VIII 121. Iſthmum muniunt VIII 71. IX 10. ad Plataeas pugnant IX 28—30. 50—59. Thebas obſident IX 86 ſq. claiſſis Graecorum ad Aeginam collecta VIII 130 ſq. ultra Delum navigare non audeſt VIII 132. denique Samum navigant IX 96. cf. 90 ſq. pugna ad Mycalen IX 102 ſq. Graeci Samum reſerſi Iones inſulares in ſocietatem recipiunt IX 106. in Hellespontum navigant, Athenienſes Seſtum obſident IX 114 ſq. — *Ἕλληνες* *Σκῦθαι* IV 17. *Τυροῖται* IV 51. — *Ἑλληνῖος* *Ζεὺς* IX 7. *Ἑλλήμιον* *τέμενος* II 178. *Ἕλληνιοι* *θεοὶ* VI 49. 92. — *τὸ Ἑλληνικὸν* I 4. 58. VII 145. VIII 145. *τὰ Ἑλληνικά* IV 78. *Ἑλληνικὴ* *γλῶσſα* IV 108. *δίαιτα* IV 78. *ἐσθῆς* V 88. *μάχαιρα* II 41. *πανοπλίη* IV 180. *στρατιή* IX 41. 49. *Ἑλληνικὸν* *ἔθνος* I 56. 60. *στοράτευνα* IX 49. *Ἕλληνικοὶ* *θεοὶ* I 90. IV 108. *τύραννοι* III 125.

- Ἑλληνικαὶ ὀμίλῳ IV 78. πανηγύριες II 58. πομπαί II 58. Ἑλληνικά γραμματά IV 87. ἔθνεα IX 106. ἱεῖματα III 130. ἰοά IX 37. μαντήα I 46. νόμοι IV 76. ὄπλα VII 91. 93. — Ἑλλὰς γλῶσσα II 56. 137. 143. 144. 154. IV 78. 110. 155. 192. VI 98. VIII 135. IX 16. πόλεις V 93. — Ἑλληγνὶς γυνή II 181. ἐσθῆς IV 78. θάλασσα VII 28. νῆες VIII 87. πόλεις IV 203. στολή IV 78. Ἑλληνίδες VII 196. νέες VII 179. VIII 17. 85. πόλεις III 139. VI 44. 109. VII 109. 122. — Ἑλληνικῶς IV 108.
- Ἑλλη, Athamantis filia. eius sepulcrum VII 58.
- Ἑλληρ, Dori pater I 56.
- Ἑλλησποντος, fretum inter Asiam et Europam eique adiacens regio I 57. IV 38. 76. 85. 86. 95. 137. VII 13. 14. 23. 33. 91. 103. 117. 122. VI 26. 33. 43. 95. 140. VII 6. 8. 10. 45. 56. 58. 78. 106. 137. 147. 163. VIII 51. 87. 107. 115. 118. 120. IX 66. 98. 101. eius latitudo VI 134. ponte iungitur a Xerxe VII 33 sqq. quo rupto denuo iunctus VII 36. donis ornatus VII 54. pontem ei impositum diruere Graeci volunt VIII 97. 108 sqq. IX 106. 114. dirunt tempestates VIII 117. — Ἑλλησπόντιος III 90. IV 89. 138. V 1. VII 56. 95. 106. IX 4. — Ἑλλησποντίας ἄνεμος VII 188.
- Ἑλλοπιή, Euboeae tractus VIII 23.
- Ἑλωρος, Siciliae fluvius VII 154.
- Ἑνετοί, populus Illyricus ad Adriam I 196. V 9.
- Ἑνιπεύς, Thessaliae fluvius VII 129.
- Ἑννεάκρονος, fons Athenis VI 137.
- Ἑννέα ὁδοί, Thraciae locus VII 114.
- Ἐξαμπαῖος, Scythiae locus IV 52. 81.
- Ἐξάπολις Λοκική I 44.
- Ἐορδοί, Macedoniae populus VII 185.
- Ἐπαφος = Ἄπας II 38. 153. III 27. 28.
- Ἐπιάλτης, proditor VII 213. 215. 218. 223. 225.
- Ἐπίγονοι Homeri IV 32.
- ἐπιγραμματα, inscriptiones I 51. 93. 187. II 102. 106. 125. 136. 141. III 88. IV 87. 88. 91. V 59—61. 77. VI 14. VII 30. 228. VIII 22. 82.
- Ἐπιδάμνιος Ἀμφίμητος VI 127.
- Ἐπίδανρος, Argolidis oppidum a Periandro expugnatum III 52. eius tyrannus Procles III 50. Epidaurio oriundi Aeginetae VIII 46 V 83. inter Epidaurios et Athenienses pacta et facta V 82 sqq. — Ἐπιδάυριοι V 82 sqq. VII 99. VIII 72. ad Artemisium pugnant VIII 1. ad Salamina VIII 43. ad Plataeas IX 28. 31. Dorienses in Asia I 146.
- Ἐπιζεφύριοι Λοκροί, in Italia VI 23.
- Ἐπίζηλος, Atheniensis VI 117.
- Ἐπικυδής, Lacedaemonius VI 186a.
- Ἐπικυδεΐδης Γλαῦκος VI 86γ.
- Ἐπιον, Elidis oppidum IV 148.
- Ἐπίστροφος, Epidamnus VI 127.
- Ἐρασίνοος, Arcadiae et Argolidis fluvius VI 76.
- Ἐρέτρια, Euboeae oppidum haud procul a Marathone situm VI 102. Clisthenis aetate floruit VI 127. ex eo Gephyraei oriundi V 57. confugit eo Pisistratus I 61. 62. contra Eretriam et Athenas duces Persarum missi VI 43. 94. 98 sq. 106. 107. 115. — Ἐρετριέες, a Persis subacti VI 101. 102. Susa abducti VI 119. eorum naves Milesiis auxiliantur V 99. 102. pugnant ad Artemisium VIII 1, ad Salamina VIII 46, ad Plataeas IX 28. 31. — Ἐρετρικὴ χώρα VI 101.
- Ἐρεχθεὺς ὁ γηγενὴς VIII 55. rex Atheniensium VIII 44. Orithyiae pater VII 189. eius templum in Atheniensium arce VIII 55. cf. V 82.
- Ἐρινεός, Doridis oppidum VIII 43.
- Ἐρινύες αἱ Αἰίου τε καὶ Οἰδιπόδεω IV 149.
- Ἐρμῆς, Panis pater II 145. qualem a Pelasgis didicerint Athenienses II 51. colitur ab Aegyptiis II 138, a Thracibus V 7.
- Ἐρμῆω πόλις, Aegypti oppidum II 67.
- Ἐρμιόνη, Dryopum civitas in Peloponneso VIII 73. — Ἐρμιονέες III 59. VII 6. VIII 43. 72. IX 28. 31.
- Ἐρμιππος, Atarnita VI 4.

- Ἐρμόλυκος*, Atheniensis IX 105.
Ἐρμος, Aeolidis fluvius I 55. 80. V 101.
Ἐρμότιμος, Pedasensis VIII 104—106.
Ἐρμοτύβιες, Aegypti tribus II 164. 165. 168. IX 32.
Ἐρμόφαντος, Milesius V 99.
Ἐρξανδρος, Mytilenaeus IV 97. V 37.
Ἐρπυς, Thebanus IX 38.
Ἐρύθεια, insula ad Hispaniae oram sita IV 8.
Ἐρυθραί, Ioniae oppidum I 142. — *Ἐρυθραῖοι* I 142. cum Chiis bellum gerunt I 18. in acie Graecorum ad Miletum pugnans VI 8.
Ἐρυθραί, Boeotiae oppidum IX 15. 19. 22. — *Ἐρυθραῖος ᾠῶρος* IX 25.
Ἐρυθρὴ βῶλος, Aegypti oppidum II 111.
Ἐρυθρὴ θάλασσα, Indicum mare I 189. 202. IV 37. 39. 40. rubrum mare (sinus Arabicus) I 1. 180. II 8. 11. 158. III 9. 30. 93. IV 41. 42. VI 20. VII 80. 89.
Ἐρυνος, Siciliae regio V 43. — *Ἐρυνίνη χώρα* V 45.
Ἐρυνώ, Cyrenaea, Acusilai vidua IV 160.
Ἐρωχος, Phocidis oppidum VIII 33.
Ἐτέαρχος, Ammoniorum rex II 32. 33.
Ἐτέαρχος, Axi rex IV 154.
Ἐτεοκλής, Laodamantis pater V 61.
Ἐναιγόρης, Lacedaemonius VI 103.
Ἐναινετος, Lacedaemonius VII 173.
Ἐνακίδης, Eretriensis V 102.
Ἐύβοια, insula I 146. IV 33. VI 127. VII 176. 189. VIII 20. 68. 69. 86. describitur V 31. eam Athenienses invadunt V 77. proelium navale ad Euboeam commissum VIII 4sq. *τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης* VI 100. *τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης* VIII 13. 14. *τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης* VII 182. — *Ἐυβοέες* VIII 4. 5. 19. 20. Siciliam incolentes quomodo tractati a Gelone VII 156. — *Ἐυβοῦδες μνῆαι* III 89. — *Ἐυβοῖκον τάλαντον* III 89. 95. *Ἐυβοῖκὰ ἄκρα* VII 192.
Ἐνέλθων, Salaminiorum rex IV 162. V 104.
Ἐνεσπερίδες, insulae ad oram Cyrenaicae IV 171. 204. — *Ἐνεσπερίται* terram mirae fertilitatis incolunt IV 198.
Ἐνήμιος, Apolloniata IX 92—95.
Ἐνθυμίδης Βάτιος IV 150.
Ἐνθυνος, Atheniensis IX 105.
Ἐνκλείδης, Gelous VII 155.
Ἐνμένης, Atheniensis VIII 93.
Ἐννομος, Lacedaemoniorum rex VIII 131.
ἐννοῦχοι III 4. 49. 77. 78. 92. 130. IV 43. VI 32. VII 187. VIII 104. 105.
Ἐῶξενος πόντος I 6. 72. 76. 110. II 33. 34. III 93. IV 46. 90. VI 33. VII 36. *Πόντος* IV 8. 10. 38. 46. 81. 85 sq. 89. 95. 99. VI 5. 26. VII 55. 95. 147.
Ἐνπαλῖνος, Megarensis architectus III 60.
Ἐύριππος, fretum Euboicum V 77. VII 173. 182. VIII 7. 15. 66.
Ἐύρυναξ, Lacedaemonius IX 10. 53. 55.
Ἐύρυνβάτης, Argivus VI 92. IX 75.
Ἐύρυνβιάδης, Lacedaemonius, dux classis Graecorum VIII 2. 4. 42. 49. 57—64. 74. 79. 108. 124.
Ἐύρυνδάμη, Lacaena, Leontychidae uxor VI 71.
Ἐύρύδημος, Ephialtae pater VII 213.
Ἐύρυνκλείδης, Lacedaemonius, Eurybiadis pater VIII 2. 42.
Ἐύρυνκράτης, Polydori filius, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Ἐύρυνκρατίδης, Anaxandri filius, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Ἐύρυνλέων, Lacedaemonius V 46.
Ἐύρύμαχος, Leontiadae pater, Thebanus VII 205.
Ἐύρύμαχος, Leontiadae filius, Thebanus, a Plataeensibus interfectus VII 233.
Ἐύρύπυλος, Larisaeus IX 58.
Ἐύρυνπών, Proclis filius, Lacedaemoniorum rex VIII 131.
Ἐύρυνσθενής, Aristodemi filius, Lacedaemoniorum rex, Proclis frater geminus IV 147. VI 52. eius stirps V 39. VI 51. 52. VII 204.
Ἐύρυνσθεύς, Mycenarum rex IX 26. 27.

- Εὐρύτος*, Lacedaemonius VII 229.
Εὐρώπη, I 4. 103. 209. II 16. 26. 33. 103. III 96. 115. 116. IV 36. 49. 89. 143. 198. V 1. 12. VI 33. VII 5. cett. Herodoti sententia Phasi Colchico, aliorum Tanai Maeotico terminata IV 45. longitudine secundum Asiam et Africam porrigitur IV 42. unde nomen acceperit *ibid.*
Εὐρώπη, Agenoris filia, Tyria I 2. 173. IV 45. 147.
Εὐρωπὸς *Μῦς* VIII 133. 135.
Εὐτυχίδης, Atheniensis IX 73.
Εὐφρημίδης Βάττος IV 150.
Εὐφορβος, Eretriensis VI 101.
Εὐφορίων, Aeschyli poetae pater II 156, et Cyaegiri VI 114.
Εὐφορίων Ἀζήν VI 127.
Εὐφορήτης, fluvius Babyloniae I 180. 185. 186. 191. 193. V 52.
Ἐφεσος, Ioniae civitas I 92. 142. II 10. V 54. 100. 102. VI 84. VIII 103. 107. Dianae quod ibi est templum II 148. — *Ἐφεσίοι* I 26. 147. V 100. VI 16. ἡ *Ἐφεσίη* II 106. V 100.
Ἐφοροί, Spartanorum I 65. III 148. V. 39. 40. 41. VI 63. 65. 82. IX 7 sqq. 76.
Ἐξειδωρος, Macedoniae fluvius VII 124. 127.
Ἐχεκράτης, Corinthius V 923.
Ἐχεμμος, Tegeatarum rex, Hyllum interfecit IX 26.
Ἐχέστρατος, Agidis filius, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Ἐχινάδες, insulae ad oram Acarnaniae II 10.
Ζάβατος, fluvii duo in Tigrim influentes V 52.
Ζάγκλη, Siciliae oppidum (= *Messana*) VI 23. 24. VII 164. — *Ζαγκλαῖοι* VI 22—24. VII 154.
Ζάκυνθος, maris Ionii insula IV 195. VI 70. IX 37. — *Ζακύνθιοι* III 59. VI 70.
Ζάλμοξις, Getarum deus IV 94—96.
Ζαήκες, Libyae populus IV 193.
Ζευξίδης, a nonnullis *Κυρίστος* dictus, Leotychidae filius, Lacedaemonius VI 71.
Ζεύς, I 65. 89. 131. 174. 207. II 13. 42. 116. 136. 146. III 124. 125. IV 5. 59. VI 67. VII 40. 56. 61. 141. 220. VIII 115. IX 122. colitur in Aegypto II 45. = *Ἀμμοῦς* II 42. Naucrati ab Aeginetis II 178. in Aethiopia II 29. in Scythia (*Παπαῖος*) IV 59. in Thesprotia II 55 sqq. *Ζεὺς ἀγοραῖος* Selinunte V 46. *Ἀμμων* in Libya II 18. 29. 32. *Βῆλος* Babylone I 181 sqq. III 158. *ἑλενθέρσιος* Sami III 142. *Ἑλλήσιος* IX 7. *ἐπίστιος* I 44. *ἔρκειος* Spartae VI 68. *ἐταιρήσιος* I 44. *εὐρόπα* VII 141. *Θηβαιεύς* in Aegypto I 182. II 42. 54. 56. 74. 143. IV. 181. *καθάρσιος* I 44. *Κάριος* Athenis V 66. *Μυλάσις* I 171. *Κορινθῆς* VIII 77. *Λακεδαιμόνων* Spartae VI 156. *Λαφύστιος* in Thessalia VII 197. *Ανκαῖος* in Cyrenaica IV 203. *Ὀλύμπιος* II 7. VII 141. IX 81. *οὐράνιος* VI 56. (*Οὐρίος*) in ora Ponti IV 83. 87. *στράτιος* in Caria V 119. Iovis oracula in Aegypto II 83, in Aethiopia I 46. II 29. 55. Dodonae II 55 sqq., in Libya II 29. 54 sq. III 25. *Ζώνη*, Thraciae oppidum VII 59.
Ζώπυρος, Persa, Megabyzi filius IV 43. VII 82. Babylonem Dareo prodit III 153. 156—158. Babyloniae praeficitur III 160.
Ζώπυρος, Megabyzi filius, illius nepos III 160.
Ζωστήρ, Atticae promunturium VIII 107.
Ἡβη, IX 98.
Ἡγησανδρος, Milesius, Hecataei pater V 125. VI 137.
Ἡγησικλῆς, Lacedaemoniorum rex I 65.
Ἡγησίλεως, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Ἡγησίλεως, Lacedaemonius VIII 131.
Ἡγησιπύλη, Thressa, Olori filia Miltiadi collocata VI 39.
Ἡγησίστρατος, vates Eleus IX 37. 38. 41.
Ἡγησίστρατος, Samius IX 90. 91.
Ἡγησίστρατος, Pisistrati filius, Sigei tyrannus V 94.
Ἡγητορίδης, Caus IX 76.
Ἡγίης, Eleus IX 33.

- Ἡγυς*, Eurysthenis filius, Lacedaemoniorum rex VII 204.
Ἡδωνοί, Thraciae populus V 124. VII 110. 114. IX 75. — *Ἡδωνίς Μύρκινος* V 11.
Ἡέροπος, Phegei filius, Tegeae rex IX 26.
Ἡετίων, Corinthius I 14 V 92. — *Ἡετίδης Κύψελος* V 92ε.
Ἡϊών, Thraciae oppidum VII 25. 107. 113. VIII 118. 120.
ἧλεκτρον III 115.
Ἥλιος, deus, Graecorum patronus VII 37. colunt eum Aegyptii II 59. 73. 111. Libyes IV 188. Massagetae I 212. 216. Persae I 131. 138. VII 54. 223. *ἡλίον κρήνη* in Libya IV 181. *ἡλίον πρόβατα ἱρά* Apolloniae IX 93. *ἡλίον τράπεζα* in Aethiopia III 17. 18. 23. solis defectio I 74. 103. VII 37. IX 10.
Ἡλίον πόλις, Aegypti urbs II 3. 7—9. 59. 63. — *Ἡλίον πολῖται* II 3. 73.
Ἥλις, Peloponnesi regio VI 70. ibique oppidum eiusdem nominis ab Aetolis conditum VIII 73. — *Ἥλειοι* IV 30. Olympiae quomodo certamina administrent II 160. VI 127. in Isthmum congregantur VIII 72. ad Plataeas non pugnant IX 77. Minyarum oppida evertunt IV 148. Elei vates III 132. VIII 27. IX 33. 37. *Ἥλειή χώρα* IV 30.
Ἡπιδανός, v. *Λπιδανός*.
Ἡραῖον, Thraciae oppidum IV 90.
Ἡραῖον, v. *Ἡρη*.
Ἡράκλειαι στήλαι II 33. IV 8. 42. 43. 152. 181. 185. 196. VIII. 132.
Ἡρακλῆς, Aegyptiorum deus II 42 sqq. 83. 145. eius oraculum II 83. templum ad Canobicum Nili ostium II 113. Graecis filius Amphitryonis II 43. 145 sq. VI 53. VII 193. 198. ab Iasone et Argonautis relictus VII 193. Geryonis boves agens venit in Scythiam IV 8 sq. ei ardenti opem fert Dyrrhus fluvius VII 198. eius ara in Thermopylis VII 176. fanum (*Ἡρακλῆιον*) Athenis ἐν Κυροσόργει V 63. VI 116. Marathone VI 108. 116. alia alibi apud Graecos II 44. in Thaso eius templum a Phoenici-
 bus conditum II 44. *Ἡρ. Θάσιος* templum habet Tyri II 44. colitur in Scythia IV 59. 82. ex Hercule originem repetunt reges Lydorum I 7. Scytharum IV 10. Spartanorum VII 204. VIII 131.
Ἡράκλεια, Siciliae oppidum ab Hercule conditum V 43.
Ἡρακλεῖδαι I 7. 13. 14. 91. V 43. VII 208. VIII 114. IX 26. 27. 33.
Ἡρακλείδης, Cymaeus, Aristodici pater I 158. 159.
Ἡρακλείδης, Cymaeus, Aristagorae pater V 37.
Ἡρακλείδης, Mylasensis, Ibanolidis filius V 121.
Ἡρη II 50. IV 88. colitur Argis I 31, Naucrati II 178, Sami II 182. — *Ἡραῖον* est Argis VI 81. 82, Corinthi V 92ε, Plataeis IX 52. 53. 61. 69, Sami I 70. II 148. III 60. 123. IV 88. 152. IX 96.
Ἡριδανός, Europae fluvius, quem fabula fuit effundi in mare septentrionale III 115.
Ἡρόδοτος Ἀλικαρνασσεύς I praef.
Ἡρόδοτος, Basilidae filius VIII 132.
Ἡρόφαντος, Parienus IV 138.
Ἡσιόδος, poeta, theogoniam Graecis condidit II 53. dixit de Hyperboreis IV 32. quadringentis annis vixit ante Herodotum II 53.
Ἡφαιστεῖον, vid. *Ἡφαιστος*.
Ἡφαιστιεῖς, Hephaestiae, oppidi Lemnii, incolae VI 140.
Ἡφαιστόπολις, Samius II 134.
Ἡφαιστος, deus, in Aegypto colitur, ubi celeberrimum eius templum est Memphi II 99. 101. 108. 136. 141. 142. 147. 151. 153. *Ἡφαιστεῖον* dictum II 110. 112. 121. 176. lampadum certamina Volcano instituunt Graeci VIII 98.
θάλασσα, ἡ βορρῆν II 11. 32. 158. 159. IV 37. ἡ νοτῆν II 11. 158. III 17. IV 13. 37. 42. ἡ Ἑλληνὶς θάλασσα (mare Aegaeum) VII 28. ἡ δὲ ἡ θάλασσα I 1. 185. IV 39. 41. V 49. ἡ ἀντίον Κύπρον θάλασσα I 72. ἡ κατὰ Σύμην τε καὶ Ρόδον θάλασσα I 174. ἡ Ἀτλαντὶς θ., ἡ Ἐρυθρὴ θ., ἡ Κασπίη θ., vid. s. v.
Θαλῆς, Milesius I 170. solis de-

- fectionem praedicat I 74. Croesi Halyn traducit I 75.
- Θαρναῖοι*, Persiae populus III 93. 117.
- Θαράσιος*, Persa VII 194.
- Θαμιμασάδας*, v. *Ποσειδών*.
- Θαννύρας*, Inari Afri filius III 15.
- Θάσος*, insula ad oram Thraciae sita VI 44. coloniam eo deducunt Phoenices II 44. ab eisdem inventa ibi auri metalla VI 46. 47. ab Histiaeο frustra oppugnata VI 28. — *Θάσιοι*, Persis subiecti VI 44—48. eorum oppida in continenti Thraciae VII 108. 118. *Θάσιος Ἡρακλῆς* II 44.
- Θάσος*, Phoenix VI 47.
- Θεασίδης*, Spartanus VI 85.
- Θέμις*, dea II 50.
- Θεμισκύρη*, Cappadociae oppidum ad Thermodontem situm IV 86.
- Θεμιστοκλῆς*, Neoclis filius, Atheniensis. eius genus et origo VII 143. prudentia VIII 75. 109. IX 98. Atheniensibus persuadet ut publicis redivis naves aedificent VII 144. murum ligneum naves interpretatur VII 143. Atheniensium dux in Thessalia VII 173, in proeliis ad Artemisium VIII 4 sqq., ad Salamina VIII 56 sqq. per legatum Xerxem de classe Graecorum cingenda monet VIII 74. Aristidem in consilium Graecorum introducit VIII 79—82. Athenienses ad pugnam hortatur VIII 83. clam agit cum Xerxe VIII 108—110. ab insularis clam pecunias exigit VIII 111. 112. Graecorum peritissimus secundum virtutis praemium fert VIII 123. Lacedaemone praecipuis honoribus ornatur VIII 124. eius liberi VIII 75.
- Θεμισών*, Theraeus IV 154.
- Θεογονία*, theogoniam condiderunt Graecis Homerus et Hesiodus II 53. *Θεογονία* Persarum cantilena I 132.
- Θεόδωρος*, Samius, artifex clarissimus I 51. III 41.
- Θεοκίδης*, Atheniensis VIII 65.
- Θεομήτωρ*, Samiorum tyrannus VIII 85. IX 90.
- Θεόπομπος*, Nicandri filius, Lacedaemoniorum rex VIII 131.
- Θεράμβω*, Macedoniae oppidum VII 123.
- Θεράπνη*, Laconiae oppidum VI 61.
- Θέρμη*, Macedoniae oppidum VII 121. 123. 124. 127. 128. 131. 179. 183. 185. — *Θερμαῖος κόλπος* VII 121—123. VIII 127.
- Θερμοπύλαι*, fauces Oetae montis VII 184. 186. 200. 201. 205. VIII 15. 21. 24. 27. 66. 71. IX 71. 78. 79. describuntur VII 175 sqq. pugna ad Thermopylas VII 207 sqq.
- Θερμώδων*, Boeotiae fluvius IX 43.
- Θερμώδων*, Cappadociae fluvius II 104. IV 86. 110. IX 27.
- Θέρσανδρος*, Orchomenius IX 16.
- Θέρσανδρος*, Polynicis filius IV 147. VI 52.
- Θέσπεια*, Boeotiae oppidum a Persis incensum VIII 50. — *Θεσπίες* V 79. VIII 66. 75. Xerxis imperium detrectant VII 132. pugnant ad Thermopylas VII 202. cum Leonida occumbunt VII 222. 226. 227. VIII 25. pugnant ad Plataeas IX 30.
- Θεσπρωτοί*, Epiri populus II 56. V 92. VII 176. VIII 47.
- Θεσσαλία* III 96. V 63. 64. VI 72. 74. 127. VII 6. 108. 175. 182. 198. 208 sqq. 232. VIII 113 sqq. 126. 129. 131. 133. 135. IX 1. 77. describitur VII 128—130. eius equi praestantissimi VII 196. in Thessaliam Graecorum expeditio VII 172—174. Xerxes per eam proficiscitur VII 196. per eam Persae se recipiunt IX 89. — *Θεσσαλοί* VII 129. 191. 215. IX 17. 46. 89. ex Thesprotia veniunt in terram Aeolidem VII 176. Pisistratidis opem ferunt V 63. eorum reges V 63. 94. VII 6. equitatus V 63. 64. VII 173. 196. cum Phocensibus bellum perpetuum gerunt VII 176. VIII 27 sqq. cum Persis faciunt VII 130. 132. 172 sqq. IX 1. Xerxem in Phocidem ducunt VIII 31. in pugna ad Plataeas Persarum socii IX 31. — *Θεσσαλικά οὐρεα* VII 128. — *Θεσσαλιητις γῆ* I 57. — *Θεσσαλίη ἱππος* VII 196.

- Θεσσαλός, Lacedaemonius V 46. |
 Θέστη, Libya fons IV 159.
 Θέτις, dea VII 191.
 Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι II 3. 9. 15. 69. 74. 143. III 10. 26. ubi Iovis Θῆβαιέως templum I 182. II 42. 56. IV 181 et oraculum II 54. 57. 83. III 25. Θῆβαι olim universa Aegyptus II 15. — Θῆβαῖοι II 42. 91. III 10. — Θῆβαῖκος νομός II 4. 42. — Θῆβαῖος νομός II 166. — Θῆβαῖς II 28.
 Θῆβαι αἱ Βοιωτῶν, αἱ Βοιώτειαι I 92. V 67. IX 13. 15. 17. 27. 67. 86. 87. ibi templum et oraculum Apollinis Ismenii I 52. 92. V 59. VIII 134. oraculum Amphiarai I 52. VIII 134. — Θῆβαῖοι I 61. V 67. VI 87. 118. VII 233. VIII 50. IX 16. 58. 66. 134 sqq. cum Atheniensibus bellum gerunt V 79 sqq. Plataeensibus infensi VI 108. pugnant ad Thermopylas VII 202. 205. Persis se dedunt VII 232. cum eis arma iungunt IX 2. 31. 40. 41. pugnant ad Plataeas IX 67. 69. a Graecis obsidione pressi Medicarum partium patronos tradunt IX 86—88. — Θῆβαῖς μοῖρα IX 65.
 Θήβη, Asopi filia V 80.
 Θήβης πεδῖον, Mysiae regio VII 42.
 Θήρας, Autesionis filius IV 147. 148. 150.
 Θήρη, maris Aegaei insula IV 147—151. 153—156. 164. — Θήραῖοι IV 150—156. 161. V 42.
 Θηρία, animalia fecunda quibus vescuntur homines, noxia parum fecunda III 108. animalium feracissima Libya II 32. IV 181. 191. 192, non admodum ferax Aegyptus II 65. Θηριωδεστάτη ἡ θάλασσα ad oram Thraciae VI 44. animalia in India maiora quam aliis in terris III 106. sacra Aegyptiis II 38 sqq. 65. 66. 69 sqq. IV 186 (apud quos Θηρίων μελεδωνοί II 65), Indis III 100, Persis I 140. animalia in saxissculperunt Aegyptii II 4 (cf. λίθος), in vestibulis pingunt Caucasi incolae I 203. — Θ. τετράποδα III 18. 106. χερσαῖα II 123. αἶγες II 2. 42. 46. III 112. IV 189. V 58. VII 92. αἰέλουροι II 66. 67. ἀλώπεκες III 102. II 67. VII 75 (βασσαῖρι IV 192). ἄρκτοι II 67. IV 191. ἄρνες I 48. IV 29. βόες I 31. 110. 133. II 18. 38. 40. 41. 129 sqq. IV 29. 61. 69. 183. 186. VI 129. VIII 137. β. ἄγριοι VII 126. βόρνες, βουβάλεις, γαλαί, δίκτυες, ἐλαφοί IV 192. ἐλέφαντες III 97. 114. IV 191. ἐνίδοιες II 72. IV 109. ζοοκάδες IV 192. VII 69. ἡμίονοι I 59. III 151. 153. IV 28. 30. 129. 191. VII 57 (ἁμαξαῖημίονοι I 188). θῶες IV 192. ἵπποι, vid. hoc voc. ἵπποι ποτάμιοι II 71. ἰχθυεῖται II 67. κάρηλοι I 80. 133. III 9. 102. 103. 105. VII 83. 86. 87. 125. 184. IX 81. καστορες (καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα) IV 109. κριοί II 42. κρ. ἄγριοι IV 192. κύνες I 36. 110. 112. 140. II 67. III 32. IV 22. IX 112. κ. Ἰνδικοί I 192. VII 187. λαγοί I 123. III 108. IV 134. VI 57. λείοντες III 32. 108. IV 191. VII 125. 126 (λεοντέα IV 8. VI 69). λύκοι II 67. 122. IV 105. 149. IX 93. μυγαλαί II 67. μῦες II 141. IV 131. 132. 192. οἶες III 113. V 58. ὄνοι I 133. 194. II 121. IV 28. 129. 135. 191. 192. VII 86. ὄν. ἄγριοι VII 86. ὄρνες IV 192. πάνθηρες IV 192 (παρδαλαί VII 69). πίθηκοι IV 194. πρόβατα I 133. II 41. VIII 137 cett. (πολυπρόβατοι Armenii, πολυπρόβατώτατοι Phryges V 49). πύγαγοι IV 192. ταῦροι III 15. VI 76. τράγοι II 46. III 112. IV 187. ὑαῖραι IV 192. ὕες II 14. 47 sq. IV 63. 186 (δέλφας II 70). ὕ. ἄγριοι I 86. IV 192. ὑστρίγες IV 192. — χερσαῖα καὶ λιμναῖα II 68. βάτραχοι IV 131. 132. κροκόδειλοι II 32. 68—70. 90. 148. IV 44. 192. γῶκαι I 202. χελώνη I 48. — Θ. πετεινά I 140. II 123. III 106. περρωτά III 110. ὀρνίθων γένηα II 64. ὀρνίθες χερσαῖοι καὶ λιμναῖοι VII 119. τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνίθων II 77. αἰετός II 73. γέρανοι II 22. 76. VII 70. ἴβιες II 65. 67. 75—77. ἰκτίνοι II 22. ἰορκες II 65. 67. III 76. κόραξ IV 15. κρέξ II 76. νήσσα II 77. νυκτερίδες II 76. III 110. IV 183. ὀρνυγες II 77. πελειάδες II 55. 57. περιστεραί I 138. στρουθοί I 159. στρουθοὶ κατάγαιοι IV 175. 191. τροχίλος II 68. τροῖτις II 73. χελιδόνες II 22. χῆνες II 37. 45. 68. χηναλώπηξ II 72. — ἰχθύες I 23. 24.

62. 141. 200. 202. 216. II 37. 72. 77. 92. 93. III 42. 91. 98. IV 53. V 16. VII 109. IX 120. — *Θ. έρπετά* I 140. IV 183. *αυπίδες* IV 191. *βδέλλα* II 68. *εγιδναι* III 108. 109 (IV 9). *όριες* 178. 140. II 74. 75. III 107 sqq. IV 105. 183. 191. 192. VIII 41 (IX 81). *σαῦραι* IV 183. 192. *υδροι* II 76. — *αυτέλεβοι* IV 172. *εῦλαι* III 16. IV 205. *κώτωπες* II 95. *μέλισσαι* IV 194. V 10. 114. *μύριμυες* I 140. III 102. 104. 105. *φθείρες* II 37. IV 168. — *κογχύλια* II 12.
- Θήρων*, Agrigentinarum rex VII 165.
- Θησαυρός* Croesi I 30. VI 125. Deiocis Ecbatanis I 98, Rampsiniti regis Aegypti II 121, regis Persarum Susis III 96. V 49, Sardana-palli Nini II 150. *Θησαυροί* Delphici (III 57) Clazomeniorum I 51, Corinthiorum I 14. 50. 51. IV 162, Siphniorum III 57. Abis in templo Apollinis VIII 33.
- Θησεύς* IX 73.
- Θμουῦτης νομός*, praefectura Aegypti II 166.
- Θόας*, Lemniorum rex VI 138.
- Θορικός*, Atticae pagus IV 99.
- Θόρναξ*, Laconiae mons I 69.
- Θρασύβουλος*, Mileti tyrannus I 20—23. V 92.
- Θρασυδήμιος*, Larisaeus IX 58.
- Θρασυκλῆης*, Samius IX 90.
- Θρασύλεως*, Atheniensis VI 114.
- Θρηίκη* I 168. II 134. IV 80. 89. 99. 143. V 2. 14. 23. 24. 126. VI 95. VII 25. 59. 185. VIII 117. IX 89. 119. eius castella VI 33. Xerxis iter per Thraciam VII 105 sqq. — *Θρηίκες* I 168. II 167. IV 80. 104. 118. V 126. VI 39. VII 20. 115. IX 32. in multos populos divisi V 3 sqq. IV 49. 93. VI 45. VII 110. 185. VIII 115. 116. Thraces Asiam habitantes I 28. III 90. VII 75 sq. eorum mores V 6. dii V 7. sepultura V 8. vestis IV 74. armatura VII 75. a Sesostri subacti II 103. Dareo se dedunt IV 93. subigit eos Megabazus V 2. cum Xerxe militant VII 185. in Artabazum impetum faciunt IX 89. — *Θρηίκιον πέλαγος* VII 176. *Θρηίκαι γυναῖκες* IV 33. cf. *Βόσπορος*.
- Θριάσιον πεδιον* Atticae VIII 65. IX 7.
- Θυίη*, Cephisi filia VII 178.
- Θυίη*, Phocensium oppidum VII 178.
- Θυνοί Θορήκες* I 28.
- Θυρέη*, Argolidis regio I 82. VI 76.
- Θυρέαι* I 82.
- Θυσσαγέται*, Scythiae populus IV 22. 123.
- Θύσσοις*, Macedoniae oppidum VII 22.
- Θών*, Aegypti rex II 116.
- Θώνις*, Aegyptius II 113. 114.
- Θώρηξ*, Larisaeus, Aleuada IX 1. 58.
- Ίάδμων*, Samius II 134.
- Ίακχος μουσικός* VIII 65.
- Ίαιίδαι*, Elei, vatum familia V 44. IX 33.
- Ίάρδαρος*, Lydus I 7.
- Ίβάνωλις*, Mylasensis V 37. 121.
- Ίβηρίη*, Hispania. eam Phocaei ostenderunt I 163. — *Ίβηρες*, sub Hamilcare in Sicilia militant VII 165.
- Ίδάνθυρος*, Scytharum rex IV 76. 120. 126. 127.
- Ίδη*, Mysiae mons I 151. VII 42.
- Ίδριάς*, Cariae regio V 118.
- Ίέρων*, Gelonis pater VII 156.
- Ίερώννυμος*, Andrius IX 33.
- Ίήλυσος*, Rhodi oppidum I 144.
- Ίήνυσος*, Syriae oppidum III 5.
- Ίήπυγες Μεσσάσιοι*, Creta oriundi VII 170. *Ίήπυγες* IV 99. — *Ίήπυγίη* III 138. IV 99.
- Ίήσων*. Iason ad Libyam vento abreptus IV 179. Herculem relinquit VII 193.
- Ίητραγόρης*, Milesius V 37.
- Ίητροί*, medici Aegyptii II 84. III 1. 129. 132. Crotoniatae et Cyrenaei III 129. 130. 131. Graeci medici publice conducti III 129 sqq. medicos non habent Babylonii I 197.
- Ίθαμίτορης*, Persa VII 67. VIII 130. IX 102.
- Ίθώμη*, Messeniae mons IX 35.
- Ίκαρος*, maris Aegaei insula VI 95. — *Ίκάριον πέλαγος* VI 96.
- Ίλιον*, Mysiae oppidum I 5. II 10. 117. 118. 120. VII 20. 161. — *Ίλιάς*; *ζώρη* V 94. *γῆ* VII 42. *Ίλιάς* V 122. —

- Ἰλιάς Homeri II (116.) 117. —
Ἰλιάς Ἀθηναίη VII 43.
Ἰλισός, Atticae fluvius VII 189.
Ἰλλυριοί I 196. IV 49. VIII 137.
IX 43.
Ἰμβρος, maris Aegaei insula V 26.
VI 41. 104.
Ἰμέρη, Siciliae oppidum VI 24. VII
165.
Ἰνάχος, Psammitichi filius, Achae-
menem Aegypto praefectum inter-
ficit III 12. 15. VII 7.
Ἰναχος, Argivorum rex I 1.
Ἰνδοί III 38. 94. 97. V 3. VII 9. VIII
113. IX 31. eorum gentes, mores et
instituta III 98—105. armatura VII
65. 86. a Dareo subacti IV 44, nec
vero omnes III 101. eis maximum
auri pondus tributum impositum III
94. 98. — Ἰνδική III 98. 106. IV 40.
— Ἰνδικοὶ κύνες I 192. VII 187.
Ἰνδός, Indiae fluvius IV 41.
Ἰνταφέρνης, Persa, coniurationis
in magos particeps III 70. 78. 118.
119.
Ἰνυκος, Siciliae oppidum IV 23. 24.
Ἰνώ, Athamantis uxor VII 197.
Ἰόνιος κόλπος VI 127. IX 92. Ἰό-
νιος πόντος VII 20.
Ἰπνοί, locus in monte Pelio VII
188.
Ἰππαρχος, Atheniensis, Pisistrati
filius, Hippiae frater V 55. Ono-
macritum Athenis eicit VII 6. ab
Harmodio et Aristogitone interem-
ptus V 55. VI 123. eius somnium V
56. 62.
ἱππῆες (ἱππότες, ἡ ἵππος). equites
Boeoti IX 68. Gelenses VII 154.
Lydi I 79. 80. Massagetae I 215.
Medi I 103. Persae IV 37. 128. V
98. VII 40. 41. 55. in Xerxis exer-
citu VII 81 sqq. 181. 196. VIII 113.
IX 14. 17. 18. 20 sqq. 32. 39. 40.
49 sqq. 57. 60. Sacae IX 71. Sey-
thae IV 121 sq. 136. Spartani I 67.
VI 58. VIII 124. Syracusii VII 158.
Thebani IX 69. Thessali V 63. 64.
VII 173. 196. Atheniensibus non
sunt VI 112. equitis simulacrum
III 88. — ἱπποβόται Chalciden-
sium V 77. VI 100. ἱπποδρόμοι γι-
λοὶ Gelonis VII 158. ἱπποτοῦνται
Persarum IX 49, Scytharum IV 46.
inequitabilis Aegyptus II 108, item
- Attica IX 13, praeter Marathonem
VI 102. equitare Persarum pueri
a quinto aetatis anno discunt I 136.
Ἰππίης, Pisistrati filius I 61. V 55.
62. eum Athenas reducere volunt
Lacedaemonii V 91. 93. Persarum
regem adversus Athenas sollicitat
V 96. 109. 121. Persas Marathonem
deducit VI 102. visum in somnis
oblutum VI 107.
ἱπποὶ I 63. 79. 215. III 85. IV 90.
V 12. VI 95. equi Herculis rapti
IV 8 sq. equi Babylonii I 192. Ci-
licii III 90. Graeci VII 196. Indici
reliquis minores III 106. Medici III
106. Nisaei III 106. VII 40. Sey-
thici IV 28. feri IV 52. Thessalici
VII 196. Thracii parvi et hirsuti
V 9. Persarum sacri candidi I 189.
VII 40. 55. serpentibus videntes
I 78, piscibus V 16. camelum re-
formidantes I 80. VII 87, asinum
IV 129. condocefacti IV 22. V 110
sq. equos soli mactant Massagetae
I 216, Persae VII 113, Scythae IV
61. 62. 71. 72. equis vescuntur Per-
sae I 133. nomina eis imponunt
iidem III 88. equos iidem lugentes
tendent IX 24. apud eosdem equi
per intervalla dispositi ad nuntios
perferendos VIII 98. 99. equas mul-
gent Scythae IV 2. equorum iubae
pro cristis Aethiopibus Asiaticis
VII 70. equi augurium III 84 sqq.
— τέθριππον I 179. τεθριπποβά-
ται Afri IV 170. cf. VII 184. hinc
quadriungos equos iungere Graeci
didicere IV 189. eorum usus in lu-
dis Olympiis VI 36. 70. 103. 126,
in venatione apud Garamantes IV
183. οὐκίη τεθριπποτορόφος VI 35.
τεθριπποτοροφῆν VI 125.
Ἰπποκλῆειδης, Atheniensis, Aga-
ristae proculus VI 127—129.
Ἰπποκλός, Lampsacenus IV 138.
Ἰπποκόων, Thebanus V 60.
Ἰπποκράτης, Atheniensis, Me-
gaclis filius VI 131.
Ἰπποκράτης, Atheniensis, Pisi-
strati pater I 59. VI 103.
Ἰπποκράτης, Atheniensis, Pisi-
strati pater V 65.
Ἰπποκράτης, Gelae tyrannus VI
23. VII 154. 155.
Ἰπποκράτης, Sybarita VI 127.

- Ἰπποκρατίδης*, Lacedaemonius VIII 131.
- Ἰππόλεω ἄχρη*, Scythiae promunturium IV 53.
- Ἰππόλοχος*, Lycius I 147.
- Ἰππόμαχος*, Leucadius haruspex IX 38.
- Ἰππόνικος*, Atheniensis, Calliae filius VI 121.
- Ἰππόνικος*, Atheniensis, Calliae pater VII 151.
- Ἰρασα*, Libyae regio IV 158. 159.
- ἱρένες* Spartanorum IX 85.
- ἱρὴ ὁδός*, sacra via quae Eleusina ducit ex Athenis VI 34. *ἱραὶ ὁδοί* (= *Ἐξαμπαῖος*) Scythiae locus IV 52.
- Ἴς*, Babyloniae fluvius et oppidum I 179.
- Ἰσαγόρης*, Atheniensis, Tisandri filius V 66. Cleomenem Spartaē regem adversus Clisthenem advocat et Alemaeonidas eicit, mox ipse eiectus V 70—73. opem ei fert Cleomenes V 74.
- Ἰσθμὸς* Corinthius (*Κορινθίων ἰσθμὸς* VII 195), a Lacedaemoniis muro munitus VIII 40. IX 7 sqq. in eum Graeci congregati VII 172. 175. VIII 71 sq. IX 12 sq. 19. ibi Hyllum interficit Echemus IX 26. 27. *ὁ ἐν Ἰσθμῷ θεός* (Neptunus) IX 81. cf. VIII 121. — *ἰσθμὸς* Chersonesi a Miltiade muro praeseptus VI 36. — *ἰσθμὸς* Cnidius I 174. — *ἰσθμὸς* Athonis VII 22. 24.
- Ἴσις*, v. *Δημήτηρ*.
- Ἰσμαρίς λίμνη*, Thraciae VII 109.
- Ἰσμήνιος*, v. *Ἀπόλλων*.
- Ἰσσηδόρες*, Scythiae populus I 201. IV 13. 16. 25—27. 32.
- Ἰστίαια*, Euboeae oppidum VIII 23—25. 66. — *Ἰστιαῖες* VIII 23. — *Ἰστιαῖη τις γῆ* VII 175. VIII 23.
- Ἰστιαῖη τις χώρα*, Thessaliae I 56.
- Ἰστιαῖος*, Milesius IV 138. V 30. VII 10. de Dareo Persarum rege optime meritis IV 137. 141. Myrcinum ab illo accipit V 11. 124. a Megabazo apud Dareum insimulatus Sardes honoris causa accitur et Susa abducitur V 23. 24. Ionum defectionis auctor; Aristagoram per servum occulte missum sollicitat ut a Persis desciscat V 30. 35. a Dareo dimissus ad sedandas turbas V 106. 107. Sardibus Artapherni suspectus clam ad mare fugit, a Chiis in vincula coniectus, mox vero liberatus, nec a Milesiis receptus Byzantium petit VI 1—5. piraticam exercet VI 26. 27. Thasum obsidet VI 28. 46. in continenti cum Persis congressus vivus captus ab Artapherne cruci affigitur VI 28—30.
- Ἰστιαῖος*, Samius VIII 85.
- Ἰστιαῖος*, Termerensis V 37. VII 98.
- Ἰστίη* = Vesta II 50. = *Ταβίτι* Scythias IV 59. 127.
- Ἰστρίη*, oppidum ad Istri ostium, Milesiorum colonia II 33. — *Ἰστρίην ἡ γυνή* IV 78.
- Ἰστρός* IV 80. 93. 122. V 9. 10. fluvius maximus IV 47. 48. 50. 53. e Celtis et Pyrene oppido initium sumit II 33. totam Europam perfuit II 26. IV 49. Scythiam alluit IV 99. 100. 101. cum Nilo comparatur II 33. 34. cum Araxe I 202. multos excipit fluvios IV 48—50. quinque ostiis patet IV 47. ponte iunctus a Dareo IV 89. 97. 118. 133 sqq. 139. VII 10.
- Ἰσχερούς*, Aegineta VII 181. VIII 92.
- Ἰταλίη* I 24. 145. III 136. 138. IV 15. V 43. VI 127. VIII 62. — *Ἰταλιῶται* IV 15.
- Ἰτανός*, Cretae oppidum IV 151.
- Ἰῦρκαι*, Scythiae populus IV 22.
- Ἰφιγένεια*, Agamemnonis filia IV 103.
- Ἰγίλλος*, Protesilai pater IX 116.
- Ἰχθυοφάγοι*, Libyae populus III 19—23. 25. 30.
- Ἰχναί*, Macedoniae oppidum VII 123.
- Ἰώ*, Inachi regis filia I 1. 2. 5. II 41.
- Ἰωλκός*, Thessaliae oppidum V 94.
- Ἰών*, Xuthi filius V 66. VII 94. VIII 44.
- Ἰωνίη*, Asiae regio temperie coeli praestantissima I 142. Ionica gens, olim praecipua, Pelasgicae stirpis I 56. ab Ione, Xuthi filio, nomen invenit VII 94. VIII 44. — *Ἴωνες*, olim in Peloponneso Achaia teuebant I 145. Pelasgi Aegialees

nominati VII 94. Iones etiam nominantur Athenienses, Pelasgicae stirpis VIII 44, quod tamen nomen respuunt I 143. cf. V 66. 69. at gaudent eo nomine Ionicae civitates duodecim in Panionio convenientes et Panionia festum celebrantes I 143. 148. Iones Athenis oriundi Apaturia celebrant I 147. cf. VII 95. Ionum lingua quattuor habet species I 142. Ionicae litterae V 59. Iones non recte de Aegypto sentiunt II 16. Ionum Carumque castra ad Pelusium Nili ostium II 154. cf. 152. 178. Iones mercenarii apud Psammitichum II 154. primum a Croeso subacti I 6. 28. spernunt Biantis consilium et Thaletis I 170. ad Cyrum Lydorum imperio everso legatos mittunt, quibus ille fabulam narrat I 141. cf. I 76. ab Harpago subacti I 169. Iones insulares (cf. VII 95) Biantis s. Pittaci commento Croesi imperium effugiunt I 27. Cyro ultro se dedunt I 169. Dareo tributum pendunt III 90. VI 42. pontem in Istro factum custodiunt IV 98. ut dissolvant a Scythis moniti IV 133. 136 sqq. Ionum calamitas orta ex Naxo et Mileto V 28 sqq. eorum defectionem a Persis, Histiaeus clam adhortante, Hecataeo vero dissuadente, molitur Aristagoras V 35—38. cum Atheniensibus Sardes captas incendunt V 100. 101. ad Ephesum proelio victi a Persis in bello perseverant V 102 sqq. ad Cyprum mari, Persae terra vincunt V 108 sqq. Cares defectionis socios habent V 117 sqq. Ionum classis ad Miletum VI 8. militaris exercitatio auctore Dionysio VI 11 sq. ingentem accipiunt cladem a Samiis deserti VI 14 sq. Iones tertio in servitutem redacti VI 31. 32. ut mutuas inter se pactiones faciant ab Artapherne coacti VI 42. tyrannos eorum eicit Mardonius VI 43. Ionum naves in Xerxis classe VII 94 sq. cum Xerxe militantes Themistocles ad defectionem sollicitat VIII 22. cf. VII 51. Iones proditoris ad Salamina accusatos adjuvat Ariaramnes Persa VIII 90.

Graecos ad Delum sollicitant ut Ioniam liberent VIII 132. IX 90—92. post pugnam ad Mycalen IX 98 sqq. Ionia iterum a Persis deficit IX 104. de Ionum libertate conservanda Graecorum deliberatio; Iones insulares in commune sociorum recepti IX 106. Iones vitae cultioris auctores IV 95. eorum opes navales VI 8. foedus VI 7. — *Ἰᾶς γυνή* I 92. *δίαυτα* IV 95. *ἐσθής* V 87. *στρατιή* V 33. VII 97. *Ἰάδες νῆες* VI 9. VIII 130. *πόλεις* I 142. 149. VI 31. — *Ἰωνικός νομός* III 127. *Ἰωνικὸν γένος* I 56. *ἔθρος* I 143. VII 95. VIII 46. *φῦλον* VIII 19. *Ἰωνικά γράμματα* V 59.

Κάβαλες (rect. *Βάκαλες*), Libyae populus IV 171.

Κάβειροι, eorum sacra II 51. III 37.

Καβηλῆες, Lydiae gens VII 77.

— *Καβάλλιοι* III 90.

Καδμεῖοι, priscae Thebarum incolae I 56. 146. IV 147. ab Argivis eieci V 57. 61. Athenienses expeditionem in eos suscipiunt IX 27.

— *Καδμητὴ νίκη* I 166. *Καδμητὰ γράμματα* V 59.

Κάδμος, Tyrius, Agenoris filius II 49. 145. IV 147. V 57—59.

Κάδμος, Cous VII 163. 164.

Κάδντις, Syriae oppidum II 159. III 5.

Κάϊκος, Mysiae fluvius VII 42.

Καῖκον πεδίον VI 28.

Καινείδης Ἡετίων V 92 β.

Κάλαμοι, Sami locus IX 96.

Καλαντίαι Ἴνδοι III 97. *Καλατία* III 38.

Καλασιόεις, apud Aegyptios corpus militum II 164. 166. 168. IX 32. *καλάσις*, vox Aegyptia II 81.

Καλὴ ἀκτὴ, Siciliae oppidum VI 22.

Καλλάτηβος, Lydiae oppidum VII 31.

Καλλιᾶδης, archon Atheniensis (ol. 75, 1) VIII 51.

Καλλίης, vates Eleus V 44. 45.

Καλλίης, Atheniensis, Hipponici filius VII 151.

Καλλίης, Atheniensis, Phaenippi filius VI 121. 122.

Καλλιζοράτης, Lacedaemonius IX 72. 85.

- Καλλιμαχος*, Atheniensis polemarchus VI 109—112. 114.
Καλλιπίδαι, Scythiae populus IV 17.
Καλλιπολιῆται, Callipolis oppidi Siculi incolae VII 154.
Καλλίστη, insula = Thera IV 147.
Καλλιφῶν, Crotoniata III 125.
Καλύδνιοι, insulae Calyndnae prope Coum sitae incolae VII 99.
Καλυνδέες, Calyndnae, oppidi Carii, incolae VIII 87. — *Καλυνδική νῆς* VIII 88. *Καλυνδικοί οὐροί* I 172.
Κάλχας, vates VII 91.
Καλχηδόνιοι, Chalcedonis Bithyniae oppidi incolae IV 144. V 26. VI 33. — *ἡ Καλχηδονίη* IV 85.
Καμάρινα, Siciliae oppidum VII 154. 156. — *Καμαριναῖοι* VII 156.
Καμβύσης, Cyri pater I 46. 73. 111. 122. 124. 207. III 69. VII 11. in matrimonium ducit Astyagis filiam I 107.
Καμβύσης, Cyri filius, Persarum rex I 208. II 1. 181. expeditionem in Aegyptum parat II 1. III 1—4. cum Arabum rege foedus init III 7—9. a Polycrate navales copias petit III 44. Psammenitum regem ad Pelusium vincit III 10. Memphim urbem expugnat III 13. II 181. Libyes, Cyrenaei, Barcaei ei se dedunt III 13. IV 165. ad Aethiopus mittit speculatores Ichthyophagos III 18—23. ipse Thebis exercitum adversus Aethiopus ducit, mox fame coactus revertitur III 25. exercitus adversus Ammonios missus arena obruitur III 26. Memphim reversus Apidem vulnerat III 27—29. inde furore correptus Smerdin fratrem necari iubet, sororem eandemque uxorem interficit III 30—32. alia in Persas edit facinora III 33—38. contra eum in Aegypto morantem insurgunt duo magi III 61—63. a quibus poenam sumpturus gladio forte vulneratus Persarum proceres moriens obtestatur ne imperium ad Medos redire patiantur III 64. 66.
Κάμειρος, Rhodi oppidum I 144.
Κάμικος, Siciliae oppidum VII 169. 170.
Κάμψα, Macedoniae oppidum VII 123.
Καναστραῖον, Macedoniae promunturium VII 123.
Κανδαύλης, Car VII 98.
Κανδαύλης, Sardinum tyrannus, Myrsilus a Graecis nominatus I 7. uxoris et Gygae consilio et dolo interimitur I 8. 10—13.
Κάνη, Mysiae mons VII 42.
Κάνωβος, Aegypti oppidum II 15. 97. — *Κανωβικὸν στόμα Νεῖλου* II 17. 113. 179.
Καππαδόκαι, Asiae minoris populus, a Graecis Syrii nominati I 72. V 49. VII 72. cf. III 90. — *Καππαδοκίη* I 71. 73. 76. V 52. VII 26.
Κάρες, olim Leleges, Cretum imperio subiecti I 171. a Croeso subacti I 28. denuo ab Harpago I 174. a Persis deficiunt V 117—20. eorum naves Xerxem in Graeciam sequuntur VII 93. Cares in Aegypto ad Pelusium Nili ostium habitant II 61. 152. 154. III 11. Psammithi mercenarii II 152. 163. — *Κάριαι* I 146. *Κάρια γυνή* I 92. *ἑσθής* V 88. — *Καρίη* I 142. 175. V 103. 117. 122. VI 25. VII 31. 195. — *Κάριος Ζεύς* I 171. *Καρίη γλῶσσα* VIII 135. — *Καρικὴ στρατιή* VII 97. *Καρικὸν ἔθνος* I 171. 172. *φύλον* VIII 19. *Καρικοὶ νόμοι* I 173.
Καρδαμύλη, Laconiae oppidum VIII 73.
Καρδίη, Thraciae oppidum VI 33. 36. VII 58. IX 115.
Καρήνη, Mysiae oppidum VII 42.
Κάρηνος, Lacedaemonius VII 173.
Καρκινίτις, Scythiae oppidum IV 55. 99.
Κάρπαθος, insula inter Cretam et Rhodum sita III 45.
Κάρπις, fluvius qui in Istrum effunditur IV 49.
Καρνανδένς (Caryanda Cariae oppido oriundus) *Σκύλαξ* IV 44.
Κάρυστος, Euboeae oppidum IV 33. VI 99. VIII 121. — *Καρύστιοι* IV 33. VI 99. VIII 66. 112. IX 105. *Καρυστή χώρα* IX 105.
Καρχηδών, Libyae urbs (Carthago) III 19. VII 167. — *Καρχηδόνιοι* IV 43. 195 sq. V 42. VI 17. ori-

- gine Phoenices III 49. bellum in eos parat Cambyses III 17. 19. cum Phocaeensibus de Corsica insula bellum gerunt I 166 sq. Siciliae bellum inferunt VII 158. 165 sqq.
- Κάσαμβος*, Aegineta VI 73.
- Κασθαρινή*, Thessaliae oppidum VII 183. 188.
- Κάσιον*, Aegypti mons II 6. 158. III 5.
- Κασμένη*, Siciliae oppidum VII 155.
- Κασπάτινος*, Indiae oppidum III 102. IV 44.
- Κάσπιοι*, Asiae populus III 92. 93. VII 67. 86. — *Κασπία θάλασσα* I 202. 203. IV 40.
- Κασσανδράνη*, mater Cambysis II 1. III 2. 3.
- Κασσιτερίδες*, insulae unde stannum adfertur III 115.
- Κασταλή*, Phocidis fons VIII 39.
- Κατάδουπα*, catarractes (Nili) novissimus II 17.
- Καταροήκης*, Phrygiae fluvius VII 26.
- Κατίαιοι*, Scythiae populus IV 6.
- Καύκασα*, Chiorum portus V 33.
- Καύκασος*, Asiae mons I 203. 204. IV 12. — *Καννάσιον οὔρος* I 104.
- Καύκασις οὔρος* III 97.
- Καύκωνες*, Elidis populus I 147. IV 148.
- Καῦνος*, Cariae oppidum I 176. V 103. — *Καύνιοι* I 171. 172. 176. — *Καννικὸν ἔθνος* I 172.
- Καῦστριος*, Lydiae fluvius V 100.
- Καῦστρόβιος*, Aristaeae pater, Proconnesius IV 13.
- Καρησεύς*, Euboeae promunturium VIII 7.
- Κέκροψ*, Athenarum rex VIII 44. 53. *Κέκροπος οὔρος* = arx Athenarum VII 141. — *Κεκροπίδαι* = Athenienses VIII 44.
- Κελαιναί*, Phrygiae oppidum VII 26.
- Κελῆς*, Lacedaemonius V 46.
- Κελτοί*, gens II 33. IV 49.
- Κέος*, Salaminis locus VIII 76.
- Κεραμεικὸς κόλπος* Cariae I 174.
- κέρραμα*, vasa fictilia. *Αιτικὸς* V 88. Aegineticus et Argolicus *ibid.* *κέρραμα* vino plenus ex Graecia et Phoenicia infertur bis quotannis in Aegypto III 6. *κεράμιον οἶνηρόν ibid.* *φουρικηίου οἶνον κάδος* III 20. in dolia fictilia (*πίθους κεραμίδους*) aurum infundit Dareus III 96.
- Κερκάσσωρος*, Aegypti oppidum II 15. 17. 97.
- Κέρκυρα*, maris Ionii insula III 48. 52. 53. VII 145. — *Κερκυραῖοι*, infensi Corinthiis III 49. eorum liberos a Periandro ad Alyattem missos servant Samii III 48. 49. Periandri filium interficiunt III 53. opem ferunt Syracusiis VII 154. in bello Persico a neutra parte stant VII 168.
- Κερκώπων ἔδραι*, locus in extremis Thermopylarum faucibus VII 216.
- Κερφαλληνή*, maris Ionii insula IX 28.
- Κήιοι*, Cei insulae maris Aegaei incolae IV 35. V 102. *Κεῖοι* VIII 1. 46.
- κῆποι Μίδεω* VIII 138.
- Κηφεύς*, Beli filius VII 61. 150.
- Κηφῆνες* = *Πέρσαι* VII 61.
- Κηφισός*, Phocidis fluvius VIII 33. Thyiae pater VII 178.
- Κιθαιρώνας*, Boeotiae mons VII 141. IX 19. 25. 38. 39. 51. 56. 69. — *Κιθαιρωνίδες ἐκβολαί* IX 39.
- κίκι*, Aegyptiorum oleum II 94.
- Κίκονες*, Thraciae populus VII 59. 108. 110.
- Κίλικες*, Asiae minoris populus I 28. 72. 74. II 17. III 90. 91. V 49. 52. 118. VI 6. VII 77. 91. 98. VIII 68. 100. — *Κιλική* II 17. V 52. 108. VI 43. 95. IX. 107. *Κ. ὀρεινή* II 34. — *Κιλική χώρα* III 90. *Κιλικιοὶ οὔροι* V 52. — *Κιλισσαι νέες* VIII 14.
- Κίλιξ*, Agenoris filius VII 91.
- Κίλλα*, Aeolidis oppidum I 149.
- Κιμμέριοι*, populus a Seythis sedibus circa Maeotida paludem expulsi I 103. IV 1. 11. 12. 13. VII 20. expeditiones in Asiam suscipiunt I 6. 15. Sardes capiunt, mox ab Alyatte ex Asia eieci I 15. 16. — *Κιμμερίη*, IV 12. *Κ. γῆ* IV 11.
- Κιμμέριος πόσιππος* IV 12. 28. 100.
- Κιμμέρια πορθήρια* IV 12. 45. *τείχεα* IV 12.
- Κίμων*, Atheniensis, Miltiadis et

- Stesagorae pater VI 34. 38. 39. 137. 140. a Pisistrati filii occisus VI 103.
- Κίτιων*, Atheniensis, Miltiadis filius VII 107. mulctam patri impositam exsolvit VI 136.
- Κινδυεύς* (Cindya Cariae oppido oriundus) *Πεζώδαρος* V 118.
- Κινέης*, Gonnaeus V 63.
- Κίρυνψ*, Libyae fluvius IV 175. V 42, eique adiacens regio IV 198.
- Κίος*, Mysiae oppidum V 122.
- Κίσσιοι*, Susianes populus III 91. VII 62. 86. 210. — *Κισσίη γῆ* V 49. *χώρη* V 52. VI 119. *Κίσσιαι πύλαι* III 155. 158.
- Κλαζομεναιί*, Ioniae civitas I 16. 142. II 178. V 123. — *Κλαζομενιοί* I 51. 168.
- Κλεάδης*, Plataeensis IX 85.
- Κλέανδρος*, Gelae tyrannus VII 154. 155.
- Κλέανδρος*, Phigalensis vates VI 83.
- Κλεινίης*, Atheniensis, Alcibiadis filius VIII 17.
- Κλεισθένης*, Atheniensis, Megaclic filius, certat cum Isagora V 66. e quattuor tribubus Atheniensium decem facit V 69. VI 131. ab Isagora et Cleomene Athenis eiectus V 70. 72. mox revocatus V 73. eius facta in Atheniensium re publica V 69.
- Κλεισθένης*, Sicyonis tyrannus V 67. 69. Agaristae filiae proci VI 126—131.
- Κλέοβις*, Argivus I 31.
- Κλεόδαιος*, Hylli filius VI 52. VII 204. VIII 131.
- Κλεόμβροτος*, Lacedaemonius, Anaxandridae filius, Pausaniae pater IV 81. V 32. VII 205. IX 10. 64. 78. Leonidae frater geminus V 41. VIII 71.
- Κλεομένης*, Anaxandridae filius, Lacedaemoniorum rex III 148. V 39. 41. VI 108. VII 148. 239. Pisistratidas Athenis eicit V 64. 70. 72. 90. alteram expeditionem adversus Athenas suscipit V 74. cum collega Demarato discordat V 75. 76. Aristagoram Milesium Sparta excedere iubet V 49—51. 97 Aeginetis bellum inferens (cf. VI 92).
- Aegina decedere cogitur VI 50. Demarato regiam dignitatem abrogat VI 64 sq. 73. Argivos devincit VI 76—80. VII 148. apud ephoros corruptionis accusatus absolvitur VI 82. fraude quam in Demaratum commiserat detecta aufugit, Arcades adversus Lacedaemonios sollicitat VI 74. inde Spartam revocatus furiosus (cf. V 42) se ipse lacerat VI 75. 84. mascula stirpe non relicta moritur V 48. VII 205.
- Κλεωναιί*, Macedoniae oppidum VII 22.
- Κληϊδες*, Cypri promunturium V 108.
- Κλυτιάδης*, Eleus IX 33.
- Κνίδος*, Cariae oppidum I 144. II 178. III 38. — *Κνιδιοί*, Lacedaemoniorum coloni I 174. eorum cum Tarentinis amicitia III 138. Harpago se dedunt I 174. Cyrenaeorum amici IV 164. — *Κνιδίη χώρα* I 174.
- Κνοϊθος*, Aegineta VI 88.
- Κνώσιος Μίνως* III 122.
- Κόβων*, Delphus VI 66.
- Κόδρος*, Atheniensium rex I 147. V 65. 76. IX 97.
- Κοῖλα τῆς Εὐβοίης* VIII 13. 14.
- Κοῖλα τῆς Χίης χώρας* VI 26.
- Κοίλη*, pagus Atticae. ἡ διὰ Κοίλης καλεομένη ὁδός VI 103.
- Κοίνυρα*, Thasi locus VI 47.
- Κολάξαις*, Seytha IV 5. 7.
- Κολοσσαί*, Phrygiae oppidum VII 30.
- Κολοφών*, Ioniae oppidum I 14. 16. 142. — *Κολοφώνιοι* I 147. 150.
- Κόλχοι*, populus in ora Ponti Euxini I 164. III 97. IV 37. 40. ab Aegyptiis oriundi II 104. 105. eorum armatura et dux in Xerxis exercitu VII 79. ὁ Κόλχος, rex Colchorum I 2. *Φᾶσις ὁ Κόλχος* IV 45. — *Κολχίς*, regio I 104. *Αἶα ἡ Κολχίς* I 2. VII 193. 197. *Κολχίς Μηδεία* VII 62. — *Κολχικὸν λίνον* II 105.
- Κόμψατος*, Thraciae fluvius VII 109.
- Κοντάδεσδος*, Thraciae fluvius IV 90.

- Κορησσός*, oppidum in agro Ephe-
sio V 100.
- Κόρινθος ἡ εὐδαίμων* III 52. olim
a Bacchiadis administrata, postea
Cypseli et Periandri imperio sub-
iecta I 23. 24. III 50 sqq. V 92. VI
128. hinc oriundi Leucadii VIII 45.
— *Κορίνθιοι* I 23. 24. VII 195.
VIII. 21. 61. 79. IX 95. minime con-
temnunt opifices II 167. eorum the-
saurus in templo Delphico I 14. 50.
51. IV 162. coloniam in Coreyram
deducunt, postea semper Corcy-
raeis infensi III 49. inimicitias ge-
runt cum Samiis III 48. Peloponne-
sios adversus Athenas proficiscen-
tes deserunt V 75. iterum prohibent
quominus Athenae sub tyrannide
redigantur V 92. Atheniensibus
in bello Aeginetico naves com-
modant VI 89. Plataeensium cum
Thebanis certamini interveniunt
VI 108. Syracusanis opem ferunt
VII 154. in Isthmum congregan-
tur VIII 72. pugnant ad Artemi-
sium VIII 1, ad Thermopylas VII
202, ad Salamina VIII 43 (unde
aufugiunt VIII 94), ad Plataeas IX
28. 31. 69, ad Mycalen IX 102. 105.
eorum res navalis VI 89. VIII 1.
— *Κορίνθιη ἐοθής* V 87. *κυνή*
IV 180. *Κορίνθιαι γυναῖκες* III 134.
V 92.
- Κόρος Ὁρβίος υἱός* VIII 77.
- Κορυθαλλός*, Anticyrensis VII
214.
- Κόρυς*, Arabiae fluvius III 9.
- Κορώβιος*, Cretensis IV 151. 152.
153.
- Κορωνάιοι*, Coronae Boeotiae
oppidi incolae IV 79.
- Κόρυς*, Manis filius IV 45.
- Κούρη* = Proserpina VIII 65.
- Κούριον*, Cypri oppidum V 113.
— *Κουριέες* *ibid.*
- Κουφαγόρης*, Atheniensis VI 117.
- Κρᾶθις*, Achaiae fluvius I 145.
- Κρᾶθις*, Italiae fluvius I 145. V 45.
— *Κραθίη Ἀθηναίη* V 45.
- Κραναοί* = Athenienses VIII 44.
- Κρανάσπης*, Persa III 126.
- Κρανώνιος Διακτορίδης* VI 127.
- Κρημνοί*, Scythiae oppidum IV
20. 110.
- Κρηστών*, Thraciae oppidum I 57.
- *Κρηστωνιῆται* I 57. *Κρη-
στωνάιοι* V 3. 5. VII 124. — *Κρη-
στωνική*, regio VII 124. *γῆ* VIII
116. *Κρηστωναίη* VII 127.
- Κρήτη*, insula IV 154. VII 170.
olim a barbaris habitata I 173. IV
45. VII 92. 171. originem hinc re-
petunt Caunii I 172. Samii ibi Cy-
doniam condunt III 44. 59. lega-
tos in Cretam mittunt Theraei IV
151, Athenienses VII 145. — *Κρη-
τες* I 171. III 59. IV 161. Graecis
auxilium non tulerunt contra Per-
sas VII 169—171. eorum res nava-
lis IV 151. VII 170. Cretenses pi-
ratae I 2. leges ab eis petiit Ly-
curgus I 65. — *Κρησσα* VII 99. —
Κρητικοὶ νόμοι I 173.
- Κρητίνης*, Magnes VII 190.
- Κρητίνης*, Rheginus VII 165.
- Κρίνιππος*, Terilli pater VII 165.
- Κρόϊος*, Aegineta VI 50. 73. VIII
92.
- Κρυσάιον πεδίον* Phocidis VIII
32.
- Κρίταλλα*, Cappadociae oppidum
VII 26.
- Κριτόβουλος*, Cyrenaeus II 181.
- Κριτόβουλος*, Toronaeus VIII
127.
- Κρόβυζοι*, Thraciae gens IV 49.
- Κροΐσος*, Lydorum rex I 7. 92.
Iones et Aeoles subigit I 26. regnum
auget I 28. cum Amasi et Laby-
neto foedus init I 77. eius cum So-
lone colloquium I 30—33. quomodo
tractaverit Adrastum, filii interfe-
ctorem I 35—45. alter Croesi filius
mutus I 34. 38, quando vocem ru-
perit I 85. Croesus Persarum cre-
scentem timens potentiam oracula
varia consulit I 46. VI 125. donaria
Delphos mittit I 50. 92. VIII 35. 122.
cum Lacedaemoniis foedus init I
69. Halyn transgressus cum Cyro
ancipiti proelio pugnat I 75. postea
in Sardiano campo a Cyro victus
I 79—81. vivus captus rogoque im-
positus ab Apolline invocato ser-
vatur I 84—87. a Cyro colitur (v.
Κῦρος) I 88. 90. de reliquis Croesi
rebus cf. I 155. 207. 208. III 14.
34. 36. 47. V 36. VI 37. 125. 127.
VII 36. 40. Croesi tempora I 26. 45.
86. 92.

- Κροκοδείλων πόλις*, Aegypti oppidum II 148.
Κρονίδης VIII 77.
Κροσσαίη, Macedoniae regio VII 123.
Κρότων, Italiae oppidum III 131. 136. 137. 138. V 44. 47. — *Κροτωνιῆται* III 129. 137. VI 21. genere Achaei VIII 47. eorum cum Sybaritis bellum V 44 sqq. Crotoniatae medici clarissimi III 131. — *Κροτωνιῆτις γῆ* V 45.
Κροῶφι, Aegypti mons II 28.
Κυάνεαι, insula in Bospori ostio IV 85. 89.
Κυαξάρης, Phraortis filius, Medorum rex I 46. Alyatti bellum infert I 16. 73. Ninum oppugnat. mox magno Scytharum agmine obruitur I 103. Assyrios subigit; eius mors I 106.
Κυβερνίσκος, Lycius VII 98.
Κυβήβη = Cybele. eius templum Sardibus concrematum V 102.
Κυδίππη, Anaxilai uxor VII 165.
Κύδραρα, Phrygiae oppidum VII 30.
Κυδωνίη, Cretae oppidum III 44. 59.
Κύζικος, Mysiae oppidum IV 14. 76. VI 33. — *Κυζικηνοί* *ibid.* et IV 138.
Κύθηρα, insula ad oram Laconiae sita I 105. VII 235. — *ἡ Κυθηρίη νῆσος* I 82.
Κύθρος, maris Aegaei insula VII 90. VIII 67. — *Κύθριοι* VIII 46.
Κυκλάδες, maris Aegaei insulae V 30. 31.
κύλληστις, Aegyptiorum panis II 77.
Κυλλύριοι, Syracusanorum servi VII 155.
Κύλων, Atheniensis V 71.
Κύμη, Aeolidis oppidum I 149. (*ἡ Φοικωνίς καλεομένη*) 157. V 123. VII 194. (*ἡ Αἰολίς*) VIII 130. — *Κυμαῖοι* I 157—160. IV 138. V 37. 38.
Κυνέγειρος, Atheniensis, Euphronis filius VI 114.
Κυνέης, Eretriensis VI 101.
Κυνήσιοι, Hispaniae populus II 33. — *Κύνητες* IV 49.
Κυνίσκος = Zeuxidamus VI 71.
κυνοκέφαλοι Africae IV 191.
Κυνόσαργες, Herculis fanum Athenis V 63. VI 116.
Κυνόσουρα, Salaminis promunturium VIII 76. 77.
Κυνούριοι, Peloponnesi gens indigena VIII 73.
Κυνώ, bubulci Astyagis uxor I 110 sqq. 122.
Κύπρος, insula I 72. 105. 199. II 79. IV 162. 164. V 31. 49. 108. 109. 113. 115. primum ab Amasi capta II 182. Persis tributaria III 91. — *Κύπριοι* I 105. V 9. VIII 100. se dedunt Cambysi III 19. a Persis deficient V 104—116. in servitutum redacti V 116. VI 6. Xerxis socii VIII 68. eorum naves, armatura, duces in bello Persico VII 90. 98. — *Κύπρια (ἔπεα)* II 117.
Κύραυσις, insula ad oram Libyae sita IV 195.
Κυρηνή, Libyae urbs II 181. 182. III 91. IV 156 sqq. 203. V 47. eius regio (*ἡ Κυρηναίη χώρα* IV 199.) amoenissima ac fertilissima IV 150. vini ferax IV 199. Apollinis ibi fons et templum IV 158. — *Κυρηναῖοι* II 181. IV 203. eorum reges et historia IV 154 sqq. Aegyptios magna clade afficiunt II 161. ab Afris magnam cladem accipiunt IV 160. oraculum de rebus suis consulunt IV 161. Cambysi se dedunt III 13. eorum amicitia cum Samiis IV 152, cum Cnidiis IV 164, cum Cypriis IV 162. narratio de Nili fontibus II 32. arte equestri et curuli insignes IV 170. medici III 31. Cyrenaeae feminae vaccarum carne abstinent IV 186. — *Κυρηναῖος λατός* II 96.
Κύρνος, Corsica insula, in qua Alalia civitas a Phocaeensibus condita I 165—167. — *Κύρριοι*, in Sicilia bellum gerunt VII 165.
Κύρνος, Carystiae regionis in Euboea oppidum IX 105.
Κῦρος, Cambysis pater I 111.
Κῦρος, Cambysis filius III 1 sqq. 34. 36. 44. 60. 63. 68. 69. 72. 74. 75. V 52. VII 2. 8. 11. 18. 51. 64. 69. 78. IX 122. eius nomen, parentes I 75. 95. 114. vera origo I 95. Cyrus mirum in modum servatus I 109. 113. 144. ab Astyage avo agnitus I 116. ab Har-

pago excitatus Persas ad defectionem a Medis impellit I 123 sqq. Astyagem regno privat I 46. 127—129. subacta superiore Asia I 130. Croesum superat I 75 sqq. Sardes expugnat I 84. Croesum e rogo mirifice servatum maxime colit I 88, eiusque consiliis utitur I 89 sq. 155 sq. 207. in Babylonios et Aegyptios bellum parat I 153. adversus Labynetum profectus Babylonem expugnat I 188 sqq. adversus Masagetas expeditionem suscipit I 201. 204 sq. Araxe trajecto (I 209) a Tomyri regina victus occisusque I 211—214. Cyrus a Persis pater nominatus III 89. laudatur III 160. eius filiae III 88.

Κυτίσσωρος, Phrixi filius VII 197. *Κύπελος*, Eetionis filius, Corinthi tyrannus I 14. 20. 23. III 48. V 92. 95. — *Κυπελίδαι*, Cypseli gens VI 128.

Κύπελος, Miltiadis pater, Atheniensis VI 35. 36.

Κώης, Mytilenaeus IV 97. V 11. 37. 38.

Κωλαῖος, Samius IV 152.

Κωλιάς, locus in ora Atticae VIII 96. — *Κωλιάδες γυναῖκες* VIII 96.

Κώμβροια, Macedoniae oppidum VII 123.

Κωπαῖς, Boeotiae lacus VIII 135.

Κωρύκιον ἄντρον in Phocide VIII 36.

Κῶς, maris Icarii insula, Dorien-sium civitas I 144. IX 76. — *Κῶοι* VII 99. 164. IX 76. *Κῶη* IX 76.

Λάβδα, Amphionis filia V 92.

Λάβδακος, Lai pater V 59.

Λάβρανδα, Cariae oppidum V 119.

Λαβύνητος, Babyloniorum rex I 74. 77. 188.

λαβύρινθος a Psammiticho conditus in Aegypto describitur II 148.

Λάδη, insula e regione Mileti sita VI 7. 11.

Λαδίκη, Amasis uxor II 181.

Λάιος, Labdaci filius V 59. Oedipi pater V 60. eius Erinyum delubrum Spartae IV 149. oracula V 43.

Λακεδαιμών, Peloponnesi regio IV 145. 147. V 63. VI 58. 86. VII 220. 231. 239. VIII 124. 125. IX 6.

7. 9. 12. cett., in eaque Sparta, civitas octies mille virorum VII 234. — *Λακεδαιμόνιοι*, eis leges a Ly-curgo latae sunt I 65. regum munera et honores VI 56—58. ephori, v. *ἐφόροι*. senatores VI 57. equites VIII 124. *ἰσένης* IX 85. eorum imperio parentes, v. *περίοικοι*. eorum instituta cum Persis et Aegyptiis communia VI 59. 60. Lacedaemonii rem divinam curare maximi faciunt IX 7. cf. V 63. VI 106. VII 206. nimiae breviloquentiae student III 46. Lacedaemoniis mos est alia cogitare, alia dicere IX 44. cf. V 92. VI 108. VIII 142. IX 7. eorum disciplina laudatur VII 102. 104. ignominia notant proelio fugientes VII 231. generis Dorici principes I 56. Tegeatis bellum inferunt malos successu I 65 sq. sed repertis Orestis ossibus superiores evadunt; iis maior pars Peloponnesi subiecta 167. 68. cum Croeso foedus faciunt I 69 sq. cf. 6. 83. cum Argivis de Thyrea contendunt I 82 sq. ab omnibus auxilio vocati opem ferre negant I 141. Cyro per legatos edicunt, ne ullam Graecorum civitatem laedat I 152 sq. Amasis mittit eis lineum thoracem III 47. adv. Samum et Polycratem expeditionem suscipiunt III 39, exsules Samiorum in patriam restitutori III 44 sq. (cf. I 70). Samum frustra oppugnant III 54—56. Minyas primum receptos nimis insolentes interimere decernunt etc. IV 145 sq. de eorum rebus cum Aeginetis, Argivis, Atheniensibus etc. cf. *Κλεομένης*, *Λευτιγίδης*, *Δημόμαχος*. Scythae cum eis societatem adv. Persas contrahere cupiunt VI 84. Plataeensibus suadent ut se tradant Atheniensibus VI 108. Darei legatos in puteum praecipitant VII 133. cf. VI 48. ab Atheniensibus auxilio vocati plenilunium expectant VI 105. post pugnam ad Marathonem veniunt VI 120. de Persarum adparatu ad bellum miro modo certiores facti indicant reliquis Graecis VII 239. imminente bello Persico legatos cum Atheniensibus mittunt ad Gelonem VII

153. 157, ad Argivos VII 148 sqq. Spartani trecenti ad Thermopylas VII 202. 205. comam pectunt VII 208. cf. I 82. fortiter pugnant VII 210—212. 223sqq. Spartanis bello Persico summum imperium tradunt Graeci VIII 2sq. oraculi iussu poenas repetunt a Xerxe caedis Leonidae VIII 114. cf. IX 64. eximio honore Themistoclem afficiunt VIII 124. legatos mittunt ad Athenienses, ne cum barbaro foedus ineant VIII 142. at metu liberati illis auxilia petentibus illudunt; tandem exercitum mittunt IX 6—11. cf. 19. ad Plataeas pugnant in acie Graecorum IX 28. cf. Πανσαρίης. fortiter pugnant IX 62 sq. eorum praecipua laus IX 71. occisos sepeliunt IX 85. Lacedaemonii in pugna ad Mycalen IX 102. v. Λευτυχίδης. de Ionibus in Graeciam transferendis sententiam ferunt IX 106. Lacedaemoniis imperium eripiunt Graeci ob Pausaniae contumeliam VIII 3. eorum bellum cum Messeniis IX 35. 64. 68. Lacedaemonii in bello Peloponnesiaco vastant Atticam IX 73. — Λακεδαιμών Ζεύς VI 56. — ὁ Λάκων = οἱ Λακεδαιμόνιοι VII 161. VIII 2. Λάκων I 68. VI 103. — ἡ Λακωνική I 69. VI 58. τὸ Λακωνικόν VII 235. Καρδαμύλη ἡ Λακωνική VIII 73. Λακωνική τετάρτη VI 57. Λακωνικὸν δῆπνον IX 82. στρατόπεδον IX 53. τῶμα VIII 66. Λακωνικά σχημάτια VI 139. — Λάκαινα χώρα VII 235. Λάκαινα γυναικες III 134.
- Λάκμων, mons in confinio Epiri et Thessaliae IX 93.
- Λακρόννης, Lacedaemonius I 152.
- Λαμπιτώ, Leotychnidis filia VI 71.
- Λάμπων, Aegineta IX 78.
- Λάμπων, Atheniensis IX 21.
- Λάμπων, Samius IX 90.
- Λαμπώνιον, Troadis oppidum V 26.
- Λάμψακος, Mysiae oppidum V 117. — Λαμψακηνοί IV 138. VI 37. 38.
- Λαοδάμας, Aegineta IV 152.
- Λαοδάμας, Eteoclis filius V 61.
- Λαοδάμας, Phocaeensis IV 138.
- Λαοδίκη, Hyperborea puella IV 33. 35.
- Λᾶος, Lucaniae oppidum VI 21.
- Λαπίθης Ἡετίων V 92β.
- Λασόνιοι, Asiae minoris populus III 90. VII 77.
- Λᾶσος, Hermionensis VII 6.
- Λαύρειον, Atticae mons VII 144.
- Λαφάνης, Euphorionis filius VI 127.
- Λέαγρος, Atheniensis IX 75.
- Λεάρχος, Cyrenaeus IV 160.
- Λεβάδεια, Boeotiae oppidum VIII 134.
- Λεβαίη, Macedoniae oppidum VIII 137.
- Λέβεδος, Ioniae oppidum I 142.
- Λειψύδριον, Atticae vicus V 62.
- Λεκτόν, Troadis promunturium IX 114.
- Λέλεγες, Asiae minoris populus I 171.
- Λεοντιάδης, Thebanus VII 205. 233.
- Λεοντίνοι, Siciliae oppidum eiusque incolae VII 154.
- Λέπρεον, Elidis oppidum IV 148. — Λεπρεῆται IX 28. 31.
- Λέρος, insula ad Cariae oram sita V 125.
- Λέσβος, maris Aegaei insula I 160. 202. V 98. VI 28. 31. Aeolensium civitas I 151. VI 8. — Λέσβιοι I 23. 24. 151. III 39. IV 97. V 26. 98. VI 5. 8. 26. 27. IX 106. — Λέσβιοι κορητῆρες IV 61.
- Λευκάδιοι, Leucadis insulae ad Acarnaniae oram sitae incolae, colonia Corinthiorum VIII 45. 47. IX 28. 31. 38.
- Λευκαίστηλαι, Cariae locus V 118.
- Λευκή ἀκτή, Thraciae vicus VII 25.
- Λευκὸν τεῖχος, Memphidis arx III 91.
- Λεύκων, Libyae oppidum IV 160.
- Λευτυχίδης, Anaxilai filius, Lacedaemonius VIII 131.
- Λευτυχίδης, Menaris filius, Lacedaemoniorum rex VI 65. 71. VIII 131. rex creatus Demaratum probro afficit VI 65—67. cum Cleomene Aeginetes bellum infert VI 73. 85. 86. imperator classis Graecorum bello Persico VIII 131. Samum navigat IX 90sq. ad Mycalen feliciter

pugnat IX 98 sq. 114. in bello Thesalico pecuniis corruptus Tegeae exsul obit VI 72. eius familia VI 71.

Λεωβώτης, Lacedaemoniorum rex I 65. VII 204.

Λεωνήδης, Phidonis Argivorum tyranni filius, Agaristae proculus VI 127.

Λέων, Lacedaemoniorum rex, avus Leonidae I 65. V 39. VII 204.

Λέων, Troezenius VII 180.

Λεωνίδης, Anaxandridae filius, Lacedaemoniorum rex VII 204. Cleomenis et Doriei frater V 41. praeter spem regnum Sparta adeptus VII 205. cum trecentis ad Thermopylas missus VII 206. VIII 15. morti se devovet pro patria sociosque dimittit VII 219—222. fortissime pugnans cadit VII 224 sqq. VIII 21. 71. IX 78. eius caedis poenas a Xerxe repetit Lacedaemonii VIII 114.

Λεωπρόπης, Lacedaemonius VI 85.

Λεωπρόπης, Ceus, Simonidis pater VII 228.

λήϊτον = *πρυτανείον* Achaeis VII 197.

Λήγρος, maris Aegaei insula IV 145. VI 139. VII 6. a Pelasgis habitata, a Miltiade capta VI 136 sqq., ab Otane V 26. 27. — *Λήμνιοι*, in Peloponnesum immigrantes VIII 73. cum Persis fortiter pugnant V 27. — *Λημνική γῆς* VIII 82. *Λήμνια ἔργα* VI 138.

Λήρεια, Aeolum civitas I 149. — *Ληρυσάϊος Θώρηξ* IX 1. 58.

Λητώ, Latona II 59. 83. 152. 155. 156.

Λιβύη, Aframulierindigena IV 45.

Λιβύη, Africa II 12. 20. 22. 24—26. 91. 99. 150. III 17. 115. IV 29. 145. 150. V 42. 43. VII 70. unde nomen habeat IV 45. eius situs et fines II 8. 15 sqq. 32 sq. 158. IV 41 sq. circumnavigata IV 42 sq. non tam fertilis quam Europa et Asia IV 198. eius deserta II 32. IV 181. 185. Iovis ibi est oraculum I 46. II 18. 32. 54 sq. III 25. *Λιβύη ἡ Θηριώδης* IV 181. incolunt Libyam quattuor nationes, Aethiopes, Phoenices, Graeci advenae, *Λίβυες* indige-

nae IV 197. *Λίβυες νομάδες* IV 180. 186. 187. eorum instituta et sacra IV 186 sqq. singuli populi IV 168—180. primi Neptunum coluerunt II 50. IV 188. Minervae sacra faciunt IV 180. 188, soli et lunae IV 188. ab eis Graeci acceperunt Minervae acgides et artem quadriugosequos iungendi IV 189. *Λίβυες ἀροτήρες* IV 191 sqq. Libyes Aegypto finitimi Apriae regi se tradunt II 161. IV 159. Cambysi se dedunt III 13. IV 165. Dareo tributum pendunt III 91. 96. cum Carthaginiensibus in Sicilia militant VII 165. eorum armatura in Xerxis exercitu VII 71. 86. 184. — *Λιβύσσαι* IV 189. — *Λιβυκὸς χώρος* II 19. *Λιβυκή γλῶσσα* IV 155. *Λιβυκὸν οὔνομα* IV 192. *οὔρος* II 8. 124.

Λίγυες, Asiae populus VII 72.

Λίγυες, Galliae populus V 9. VII 165.

Λίδη, Cariae mons I 175.

λίθος I 93. 163. 185. 186. II 96. 108. 111. 121. 124. 126. 155. 169. 170. 175. III 8. 12. IV 87. 92. 123. 180. VII 183. VIII 39. 52. 71. IX 55. *Λιθιοπικός* II 86. 127. 134. 176. *λευκός* II 148. IV 79. 87. VII 44. *Πάριος* III 57. V 62. *πώρινος* V 62. *σμάραγδος* II 44. III 41. lapis quo sigilla insculpuntur VII 69. *ἀσκήματα λίθινα χυτά* (vitrea) II 69. lapidea donaria II 111. 182. statucae II 91. 110. 121. 141. 149. 153. 175. 176. 182. columnae inscriptae, v. *ἐπιγράμματα*. lapidibus figurae insculptae ab Aegyptiis II 4. 106. 124. 136. 138. 148. 153. III 88. *λιθοτομιαί* Aegypti II 8. 124. 158. 175. cf. 108 et voc. *πυράμιδες*. lapidationis supplicium I 167. V 38. IX 5. 120.

Λιμενήιον, locus in agro Milesio I 18.

Λινδος, Rhodi oppidum I 144. II 182. III 47. — *Λινδιοι* VII 153.

Λίρος, cantilena II 79.

Λίπαζος, Macedoniae oppidum VII 123.

Λιπόξαις, Scythia IV 5. 6.

Λίσαι, Macedoniae oppidum VII 123.

- Λίσσος*, Thraciae fluvius VII 108. 109.
Λίχης, Lacedaemonius I 67. 68.
Λοκροί οἱ Ἐπιζεφύριοι in Italia VI 23.
Λοκροί οἱ Ὀζόλαι VIII 32. — *Λοκροὶς Ἀμφισσα* VIII 36.
Λοκροί οἱ Ὀπούντιοι VII 203. VIII 1. *Λοκροί* VII 132. 207. VIII 66. IX 31. — *Λοκρίδες πόλεις* VII 216.
Λοξίης, v. *Ἀπόλλων*.
Λύγδαμις, Halicarnassensis, Artemisiae pater VII 99.
Λύγδαμις, Naxius I 61. 64.
Λυγκεύς, Chemmita II 91.
Λυδία, Asiae minoris regio I 79. 94. 142. VII 31. 42. auri ferax I 93. V 101. — *Λυδοί* I 13. 18. 27. 28. 29. 34 sqq. 45. 47 sqq. II 167. IV 45. V 12. 101. VI 32. 125. VII 30. 31. homines ditissimi V 49. olim *Μηῖονες* vocati VII 74. a Lydo, Atyis filio, nomen habent I 7. strenua gens I 79. 80. mercium institores, primi monetam procidunt I 94. ludorum inventores *ibid.* eorum instrumenta musica I 17. mores I 10. 35. 93. 94. cum Mysis et Caribus Iovis templum commune habent I 171. primas in oraculo consulendo partes a Delphis accipiunt I 54. in Umbriam coloniam deducunt I 94. cum Medis pugnant I 74. 103. cum Persis I 76. vincuntur I 80. (cf. *Κροίσος*) defectionem a Cyro molliuntur I 154. monente Croeso effeminantur I 155 sqq. Dareo tributum pendunt III 90. eorum in Xerxis exercitu armatura VII 74. *ὁ Λυδός* I 17. 22. 80. 171. — *Λυδῖος δῆμος* I 7. *νομός* III 127. *Λυδὴ γῆ* I 93. *Λυδίων ἔθνος* I 79. — *Λυδικὴ ἀρχή* I 72.
Λυδῖης, Macedoniae fluvius VII 127.
Λυδός, Atyis filius I 7. 171. VII 74.
Λυκάρετος, Samius III 143. V 27.
Λυκίδης, Atheniensis IX 5.
Λυκίη, Asiae minoris regio I 182. III 4. IV 35. 45. olim *Μιλήας* appellata I 173. — *Λύκιοι*, e Creta oriundi, olim *Τεργίλαι* appellati, a Lyco, Pandionis filio, nomen accipiunt I 173. VII 92. Glauci posterii I 147. a matribus se nomi-
- nant, non a patribus I 173. a Croeso non subacti I 28. strenue pugnant adversus Harpagum I 171. 176. Dareo tributum pendunt III 90. eorum in Xerxis classe armatura VII 92. — *Λύκια τόξα* VII 77. — *λυκιοεργέες πρόβολοι* VII 76.
Λυκομήδης, Atheniensis VIII 11.
Λύκος, Pandionis filius, Atheniensis I 173. VII 192.
Λύκος, Scythia IV 76.
Λύκος, Phrygiae fluvius VII 30.
Λύκος, Scythiae fluvius IV 123.
Λυκοῦργος, Arcas VI 127.
Λυκοῦργος, Atheniensis I 59. 60.
Λυκοῦργος, Lacedaemonius, Leobotae regis tutor, legum lator. eius aetas, instituta I 65, mors I 66. templum ei dedicatum *ibid.*
Λυκόφρων, Corinthius, Periandri filius III 50. 53.
Λυκόπης, Lacedaemonius III 55.
Λυσαγόρης, Milesius, Histiaei pater V 30.
Λυσαγόρης, Parius VI 133.
Λυσανίης, Eretriensis VI 127.
Λυσικλῆς, Atheniensis VIII 21.
Λυσίμαχος, Atheniensis, Aristidis pater VIII 79. 95. IX 28.
Λυσίστρατος, vates Atheniensis VIII 96.
Λωτοφάγοι, Libyae populus IV 177. 178. 183.
Μάγδολος, Syriae oppidum II 159.
Μαγνησίη, Thessaliae regio VII 183. 193. *Μαγνησίη χώρα* VII 183. 188. *ἡπειρος* VII 176. — *Μάγνητες* VII 132. 185.
Μαγνησίη, Cariae oppidum ad Maeandrum situm I 161. III 122. 125. — *Μάγνητες* (οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ) III 90.
Μάγοι, Medorum gens I 101.
μάγοι, Persarum sacerdotes, sacra faciunt I 120. 132. VII 37. 43. 113. 191. somnia interpretantur I 107. 108. 128. 140. VII 19. magi duo contra Cambysem insurgunt III 61—63. 88. 126. interficiuntur a nobilibus Persis III 67—80. 118. 140. 150. 153. IV 132. in cuius rei memoriam *μαγοφόνια* quotannis Persae celebrant III 79.
Μαδύης, Scytharum rex I 103.

- Μάδυτος*, Thraciae oppidum VII 33. IX 120.
- Μαζάρης*, Medus I 156. 157. 160. 161.
- Μαϊάνδριος*, Sami tyrannus III 123. 142—148. V 27.
- Μαίανδρος*, Phrygiae et Cariae fluvius II 29. III 122. V 118. 119. VII 26. 30. *Μαϊάνδρου πεδίων* I 18. 161. II 10.
- Μαιῆται*, Scythiae populus IV 123.
- Μαιήτης λίμνη*, Maeotis palus I 104. IV 3. 20. 21. 57. 86. 100. 101. 110. 116. 120. 123. — *Μαιήτης ποταμός* = Tanais IV 45.
- Μάκαι*, Libyae populus IV 175. 176. V 42.
- Μακάρων νῆσοι*, Libyae locus III 26.
- Μακεδόνες* V 18. 20. VI 44. VII 73. VIII 127. 137. 138. Darei imperio subiecti VI 44. in Xerxis exercitu militant VII 185. VIII 34. IX. 31. *ὁ Μακεδών* VII 173. — *Μακεδονίη* V 17. VI 45. VII 9. 25. 128. 173. VIII 115. 126. IX 89. eius reges Argivae stirpis VIII 137. 138. — *Μακεδονίς γῆ* VII 127. — *Μακεδνὸν ἔθνος* I 56. VIII 43. — *Μακεδονικὸν οὖρος* VII 131.
- Μακίστιος*, v. *Μασίστιος*.
- Μάκιστος*, Elidis oppidum IV 148.
- μακρόβοιοι Αἰθίοπες* III 17. 23. 97.
- Μάκρωνες*, populus Colchis finitimus II 104. III 94. VII 78.
- Μακτώριον*, Siciliae oppidum VII 153.
- Μαλέη*, Laconiae promunturium IV 179. VII 168. *Μαλέαι* I 82.
- Μαλήνη*, oppidum agri Atarnensis VI 29.
- Μάλης*, Aetolus VI 127.
- Μανδάνη*, Astyagis filia I 107. 108. 111.
- Μανδροκλῆς*, Samius, architectus IV 87 sqq.
- Μάνης*, Lydus I 94. IV 45.
- μάντις*, *μαντική* I 62. 78. II 49. 57. 83. III 124. 132. IV 67—69. 172. VI 69. 83. VII 219. 221. 228. VIII 27. IX. 33. 35—38. 92. 94. 95.
- Μαντινέη*, Arcadiae oppidum IV 161. — *Μαντινέες* VII 202. IX 35. 77.
- Μαντύης*, Paeon V 12.
- Μάξνες*, Libyae populus IV 191.
- Μαραθών*, Atticae pagus I 62. VI 102. 103. 107. 108. 120. Marathonica pugna VI 111—117. 132. 133. 136. VII 1. 74. IX 27. 46.
- Μαράφιοι*, Persarum gens I 125. IV 167.
- Μάρδοι*, Persarum gens I 84. 125.
- Μαρδόνιος*, Gobryae filius, Darei gener VI 43. a Thracibus cladem accipit VI 45. instigat Xerxem ad bellum Graecis inferendum VII 5. 9. 82. post pugnam Salaminiam Xerxi suadet ut in Asiam redeat VIII 100 sqq. in Thessalia hibernat VIII 113. oracula consulit VIII 133 sq. Alexandrum Macedonem cum pacis condicionibus Athenas mittit VIII 136. 141 sq. Athenas expugnat IX 1—4. castra ad Asopum ponit IX 12—15. commeatus Graecorum intercipit IX 38 sq. ad Plataeas devincitur IX 49 sqq. ipse cadit IX 63. 84.
- Μαρδόντης*, Persa VII 80. VIII 130. IX 102.
- Μαρέη*, Aegypti oppidum II 18. 30.
- Μάρες*, populus ad oram Ponti Euxini III 94. VII 79.
- Μαριανδυνοί*, Bithyniae populus I 28. III 90. VII 72.
- Μάρης*, fluvius qui in Istrum effunditur IV 49.
- Μάρων*, Lacedaemonius VII 227.
- Μαρώνεια*, Thraciae oppidum VII 109.
- Μαρούης*, Phrygiae fluvius V 118. 119.
- Μαρούης Σιληνός* VII 26.
- Μασίστης*, Persa, Darei filius VII 82. 121. IX 107—113.
- Μασίστιος*, Persa, Graecis *Μακίστιος* dictus, equitatus Persarum praefectus IX 20. 22. 24. 25. 31.
- Μασίστιος*, Persa, Siromitrae filius VII 79.
- Μασκάμης*, Persa VII 105. 106. — *Μασκάμειοι ἔκγονοι* VII 106.
- Μάσπιοι*, Persarum gens I 125.
- Μασσαγίται*, Scytharum populus, quocum bellum gessit Cyrus I 201. 204 sqq. III 36. VII 18. Scythas nomades sedibus expellunt IV 11.

- eorum mores et habitus I 215. 216. IV 172.
- Μασσαγης*, Persa VII 71.
- Μασσαλή*, Galliae oppidum a Phocaeensibus conditum V 9.
- Ματιηνοί*, Mediae populus I 72. 202. III 94. V 49. 52. VII 72. — *Ματιηνή γῆ* V 52. *Ματιηνά οὐρεά* I 189.
- Μάτιπν*, Tyrius VII 98.
- Μαύσωλος*, Car, Pixodari pater V 118.
- Μάχλυες*, Libyaе populus IV 178. 180.
- Μεγάβαζος*, Persa IV 143. 144. V 1. 2. 10. 12. 14. 15. 17. 23. 24. 26. 98.
- Μεγάβαζος*, Persa, Megabatis filius VI 33. VII 21. 67. 97.
- Μεγαβάτης*, Persa V 32. 33. 35.
- Μεγάβυζος*, Persa III 70. 81. 82.
- Μεγάβυζος*, Persa, Zopyri pater III 160. IV 43.
- Μεγάβυζος*, Persa, Zopyri filius III 153. 160. VII 82. 121.
- Μεγαδόσσης*, Persa VII 105.
- Μεγακλής*, Atheniensis, Alcmaeonis pater VI 125.
- Μεγακλής*, Atheniensis, Alcmaeonis filius I 59. 61. VI 127. 130. 131.
- Μεγακλής*, Atheniensis, Hippocratis filius VI 131.
- Μεγακρέων*, Abderita VII 120.
- Μεγάπανος*, Persa VII 62.
- Μέγαρα*, urbs a Doriensibus condita V 76. VIII 60. IX 14. — *Μεγαρές* I 59. VIII 1. 45. 74. IX 21. 28. 31. 69. 85. — *Μεγαρίς χώρα* IX 14.
- Μεγαρές*, Siciliae oppidi incolae VII 156.
- Μεγασίδρης*, Persa VII 72.
- Μεγιστής*, Acarnan, vates Graecorum VII 219. 221. 228.
- Μελάγχλαινοι*, Scythiae populus IV 20. 100—102. 107. 119. 125.
- Μελάμπους*, vates II 49. VII 221. IX 34.
- Μελάμπυγος λίθος* in Thermopylarum faucibus VII 216.
- Μελάνθιος*, Atheniensis V 97.
- Μελανθος*, Codri pater I 147. V 65.
- Μελάνιππος*, Mytilenaeus V 95.
- Μελάνιππος*, Thebanus V 67.
- Μέλας*, Thessaliae fluvius VII 198. 199.
- Μέλας*, Thraciae fluvius VII 58.
- Μέλας κόλπος* in ora Thraciae VI 41. VII 58.
- Μελίβοια*, Thessaliae oppidum VII 188.
- Μελισσα*, Corinthia III 50. V 92.
- Μεμβλιαρος*, Phoenix IV 147. 148.
- Μέμνων*, Aethiops. eius simulacrum II 106. — *Μεμνόνια βασιλῆα* Susis V 53. *Μεμνόνιον ἄστυ* = Susa V 54. *Σοῦσα τὰ Μεμνόνια* VII 151.
- Μέμφις*, Aegypti urbs II 3. 8. 10. 12—14. 97. 99. 112. 114sq. 119. 150. 153. 154. 158. 175. 176. III 6. 13sq. 25. 27. 37. 91. 139. — *Μεμφίτης ἀνὴρ* II 112.
- Μενάδης*, Leotychidis pater, Lacedaemonius VI 65. 71. VIII 131.
- Μένδη*, Macedoniae oppidum VII 123.
- Μένδης* = Pan Aegyptiis II 42. 46. cf. II 145.
- Μενδησίοι*, Mendetis Aegyptii oppidi incolae II 46. — *Μενδησιος νομός* II 42. 46. 166. *Μενδησιον στόμα Νεῖλου* II 17.
- Μενελάιος λιμήν* Libyaе IV 169.
- Μενέλεως*, Atrei filius II 113. 116. 118sq. V 94. VII 169. 171.
- Μένιος*, Lacedaemonius VI 71.
- Μέρβαλος*, Aradius VII 98.
- Μερμνάδαι*, gens regia Lydorum I 7. 14.
- Μερόη*, Aethiopiae urbs II 29.
- Μεσαμβρία*, Thraciae oppidum IV 93. VI 33. VII 108.
- Μεσσάπιοι*, Italiae populus VII 170.
- Μεσσήνη*, Siciliae oppidum VII 164.
- Μεσσήνιοι*, Peloponnesi populus V 49. eorum bellum cum Lacedaemoniis III 47, tertium bellum Messenium IX 35. 64.
- Μεταπόντιον*, Lucaniae oppidum IV 15. — *Μεταποντινοί* *ἰβίδ.* *μέτροα*, mensuras Peloponnesiis Phidon Argivus instituit VI 127. — *Ι. σχοῖνος* (= 60 *στάδιοι*), mensura Aegyptia II 6. 9. 15. 29. 41. 149. *παρασάγγης* (= 30 *στάδιοι*) mensura Persica II 6. V 52. 53. VI

42. *στάδιον* (= 600 πόδες), *στάδιοι* I 26. 93. 126. 163. 174. 178. 181. 185. II 6. 7. 8. 9. 15. 99. 101. 122. 124. 138. 140. 149. 158. III 60. IV 41. 62. 85. 86. 101. 108. 124. 175. 195. 203. V 53. 54. 83. VI 36. 42. 112. 119. VII 22. 30. 34. 41. 109. 198. 199. 200. VIII 8. 31. IX 15. 23. 51. 52. 57. *πλέθρον* (= 100 πόδες) I 93. II 124. 126. 134. 138. VII 100. 199. *ἡμίπλεθρον* VII 176. *στάδιον ἐξαπλεθρον* II 149. *ὄργυιή* (= 6 πόδες) II 5. 6. 28. 124. 138. 149. 155. III 60. IV 41. 86. *λίμνη βάθος διόργυιος* IV 195. *πεντηκοντόργυιος* II 149. *πῆχυς Αἰγύπτιος* (= 27 δάκτυλοι) II 168. = *βασιλῆος* I 178. VII 117. = *Σάμιος* II 168. *μέτριος* (= 24 δάκτυλοι) I 178. I 60. 183. II 13. 92. 110. 111. 121. 149. 155. 168. 175. III 113. VII 36. VIII 121. *πηχναῖος βλαστός* VIII 55. *πηχναῖος, δίπηχυς νεκρός* II 78. *δίπηχυ σανδάλιον* II 91. *ἴχρος* IV 82. *διπήχεα ξύλα* II 96. *τετραπήχυς ὄργυιή* II 149. *παρωρορίς* II 155. *πεντάπηχυς ἀνῆρ* IX 83. *ἐπτάπηχυς σορός* I 68. *δεκάπηχυς Ζεύς* IX 81. *εἰκοσίπηχυ ὄργυμα* III 60. *πυγών* (= 20 δάκτυλοι) II 175. *πυγμή* (= 18 δάκτυλοι). *πυγμαῖος ἀνῆρ* III 37. *πούς* (= 16 δάκτυλοι) II 124. 127. 134. 138. 149. 176. III 60. IV 195. *τροίπουν τὸ εὖρος ὄργυμα* III 60. *ἐξαπεδος ὄργυιή* II 149. *σπιθάμη* (= 12 δάκτυλοι) II 106. *παλαιστή* (= 4 δάκτυλοι). *ἡμιπλίνθιος παλαιστιάς, τριπάλαιστος, ἐξαπάλαιστος* I 50. *τετραπάλαιστος πούς* II 149. *ἐξαπάλαιστος πῆχυς* *ibid.* *δάκτυλος* I 60. 178. 193. IV 81. VII 117. — II. *ἄρουρα* II 141. 163. — III. *ἀρτάβη* (= 51 χοίνικες *Ἀττικάι*), *mensura Persica* I 192. *μέδιμνος* VII 187. *μ. Ἀττικός* (= 48 χοίνικες) I 192. *Λακωνικός* (= 72 χοίνικες) VI 57. *χοῖνιξ* III 97. VI 57. VII 187. *γ. Ἀττική* I 192. — IV. *ἀμφορεύς* I 51. 70. IV 81. *τετάρτη Λακωνική* VI 57. *κοτύλη* VI 57. *ἀρυστήρ* (= *κοτύλη*) II 168. — V. *τάλαντον, μνέα*, v. haec voce.
- Μῆδεια*, Colchorum regis filia I 2. 3. VII 62.
- Μῆδοι* I 16. 55. 56. 72 sqq. 162. 185. 206. III 65. 126. IV 4. 37. 40. V 9. VI 9. 22. eorum gentes I 101. a Medea nominati VII 62. = Persae V 77. 104. VI 109. 112. 120. VIII 46. 114. IX 43. 44. 46. 77. ab Assyriis deficiunt I 95. Deiocem sibi regem constituunt I 96—100. Asiam subigunt I 102. bellum gerunt cum Lydis I 103. Asiae imperium amittunt Scythiis irrumpentibus I 104. Assyrios subigunt I 106. Persis succumbunt I 130. a Dareo deficiunt, mox iterum subiguntur *ibid.* in Xerxis exercitu militant VII 62. 86. VIII 113. pugnant ad Thermopylas VII 210 sq. ad Plataeas IX 31. 40. 77. — *ἡ Μηδική* I 104. III 92. IV 1. VI 84. VII 40. *Μηδική γῆ* IV 11. *χώρη* I 103. 110. VII 20. *Μηδικὸς πόρος* IV 1. *Μηδική ἀρχή* I 72. *γλῶσσα* I 110. *ἐσθῆς* I 135. III 84. V 9. VI 112. VII 62. 80. 116. *σκευή* VII 62. *στρατιή* VII 211. *Μηδικὸν ἔθνος* I 101. *στράτευμα* I 128. *στρατόπεδον* VI 111. IX 103. *Μηδικοὶ ἵπποι* III 106. *Μηδικαὶ αἰχμαὶ* VII 67. *νέες* III 136. *Μηδικὰ Ἀγβάτανα* III 64. *τὰ Μηδικὰ* IX 64.
- Μηθυμναῖοι*, Methymnae Lesbii oppidi incolae I 23. 151.
- Μηῖονες* = *Λυδοί* VII 74. — *Μηῖων δῆμος* I 7. — *Μηῖονες* = *Καβηλέες* VII 77.
- Μηκιστεύς*, Argivus V 67.
- Μηκῷ βεργα*, Macedoniae oppidum VII 122.
- Μήλης*, Sardium rex I 84.
- Μήλιοι*, Meli insulae incolae VIII 46. 48.
- Μηλιέες*, gens Thessalica VII 132. 196. 214—216. VIII 43. 66. IX 31. — *Μηλῖς* VII 198. 201. *Μηλῖς γῆ* VII 198. *Μ. χώρη* VIII 31. — *Μηλιεύς κόλπος* IV 33. cf. VII 198.
- Μῆν*, Aegypti primus rex II 4. 99.
- Μήτηρ Δινδυμήνη* I 80. *Μήτηρ* = Cybele IV 53. = Ceres VIII 65. *μήτηρ τῶν θεῶν* IV 76. — *μήτηρ τοῦ Πόντου* = *Μαιήτις* IV 86. *μήτηρ Ἰπάριος*, lacus Scythiae IV 52.
- Μητίοχος*, Miltiadis filius VI 41.
- Μητροδόωρος*, Proconnesius IV 138.
- Μίδης*, Gordiae filius, Phrygiae rex

- I 14. 35. — *Μίδεω κῆποι* in Macedonia VIII 138.
Μίκυθος, Rheginus VII 170.
Μίλητος, civitas Ioniae I 14. 15. 17. 20. 22. 146. V 24. 28 sqq. 33. 35. 37. VI 1. 5 sqq. 9. 11. 18. 19. 21. 25. 26. 31. 86. VII 10. omnium princeps I 142. V 28. a Neleo condita IX 97. — *Μιλήσιοι* I 92. II 159. IV 78. 137. VI 77. 86. Atheniensium coloni V 97. bellum diuturnum gerunt cum Lydis I 14—22. 25. foedus cum Cyro pangunt I 143. 169. seditionibus afflicti V 28, quas componunt Parii V 29. deficiunt a Persis duce Aristagora V 30 sqq. Caribus auxilio veniunt et magnam cladem accipiunt V 120. eorum urbs obsessa VI 6 sqq. et expugnata VI 18 sqq. (*Μιλήτων ἀλωσις* tragodia Phrynichi VI 21) coloniam deducunt Istriam II 33. eorum cum Sybaritis amicitia VI 21. a Persis iubentur viarum exitus custodire circa Mycalen IX 99. 104. Apollinis templum condunt II 178. — *ἡ Μιλησίη* I 17. 18. 19. 46. 157. V 29. VI 9. *Μ. χώρα* VI 20.
Μιλτιάδης, Cypseli filius, Cimonis frater, Atheniensis, in Chersonesum coloniam ducit VI 34—38. 103.
Μιλτιάδης, Cimonis filius, VI 137. 140. VII 107. Chersonesi imperium suscipit VI 34. 39. Lemnum in Atheniensium redigit potestatem VI 137. 140. Ionibus suadet ut Istri pontem solvant IV 137. VI 41. Athenas profugit VI 40. 41. 104. imperator Atheniensium VI 104. Marathoniae pugnae praeest VI 109 s. q. Parum frustra oppugnat VI 132. 135. domi accusatus pecunia multatur et moritur VI 136.
μῆλτος IV 191. 194. VII 69. *μῆτη-λιφές νέες* III 58.
Μελύαι, Lyciae incolae I 173. III 90. VII 77. — *Μελνάς* I 173. *Μελνὰς γῆ* *ibid.*
Μίλων, Crotoniates luctator III 137.
Μινύαι, Aeolica gens, Lemno a Pelasgis eieci a Lacedaemoniis recipiuntur IV 145. mulierum dolo e carcere liberantur IV 146. The-ram condunt IV 148. 150. *Μινύαι Ὀρχομένιοι* I 146.
Μινώη, Siciliae oppidum V 46.
Μίνως, Cretae rex I 171. 173. III 122. VII 169—171.
Μιτράδατης, Medus I 110. 111. 121.
Μιτροβάτης, Persa III 120. 126. 127.
μνέα, = pondus I 51. II 168. = pecunia II 149. 180. III 13. 131. *μνέαι Εὐβοῖδες* III 89. *διμνεως* se aestimant captivi V 77. duabus minis redempti VI 79.
Μνήσαρχος, Samius IV 95.
Μνησίφιλος, Atheniensis VIII 57. 58.
μοῖρα, fatum I 91. III 43. 64. V 92. IX 16.
Μοῖρις, Aegypti rex II 13. 101. — *Μοῖριος λίμνη* II 4. 69. 148. 149. III 91.
Μολόεις, Boeotiae fluvius IX 57.
Μολοσσοί, Epiri populus I 146. VI 127.
Μολπαγόρης, Milesius V 30.
μόλυβδος I 186. III 56.
Μοσύνοικοι, Asiae populus Colchis finitimus III 94. VII 78.
Μόσχοι, Asiae populus, Caucasum incolens III 94. VII 78.
Μουννχίη, locus in ora Atticae VIII 76.
Μουρυχίδης, Hellespontius IX 4. 5.
Μουσαῖος, vates VII 6. VIII 96. IX 43.
Μυγδονίη, Macedoniae regio VII 127. *Μ. χώρα* VII 123. 124.
Μυεροφοῖτης νομός, praefectura Aegypti II 166.
Μυζάλη, Ioniae promunturium I 148. VI 16. VII 80. IX 90. 96. 107. 114. pugna ad Mycalen IX 98—104.
Μυκερῖνος, Aegypti rex II 129—134. 136.
Μυκηναῖοι, Mycenarum oppidi Argolici incolae, pugnant ad Thermopylas VII 202. ad Plataeas IX 27. 28. 31.
Μύκοι, Asiae populus III 93. VII 98.
Μύκονος, insula prope Delum sita VI 118.
Μύλαση, Cariae oppidum I 171. — *Μυλασείες* V 37. 121.
Μύλιττα, v. *Ἀφροδίτη*.
Μύνδιοι, Myndi Cariae oppidi incolae V 33. — *Μυνδίη νῆς* *ibid.*

- Μνοῦς*, Cariae oppidum I 142. V 36. — *Μνούσιοι* VI 8.
Μυριανδρικός κόλπος Syriae IV 38.
Μύρινα, Aeolum civitas I 149.
Μυριναῖοι, Myrinae Lemni oppidi incolae IV 140.
Μύρκινος, Thraciae regio V 11. 23. 24. 124. 126.
Μύρμηξ, scopulus inter Sciathum et Magnesiam VII 183.
Μυρσίλος, = *Κανδαύλης* I 7.
Μύρσος, Candaulis pater I 7.
Μύρσος, Gygis filius III 122. V 121.
Μύρων, Sicyonius VI 126.
Μῦς, Europensis VIII 133—135.
Μυσοί, Asiae minoris populus I 36. 37. 171. VI 28. VII 20. 74. IX 32. a Croeso subacti I 28. Dareo tributum pendunt III 90. — *Μυσίη* I 160. *Μυσίη γῆ* VII 42. VIII 106. *Μυσίη Κίος* V 122.
μυστήρια, v. *όρται*.
Μυτιλήνη, Lesbii oppidum I 160. II 135. V 11. 37. 95. VI 5. — *Μυτιληναῖοι* I 27. 160. II 178. III 14. IV 97. V 38. 94. 95. VI 5. — *Μυτιληναίη νῆς* III 13.
Μώμευρις, Aegypti oppidum II 163. 169.
Μῶφι, Aegypti mons II 28.
Ναθώς, praefectura Aegypti II 165.
Νάξος, insula maris Aegaei V 30. 31. 33. 34. 36. Cycladum maxima et opulentissima V 28. a Pisistrato capta et purgata I 64. a Persis capta VI 96. — *Νάξιοι*, Iones Athenis oriundi VIII 46. exsules eos restituere conatur Aristagoras V 30 sqq. a Persis in servitutem reducti VI 96. ad Graecos transeunt VIII 46.
Νάξιοι, Naxi oppidi Siculi incolae VII 154.
Νάπαρις, Scythiae fluvius IV 48.
Νασαμῶνες, Libyae populus II 32. 33. IV 172. 173. 182. 190.
ναύκραροι Atheniensium V 71.
Ναύκρατις, Aegypti oppidum II 97. 135. 178. 179. 180.
Ναυπλῖη, Argolidis oppidum VI 76.
Ναύστροφος, Megarensis III 60.
νέες (πλοῖα). navium genera: *ἄκατος* VII 186. *βαῖσις* Aegyptiorum II 41. 60. 96. *γανλός* III 136. 137. VI 17. VIII 97. *κέλης* VIII 94. *κέρκουρος* VII 97. *όλκας* III 135. VI 26. VII 137. 191. *πεντηκόντερος* I 152. 163. 164. III 39. 41. 124. IV 156. VI 138. VII 36. 97. 163. 184. VIII 1. 2. 46. 48. *τριηκόντερος* IV 148. VII 97. VIII 21. *τριήρης* II 158. 159. III 37 cett. (*τριήραρχοι* VIII 46. 93). — *μακραι νέες* I 2. V 81. VI 46. 48. *μακρά πλοῖα* II 102. V 30. *στοργγύλαι νέες* I 163. *ταχέαι* VIII 23. *ίππαγωγοί* VI 95. *ίππαγωγὰ πλοῖα* VI 48. VII 21. 97. *σιταγωγὰ* VII 147. 184. *σιταγωγοί ἄκατοι* VII 186. *όλκάδες* VII 191. *φορητὰ πλοῖα* II 96. *λεπτά* VII 36. — *θεωρίς νῆς* VI 87. *στρατηγίς* VIII 92. 94. *μυτηλιφέες νέες* III 58. *καπρίους ἔχουσαι τὰς πρώρας* III 59. *πλοῖα κυκλοτερέα σκύντινα* I 194. — *νεῶν όλκοι* II 154. 159. *νεώσοικοι* III 45. *navis επίσημον* VIII 88, *σημήιον* VIII 92, *σκάφος* VII 182. — *navalis res Aeginetarum* III 59. IV 152. V 81. 83. VI 93. VII 181. 203. VIII 1. 45. 93. Aegyptiorum II 96. 161. 178. 179. IV 43. VII 89. VIII 17. Aeolum II 178. IV 89. VII 95. Ambraciotarum VIII 45. Atheniensium V 97. 99. VI 89. 132. VII 144. 182. 203. VIII 1. 11. 14. 17. 22. 42. 44. 84. 93. IX 114. Carum I 171. II 152. VII 93. 99. Carthaginiensium I 166. IV 196. Ceorum VIII 1. 46. Chalcidensium VIII 1. 46. Chersonesitarum VI 41. Chiorum II 178. VI 8. 15. Cilicium VII 91. VIII 14. Clazomeniorum II 178. Coreyraeorum VII 168. Corinthiorum I 24. VI 89. VIII 1. 43. Cretensium IV 151. VII 170. Crotoniatarum VIII 47. Cypriorum VII 90. 195. Cythniorum VIII 46. Doriensium Asiae II 178. VII 93. Epidauriorum VIII 1. 43. Eretrien-sium V 99. VIII 1. 46. Erythraeorum VI 8. Etruscorum I 166. Graecorum antiquissimorum I 2. II 43. 119. IV 145. 179, post pugnam Salaminiam VIII 131 sqq. Graecorum Thraciae VII 185. Hellepontiorum IV 89. VII 95. Her-

- mionensium VIII 43. Ionum II 152. 178. IV 89. V 112. VI 7. 8. VII 93. Lacedaemoniorum I 83. III 54. IV 148. V 63. VIII 1. 43. Lemniorum VIII 11. 82. Lesbiorum VI 5. 8. Leucadiorum VIII 45. Lororum VIII 1. Lyciorum VII 92. Lydorum I 27. 94. Megarensium VIII 1. 45. Meliorum VIII 48. Milesiorum I 17. VI 8. Myusiorum VI 8. Naxiorum V 30. VIII 46. Pamphyliorum VII 91. Pariorum VI 133. Persarum I 143. IV 43. 44. 87. 141. 167. V 32. VI 31. 43. 44. 95. VII 59. 89 sqq. 179. 184. 190. 194. VIII 130. IX 96. 106. Phocaecensium I 163. 166. II 178. VI 8. 17. Phoenicum I 1. II 44. III 19. 37. IV 42. 147. V 108. VI 6. 33. 41. VII 44. 89. 96. VIII 90. 97. 118. IX. 96. Priensensium VI 8. Samiorum III 39. 44. 45. 58. IV 152. V 112. VI 8. VIII 85. Scytharum IV 83. Seriphiorum VIII 48. Sicyoniorum VIII 1. 43. Siphniorum VIII 48. Styrensiu VIII 1. 46. Syracusanorum VII 158. Teiorum I 168. II 178. VI 8. Teniorum VIII 82. Teucrorum II 113. 115. Thasiorum VI 46. Theraeorum IV 151 sqq. Troezeniorum VII 179. 180. VIII 1. 43.
- Néη*, Aegypti oppidum II 91.
Nέη, Macedoniae oppidum VII 123.
Νείλεως, Codri filius IX 97.
Νείλος, Aegypti fluvius II 72. 97. 124. 150. eius natura II 13. 19. 22. 25. 27. fontes II 28. 32—34. cursus et ostia II 10. 17. 29. 31. 99. 111. 113. 124. 138. 149. 154. 155. 158. 179. III 10. IV 39. 42. cataractae II 17. cum Istro comparatur II 26. 33. IV 50. 53. Nilus terminus Asiae et Africae II 16. IV 45. Nilus deus II 90.
- νεκρομαντήιον* ad Acherontem in Thesprotia V 92η.
- Νεκώς*, Aegyptius, Psammetichi pater II 152.
Νεκώς, rex Aegypti, Psammetichi filius, fossam ducit in Erythraeum mare, Phoenices emittit ad Africam circumnavigandam II 158. 159. IV 42.
- Νεοκλήης*, Atheniensis, Themistoclis pater VII 143. 173. VIII 110.
- Νέορ τεῖχος*, Aeolum civitas I 149.
Νέστος, Thraciae fluvius VII 109. 126.
Νέστωρ, pater Pisistrati V 65.
Νευροί, Scythiae populus IV 17. 100. 102. 105. 125. *ὁ Νευρός* IV 119. — *Νευρίς γῆ* IV 51.
Νέων, Phocidis oppidum VIII 32. 33.
Νηλεῖδαι V 65.
Νηρηῖδες II 50. VII 191.
Νικάνδρη, sacerdos II 55.
Νικανδρος, rex Sparta VIII 131
Νίκη, dea VIII 77.
Νικόδρομος, Aegineta VI 88. 90. 91.
Νικόλεως, Lacedaemonius, Bulidis pater VII 134.
Νικόλεως, Lacedaemonius, Bulidis filius VII 137.
Νίνος, Assyriae urbs (*Niniveh*) I 102. 178. II 150. eius situs I 193. capta a Nitocris I 185. a Cyaxare I 103. 106. — *Νινίαι πύλαι* Babylonis III 155.
Νίνος, Beli filius, Sardanapalli pater, Assyriorum rex I 7. II 150.
Νίσαια, Megaridis oppidum I 59.
Νισαῖοι ἵπποι, v. *ἵπποι*.
Νισαιον πεδῖον, Mediae regio VII 40.
Νισύριοι, Nisyri insulae maris Icarii incolae VII 99.
Νιτητις, Aegyptia III 1. 3.
Νίτωκρις, Aegyptiorum regina II 100.
Νίτωκρις, Babylonis regina I 185 — 187. II 100.
Νισαῖοι, Thraciae populus IV 93.
Νόης, fluvius qui in Istrum effunditur IV 49.
Νόθων, Eretriensis VI 100.
νόμισμα, nummi aurei et argentei primum a Lydis cusi I 94. aureos purissimos cudit Dareus IV 166 (qui ab eo dicti sunt *στατήρες* *δαρειακοί* VII 28. *στατήρες* *χρυσοῦ* I 54. III 130), argenteos Aryandes praefectus Aegypti IV 166. tributarios qua lege pecuniam numerare iusserit Dareus III. 89. nummi ex plumbo cusi a Polycrate deaurati III 56. — *δραχμή*. drach-

mis vicenis Corinthii naves commodant Atheniensibus VI 89. mille drachmis multatus Phrynichus ob fabulam doctam VI 21. decem milium praemium Athenienses navis praefecto Artemisiam capturo pollicentur VIII 93.

Νότιον, Aeolum civitas I 149.

Νούδιον, Elidis oppidum IV 148.

νοῦσοι II 111. III 129. IV 109.

187. 205. VII 117. 181. *ν. θηλέα* I

105. *ισή* III 33. *λοιμὸς καὶ δυσεν-*

τερή VIII 115. *ν. μανή* VI 75.

νώρη IV 90. morbi unde oriantur

II 77. morbis quomodo succurrant

Babylonii I 197. non curant mor-

bos Indi III 100. in Aegypto suos

cuique morbo medicus II 84. morbo

consumptis non vescuntur Mas-

sagetae I 216.

Νυμφόδωρος, Abderita VII 137.

Νῦσα, Aethiopiae oppidum II 146.

ἡ ἰσὴ III 97.

Νῶνακτις, Arcadiae oppidum VI

74.

Ξάνθης, Samius II 135.

Ξάνθιππος, Aripbronis filius, Pe-

riclis pater VI 131. Miltiadem ac-

cusat VI 136. Atheniensium dux

post pugnam Salaminiam VIII 131.

Sestum oppugnat VII 33. IX 114.

120.

Ξάνθος, Lyciae oppidum I 176. —

Ξάνθιοι *ibid.* *Ξάνθιον πεδῖον*

ibid.

Ξειναγόρης, Halicarnassensis IX

107.

Ξέρξης, Darei ex Atossa filius VII

2. eius stirps VII 11. nomen VI 98.

forma VII 187. Persarum rex cre-

atur VII 2—4. Aegyptiis bellum

infert VII 5. 7. in Graecos bellum

molitur ab Aleuadis et Pisistratidis

instigatus VII 8 sqq. quot copiis

Graeciam invaserit VII 56. 60sqq.

89. 184—187. Hellespontum ponti-

bis iungit VII 33sq. Abydum petit

VII 37. 39. Artabani cum eo de vi-

tae humanae condicione et de ex-

peditionis in Graeciam susceptae

periculis colloquia VII 10. 11. 17.

46—52. Hellespontum transit VII

54 sqq. cum Demarato de Graeco-

rum disciplina disputat VII 101—

104. in Thessaliam progreditur

VII. 128. 130. pugnat ad Thermo-

pylas VII 198—238. Athenas capit

VIII 50 sqq. ad Salamina pugnam

committit VIII 67—90. clade ac-

cepta fugam meditatatur VIII 100

sqq. Mardonio in Graecia relicto

ad Hellespontum properat VIII

113. 115. Sardes pervenit VIII 17.

Susis nefariis amoribus indulget

IX 108 sq. Masistem fratrem in-

terficit IX 113.

Ξοῦθος, Ionis pater VII 94. VIII

44.

Ῥάριζος, Persa VII 71.

Ῥαρος, Scythiae fluvius IV 123.

124.

Ῥασις, Libyae oppidum III 26.

Ῥόδιαντοι, Thraciae populus V

16. VII 112.

Ῥοδύσαι, Thraciae populus IV 92.

Ῥόδυσσεία Homeri II 116. IV 29.

Ῥζόλαι, *ν. Λοκροί*.

Ῥοθριάδης, Lacedaemonius I 82.

Ῥθρως, Thessaliae mons VII 129.

Οἰβάρης, Persa, Darei equorum

custos III 85—88.

Οἰβάρης, Persa, Megabazi filius

VI 33.

Οιδίππους, Laii filius IV 149. V 60.

Οἶη, Aeginae locus V 83.

Οἰνόη, Atticae pagus V 74.

οἶνος II 37. 60. III 6. VI 84. vinum

palmeum I 193. 194. II 86. III 20.

ex hordeo apud Aegyptios II 77.

ex loto apud Lotophagos IV 177.

Οἰνοῦσαι, insulae prope Chium

sitae I 165.

Οἰνώρη, pristinum Aeginae insu-

lae nomen VIII 46.

Οἰνωτριή γῆ Italiae I 167.

Οἰόβαζος, Persa IV 84.

Οἰόβαζος, Persa IX 115. 119.

Οἰόβαζος, Siromitris pater, Persa

VII 68.

Οἰόλυνκος, Lacedaemonius IV 149.

οἶος (= *vir*) vox Scythica, unde

Οἶορπата a Scythis dictae sunt

Amazones IV 110.

Οἶτη, Thessaliae mons VII 176. —

Οἶταῖοι, eius accolae VII 217.

Οἶτόσυρος = Apollo Scythis IV 59.

Οκταμασάδης, Scytharum rex IV

80.

- Ὀλβιοπολίται* = *Βορυσθενεῖται* IV 18.
Ὀλῖατος, Mylasensis V 37.
Ὀλορος, Thracum rex VI 39. 41.
Ὀλόφρυξος, Macedoniae oppidum VII 22.
Ὀλυμπία, Elidis oppidum II 160. V 22. VI 122. 127. VII 170. VIII 134. IX 81. — *Ὀλύμπιος Ζεὺς* II 7. — *Ὀλύμπια festum* I 59. VI 36. 126. VIII 26. 72. — *Ὀλυμπιάς* = festum VII 206. = victoria VI 70. 103. 125. VII 206. IX 33. *Ὀλυμπιάδες* VI 103. — *Ὀλυμπιονίκης* V 47. 71.
Ὀλυμπιόδωρος, Atheniensis IX 21.
Ὀλυνθος, oppidum Chalcidensium in Macedonia VII 122. VIII 127. — *Ὀλύνθιοι* VIII 127.
Ὀμβρικοί, Italiae populus I 94. IV 49.
Ὀμηρος, poeta II 23. 53. 117. VII 161 (cf. II. 2 554). *ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ* (II. 6 289) II 116. *ἐν Ἐπιγόνοισι* IV 32. *ἐν Ὀδυσσεῖ* (4 227 et 351) II 116. (4 85) IV 29. — *Ὀμηρεία ἔπεα* V 67.
Ὀνεᾶται, Sicyoniorum tribus V 68.
ὄνειροι I 34. 107. 108. 209. II 139. 141. 152. III 30. 64. 124. 149. IV 172. V 55. 56. VI 107. 118. 131. VII 12. 17. 19. VIII 54.
Ὀνήσιλος, Salaminus V 104. 108. 110—115.
Ὀνήτης, Carystius VII 214.
Ὀνομάκριτος, Musaei vaticiniorum corruptor VII 6.
Ὀνομαστός, Eleus VI 127.
Ὀνουφίτης νόμος, praefectura Aegypti II 166.
Ὀνόχωνος, Thessaliae fluvius VII 129. 196.
Ὀπλης, Ionis filius V 66.
Ὀποίη, Scythissa IV 78.
Ὀπούντιοι, v. *Λοκροί*.
Ὀρβηλος, Macedoniae mons V 16.
Ὀρχής, Thasius VII 118.
Ὀρδησσός, fluvius qui in Istrum effunditur IV 48.
Ὀρέσειον, Orestis sacrum in Arcadia IX 11.
Ὀρέστης, Agamemnonis filius I 67 sq.
ὀρθιος νόμος I 24.
Ὀρθοκορυβάντιοι, Mediae populus III 92.
Ὀρικός, Scytha IV 78.
Ὀρνεῖται, Sicyonia tribus VIII 73.
Ὀροίτης, Sardium praefectus, multa nefaria edit facinora III 120—129. 140.
ὀροσάγγαι (= bene de rege meriti) vox Persica VIII 85. cf. III 140. 154. 160.
Ὀροτάλ, v. *Διόνυσος*.
ὀρταί, solemnia instituunt Aeginetae Damiae et Auxesia V 83. Aegyptii Apollini 27. Baccho II 47. 48. Cereri II 122. Dianae II 59. 60. Iovi II 42. 45. Isidi II 40 sq. 59. 61. Latonae II 59. 63. Marti II 59. 63. 64. Minervae *λυχνοκαῖην* II 59. 62. Perseo II 91. Soli II 59. 63. Volcano II 151. *μυστήρια* II 171. cf. II 81. Aethiopes Baccho III 97. Agylaei I 167. Argivi Iunoni I 31. Athenienses Cereri Eleusinae VIII 65. Dianae Brauroniae VI 138. Minervae *Παραθήνα* V 56. VI 111. Neptuno VI 87. Pani VI 105. Ausenses Minervae IV 180. Babylonii I 191. Iovi I 183. Veneri I 199. Borysthenitae Baccho IV 79. Budini Baccho IV 108. Chersonesitae Miltiadi VI 38. Corinthii Iunoni V 92. Cyrenaei Isidi IV 186. Cyziceni Cybelae IV 76. Delphi *θεοφάνια* I 51. Dorienses Apollini Triopio I 144. Epidaurii Damiae et Auxesia V 83. Graeci Apollini, v. *Πύθια*. Cereri *θεομορφία* II 171. VI 16. Iovi, v. *Ὀλυμπία*. Volcano *λαμπάδηφορίην* VIII 98. Iones *Ἀπατούρια* I 147. *Πανιώνια* I 148. Persae *μαγοφόνια* III 79. Samii Dianae III 48. Samothracae Cabiris II 51. Scythae IV 7. Sicyonii Adrasto et Melanippo V 67. Smyrnaei Baccho I 150. Spartani *γυμνοπαίδας* VI 67. *Κάρνεια* VII 206. VIII 72. *Ῥακίνθια* IX 7.
Ὀροσίφαντος, Lacedaemonius VII 227.
Ὀρφικά II 81.
Ὀρχομενός, Arcadiae oppidum VII 202. — *Ὀρχομένιοι* IX 31. *Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι* IX 28.
Ὀρχομενός, Boeotiae oppidum IX 16. — *Ὀρχομένιοι* VIII 34. IX 16. *Μινῆαι Ὀρχομένιοι* I 146.

- ῾Οσιρις*, v. *Διόνυσος*.
῾Οσσα, Thessaliae mons I 56. VII 128. 129. 173.
῾Οτάνης, Amestridis pater, Persarum dux VII 61. 62. 82.
῾Οτάνης, Persa, Patiramphis pater VII 40.
῾Οτάνης, Persa, Sisamnis filius V 25. 26. 116. 123.
῾Οτάνης, Persa, Pharnaspis filius, Magi fraudem detegit III 67—72. coniurationis in Magos princeps Dareum properantem inhibere studet III 70 sqq. interfectis Magis populare imperium suadet III 80. VI 43. pro se et familia sua obtinet ut semper sui iuris sint III 83 sq. Samum missus a Dareo foedere a Maeandrio rupto insulam devastat eoque mox novos colonos deducit III 141. 144. 147. 149.
῾Οτάσπης, Persa VII 63.
Οὔλυμπος, Thessaliae mons I 56. VII 128. 129. 173. — *Οὔλυμπικὴ ἐξβολή* VII 172.
Οὔλυμπος, Mysiae mons I 36. 43. VII 74. — *Οὔλυμπιηνοὶ Μυσοὶ* VII 74.
Οὐρανίη, v. *Ἀφροδίτη*.
Οὔτιοι, Asiae populus III 93. VII 68.
῾Οφρύνειον, Mysiae oppidum VII 43.
Παγασαί, Thessaliae oppidum VII 193.
Πάγγαιον, Thraciae mons V 16. VII 112. 113.
Παδαῖοι, Indiae populus III 99.
Παιανίη, Atticae pagus V 62. — *Παιανιεύς δῆμος* I 60.
Παίονες, Thraciae populus IV 49. V 23. VII 113. VIII 115. IX 32. Teuerorum coloni V 13. cum Perinthiis bellum gerunt V 1. magnam eorum partem in Asiam abducit Megabazus Darei iussu V 12—15. in Europam redeunt V 98. in Xerxis exercitu militant VII 185. — *Παιονίη* V 13. 14. 98. VIII 115. — *Παιονικὴ* VII 124. — *Παιονίδες γυναῖκες* IV 33.
Παιόπλαι, Thraciae populus V 15. VII 113.
Παῖος, Arcadiae oppidum VI 127.
Παισός, Mysiae oppidum V 117.
Παῖτοι, Thraciae populus VII 110.
Πάκτυες, populus Indiae finitimus VII 67. — *Πακτυκὴ* III 93. II. γῆ IV 44. *σκευή* VII 85. II. *χώρη* III 102.
Πακτύη, Chersonesi oppidum VI 36.
Πακτύης, Lydus, Lydos ad defectionem movet I 153. 154. a Chiis Persis traditur I 157—160.
Πακτωλός, Lydiae fluvius V 101.
Παλαιστίνη II 104. VII 89. *Παλαιστίνη Συρίη* I 105. II 106. III 91. IV 39. — *Παλαιστινοὶ Σύροι* III 5.
Παλέες, Palae Cephaloniae insulae oppidi incolae IX 28. 31.
Παλλάς, VII 141. (cf. *Ἀθηναίη*) — *Παλλάδια* IV 189.
Παλλήνη, Macedoniae peninsula VII 123. VIII 126. 129. IX 28. — *Παλληναῖοι* VIII 128.
Παλληγενεύς, Pallenes pagi Attici incola VIII 84. 93. — *Παλληγνίς*, v. *Ἀθηναίη*.
Πάμισος, Thessaliae fluvius qui in Peneum effunditur VII 129.
Πάμμων, Scyrius VII 183.
Πάμφυλοι, Asiae minoris populus I 28. III 90. VII 91. VIII 68.
Πάμφυλοι, Sicyonia tribus V 68.
Πάν, Penelopes filius II 146. eius in Arcadia religio VI 105. 106. Aegyptiis = *Μένδης* II 42. 46. 145.
Παναθήναια, v. *όρτα*.
Παναίτιος, Tenius VIII 82.
Πανδίωρ, Lyci pater, Atheniensis I 173. VII 92.
Πανθιαλαῖοι, Persarum gens I 125.
Πανίτης, Messenius VI 52.
Πανιώνιον, templum apud Mycalen I 141—143. 148. 170. VI 7. ibi celebrantur ab Ionibus *Πανιώνια* I 148.
Πανιώνιος, Chiis VIII 105. 106.
Πανοπέες, Phocidis oppidum eiusque incolae VIII 34. 35.
Πάνορμος, Milesiorum portus I 157.
Παντάγνωτος, Polycratis frater, Samius III 39.
Πανταλέων, Alyattis filius, Lydus I 92.

- Παντάρης*, Cleandri pater, Gelous VII 154.
Παντικάρης, Scythiae fluvius IV 18. 19. 47. 54.
Παντίμαθοι, Asiae populus III 92.
Παντίτης, Lacedaemonius VII 232.
Παπαῖος = *Ζεύς* Scythis IV 59.
Πάπρημις, Aegypti oppidum II 59. 63. III 12. — *Παπρημίτης νομός* II 71. 165.
Παραϊβάτης, Lacedaemonius V 46.
Παραλάται, gens Scythiae IV 6.
πάραλοι in civitate Attica I 59.
Παραποτάμιοι, Phocidis oppidum VIII 33.
παρασάγγης, v. *μέτρα*.
Παρητακηνοί, Medorum gens I 101.
Παρθένιον, Arcadiae mons VI 105.
Παρθένιος, Paphlagoniae fluvius II 104.
Πάρθοι, Asiae populus III 93. 117. VII 66.
Παριζάνιοι, populus Colchis finitimus III 94. VII 86.
Παριζάνιοι, populus Gedrosiae III 92.
Πάριον, Mysiae oppidum V 117. — *Παριηνὸς Ἡρόφαντος* IV 138.
Πάρυς, Smerdis filia III 88. VII 78.
Παρνησσός, Phocidis mons VIII 27. 32. 35—37. 39. IX 31.
Πάρος, maris Aegaei insula, Cycladum una V 31. a Miltiade frustra oppugnata VI 133—136. — *Πάριοι* V 28 sq. VI 133—135. VIII 67. 112.
Παρίηνή VI 134. *Πάριος λίθος* III 57. V 62.
Παρωρεῖται, Arcadiae populus IV 148. VIII 73.
Πασαργάδαι, Persarum gens nobilissima I 125. *Πασαργάδης Βάδης* IV 167.
Πασικλής, Atheniensis IX 97.
Παταῖχοι Φοινικῆιοι III 37.
Παταῖκος, Aenesidemi pater, Siculus VII 154.
Πάταρα, Lyciae oppidum I 182.
Πατάρβημις, Aegyptius II 162.
Πατιζειδης, magus III 61.
Πατιζάμψης, Persa VII 40.
Πάτουμος, Aegypti oppidum II 158.
Πατρέες, Achaeorum civitas I 145.
Πανσανίης, Cleombroti filius IV 81. IX 64. dux Spartanorum in bello Persico IX 10. 12. 13. dux Graecorum in pugna ad Plataeas IX 21. 28. 45—47. 50. 53—57. 60. 62. 64. 76. 78. 80—82. 87. Graeciae tyrannidem affectans Megabatis filiam in matrimonium petit V 32. eius insolentia VIII 3, animus celsus IX 88.
Πάυσιοις, Amyrtaei filius, Aegyptius III 15.
Πανσοί, Asiae populus III 92.
Παφλαγόνες, Asiae minoris populus I 6. 28. 72. III 90. VII 72.
Πάρος, Cypri oppidum VII 195. — *Πάριος στρατηγός* *ibid.*
Πεδιέες, Phocidis oppidum VIII 33.
Πειθαγόρης, Selinuntis tyrannus V 46.
Πειθώ, dea VIII 111.
Πειραιεύς, portus Athenarum VIII 85.
Πειρήνη, Corinthi fons V 92.
Πείρος, Achaeae fluvius I 145.
Πεισίστρατος, Nestoris filius V 65.
Πεισίστρατος, Hippocratis filius, Athenarum tyrannus V 55. 71. 91. VI 35. 102. VII 6. cum Megacle et Lycurgofactionibus dissidet, Athenis eiectus, mox redux I 59. 60. regno potitur I 61—63. Naxum subigit, Delum expiat I 64. Sigeum capit V 94. Cimonem in exsilium pellit, mox restituit VI 103. — *Πεισιστρατίδαι* V 62—65. 70. 90. 91. 93. VI 39. 94. 123. VII 6. VIII 52.
Πελασγοί, populus antiquissimus, qui olim Samothraciam incolebat, deinde cum Atheniensibus habitabat II 51. qui et ipsi Pelasgis adnumerati sunt VIII 44. cf. I 56. ob vim factam Atticis mulieribus ab Atheniensibus ex Attica eiecti Lemnum et Imbrum incolunt IV 145. V 26. VI 137 sq. oraculi iussu poenas Atheniensibus dare parati VI 139. Lemno excedere eos iubet Miltiades VI 136.

140. eorum lingua I 57. sacra II 50 sqq. *Πελαγοὶ Αἰγιαλέες* = Iones VII 94. *Αρχάδες Πελαγοὶ* I 146. — *Πελασγίη* olim dicta Graecia II 56. — *Ἀντανδρος ἡ Πελαογίς* VII 42. *Πελασγίδες γυναικες* VI 138. *Πελασγιώτιδες γ.* II 171. — *Πελασγικὸν ἔθνος* I 56. 57. 58. VII 95. II. *τείχος* Athenis V 64. *Πελασγικά πολίσματα* I 57.

Πέλλα, Macedoniae oppidum VII 123.

Πελλήνη, Achaeorum civitas I 145.

Πελοπόννησος I 61. III 56. 59. 148. IV 179. V 42 cett. eam sibi subiectam (I 68. II 171.) tenent Dorienenses I 56. VIII 31. quae gentes praeter illos eam incoluerint VIII 73. — *Πελοποννήσιοι* IV 77. 161. VI 79. 127. VIII 40 cett. in Atticam irrumpunt V 74. 76. ex eis qui contra Persas militaverint VII 202. VIII 43. 72. in Isthmum congregantur VIII 71. — bellum Peloponnesiacum significatur VI 98. VII 137. 233. IX 73.

Πέλοψ, Phryx VII 8. 11. — *Πελοπίδης Ἀγαμέμνων* VII 159.

Πενθύλος, Paphius VII 195.

πεντάπολις Δωριέων I 144.

Πέργαμον, Troiae arx VII 43.

Πέργαμος, Pierum castellum in Thracia VII 112.

Περδίκκης, Macedonum rex V 22. VIII 137—139.

Περίαλλα, antistita Delphica VI 66.

Περικλῆδης, Cypseli filius, Corinthiorum tyrannus I 20. 23. III 48 sqq. V 92. 95. eius uxor Melissa III 50. filii III 53.

Περικλῆς, Xanthippi filius, Atheniensis VI 131.

Περικλεως, Sicyonius IX 103.

Πέρρινθος, Thraciae oppidum IV 90. V 2. VI 33. — *Πέρρινοι* V 1. 2. VII 25.

περσίοι, Lacedaemoniorum VI 58. VIII 73. IX 11. cf. VII 234.

Πέρκαλος, Chilonis filia, Demarati uxor VI 65.

Περκώτη, Mysiae oppidum V 117.

Περραιβοί, Thessaliae populus VII 128. 131. 132. 173. 185.

Πέρσαι, olim *Ἀρταίοι*, a Graecis

Κηφῆνες nominati, a Perse, Persei filio, nomen invenerunt VII 61. 150. eorum terra aspera I 71. IV 39. IX 122. diversi eorum populi I 125. nobilissima familia Achaemenidarum *ibid.* III 65. Persae natura protervi I 89. coeli orbem Iovem nominant et Venerem Mitram; alia eorum numina I 131. ignem deum habent III 16. fluvios praecipue colunt I 138. deo, qui sub terra esse dicitur, vivos defodiunt VII 114. III 35. diem natalem omnium maxime celebrant I 133. IX 110. ebrii deliberant, ieiuni decernunt I 133. externos mores facillime adsciscunt I 135. eorum saluatio et observantiae cultus in vicinos I 134. bellica virtus et numerosa suboles maximo iis honori est I 136. propter unam simplicem caussam nemo morte plectitur I 137. cf. VI 30. VII 194. puerorum educatio I 136. alia instituta I 137 sq. sepultura I 140. in luctu se ipsos et equos tondent IX 24. Persica nomina omnia in eandem desinunt litteram I 139. Persici litterati I 1. cf. 95. mulierem vocari Persae maximum opprobrium IX 107. cf. 20. VIII 88. multas uxores habent I 135. uxores ad cenam adducunt V 18. Persae olim inopes I 171. cf. IX 122. secundis mensis multis utuntur et vino indulgent I 133. cf. III 22. IX 82. capillos alunt VI 19. eorum crania debilia III 12. Persarum cultus et arma I 135. V 49. VII 61. 84. eorum luxur in castris IX 80 sq. militaris disciplina V 33. VII 81. 223. IX 16. immortales VII 83. 211. castra ligneo muro septi IX 65. 70. palis praecutis IX 99. Persicorum nuntiorum institutum IX 98. clementer agunt cum rebellantium regum filiis III 15. cf. I 137. eorum sacrificia VII 54. exercitus VII 81. classis VI 95. supplicia VII 22. 35. 238. III 154. VI 30. arma III 64. VII 61. 71. regni administratio I 153. 155. V 22. VII 8. Persarum reges unde orti VII 11. successio III 2. VII 2. regum potestas III 31. victus I 188. uxores III 68. 84. crudelitas IV 84. Per-

- sicum imperium usque ad Caucasum pertinet III 97. a Dareo in xx satrapias distribuitur III 89—96. VII 61 sqq. Persae a Phraorte Medorum imperio subiecti I 102. ab Astyage deficiunt I 127. Asiae regnum obtinent I 130. eorum bellum cum Lydis I 79 sqq. expeditio in Aegyptum II 1. III 1 sqq. in Scythas IV 85 sq. 120—127. 140—144. Ionicae turbae V 35 sqq. expeditio Libyca IV 145. 167. 200—202. caussa belli cum Graecis gesti V 97. eorum certamina ad Marathonem VI 111 sqq. ad Thermopylas VII 223 sqq. ad Artemisium VIII 9 sqq. ad Salamina VIII 83 sqq. ad Plataeas IX 50 sqq. ad Mycalen IX 98. 104. *ὁ Πέρσης* IV 120. VIII 3. — *ἡ Περσικὴ* I 126. IV 39. *τὸ Περσικόν* III 66. *Περσικὸν ἔθνος* VII 85. *Περσικὴ σκενὴ* VII 85. — *Περσὶς γῆ* VII 8. 53. *χώρα* III 97. VII 29. *γλώσσα* VI 29. *γυνή* VI 41. *Περσίδες γυναῖκες* III 3. — *Περσιστί* VIII 85. IX 110.
- Περσεῖδαι*, γ. *Πέρσης*.
- Περσεύς*, Danaes filius VII 61. 150. Assyrius a Persis exhibetur VI 54. Aegyptius II 91. VI 53.
- Περσεὺς σκοπιή*, locus Aegypti II 15.
- Πέρσης*, Persei filius VII 61. 150. — *Περσεῖδαι* hinc dicti reges Persarum I 125.
- Περφερέες*, Hyperboreorum legati Deli magno in honore habiti IV 33.
- Πέτρη*, pagus Corinthius V 92.
- Πήδασα*, Cariae oppidum VIII 104. — *Πηδασέες* I 175. VI 20. VIII 104. 105.
- Πήδασος*, Cariae vicus V 121.
- Πηλεύς* VII 191.
- Πήλιον*, Thessaliae mons IV 179. VII 129. 188. VIII 8. 12.
- Πηλούσιον*, Aegypti oppidum II 15. 141. — *Πηλουσιον στόμα Νείλου* II 17. 154. III 10. *Δάφναι αἱ Πηλούσιαι* II 30. 107. — *Πηλουσιακαὶ ταριχηαὶ* II 15.
- Πηνειός*, Thessaliae fluvius VII 20. 128—130. 173. 182.
- Πηνελόπη*, Panismater II 145. 146.
- Πίγρης*, Car VII 98.
- Πίγρης*, Paeon V 12.
- Πιερὴ*, Macedoniae regio VII 131. 177. — *Πίερης* VII 112. 185. — *Πιερικὴ πίσση* IV 195.
- Πίλωρος*, Macedoniae oppidum VII 122.
- Πίνδαρος*, poeta III 38.
- Πίνδος*, Doridis oppidum I 56. VIII 43.
- Πίνδος*, Thessaliae mons VII 129.
- Πιζώδαρος*, Mausoli filius, Cinydensis V 118.
- πίρωμις*, vox Aegyptia II 143.
- Πῖσα*, Elidis oppidum II 7.
- Πίστυρος*, Thraciae oppidum VII 109.
- Πιτάνη*, Aeolum civitas I 149.
- Πιτάνη*, Spartae pagus III 55. — *Πιτανῆται* IX 53. *Πιτανήτης λόχος* *ibid.*
- Πιττακός*, Mytilenaeus I 27.
- Πλακίη*, Mysiae oppidum I 57. — *Πλακιηνοὶ* *ibid.*
- Πλάταια*, Boeotiae oppidum VIII 50. *Πλαταιαί* VII 231. IX 16. 25 cett. incensae VIII 50. — *Πλαταιέες* VI 111. 113. VII 132. 233. VIII 44 cett. bello a Thebanis pressi Atheniensibus se dedunt VI 108. Atheniensibus ad Marathonem opem ferunt *ibid.* ad Artemisium pugnant VIII 1. (pugnae Salaminiae non interfuere VIII 44), ad Plataeas IX 28. pugna ad Plataeas describitur IX 50 sqq. — *Πλαταιίς* IX 36. 101. *Πλαταιίς γῆ* IX 15. 25. — *Πλαταιικὸς χώρος* IX 25. *τὰ Πλαταιικά* VIII 126. IX 38.
- Πλατέα*, insula ad oram Libyae sita IV 151—153. 156. 169.
- Πλείσταρχος*, Leonidae filius, Spartae rex IX 10.
- Πλείστωρος*, Thracum deus IX 119.
- Πλινθινήτης κόλπος* Aegypti II 6.
- Πλυνός*, Libyae portus IV 168.
- Ποικίλης*, Phoenix IV 147.
- πολέμαρχος* Atheniensium VI 109. 111. Spartanorum VII 173.
- Πολιάδης*, Spartanus, Amomphareti pater IX 53.
- Πολίχνη*, Chiorum oppidum VI 26.
- Πολιχνῖται*, Polichnae Cretae oppidi incolae VII 170.
- Πολύας*, Anticyranus VIII 21.

- Πόλυβος*, Adrasti avus, Sicyonis rex V 67.
- Πολύδαμνα*, Thonis Aegyptii uxor II 116.
- Πολυδέκτης*, Prytanis filius, Spartae rex VIII 131.
- Πολύδωρος*, Alcamenis filius, Spartae rex VII 204.
- Πολύδωρος*, Cadmi filius V 59.
- Πολυκράτης*, Aeacis filius, Sylo-
sontis frater III 139. Sami tyran-
nus III 39. magnificus III 125. eius
felicitas III 39 sq. 125. Amasis
hospes II 182. III 39. Amasis ad
eum litterae III 40. de annulo eius
narratio III 41 sq. maris imperium
obtinere studet III 122. Lesbios et
Milesios superat III 39. Cambysi
cives auxilio mittit III 44 sq. La-
cedaemonios propulsat III 54 sq.
eius cum Anacreonte et Democede
medico familiaritas III 121. 131 sq.
per Oroeten misere perit III 120.
126. cf. 128. 140 sqq.
- Πολύκριτος*, Crii pater, Aegineta
VI 50. 73.
- Πολύκριτος*, Crii filius, Aegineta
VIII 92. 93.
- Πολύμνηστος*, Batti pater, The-
raeus IV 150. 155.
- Πολυνείκης*, Thersandri pater,
Thebanus IV 147. VI 52. IX 27.
- Πόντος*, v. *Εὐξείνως Πόντος*. —
Ποντικά ἐμπόρια IV 24. — *πον-
τικόν*, v. *φντά*.
- Πόρτα*, Seythiae fluvius, Graecis
Πυρετός IV 48.
- Ποσειδέων*, cum Minerva conten-
dit de solo Atticae VIII 55. Thes-
saliae montes rumpit VII 129. igno-
rant eum Aegyptii II 43. 50. *Π. σω-
τήρ* a Graecis imploratur VII 192.
Ελικώνιος colitur Mycalae I 148.
aram habet in Isthmo VIII 123. IX
81. templum Potidaeae VIII 129.
colitur in Libya IV 180. 188. in
Seythia sub nomine *Θαμμιασάδας*
IV 59.
- Ποσειδήιον*, Ciliciae oppidum III
91.
- Ποσειδήιον*, locus Thraciae VII
115.
- Ποσειδωνιήτης ἀνὴρ* (Paestanus)
I 167.
- Ποσειδώνιος*, Lacedaemonius IX
71. 85.
- Ποτιδαία*, Macedoniae oppidum
VII 123. VIII 127. 128. — *Ποτι-
δαῖται* VIII 126—129. IX 28.
31.
- Ποτνιαί* = Ceres et Proserpina.
eorum sacrum Mycalae IX 97.
- Πραῖσιοι*, Praesi Cretae oppidi in-
colae VII 170. 171.
- Πρασιάς*, lacus Thraciae V 15. 16.
17.
- Πρηξάσπης*, Aspathinae filius,
Persa, Xerxis copiis navalibus
praeffectus VII 97.
- Πρηξάσπης*, Persa, magno honore
affectus a Cambyse III 30. 34. eius
fratrem Smerdin iussus occidit III
30. Prexaspis filium interficit Cam-
byses III 33 sq. ei suspectus falsi
Smerdis machinationes detegit III
62 sq. negat se Smerdin occidisse
III 66. Magos prodit seque ipse in-
terficit III 74. 75. 78.
- Πρηξίλεως*, Halicarnassensis IX
107.
- Πρηξῖνος*, Troezenius VII 180.
- Πρίαμος*, rex Troiae I 3. 4. II 120.
VII 43.
- Πριήνη*, Ionum civitas in Caria I
142. — *Πριηνέες* I 15. 27. 161.
170. VI 8.
- Πρινητάδης*, Lacedaemonius V 41.
προεδροίη I 54. VI 57. IX 73.
- Προκλῆης*, Aristodemi filius, au-
ctor alterius familiae regum Spar-
tanorum IV 147. VI 52. VIII 131.
- Προκλῆης*, Epidauri tyrannus III
50—52.
- Προκόννησος*, Mysiae oppidum
IV 14. 15. VI 33. — *Προκοννή-
σιοι* IV 13. 138.
- προμαντηή* I 54.
- Προμένηα*, Iovis Dodonaci sacer-
dos II 55.
- Προμηθεύς*, Asiae maritus IV 45.
- Προνηή*, v. *Ἀθηναίη*.
- πρόξεινος* Aeginetarum IX 85.
πρόξεινος καὶ εὐεργέτης Athenien-
sium VIII 136. *πρόξεινοι* Sparta-
norum VI 57.
- Προποντίς*, mare quod est inter
Hellespontum et Bosporum IV 85.
V 122.
- προπύλαια* arcis Athenarum V 77.

- templorum Aegyptiorum II 63. 91. 101. 121. 136. 138. 153. 155. 175.
Προσωπίτις, insula inter Nili ostia, Aegypti praefectura II 41. 165.
πρυτανήιον Achaeorum VII 197. Atheniensium I 146. VI 103. 139. Cardianorum VI 38. Sicyoniorum V 67. Siphniorum III 57.
πρυτάνιες τῶν ναυκράων Athenis V 71.
Πρύτανις, Eurypontis filius, Spartae rex VIII 131.
Πρωτεσίλεως, Iphicli filius VII 33. IX 116. 120.
Πρωτεύς, Aegypti rex II 112. 114—116. 118. 121.
Πρωτοθύης, Scytharum rex I 103.
Πτερίη, Cappadociae tractus et oppidum I 76. — *Πτέριοι* *ibid.*
Πτώος, v. *Απόλλων*. — *Πτώον*, Apollinis sacrum in Boeotia VIII 135.
Πυθαγόρης, Milesius IV 95.
Πυθαγόρης, Mnesarchi filius, Samius IV 95. 96. — *Πυθαγόρεια* II 81.
Πυθέης, Abderita VII 137.
Πυθέης, Aegineta VII 181. VIII 92.
Πυθέης, Aegineta alius IX 78.
Πύθερμος, Phocaeensis I 152.
Πύθια Apollini Delphis celebrata VI 122. — *πυθιονίκης* VIII 47.
Πυθίη, Apollinis antistita Delphica, donis corrupta V 63. 90. VI 66. 123. eius oracula, v. *χρησμοί*.
Πύθιοι Lacedaemoniorum VI 57.
Πύθιος, Lydus VII 27 sq. 38. 39.
Πυθογένης, Zancleus VI 23.
Πυθώ, sedes oraculi Delphici I 54.
Πύλαι = Thermopylae VII 201. — *Πυλαίη*, Amphictyonum conventus Thermopylis VII 213. — *Πυλαγόροι*, civitatum Graecarum apud concilium Amphictyonum legati VII 213. 214.
Πύλος, Elidis oppidum IX 34. — *Πύλιοι* V 65. *Καύκωνες Πύλιοι* I 147.
Πύλος, Laconiae oppidum VII 168.
πυράμιδες Aegyptiorum II 8. 12. 97. 101. 124—128. 134—136. 148. 149.
Πύργος, Elidis oppidum IV 148.
Πυρετός, fluvius qui in Istrum effunditur IV 48.
Πυρήνη, Celtarum oppidum II 33.
Πώγων, portus Troezeniorum VIII 42.
ράδινακη (petroleum), vox Persica VI 119.
Ραμφίνιτος, rex Aegypti II 121. 122. 124.
Ρήγιον, Italiae oppidum I 166. 167. VI 23. VII 165. 170. — *Ρηγίνοι* VII 170. 171.
Ρηναίη, insula prope Delum sita VI 97.
Ροδόπη, Thraciae mons IV 49. VIII 116.
Ρόδος, insula I 174. II 178. VII 153.
Ροδόπις, Thessa meretrix II 134. 135.
Ροΐκος, Samiorum architectus III 60.
Ροίτειον, Mysiae oppidum VII 43.
Ρύπες, Achaeorum civitas I 145.
Σαβακός, Aethiopum rex II 137. 139. 152.
Σάβυλλος, Gelous VII 154.
Σαγάρτιοι, gens Persarum I 125. III 93. VII 85.
Σαδνάτης, Lydorum rex I 16. 18. 73.
Σαΐς, Aegypti urbs II 28. 59. 62. 130. 163. 169. 170. 175. 176. III 16. — *Σαΐται* II 169. *Σαΐτης νομός* II 152. 165. 169. 172. — *Σαΐτικὸν στόμα Νεῖλον* II 17.
Σάκαι, Asiae populus I 153. III 93. VI 113. VII 9. 64. 184. IX 31. 71. 113. Persis = Scythae VII 64.
Σάλαμις, insula VII 90. 141 sqq. 166. 168. VIII 11. 40 sqq. 56 sq. 60. 64 sq. 70. 74 sqq. 89 sq. 121 sq. 126. 130. IX 3 sqq. 19. pugna Salaminia VIII 83 sqq. — *Σαλαμινίη χώρα* VIII 95. *ἡ Σαλαμινίη* VIII 94.
Σάλαμις, Cypri oppidum IV 162. V 104. 108. 115. — *Σαλαμίνιοι* V 104. 108. 110. 113. 115. VIII 11.
Σάλη, Samothraciae oppidum VII 59.
Σαλμυνησσός, regio in ora Thraciae IV 93.
Σάμιος, Lacedaemonius III 55.
Σαμοθρηκίη, insula ad oram Thraciae sita II 51. VI 47. VIII 90. — *Σαμοθρηκίης* II 51. VIII 90. —

- Σαμοθρηκίη νῆς* VIII 90. πόλις VII 59. *Σαμοθρηκία τείχεα* VII 108.
Σάμος, insula I 148. IV 43. 96. VI 13. 95. VIII 130. 132. civitas Ionica I 142. civitatum omnium Darei aetate princeps III 139. ibi tria memorabilia opera III 60, in quibus templum Iunonis I 70. II 148. 182. III 60. IV 152. subiecta Polycrati III 39 sqq. 120 sqq., Sylosonti III 140—149, Aeaci VI 13. 25, Theomestori VIII 85. IX 90. a Lacedaemoniis obsessa III 54 sqq. a Persis capta III 139. VI 15. — *Σάμιοι* I 70. 142. III 26. 45 sqq. 125. IV 163 sq. Aeginetis bellum inferunt III 59. in Siphnum irruunt III 57 sq. Cydoniam condunt III 44. 59. Chalcidensibus opem ferunt V 99, Ionibus V 112. VI 8. in pugna ad Miletum quales se gesserint VI 14. Siciliam petunt et Zanclem occupant VI 22 sq. VII 164. a Persis deficiunt IX 90sq. 99. 103. 106. eorum cum Cyrenacis commercium IV 152. Naucrati Iunonis templum condunt II 178. — *ἡ Σαμία (γῆ)* I 70. *Σάμιος πῖχς* II 168. *Σαμίωνης* IV 152. *Σάμια πρήγματα* III 146. *σάν*, Doriensium littera I 139.
Σαναχάριβος, Assyriorum rex II 141.
Σάνδανις, Lydus I 71.
Σανδώκης, Persa VII 194. 196.
Σάνη, Macedoniae oppidum VII 22. 123.
Σαπαῖοι, Thraciae populus VII 110.
Σαπφώ, Mytilenaea poetria II 135.
Σαράγγαι, Asiae populus III 93. 117. VII 67.
Σαρδανάπαλλος, Nini rex II 150.
Σάρδιες, Lydiae urbs I 7. 69. 70. 73. 77 sqq. 141. 152 sqq. II 106. III 5 cett. capta a Cimmericis I 15, a Cyro I 84, ab Ionibus V 100, et cremata V 101. — *Σαρδιηνὸς κῆρυξ* I 22. 83. *Σαρδιηνὸν ἄστυ* I 80.
Σαρδῶ, maris Tyrrheni insula (*Sardinia*) I 170. V 106. 124. VI 2. — *Σαρδόνιοι* VII 165. — *Σαρδόνιον πέλαγος* I 166. *λίον* II 105.
Σαρπηδονίη ἄκρη, Thraciae promunturium VII 58.
Σαρπηδών, Europae filius I 173.
Σάρπη, Macedoniae oppidum VII 122.
Σάσπειρες, Asiae populus I 104. 110. III 94. IV 37. 40. VII 79.
Σατάσπης, Persa IV 43.
Σάτραι, Thraciae populus VII 110—112.
σατραπείαι Persiae I 192. III 89 sqq.
Σατταγίδαί, Asiae populus III 91.
Σαύλιος, Scytharum rex IV 76.
Σαυρομάται, populus Scythiae finitimus IV 21. 37. 102. 110. 116. 117. 120. 122. 128. 136. *ὁ Σαυρομάτης* IV 119. — *Σαυρομάτις χώρα* IV 123.
Σεβερνύτης νομός, Aegypti praefectura II 166. — *Σεβερνυτικὸν στόμα Νεῖλον* II 17. 155.
Σεθῶς, Aegypti rex II 141.
σεισμός, terrae motus IV 28. VI 98. VII 129.
Σέλδωμος, Car VII 98.
Σελήνη, Persarum patrona VII 37. sacra ei faciunt Aegyptii II 47, Libyes IV 188, Persae I 131. plenilunium expectant Spartani in bellum exituri VI 106. 120.
Σελινόυς, Siciliae oppidum V 46. — *Σελινούσιοι* *ibid.*
Σεμέλη, Cadmi filia II 145. 146.
Σεμίραμις, Babylonis regina I 184. — *Σεμιράνιος πύλαι*, portae Babylonis III 155.
Σερβωνίς, Syriae lacus II 6. III 5.
Σερίφιοι, Seriphi maris Aegaei insulae incolae VIII 46. 48.
Σερμύλη, Macedoniae oppidum VII 122.
Σέρρειον, Thraciae promunturium VII 59.
Σέσωστρις, Aegypti rex. eius expeditiones et res gestae II 102—104. 106. 107. eius iussu canales per Aegyptum fodiantur II 108. 137. agriculturam promovet II 109. Aethiopiam subigit II 110.
Σηλυβρίη, Thraciae oppidum VI 33.
Σήπεια, locus prope Tiryntha VI 77.
Σηπιάς, litus Magnesiae VII 183. 186. 188. 190. 191. 195. VIII 66.

- Σηστός*, Thraciae oppidum IV 143. VII 33. 78. IX 114 sqq. 119.
Σίγγος, Macedoniae oppidum VII 122.
Σίγειον, Mysiae oppidum IV 38. V 65. 91. 94. 95.
σίγμα, Ionum littera I 139.
Σιγύνναι, Thraciae populus V 9.
σίδηρος I 68. II 86. VII 61. 63. 65. 84. 85. IX 74. eo non utuntur Massagetae I 215. ferrea donaria I 25. II 135. ferruminationem invenit Glaucus I 25.
Σιδών, Phoeniciae urbs II 116. 161. III 136. — *Σιδώνιοι* VII 44. 96. 98. 99. VIII 67. 68. — *Σιδωνίη* ἡῦς VII 100. 128. — *Σιδονίη* θει II 116.
Σιθωνίη, Thraciae regio VII 123.
Σικανίη, Sicilia VII 170.
Σίκας, Lycius VII 98.
Σικελοί VI 22. 23. VII 155. — *Σικελίη* I 24. V 43. 46. VI 17. 22—24. VII 145. 153. 156. 157. 163—168. 205. VIII 3.
Σικυρνος, Themistoclis seryus VIII 75. 110.
Σικυών, Peloponnesi civitas I 145. V 67. VI 126. — *Σικυώνιοι* V 67. 68. VI 92. 129. 131. VIII 1. 43. 72. IX 28. 31. 102.
Σιληνός VIII 138. *Σ. Μαρόνης* VII 26.
Σιμωνίδης, Leoprepis filius, Ceus poeta V 102. VII 228.
Σινδοί, populus ad Cimmerium Bosphorum IV 28. — ἡ *Σινδική* IV 86.
Σινδός, Macedoniae oppidum VII 123.
Σινόπη, Paphlagoniae oppidum I 76. II 34. IV 12.
Σιούφ, Aegypti oppidum II 172.
Σίρις, Lucaniae oppidum VIII 62. — *Σιρίται* VI 127.
Σίρις, Thraciae oppidum VIII 115.
Σιρομίττης, Persa VII 68. 79.
Σιροπαίονες, Thraciae populus V 15.
Σίρωμος, Salaminus V 104.
Σίρωμος, Tyrius VII 98.
Σισάμνης, Persa, Otanis pater V 25.
Σισάμνης, Persa, Hydarnis filius VII 66.
- Σισιμάκης*, Persa V 121.
Σιτάλης, Thracum rex IV 80. VII 137.
Σίφνος, maris Aegaei insula III 57. 58. — *Σίφνιοι* III 57. 58. VIII 46. 48.
Σκαῖος, Thebanus V 60.
Σκάμανδρος, Troadis fluvius V 65. VII 43.
Σκαμανδρώνυμος, Mytilenaeus II 135.
Σκαπτὴ Πλῆ, Thasiorum locus in Thracia, ubi auri fodinae VI 46.
Σκιαθος, maris Aegaei insula VII 176. 179. 182. 183. VIII 7. 92.
Σκιδρος, Italiae oppidum VI 21.
Σκίος, Thraciae fluvius IV 49.
Σκίρας, v. *Ἀθηναίη*.
Σκιρωνίς ὁδός, via quae Megaris per Isthmum ducit VIII 71.
Σκίτων, Democedis servus III 130.
Σκιώνη, Macedoniae oppidum VII 123. — *Σκιωναῖοι* VIII 8. 128.
Σκολοπόεις, locus prope Mycalen IX 97.
Σκόλοτοι = Scythae IV 6.
Σκοπάδαι, gens Thessalica VI 127.
Σκίθαι, ipsi se Scolotos nominant IV 6. Sacae a Persis nominati VII 64. de sua origine quid ipsi memorent IV 5—7, quid Graeci Pontici IV 8—10. *Σκίθαι ἄροστῆρες* IV 17. *Σκ. βασιλῆες* IV 20. 22. 56. 57. 59. 71. *Σκ. γεωργοί* IV 18. 19. 53. 54. *Σκ. νομάδες* I 15. 73. IV 55. VI 40. 84. *Σκ. Ἕλληνες* IV 17. eorum gens novissima IV 5. multitudo IV 81. numina et sacri ritus IV 59 sqq. vaticinandi modus IV 67 sqq. instituta bellica IV 64 sqq. fortitudo IV 46. honos fortibus viris IV 66. foederis ineundi mos IV 70. sepultura IV 71 sqq. ab externis moribus abhorrent IV 76—80. servos pretio emptos non habent IV 72. merum bibunt VI 84. a Sesostri subacti II 105. cum Amazonibus congressi IV 110 sqq. a Massagetis pressi Cimmerios sedibus pellunt IV 11 (cf. I 15) eosque persequentes in Mediam veniunt IV 12. cf. VII 20. Medis superatis Asiae imperio potiti Aegyptum petunt, Ascalone Veneris templum spo-

- liant; a Cyaxare ex Asia eiciuntur I 103—106. in patriam reduces cum servisex uxoribus subnatis pugnant IV 1—4. Dareum bellum ipsis inferentem circumducunt IV 120 sqq. dona Persis mittunt IV 131 sq. Iones monent ut pontem dissolvant IV 136 sqq. Chersonesum invadunt VI 40. cum Spartanis societatem contrahere cupiunt VI 84. — ἡ Σκυθική IV 5. 12. 17. 21. 28. 48 cett. Σκυθική γῆ IV 61. 129. χώρα II 22. IV 8. 48. 99. 123. 129. Scythiam quomodo Herodotus cogitatione sibi finxerit IV 18. 99. 100. ἀρχαίη Σκυθική IV 99. — Σκυθικός ἱππότης IV 136. Σκυθική γλῶσσα IV 108. διαίτα IV 78. ἐσθής IV 23. 106. στολή IV 78. φωνή IV 117. Σκυθικὸν γένος IV 46. ἔθρος IV 46. Σκυθικοὶ νόμοι IV 107. ποταμοὶ IV 48. 53. Σκυθικά δῶρα IV 134. — σκυθιστί IV 27. 52. 59. Σκύθης, Herculis filius IV 10. Σκύθης, Zancleaeorum rex VI 23. 24. VII 163. Σκυλάκη, Mysiae oppidum I 57. Σκύλαξ, Caryandensis, Indi ostia aperuit IV 44. Σκύλαξ, Myndius V 33. Σκύλης, Scytharum rex IV 76. 78—80. Σκυλλίης, Scionaeus VIII 8. Σκύριος (Seyro insula oriundus) Πάμμων VII 183. Σκυριμάδαι, Thraciae populus IV 93. Σκῶλος, ἀγρί Thebani vicus IX 15. Σκώπασις, Scytharum rex IV 120. 128. Σμέρδης, Cyri filius, a Cambyse fratre occisus III 30. 32. 60. 62. 63. 65—69. 71. 74. 75. 88. VII 78. Σμέρδης, magus Pseudo-Smerdis III 61—63. 65. 67—80. 88. Σμερδομένης, Persa VII 82. 121. Σμίλλα, Macedoniae oppidum VII 123. Σμινδυρίδης, Sybarita VI 127. Σμύρνη, Ioniae civitas I 14. 16. 94. 149. 150. II 106. — Σμυρναῖοι I 143. 150. Σόγδοι, Asiae populus III 93. VII 66. Σολόεις, Libyae promunturium II 32. IV 43. Σόλοι, Cypri oppidum V 115. — Σόλοι V 110. 113. Σόλνμοι, veteres Syriae incolae I 173. Σόλων, Atheniensis legumlator I 29. II 177. Cyprum profectus V 113, in Aegyptum I 30. Sardibus cum Croeso de hominis fortuna disputat I 30—33. 86. Solonis elegiae V 113. Σούνιον, Atticae promunturium VI 87. 90. 115. 116. VIII 121. — Σουνιακὸς γουνός IV 99. Σοῦσα, Persiae urbs I 188. III 30. 64. 65. 70. 129. 131. 140. IV 83. 84. 91. V 24. 25. 30. 32. 35. 49. 52. 54. VI 1. 20. 30. 119. VII 3. 6. 53. 135. 136. 151. 152. 239. VIII 54. 99. IX 108. Σπακώ, mulier Medica I 110. Σπαργαπείδης, Agathyrsum rex IV 78. Σπαργαπείδης, Scytharum rex IV 76. Σπαργαπίσης, Tomyris filius I 211. 213. Σπάρτη I 65. 68. 69. 70. 82. 141. 152 cett. — Σπαρτιῆται I 65. 67. 82. 83. 152. 153 cett. v. Λακεδαιμόν. — Σπαρτιτικὴ τάξις IX 29. Σπερθίης, Lacedaemonius VII 134. 137. Σπερχειός, Thessaliae fluvius VII 198. 228. σποῦ vox Scythica (= oculus) IV 27. στάδιον, v. μέτροα. Στάγειρος, Thraciae oppidum VII 115. στατήρες, v. νόμισμα. Στεντορίς, Thraciae lacus VII 58. Στενύκληρος, Messeniorum oppidum IX 64. Στησαγόρης, Cimonis pater, Atheniensis VI 34. 38. 103. Στησήνωρ, Curii tyrannus V 113. Στησίλεως, Atheniensis VI 114. Στρατόπεδα, locus Aegypti II 154. στρατόπεδον Τυρίων, locus Aegypti II 112.

- Στροάπτις*, Chii tyrannus IV 138. VII 132.
- Στρούχατες*, Medorum gens I 101.
- Στρούμη*, Thasiorum oppidum in Thracia VII 108. 109.
- Στρονμών*, Thraciae fluvius I 64. V 1. 13. 23. 98. VII 24. 25. 75. 107. 113 sqq. VIII 115. 118. 120. — *Στρονμόνιοι*, eius accolae, qui in Asiam transgressi dicti sunt Bithyni VII 75. — *Στρονμονίης*, ventus VIII 118.
- Στυγὸς ὕδωρ* Arcadiae VI 74.
- Στυμφηλὶς*, Arcadiae lacus VI 76.
- Στυρές*, Styrorum Euboeae oppidi incolae VI 107. VIII 1. 46. IX 28. 31.
- Σύαγρος*, Lacedaemonius VII 153. 159. 160.
- Σύβαρις*, Italiae oppidum V 44. VI 21. 127. — *Συβαρίται* V 44. 45. 47. — *Συβαριτικός πόλεμος* V 45.
- Συέννεσις*, Cilix I 74. V 118. VII 98.
- Συήνη*, Aegypti oppidum II 28.
- Συλῆος πεδίον* Thraciae VII 115.
- Συλοσῶν*, Aeacis filius, Polyeratis frater III 39. 139 sqq. 144. 146 sq. 149. VI 13. 25.
- Σύμη*, insula ad oram Cariae sita I 174.
- Σύρις*, Sarmatiae fluvius IV 123.
- Συρήκονσαι*, Siciliae urbs VII 154 — 157. — *Συρηκόσιοι* III 125. VII 154 sq. 159. 161. 166. 167.
- Συρίη*, II 12. 20. 116. III 6. 62. 64. VII 89. *Συρίη ἡ Παλαιστίνη* I 105. II 106. III 91 IV 39. — *Σύριοι* = *Καππαδόκαι* I 6. 72. 76. II 104. III 90. V 49. VII 72. *Σύριοι* = *Ἀσσύριοι* VII 63. — *Σύροι* II 12. 30. 159. III 91. *Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ* II 104. VII 89. *Σ. οἱ Παλαιστινοὶ* III 5. — *Συριηγενὲς ἄρμα* VII 140.
- Σύρις*, Libyae sinus II 32. 150. IV 169. 173.
- συσσίτια* Spartanorum I 65. VI 57.
- Σφενδαλέες*, pagus Atticae IX 15.
- σφίγγες* II 175. IV 79.
- Σωικλῆς*, Corinthius V 92. 93.
- Σωσιμένης*, Tenius VIII 82.
- Σώστρατος*, Aegineta IV 152.
- Σωφάνης*, Atheniensis VI 92. IX 73—75.
- Τάβαλος*, Persa, Sardibus praefectus I 153 sq. 161.
- Ταίναρον*, Laconiae promunturium I 23. 24. VII 168.
- τάλαντον* = pondus I 14. 50. 51. 194. II 96. VI 97. VII 36. *Βαβυλώνιον*, *Εὐβοϊκόν* III 89. 95. = pecunia I 183. II 125. 134. 149. 180. III 58. 89—95. 131. IV 152. V 49. 51. VI 46. 92. 130. 133. 136. VII 28. 118. VIII 4. 5. 29. IX 81. 120.
- Ταλαός*, Argivus, Adrasti pater V 67.
- Ταλθύβιος*, Lacedaemonius VII 137. eius templum Sparta VII 134. — *Ταλθύβιαδαι* VII 134.
- Ταμύναι*, Euboeae oppidum VI 101.
- Τανάγρη*, Boeotiae oppidum IX 15. 35. 43. — *Ταναγραῖοι* V 79. — *Ταναγορική μοῖρα* V 57.
- Τάναις*, Sarmatiae fluvius IV 20. 21. 45. 47. 100. 115. 116. 120. 122. 123.
- Τανίτης νομός*, praefectura Aegypti II 166.
- Τάξαις*, Scytharum rex IV 120.
- Τάρας*, Italiae oppidum (*Tarentum*) I 24. III 136. 138. IV 99. — *Ταξαντίνοι* III 136. 138. VII 170.
- Ταργίταος*, Scytharum rex IV 5. 7.
- ταρίχευσις* cadaverum II 67. 85 sqq. III 10. 16. VI 30. piscium et avium II 77. IV 53. *ταρικήαι Πηλουσιακαὶ* II 15. *τάριχοι* IX 120.
- Ταριχήναι*, Aegypti locus II 183.
- Ταρτησσός*, Hispaniae oppidum I 163. IV 152. — *Ταρτήσσιοι* I 163. — *Ταρτήσσιναι γαλαῖαι* IV 192.
- Ταῦροι*, gens Scythica IV 99. 100. 102. 103. 119. — *ἡ Ταυρικὴ* IV 20. 99. 100. *Ταυρικὸν ἔθνος* IV 99. *Ταυρικά οὐρεα* IV 3.
- Ταύχειρα*, Libyae oppidum IV 171.
- ταφή*. sepulturae ratio apud Aegyptios II 85 sqq. 129. 169. III 16. apud Aethiopes III 24. apud Athenienses publica I 30. apud Babylonios I 198. Libyes IV 190. Massagetas I 216. Persas I 140. VII 114. VIII 24. IX 84. apud Samios publica III 55. apud Scythas IV 11. 71 sqq. Thracas V 4 sq. 8. Argivi Eleusine sepulti IX 27. Lacedaemonii quo-

- modo reges suos sepeliant VI 58.
 Deli sepulorum translatio I 64.
 Orestis ossa Spartam translata I 68. animalia sepeliuntur ab Aegyptiis I 41 67. 69. 74. 148. oculi *ἐξ ὕελου* III 24. sepulcra regum Aegyptiorum II 148. Alyattis I 93. Apriae II 169. Graecorum qui ad Thermopylas et Plataeas occubuerunt VII 228. IX 85. Helles VII 58. Nitocridis I 187.
Ταχομψώ, Nili insula II 29.
Τεαρος, Thraciae fluvius IV 89—91.
Τεάσπης, Persa IV 43. VII 79. IX 76.
Τεγέη, Arcadiae oppidum I 66sq. VI 72. 105. VII 170. IX 35. 37. — *Τεγεῆται*, cum Lacedaemoniis bellum gerunt I 65. IX 35. ad Thermopylas pugnant Lacedaemoniis adiuncti VII 202. ad Plataeas IX 31. 54. 56. 59 sqq. 70. 71. 85. cum Atheniensibus de altero cornu altercantur IX 26sq. — *Τεγεητικοὶ οὐροὶ* VIII 124.
Τεθρώνιον, Phocidis oppidum VIII 33.
Τεῦσπης, Achaemenis filius, Persa VII 11.
Τελαμών, Salaminus VIII 64.
Τελέσαρχος, Samius III 143.
Τελλίης, Eleus vates VIII 27. — *Τελλιᾶδαι* IX 37.
Τέλλος, Atheniensis I 30.
Τελυσησείες, Telmessi Cariae oppidi incolae. eorum haruspices I 78. 84.
Τέμπεα, conyallis Thessaliae VII 173. cf. 125.
Τένεδος, insula ad oram Troadis sita I 151. VI 31. 41.
τέρεα I 59. 78. 87. II 46. 82. III 10. 153. IV 28. 79. VI 69. 98. 117. VII 57. VIII 27. 37. 84. 94. 137. IX 120.
Τερμερένης (Termera Cariae oppido oriundus) *Ιστιάος* V 37.
Τερμύλαι, gens Cretica I 173. VII 92.
Τετράμνηστος, Sidonius VII 98.
Τενθρανίη, Mysiae regio II 10.
Τευκροί, Troiani II 114. 118. V 13. 122. VII 20. 43. 75. — *Τευκρίσ γῆ* II 118.
Τέως, Ioniae civitas I 142. 170. II 178. — *Τήιοι* I 168. III 121. VI 8.
Τηλεβόαι, Acarnaniae gens V 59.
Τηλεκλέης, Samius III 41.
Τήλεκλος, Archelai filius, Spartae rex VII 204.
Τηλέμαχος, Ulixis filius II 116.
Τηλίνης, Gelous VII 153.
Τῆλος, maris Aegaei insula VII 153.
Τῆλνς, Sybaritarum rex V 44. 47.
Τήμενος Argivus VIII 137. — *Τημενίδαι* VIII 137.
Τῆμνος, Aeolum civitas I 149.
Τῆνος, maris Aegaei insula IV 33. VI 97. — *Τήνιοι* IV 33. VIII 82. 83.
Τήρης, Thracum rex IV 80. VII 137.
Τήριλλος, Himerae tyrannus VII 165.
Τηϋέτος, Laconiae mons IV 145. 146. 148.
Τιαραντός, Scythiae fluvius IV 48.
Τιβαρηνοί, populus ad Pontum Euxinum III 94. VII 78.
Τίβιοις, fluvius qui in Istrum effunditur IV 49.
Τιγράνης, Persa VII 62. Medorum dux ad Mycalen IX 96. 102.
Τίγρις, Asiae fluvius I 189. 193. II 150. V 52. VI 20.
Τιθαίος, Medus VII 88.
Τιθορέα, Parnassi vertex VIII 32.
Τιμαγόρης, Cyprius VII 98.
Τίμανδρος, Thebanus IX 69.
Τιμαρέτη, Dodonaea sacerdos II 55.
Τιμηγενίδης, Thebanus IX 38. 86. 87.
Τιμησίθεος, Delphus V 72.
Τιμήσιος, Clazomenius I 168.
Τίμνης, Scythia IV 76.
Τιμόδημος, Atheniensis VIII 125.
Τιμόξεινος, Scionaeus VIII 128.
Τιμώ, inferarum dearum sacerdos, Paria VI 134. 135.
Τίμων, Delphus VII 141.
Τιμώναξ, Cyprius VII 98.
Τίονς, Argolidis oppidum VI 77. 83. VII 137. — *Τιόννθιοι* IX 28. 31. — *Τιουνθινή χώρα* VI 76.
Τισαμενός, Eleus vates IX 33—36.
Τισαμενός, Thebanus IV 147. VI 52.
Τίσανδρος, Hippoclidæ filius, Atheniensis VI 127—129.
Τίσανδρος, Isagorae pater, Atheniensis V 66.

- Τισίης*, Parius VI 133.
Τιτακός, Atheniensis IX 73.
Τίτορμος, Aetolus VI 127.
Τμῶλος, Lydiae mons I 84. 93. V 100. 101.
Τόμυρις, Massagetarum regina I 205. 212. 214.
Τορώνη, Macedoniae oppidum VII 22. 122. — *Τορωναῖος Κροτόβουλος* VIII 127. *Τορωναῖη ἀκρῆ* VII 122.
Τραπεζοῦς, Arcadiae oppidum VI 127.
Τράσπιες, Scythiae populus IV 6.
Τραῦος, Thraciae fluvius VII 109.
Τραυσοί, Thraciae populus V 3. 4.
Τρεῖς κεφαλαί, Cithaeronis fauces IX 39.
τροχηῆη χερσόνησος Scythiae IV 99.
Τρηχίς, agri Maliensis regio VII 176. 203. VIII 21. 66, et oppidum VII 199. 201. — *Τρηχινίη* VII 201. VIII 31. *Τρηχινίη γῆ* VII 199. — *Τρηχίνιοι* VII 175. 213. 217. 226. *Τρηχίνιος ξεῖνος* VII 226. *Τρηχίνια πέτραι* VII 198.
Τριβαλλικὸν πεδῖον Thraciae IV 49.
Τριόπιον, Cariae promunturium I 174. IV 38. VII 153. — *Τριοπικὸν ἱόν* I 144. — *Τριόπιος Ἀπόλλων* I 144.
Τριταιές, Achaeorum civitas I 145.
Τριτανταίχμης, Artabazi filius, Persa I 192.
Τριτανταίχμης, Artabani filius, Persa VII 82. 121. VIII 26.
Τριτέες, Phocensium civitas VIII 33.
Τριτογενής = Minerva VII 141.
Τρίτων, Libyae fluvius IV 178. 180. 191.
Τριτωνίς, Libyae lacus IV 178—180. 186—188.
Τροιζήν, Argolidis oppidum VIII 41. 42. — *Τροιζήνιοι* III 59. VII 99. VIII 1. 42. 43. 72. IX 28. 31. 102. 105. — *Τροιζηνίη νῆς* VII 179. 180.
Τροίη IV 191. V 13. VII 91. 171. cf. *Ἴλιον*. — *Τρώες* II 120. — *Τρωάς* V 122. *Τρώας γῆ* V 26. — *Τρωικὸν Σίγειον* IV 38. *Τρωικοί*

πόννοι I 27. *τὰ Τρωικά* II 145. VII 20. 171.

Τροφώνιος, heros. eius antrum et oraculum Lebadeae I 46. VIII 134.

τρωγλοδύται Αἰθίοπες IV 183.

Τυδεύς, Adrasti gener V 67.

Τύμνης, Histiaei pater, Car V 37. VII 98.

Τυνδάρεως, Helenae pater II 112. — *Τυνδαρίδαι* IV 145. V 75. IX 73.

Τύρης, Scythiae fluvius IV 11. 47. 51. 52. 82. — *Τυρίται*, Graeci ad eius ostium habitantes IV 51.

Τυρόδιζα, Thraciae oppidum VII 25.

Τύρος, Phoeniciae urbs I 2. II 44. — *Τύριοι* II 49. 112. VII 98. *ὁ Τύριος* II 161. VIII 67. *Τυρίη Εὐρώπη* IV 45.

Τυρσηνοί, Thraciae populus I 57. Umbriae populus, Lydorum coloni = Etrusci I 94. 166. 167. VI 17. — *Τυρσηνίη* I 94. 163. VI 22.

Τυρσηνός, Atyis filius I 94.

Τυφών, Aegyptius, Osiris adversarius II 144. 156. in Serbonide lacu occultatus III 5.

Τακίνθια, v. *ὄρται*.

Ταμπεῖη, Parnassi vertex VIII 39. *Τάμπολις*, Phocidis oppidum VIII 28. 33.

Τᾶται, Sicyonia tribus V 68.

Τβλη, Siciliae oppidum VII 155.

Τβρις VIII 77.

Τγεννέες, Asiae minoris populus III 90.

Τδάρνης, Persa, unus e septem coniuratis III 70. VII 66. 83.

Τδάρνης, Hydarnis filius, Persa, dux immortalium in Xerxis exercitu VI 133. VII 83. 135. 211. 215. 218. VIII 113. 118.

Τδρέη, insula ad oram Argolidis sita III 59.

Τέλη, Lucaniae oppidum (*Velia*) I 167.

ῥελος III 24.

Τλαιή, Scythiae regio IV 18. 19. 54. 55. 76. *Τλαιή γῆ* IV 9.

Τλλέες, Doriensium tribus V 68.

Τλλος, Herculis filius VI 52. VII 204. VIII 131. IX 26.

Ῥήλος, Lydiae fluvius I 80.
Ῥμαιῆς, Persa V 116. 122.
Ῥμησοός, Atticae mons VI 137.
Ῥπάκνυρις, Scythiae fluvius IV 47. 55.
Ῥπανίς, Scythiae fluvius IV 17. 18. 47. 52. 53. 81.
Ῥπαχαιοί = Cilices VII 91.
Ῥπεράνθης, Darei filius, Persa VII 224.
Ῥπερβόρεοι, populus IV 13. 32. — 36.
Ῥπερόχη, Hyperborea IV 33. 35.
Ῥρίη, Iapygiae oppidum VII 170.
Ῥρκάνιοι, Asiae populus III 117. VII 62.
Ῥροιάδης Μάρδος I 84.
Ῥσαιί, Atticae pagus V 74. VI 108. IX 15. 25.
Ῥσάτης, Persa VII 77.
Ῥσάσπης, Achaemenides, Arsamis filius, Darei pater I 183. 209. 210. III 70. 140. IV 83. 91. V 30. 73. VI 98. VII 1. 10. 11. 224.
Ῥσάσπης, Darei filius, dux Sacarum VII 64.
Ῥάγρης, castellum Pierum in Thracia VII 112.
Ῥαιδύμη, Otanis filia III 68. 69.
Ῥαίριππος, Atheniensis VI 121.
Ῥαλακροί nati Scythae IV 23. omnium minime Aegyptii III 12.
Ῥάληρον, Athenarum portus V 63. 81. 85. VI 116. VIII 66. 67. 91. 93. 107. 108. IX 32. — *Ῥαληρέες* V 63.
Ῥαναγόρης, Carystius VII 214.
Ῥάνης, Halicarnassensis III 4. 11.
Ῥαρανδάτης, Persa VII 79. IX 76.
Ῥαρβαιθίτης νομός, Aegypti praefectura II 166.
Ῥαρέες, Achaeorum civitas I 145.
Ῥαραζάθρης, Persa VII 65.
Ῥαρνάκης, Artabazi pater, Persa VII 66. VIII 126. IX 41. 66. 89.
Ῥαρνάσπης, Otanis pater, Persa II 1. III 2. 68.
Ῥαρνούχης, Persa VII 88.
Ῥάσηλις, Lyciae oppidum II 178.
Ῥᾶσις, Asiae fluvius I 2. 104. II 103. IV 37. 38. 45. 86. VI 84.
Ῥάυλλος, Crotoniata VIII 47.
Ῥειδιππίδης, Atheniensis VI 105. 106.

Ῥεῖδωρ, Argivorum tyrannus VI 127.
Ῥενεός, Arcadiae oppidum VI 74.
Ῥερενδάτης, Megabazi filius, Persa VII 67.
Ῥερετίμη, Arcesilai III. regis mater, Cyrenaea IV 162. 165. 167. 200. 202. 205.
Ῥερώς, Sesostri filius, Aegypti rex II 111.
Ῥηγεὺς, Tegeata IX 26.
Ῥεῖηται Ἀχαιοί, Thessaliae populus VII 132. — *Ῥεῖητις γῆ* I 56.
Ῥείος, Achaei filius II 98.
Ῥιγαλὺς (Phigalia Arcadiae oppido oriundus) *Κλέαρδος*, vates VI 83.
Ῥιλαγρος, Eretriensis VI 101.
Ῥίλαιος, Aiakis filius, Atheniensis VI 35.
Ῥιλάων, Salaminius VIII 11.
Ῥίλης, Rhoecei pater, Samius III 60.
Ῥίλιππος, Argaei filius, Macedonum rex VIII 139.
Ῥίλιππος, Crotoniata V 47.
Ῥίλιστος, Atheniensis IX 97.
Ῥίλιτις, Aegyptii II 128.
Ῥιλόκνυρος, Soliorum rex a Solone carmine celebratus V 113.
Ῥιλοκύνων, Lacedaemonius IX 71. 85.
Ῥλά, insula in lacu Tritonide IV 178.
Ῥλέγη = Pallene VII 123.
Ῥλιούς, Peloponnesi civitas VII 202. — *Ῥλιάσιοι* VIII 72. IX 28. 31. 69. 85.
Ῥοιβήιον ἱερὸν Spartaе VI 61.
Ῥοῖβος, v. *Ἀπόλλων*. — *Ῥοιβόλαμπτος* IV 13.
Ῥοίνικες 15. II 54. 56. 104. III 37. 111. 147. VI 3. VIII 119. a mari rubro in Palaestinam transgressi I 1. VII 89. partem Libyae incolunt II 32. IV 197. V 46. VII 165. 167. Memphi circa Vulcani templum sedes habent II 112. cum Cadmo in Boeotiam veniunt V 57. 58. eorum mercatura III 6. 107. litteras Graecis afferunt V 58. Africam circumnavigant IV 42. 44. Cytheris templum Veneris condunt I 105, Thasi Herculis II 44. vetustissimum Herculis templum habent II 44. Thasia metalla inveniunt VI 47.

negant se adversus Carthaginem navigaturos III 19. Persis olim non subiecti I 143. post se eis dedunt III 19. adversus Iones pugnant V 108. 109. 112. VI 3. 6. 14. Aeacem Samum reducunt VI 25. navigant in Ioniam VI 28, in Hellespontum VI 33. 41. Miltiadem persequuntur VI 104. Strymonem ponte iungunt VII 25, Hellespontum VII 34. eorum naves in classe Persica VII 89. 90. 96. in pugna Salaminia quomodo se gesserint VIII 90. 100. ad Mycalen a Persis dimissi IX 96. *Φοίνιζες Σιδώνιοι* VII 44. *Φ. Τύριοι* II 112. — *Φοινίκη* I 2. II 44. 49. 79. 116. III 5. 6. 91. 136. IV 38. 39. 45. VI 3. 17. VII 90. — *Φοινικήμιον πάθος* VIII 90. *Φοινικήιοι γαυλοί* VIII 97. *Παταΐκοι* III 37. *Φοινίκη γράμματα* V 58. — *Φοινίσση νηὺς* VIII 118. *Φοίνισσαι τριήρεις* VIII 121. — *Φοινικικά μέταλλα* VI 47.

Φοῖνιξ, Locridis fluvius VII 176. 200.

φοῖνιξ, v. *θηρία et φυτά*.

Φόρμος, Atheniensis VII 182.

Φραόρτης, Deiocis pater, Medus I 96.

Φραόρτης, Deiocis filius, Medorum rex I 73. 102. 103.

Φραταγούνη, Darei uxor VII 224.

Φρικωνίς Κύμη, Aeolum civitas I 149.

Φριξαί, Elidis oppidum IV 148.

Φρίξος, Athamantis filius VII 197.

Φρονίμη, Etearchi filia, Cressa IV 154.

Φρύγες, Asiae minoris populus I 28. 72. II 2. III 90. V 49. VII 26. 30. 73. IX 32. — *Φρυγίη* I 14. 35. V 52. 98. VII 26. 30. 31. VIII 136. — *Φρύγιος νομός* III 127.

Φρύνιχος, Atheniensis poeta VI 21.

Φρύνων, Thebanus IX 16.

Φύη, mulier Atheniensis I 60.

Φύλακος, heros Delphus VIII 39.

Φύλακος, Samius VIII 85.

Φυλλίς, Thraciae regio VII 113.

φυτά. — *δένδρεα* (ἄλσος, ὕλη, ῥάπη, ὕλη) I 17. 110. 193. 202. 203. II 32. 138. IV 21. 23. 76. 109. 151. 157. 175. V 23. VI 75. 78sq. VII 111. VIII 115.

δ. ἄγρια παντοῖα III 106. 114. *δ. ἡμερα παντοῖα* VII 5. IX 97. *ἄγρια καὶ ἡμερα* IV 21. VIII 115. *καρποφόρα καὶ ἄφροα* II 156. *ἀκάνθη* II 96. *ἄμπελος* I 193. II 77. IV 195 (*ἀμπέλινος οἶνος* II 37). [*βύσσος*] *δένδρεα ἄγρια καρπὸν εἶναι φέροντα* III 106 (*βυσσίνη σινδών* II 86. VII 181). *δάφνη* IV 15. *δοῦς* VII 218. *ἐβερος* III 97. 114. *ἐλαίη* I 193. IV 34. 195. V 82. VII 19. VIII 26. 55. 124. *ἰτέη* I 194 (*ἰτέναι ῥάβδοι* IV 67). *κασίη* II 86. III 107. 110. *κέδρος* II 87. IV 75. *κιννάμωμον* III 107. 111. *κνπάρισσος* IV 75. *δένδρεα λιβανωτοφόρα* III 107. cf. II 8. *λίβαρος* IV 75. *λωτὸς Κυρηναϊκός* II 96. IV 177. 178. *μυοίκη* II 96. VII 31. *μυοσίνη* I 132. IV 195. VII 54. VIII 99. *πίτς* VI 37. *πλατάνιστος* V 119. VII 31. *ποντικὸν* IV 23. *στέραι* III 107. *σνκή* I 193. IV 23. *τηγός* II 55. 56. *φιλύρη* IV 67. *φοῖνις* I 193. II 91. 156. 169. IV 172. 177. 182. 183. VII 69 (*φοινικήιος οἶνος* I 194. II 86. III 20. *φοινικήη ἐσθής* IV 43). — *μῆλον* II 92. *ῥοαί* IV 143. *οὔκα* II 40. — *ἄνησον* IV 71. *ἀνθέρις* IV 190. *βύβλος* II 38. 92. 96 (*βυβλίνη γέφυρα* VII 34. *βύβλινα ἰστία* II 96. *ὄπλα* VII 25. 36. *ὑποδήματα* II 37). *ἐρενθίδανον* IV 189. *θροῖδας* III 43. *ῖον* III 23. *κάλαμος* I 170. III 98. IV 109. V 101 (*καλάμιοι οἰστοί* VII 61. 65. 69. 92. *καλάμιοι οἰκίαι* V 101. *καλάμινα πλοῖα* III 98. *τόξα* VII 64. 65. 67. — *γλοῦς*: *φλοῖνη ἐσθής* III 98). *κάνναβις* IV 74. 75. *κρίνεα* = *λωτὸς Αἰγύπτιος* II 92. *κρόμμυα* IV 17. *κύαμοι* II 37. IV 23. VI 109. *κύπερος* IV 71. *λίνον* II 105. IV 74. V 12 (*λίνεος θώρηξ* II 182. III 47. VII 89. *κιθών* I 195. II 81. V 87. *λινὴ ἐσθής* II 37. *λίνεα εἴματα* II 37. IV 74. *ὄπλα* VII 36). *λευκόλιον* VII 25. 34. 36. *μήκων* II 92. *ποίη* I 132. IV 53. 58. VIII 115 (*ποιώδης πεδιάς* IV 47). *ῥόδα* II 92. VIII 138. *σέλινον* IV 71. *σησαμνον* I 193. III 48. 117. *σιλικύπρια* II 95. *σίλφιον* IV 169. 192. *σκόροδα* IV 17. *σχῆνος* IV 177. *τριφυλλον* I 132. *φακός* IV 17. — *Δημητρος καρπός* I 193. IV 198. *πυροί* I 193. II 36. III 22. IV 33. VII 31.

- κροθαί* I 193. II 36. 77. *μελίη* III 117. *κέγγροι* I 193. III 100. IV 17. Indis est *δοον κέγγρος τὸ μέγαθος ἐν κάλνκι* (oryza) III 100. *ὄλνραι* (*ζειαί*) II 36. 77. — *κόμμι* II 86. 96. *λήδαρον* III 107. 112. *λίβανωτός* I 183. II 40. III 97. 107. 110. VI 97. *σείρη* II 40. 73. 86. III 107. VII 181.
- Φώκαια*, Ioniae civitas I 80. 142. 152. 162. 164. 165. 168. II 106. 178. VI 17. — *Φωκαίεες* IV 138. VI 11. 17. Adriaticum mare, Iberiam, Tartessum Graecis ostenderunt I 163. ab Harpago obsessi patria emigrant, Corsicam habitant, Veliam et Massiliam condunt I 164—167. pugnant ad Miletum VI 8.
- Φωκίεες*, Graeciae populus I 46. 146. VI 34. VIII 33. 134. IX 66. 89. Thessalos superant VIII 27. 28. muro claudunt Thermopylas VII 176. pugnant ibi contra Persas VII 203. 207. 212. 215. 217. 218. propter odium in Thessalos non faciunt cum Medis VIII 30. deinde Medorum partes amplexi tentantur a Mardonio IX 17 sq. sed pars cum Graecis faciunt IX 31. — *Φωκίς* VIII 32. 35. *Φωκίς χώρη* VIII 31.
- Χαλδαῖοι*, Babyloniae populus I 181. 183. VII 63. *Χαλδαίων πύλαι*, porta Babylonis III 155.
- Χαλέστορη*, Macedoniae oppidum VII 123.
- Χαλκίς*, Euboeae civitas VII 182. 189. VIII 44. — *Χαλκιδίεες* V 74. 77. 91. 99. VIII 1. 46. IX 28. 31.
- Χαλκιδίεες* Thraciae VIII 127. — *Χαλκιδικὸν γένος* VII 185. VIII 127.
- χαλκός*, aeris copia apud Massagetas I 215. aes Aethiopibus pretiosissimum III 23. eo non utuntur Scythae IV 71. aenea arma II 151. 152. IV 200. VII 63. 76. 84. 85. donaria I 24. 70. IV 81. 152. V 77. VIII 122. IX 70. 81. 116. catena IX 74. ornamenta IV 168. portae I 179. 180. 181. tabula Aristagorae V 49. vasa I 48. 70. II 37. 147. IV 179. *χαλκεύς*, *χαλκήτιον* I 68. IV 200.
- Χάλυβες*, populus ad Pontum Euxinum I 25.
- χάμψα*, vox Aegyptia = *κροκόδειλος* II 69.
- Χαράδρη*, Phocidis oppidum VIII 33.
- Χάραξος*, Mytilenaeus II 135.
- Χαρίλεως*, Samius III 145. 146.
- Χάριλλος*, Eunomi filius, Spartae rex VIII 131.
- Χάριτες* II 50. IV 175.
- Χαρίτων λόγος* Libyae IV 175.
- Χαρσπίνος*, Milesius V 99.
- Χέμμις*, insula in lacu Aegyptio natans II 156.
- Χέμμις*, Aegypti oppidum II 91. — *Χεμμίται* II 91. — *Χεμμίτης νομός* II 165.
- Χέσων*, Aegypti rex II 124. 126. 127. 129.
- Χέρσαμμις*, Persa VII 78.
- Χέρσις*, Salaminiorum rex V 104. 113. VII 98. VIII 11.
- Χερσόνησος ἡ Βυβασσίνη* Cariae I 174.
- Χερσόνησος ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ* VI 140. VII 33. *Χερσόνησος* IV 143. VII 22. 58. IX 114. 116. a Miltiade condita VI 33. 34. 36. 37. 39—41. 103. — *Χερσονησῖται* IV 137. VI 38. 39. IX 118. 120.
- Χερσόνησος Taurica*. eius pars *χ. ἡ τρηχέη* IV 99.
- χερσόνησος*, in qua condita est Sinope IV 12.
- Χεφρήν*, Aegypti rex II 127.
- Χίλεος*, Tegeata IX 9.
- Χίλων*, vir Spartae sapientissimus I 59. VII 235.
- Χίλων*, Demarmeni filius, Lacedaemonius VI 65.
- Χίος*, maris Aegaei insula I 142. 160. 164. II 178. V 33. 34. 98. VI 26. VIII 132. a Persis capta VI 31. — *Χίοι* I 25. 165. II 135. IV 138. V 98. VIII 105. 106. Milesiis opem ferunt I 18. produnt Pactyem I 160. eorum res in bello Ionico VI 2. 5. 8. 15. 16. 26 sq. in commune sociorum a Graecis recepti IX 106. eorum dialectus I 142. — *Χίη χώρη* VI 26.
- Χοάσπης*, Susianae fluvius I 188. V 49. 52.
- Χοιρέαι*, locus in agro Eretrie VI 101.
- Χοιρεᾶται*, Sicynia tribus V 68.

- Χοῖρος*, Micythi pater VII 170.
Χοράσμοι, Asiae populus III 93. 117. VII 66.
χορησμοί, oraculi responsa reddita
 Acanthiis VII 117. Aebaeis VII 197. Aegypti regibus II 147. 151. Aegyptiis II 18. Aëtionii V 92. Agyllaeis I 167. Alyatti I 19. Amasi III 16. Amathusiis V 114. Anysi II 139. Apolloniatis IX 93. Arcesilao IV 163. 164. Argivis VII 148. iisdem et Milesiis VI 18. 19. 77. Atheniensibus V 89. 90. VII 140. 141. 142. 189. VIII 41. 51. Batto et Theraeis IV 155 sqq. Cambysi III 64. Cleomeni VI 76. Clistheni Sicyonio V 67. Cnidiis I 174. Corinthiis V 92. Cretensibus VII 169. Croeso I 46. 47. 53. 55. 75. 85. 91. VI 125. Cymaeis I 158. 159. Cypselo V 92. Delphis II 134. VII 178. VIII 36. Doloncis VI 34. Dorieo V 43. Epidauriis V 82. Glaucō VI 86. Heraclidis I 7. Lycurgo I 65. Lydis I 13. 91. Mardonio VIII 133 sqq. Metapontinis IV 15. Miltiadi VI 35. Mycerino II 133. Neconi II 158. Paeonibus V 1. Pariis VI 135. Pelasgis II 52. VI 139. Persis IX 42. 43. Pheroni II 111. Phocaeensibus I 165. 167. Psammiticho II 152. Siphniis III 57. 58. Spartanis I 66. 67. IV 178. VI 52. 66. VII 220. 239. VIII 114. 141. IX 64. Thebanis V 79 VI 118. VIII 134. Tisamenō IX 33. oraculum scriptum de Delo VI 98. oracula Amphilyti I 62. Baecidis VIII 20. 77. 96. IX 43. Laii V 43. Lysistrati VIII 96. Musaci ab Onomacrito collecta et disposita VII 6. cf. VIII 141. oracula ex victimis petita VIII 134. de oraculorum fide quid censuerit Herodotus VI 98. VIII 77.
χορηστήρια, oracula Amphiarai Oropi I 46. 49. VIII 134. Apollinis Abis VIII 33. 134. in Aegypto II 83. 174. Delphis, v. *Δελφοί*. Apollinis Didymaei apud Miletum, v. *Βοαγγίδα*. Ap. Ismenii Thebis I 52. Pataris I 182. Ap. Ptoi Thebis VIII 135. Bacchi apud Satras VII 111. Dianae, Herculis, Martis, Minervae apud Aegyptios II 83. Iovis in Aethiopia I 29. 139. II 29. Iovis Ammonis in Libya I 46. II 18. 32. 55. III 25. Dodonae I 46. II 52. 54 sqq. Thebis Aegyptiis II 56. cf. II 83. Latonae in oppido Aegyptio Buto II 83. 111. 152. 155. Martis apud Chalybes VII 76. Trophonii Lebadeae I 46. VIII 132. oraculum per mortuorum evocationem in Thesprotia V 92.
Χορμῖος, Argivus I 82.
χρυσός, auri fodinae in ins. Siphno III 57. Thaso VI 46. 47. in Thracia apud Datum IX 75. in Pangaeo monte V 17. VII 112. auri copia apud Aethiopes III 23. 114. Afros IV 195. 196. Indos III 94. 97. 98. 102—106. Lydos I 50. 51. 69. 93. 153. V 49. 101. cf. VI 125. VII 27. Massagetis I 215. in septentrionalibus plagis III 116. IV 5. 13. 27. 104. auri usus apud Aegyptios II 132. III 1. 47. Agathyrso IV 104. Babylonios I 181. 183. Issedones IV 26. Persas III 130. VII 27. 31. 41. 54. 69. 83. 100. VIII 118. 120. IX 20. 22. 76. 80 sqq., Scythas IV 7. 65. 71. aurea donaria I 14. 50. 51. 52. 69. 92. II 44. 172. 182. III 123. VIII 121. 122. IX 81. ornamenta I 82. 111. II 69. III 20. 41. IX 76. simulacra I 183. VIII 121. vasa I 50. II 151. 172. III 148. IV 5. 71. VII 54. 119. 190. IX 80. 116. aureae compedes III 23. 130. *χρυσός ἀπερστος* et *λευκός* I 50. II 44. *ἀπυρον χρυσιον* III 97. ex auro et argento primum a Lydis percussi nummi I 94. aurei purissima Dareo IV 166. cf. VII 28. auri quae sit ratio ad argentum III 95.
Χύτροι, aquae calidae in Thermopylis VII 176.
Ψαμμήνιτος, Amasis filius, Aegypti rex III 10. 14 sq.
Ψάμμης, Neonis filius, Aegypti rex II 159. 160. 161.
Ψαμμήτιχος, Inari pater, Aegyptius VII 7.
Ψαμμήτιχος (*Ψαμμήτιχος*), Neconis filius, Aegypti rex I 105. II 2. 28. 30. 158. 161. eius res enarrantur II 151—154. 157.

- παύμος* Africae II 8. 12. 32. 99.
 IV 181. sq. 191. ea obrutae in
 Aethiopia Cambysis copiae III 26.
 arenae Indiae III 98. eiusdem *ψ.*
χουσίτις III 102.
Ψύλλοι, Libyaе populus IV 173.
Ψυττάλεια, insula prope Sala-
 mina sita VIII 76. 95.
Ῥερόη, Boeotiae fluvius IX 51.
Ῥοξανός, fluvius terram circum-
 fluens II 21. 23. IV 8. 36.
Ῥοκντος, Corinthius VIII 5. 59.
Ῥληρος, Achaeorum civitas I 145.
Ῥλήν, Lycius poeta IV 35.
Ῥπης, Assyriae oppidum I 189.
Ῥπης, Hyperborea virgo IV 35.
Ῥρείδνια, Erechthei filia, Boreae
 uxor VII 189.
Ῥοικος, Apolloniae terrae portus
 IX 93.
Ῥρομέδων, Cilix VII 98.
Ῥρος, v. *Ἀπόλλων*.
Ῥωπός, Atticae oppidum VI
 101.

BINDING SECT. OCT 31 1979

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PA	Herodotus
4002	Herodoti Historiae
A2	
1869	
v.2	

